KRONIKA

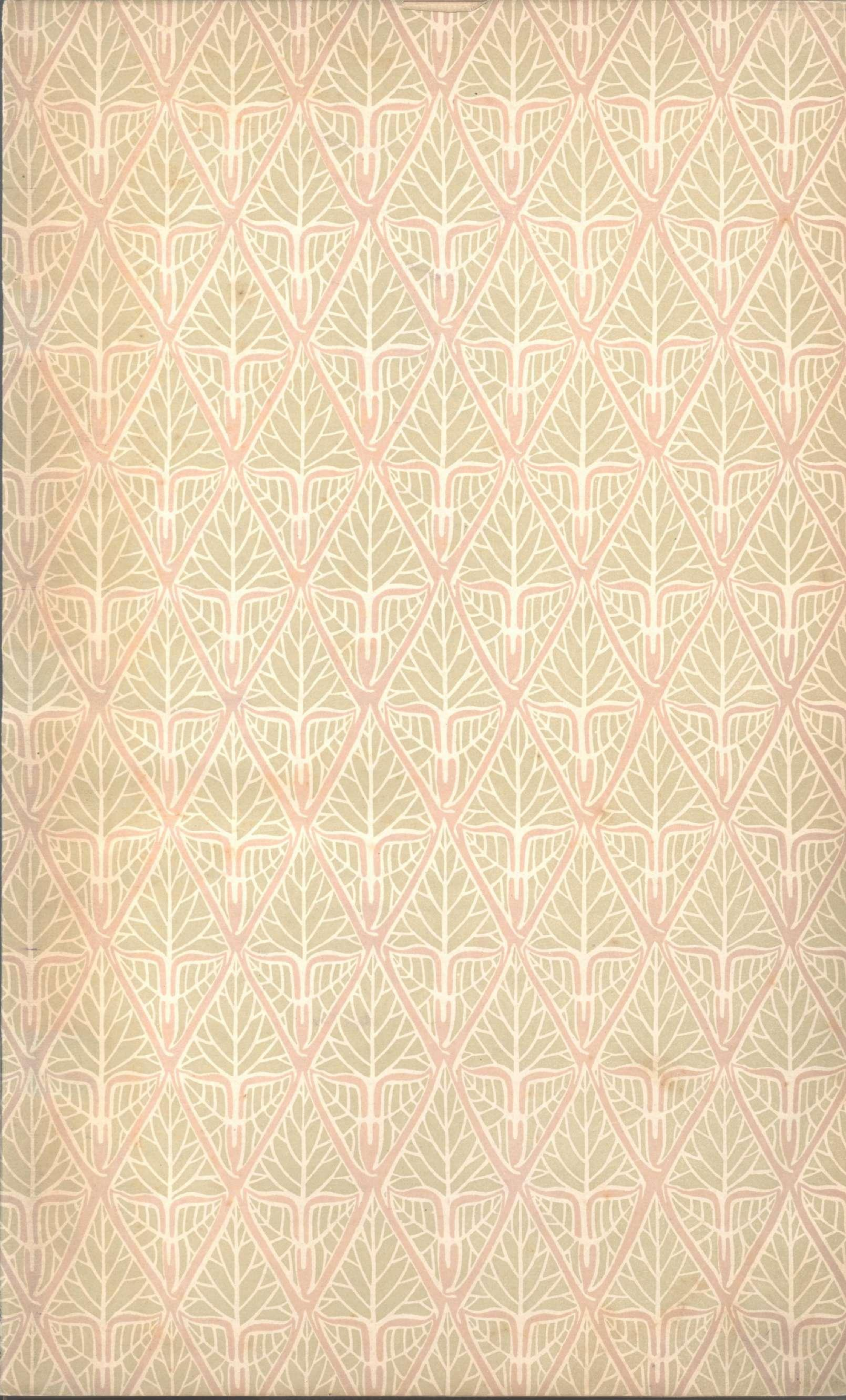

ŽUPNIJSKI URAD M. B.
DOMŽALE

Kronika
Župnije M. B.
v
Domžalah

1916 - 16. okt. 1918

Nota. Čimdalje bolj jasno se kaže, da so sedanji dogodki izrednega pomena, zares zgodovinski. V interesu vere in Cerkve v fari, za nje obrambo v poznejših časih je zato zelo važno, da se natančno ve, kakšno stališče je v teh burnih, hudih časih zavzemal župnik v vseh važnejših zadevah glede vojske, politike, prehrane i. dr. Zato v vsem tem poroča kronika od vojskinega začetka naprej vedno s posebnim ozirom ravno na župnika in njegovo delo. Prav zato pa je marsikaj omenjeno, kar se na prvi hip zdi malenkostno, osebno, a za poznejše čase morda le ne bo brez zanimanja! Vse pa bodi v čast Njemu, katerega slabotno in nevredno orodje je bil pisec te kronike!

1916

Vsakoletno poročilo o gibanju ljudstva l. 1915.-

V letu 1915 je bilo v fari Domžale
Rojenih - - - - 52 otrok
[21 manj kot lansko leto]
in sicer 24 dečkov in 28 deklic
Nezakonski so bili 4 !
Umrlo jih je - - - 54
[10 več kot lansko leto]
in sicer 19 otrok, 25 odraščenih
in 10 vojakov.
Vsih skupaj počiva danes na
našem pokopališču 487.
Oklicanih je bilo v naši cerkvi 6 parov
[4 pari manj kot lansko leto]
Poročenih je bilo v naši cerkvi 5 parov
[2 para več kot lansko leto]
Obhajanih je bilo v naši cerkvi 33.250 oseb
[800 oseb več kot lansko leto]
Vojakov - naših faranov - imamo do danes
potrjenih od mobilizacije - - 400
ujetih - - - - - 51
ranjenih - - - - - 88
mrtvih - - - - - 19.

Obhajanih je bilo l. 1915 v Domžalah:-

v januarju	2350	oseb
" februarju	2400	"
" marciju	4200	"
" aprilu	1800	"
" majniku	3300	"
" juniju	2700	"
" juliju	2400	"
" avgustu	3300	"
" septembru	2300	"
" oktobru	3000	"
" novembru	2200	"
" decembru	3300	"
Skupaj	33.250	oseb

[800 oseb več kot lansko leto]

Ogenj v Zg. Domžalah.- 29. dec. 1915 zvečer ob ¾7 je pri Klobasarju v Zgornjih Domžalah pogorel lesen pod in šupa, v kateri je bilo precej slame. Zato je bil ogenj zelo velik. K sreči je bilo ravno čisto mirno, brez vsakega vetra. Tudi je bilo takoj veliko ljudij na mestu, posebno vojaštva, ki je prav pridno gasilo s pomočjo domžalske in stobovske brizgalne in zabranilo, da se ogenj ni naprej razširil. V hlevu so imeli 4 train-arji 8 konj, na podu in šupi pa slamo. Gotovo je kak trainar po neprevidnosti vrgel gorečo cigareto ali žveplenko od sebe in je tako ogenj provzročil.

Prvi v Domžalah umrli vojak.- 31. decembra je umrl v Opuščenem domu [izolirbaraka] na pljučnici 18 let stari Hercegovinec Nikola Desić iz Crnaca - Dolnji - Mostar od Gebirgs - Etappen - Train - Zug. 59. Med enim transportom je prišlo v Domžale 150 vojakov, ki so v nepopisnih mukah in naporih 4 mesece vztrajali na fronti kot donašalci municije v prve črte, med njimi tudi on, a še bolan. 30. dec. zv. ga je župnik previdel. Desno nogo je imel od zmrzline popolnoma črno! Pokopan je bil 2. jan., na nedeljo pop. ob 4. izredno slovesno. Blizu 150 vojakov - tovarišev ga je spremilo k zadnjemu počitku in mu poklonilo 3 prav lepe vence. Župnik ga je ob odprtem grobu slavil kot „junaka iz Krna." Bil je katoličan, njegovi tovariši pa, sami Bošnjaki in Hercegovci, večinoma mohamedanci! -

General Globočnik dobrotnik domžalske občine. - Za imenovanje častnim občanom se je general Globočnik na prav poseben način zahvalil. Iz bojišča je poslal na županstvo sledeči dopis: „Slavno županstvo! Z veseljem izvem, da je slavno županstvo oziroma velečastiti občinski odbor mene častnim občanom imenoval. Usojam si slavnemu županstvu odnosno slavnemu odboru na tem odlikovanju moje osebe najtoplejšo hvalo izražati ter zagotavljati, da se bom vedno ponašal z visoko častjo, koja mi je podelila slavna občina. Okoliščine bodo, kakor se nadejam, sčasoma dovolile, da zamorem tudi osebno svojo hvalo izražati. V prilogi usojam si poslati po Ljubljanski kreditni banki znesek 500 kron z namenom, da se isti med vojno dobo v sporazumu s prečastitim gospodom župnikom uporabi v olajšanje bede in nesreče od vojske posebno težko prizadetih občanov. Z izrazom svojega popolnega spoštovanja ostajam predani Gustav Globočnik, c. i k. generalmajor in poveljnik 56. brigade. Vojna pošta št. 73. 18/XII 1915."

General Globočnik o Domžalcih in njihovem župniku. - Preznano ostudno gonjo so ob začetku sedanje svetovne vojske uprizorili sovražniki Slovencev zoper Slovence in njihovo duhovščino. Očitali so jim, da so nelojalni, da so rusofili in sovražniki Avstrije. Prav mnogo duhovnikov slovenskih so po Štajerskem in Koroškem celo zaprli. Seveda po nedolžnem, kot se je pozneje dognalo: prav vsi so bili oproščeni! Glede na to je za poznejše čase pomenljivo pismo, katero je za novo leto prejel župnik od generala Globočnika iz bojišča: „Feldpost 73, am 28/XII 15. Euer Hochwürden! Anläßlich des Jahreswechsels übersende ich Euer Hochwürden und den braven und immer loyalen Domžalern meine herzlichsten Glückwünsche! Möge das Jahr 16 viel Gutes – nur Gutes – bringen! Bei dieser Gelegenheit drängt es mich, Euer Hochwürden für das mir stets erwiesene Wohlwollen, sowie für die tatkräftigste Unterstützung meiner schweren Aufgabe nochmals meinen schönsten Dank auszusprechen – sowohl im eigenen Namen, als auch im Namen des Allerhöchsten Dienstes! Ich kann der ganzen Gemeinde aus vollstem Herzen nur gratulieren, einen so hervorragenden, zielbewussten und die allgemeine Liebe und Achtung besitzenden Seelenhirten zu besitzen!! Ich bin ganz entzückt, wie Euer Hochwürden die ganze Gemeinde – ohne Unterschied der Nationalitäten – schön auf dem geraden Wege der Loyalität führen!" In taka je, hvala Bogu, vsa slovenska duhovščina! Zato je župnik odgovoril: „Preblagorodni gospod general! Podpisani si usoja Vašemu Blagorodju za prekrasno pismo z dne 28. XII. 15 izreči svojo najprisrčnejšo zahvalo. Pohvalno priznanje, katero ste blagovoliti gospod general tako prijazno izreči, je v čast vsej slovenski duhovščini, ki je v teh velikih, zgodovinskih časih v polnem navdušenju pripravljena prav vse storiti, da brani ljubljenega cesarja in domovino in pripomore po svojih močih do popolne, sijajne zmage nad vsemi sovražniki naše mogočne Avstrije!"

Kaj pišejo naši ujetniki iz ujetništva. – Pichler Andrej, pos. Domžale 29, Tirolu, je pisal iz ruskega ujetništva z datumom 16/9 15 svoji ženi pismo: „Um die Zeit umzubringen, schreibe ich heute wieder und zwar zum 13tenmal. Keine Nachricht von Dir, oder überhaupt von jemandem, erhalte ich nicht. Oder Ihr schreibt nicht? Ich bin jetzt schon seit 4 Monaten wieder in Tjumen und es geht mir nicht besonders gut. Hier haben wir schon ziemlich kalt und erwarten schon in Kürze Schnee. Es ist schon ein Jahr, als ich Euch das letztemal sah und es weiß der liebe Gott, wan-s ein Wiedersehen geben wird!"

Koliko vojsk je sedaj? - Sedanje svetovne vojske se udeležuje 13 narodov ali držav. Na naši strani so 4: Nemčija, Avstroogrska, Bolgarija in Turčija. Na nasprotni strani 9: Rusija, Anglija, Belgija, Francija, Monaco, Italija, Črna gora, Srbija in Japonska. Vse te države pa niso vsem centralnim državam napovedale vojske. Nemčiji je napovedalo vojsko 8 držav [Italija formalno še ni napovedala], Avstriji 9 držav, Bolgariji 6 [Rusija, Anglija, Francija, Italija, Črnagora in Srbija], Turčiji 6 [ravno isti], Rusiji 4, Angliji 4, Franciji 4, Črnigori 4, Srbiji 4, Italiji 3 [Avstrija, Turčija in Bolgarija], Belgiji 2 [Avstrija in Nemčija], Monaco 2 [isti], Japonski 2 [isti]. Skupno je 58 vojnih napovedi. Ker pa je vsaka posamezna vojna po dvakrat šteta, namreč pri nas in sovražniku - se mora številka 58 deliti z 2, da dobimo resnično število vseh vojsk, ki so v teku. Potemtakem imamo sedaj 58:2 = 29 vojsk!

Občni zbor Kat. izobraž. in podp. društva - se je vršil 6. jan. pop. ob 3. v župnišču. Sedaj šteje društvo 81 moških in 189 ženskih namreč: 67 mož, 14 fantov, 83 žena, 106 deklet. Društveni „Strokovni odsek slamnikarskega delavstva" šteje 21 moških in 90 ženskih udov. Podpore med bolne člane se je porazdelilo 707 K med 10 moških in 24 ženskih udov. V Čebelico moškega odseka se je naložilo od 14 oseb K 379·04, vzdignilo K 90·-, prihranilo K 289·04. V Čebelico ženskega odseka se je vložilo K 1327·54, vzdignilo K 5·-, prihranilo K 1322·54. Skupno se je torej navzlic vojski in draginji prihranilo K 1611·58, katera vsota se je 31. dec. 1915 dvignila in s pripadajočimi obresti naložila na 57 hranilnih knjižic. Društvena knjižnica radi izrednih vojskinih razmer ni delovala. Tudi predstav in predavanj ni bilo. Društveni dom je bil namreč čez poletje kasarna 97. pešpolka, od 5. avg. pa vojaška bolnica. Časopisov je imelo društvo naročenih 7 Slovencev, 10 Mladosti in 10 Naša moč.

Vojaštvo v Domžalah. – V Domžale je začetkom januarija prišla trenska kolona 25/44 in Gebirgs-Etappen-Train-Zug N° 59, skupno 1500 mož in 1200 konj nastanjenih po Domžalah in okolici. Gruppenkommando je v meščanski šoli. Poveljuje ritmojster Nedelsky, Poljak, ki stanuje v Kurzthalerjevi vili. Prišli so iz Celja, kjer so bili več mesecev. Seboj imajo „Wehrmann im Eisen", do metra visok lesen kip poveljnika Konrada pl. Hötzendorfa, v katerega se zabijajo žeblji, pozlačeni à 50 h, železni à 5 h na korist oslepelim vojakom. Kot prvi iz domžalske fare je 12. jan. župnik, ko je ritmojstru vrnil obisk, dal zabiti 20 pozlačenih žebljev. V ljudski šoli so za „Wehrmanna" nabrali K 53·80, v meščanski K 8·50, delavstvo v Ladstätterjevi tovarni 148 K.

Lovčen osvojili Avstrijci. – Cetinje avstrijsko. – 11. januarija je armada generala Kövessa izvršila eno najsijajnejših činov svetovne vojske: s koncentriranim skupnim napadom težkega topništva, vojne mornarice in zrakoplovov je hrabra pehota od Kotorja, torej frontalno, zavzela 1759 m visoki, silno utrjeni Lovčen, o katerem so bili sovražniki prepričani, da je nepremagljiv. Tri dni so plezali naši junaki na lovčenske pobočje! 13. januarija so potem naše čete že vkorakale v Cetinje, glavno mesto Črnogore, ki doslej še sploh nikdar v zgodovini navzlic vsem napadom ni bilo od kakega sovražnika zasedeno! Tripleententa je vsled tega vsa iz sebe. Najbolj pa seveda Italija, za katero je to pač eden najhujših udarcev. Vest o zavzetju Lovčena je prišla v Domžale v sredo dop. Takoj so zaplapolale zastave v zvoniku, župnišču, bolnišnicah, tovarnah in drugih poslopjih. V nedeljo pa je župnik v pridigi ljudem pojasnil velikanski pomen zavzetja Lovčena in jih pozval k zahvalni molitvi za tako očividno pomoč božjo.

Sovražni zrakoplov v obližju Ljubljane. – 14. jan. pop. ob 1. je priplul sovražni, baje francoski zrakoplov od Gorice sem nad Zalog in je na železniško progo vrgel 7 bomb. Detonacija je bila strašna. V Domžalah jo je župnik, ki je bil ravno na potu v šolo, posebno močno slišal. Vendar škode niso provzročile. Ker bombi sploh nista eksplodirale, ena je padla v vodo. Človeških žrtev ni bilo. Železniški tir je bil nekoliko poškodovan, a so ga v dobri uri že popravili. Ranjeni vojaki v našem Društvenem domu so ob silnem poku takoj vedeli, da so to bombe iz sovražnikovega zrakoplova, ker so malo prej videli ta zrakoplov pluti blizu nad Domžalami in so tudi bombe opazili, ko so bile vržene. Ta dogodek je ljudi prav vznemiril!

Žalostno slovo. – 17. in 21. januarja so morali k vojakom vstopiti potrjeni starejši letniki: v ponedeljek 45 in 46 letni, v petek pa 49 in 50 letni, zgolj starejši možje, očetje, a sedaj poklicani, da branijo domovino! To so tekle solze skrbečih žena, žalujočih otročičev. Iz Domžal jih je vstopilo 12.

Velike težave za dobavo moke. – Ve novem letu bi bili ljudje v Domžalah zopet morali moko dobiti. A moke na noben način ni bilo mogoče dobiti. Deželna vlada v Ljubljani je na prošnjo za moko odgovorila: „Pojdite domov ter zberite v Domžalah tiste delavske družine, ki se prav nič ne pečajo s kakim poljedelstvom, ne s svojim, ne z najemnim, popišite te družine z njihovimi člani, katere prinesite nam, da Vam bomo za iste nakazali iz naših tako pičlih zalog nekoliko moke mogoče za en teden. Pomislite, tudi Ljubljana je danes brez moke! Zato ne smete misliti, da Vam nočemo dati, ampak Vam res ne moremo dati!“ Končno se je vendar posrečilo Živinorejski zvezi na Homcu, ki je oskrbovanje moke za našo občino in Jarše v tem okolišu prevzela, da je dobila nekaj moke. Morala je pa še par mesecev prej na Dunaj na ta račun poslati 121.000 Kron. Naša občina je tako dobila 17. jan. 5000 kg pšenične in 5000 kg koruzne moke. Pšenična moka je bila nakazana iz mlina Majdiča na [illegible], koruzna pa iz Kamenovega mlina v Študi. Na vsako osebo je prišlo 60 dg 0-moke à 1 K 15 h, 90 dg 1-moke à 98 h, 1 kg 50 dg 2-moke à 53 h in 3 kg koruzne moke à 76 h kg. 17. jan. je občinski sotovalec delavni Franc Kočan delil nakaznice za moko za Trg. Domžale, 18. jan. za Sp. Domžale in Stob in 19. jan. za Študo, skupno za skoraj 1500 oseb! S temi nakaznicami so takoj dobili vsi moko! Premnogi že po tri tedne niso imeli kruha!

Črnagora je kapitulirala. – 17. januarja se je uradno razglasila sledeča prevažna novica, ki se je kot blisk raznesla po celem svetu: „Črnogorski kralj in črnogorska vlada sta prosila 13. januarja, naj prenehajo s sovražnostmi in sta prosila, naj se pričnó mirovna pogajanja. Odgovorili smo, da se more ta prošnja ugoditi le, če črnogorska armada odloži brezpogojno orožje. Črnogorska vlada je včeraj sprejela našo stavljeno zahtevo, da brezpogojno položi orožje. Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml." – Novica nepreračunljive važnosti! V Domžale je ta prevesela vest dospela 18. jan., v torek dop. Takoj je bilo zopet vse v zastavah. Zvečer ob 1/2 7. pa je tukajšnje vojaštvo priredilo imponzantno bakljado po Domžalah, ki je šla od Komotarja, kjer je bilo zbirališče do Korošikovega znamenja, nazaj proti Krizantu, na cesto, do Komotarja. Naprej je jezdil poveljujoči častnik na konju, za njim je nesel vojak na visokem drogu cesarsko zastavo, katero je obdajalo do 50 bakljonoscev. Sledilo je 16 vojakov na konjih, za njimi pa prekrasno okrašen voz ves v zastavah, cesarskih, nemških, bolgarskih, turških in ves v bakljah, na njem podoba cesarjeva, nad katero je 11 letna belooblečena deklica Minka Šubelj držala lovorjev venec. Bilo je zopet nekaj povse novega! Navdušenje je bilo splošno! Saj je porodil prvi žarek upanja na konec strašnega klanja na tako zaželjeni mir, zmagoslavni mir!

Begunka umrla v Domžalah. – 13. jan. je v Trg. Domžalah h. št. 43 na bolezenijo na ledvicah umrla 20 let stara neomožena Marija Cirak, begunka iz Lipaljevasi pri Selzu na Goriškem. 22. sept. 1915 jej je umrla tukaj mati kot begunka.

Novi vojaki iz naše fare so odšli:-

401. Vime Janez, fant, star 43 let, Nepaljavas, 12,
402. Ks Mihael, mož, " 41 ", Sp. Domžale, 36,
403. Florin Karol, mož, " 49 ", Stob, 28,
404. Sršen Stefan, mož, " 50 ", Nepaljavas, 9.

Bolnišnica v Domžalah. – 27. januarija se je spolnila ena najbolj srčnih želj župnikovih: župnija Domžale je dobila svojo bolnišnico, oziroma hiralnico. Nekdanjo Rakovo hišo v Stobu, h. št. 46 je lansko leto od Matevža Majdič-a potom javne dražbe kupila Katarina Končan, kateri pa je bilo kmalu žal, da je to hišo kupila, ker bi jo bilo treba skoraj vso prezidati. Ko je župnik zvedel, da Katarina Končan s hišo ni zadovoljna, šel je 22. jan. k njej – stanuje v sedanji kaplaniji – in ji je naznanil, da želi on kupiti od nje to hišo in sicer v imenu Vincencijeve družbe v Domžalah, ki bo tekom časa potem v tej hiši priredila bolnišnico in hiralnico za župnijo Domžale, za kar je ta prostor kot nalašč pripraven, ker je tako blizu cerkve. In res se je 27. januarija kupčija sklenila: Vincencijeva družba v Domžalah je kupila to hišo, pri kateri je tudi nekoliko vrta na dveh straneh, za 4620 kron, katere ji je posodila Hranilnica in posojilnica v Domžalah. Važno socijalno delo je s tem započeto ljudem – revčkom – vsaj ne bo potreba na starost iz kraja, v katerem so se celo življenje trudili in delali, hodit med tuje ljudij v Ljubljansko hiralnico umirat, kar se sedaj večkrat pripeti. Začetek je storjen! Vse drugo se bo polagoma uredilo. Sedaj je ta hiša že več tednov „Kasarna“. Vojaštvo je v njej nastanjeno! S tem je pa tudi za vselej odstranjena nevarnost, da bi v tej hiši kedaj bila gostilna ali „Šnopsarija“, kar se je že večkrat nameravalo, a se je župniku to vselej posrečilo preprečiti, ker je bilo tudi županstvo z njim! A poznje kedaj, kdo ve, kako bi bilo!

Izredno mila in lepa zima – je letos, dasi je v novembru bil nenavadno hud mraz. December, januar pa sta bila popolnoma brez snega in posebnega mraza, kakor ni še od l. 1774, torej še 141 let ne. Bog je res dober, da na tak način varuje naše vojake na Krnu in po tirolskih hribih, pa tudi ubogo ljudstvo doma. Saj so drva letos po 40 K seženj, a jih tudi za to ceno ni dobiti, ker vse pokupi vojaštvo. In čevlji! Navadni otroški čevlji so po 23 K!

Delavska stavka v Ladstätterjevi tovarni. – 7. febr., v ponedeljek zj. so prišle šivalke v Krizantovo tovarno in so našle špule sukanca na svojih prostorih zapečatene. Ko so posamezne šle zopet po sukanec, se jim je odgovorilo, da ga dobe le, ko prazne špule nazaj prinesejo. Šivalke je to silno razkačilo. „Za nepoštene nas imajo, za tatice, mislijo, da jim sukanec krademo!" Tako so ogorčeno govorile. V hipu so bile vse pokonci, tembolj, ker je že celo zimo vrelo med njimi, ker jim je tovarna letos veliko dražji zaračunala sukanec, češ, da ga mora tudi ona dražje plačati. Po 2 K in več je bila posamezna šivalka vsled tega podraženja sukanca tedensko na slabšem! In to pri sedanji silni draginji. Enoglasno so zato šivalke zahtevale, da naj se jim sukanec tako zaračuni, kakor prej, ker tovarna lahko slamnike podraži, za kolikor jo sukanec več stane. Vse prošnje so bile zastonj! Po prerekanju sem in tja zapuste vse šivalke – nad 100! – ob 1/2 10. dop. svoje stroje, ustavijo delo in gredo korporativno iz tovarne! „Štrajk" se je pričel! V torek in sredo ni šla prav nobena na delo. V sredo dop. ob 1/2 10. je prejel župnik pismo od tovarnarja Ladstätterja glede te stavke. Župnik gre takoj k tovarnarju, potem ko so mu zaupnice delavstva že prej položaj natančno pojasnile. Ob 11. dop. gre potem župnik zopet k tovarnarju in z njim zastopnice šivalk, oziroma odposlanke strokovnega vodstva, namreč Franja

Pavli, Marija Kras in Marija Krad. Zanje pa se je vršilo burno preganjanje, katerega se je od tovarne udeležil Krizant Ladstätter in njegov sin Hans, deloma tudi hči Hermina in gospa. Glede zapuščenja špul je tovarna izrekla, da nikakor ni imela namena delavkam s tem očitati kakega nepoštenja ali pokazati kakega nezaupanja. Glede zaslužka pa se je po zelo dolgem obotavljanju slednjič obljubilo, da se s pondeljkom, 14. febr. zaslužek zopet zaračuni enako, kakor pred vojsko. S tem je stavka dosegla uspeh! Odbor strokovnega odseka se je nato izrekel, da je stavka končana in da drugo jutro, v četrtek zj. pridejo zopet vse delavke na delo, kar se je res tudi zgodilo! To je že drugi štrajk v Krizantovi tovarni – prvi je bil 30. sept. 1907 – pri katerem je župnik prav energično in uspešno nastopil za delavstvo*)! Bila je pa ta stavka radi vojskinega časa še prav posebno nevarna! A nereda ni bilo nobenega!

Vojaška bolnišnica v Domžalah – se sedaj imenuje K. u. K. Feldmarodenhaus 1/15, kar pomenja, da je tukaj pri Feldmarodenhaus 15. vojnega kora, ki ima menda svoj sedež v Sarajevu. Odtod je potem lahko umeti, da je doslej bilo v tukajšnjih bolnicah še prav malo Slovencev, pač pa mnogo Ogrov, Slovakov, Hrvatov, Bošnjakov, Hercegovcev. Odtod pa je tudi umevno, da je v tukajšnjih bolnicah judovstvo tako močno zastopano: sedanji vodja bolnišnice, polkovni zdravnik Dr Janda, rodom Hrvat je jud. Dva strežnika – Wärter – v Društvenem Domu –, ki strežita od 5. avg. 1915 že tukaj, sta ogrska juda in še več drugih. Pa tudi turški, mohamedanski živelj je zato prav močno zastopan. Strežnik v Sokolskem Domu je skozi ves čas od 5. avg. 1915 mlad Bošnjak, Hrvat, a moslim! Glede verstva je zato med bolniki neverjetna mešanica: katoličani, pravoslavni, mohamedanci, judje!

---

*) Drugi dan, 17. febr., je prišla hči tovarnarja Krizanta Ladstätter, Ana, k župniku in mu je vsa razburjena povedala, da odstopi od odbora Vincencijeve družbe. Ko jo župnik začuden vpraša, zakaj hoče to storiti, mu odgovori: „Weil Hochwürden gestern vollkommen den Papa im Stiche gelassen und sich nur für die Arbeiterschaft gekümmert haben!" Za župnika pač lepo priznanje!

Župnik je previdel za smrt ranjene vojake – doslej sledeče:
1. Dne 10. avg. zv. ob 6. je previdel v Jončarjevem mlinu na koleri bolnega Tirolca. Bil je zelo slab, a je okreval. – 2. Dne 13. avg. dop. ob 11. je previdel v Sokolskem Domu na tetanus-u bolnega Štajerskega Slovenca Jakoba Cesar, ki je prav lepo pripravljen še isti dan umrl. – 3. Dne 15. avg., na Veliki Šmaren zj. ob ½ 9 je previdel v Društvenem Domu na tetanus-u silno trpečega Slovaka Damijana Kralovics-a, ki je še isti dan umrl. – 4. Dne 15. avg., na Veliki Šmaren, pop. ob 5. je previdel v Sokolskem Domu na rudečici [Rotlauf] bolnega Tirolca, ki ga je potem še tudi obhajal, a je okreval. – 5. Dne 26. avg. je previdel na Ferjanki na kolero osumljenega Hrvata, ki je okreval. – 6. Dne 16. okt. ob 1. pop. je v največji naglici hitel v Društveni Dom previdit Čeha, ki ga je v Stobu v nekdanji Urbancovi hiši po nesreči ustrelil njegov tovariš. Krogla mu je pri vratu šla notri in zadaj ven. Zdravnik je bil prepričan, da bo vsak hip umrl. Vendar je okreval. – 7. Dne 10. dec. pop. ob 3. je previdel in pozneje še obhajal v Društvenem Domu na škrlatinki bolnega Štajerskega Slovenca, ki je okreval. – 8. Dne 30. dec. 1915 je zv. ob 6. previdel v pisarni pri Društvenem Domu [Isolierbaracke] na tifusu bolnega in hudo oslabljenega Hercegovca Nikola Resič, ki je pred tednom prej šele prišel iz Krna. Še isto noč je umrl. – 9. Dne 3. febr. 1916 ob ½ 12 dop. je previdel v Sokolskem Domu na rudečici bolnega Nižjeavstrijca, ki ga je potem še tudi obhajal. Je okreval. – 10. Na Veliko soboto 22/4 je obhajal v šoli na zlatenici bolnega Hercegovca iz Mostarja, ki je okreval.

Kaj pišejo naši jetniki iz Laškega. – Mise Franc, oženjen, Zg. Domžale, h. št. 148, ki je bil na ruskem bojišču trikrat odlikovan, je na laškem bojišču, komaj je tja prišel, bil z mnogimi drugimi vojaki, tudi častniki, ujet. O tem je pisal domov: „Ich bin in Gefangenschaft gekommen am 3/11 15. Dann waren wir nicht weit hinter der Front drei Wochen. Denn am 20/11 fahren wir durch Italien auf die westliche Seite zum mittelländischen Meere bis Stadt- und dann per See mit Dampfer noch weite Ferne nach Sizilien. Hier angekommen am 25/11 nach Catania, eine sehr schöne Stadt, wo wir ausgeschifft worden sind. Von hier noch per Bahn paar Stunden in die Stadt, wo wir jetzt untergebracht sind, heisst Paterno. Schön ist gerade hier nicht, mehr eine alte Stadt. Wir wohnen in einem alten prachtvollen Kloster St. Lucia. Haben gute Betten, auch elektrische Beleuchtung. Die Kost ist auch nicht schlecht. Arbeit haben wir keine. Hier ist jetzt – am 4/1 16 – der schönste und wärmste Frühling. Die Stadt ist gerade unter dem Berge Etna. In der Gegend wachsen Orangen und Citronen, kosten 5–10 Stück 5 h."

Napad sovražnih zrakoplovov na Ljubljano. – 18. febr., v petek zj. ob 8. so naše opazovalnice v smeri proti Gorici naznanile 8 laških zrakoplovov, ki so se bližali. Takoj so začeli delovati obrambni kanoni in tudi obrambni kanonirski aeroplani naši so se takoj dvignili v zrak. Po kratkem boju so pet sovražnih zrakoplovov prisilili, da so se nazaj vrnili; le trije so mogli leteti dalje proti Postojni – Vrhniki – Ljubljani. Ob 1/2 10. dop. so prišli nad Ljubljano in so vrgli 6 bomb. Dve nista eksplodirale, 4 pa so poškodovale le tlak na cesti. Zrakoplovi so šli dalje proti Črnučam, kjer so vrgli tudi 5 bomb. Ena je padla tik pred automobil, kjer sta se peljala od deželnega odbora 1 uradnika k nakupovanju živine v Domžale za vojaštvo in sta seboj imela denarja 170.000 K. Gospoda sta se silno prestrašila, a zgodilo se jima nič ni. Tudi nad Zalogom so metali bombe, a brez vsakega uspeha. Ko so laški zrakoplovi nazaj leteli nad Vipavo, jih je 4 naših aeroplanikov napadlo. Eno veliko laško Caproni-letalo je bilo pri Mirni sestreljeno. Ob 11. dop. je še eno letalo metalo bombe nad Ljubljano a zopet brez uspeha. Napad se je prav klavrno ponesrečil.

Novi vojak iz naše fare je dalje:

405. Hribar Anton, fant, star 31 let, Zg. Domžale, h. št. 51.

Draginja – je vsled vojske že kar neznosna. Riž stane sedaj 1 kg 3 K [pred vojsko 64 hl], laško olje 1 liter 8 K [pred vojsko K 1·60], kava 1 kg 4 K [pred vojsko 80 hl], mast 1 kg 8 K [pred vojsko 2 K], meso 1 kg nad 5 K [pred vojsko K 1·60], šunka 1 kg nad 6 K [pred vojsko 2 K]. Silno draga je vsled pomanjkanja usnja obutev: otroški čevlji 20–30 K, za ženske 36 K, za moške 40 K! A se vse še vedno silno draži!

Ljudsko štetje v Domžalah l. 1890 – Na zemljevidu domžalske šolske občine je natisnjeno, da so l. 1894, torej po ljudskem štetju iz l. 1890, šteli: Zg. Domžale 796, Sp. Domžale 258, Stob 356, Študa 286 in Depaljavas 235, skupno torej 1931 prebivalcev. Obseg teh vasi je znašal tedaj 9·83 km².

Ministersko odlikovanje nemški šoli v Domžalah. – Najvišjo zahvalo za zasluge za vojno oskrbo je naznanilo c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje med drugimi na Kranjskem tudi Albi Rom, učiteljici nemške šole v Domžalah, dokaz, da je nemška šola v preteklem šolskem letu za vojno oskrbo s pletenjem nogavic i. dr. mnogo storila. V slovenski šoli to žal ni bilo mogoče, ker celo preteklo šolsko leto sploh ni imela šolskega prostora.

Zanimivo bratsko snidenje. – 21. februarija zv. so se pri Matiju Cerar v Sp. Domžalah, h. št. 6 sešli njegov brat Franc Cerar in sestre, da se poslovijo od njega, ker je kot 48letni mož moral drugo jutro k vojakom. Misli vseh pa so prav posebno bile tudi pri † bratu Petru, ki je ravno ta dan zj. bila v cerkvi obletnica njegove smrti, ker je 21. febr. 1915 pa. del junaške smrti v Karpatih. V tem pa stopi čisto nepriča.

kovano med nje v sobo njihov brat Janez, ki od mobilizacije skozi vseh 19 mesecev še ni bil nič doma, ampak ves čas na srbskem bojišču! Govorilo se je o njem, da je bil hudo ozebljen, da mu bodo obe nogi vzeli! Sedaj pa je popolnoma zdrav. Pač so se imeli kaj pogovoriti med seboj! Četrti brat Alojz pa je kot častnik poročnik prostovoljnih strelcev na laškem bojišču.

Dobava moke za občino Domžale. – Prvikrat se je dobila moka na močne izkaznice 21/9 15 za mesec september. Izdalo se je 330 izkaznic za 1368 oseb, ki so dobile 8000 kg moke à 6 kg. Drugič se je dobila 9/10 15 za mesec oktober. Izdalo se je 327 izkaznic za 1400 oseb, ki so dobile 8665 kg moke, po 6 kg na osebo. Tretjič se je dobila 1/11 15 za mesec november in december. Izdalo se je 350 izkaznic za 1458 oseb, ki so dobile 16800 kg moke, po 12 kg na osebo. Četrtič se je dobila 17/1 16 za januar. Izdalo se je 354 izkaznic, ki so dobile 10000 kg moke, po 6 kg na osebo.

Drač, glavno mesto Albanije, v naših rokah. – 27. febr. se je uradno razglasilo sledeče: „Danes zjutraj so zasedle naše čete Drač. Neki naš oddelek je vdrl že včeraj dopoldne v ognju italijanskih ladijinih topov čez severno zemsko ožino in je prišel podnevi do Portesa, ki leži 6 km severno od Drača. Čete, ki so se podale čez južno ožino, so zadrževali protivni topovi sovražnih ladij v njih napredovanju, a mnogim oddelkom se je posrečilo, da so prebredli, preplavali in s plavi prišli čez do mostu, ki se nahaja vzhodno od Drača, kjer so vrgli italijanske zadnje straže. Ob 6 jutranji zarji je vdrl neki naš bataljon v goreče mesto. Načelnika gen. štaba namestnik pl. Höfer, fml." – V Domžale se je ta vesela novica zvedela v ponedeljek pop. Takoj so zaplapolale zastave raz cerkveni zvonik, župnišče, Društveni dom in tovarne. Peto glavno mesto sovražnikov je s tem zasedeno: Bruselj, Varšava, Belgrad, Cetinje, Drač.

Znamenitejši begunci v Domžalah. – Ob umiku vojske z Krasa je prišlo prav mnogo goriških beguncev v Domžale, nad 200. Mnogo jih je moralo naprej v barake na Štajersko, vsi, ki dobivajo državno podporo, precej pa jih je še ostalo tukaj, tako nadučitelj Brezigar iz Kobarida z družino, ki stanuje na stari pošti, župan Lavrenčič iz Kobarida, ki stanuje pri Cenetu na cesti, z družino, starši odvetnika Dr Sirfolja v Trstu in njih hčere z družino iz Kobarida, mehanik Potočnik iz Gorice z družino, ki stanuje pri Jurku, železniški strojevodja Levičnik iz Gorice z družino, ki stanuje v restavraciji pri postaji, družina nadučitelja Kumar iz Bilj pri Gorici, ki stanuje v županovi hiši v Depaljivasi in drugi.

Novi vojaki iz naše fare: –

406. Kremžar Miha, fant, star 24 let, Sp. Domžale, 34
407. Kremžar Vinko, " " 22 let, " " 34.

Velikonočno spraševanje – je bilo za može in žene, za fante in dekleta opravljeno v adventu. Tvarina je bila: Sedanja svetovna vojska in mi Domžalci – Silna nevarnost za nas od izbruha laške vojske – Čudežna pomoč božja – Kako je drugod, kako pa pri nas – Hvalimo Boga! Tudi pri tem spraševanji so navzlic vojski in draginji ljudje prav pridno darovali za poplačilo cerkvenega dolga.

Preskrba občine Domžale z moko. – 28. februarija se je petič dobila moka na nakaznice, katerih se je izdalo 342 za 1479 oseb. Moke se je dobilo 9200 kg. Vsaka oseba je dobila 1 kg št. 2 à 66 v, 3 kg št. 5 à 48 v in 2 kg koruzne moke à 77 v, skupno 6 kg. Zopet je bila zadrega za moko že silno velika! Mnogi so bili že po več dni brez kruha, brez moke pa že večina. Župnik je zato prav odločno interveniral za moko pri Živinorejski zvezi na Homcu in pri vojno-žitnem zavodu v Ljubljani.

Novi vojaki iz naše fare:-

408. Huth Vinko, fant, star 17 let, h. Domžale, 19, prostovoljni strelec.

Cerkvene zbirke v Domžalah za vojne namene.- V letu 1914 se je od denarja, nabranega v župni cerkvi v Domžalah pri službi božji v pušico, poslalo Kn. Šk. ordinarijatu v Ljubljani za „Rdeči Križ" 3/9 30 K, 29/9 20 K in 30/10 15 K, skupno 65 Kron. Ruskinskim beguncem se je oskrbela rusinska služba božja.- V letu 1915 se je poslalo Kn. Šk. ordinarijatu: 25. jan. za zimsko perilo vojakom 50 K, 25. okt. za uboge Poljake 50 K, 29. nov. za vojaške sirote 30 K in 29. dec. za junaške Bolgare [bulgarski „Rdeči Križ"] 30 K. Ker so se s prihodom ranjencev v Domžale začeli vojaški pogrebi, a se za stroške pri teh pogrebih, ki se vsi vrše častno, kakor se za junake domovine spodobi, nihče ni zmenil, določilo se je 17/8 od denarja, nabranega za vojaške namene v pušico, za vojaške pogrebe 100 K. Kat. Bukvarni se je poslalo 11. nov. za 50 izvodov molitvenika „Krščanski vojak" za ranjence po tukajšnjih bolnicah 25 K. Podpornemu odboru v Domžalah se je dalo 21. julija 16 K. Kriegs-Hilfs-Bureau na Dunaju se je poslalo 30. julija 28 K. Skupno torej se je l. 1915 dalo 329 Kron. Tudi se je vršila vojaška služba božja, kadar se je to želelo. Ob tej priliki je bilo za 3. op. treba vselej tudi patra najti, za kar so se stroški pokrili tudi z v pušico nabranim denarjem domačih ljudij, ker se pri vojaških mašah v pušico ni pobiralo.

Dvajseti mrtvi vojak iz naše fare:- je Janez Kleinlecher, star 30 let, čevljar, oženjen z Marijo Habjan iz Stoba, h. št. 58. Umrl je meseca novembra 1914 kot ruski ujetnik v vojaški bolnici v Moskvi za ranami. Zadnje pismo je pisal svoji ženi iz Moskve z datumom 17. nov. 1914. Od tedaj ni bilo nobenega glasu od njega. 11. marcija 1916 pa je došlo od „Gemeinsames Zentralnachweisbureau Wien I" na župni urad sledeči obvestilo [dopisnica]: „Leutnant Rudolf Grošelj, Samara, Evakuationshospital N° 96. Ihrer Wohlgeboren der Frau Maria Kleinlercher, Stob N° 58 bei Domschale, Krain, Österreich. Gebe Ihnen hiemit bekannt, daß im Kriegshospitale N° 7 in Moskau ein im November 1914 an seinen Verwundungen gestorbener Soldat einige Kleinigkeiten hinterlassen hat, die an Ihre Adresse expediert werden sollen. Ich habe dieselben übernommen und werde sie bei meiner Rückkehr in die Heimat Ihnen persönlich übermitteln. Hochachtungsvoll mein aufrichtiges Beileid ausdrückend Grošelj. Samara, 16. Oktober 1915". Pretresljiv slučaj! Žena je zvedela za smrt svojega moža, s katerim je bila šele 2. junija 1914 poročena, šele, ko je bil on že 16 mesecev v grobu! Naj blagi junak domovine v daljni ruski zemlji mirno počiva! Služil je: 1. Marsch-Komp. 3. Tiroler Landesschützen 2. Marsch Baon.

Strah pred kolero v Domžalah. – 8. marcija zv. ob 1/2 8. je previdel župnik za smrt bolno Ivano Martinčič, omožena, 58 let staro, Zg. Domžale h. št. 57, Kaponico. Zelo slaba je bila. Naprej in nazaj jo je gnalo. Drugi dan dop. poklice nje mož vojaškega zdravnika. Pridita oba: polkovni zdravnik in nadzdravnik. Oba se izjavita, da ima žena – kolero. Takoj hišo vojaško zastražijo! Na 2 uri se je straža menjala; po en vojak je stražil cel dan in celo noč. Drugo jutro, 10. marcija je žena res umrla, kar je razburjenje seveda pomnožilo. Ravno je bilo posvetovanje radi pogreba in potrebnih odredb, katere je že izdal ritmojster Nebesky, ki je prišel radi njih k župniku. V tem pa naznani polkovni zdravnik Dr Jana, da je pravkar prišel brzojav iz Ljubljane: „Bakterijologična preiskava je pokazala, da ni kolere in sploh nič nalezljivega!" Vse se je pomirjeno oddahnilo! Žena je ležala doma na parah, vojaška straža je takoj odšla in pogreb se je vršil po navadi!

Družba sv. Mohorja. – 13. marcija se je poslala udnina družbe sv. Mohorja za l. 1914 v znesku K 337·80. Udov je letos 141, trije več kot lansko leto.

Nemčija napovedala vojsko Portugalski. – 9. marcija je poročal Wolff: „Cesarskemu poslaniku v Lisboni je naročeno, naj zahteva danes od portugalske vlade potne liste in naj poda obenem obširno izjavo.“ Ves čas vojske je Portugalska očitno nastopala kot vazal Anglije. 23. febr. pa je zaplenila vse nemške ladje, ki so se nahajale v portugalskih pristaniščih. – Zato je bilo prav, da je Nemčija ji vojsko napovedala!

Zdravstvo v domžalskem „Feldmarodenhaus-u“. – Začetkom januarija letos je šel dosedanji nadzdravnik Dr Rudolf Kubl na 14 dnevni dopust, ker je doma za pljučnico nevarno zbolel. Na njegovo mesto je prišel v Domžale kot nadzdravnik nek-jud! Sedaj je torej tukaj polkovni zdravnik jud, nadzdravnik jud, več strežnikov judov! Neverjetno! Za župnika, ki ima ž njimi, kakor tudi z ranjenci večkrat opraviti, je to zelo mučno in neprijetno! V začetku pa je bil polkovni zdravnik Dr Galón Čeh in katolik, nadzdravnik Dr Kubl Nemec in katolik. Tudi živinozdravnik, ki je pri tu bivajočega train-a v Domžalah in pri Antonu Müllerju st. stanuje, ima za ženo judinjo, ki tudi tukaj biva!

Po smrti z zlato medaljo odlikovan – je bil Simon Lanzstätter, Tirolec, oženjen z Ljudmilo Kregar iz Zg. Domžal, 15. mrtvi vojak iz naše fare. Za svoje izredno junaštvo je bil že prej odlikovan s srebrno medaljo I. vrste. Padel je 21. okt. na Bolgariji. Od začetka vojske je bil v ognju. Po njegovi smrti pa je njegova žena-vdova dobila obvestilo, da mu je podeljena zlata medalja! Slava junaku!

Drugi vojni duhovnik v Domžalah – je od 15. novembra 1915

Matej Flis, iz Stoba, vulgo Krajžek. Pravi sotlovnik Franc Pojška se nahaja sedaj v vojaški bolnici v Mödlingu pri Dunaju. Bil je ranjen na sebitem bojišču. Sedaj mu pa iz mog tuč!

Sladkorne nakaznice. – Ker so zaloge sladkorja pičle, je vlada po celi Avstriji tudi za sladkor izdala določila, da se od 15. marcija dobi le na nakaznice in sicer po 1 Kg na mesec za osebo. V Domžalah so se nakaznice za sladkor prvič dobile 20. marcija pri županu.

Vojaška stanarina od ranjencev v Društvenem Domu. – Dasi so ranjenci že od 5. avg. 1915 nastanjeni v Društvenem Domu, se vendar za stanarino od vojaštva nihče ni zmenil. 25. jan. 1916 je zato župnik kot predsednik društva v dopisu na k. k. Feldmarodenhaus 1/15 prosil, da se stanarina takoj plača. Še isti dan se je odgovorilo, da se bo zadeva v par dneh uredila. A to se ni zgodilo. 27. febr. pride nadporočnik Ritter, ki vodi bolniško pisarno v Domžalah, k župniku in mu začne praviti, da se za ranjence v Društvenem Domu ne more zahtevati stanarine. Župnik mu z vso odločnostjo ugovarja ter mu izjavi, da se pritoži na višjo oblast, ako se stvar hitro ne uravna. 4. marca ponovi župnik prošnjo za izplačilo stanarine na naslov c. kr. polkovnega zdravnika Dr. Jand-a. Ker ni bilo odgovora, urgira 18. marcija za odgovor pri pisarniškem feldwebelnu, ki naj sporoči polkovnemu zdravniku, da je župnik užaljen, ker na svoj dopis niti odgovora ni prejel, a je od drugih zvedel, da se za Društveni Dom ne misli plačati stanarine. Pove, da bo, ako tekom 8 dnij stvar ne bo urejena, župnik poslal pritožbo na intendanco 5. armade. Takoj je prišel feldwebel zopet k župniku, poslan od polkovnega zdravnika, ki mu je sporočil, da bo on sam zadevo prav v kratkem uravnal in da je vse te zavlačitve

Kriv je nadporočnik Ritter. Isto je drugi dan, 19. marcija, polkovni zdravnik Župniku tudi osebno zatrdil. Ker se tudi za Šolo in Sokolski Dom doslej ni plačalo za rabljenje nikake stanarine &c., je tu boj Župnikov za stanarino račun za vse 3 objekte „Feldmarodenhaus"-a. Gre se torej za precejšnje svote! 29. marcija se je končno vendar dobil denar za stanarino za čas od 5. avg. 1915 do 29. febr. 1916 in sicer: za Šolo [objekt I] K 429·20, za Društveni Dom [objekt II] K 371·66 in za Sokolski Dom [objekt III] K 279·42, skupno torej K 1080·28. Odslej se bo dobivalo redno koncem mesca!

Devetindvajseti mrtvi vojak iz naše fare – je Luka Stempelj, oženjen, star 36 let, Hraše, h. št. 25 [Fušim]. Umrl je 17. marcija v vojaški bolnici na Meranu za boleznijo na ledvicah. Samo 9 dni je bil v bolnici. Prej je bil v Radoljici pri Etappen-Ass.-Komp. No 9. Dne 24. marcija je prejela žena ganljivo lepo obvestilo o njegovi smrti, ki se glasi: „Gospa Stempelj! Gotovo ste že zvedeli žalostno vest o smrti Vašega moža. Naj Vas tolaži Bog Vsemogočni, naj bode varuh Vam in Vašim nedolžnim otrokom! Bodite prepričani, da žaluje z Vami tudi cela kompanija! A kaj, ko ni pomoči. Bila je bržkone volja božja; čez božjo voljo se ne da nič premagati. Ne bodite preveč žalostni! Na milijone se krvari v teh časih. Mislite si samo to, da danes niste sami, marveč na visoke tisoče je vdovin, koje tepe ista, ali še hujša usoda kot Vas. Naznanim Vam, da smo zbrali svoto denarja pri kompaniji za Vaše ljube otročiče. Zbral sem zato jaz. Pridite v Radoljco, da Vam istega izročimo. Obenem ima Vaš umrli mož tukaj še nekaj perila. Bog naj Vas tolaži! Vas pozdravljam jaz kot žena moja Josef Schawebl." Krasno pisano! In od vojakov samih nabrana in ženi izročena svota – 400 K je znašala! Krasen zgled vojaške plemenitosti in ljubezni!

Pokojnik je bil ud kat. izobraž. in prosv. društva, do zakona pa tudi član mladeniške Marijine družbe, blaga duša. Za smrt je bil previden in nanjo lepo pripravljen. Pokopan je na blejskem pokopališču. Zapušča potrto vdovo in 3 otročiče! Naj počiva v miru!

Cerkveno darovanje — 25. marcija, na praznik Marijinega Oznanenja, je znašalo: zj. ob 6. K 134·42, ob 10. K 74·38, skupno K 208·80.

Velikonočna spoved ranjencev v Domžalah — je bila 28. in 29. marcija pop. Spovedoval jih je župnik in sicer v Društvenem Domu v posojilniški sobi, v Šoli in Sokolskem Domu v ordinacijski sobi, v Končarjevem mlinu pa, kjer ni bilo nobene urejene sobe, kar na hodišču. Spovedoval je s pomočjo knjižice „Confessarius Polyglottus" v 9 jezikih: v slovenskem, nemškem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, rusinskem, rumunskem in madjarskem jeziku! Obhajal jih je 29. marca, v sredo zj. ob 7. v Društvenem Domu, 30. marca, v četrtek zj. pa v Šoli, Sokolskem Domu in pri Končarju, povsod v isti sobi, kjer se je prejšnji dan spovedovalo, pri Končarju pa v zgornji sobi, prav slovesno. Najsvetejše je nesel v ciboriju, ogrnjen z velumom. Povsod je imel pred sv. Obhajilom kratek nagovor v slovenskem in nemškem jeziku. Ranjeni junaki domovine so mnogo solznih očij in z vzgledno pobožnostjo sprejeli Jezusa. Nepozabljiv prizor! Obhajanih je bilo: v Društvenem Domu 25, v Šoli 27, v Sokolskem Domu 21 in pri Končarju 14 ranjencev. Mnogo je namreč prav sedaj tukaj med ranjenci nekatolikov! Več pa jih je izrazilo željo, da pridejo do Velike Noči k spovedi v cerkev! Med obhajanci je bil Slovenec iz Kanala, ki so mu ženo in 6 otrok odpeljali Lahi!

K. u. K. Feldmarodenhaus 1/15 iz Domžal prestavljen. — 30. marca, isti dan, ko je zjutraj župnik ranjence obhajal, je dopoldan vodstvo bolnišnice dobilo brzojav, da se imajo takoj vsi ranjenci iz Domžal prepeljati v druge bolnišnice v bolj notranje dežele. Takoj drugi dan, 31. marcija, se jih je odpeljalo 93, 3. aprila 78 in 4. aprila 112. Ostalo jih je le 50 zdravih par nekaj dni tukaj, da vse prostore presnažijo. Novi ranjenci ne pridejo več sem. K. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 pride drugam; kam, sedaj še nihče ne ve. Spočetka vojske je bil v Sarajevem, od koder je prišel na srbsko bojišče. Bil je z vsem svojim orodjem vedno v bližji armadi. Prišel je do Valjeva. Dalje časa je bil v Iloku, kjer so imeli prav veliko slučajev kolere, nad 200 smrtnih, v Sremu, v Palanki. Julija 1915 so prišli na oddih za 4 tedne v Št. Peter na Štajerskem, od tam pa začetkom avgusta 1915 v Domžale, kamor so 5. avg. došli prvi ranjenci. Celih osem mesecev so bili v Domžalah. Svojega vojaškega kurata niso imeli, dasi so imeli vedno do 300 ranjencev. Posle vojaškega kurata je vseh osem mesecev prostovoljno opravljal župnik, dasi ga zato nihče ni naprosil ali pooblastil. Ko je bilo treba prvega mrliča pokopati, ga je polkovni zdravnik Dr Balón prosil, da ga on pokoplje, kar je župnik na zdravnikovo osebno odgovornost storil. In pri tem je ostalo vseh 8 mesecev. Župnik je ranjence večkrat obiskoval, spovedoval, pokopaval. Bil je torej župnik, kaplan in vojni kurat obenem! Tudi iz Kamnika so istočasno odpeljali ranjence; tudi tamošnje bolnišnice pridejo drugam. Iz Mengša so jo pa premestili že pred par mesci. Za bolnišnico so v Domžalah takoj spočetka zasedli: Šolo [objekt I], kjer so imeli za ranjence zasedene vse razrede [6] učne sobe, veliko nadučiteljevo sobo kot operacijsko sobo, prvo malo nadučiteljevo sobo za bolniško pisarno, drugo malo sobo za lekarno in pozneje ob dohodu polkovnega zdravnika Dr Banda še konferenčno sobo za pisarno bolniške uprave komisije pod vodstvom nadporočnika Reiter-ja, ki se je poprej nahajala v novi Oberwalderjevi hiši, Zg. Domžale 131. V Društvenem

Domu [objekt II] so imeli za ranjence zasedeno dvorano z obema galerijama, oder in obe garderobni sobi, obe kletarski sobi spredaj in 3 sobe zgoraj, od katerih je bila balkonska soba „Verbandzimmer“. Takoj spočetka so hoteli imeti tudi sobo, kjer stanuje oskrbnica hiše Marica Amon. Polkovni zdravnik Dr Jalén jej je že ukazal, da se mora izseliti. Prav odločno je moral župnik nastopiti napram polkovnemu zdravniku, da se to ni zgodilo, ker bi bila sicer hiša s tolikimi našimi vrednostmi - samih knjig v vrednosti nad 30.000 K - od naše strani brez vsake kontrole! V „Sokolskem Domu“ [objekt III] so imeli vse prostore za ranjence zasedene. V „Jančarjevem mlinu“ [objekt IV] so bili spočetka za kolero oboleli, v ključavničarski delavnici Antona Pavli na Sujanki [objekt V] pa za kolero osumljeni. Kuhinji sta bili 2.: pri Sokolskem Domu in glavna kuhinja na vrtu [illegible] zadruge zraven Društvenega Doma, kjer so za kuhinjo sezidali prav primerni objekt. Ko je nevarnost kolere minula, se je tudi v Jančarjevem mlinu priredilo za 40 ranjencev, objekt na Sujanki se je opustil, za nalezljive bolezni - bilo je več slučajev tifusa; ali za pegasti tifus je bila takrat nevarnost! - pa se je pozneje izbral paviljon na vrtu Društvenega Doma kot „Isolierbaracke“. Že ob preselitvi 4. aprila so od tu enega nevarno bolnega prepeljali z avtomobilom v Ljubljano. Strežnika [Wärter] sta stanovala v Društvenem Domu v verandi, v šoli pa v kuhinji. V podstrešji so imeli v objektih I, II in III shranjene uniforme ranjencev. Pacijentov je bilo v vseh osmih mesecih v Domžalah 1683, od teh jih je umrlo 9.

Tudi train-vozji so odšli iz Domžal. - 6. aprila je iz Domžal odšla trainska kolona št. 25/44, ki je začetkom januarija prišla v Domžale in bila spočetka nastanjena v [illegible] skozi 5 tednov, pozneje pa se je preselila v Stob. V nekdanji Kalkovi hiši pod župniščem jih je bilo 15. Tu so imeli tudi kuhinjo! Med temi trenarji je bilo nekaj prav tatinskih, ki so ljudem kradli seno, drva, kokoši, kar so dobili. Krašljanu n. pr. [France Lavrič iz Sp. Domžal] so ukradli sena za nad 100 K. Župnik jim je zapretil, da jih bo na višje mesto naznanil, ako ne nehajo krasti! Ti ljudje si vojsko pač po svoje razlagajo! V Domžalah sedaj še ostane train-kolona št. Y15 in Gruppen-kommando z ritmojstrom Nebeski-jem, ki ima sedaj celo menažerijo plemenitih zajcev, katere prav rad ljudem razkazuje in prodaja, da bi umetno zajčjerejo med ljudmi razširil. Posebno šolarji so bili za zajčke takoj pridobljeni. Na Skalkovem imajo že od januarja veliko delavnico za popravljanje voz „K. k. Etapp. Train-Gruppen-Werkstätte Y15“, v novi Obrwalderjevi hiši, Sp. Domžale 131, spodaj bolnico „Marodenzimmer des Etapp. Train-Zuges Y15“, pri kovaču France Vidmarju v Sp. Domžalah pa še skozi ves čas kovačnico. Kuhinjo imajo tudi pri Kemetarju.

Velikonočna spoved vojakov v Domžalah. – 11. aprila, v torek zj. ob 7. je prišlo od tukaj še ostale train-kolone Y15 k sv. velikonočni spovedi 71 vojakov v cerkev, za kar je ritmojster Nebesky osebno naprosil župnika. Spovedal jih je župnik in sicer v slovenskem, nemškem, hrvaškem, češkem, madjarskem in laškem jeziku. Ob sklepu jih je obhajal. Pred sv. Obhajilom je imel v nemškem in hrvaškem jeziku kratek nagovor, v katerem je vnel vojake k živi veri v Jezusa, ki naj jih blagoslovi in zmagoslavne čimprej pripelje nazaj k ljubim domačim! Solznih oči so nato prav pobožno vsi pristopili k sv. Obhajilu, skoraj sami starejši možje, okrog 40 – 50 let stari, večinoma družinski očetje, katerim se je iz oči brala srčna želja, da bi bili že skoraj zopet doma!

Nerabne steklenice v korist vojnim sirotam. – Po iniciativi ritmojstra Nebesky-ja so v dneh od 8. – 11. aprila šolarji obeh tukajšnjih šol po celi župniji nabirali prazne, nerabne steklenice, kakršnekoli, katerih skupiček je namenjen vdovam in sirotam na južni fronti padlih junakov, nabiralni dar po en hel za vsako steklenico pa za „Rdeči križ". V slovenski šoli so nabrali 4384 steklenic, v nemški 452. Skupno se je nad 4800 steklenic darovalo v župniji Domžale v ta namen! Zadeva je bila seveda tudi na prižnici pojasnjena in priporočena!

Novi trainarji došli v Domžale. – 11. aprila je od Vipave sem prišla train-kolona 493 in se je nastanila na Ravnikarjevem tesarskem prostoru in po Stobu. Ti so pripeljali svoj konje, ki so bili skozi 3 mesce na fronti ob Soči! Neverjetno, kako zmučeni so! Komaj stoje po konci! Sama kost in koža jih je! V hiši pod župniščem, v bolnišnici, so se zopet nastanili train-vojaki, v hlevu pa osem konj!

V Domžalah rojeni begunček iz Doberdoba. – 12. aprila je v Zg. Domžalah, h. št. 35 Antonu Lovrenčiču, županu sedaj tako preslavnega Doberdoba, ki ga je zasedla laška vojska, kot begunec biva v Domžalah, njegova žena Karolina roj. Gergolet povila prav čvrstega sinčka Vladimirja. Kot znamenit slučaj bodi pripomnjeno, da je tudi enemu Daszko, rusinskemu županu iz Krownikov pri Przemyslu, ki je nad pet mesecev bival tudi kot begunec v Domžalah, 12. okt. 1914 v Zg. Domžalah h. št. 43 njegova žena Ana roj. z Neslowska povila sinčka Dmytro-ta. V Domžalah sta bila torej v tem vojskinem času rojena dva beguncka-župančka!

Udnina bratovščini sv. R. Telesa. – Za l. 1916 se je nabralo 260 kron udnine. Plačalo jo je 396 udov. Od te vsote se je poslalo 17. aprila bratovščini sv. R. Telesa v Ljubljano na naslov nje predsednika prelata Janeza Flis 140 kron, 120 kron pa se je dalo skladu za povračilo cerkvenega dolga v Domžalah.

Cerkveni sedež na dražbi. – 16. aprila je prišel vsled smrti + Ivane Likar izpraznjeni cerkveni sedež v 5. ženski klopi v ladiji na javno dražbo. Kupila ga je dekli Marija Fabret iz Sp. Domžal, h. št. 8 za 500 kron!

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: – 88. König Jožef, fant, Stob, h. št. 61 je bil 17/1 15 od dumdum-krogle v Galiciji ranjen v levo desno nogo. Za eno leto je bil superarbitriran. Služil je pri 17. pp. 3. st. – 89. Mlakar Karol, fant, star 18 let, Stob 29, od 17. pp. 3. st. je bil 7. jan. 1916 na doberdobski planoti na vrhu sv. Mihaela ranjen od kamenja vsled granate v desno nogo nad kolenom in desno roko pod komolcem. Tudi je bil opečen po obrazu. Bolnica: Celje, Štaj. – 90. Ogrinc Janez, fant, star 34 let, Sp. Domžale, 6, od 7. lovsk. bat. je bil 2. sept. v Galiciji ob Dnjestru od krogle ranjen v nogo. Krogla mu je šla pri peti notri, pri prstih ven. Bolnica: Tenawitz.

Delo pomožnega odbora v Domžalah za vojaške namene. – Uredništvo „Slovenca" je 15. aprila razposlalo vprašalne pole o delovanji naših organizacij ob času vojske. Izmed mnogih vprašanj naj služi tu nekatera! „Koliko je bilo pri Vas nabranega v dobre namene? Kdo je nabiral? Kaj je nabral? Za kaj je bilo nabrano?" Nabiral je pomožni odbor v Domžalah, ustanovljen ob začetku vojske za vojaške namene [predsednik župnik Ivan Jernik, nabiralke denarja in drugih stvari, ki so se nabirale: odbornice kat. izobraž. in podp. društva, ki so zajedno vse tudi odbornice dekliške Marijine družbe] 1914: Nabralo se je v denarju K 812·25. Od tega se je poslalo za „Rdeči Križ, Kamnik" 440 K. Za K 213·47 se je kupilo volne, katero so za vojake spletle društvenice kat. izobr. in podp. društva [članice dekliške Marijine družbe in šolarice. K 158·78 se je razdelilo med revne domače rodbine. Rdečemu Križu v Ljubljani se je poslalo 128 kg večjih in manjših obvez, 130 doma napletenih snežnih pokrival, 40 kosov perila. Gospodinjski šoli v Ljubljani se je poslalo 719 kg sadja. 23. av. 1914 je poslal za božičnico ranjenim vojakom v Ljubljani 30 K, 5000 cigaret, 500 postorik, 15 rjuh, 15 srajc i. dr. – 1915. V denarju je bilo nabranega 1570 K, katere je porabil posebno za ranjence v k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15" v Domžalah. 18. avg. jim je oskrbel pogoščenje. Vsak izmed 385 ranjencev je dobil pol litra vina, velik kos belega kruha, 15 cigaret, 1 škatljico žveplenk. 24. dec. jim je oskrbel božičnico. 421 vojakov [ranjenci in drugi] je dobilo vsak: 1 nove gorke gate, 50 cigaret, 2 cigari, 7 jabolk, 1 kos čokolade, 3 piškote, 1 škatljico žveplenk, 5 vojnopoštnih dopisnic. Skupno se je razdelilo ob tej priliki 23.700 cigaret, nad 3000 lepih jabolk. Ob prihodu ranjencev v Domžale se je nabralo začetkom avgusta perila: 470 srajc, 267 gat, 145 brisalk, 85 robcev, 30 parov nogavic, veliko obez, veliko sadja. Napravili so se cementni okviri na grobih desetim v Domžalah umrlim vojakom. Za slepe vojake se je poslalo šoli vojski v Ljubljani 80 K. – „Kaj ste storili za begunce? a) Rusine in Poljake, b) Goričane?" V Domžalah nastanjenim 51 rusinskim beguncem je pomožni odbor ob prihodu preskrbel primerno stanovanje in hrano za prve dni, rusinsko službo božjo in spovednika v adventu. Za božičnico jim je nakupil za 30 K zabele i. dr. Za Poljake se je poslalo 50 K. V Domžalah bivajočim Goričanom se je doslej v denarju dalo podpore 160 K.

Veliki Četrtek – je bila letos zj. pri sv. maši cerkev polna ljudstva. Obhajanih je bilo 425 oseb! Vsi so darovali sv. Obhajilo za srečen konec vojske.

Slovesna molitvena ura na Veliki Petek. – Po želji sv. Očeta – in odredbi Knezoškofijstva – se je po vsem svetu na Veliki Petek opravila slovesna skupna ura molitve, da se nas Bog usmili in že vendar napravi konec strašni svetovni vojski. V Domžalah je bila ta slovesna molitvena ura zv. od 1/2 8 – 1/2 9. Župnik je najprej v pridigi vnemal ljudi k zaupni molitvi, obžalovanju grehov, zvestobi do Jezusa. Zatem je molil uro Velikega Petka pri božjem grobu naprej. Ljudstva je bila polna cerkev. Zavedalo se je pomena te ure.

Večna molitev pred božjim grobom. - Veliki Petek in Veliko Soboto se je letos v Domžalah Najsvetejše, izpostavljeno v božjem grobu posebno lepo počastilo. Vse dnevne ure se je glasno molilo in sicer v sledečem redu: Veliki Petek zj. od 7-8 Depaljavas [Žene, dekleta, Šolarice in tako pri vsaki uri], 8-9 Studa, 9-10 Stob, 10-11 Sp. Domžale, 11-12 Zg. Domžale, 12-1 Stob, 1-2 Studa, 2-3 Šolarji, 3-4 Depaljavas, 4-5 Zg. Domžale, 5-6 Sp. Domžale. Na Veliko Soboto: od ½8 - ½9 Šolarji, ½9 - ½10 Studa, ½10 - ½11 Depaljavas, ½11 - ½12 Stob, ½12 - ½1 Sp. Domžale, ½1 - ½2 Zg. Domžale, ½2 - ½3 Stob, ½3 - ½4 Sp. Domžale, ½4 - ½5 Zg. Domžale, ½5 - ½6 Prostovoljke. Vse ure so bile prav številno zastopane. Darovane so bile vse ure za naše vojake in za srečen konec vojske.

Organist v vojaški službi. - Domžalski organist Jakob Flis bi bil kot vojak tudi moral 21. febr. letos obleči vojaško suknjo. Po posredovanju cestnega mojstra Pitlerja pa se mu je posrečilo še toliko, da je postal cestar, kar ga je vojaščine oprostilo. A vsako jutro mora točno ob 7. že biti v službi, na cesti blizu Črnuč in delati zv. do 6. ure. Ob delavnikih zato ne more orglati. Pri vseh črnih mašah pojejo pevci brez orgelj. Vsled tega tudi na Veliki Četrtek in Veliko Soboto zj. letos niso orglje zapele.

Procesija Vstajenja - Na Veliko Soboto zv. ob 6. se je vršila v Domžalah letos s posebno vojaško parado. Udeležilo se je domžalsko vojaštvo, nad 200 in vojaštvo ravno sedaj v [illegible] bivajočega K. u. K. Feldspital s svojim vojnim kuratom Gustavom Schüttler iz Dunaja, s štabnim zdravnikom i. dr. Ves oddelek vojaštva je šel pred Najsvetejšim za domžalsko godbo, ki je pod vodstvom kapelnika Janeza Cerarja s prav mladimi močmi izvrstno nastopila. Najsvetejše je nosil župnik ob asistenci vojaškega kurata in frančiškana P. Friderika. Neposredno za Najsvetejšim je šlo častništvo [12 častnikov]: Stationskommandant ritmojster Nebeski*), štabni zdravnik Dr Kanders, več tukaj bivajočih vojaških zdravnikov [polkovni zdravnik Dr Hureny, nadzdravnik Dr Weiss i. dr.], nadporočnikov, poročnikov in za njimi drugi oddelki vojaštva, potem občinski odborniki in drugi. Vreme je bilo prej zelo neugodno, vendar se je procesija izvršila brez dežja, dasi je prej cel dan deževalo. Red je bil vzoren. Po procesiji je štabni zdravnik - Jud! - v zahvali rekel župniku, da je ta slovesnost nanj naredila velik utis in da bi nikdar ne bil pričakoval, da se v primeroma majhnem kraju, kot so Domžale, more napraviti tako krasna slovesnost! Pred in po procesiji je častništvo zavzelo prostor v cerkvi v 4 zadnjih pregrajenih klopeh.

---

*) Ko je župnik pred začetkom procesije oficirje, skupno zbrane ob vznožju grička, pozdravil, iznenadil ga je ritmojster Nebeski z besedami: „Hochwürden haben einen Verräter aus Ihrer Pfarre!" Trdil je, da neki „Luftflieger" iz Domžal doma, izdaja Lahom naše postojanke! In to je trdil vpričo vseh oficirjev! Ogorčeno je župnik zavrnil to trditev. Zahteval je od ritmojstra natančnejših podatkov! A ni vedel prav nič povedati! Seveda ni bilo prav nič resnice na tej trditvi!

Vojaška služba božja na Veliko Nedeljo. – Tukajšnje vojaštvo, kar je katolikov, kateremu se je pridružilo tudi trzinsko, je imelo na Veliko Nedeljo zj. ob 8. svojo posebno vojaško službo božjo, katero je na povabilo župnika, ki je imel opravilo zj. ob 6. in ob 10., opravil sedaj mimogrede v Trzinu bivajoči vojaški kurat Nemec Gustav Schüttler. Imel je pridigo v nemškem in poljskem jeziku, sv. mašo, pri kateri je naš cerkveni zbor pel v slovenskem jeziku in ob sklepu blagoslov z Najsvetejšim ritu romano. Mesto „O salutaris" se je zapela „Regina coeli", ob sklepu pa cesarska himna.

Potresna procesija – se je vršila na Velikonočni Ponedeljek pop. ob izredno veliki udeležbi ljudstva zajedno tudi kot prošnja procesija za srečen konec vojske. Dasi je na Veliko Nedeljo bilo cel dan slabo vreme in je pop. silno lilo in je bilo tudi na Ponedeljek deževno, se je procesija vendar v lepem izvršila brez dežja. Začudeno so gledali procesijo mnogi nekatoliški vojaki.

Markova procesija. – Ker je bila letos Velika Nedelja šele 23. aprila, prišel je sv. Marka in ž njim procesija sv. Marka, ki se je brez dežja ob obilni udeležbi izvršila, v navadnem redu, na Velikonočni torek! Kar tri procesije torej v štirih dneh!

Prebeljenje župne cerkve v Domžalah. – Cerkev od l. 1893, ko je bila pozidana, torej skozi 23 let, ni bila nikdar prebeljena! Vzrok temu je bil, ker je župnik vedno nameraval cerkev v marsičem spremeniti. Radi strašne svetovne vojske pa, vsled katere je že dosti uničilo cerkva, hiš, celih mest popolnoma porušenih, je uresničenje teh načrtov za več let pokopano, onemogočeno! Ker pa je bila cerkev že silno zamazana, notranjost nedostojna, moral se je župnik za prebeljenje celotne cerkve odločiti. Smatra pa to delo le bolj za provizorično, posebno glede presbiterija, katerega bi sicer glede poslikanja izvršil pač bolj poklicani, umetniški moči! Saj je vendar jasno, da se bo za farno patrono enkrat že moralo poskrbeti! Z delom se je pričelo 11. aprila, končalo pa 12. maja. Beljenje cerkve je izvršil zidarski mojster Matij Močivar iz Trzina za 795 K 34 h, slikanje v presbiteriju tukajšnji sobni slikar Anton Ješen iz Stoba za 300 K presnaženje velikega oltarja in kipov na njem in tapeciranje tabernakeljna [in križevega pota] pa tukajšnji kipar Karol Hrovat za K 443·40. Beljenje se je izvršilo vse s pomočjo lestev, skoraj brez vseh gruštov. Do Velikega četrtka, 20/4, je bil presbiterij z obema kapelama po večini gotov, v soboto pred Belo nedeljo, 29/4, je bila cerkev znotraj vsa prebeljena [prebarvana], nakar se je v pondeljek, 1. maja, pričelo beljenje [barvanje] zvonika in cerkve od zunaj. Vse delo se je izvršilo pod posebnim varstvom Marije na Goričici brez vsake nesreče. Tudi barve so se prav posrečile, tako da je sedaj cerkev znotraj in zunaj prav lična. Pridne dekleta so pa res ta dolgi čas, cel mesec zidarskega dela cerkev prav pridno snažile. Kipar Hrovat je tabernakelj znova tapeciral, Marijin tron prebarval in pozlatil, kakor tudi Marijo in Jezuščka in obe kroni, angelje, svetnike, ves veliki oltar presnažil in znova pozlatil, kanontable pozlatil, kakor tudi krogle pri drogu za večno luč in obe stranski svetilki pozlatil, prižnico osnažil, križev pot ves umil, presnažil, deloma pozlatil, vse kazalce pri uri v zvoniku pozlatil. Za vse se je plačalo 120 kron.

Novi vojaki iz naše fare: - 30. aprila se je vršil v Kamniku nabor za letnik 1898. Iz naše fare so bili potrjeni in so 11. maja že morali vstopiti:

409. Gestič Janez, fant, star 18 let, Zg. Domžale, 111,
410. Knific Jožef, " " " ", " ", 100,
411. Končan Metod, " " " ", Sp. Domžale, 41,
412. Narobe Franc, " " " ", " ", 47,
413. Beden Jakob, " " " ", " ", 44,
414. Jesenik Jožef, " " " ", Stob, 26,
415. Kosem Alojz, " " " ", " 25,
416. Juvan Tomaž, " " " ", " 34.

Novi prt za veliki altar - je 12. majnika darovala gospa Marija Senica iz Zg. Domžal, h. št. 100. Je nekaj nenavadnega. Na fino svilo je naslikano Srce Jezusovo v sredi s primernimi ornamenti. Prav lep je. Naslikala ga je Marija Kafol iz Trsta, ki vsled vojske biva sedaj v Medvodah. Stane je 200 K.

Sv. Birma v Domžalah. - 14. majnika, na nedeljo, so knezoškof Dr. Anton Bonaventura Jeglič delili v Domžalah zakrament sv. Birme in opravili kanonično vizitacijo. Na izrecno željo škofovo so radi vojske odpadle vse posebne zunanje slovesnosti, mlaji, venci, podoknica i. dr. Škof so prišli v spremstvu tajnika Čitnika in strežnika v Domžale v soboto zjutraj ob 1/4 9 z vlakom. Na kolodvoru jih je sprejel župnik, župan domžalski, župan depaljski, cerkveni ključar Janez Majan - Karol Zorin je pri vojakih - in nekaj odbornikov. Po kratkih pozdravnih besedah so zasedli Prodnikovo kočijo, v Pihlerjevo pa se je naložila prtljaga in so se odpeljali mimo Društvenega doma k cerkvi, kjer jih je na griču pri kapelici čakala, razvrščena v špalir do cerkve, slovenska šola z zastavo, nemška šola, zastava Marijine družbe [nosil jo je Vinko Končan], zastopnice dekliške Marijine družbe, društvena zastava [nosil jo je Janez Gostič] in precej ljudstva. Prav lepo in neustrašeno jih je nagovorila šolarica Pavlič Pavla in jim je podala šopek. Ob vhodu v cerkev je na koru zbrana šolska pevska mladina ob spremljanju učiteljice [illegible] šole zapela Pericovo himno presv. Srcu Jezusovemu, po blagoslovu z Najsvetejšim pa Marijino „Ko zarja zjutraj“. Nato je bilo spraševanje otrok iz krš. nauka v vseh razredih slovenske in nemške šole. Otroci so prav dobro odgovarjali. Spraševanje otrok je trajalo od 9. - 1/4 12. Sledilo je ogledovanje cerkve, pokopališča. Pop. sta škof in tajnik spovedovala od 3. - 8. zv., do večerje. Škof so hoteli še tudi po večerji iti v spovednico, ker je ob 8. še prav veliko ljudi čakalo na spoved. Župnik pa je ljudi takoj potem, ko so škof šli k večerji, prosil, da naj takoj vsi gredo domov in naj zjutraj ob 1/2 4. zopet pridejo, kar so ljudje tudi ubogali. Nato je dal župnik cerkev zapreti. Sicer bi bili ~~škof~~ škof gotovo čez polnoč v spovednici. Zjutraj so bili ob 1/2 4. že zopet v spovednici. Spovedovali so do 1/2 9. Obhajanih je bilo ta dan do 350 oseb. Ob 9. je bil slovesen vhod škofa v cerkev ob navzočnosti dekana-kanonika Lavrenčiča, vikarja P. Kornelija, župnikov iz Hota, Hrena, Konca, Rov, domačega in tajnika, društvene [nosil Janez Gostič] in družbene zastave [nosil Vinko Končan]. Pel se je Ant. Foersterjeva „Ecce sacerdos“ v f-dur. V pridigi so škof izredno pohvalili versko, družbeno, društveno, gospodarsko delo in organizacijo v župniji. Koncem pridige pa je za župnika prišlo prav posebno, popolnoma nepričakovano imenovanje: Škof so župnika z izredno laskavimi besedami javno na prižnici imenovali - duhovnim svetnikom! Naj Vsemogočni na Marijino priprošnjo to veliko,

nad vse častno odlikovanje, častno samo na sebi, pred vsem častno pa v slovesni javni proglasitvi tega odlikovanja ob najslovesnejši priliki vpričo cele fare, tisočerno poplača!
Birmancev je bilo 234 in sicer iz Domžal 215, Mengša 6, Dola 4, Brda 3, Sv. Helene 2, Šmartna 1. Pop. ob 1/23 so bile šmarnice in pete litanije, katere je z asistenco imel gosp. kanonik dekan. Ob 1/24. so se Škof odpeljali v spremstvu župnika v Dob na nadaljno birmovanje. Vreme je bilo oba dni prav lepo. Slovesnost se je krasno izvršila. To je bila tretja birma v Domžalah pod sedanjim župnikom [beneficijatom] in četrta v Domžalah sploh, a druga v župniji Domžale.

Župnik v Domžalah postal duhovni svetnik. – 14. maja po končani sv. birmi so knezoškof župniku izročili v župnišču dekret sledeče vsebine: „Š. 1979. Anton Bonaventura, po božji in apostolske stolice milosti knezoškof ljubljanski, doktor bogoslovja i. t. d. Velečastitemu gospodu Frančišku Bernik, župniku v Domžalah. V priznanje Vašega vse-stranskega, stanovitnega in izredno uspešnega truda za telesno in dušno, pa časno in večno srečo Vam izročenega vernega ljudstva Vas imenujem

duhovnim svetnikom

ljubljanske škofije želeč, naj bi tudi dobri Bog ta Vaš trud priznal in nagradil v večnosti.
Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, dne 13. majnika 1916
+ Anton Bonaventura m. p.
Škof."

Naj bo tudi to odlikovanje prvega domžalskega župnika le v večjo čast božjo in Marijino!

Teden Rdečega Križa v Domžalah. – Od 30. aprila do 7. majnika je bil za celo Avstrijo določen „Teden Rdečega Križa", v katerem se je nabiralo udov in prostovoljnih darov za Rdeči Križ. V Domžalah so prostovoljnih darov od hiše do hiše nabirali: po Zgornjih in Spodnjih Domžalah župan Matej Janežič in obč. svetovalec Janez Habjan, po Stobu Franc Kocian in Gašper Juvan, po Študi Franc Kocian in Franc Kobeda. Nabrali so 872 K 86 hl. Znake in cvetlice so prodajali šolarji. Slovenska šola jih je prodala za 248 K., nemška za 245 in posebej za 21 K 46, skupno za 514 K 46 hl. Nabiralo se je tudi v dekliški Marijini družbi, ki je z zneskom 100 K postala ustanovni član Rdečega Križa, v Marijini družbi žena, ki je z zneskom 100 K tudi postala ustanovni član Rdečega Križa in v pušco v cerkvi, kjer se je tudi toliko nabralo, da je tudi župna cerkev v Domžalah z zneskom 100 K postala ustanovni član Rdečega Križa. Enako tudi Hranilnica in posojilnica v Domžalah z darom 100 K. V namen Rdečega Križa se je torej skupno nabralo v občini Domžale na Rdeči Križ 1787 K 32 hl, v občini Depaljavas pa, kjer je pobiral po hišah župan Janez Cimer, 134 Kron.

Vojaška poroka (IV.) v Domžalah. – 15. majnika je poročil župnik četovodja od c. kr. telegrafskega nadomestnega bataljona Karla Michalka iz Brna, sicer stanujočega v Gorici, a sedaj v vojaški službi na laški fronti, 25 let starega z Uršulino Filigoj, 25 let staro begunko iz Gorice, ki biva sedaj pri družini elektrotehnika Janeza Potočnik iz Gorice. Ženin je prišel samo za par dni iz fronte, da se poroči.

Novi čas – se je po celi naši državi, kakor tudi v Nemčiji in drugod vpeljal sedaj ob vojskinem času s 1. majnikom. V noči na 1. majnik so se vse ure pomaknile za eno uro naprej. V Domžalah se je to zgodilo 30. aprila, na nedeljo, zv. ob 8. takoj, ko je ura osem odbila, jo je cerkovnik za eno uro naprej pomaknil in je bila devet. Če sedaj eno uro poprej vstajamo, kosimo, spat gremo. Na ta način se bo solnčna svetloba bolje izrabila, kar je posebno velikega pomena sedaj, ko vsled vojske petroleja silno primanjkuje. Izračunali so, da se bo samo v naši državi s tem v mesecih maj, junij, julij in avgust prihranilo nad 100 milijonov kron. S 1. septembrom se vse ure zopet za eno uro denejo nazaj, vpelje se zopet stari čas. Pri šmarnicah, ki so ob 3/4 6 po novem času, v resnici torej že ob 3/4 5 vsako jutro, se ta sprememba zelo čuti. Udeležba je veliko manjša, kot druga leta.

Sklep slovenske šole – je bil v Domžalah 15. majnika glede na pomanjkanje delovnih moči pri poljskem delu. Pač nobeno leto ni župniku tako od srca prišel „Te Deum" kot letos, ker je bilo ravno letošnje leto zares trudapolno, naporno leto. Šolske sobe: stara šola, občinska soba, posebno pa – shramba za orodje v Gasilnem Domu! Razdeljeni pouk: vsak torek in vsak petek je moral župnik dopoldne in popoldne imeti po uro pouk v Gasilnem Domu, drugo pa v stari šoli, torej vedno sem in tja letati; zraven pa je moral še vedno pop. eno uro prirezati. Mraz! Po zimi večkrat vsled pomanjkanja drv ni bilo nič zakurjeno! Ali se je pa kadilo, da so kar oči skelele! Nobenega učitelja! Nadučitelj Odlasek je na vojski, učitelj Jeritina v ujetništvu. Učile so: učiteljica Finka Jole kot voditeljica, Gizela Šavčar in provizorična učiteljica Vera Mersnik. Otrok je bilo: v IV. razredu 36, v III. 41, v II. 62, v I. 116, skupno v vsakdanji šoli 305 in v ponavljalni

Blaga srca Domžalcev nasproti beguncem. – 16. maja zvečer je prišel Kapunik iz Depaljevasi k župniku z dvema dečkoma, katerih eden je bil star 12 let, drugi 11 let. Sinova sta nadučitelja Krošče iz Trojane ob Soči. Takoj drugi dan po laški vojski napovedi sta jima bila oče, mati s 5 otroci od Lahov v ujetništvo odpeljana

Le dva pa sta bila tedaj v Ljubljani na Rakovniku. Celo leto že nič ne vesta o starših. Baje so na Siciliji. Ker je na Rakovniku sedaj veliko vojaštva, bi morala iti sedaj v Lipnico v barake, ako se jih dobri ljudje ne usmilijo. Drugo jutro je župnik pri Šmarnicah to ljudem povedal in jih prosil, da dečka kdo sprejme. Takoj po maši so se kar skušali, kdo bo prvi pri kaplaniku, da bo dečka dobil. Oba sta prišla v prav dobre roke in sicer oba blizu skupaj: mlajši k Žundarju v Stobu, starejši pa k Pitplarju.

Dar bratovščini sv. R. Telesa. – 21. majnika je došel velik dar bratovščini sv. R. Telesa po prelatu Kisu zelo lep dar: bel Marijin mašni plašč z zlatim Marijinim imenom in zlato krono.

Obletnica vojske z Lahom. – 23. majnika je minulo že leto, odkar je izdajska, verolomna Italija svoji dolgoletni zaveznici Avstriji napovedala vojsko. Silna je bila tedaj nevarnost za našo državo sploh, posebno pa za našo ožjo domovino, za naše drago ljudstvo, za naše prelepe kraje. Saj je bilo ob trenutku vojne napovedi le prav malo našega vojaštva še ob laški meji, ker so bili ravno tedaj najhujši boji v Galiciji. Vojno vodstvo samo ni mislilo, da bi se Gorica mogla držati nad 2 dni! Prepričano je bilo, da se bo naša armada prav hitro morala umakniti za Nanos proti Šempetru. In če bi bili Lahi z uspehom začeli prodirati, te sveže, neizrabljene, z municijo obilno preskrbljene milijonske čete...! O Bog, kaj bi bilo z Ljubljano, kaj z Domžalami?! Saj se je splošno mislilo, da bo okrog Ljubljane velika bitka! Za vakuacijo Ljubljane je bilo oblastveno že vse pripravljeno! Od deželnega odbora, od [illegible] [illegible] so ob tistih usodnih dneh pred 23. majnikom šla po celi deželi zaupna navodila, kako preskrbeti za slučaj sovražnikove - invazije! Tudi v Domžalah so po mnogih hišah tedaj v vsej naglici delali skrivne shrambe! Tovarnar Krizant je hitro odpošiljal kite in drugo na Dunaj. Župnik je dal napraviti leseno, znotraj s plehom obito kišto, kamor bi v slučaju sile znosil farne knjige, akte in važne listine! Večkrat je bil gledat v klet in premišljal, kako bo, če bo treba ob gromenju kanona in treskanju granat bivati morda dalje časa v kleti in čuvati med bojnim ognjem čredo in faro! Do vsega tega pa - tisočera hvala Bogu in Mariji! - ni prišlo! Navzlic najhujšim naporom skozi celo leto Lahi niso prav nič dosegli! Niti Gorice niso mogli zavzeti, dasi so to neprenehoma poskušali, posebno v 5 grozno krvavih soških bitkah! Čudovito je junaštvo naših čet, neomahljiva njih vztrajnost! Posebno se odlikujejo vrli Dalmatinci! Poveljniki proti Lahom so: ob soški fronti Hrvat Borović, ob koroški Rohr, ob tirolski Dankl! Slava jim! Ker pa Lahi skozi celo leto nikamor ne morejo, je 15. majnika pričela naša armada na južnem Tirolskem z ofenzivo, ki sijajno uspeva! Taka je ta spominljiva obletnica! Kar rušili naših Marijinih cerkvà na Sveti Gori, nam. Višarjih in premnogo drugih se že kaže očitno prokletstvo, očitna kazen božja! Bog je z nami!

Zanimivo prerokovanje. - „Quando Marcus Pascha dabit, Et Joannes Christum adorabit, Totus mundus vae clamabit!“ Že kot dijak je župnik te verze često slišal. Letos je bil praznik sv. Marka na Velikonočni torek, praznik sv. Janeza Krstnika pa pride na soboto po prazniku sv. R. Telesa, torej v osmini! Prva in druga kitica se torej uresničuje letos, žalibog pa tudi tretja! Saj je skoraj ni družini, kjer bi strašna vojska že ne bila zasekala svojih hudih ran. In draginja je kar neznosna!

Radi vojaških dobav obsojeni Domžalec. – Osolin Miha, sedlar v Sp. Domžalah, h. št. 144, oženjen, je dobavljal vojaštvu mrvo. Na vseh straneh jo je nakupoval. Pri tem pa ni bil vesten. Dokazalo se mu je, da je oddal tudi mnogo popolnoma pokvarjene mrve, vsled česar je celo več konj poginilo. Vojaško sodišče v Celju ga je aprila vsled tega obsodilo na osem let ječe! 18. avgusta pa je bil oproščen! Pomiloščen je bil povodom cesarjevega rojstnega dne.

Prošnje procesije križevega tedna – so se vršile letos s posebno prošnjo za srečen konec vojske ob posebno obilni udeležbi navzlic temu, da je prvi dan, v ponedeljek, pri procesiji na Študo, celo pot silno deževalo.

Šmarnice – so se brale letos „Kraljica vojnih trum", spisal Dr Josip Jerše. Bile so to prave vojskine šmarnice, ki so posebno radi zanimivih vojaških pogledov ljudem prav zelo dopadle.

Dvanajsti mrtvi vojak iz naše fare: – je Lovrenc Keršič, fant, star 20 let, iz Sp. Domžal, 39. Od c. kr. okr. sodišča v Kamniku je 3. junija letos došlo župnemu uradu sledeče uradno obvestilo: „Prečastiti župni urad v Domžalah. Vojaška oblast je naznanila smrt naslednjega vojaka: 1.) ime: Lovrenc Keršič, 2.) šarža: infanterist, 3.) krdelo: Kolonna Regt. 36, 4.) umrl dne 23. julija 1915, padel v bitki pri Zabuže, 5.) rojstno leto 1895, 6.) pristojen v občino Domžale, 7.) zadnje bivališče Domžale. Naj junak domovine počiva v miru!

Prvo sv. Obhajilo slovenskih šolarjev – je bilo 4. junija, na VI. nedeljo po V. Noči. Pristopilo je 26 dečkov in 20 deklic, skupno 46 otrok. Vreme je bilo zjutraj prav lepo, pop. pa je hudo deževalo. Zanimivo je bilo, ker je od letošnjih prvoobhajancev bilo 18 dečkov in 9 deklic krščenih še v domžalski župni cerkvi. Pač je torej župnik tistim, katere je sam krstil, podelil tudi prvo sv. Obhajilo!

Slovesen sprejem v Marijin vrtec – je bil 4. junija pop. pri litanijah. Sprejetih je bilo 42 dečkov in 19 deklic, ki so isti dan zjutraj bili pri I. sv. Obhajilu.

Vojaška maša brez vojaštva. – 2. junija zv. ob 8. je došel v Domžale „Reservespital des Rothen Kreuzes", ki je bil doslej nastanjen v Bielitz v Sleziji. Zasesti je imel prostore doslej tu bivajočega „k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15", ki navzlic temu, da je že začetkom aprila skoraj vse ranjence oddal, še vedno tukaj biva. Novodošli Reservespital je moderno izvrstno opremljena bolnica za 300 ranjencev. Ima 80 vojakov moštva, 4 zdravnike, vojnega kurata. Komaj pa so v soboto pričeli svoje stvari iz postaje voziti, že jim je došel brzojav: „Sich nicht dort etablieren!" Šli bodo torej drugam. Župnik je kurata, prav prijaznega Nemca Kretzwin-a iz Brna, katehta na višji dekliški šoli, naprosil, da ima v nedeljo, 4. junija, vojaško mašo ob 8. Vojaška maša je res bila, a vojaštvo k njej ni prišlo, dasi ga je še vedno v Domžalah veliko. Po celem Stobu so nastanjeni trainarji, po Domžalah pa razni kovači, kolarji, sedlarji, čevljarji. Samo na Korakovem jih dela do 100, ki popravljajo vozove in drugo. A sedanji Stationskommandant ritmojster Erich Kubesky se pa, vidno prav nič ne briga. Vse nedelje morajo delati! Žalostno! Kar je on tukaj komandant, je bila za vojaštvo maša samo na Veliko nedeljo. A tudi takrat je župnik zanjo nagovoril ritmajstra. In še takrat on ni prišel k sv. maši! Pri vojakih je res na komandantu vse ležeče!

Za slovenske birmančke begunce v Brucku ob Litvi. – 1. junija, na Vnebohoda dan je kardinal Piffl 500 goriškim beguncem v Brucku ob L. prav slovesno podelil zakrament sv. Birme. Za uboge birmančke je v ta namen potom uredništva „Slovenca" darovala dekliška Marijina družba v Domžalah 20 K in

Marijina družba žena v Domžalah tudi 20 kron.

Zvonov za kanone. – 1. junija je došel župnemu uradu sledeči dopis: „Št. 2170. Častitemu župnemu uradu. V smislu razpisa c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 20. maja 1916 št. 285 se sporoča častitemu župnemu uradu, da se za oddajo c. in kr. vojni upravi določeni vsi zvonovi ondotnih cerkvâ – razun onih, ki so v priloženem seznamu z polnim Andrejevim križem zaznamovani. Snemanje se bo na Kranjskem pričelo 13. junija 1916. Župni urad se opozarja na navodilo v Škofijskem Listu, 1916 št. 6 str. 65. Kn. šk. ordinariat v Ljubljani dne 25. maja 1916. Flis l. r. generalni vikar." – Na priloženem seznamu, natančnem popisu vseh 3 zvonov, ki ga je župni urad 18. okt. 1915 poslal ordinariatu, sta bila z polnim Andrejevim križem zaznamovana srednji [12·67 centov] in mali [7·37 centov] narejena od Alberta Samassa v Ljubljani leta 1870, ki torej ostaneta. Izročiti pa se mora vojni upravi veliki zvon, ki tehta 24·51 centov. Vlil ga je l. 1870 Albert Samassa kot opus N: 248. Na njem so podobe: 1. Jezus na križu – Marija in sv. Janez pod križem, 2. Marija Vnebovzeta, 3. sv. Jožef z Jezusom v naročju in 4. sv. Florijan. Ima napis: N: 248 Opus Albert Samassa Labaci 1870. Glas ima čist, lepo doneč, poln, močan, veličasten. Škoda ga je, škoda! Še isti dan, na praznik Vnebohoda, pop. pred litanijami je župnik raz prižnico ljudem povedal to novico, ki je seveda vso faro kar najgloblje pretresla. Premnogi so bili takoj v solzah. Povedal pa je župnik tudi lepe besede, ki jih je ravno poprej pri njem ob pogovoru, da bo treba veliki zvon dati, izrekla s solzami v očeh 72 let stara dekle Mežnarca Neža: „Vse radi damo, da le zmagamo!" Te besede krasno izražajo misel, duha, junaško požrtvovalnost cele fare, s katero bomo tudi to veliko žrtev radi doprinesli za zmago naše ljubljene domovine!

Preskrba občine Domžale z moko. – 10. aprila se je šestič v občini Domžale razdelila moka na nakaznice. Razdelilo se je 355 nakaznic med 1507 oseb. Moke se je dobilo 9268 kg. Vsaka oseba je dobila 4 kg pšenične moke I. vrste à 1 K in 2 kg koruzne moke à 48 h. Pri tej razdelitvi je bilo ljudstvo posebno zadovoljno. – Sedmič se je razdelila moka 8. majnika. Razdelilo se je 342 nakaznic med 1495 oseb. Moke se je dobilo 9000 kg. Vsaka oseba je dobila 40 dkg moke za kuho à 66 h, 2 kg 70 dkg krušne moke à 48 h, 80 dkg koruzne moke à 48 h in 2 kg koruznega zdroba à 72 h. – Osmič se je dobila moka 8. junija. Razdelilo se je 324 nakaznic med 1457 oseb. Moke se je dobilo 9500 kg. Vsaka oseba je dobila 1/2 kg moke za kuho à 66 h, 1 1/2 kg krušne moke à 48 h, 3 1/2 kg koruzne moke à 52 h in 1/2 kg koruznega zdroba à 84 h.

Po 18 mesecih se je oglasil. – Kune Franc, mož, star 37 let, oče 8 otročičev, Depaljavas 41 je zadnjič pisal domov iz Galicije 7. dec. 1914. Od tedaj od njega ni bilo prav nobenega sporočila. Potrta žena in otročiči so po drugih zvedeli, da je bil od Rusov ujet. Splošno se je mislilo, da je mrtev. 9. junija letos – torej po 18 mesecih – pa je dobila žena dopisnico z datumom 18. V. 16, ki se glasi: „Liebe Frau! Ich gebe Dir bekannt, dass ich noch immer bei der Gesundheit bin und hoffe, dass auch Du und die Kinder gesund sind. Ich lasse Deinen Bruder und alle meine Bekannte schön grüssen. Schreibe sobald als möglich zurück! Es grüsst Dich noch einmal Dein Mann Franz Kune, Botkinski zavod, Viatska gubernija, Rusija." Žena je doma z otročiči in z njegovo sestro Rozalijo in materjo ravno opravljala 9dnevnico k sv. Antonu Pad., da bi vendar kaj zvedela o možu. In med devetdnevnico jij je prišlo to veselo sporočilo!

Vojaška služba božja. – 11. junija, na Binkoštno nedeljo, se je na povabilo župnika vse tukaj bivajoče vojaštvo udeležilo vojaške službe božje, ki je bila ob 8. Opravil jo je g. župnik. Prebral je list in sv. evangelij v nemškem, hrvaškem in madjarskem jeziku, imel je peto sv. mašo, pri kateri je domači cerkveni zbor prav lepo pel Gruberjevo Missa solemnis, blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu, vojaško molitev za cesarja in cesarsko himno. Vojaški kurat Franc Križay, ki je 2. junija prišel v Domžale in se pri Jakobu Cerarju nastanil, je bil samo en teden v Domžalah. 9. junija se je na brzojavni poziv odpeljal že v Vipavo v rezervno bolnico.

Triindvajseti mrtev vojak iz naše fare – je Janez Basenberg, fant, star 42 let, Sp. Domžale, 39. Padel je 3. junija letos na laškem bojišču. 11. junija še je prišlo v smrti od vojnega kurata Leopolda Turšiča sledeče obvestilo na njegovo mater: „Euer Wohlgeboren! Hiemit werden Sie verständigt, dass Inf. Johann Basenberg am 3. Juni l. J. den Heldentod für Kaiser und Vaterland gefunden hat und am 4. Juni begraben wurde. Leop. Turšič, Feldkurat, I. R. N:o 136, Feldpost 53 am 7/VI 1916." O njegovi smrti je sporočil tudi Franc Kotlin iz Štude z datumom 5/6: „Dne 3. junija smo imeli hude boje z Italijanom. Pošteno smo jih nabili; nekoliko smo jih tudi ujeli in mrtvih je bilo veliko in ranjenih. Naših ni bilo veliko mrtvih; ranjenih je bilo nekaj več. Pitschnov iz Domžal je padel, je bil blizu mene. Jaz sem tudi mislil, da ne bom prišel živ ven, tako so krogle žvižgale krog mene!" Služil je pri c. kr. domobranskem pešpolku Ljubljana št. 27, 3. stotnija. Naj junak domovine počiva v miru! Padel je ~~na~~ Monte Cengio.

IV. vojno posojilo in župna cerkev. – Župna cerkev v Domžalah je potom kranjske deželne banke podpisala IV. vojnega posojila

5000 kron in sicer čez 7 let vnovčljivih državnih zakladnih listov, za kar je založila kontonalno cestno obligacijo v vrednosti 2500 K.

Procesija za srečen konec vojske. – 12. junija, na Binkoštni Ponedeljek pop. ob 1/2 3 se je priredila v Domžalah prošnja procesija za srečen konec vojske. Župnik je v pridigi zj. ob 6. in ob 10. pojasnil, kako smo sedaj na vrhuncu vse svetovne vojske. Naša armada uspešno prodira proti Italiji. Z zavzetjem Arsiero in Asiago je tekom 14 dni dosegla uspehe, da je ves svet zastrmel. Sedaj se še pričenja naša ofenziva pri Tolminu, kar priča strašna kanonada, ki se je Binkoštno soboto in nedeljo tudi v Domžalah slišala v toliki meri, kot še nikdar tekom cele vojske. Boji pri Verdunu so na vrhuncu. V bitki pri Skagerraku so bili Angleži na morju strašno tepeni. Malo potem pa jim je mina potopila parnik, na katerem se je na Rusko peljal njihov najboljši poveljnik Kitschener s 1000 možmi. Rusi so ravno sedaj pričeli proti nam z 2 miljonoma vojakov silno ofenzivo od Kolki do Pruta. Zato pa posebno sedaj molimo, molimo! Udeležba je bila izredno velika; skoraj vsa fara in tudi mnogo ljudij iz okolice se je udeležilo; posebno je bilo tudi moških zelo veliko, med njimi oba župana, domžalski in depaljski in vsi občinski odborniki, kar jih je doma. Tudi gospoda je bila prav številno zastopana. Procesija je šla – križ, moški, župnik, ženske – na Sp. Domžale, Zg. Domžale nazaj mimo Korošika, kaplanije k kapelici Marije Pomočnice kristjanov na Goričici, kamor se je nato prineslo Najsvetejše. Župnik je v pridigi na prostem pred kapelico govoril o trojni armadi v naši mogočni Avstriji: o armadi trpečih, z našim ljubljenim cesarjem na čelu, o armadi vojskujočih se za blagor domovine, o armadi molčih. Kdor moli, ta zmaga! Ker hočemo prav zmagati, zato goreče molimo! Marija pa naj varuje nas, naše vojake, cesarja, domovino! Sledile so peti lavretanske litanije, papeževa molitev za mir, blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu. Med litanijami je začelo nekoliko deževati, a je bilo prav hitro zopet vedro!

K. u. K. Reservespital No 1 Bielitz prevzame prostore Društvenega doma. –

14. junija dop. ob 10. se je vršil komisijski ogled, s katerim je vodstvo „K. u. K. Feldmarodenhaus 1/13" izročilo od njega zasedene uporabljene prostore vodstvu „K. u. K. Reservespital No 1 Bielitz". Navzoča sta bila dva polkovna zdravnika, več drugih častnikov, župnik, in za šolo šolska voditeljica Finka Ida. Natančno so se pregledali prav vsi prostori, v kakšnem stanju se izročajo, v kakšnem se prevzemajo. Sestavil in podpisal se je prevzemni protokol. Župnik je dosedanjemu polkovnemu zdravniku Dr Janan izrekel priznanje, da se je prostore splošno v dobrem stanju ohranilo.

Župnik domžalski mora na nabor. –

Junija se je vršilo ponovno prebiranje v letih 1897 do 1864 rojenih črnovojnih zavezancev, tudi vseh superarbitrirancev. Najbolj zanimivo je bilo, da so pri tem prebiranju morali na nabor tudi vsi v teh letih rojeni – duhovniki, svetni in redovni. To se v Avstriji doslej še sploh ni zgodilo! Za občine Domžale in Depaljavas je bilo prebiranje v četrtek, 15. junija v Kamniku. Iz fare Domžale je šlo ta dan na nabor 116 mož in fantov, med njimi tudi župnik, star 46 let! Ker je bil ta dan tudi Kamnik na vrsti, so prišli duhovniki na nabor skupno ob koncu„ na drugem naboru, ob 3/4 11.: 15 frančiškanov patrov in klerikov in 5 svetnih duhovnikov [župniki iz Št. Gotharda, Krašnje, Vodic, Domžal in kaplan Lautik] kiu niso bili sicer prisklani, le pod mero so morali stopiti. Vsak duhovnik je prva nabiralno komisijo pokazal knezoškofijsko spričevalo, kje služen-je in črnovojni legitimacijski list, na katerega je član komisije pripisal: § 29 WG, drugo pa, ali je sposoben ali nesposoben, prečrtal! Seveda je ta Šupnikova Stelunga med ljudmi vzbudila mnogo zanimanja!

Novi vojaki iz naše fare so sledeči: - 15. junija so bili potrjeni

417. Cizelj Franc, fant, Zg. Domžale, 97, star 21 let,
418. Blažič Janez, mož, " " 85, " 49 "
419. Kumba Franc " , " " 71, " 36 "
420. Jeran Matija, " , " " 120, " 46 "
421. Tušelja Franc, fant, " " 5, " 20 "
422. Koprivnik Vit , " , " " 21, " 32 "
423. Kralj Albin , " , " " 112, " 19 "
424. Laastätter Josef, " , " " 131, " 28 "
425. Ašin Janko , " , Sp. Domžale, 16, " 19 "
426. Grmek Marko , mož, " " 49, " 25 "
427. Müller Janko , fant, " " 59, " 19 "
428. Cerar Franc, mož, " " 13, " 36 "
429. Habjan Franc, fant, Stob , 12, " 44 "
430. Cepine Janez, mož, " , 17, " 42 "
431. Dimc Leopold, fant, Študa , 14, " 20 "
432. Jesihar Anton, mož, " , 40, " 25 "
433. Klemenc Jožef, " , " , 12, " 49 "
434. Rihtar Jakob, " , " , 27, " 28 "
435. Roš Janez, " , " , 23 " 46 "
436. Kolmar Valentin , " , Depaljavas, 29, " 35 "
437. Kralj Janez, " , " 1, " 41 "
438. Sršen Štefan , fant, " 9, " 19 "

Na bojišču zboleli vojaki naše fare so sledeči: -

20. Pavli Anton, fant, star 22 let, Zg. Domžale, ko od 27. domobr. pp. je julija 1915 zbolel na laškem bojišču pri

Gorici za egiptovsko boleznijo na očeh. – 21. Lavrič Anton, fant, star 18 let, Sp. Domžale, 42 je oktobra 1915 zbolel v Leobnu na slepem črevesu in bil operiran. – 22. Cerar France, fant, star 21 let, Stob, 50, od 40. pp. je aprila 1916 zbolel pri Lucku na Poljskem na zlatenici. Bolnica: Jaroslav. – 23. Ogrin Anton, fant, star 24 let, Sp. Domžale, 6, od 7. lovskega bataljona je maja 1915 pri Kolomeji v Galiciji zbolel na tifusu. Bolnica: Marmaros Sziget, Budapešta. – 24. Košir Peter, fant, star 23 let, Stob, 42, je o Božiču 1915 nevarno zbolel na laškem bojišču na pljučih in na zlatenici. Bolnica: Ljubljana.

Smrtna nesreča na železnici. – 17. junija dop. ob ½ 11 so na domžalski postaji vlake premikali, kakor se sedaj v vojskinem času prav pogosto zgodi. Zapornic ob glavni cesti niso dolu spustili. V tem pride po cesti 41 let stara neomožena Marija Komatar iz Štude, h. št. 34, precej gluha. Prišla je po mleko. Ker ga v Domžalah ni dobila, šla je ponjo v Stob. Komaj pa stopi na železniško progo, privozi nanjo železniški vlak, jo podere na tla in ji obe nogi popolnoma odtrga! Še živo jo prenesejo v Gola-Reservespital objekt I –, kjer so 4 zdravniki bili takoj pri njej. V tem je že prihitel župnik, ji je dal odvezo, sv. poslednje olje in papežev blagoslov. Bila je še živa, a nezavestna. Komaj je župnik sveto opravilo dovršil, je že umrla. Zagrnili so jo, dva vojaka sta jo na nosilnici nesla v mrtvašnico, spredaj župnik, moleč sv. rožni venec, za njo precej ljudij. Bila je članica kat. izobraž. in podpornega društva.

Procesija sv. Rešnjega Telesa – 22. junija, na praznik sv. R. Telesa se je ob najlepšem vremenu izvršila letos s posebnim sijajem, ker se je je udeležilo tudi vse tukaj bivajoče vojaštvo, do 150 vojakov. Oddelek vojakov je šel pred Najsvetejšim, za Najsvetejšim najprej častništvo [polkovni zdravnik Dr Scherer, polkovni zdravnik pa Dr Jona, dva nadzdravnika, več nadporočnikov in poročnikov], potem pa drugi, večji oddelek vojaštva pod poveljstvom poročnika Riegerja. Pri procesiji je prav dobro igrala vrla domžalska godba z nekaterimi prav mladimi možmi pod vodstvom kapelnika Janeza Cerar. Procesijo je vodil župnik ob asistenci dveh frančiškanov. Hiše so bile po celem potu skoraj vse v zastavah, 4 postajna znamenja so bila krasno okinčana, prav vzorno. Sveče so se letos izredno podražile: 1 kg à 8 K mesto, kot doslej, à 5 K. Zato je župnik bil prisiljen, za funtne sveče določiti ceno à 3 K mesto, kot doslej à 2 K, in za polfuntne K 1·40 mesto, kot doslej, à 1 K. In navzlic temu so darovali 156 funtnih à 3 K [le 8 jih je plačalo à 2 K] in 15 polfuntnih à K 1·40. Skupno se je dobilo za sveče izredno veliko svoto 487 K 80 hel, prav lepo darovanje!

Sijajna pohvala „Kranjskih Janezov". – Poveljnik 3. armadnega zbora podmaršal vitez Krautwald je poslal deželnemu glavarju Dr Šusteršiču sledeče pismo: „Vaše Blagorodje! Za povodom mojega odlikovanja v lastnem in v imenu lepe kranjske dežele dobrohotno izražene mi čestitke prosim sprejeti mojo najiskrenejšo zahvalo. Zajedno izvoli Vaše Preblagorodje sprejeti zagotovilo, da pripada hrabrim sinovom Kranjske slavepoln delež na uspehih poverjenega mi zbora in da sme dežela biti ponosna na take sinove. Hvaležen sem vsadi, da smem tudi te junake voditi zoper sovražnika. Izrazom najodličnejšega spoštovanja Vašemu Preblagorodju udani Josip vitez Krautwald. Vojna pošta, 19. jun. 1916".

Strela je udarila. – 27. junija pop. ob ½5. je treščilo v kozolec Franca Pavovc v Depaljivasi, h. št. 10. V njem je bilo precej ječmena in sena. Hipoma je bil velik ogenj. Ker je bil precej hud veter, takoj zraven pa še dva polna kozolca, je bila nevarnost zelo velika. Hitro pa je bilo veliko ljudij na mestu, posebno požarna bramba iz Trzina, ki so ogenj hitro pogasili. Le kozolec je skoraj popolnoma uničen.

Častna priznanja prvemu domžalskemu župniku. – Pri urejevanju svojih listin, pisem in raznih papirjev, kar župnik vsako leto izvrši takoj po sklepu šole, so mu v roke prišle tudi odlikovalne listine, katerih doslej v kroniki ni hotel omeniti, ker veljajo njegovi osebi. Ker pa se v sedanjih vojskinih časih duhovstvo silno napada in se bodo ti napadi v bodočnosti, kakor kaže, še poostrili, za kar bo še težja skrbela, se mu sedaj zdi, da za presojanje duhovniškega delovanja v poznejših časih tudi take stvari niso brez pomena. In zato jih sedaj tu omenja s tem, da tudi te listine dobesedno navede: 1. „Prečastiti gospod Franc Bernik, beneficiat na Goričici. Čast nam je, Vam javiti, da Vas je občinski odbor v svoji seji dne 15. januarja t. l. imenoval častnim članom občine Borovniške. Županstvo občine Borovnica, dne 24. januarja 1904. Župan: Franc Boršnik.“ – 2. „Sprejmi velecenjeni gospod Franc Bernik, župnik Domžale. V smislu § 8. organizačnih pravil S. L. S. Vas po nasvetu p. n. „Katoliško političnega društva za kamniški okraj“ proklicum kot člana v vodstvo Slovenske Ljudske Stranke. V tej Vaši lastnosti Vas najiskreneje pozdravljam in izrekam prepričanje, da se boste z vsemi močmi posvetili izvrševanju svojega odgovornega mandata. V Ljubljani, dne 28. listopada 1908. Dr. Ivan Šusteršič, t. č. načelnik stranke“. – 3. „Velečastitemu gospodu Franu Bernik, župniku na Goričici.

Občinski zastop občine Ihana je v svoji seji dne 30. novembra l. 1908 jednoglasno izvolil Vašo Prečastitost svojim častnim občanom v znamenje hvaležnosti za Vaše trudoljubno delovanje v blagor slovenskega naroda. Izvolite vzeti na znanje ta izraz hvaležnosti in udanosti podpisanega občinskega odbora. Županstvo občine Ihana, dne 7. januarja 1909. A. Mišič, župan, Jožef Čadež, Janez Alič." – 4. „Vaše Blagorodje! Podpisano gasilno društvo v Domžalah je Vas imenovalo ob 30letnici svojega obstanka svojim častnim članom. Domžale, meseca decembra 1910. M. Janežič, načelnik, V. Florin, tajnik." – 5. „Anton Bonaventura, po božji in apostolske stolice milosti knezoškof ljubljanski, doktor bogoslovja i. t. d. Častiti gospod Fran Jernik, župnik v Domžalah. V smislu Synodus Labacensis II, 64 je treba izpopolniti glasbeno komisijo za Ljubljansko škofijo. Na predlog Cecilijinega društva Vas imenujem za člana te komisije. Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, dne 14. avgusta 1913. Anton Bonaventura, škof." – 6. „Anton Bonaventura, po božji in apostolske stolice milosti knezoškof ljubljanski, doktor bogoslovja i. t. d. Častiti gospod Fran Jernik, župnik v Domžalah. Na predlog Cecilijinega društva za Ljubljansko škofijo Vas imenujem za škofijskega nadzornika organistov v Kamniški dekaniji. Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, dne 14. avgusta 1913. Anton Bonaventura, škof."

Praznik presv. Srca Jezusovega – 30. junija, na petek, se je v Domžalah tudi letos prav posebno slovesno obhajal, da bi nam božje Srce naklonilo čim prej zmagoslaven konec vojske. Sv. maše zj. ob ¼7 coram Exposito se je udeležilo skoraj polna cerkev ljudij. 810 jih je pristopilo k sprejemu sv. Obhajila. Od 7. ure zjutraj do 9. ure zvečer pa so pridne dekleta in žene skozi cel dan vse ure glasno molile v cerkvi Najsvetejše navzlic poljskemu delu, ki ga je bilo čez glavo.

Dve nagle smrti. – 8. junija zj. ob 1/21. je nepričakovano umrl v Zg. Domžalah, 130, čevljarski mojster Josip Wit, 53 let star, oženjen, ud Kat. izobr. in podp. društva, prav blag mož. Nič ni bil bolan. Malo prej je še rožni venec z družino naprej molil. Pred pričetkom jedi spije požirek brinovca; zaleti se mu, ne more priti k sapi in v malo trenutkih je bil mrlič. – 30. junija zj. ob 1/24 je nepričakovano umrla v Sp. Domžalah, 56, Jerica Strupi, 68 let stara, neomožena, sestra prejšnjega beneficijata Jakoba Strupi. Čez zimo je hudo kašljala. A ležala ni nič. Na dan pred smrtjo je bila še v cerkvi, zvečer je večerjala in bila še prav zadovoljna, češ, kako dobro ji je teknilo. Zjutraj pa se ji je kri vlila iz grla in čez četrt ure je bila že mrtva!

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Domžalah – je bil 26. marcija. Navzlic vojski je posojilnica v svojem 18. upravnem letu 1915 prav uspešno delovala. Hranilnih vlog je bilo vzdignjenih K 42.246·56, vloženih K 81.879·98; posojil danih K 12.965·93, vrnjenih K 40.610·48. Od kase se je prejelo K 22.969·30, vrnilo pa K 58.353·30, tako da se je dolg pri Zvezi, ki je začetkom leta znašal K 158.150·–, znižal na K 100.766·–. Hranilne vloge znašajo K 302.427·13, posojila K 325.933·56 in v tekočem računu s člani K 77.640·91. Prejemkov je bilo K 189.968·87, izdatkov K 183.260·37, denarnega prometa K 373.229·24. Vojnega posojila je podpisala posojilnica: prvega 300 K, drugega 2000 K, tretjega 5000 K. Čistega dobička je bilo K 972·70. Pripisal se je rezervnemu zakladu, ki znaša sedaj K 18.667·30. Odbor se je izvolil dosedanji.

Sklep nemške šole – je bil 30. junija. Vršila se je redno skozi celo leto a le v zgornji mali sobi poldnevno: dop. II. razred, pop. I. razred. V spodnjih prostorih je ves čas še pisarna Stationsgruppenkommando, poprej oberstlajtnanta Schwanay-ja, sedaj ritmajstra Nebeski-ja. Učila je le učiteljica Alba Rom, ker je učitelj Franc Rom pri vojakih. Otrok je bilo v I. razredu 14, v II. pa 25, skupno 39. K I. sv. obhajilu je pristopila letos le ena deklica in sicer skupno s slovenskimi.

Zanimiv dohodek cerkvi. – Nepoznana dobrotnica je prinesla na veliki altar žensko veliko pozlačeno verižico, iz ameriškanskega double-plata. Na listku je bilo pripisano, da naj se verižica obesi Mariji v tronu velikega altarja. Tega pa župnik seveda ni storil, ker to ni primerno in ker bi bila verižica takoj ukradena. Hotel jo je v Ljubljani prodati zlatarjem, ki pa je niso hoteli, ker ni pravo zlato. Le eden je ponudil zanjo – 10 K. Kaj pa župnik naredi? Dal jo je na številke, katere so po 1 K za prebelenje cerkve prodajale odbornice dekliške Marijine družbe. Oddale so jih: Manica Šmon v Zg. Domžalah 117, Marjana Cerar v Sp. Domžalah 48, Marija Kvas v Stobu 72, Marija Hime v Depaljivasi 31 in Marjeta Rime v Študi 27. Na ta originalen način se je za prebelenje cerkve dobila izredno velika vsota 315 K. „Srečkanje" se je vršilo 8. julija. Vpričo župnika in odbornic je v župnišču iz posode, v kateri so bile vse številke, potem ko so jih vse odbornice dobro premešale, dvignila eno številko 8 let stara šolska deklica Mici Florin, Stob, h. št. 25. Potegnila je številko 257, ki je bila oddana Apoloniji Cerar, Sp. Domžale, h. št. 4, Rahnui stari materi. Ona je dobila verižico

Po 19 mesecih se je oglasil iz ujetništva – Janez Kvas, fant, star 24 let, Stob, h. št. 52. Ujet je bil 21. nov. 1914 v Galiciji od Rusov. Domov je poslal dopisnico 9. dec. 1914 iz pota v ujetništvo. Od tedaj o njem ni bilo nobenega glasu. 1. jul. 1916 pa je došla očetu dopisnica z datumom 9/4 16: „Dragi oče! V začetku mojega pisanja Vas prav srčno pozdravim vse skupaj, kar Vas je doma. Vem, da težko čakate kakega sporočila od mene. Pa kaj novega ni; zdrav sem. In tudi Vam želim, da bi bili zdravi. Prosim Vas, če dobite to karto, precej odpišite, ker prav težko čakam kakega sporočila, ker še nisem nič dobil. Mi je prav težko, ker ne vem, ali ste še vsi zdravi, ali ne. Želim, da bi se še zdravi kmalu videli. Zdaj Vas pa še vse enkrat prav ljubeče pozdravim Vaš sin Ivan, Vojno Plenjeni Upravlene 105 Etapa 22 Železnodorožnaja Robočaja Rota Rusija."

Nabava moke. – 3. julija se je v Domžalah dobila drugič moka na nakaznice. Sedaj se je dobila samo koruzna moka, prav nič pšenične, kar je sicer ljudstvo zelo vznejevoljilo, a se ni moglo pomagati. Dobilo se je 1500 kg koruznega zdroba in 5000 kg koruzne moke. Oddalo se je zopet po obč. svetovalcu Fr. Končan 303 nakaznic za 1369 oseb. Vsaka oseba je dobila 1 kg zdroba à 84 h in 5 kg koruzne moke à 52 h.

K. u. K. Reservespital N° 1 Bielitz zapusti Domžale. – Od 2. junija smo imeli v Domžalah 2 vojaški bolnišnici: „K. u. K. Reservespital N° 1 Bielitz", ki je ta dan došel iz Bielitz v Sleziji in „K. u. K. Feldmarodenhaus 1/15", ki je že od avgusta 1915 tukaj. Oba sta bila ves ta čas „marschbereit", nobeden ni bil etabliran, nobeden ni imel nič ranjencev. 9. julija pa je došla brzojavka, da v Domžalah ostane Feldmarodenhaus 1/15, Reservespital pa se preseli v Ribnico.

Nabava moke. – 17. jul. se je po obč. svetovalcu Fr. Končanu razdelilo 317 nakaznic za 1424 oseb. Dobilo se je 1 kg bele in 3 kg koruzne moke. [10. razdelitev]

Takoj so pričeli pakati svoje izredno obilne stvari. 12. julija ob 6. zv. pa so se z 35 vagoni dolgim vlakom, posebnim, odpeljali iz Domžal. Zelo neradi so šli od tukaj. Bili so prijazni ljudje. Zanimivo je bilo, da vodja njihove pisarne, nadporočnik Blažut nima desne roke. Piše pa z levico izvrstno. Med vojaki te bolnice je bil tudi izvrsten fotograf.

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: 91. Tomažič Janez, fant, star 41 let, Kr. Domžale, 3 od 27. domobr. pp. je bil marcija 1915 pri Gorici v glavo ranjen od kamna vsled granate. 30 dni je bil v neki bolnici pri Gorici. – 92. Škrlep Jože, fant, star 24 let, Depalja vas, 32 od 5. dragonskega polka je bil 22. aprila 1916, na Veliko soboto pri Okna v Bukovini od šrapnela ranjen v desno nogo nad kolenom. Krogla mu je šla skozi meso. V bolnici je bil 2 meseca v Mariboru. – 93. Mlčar Jakob, fant, star 18 let, Stob, 16 od Telegraphen-Ersatz-Baon je bil 14. marcija 1916 v Pusterthal na Tirolskem od šrapnelnega drobca pri desnem očesu ranjen. En mesec ni nič videl z očesom. Štiri dni prej pa ga je drugi brzojavni drog pri postavljanju nove telegrafske zveze od Briksna proti Tridentu prijel čez pas in ga je 3 metre dalč vrgel. Ves je bil pretresen.

Štiriindvajseti mrtvi vojak iz naše fare – je Jarc Egidij, fant, star 24 let, Stob, h. št. 28. Doma je bil iz Rafolč, župnija Ihan. Služil je nad 4 leta kot mesarski pomočnik pri mesarju Karolu Žurin v Stobu, 28 in je od njega vstopil k vojakom. 14. julija je došlo od c. kr. okrajn. sodišča Kamnik županu naslednje obvestilo: „Vojaška oblast je naznanila smrt nastopnega vojaka 1.) ime Jarc Egidius, 2.) Šarža črnovojnik, 3.) Kadra nadomestni bataljon c. in kr. 17. pešpolka 4.) dne 11. novembra 1915 padel v bitki na Kalvarski gori pri Gorici, 5.) rojstno leto 1891, b., pristojen v občino Rafolče f., zadnje bi„vališče Stob pri Domžalah." naj počiva v miru!

Romanje v Velesovo - se je vršilo v ponedeljek 17. julija. Radi vojske je za romanje župnik izprosil dovoljenje obeh pristojnih c. kr. okrajnih glavarstev: v Kamniku in Kranju. Udeležba je bila precej velika, a moških je bilo prav malo. Vreme je bilo lepo in tudi ne vroče, ker je prejšnji dan precej deževalo. V pridigi je župnik pojasnil, kako strašni boji se prav sedaj bijejo na vseh bojiščih, ko so velike ofenzive sovražnikov v polnem tiru. Marija, ki nas je tako čudno in čudežno varovala doslej, naj nam posebno sedaj stoji na strani! Zato romamo k njej! Nato je opravil coram Ssmo, peto votivno sv. mašo „pro pace" in pete lavretanske litanije z molitvijo sv. Očeta za mir. Domžalski cerkveni zbor je pod vodstvom bogoslovca Ant. Kolinarja prav lepo prepeval. Bila je to prav spodbudna mirovna pobožnost v čast njej, ki je „Kraljica miru!"

Vojaki kradejo. - V Stobu so skoro po vseh hišah nastanjeni trainarji Kolone št. 46/12, ki so došli 22. junija, na sv. Rešnjega Telesa dan. V „bolnici Vincencijeve družbe" pod župniščem je 5 mož in 14 konj. Večinoma so to Poljaki in Rusini. Ker pa vojaki za konje le malo „fasajo" in ker jim tudi sicer še vsega manjka, kradejo, da je strah, kar vidijo. Organist Jakob Glis je skozi več noči s samokresom in psom na njivi varoval čebulj, na katerega so vojaki posebno prežali. Sena, detelje so že skoro po vseh hišah nakradli. Tudi s pritožbami se le malo sedaj doseže!

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje: - 52. Koljan Valentin, fant, Stob, h. št. 53 od 27. pp. je bil avgusta 1914 od Rusov v Galiciji ujet. Od njega še ni došlo nobeno sporočilo. Pisal pa je o njem Georgi Spann iz Stude iz S. Chitova Tomska oblast Kuznecki Okrug: „Mit dem Petrovem Sine sind wir zusammen." -

53. [Pavli] Kleinlercher Alfons, fant, star 29 let, Sp. Domžale 31 od tirolskih drž. strelcev je bil maja 1915 v Galiciji od Rusov ujet. Nahaja se v Samari.

Novi vojaki iz naše fare so odšli:

439. Spillet Lovrenc, fant, star 45 let, Sp. Domžale, 31.
440. Pušolja Franc, mož " 36 ", Zg. Domžale,
441. Lovrenčič Anton, " " 41 " " ", 35

K. u. K. Etappen-Train-Gruppen-Werkstätte 7/15 -, ki so začetkom januarja letos došli v Domžale, da popravljajo vojaške trenske vozove. Štejejo 3 kolone z à 54 možmi, torej 162 mož, samih rokodelcev: mizarjev, tesarjev, sedlarjev, kolarjev. Delavnici imajo dve: na Marakovem in pri Kovaču Vidmarju v Sp. Domžalah. Neprenehoma delajo, tudi vse nedelje. V Domžale in okolico pa skozi vse te mesece dohajajo trenske kolone in bolnišnice iz bojišča z razbitimi in poškodovanimi vozovi. Toliko časa ostanejo tu, da se jim vozovi popravijo. Potem pa odidejo in na njihovo mesto pridejo zopet drugi

Zanimiv pogovor o sedanji draginji. - 22. julija so na vrtu Društvenega doma govorili o ranjenih, ki imajo kmalu priti v Domžale: en katoliški Bošnjak, en moslim, en jud in župnik domžalski. Razgovor pride na silno draginjo vsled vojske, kako občutna je tudi v Domžalah. Jud pa pravi: „Tu ni nobene draginje v primeri z Ogrsko. Včeraj sem prišel iz svojega doma, iz Velikega Varadina, kjer sem bil 17 dni na dopustu. Tam je 1 liter mleka 50 hl, 1 kg krompirja 70 hl, 1 kg masti 15 K, 1 kg govejega mesa 9 K, 1 gos 50 K. Moke pa sploh dobiti ni, ker gre vsa na Nemško sedaj!" Grozno! Kako naj se sedaj reveži preživljajo z majhno dnevno plačo in številno družino! Župnik mora sedaj navadnega cvička pri A. Müllerju na debelo plačevati liter po 1 K 20 hl!

Ujetniki se oglašajo še po mnogih mesecih. – Smole France, fant, Štob, 51 je prišel v rusko jetništvo. Uboga mati 11 mesecev ni o njem dobila prav nobenega sporočila. 15. junija letos pa ji je došlo pismo, dopisnica, z datumom 25/1 16 iz Taškenta v Aziji: „Draga mati! Jaz Vam pošiljam eno razglednico iz tujih daljnih krajev in Vam naznanjam, da sedaj, hvala Bogu, sem še zdrav po navadi. Imam tudi več svojih prijateljev tukaj zraj. Vas lepo pozdravljam! Z Bogom! Na svidenje!" – Pavlič Vincenc, fant, Zg. Domžale 87 je v ruskem ujetništvu. Eno leto žalostni starši niso o njem nič vedeli. 4. marcija pa so dobili dopisnico z datumom 14/2 16: „Ich habe Ihnen schon so oft geschrieben und ich weiss es nicht, ob Sie was bekommen haben. Ich bin vollkommen gesund. Donska oblast. Stanica Aleksander Gruševski Rudniki N. P. Paramonova". – Marjan Janez, fant, Sp. Domžale, 15 je v ruskem ujetništvu. Starše je o tem obvestil njegov tovariš 15. okt. 1915. Od njega samega pa ni bilo nobenega glasu. Več pa je France Krajnar, Štob, 7, ko je iz Pole prišel na dopust, pripovedoval, da mu je neki Marjanov tovariš, sluga stotnika njegove baterije sporočil, da so Rusi vso tisto baterijo v neki vasi zajeli, omečili, poklali, deloma pa ujeli. Ko so čez nekaj dni naši vas zopet osvojili, je on med pokopanimi razločno bral ime topničarja Janeza Marjana. Tudi je na njegovem grobu dobil njegov dnevnik in druge njegove stvari. Rekel je: „Nobenega dvoma ni, da je padel!" Splošno se je zato mislilo, da je mrtev. 22. julija pa pride na očeta Janeza Marjana od njega pisana dopisnica z datumom 23/11 1915, ki je torej celih 8 mesecev hodila: „Dragi mi starši! Najprej Vas vse skupaj lepo pozdravim. In Vam povem, da sim še pri zdravju. Samo to je slabo, ko nimam nič denarja.... Z Bogom! Vaš sin Janez, Kijev, Rusija."

Novi ujetniki iz naše fare so dalje:-

442. Cerar Ciril, front, star 18 let, Stob
443. Smole Lovrenc, mož, " 51 ", " 51
444. Špit Anton, front, " 18 ", Zg. Domžale, 72.

Druga obletnica svetovne vojske.-

25. julija je minula že druga obletnica, kar je Avstrija v obrambo zoper Srbijo ukazala delno mobilizacijo, nakar je potem koncem julija in začetkom avgusta 1914 sledila bliskovito naglo ena vojskina napoved za drugo in vzplamtela svetovna vojska. Dve leti! Nebroj krvi se je prelilo, nešteto solza izjokalo, neizmerno gorja pretrpelo v njih! In ob drugi obletnici! Prav sedaj je svetovna vojska na višku! Sovražniki izvršujejo svoje že dolgo napovedovane ofenzive na vseh straneh. Strašni so boji ob reki Somme na Francoskem, na velikanski ruski fronti od Rige do Pruta, na celi laški fronti! A še je sigurno, da sovražniki tudi sedaj ne bodo uspeli. Zdi se, da bo sedaj tudi Rumunija očitno nastopila proti nam! Vse kaže, da grozno klanje ne more več dolgo trajati! Glavni up sovražnikov, da bi nas izstradali, je sedaj, ko se že spravlja bogata letošnja letina, uničen! Ljudstvo krepko vztraja! Navzlic temu, da ni skoraj nič moških doma, je vse pravočasno obdelano in žito spravljeno. Ženske delajo čudovito! Tudi otroci pridno pomagajo! Vse gre pridno izpod rok! Ljudstvo pa tudi goreče moli. Od začetka vojske se skozi obe leti v naši cerkvi veliko moli za srečen konec vojske, za popolno zmago, za časten mir. Pri vsaki sv. maši med tednom ljudje v cerkvi glasno molijo sv. rožni venec, nakar vselej ob sklepu sv. maše moli župnik litanije presv. Srca Jez. in papeževo molitev za mir! Župnik pa porabi vsako primerno priliko, da ljudstvo v pridigah in na shodih Marijinih družb v

položaju na bojiščih poduči in k razpravljanju uma in spodbuja. In tako tudi ta strašni, kruti čas poteka naprej!

Podpora družinam vojaških vpoklicancev. – Za časa vojske se je potom županstva v Domžalah, za kar je izdeloval prošnje v imenu župana občinski svetovalec Franc Kreuzer, od okrajne komisije za preživljanje v Kamniku izposlovala denarna podpora sledečim družinam vojaških vpoklicancev [za Depaljevas je izdeloval prošnje župan Janez Kimc]:

1. Pavli Janez, kraj Domžale, h. št. 70 : za ženo in 3 otroke
2. Tomažič Rudolf, " " " " 6: " " " 5 "
3. Rem Franc " " " " 76: za ženo, mater in 2 otroka,
4. Cerar Matevž " " " " 139: za ženo in mater,
5. Zabreznik Alojz " " " " 6: " " " "
6. Pavli Anton " " " " : za mater in 4 otroke,
7. Kralj Franc " " " " 147: za ženo in 2 otroka,
8. Lipšen Ivan " " " " 141: za ženo in 4 otroke,
9. Janežek Ignac " " " " 7: za očeta, mater in sestro,
10. Skrin Andrej " " " " 88: " ženo in 2 otroka,
11. Jesenik Ivan " " " " 108: " ženo,
12. Burkeljca Jernej " " " " 116: " očeta in mater,
13. Šubelj Peter " " " " 125: " ženo in 2 otroka,
14. Kožar Franc " " " " 108: " ženo in 4 otroke,
15. Pavlič Vinko, Jakob " " " " 87: " očeta, mater, 7 sester in bratov,
16. Bergischer Stefan " " " " 76: " ženo in 3 otroke,
17. Ručman Franc " " " " 48: " " " 8 "
18. Cotman Alojz " " " " 138: za ženo,
19. Mesec Karol " " " " 148: " " in 3 otroke,
20. Gerbič Ivan " " " " 36: za ženo, mater in 2 otroka,
21. Šmon Valentin " " " " 88: " " , očeta " 8 "
22. Ravnikar Matija " " " " 107: za ženo, očeta, mater in 2 otroka
23. Kavka Miha " " " " 10: " " in 1 otroka,
24. Kral Jernej " " " " 73: za ženo, mater, očeta in 3 otroke,

25. Landstätter Simon, fg. Domžale, h. št. 44: pa ženo in 1 otroka,
26. Šubelj Ivan " " " " 125: " " " 3 "
27. Stražar Matevž " " " " 50: " " " 1 "
28. Pichler Andreas " " " " 29: " " " 3 "
29. Schmit Ludvik " " " " 76: " " " 1 "
30. Japelj Ivan " " " " 121: " mater,
31. Kornič Viktor " " " " 98: " " in od sestre otroka
32. Mlaznik Franc " " " " " ženo,
33. Kovač Andrej " " " " 33: " " in 2 otroka,
34. Janež Franc " " " " 13: " " " 4 "
35. Fik August " " " " 78: " " " mater,
36. Janežič Franc " " " " 70: " " " 2 otroka,
37. Landstätter Alois " " " " 131: pa sina, mater, 3 brate,
38. Janežič Jože " " " " 56: " ženo in 2 otroka.
39. Lihar Viljem " " " " 3: " " " 4 "
40. Albrecht Hans, Peter " " " " 17: " sina, mater, 2 brata
41. Blümel Peter " " " " 120: " ženo
42. Kušič Janez " " " " 39: " sina in 1 brata
43. Šmit Franc " " " " 72: " " " mater
44. Hrenka Jožef " " " " 70: " ženo in 1 otroka,
45. Lotman Valentin " " " " 64: " mater in sina,
46. Riedl Vinko " " " " 145: " ženo in mater,
47. Kumar Miha " " " " 115: " " " 4 otroke,
48. Kern Franc " " " " : " sina in mater,
49. Šubelj Franc " " " " 125: " ženo in 5 otrok
50. Oberwalder Thomas " " " " 29: " ženo, mater in 1 otroka,
51. Jeznik Lovrenc " " " " 48: " mater,
52. Kralj Ivan " " " " 96: " " in sina,
53. Matičič Ivan " " " " 86: " " " "
54. Pirc Franc ml. " " " " 81: " " in sina,
55. Škrabar Lovrenc " " " " 59: " "
56. Hribar Julij " " " " 92: " "

57. Pichler Alois, fg. Kremšak h. št. 18 : za očeta in mater,
58. Habjan Valentin, " " " " 11 : " ženo in 1 otroka, očeta, mater
59. Pichler Kristijan " " " " 17 : " mater in 2 brata,
60. Kobelj Janez, " " " " 80 : " ženo, mater in 2 otroka,
61. Klein Andrej " " " " 88 : " očeta in mater,
62. Habjan Franc " " " " 137 : " ženo in 3 otroke,
63. Lebeda Alojz, Peter " " " 83 : " očeta in mater,
64. Landstätter Tomaž " " " " 77 : " " " " in 4 brate, sestro
65. Blažič Janez, " " " " 85 : " " " " " 1 brata,
66. Jungler Josef " " " " 1 : " " " "
67. Fajer Karol " " " " 126 : " ženo in 3 otroke,
68. Volegger Mihael " " " " 131 : " " " 4 "
69. Kircher Ivan " " " " 58 : " " " 6 "
70. Klein Ivan " " " " 89 : " " " 6 "
71. Turk Matej " " " " 135 : " "
72. Cuhrale Ivan " " " " 27 : " " in mater
73. Kebir Jakob, " " " " 110 : " " " 1 otroka, očeta, mater,
74. Mazovec Viktor " " " " 4 : " očeta in mater,
75. Martinčič Marko " " " . 57 : " " " "
76. Kröll Emil " " " " 44 : " mater,
77. Süsmilk Ivan " " " " 49 : " "
78. Veit Vinko " " " " 132 : " " , očeta, 2 brata
79. Jufranc Blaž " " " 127 : " ženo in 6 otrok,
80. Kleinlercher Hubert " " " 74 : " očeta in mater,
81. Kvas Miha " " " 72 : " mater,
82. Podrepšek Filip " " " 32 : " " , očeta, 2 brata
83. Vidan Benedikt " " " 17 : " ženo in 1 otroka,
84. Pire Franc st. " " " 81 : " očeta in mater,
85. Kardinc Janez " " " 82 : " mater,
86. Šmuc Franc " " " 12 : " očeta in mater,
87. Drolsam Anton " " " 16 : " za mater,
88. Lavrenčič Anton " " " 35 : " ženo in 5 otrok,

89. Oberwalder Peter, Zg. Domžale, h. št. 55: zap. mater in 4 brate, sestre,
90. Strojanc Peter " " " " : " ženo " 2 otroka,
91. Giovanelli Franc " " " " 39: " " " 1 "
92. Gothman Anton " " " " : " "
93. Pavlič Andrej, Sp. Domžale " " 37: " mater in 2 brata, sestro
94. Mlakar Valentin, " " " " 36: " ženo, mater,
95. Zavli Valentin, " " " " 7: " " , mater, 5 otrok,
96. Vidmar Franc " " " " 46: " " in 6 otrok,
97. Cerar Vinko " " " " 8: " " , mater, 1 otroka,
98. Lenar Peter " " " " 4: " " " 5 "
99. Šporn Rudolf, " " " " 58: " " " 4 "
100. Juvan Franc " " " " 40: " " in 1 otroka;
101. Kovišan Franc, " " " " 41: " očeta, mater, 5 bratov, sestro
102. Simčič Franc " " " " 37: " ženo, 2 otroka,
103. Mazovec Franc " " " " 50: " " 5 "
104. Kraljič Ivan " " " " 54: " " 1 "
105. Habjan Janez " " " " 15: " očeta, mater, 4 brate, sestre
106. Rajšek Jakob " " " " 21: " " "
107. Cerar Franc " " " " 13: " ženo, 1 otroka, mater,
108. Cesec Jakob " " " " 9: " " 1 " "
109. Jenko Franc, " " " " 26: " očeta, mater, 2 sestri,
110. Ahčin Franc, " " " " 16: " " in sestro
111. Boltar Miha " " " " 1: " mater, 2 brata, sestro
112. Lavrič Franc, " " " " 42: " " očeta, 3 " "
113. Mličar Franc " " " " 28: " ženo, mater, 1 rejenca
114. Šuc Franc " " " " 2: " " in 5 otrok,
115. Oberwalder Ludvik " " " " 43: " očeta, mater, 2 brata, sestro
116. Huth Karol " " " " 19: " " " 3 " "
117. Juvan Valentin " " " " 34: " "
118. Zabret Franc " " " " 51: " ženo in 6 otrok,
119. Kavčič Ignac " " " " 64: " "
120. Uš Miha " " " " 46: " " in 1 otroka,

121. Gregorc Franc, Sp. Domžale h. št. 12: zap. očeta in mater,
122. Pušar Janez, " " " " 55: " mater,
123. Seitler Rajmund " " " " 58: " " očeta, 2 brata, sestri
124. Narobe Franc " " " " 47: " " " 4 " "
125. Vojska Franc, Stob, h. št. 35: " ženo, mater, 4 otroke,
126. Müller Anton, " " " 37: " " in 4 otroke,
127. Habjan Peter, Valentin" " " 53: " mater,
128. Habjan Peter " " " 57: " ženo, očeta, 2 otroka,
129. Burja Jur " " " 25: " " , 4 otroke,
130. Brojan Valentin " " " 36: " " 4 "
131. Kleinlercher Johann, " " " 58: " " 1 "
132. Pavli Valentin " " " 55: " očeta, mater
133. Pavlin Ivan " " " 39: " ženo, očeta, 4 otroke,
134. Abe Valentin " " " 15: " ženo, 4 otroke
135. Jerman Franc " " " 13: " " 3 "
136. Pavlin Franc " " " 62: " " 8 "
137. Slibar Valentin " " " 10: " " 2 "
138. Strajner Franc " " " 7: " " 6 " , mater
139. Lovše Ignac " " " 20: " " 4 " , očeta, mater
140. Juvan Peter " " " 34: " mater, 2 sestri,
141. Habjan Franc " " " 14: " ženo, 8 otrok,
142. Ogolin Andrej, " " " 51: " očeta,
143. König Josef, " " " 61: " " , mater,
144. Brojan Lotnikar Vinko " " " 4: " mater,
145. Lotman Miha, Zg. Domž. " " " 114: " " , očeta, ženo, 2 otroka,
146. Košir Karol " " " 42: " " " ,
147. Šuštar Miha " " " 44: " " "
148. Kras Franc " " " 52: " " " , 2 sestri
149. Habjan Valentin " " " 12: " " "
150. Učar Franc, " " " 16: " " "
151. Kis Peter " " " 56: " "
152. Cerar Miha " " " 22: " "

153. Mabjan Vincenc, Stob h. št. 21: za mater,
154. Jezernik Jožef, " " " 16: " ženo, 1 otroka,
155. Jemkar Andrej, " " " 6: " " 5 "
156. Kohar Gregor " " " 30: " " 2 "
157. Pirnat Anton " " " 60: " mater, 1 sestro,
158. Jašovec Janez " " " 19: " " , očeta, 3 sestre,
159. Kuvar Franc " " " 50: " " "
160. Rahne Franc, Studa " " 8: " ženo, 4 otroke, mater,
161. Lobroda Franc " " " 15: " " 4 "
162. Jargi Janez, " " " 43: " " 2 " , mater
163. Povž Franc " " " 42: " " 4 "
164. Jundrar Franc " " " 47: " " 3 " , očeta, mater,
165. Štempelj Luka " " " 25: " " 3 "
166. Ule Janez " " " 22: " mater, 2 sestri
167. Močnik Mihza " " " 2: " " , očeta,
168. Kotlin Pavel " " " 31: " " "
169. Peterca Janez " " " 13: " " " , sestro
170. Kvas Jakob " " " 35: " ženo, 1 otroka, očeta, mater,
171. Kara Jakob " " " 28: " očeta, mater, sestro,
172. Millitzer Pavel " " " 5: " mater, staro mater,
173. Jesihar Franc " " " 40: " "
174. Klopčič Vinko " " " 4: " ženo, 1 otroka,
175. Kvas Ciril " " " 39: " očeta, mater,
176. Mabjan Franc " " " 44: " "
177. Rihtar Franc " " " 27: " ženo, 5 otrok,
178. Kos Jernej " " " 21: " " 6 "
179. Gričar Janez " " " 7: " mater, očeta, 4 sestre,
180. Kotlin Jožef " " " 29: " " "
181. Povž Janez " " " 18: " "
182. Mihelčič Franc " " " 26: " "
183. Kimc Janez, Depaljevas " " 5: " "
184. Pavovec Marija " " " 2: " " , sestro,

185. Grčar Barbara, Kapljavas, h. št. 7: za mater,
186. Kšen Štefan, " " " 9: za mater, 1 otroka,
187. Kimc Katarina, " " " 11: " ženo, 8 "
188. Kimc Neža " " " 12: " mater,
189. Kimc Marija, " " " 14: " " , ženo, 2 otroka,
190. Prelovšek Marija, " " " 15: " ženo, 6 otrok,
191. Gregar Katarina, " " " 18: " " , 1 otroka, očeta,
192. Vrhovnik Helena, " " " 19: " " , 1 " , mater,
193. Janežič Janez, " " " 20: " mater, očeta,
194. Kimc Avguštin, " " " 21: " " , "
195. Kokalj Antonija, " " " 22: " " , "
196. Anžin Marjeta, " " " 23: " ženo, 2 otroka,
197. Vahtar Jur, " " " 25: " mater,
198. Kolar Franc, " " " 26: " ženo, 3 otroke,
199. Štolif Marija " " " 27: " "
200. Cajhen Andrej " " " 30: " mater, 1 sestro,
201. Kimc Marjana " " " 31: " " , očeta,
202. Štolif Franc, " " " 32: " " , 5 otrok,
203. Hribernik Janez, " " " 33: " " , očeta,
204. Ipšen Frančiška, " " " 35: , 1 otroka,
205. Simenc Jernej, " " " 37: " mater, očeta,
206. Mrkun Ana, " " " 39: " "
207. Kurent Melhijor " " " 40: " ženo, 3 otroke,
208. Kimc Franc, " " " 41: " " , 5 " , mater,
209. Hribernik Marija " " " 43: " " , 1 " ,
210. Osolin Jera, " " " 13: " " , 6 " , mater i. t. d.

V začetku je bila komisija za podpiranje v Kamniku silo stroga. V vsakem posameznem slučaju se je obrnila na orožništvo, ki je potem poizvedovalo o premoženjskih razmerah prosilcev. Marsikomu so orožniki podporo odjedli. Posebnih zaslug pa si je za ljudstvo glede podpor pridobil dekan Ivan Lavrenčič, ki je bil član komisije in vrli obč. svetovalec Franc Kovčan. Tudi župnik je večkrat z uspehom interveniral. Tako v naši fari ni podragoma bilo prav nikogar brez podpore, ki je imel svoje pri vojakih, dočim po drugih krajih prav mnogi niso dobivali podpore!

Šolska mladina za srečen konec vojske. – 30. julija, na nedeljo ob drugi obletnici vojske je po ukazu sv. Očeta Benedikta XV. šolska mladina, katoliška, po celi Evropi pristopila skupno k sv. Obhajilu, da izprosi usmiljenje božje in prikrajšanje strašne šibe božje, konec groznega klanja. V Domžalah je pristopila ta dan zj. ob 1/2 7 - ker je bilo zjutranje opravilo radi novega časa to nedeljo proti ob 7. – Skoraj prav vsa šolska mladina, do 300 otrok, k angeljski mizi slovesno s šolsko zastavo, katero je nosil učenec Josip Adamič. Pred sv. Obhajilom je imel župnik nagovor: Sv. Oče, cesar, domovina, tvoj oče na bojnem polju ali v ujetništvu, tvoja mama, trpeča pod silno težo vojske, vsi te prosijo v tem trenutku, da pobožno sprejmi Jezusa in goreče moli za srečen, zmagoslaven konec vojske! Jezus, ti pa usliši prošnje tvojih malih! Otroci so imeli vsi svetinjice Marijinega vrtca.

Častno nadzorništvo Marijinega vrtca. – 30. julija, po skupnem sv. Obhajilu otrok in v spomin na to sv. Obhajilo je župnik javno na prižnici imenoval častno nadzorništvo Marijinega vrtca: štiri pridne deklice Marijine družbe, namreč vodnico Marico Šimon, Katarino Cerar, Marijo Ličar in Lucijo Kime, ki imajo odslej nadzirati v cerkvi vso šolsko mladino, da bo njeno obnašanje vsikdar dostojno.

Kaj vse si vojaki dovolijo. – 2. avgusta zvečer ob 1/4 10 je bil župnik opozorjen, da imajo vojaki že dalje časa v Šimencijevi kolnici tudi v veži in v sobi – konje! Takoj grem sam pogledat, da se prepriča, koliko je resnice na tem. In kaj vidi? V kuhinji sta privezana dva konja, v veži tudi dva, v hiši pa kraljuje velik, mogočen žrebec in tolče z nogami!

Cesta je vse v gnoju! Razjezen vpraša župnik navzoče vojake, menda so bili po veri moslimi, zakaj si celo kaj takega dovolijo. A kaj mu odgovore? „Sutra ćemo odlaziti!“ S tem je vse opravljeno! Saj si ne bo mogoče pozneje misliti, s kakšnimi neprilikami se je treba v teh časih župniku dannadan boriti in trpeti! Drugo jutro je res odšla iz Domžal train-kolona No/12. Velik križ je bil ž njo!

Odlikovanje pri „k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15“. – 2. avg. pop. ob 1/2 5. se je na vrtu Društvenega Doma pred vojaško kuhinjo zbralo častništvo in moštvo „Feldmarodenhaus-a“. Polkovni zdravnik Dr Hana je imel navdušen nagovor, nato pa je 2 feldwebel-noma pripel [illegible] jima zaslužni železni križec s krono, 3 strežnikom bolnice pa zaslužni železni križec brez krone. Odlikovanci so že skoro 2 leti pri „Feldmarodenhaus-u“.

Slučaji bolezni „syphilis“ v Domžalah. – Jeseni 1915 se je v Stobu, h. št. 5 naselila neka kropošica, ženska, katere mož je iz Brzina doma in sedaj pri vojakih. Imela je 3 otroke. Bila pa je nečistnica, prostitutka. Vojaki so k njej zahajali. Kmalu pa je župnik zvedel, da ima nesrečnica „syphilis.“ Takoj je poklical hišno gospodinjo Kizerovo k sebi, pojasnil ji je stvar, pa je ukazal, da mora še isti dan ženski odpovedati stanovanje, sicer bo takoj njo izključil javno iz Marijine družbe žena in slučaj naznanil glavarstvu. Pomagalo je! Ženska je morala takoj iz hiše in iz fare! Drugi slučaj te bolezni se je prigodil letošnjo zimo v gostilni Antona Skok „na Pošti“, glavnem stajališču oficirjev, kjer tudi obedujejo. Neka natakarica, dekle, doma iz Bukovice je dobila to ostudno bolezen in je seveda morala takoj iz službe.

Pomanjkanje mesa – dva brezmesna dneva na teden. – Čimdalje bolj manjka v državi klavne živine, tem občutneje je zato v državi tudi pomanjkanje mesa. Vodnik, mesar v Stobu, sme od 31. julija dalje na mesec le 4 živinčeta zaklati. Ljudij pa je toliko tukaj! Tudi je po celi državi od 25. julija prepovedano ob torkih in petkih jesti kakšnokoli, tudi domače meso n. pr. od perutnine! Župnik si sedaj pridno redi domače zajčke. Ima jih do 40, ki izborno služijo. Meso si kupi le 2 dni v tednu. Stane pri nas 1 kg govejega K 4·80.

Čudežna rešitev. – 2. avg. je v Trontovčevem mlinu, hšt. Domžale 19 Albina Šmon, 9 let starega sina mlinarja Valentina Šmon zagrabila transmisija za obleko, ko je šel jermen popravljat. V hipu ga je začela okrog vrteti s silovito naglico. Strašen prizor! Navzoč je bil le 6 let stari bratec Stanko, ki hiti očeta klicat. Oče in mati prihitita in z grozo opazita smrtno-nevarni položaj ljubega sinčka, ki milo kliče vrteč se na transmisiji: „Mama, mama!" Ko se očetu posreči ustaviti, je bil fantek na roki in nogi krvav. Obleka in srajca sta mu bila čisto strgana. Vendar je sam vstal! Drugi dan je že sam cimpral okvirček za podobico angeljčka varuha, iz hvaležnosti, da ga je tako čudežno rešil očividne smrti. Že kolikrat ga je zavetil!

Oddaja kovinskega posodja. – Začetkom avgusta se je po celi državi po posebnih od glavarstev imenovanih komisijah vršila prisilna, obvezna oddaja kovinskega posodja iz bakra, iz čistega nikla, iz medi, brona, n. pr. kotlov iz štedilnikov, bakrenih likalnikov, možnarjev, medenih svečnikov, bakrenih ponev, kropilnikov, tace iz cinka, kotlov za okuhavanje žganja, pralnih kotlov, banje, zajemalke i. t. d. Za vse oddane predmete se je dobila odškodnina. V Domžalah so bili člani komisije: nadučitelj Petrovec iz Jarš, župan Jenšič in kot [illegible]

Ivanu Kočan. Sprejemala je ta komisija oddaje 9., 10. in 11. avg. od 8. ure dalje v Gasilnem domu v Domžalah, 12. avg. pri Franu Kobedu v Stobi za Stob in Št. Pavel, 5. avg. pa v Depaljivasi pri županu Janezu Cimu. V nedeljo poprej se je ljudem na prižnici tozadevni razglas prebral in natančno razložil, pa kako važno stvar se pri tem gre, ker je velika nevarnost, da državi orožja zmanjka in kako hude kazni so določene za tiste, ki bi kaj prikrivali [zapor do 3 let, denarna globa do 20.000 K!] Ta razglas je ljudi izredno užalostil! S solzami so dajale ženske kotle od štedilnikov, vpraševaje se, kako bodo sedaj kuhale. Res velika zahteva vojske od ljudij! Župnik je oddal vodni kotel iz štedilnika s pipo, 2 medenih svečnikov, 1 bakreni krožec, 2 bakreni skledi, 1 bakren likalnik, 1 namizno stojalo za jesih in olje, 1 medeno stojalo za večno luč. Za vse to je dobil K 64.15. Medeni možnar kuhinjski je pa že prej prostovoljno daroval in v zameno dobil železnega.

Žalosten položaj naših vjetnikov na Ruskem. – Pretresljivo je pismo, katero je pisal Andrej Pichler, hš. Domžale, 29 svoji ženi iz vjetništva. Glasi se: „Frohnleichnam 19/6 16 Walheim. Liebste Rosi! Hab' mich heute vorgenommen einen Brief zu schreiben, obzwar ich gar nicht weiss was zu berichten. Bin nämlich im grossen Zweifel, da ich absolut kein Schreiben erlangen kann und selbstverständlich auch keine Antwort auf die vielen Fragen. Deine letzte Nachricht datiert vom 2/2 16 und damals war ich noch in Tjumen. Jetzt bin ich seit Ostern hier in Süd-Russland bei den Bauern und schinde Tag und Nacht. Frohnleichnamstag! – In diesem Dorfe sind 35 Oesterreicher bei den einzelnen Bauern untergebracht, bis die Saat eingebracht wird. Nur 9 Mann haben heute Feiertag gehalten, die anderen arbeiten, wohl mehr aus Furcht als Arbeitslust.

Im Anfang dachte ich mir, es wird hier besser sein als wie in den Baracken, besonders da es noch deutsche Damen sein. Aber ich habe die Rechnung wohl ohne den Wirt gemacht, denn ich habe mich vorgenommen am Sonntag d. i. am 11. d. M. nach Jurdjansk zu fahren und das alte Leben vorzuziehen und wenn es noch so traurig wäre. – Traurige Zeiten! – Keine Aussicht auf einen Frieden, keine Nachricht von den Lieben und noch dazu die traurigen Kriegsnachrichten, da schrumpft einem das Herz zusammen! Man wird behandelt, dass ich jeden Hund beneide! Ja es wird noch trauriger werden. Soviel Vertrauen habe ich noch zum lieben Herrgott, wo ich Ihn täglich bitte: erhalte und gebe meinen Lieben die Gesundheit! Wie's Euch wohl geht, das ist mein steter Gedanke, liebste Poldi! Die lieben Kinder werden wohl nicht mehr kennen. Erinnern sie sich wohl meiner? Hansi ist gestorben. Diese traurige Nachricht habe ich. Wenn ich wenigstens die Photographie erhalten hätte, da hätte ich wenigstens eine Zuflucht zum Bilde in den hoffnungslosen Zeiten! Grüsse recht herzlich meine Eltern, Geschwister und Bekannte! Sage, dass ich schon mehr als 200 mal geschrieben habe auf alle Seiten. 14 Stück habe ich von Dir erhalten, 3 Stück vom Bruder und eine Karte von der Fanie aus Wien. Euch, liebe Kinder, grüsse ich zuletzt, aber recht herzlich, die Fina, Andi, Lisel und Gretel. Bittet Gott, dass der Papa recht bald wieder komt. Hoffentlich bekommst Du diesen Brief! Dann wisse, dass ich nicht mehr in Waldheim bin! Bleibe gesund, Liebste! Behüt Dich Gott! Dein imer an Dich denkender Andel!" In to pismo je župnik doma še za smrt previdel, tam, ko je dvojčka porodila. V največji naglici so jo takoj prepeljali v bolnišnico v Ljubljano. Sedaj ona menda ni prav nič vedla, ali je še živ ali mrtev. Po dolgi in hudi bolezni je spet okrevala!

Po dveh letih vojske. – Po končanem drugem letu vojske imata Avstrija in Nemčija zasedenega ozemlja: v Belgiji

28000 km², na Francoskem 21.000, v Rusiji 280.000, v Srbiji 87.000, v Črnigori 14.000, skupaj okroglih 431.000 km². Sovražniki imajo zasedenega ozemlja: v Alzaciji 1000, v Galiciji in Bukovini 21.000, skupaj 22.000 km². Koncem prvega leta vojske je bilo razmerje 180.000 : 11.000. – Število vojnih ujetnikov ob koncu drugega leta vojske: v Nemčiji 1.663.000, v Avstriji 941.000, v Bolgariji 38.000, na Turškem 14.000, skupaj okroglo 2.658.283.– V prvem letu je bilo v Avstriji in na Nemškem ujetnikov 1.695.400.

Pretresljiva zgodba domžalske begunke. – Ema Armster je bila od začetka svetovne vojske v Černovicah, kjer je bil njen mož inženir. Ona je doživela prvo invazijo Rusov. Pred drugo invazijo se je umaknila v Dorno Watro, pozneje v Gradec in nazadnje v Gorico, kjer je bila doma. Ko pa je imel Lah napovedati vojsko, prišla je kot begunka s svojo sestro Suzano omož. Potočnik v Domžale in se nastanila v Zg. Domžalah h. št. 135. Tu je porodila sina. Silno je želela, da bi bil katoliško krščen, dasi je mož protestant. Ker ji je mož v to privolil pismeno - on je v Bukovini - in se je dalo zagotovilo katoliške vzgoje, ga je župnik s privoljenjem knezoškofijstva 18. avgusta lani krstil na ime Herman. Ni pa ji bilo od knezoškofijstva še dovoljeno tukaj prejeti sv. zakramentov spovedi in sv. obhajila, dasi je to silno silno zaželela. Tudi vpeljana ni mogla biti v cerkvi, ker je bila poročena še od luteranskega pastorja in se ni dal preuz. Upala je, da jo bo mož prišel obiskat v Domžale in da se ji bo posrečilo ga pregovoriti, da bosta tukaj od župnika tudi katoliško poročena in bo tako ona s cerkvijo spravljena. Po zimi pa je odšla k možu v Černovice. Junija pa so zopet Černovice zasedli Rusi. Ker moža tedaj ni bilo doma, ga je ona s sinčkom čakala in čakala toliko časa, da je bilo prepozno. Ni mogla več ubežati. Ostala je v Černovicah pod oblast Rusov. Mož pa se je pravočasno rešil!

Ranjenci zopet došli v Domžale. – 13. avgusta, v nedeljo pop. ob 4. so po presledku 4 mesecev zopet prišli ranjenci v Domžale v „K. u. K. Feldmarodenzug 1/15". 168 jih je bilo. Ker je bil vlak silno dolg, so kar pri rampah izstopili in šli pred šolo, kjer se je kar na cesti izvršilo njih sortiranje. Vse polno je bilo gledalcev. Ranjenci so bili zopet vseh jezikov države: Čehi, Poljaki, Rusini, Slovaki, Nemci, Ogri, Rumuni, Hrvati, Dalmatinci in tudi en Slovenec. Precej je galiških judov vmes. So bolj lahko ranjeni, a na najrazličnejši način, od krogel, granat, šrapnelov, bajonetov, ročnih granat, v glavo, roke, noge, život: 6. avg. pri Gorici. 4 so prinesli na nosilnicah. Tudi župnik je prišel k sprejemu. Šel je od ranjenca do ranjenca in se je prijazno z vsakim razgovarjal, kakor je to že večkrat storil ob prejšnjih prihodih ranjencev. A kaj se mu zgodi! Nadzdravnik g. Dr Weiss pride, ko je bil župnik že pol ure med ranjenci, k njemu in mu reče: „Herr Regimentsarzt macht Hochwürden aufmerksam, dass es verboten ist mit Verwundeten zu reden und Fragen an sie zu stellen!" „Aber – ich bin ja doch ein Priester und vertrete hier sogar die Stelle eines Feldkuraten. Ich werde doch meine lieben Soldaten begrüssen dürfen!" Takoj nato pa je prišel polkovni zdravnik Dr Jand, tudi jud, k župniku in ga je prosil oproščenja, češ, da kot duhovnik sme govoriti z ranjenci! Jude je treba pač šele podučiti, kaj je katoliški duhovnik! „Im Armeebefehl steht es nicht, dass der Priester Anfragen stellen dürfte an die Verwundeten!" Tako je utemeljil nadzdravnik svojo [illegible] nasproti župniku! Zanimiv dogodek! A za ranjence je še isti dan bilo izredno [illegible]! Skoro vsi so dobili popoldne novo perilo! Lani pa, 5. avg., pod polkovnim zdravnikom Čehom Dr Jalón-om, v groznem spominu, kako je bilo! Pet dni so ranjenci tukaj hodili v ostudno namazanih, okrvavljenih oblekah, ki so jih še na vojišču imeli! Župnik je moral pri tujcih zanje izprositi srajc in gat! Ranjenih je prišlo v Domžale 20. avgusta še 158.

Gorica padla. — 9. avgusta so po 14 mesecih čudovito hrabre, junaške obrambe naši vojaki Gorico, ali bolje rečeno razvaline Gorice morali prepustiti Lahom. Vzrok je bil, ker je poveljstvo vsled silnih ruskih napadov premnogo najboljših vojakov zadnje čase premestilo od Gorice na gališko fronto, prav tako tudi mnogo artilerije. Zato pa Lahi po načrtu skupne ententine ofenzive na vseh bojiščih prav sedaj za vsako ceno hočejo prodirati proti Gorici in naprej. Padec Gorice, kakor umevno je, je vendar nas vse silno zabolel in užalostil, sovražnike pa brezmejno razveselil. Baje je v Gorici ostalo še do 4000 ljudij, ker niso mogli ali hoteli pravočasno bežati. Tudi od Doberdoba se je naša armada morala umakniti do Vallone, Opatjeselo. Pri umiku nazaj so bili vsi kraji evakuirani, revčni begunci pa so morali v največji naglici zopet na vse strani, posebno v barake v Lipnico. Tudi v Domžale jih je zopet nekaj prišlo, tako ena rodbina iz Vrtojbe, 2 rodbini iz Solkana. Ubogo, revčno ljudstvo, silno je njega gorje!

Cerkveno darovanje na Veliki Šmaren — je znašalo nj. ob 7. K 168·40, ob 10 K 100·71, skupno K 269·11.

Trije prti darovani cerkvi. — Za Veliki Šmaren so farani župniku kot duhovnemu voditelju darovali krasen rudeč cingulum, od preostanka v ta namen nabranega denarja pa za cerkev oskrbeli še lep platnen vezeni prt za veliki altar. Marijina družbenica Frančiška Retman iz Sp. Domžal 64, Tomaškova, pa je s svojimi sestrami za kapelico M. B. na Goričici za Veliki Šmaren darovala prav lep prednji prt z napisom „Zavetje bolnikov, Pribežališče grešnikov, prosi za nas", ki ga je sama vezla in še lep platnen vezeni prt.

Velika mirovna pobožnost v Domžalah. – 16. avgusta, na sv. Roka dan, se je zjutraj ob 6. za srečen konec vojske in za odvrnenje kužnih bolezni vršila ob izredno veliki udeležbi in krasnem vremenu v Domžalah prav lepa mirovna pobožnost. Najprej je bila procesija na sp. in zg. Domžale naravnost k kapelici Marije Pomočnice kristjanov na Goričici. Vodil jo je župnik ob asistenci svojega nečaka bogoslovca Ant. Dolinarja. Potem je bila v kapelici sv. maša in pridiga. Govoril je župnik o tem, kako so se tukajšnji verniki že pred stoletji s prosečim zaupanjem zatekali ob vseh hudih časih na ta Marijin griček in so tukaj klečali pred ravno to milostno Marijino podobo. Tudi mi vztrajajmo v goreči molitvi! Posebno pa danes goreče molimo za čim hitrejše zopetno osvojenje naše Gorice, za nesrečne goriške begunce, prav posebno pa za našega ljubljenega cesarja, pred čigar 87. rojstnim dnevom smo ravno sedaj. Kraljica miru, ki nam prav kmalu nakloni zmagoslavnega miru! Nato je prenesel iz cerkve Najsvetejše v kapelico in opravil pete lavretanske litanije in papeževo molitev za mir. Sklenil je z blagoslovom z Najsvetejšim in ob sklepu cesarska himna.

Proslava 87. rojstnega dneva cesarjevega. – 18. avgusta je bila povodom 87. rojstnega dneva našega cesarja Franca Jožefa I. – tretjega rojstnega dneva za časa strašne svetovne vojske – ob 10. dop. v kapelici M. P. na Goričici peta vojaška sv. maša, katero je opravil župnik. Udeležilo se je je vse tukaj bivajoče službe prosto vojaštvo, do 300 mož in ranjenci, kolikor jih je moglo priti. Zbrali so se na Pihlerjevem travniku, spredaj drugo vojaštvo, za njimi ranjenci, za katere vse je kat. izobraž. društvo dalo stole na razpolago. Za častnike in odličnejše povabljence, do 50 oseb, med njimi rodbina barona Rechbach s Krumperka s sorodnikom svojim, feldmaršallajtnantom Lederer, baronica Lichtenberg iz Habacha, graščakinja Souvan iz Volčjega Potoka, rodbine tovarnarjev i. dr. so vojaki na griču pod zakristijo postavili velik vojaški šotor, za katerega je stole tudi kat. izobr. društvo dalo na razpolago. Na cesti proti „Šuštarju" se je postavilo veteransko društvo z zastavo in zastopniki obeh požarnih bramb, pri kapelici domači pevski zbor in domžalska godba, pred kapelico zastava Marijine družbe [nosil Vinko Končan] in kat. izobr. društva [nosil Ivan Lichel], v ozadju na vseh straneh pa obilno zbrano drugo ljudstvo. Tik pred vrati kapelice, ki je bila kar najkrasneje okinčana s cveticami, je stal vojak-trobentač, ki je dal znamenje k začetku in je trobil „zum Gebet" ob povzdigovanju, pred obhajilom in pred blagoslovom. Točno ob 10. se je pričelo opravilo: tiha sv. maša, molitev za cesarja [v nemškem in slovenskem jeziku, predpisana za vojaške službe božje], Te Deum, Tantum ergo, Genitori in blagoslov z Najsvetejšim, katero je župnik konsekriral med sv. mašo, blagoslov pa podelil zunaj pri cesti, kar je bilo posebno ganljivo. Ob sklepu je godba zaigrala cesarsko himno. Sledila je defilacija vojaštva. Komaj je ta minula in je ljudstvo začelo odhajati, je začelo precej deževati, a je hitro prenehalo. Pevski zbor je pod vodstvom organista Ant. Dolinar prav dobro pel Foersterjevo „Missa in honorem St. Caeciliae", graduale „Oculi omnium" istega Mladatlja, offertorij „Assumpta est" [Burgarell], Te Deum [Foerster] in Tantum ergo [P. Angelik Hribar]. Razsvetljava na predvečer je letos splošno odpadla povsod. Pač pa so vojaki-ranjenci na balkonu „Društvenega Doma" prav lepo razsvetlili podobo [transparent] cesarja. – Takoj po končanem cerkvenem opravilu je sledilo od pomožnega odbora v Domžalah oskrbljeno pogoščenje ranjencev – 160 oseb –, njihovega Mannschaftsstand – 70 oseb – in drugega vojaštva, kar ga je ta dan nastopilo – 200 oseb –, skupno 430 oseb, ob navzočnosti obeh županov, obč. svetovalcev Fr. Končana, Jan. Habjana in odbornika Ant. Müllerja in župnika. Vsak vojak je dobil: pol litra vina, 40 cigaret, 5 vojnopoštnih dopisnic, 1 škatljico vžigalic in 1 cigaro. To paranje je dobilo le osobje Marodenhaus-a [230 oseb], ker za vse v celih Domžalah ni bilo mogoče dobiti cigar. Za cigarete je pomožni odbor nakupil tobaka in stročnic za K 316·50, pričem dekleta pa so naredile cigarete, v Društvenem Domu pa jih potem z drugimi darovi razdelile v 430 lepih zavitkov. Vino je kupil pomožni odbor od Ant. Müllerja st., 220 litrov à K 1·25. Račun za vino je bil K 276·25. Skupno se je razdelilo med vojake ta dan 17.200 cigaret, 430 škatljic vžigalic, 2150 vojnopoštnih dopisnic, 230 cigar in 220 litrov vina. Vsi stroški so znašali K 611·25, v denarji pa so odbornice kat. izobr. društva za to prireditev nabrale K 308·74, pozneje pa se je še dobilo K 302·51 in 2500 cigaret, namreč 2000 od Jakoba Oberwalder, 500 pa od Jakoba Grosslercher.— Častništvo je imelo ob 1. pop. slavnostni obed na Pošti, h kateremu je bil od civilistov povabljen le župnik. Odkazano mu je bilo prvo mesto, med ritmajstrom in polkovnim zdravnikom Dr Jand. Navračily je bilo 14 častnikov in župnik.*) Cesarski toast je navdušeno govoril ritmajster Nebeski, na kar je godba na lok, ki je potem med obedom svirala, zaigrala cesarsko himno.– Za to slavnost so na župnikovo prošnjo vojaki k kapelici napeljali 65 m [illegible]

Vojaška poroka (V.) v Domžalah.– 15. avgusta, na Veliki Šmaren dop. ob ¾ 12 je poročil župnik tukajšnjega domačina 23 let starega c. k. računskega podčastnika Antona Cadi iz Zg. Domžal 70, sedaj bivajočega v aktivni vojaški službi v Gradcu s kontoristinjo Maro Mrak-ovo iz Ljubljane.

Zahvala vojaštva za pogoščenje 18. avgusta.– 19. avgusta je došel župniku sledeči dopis: „K. u. k. Feld-Marodenhaus 1/15 Exh. No 375. An das hochwürdige Pfarramt der Katholischen Gemeinde in Domžale. Gelegentlich der zur Feier des Geburtsfestes Sr. Apostolischen Majestät stattgefundenen Feldmesse hatte die Gemeinde Domžale eine allgemeine Beteilung der Kranken und Verwundeten sowie der Sanitätsmannschaft des hierorts etablierten k. u. k. Feldmarodenhauses 1/15 mit einheitlichen Paketen von Zigaretten, Zigarren, Streichhölzern, Bildpostkarten und Wein veranstaltet. Das Kommando des Feldmarodenhauses sieht sich, dadurch veranlasst, für die nun schon zu wiederholten Male an den Tag gelegte Opferwilligkeit und patriotische Gesinnung, die durch diese Beteilungen zum Ausdruck gebracht wurde, im Namen des Allerhöchsten Dienstes seinen Dank und seine besondere Anerkennung zum Ausdrucke zu bringen. Es wird gebeten am geeigneten Orte dies allen jenen zur Kenntnis zu bringen, die sich an diesen Spenden in so opferwilliger und loyaler Weise betätigt haben. Domžale am 18. August 1916 Dr Jana Regimentsarzt, Kommandant." Župnik je ta dopis v slovenskem prevodu v nedeljo 20. avg. javno na prižnici prebral in pristavil: "To je dopis zgodovinske važnosti, ker priča, da sta občini Domžale in Depaljavas, da ste farani župnije Domžale v teh težkih, a velikih časih v polni meri se zavedali svojih dolžnosti nasproti ranjenim junakom domovine in nasproti vojaštvu sploh!"

---

*) Ob tej priliki je izrekel ritmajster Nebeski župniku izredno priznanje: „Hochwürden! Da haben Sie die Bevölkerung vollkommen in Ihrer Gewalt!" Po 8 mesecih bivanja v Kranju!

Trpljenje naših vojakov na bojnem polju. – Kovjan Fran, Stob, 14, star 43 let, oženjen, oče 8 otrok, je vstopil k vojakom ob mobilizaciji 27. jul. 1914. Prideljen je bil 27. domobr. pešpolku. Prišel je takoj na srbsko bojišče, kjer je ostal do 7. jan. 1916. Prehodil je celo Srbijo. Skozi 73 dni nepretrgoma ni dal iz sebe ne čevljev, ne obleke, ne kamižle in ni spal pod nobeno streho, ampak na prostem, pod milim nebom. 93 dni je bil ves čas po gorah pri Višegradu. Šest mesecev ni videl nobenega civilnega človeka. Nad 20 mesecev je bil nepretrgoma na bojišču. Šele 13. aprila 1916 je dobil prvi dopust; za 10 dni je prišel domov, popolnoma zdrav, dasi je bil neštetokrat v smrtni nevarnosti. 7. jan. 1916 je prišel na gališko bojišče, k Stanislavu, kjer je ostal le 19 dni. Potem je prišel na laško fronto k Gorici. 11. febr. je prišel za 3 dni na Oslavije, potem na Kalvarijo dvakrat po 7 dni. 9. majnika je bil prideljen pijonirskemu oddelku 27. domob. pp. Skozi 2 meseca je bil na doberdobski planoti, kjer je kot pijonir opravljal posebno nevarno delo: proti Duinu je pripravljal strelske jarke in je popravljal žične ovire. 9. augusta 1916 je dobil drugi dopust, pa 8 dni, ki pa mu je bil za en dan pritrgan, ker je bil v bojni črti, in ga radi silnega sovražnega artiljerijskega ognja niso mogli nadomestiti [ablösen]. Skozi celo vojsko je samo 2 dni marodiral. Ko se je namreč v Srbiji oglasil za bolnega, mu je rekel zdravnik: „Bolj ste zdravi, kot jaz! Dva dni imate „dienstfrei"! Sam priznava, da ga kar čudežno varuje Marija! Taki so kranjski fanti!

Žalostna usoda Goričanov. – Turšelja Franc, mož, star 36 let od Sv. Martina, župnija Kojsko pri Gorici, biva kot begunec že več let z ženo sedaj v Domžalah, hš. Domžale, 95. Ima 2 sestri in brata. Ena sestra je omožena v Kozani in ima 10 otrok. Najstarejši je vojak v naši armadi. Vseh drugih 9 pa se z materjo in očetom nahaja v laškem ujetništvu. Prav tako tudi druga sestra, ki je bila na domu omožena. Brat je oženjen, ima 3 otroke. On je kot trainar pri naši armadi. Žena pa je s 3 otroci tudi ujeta. Žena od Franca Turšelja, ki je tudi v Domžalah, je doma iz Kozane. Mati njena, stara 54 let, je v laškem ujetništvu, prav tako tudi stric, teta, več bližnjih sorodnikov! Cel čas nimajo prav nobenih poročil od njih! Sedaj bo pa še mož, ki je potrjen, moral vstopiti k vojakom. Ona je pa v najhujših bolečinah, z zdravniško pomočjo 4. augusta tukaj dobila sinčka!

Novi vojak iz naše fare je dalje: –

445. Cvajner Anton, fant, star 20 let, hš. Domžale, 30.

Petindvajseti mrtev vojak iz naše fare – je Cvajner Anton, fant, star 20 let, Zg. Domžale, h. št. 30. 23. avg. je došlo od c. kr. okrajn. sodišča županemu uradu sledeče uradno obvestilo: „Vojaška oblast je naznanila smrt nastopnega vojaka: 1. ime: Anton Cvajner, 2. šarža: črnovojnik, 3. krdelo: pešpolk št. 17, 4. padel v bitki na hribu sv. Mihaela pri Gorici 13/12 15, 5. rojstno leto 1895, 6. pristojen v občino Moravče, 7. zadnje bivališče Zg. Domžale št. 30." Prej je služil kot hlapec pri Mlinarjevem Lenta, od marca 1915 do avgusta pa pri tovarnarju Josefu Oberwalder [Rovž]. Kot prostovoljec je vstopil avgusta 1915 k vojakom. Naj počiva v miru!

Šestindvajseti mrtev vojak iz naše fare – je Pichler Jakob, Pirolu, star 21 let, fant, Zg. Domžale, 17. Skozi 4 leta je bil tovarniški delavec v Domžalah v Krisantovi tovarni. Od tukaj je tudi takoj po mobilizaciji vstopil k vojakom, 27. jul. 1914. 29. sept. 1914 pa je na gališkem bojišču prišel v rusko ujetništvo. Avgusta 1916 pa je došlo uradno obvestilo, da je 27. maja letos umrl v ujetništvu v Novo-Nikolajevsk-u v Sibiriji. Naj počiva v miru!

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje: – 54. Pichler Jakob, Pirolu, fant, star 21 let, Zg. Domžale, 17 je bil septembra 1914 na gališkem bojišču od Rusov ujet. Prišel je v Novo-Nikolajevsk v Sibirijo. – 55. Lanzstätter Dominik, fant, star 29 let, Zg. Domžale, 131 je bil 25. sept. 1915 na gališkem bojišču od Rusov ujet. 10 mesecev ni bilo glasu od njega. 25. VII. 16 pa je došla od njega na starše dopisnica z datumom 27. XI. 15, v kateri sporoča, da se nahaja v ruskem ujetništvu blizu Kijev-a in da je zdrav.

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: – 94. Pirnat Anton, fant, star 18 let, Krov., h. št. 60 od 17. pp. 6. st. je bil 9. jul. 1916 na laškem bojišču pri Asiago od krogle v levo roko ranjen. Bolnica: Inomost. – 95. Šmit Anton, fant, star 20 let, Zg. Domž. št.

na albanskega oddelka je bil 5. avgusta 1916 ranjen pri Doberdobu od šrapnela menda v glavo zadet. Bolnica: Ljubljana.

Na bojišču zboleli vojaki iz naše fare so sledeči: – 25. Mellitzer Pavel, kmet., star 46 let, Študa 5 od 27. domobr. pp. telefonski oddelek je 23. junija letos na tirolskem bojišču zbolel na platnici in revmatizmu. Bolnica: Idrija. – 26. Juvan Franc, mož, Sp. Domžale 40, star 27 let, je na gališkem bojišču 1914 zbolel na koleri. Rusi so njega in ves lazaret vjeli. – 27. Lavrenčič Anton, mož, star 40 let, Sp. Domžale 35, župan v Doberdobu, begunec, je avgusta letos zbolel na gališkem bojišču. Domov je pisal iz Reservespital Szatmar Nemethi: „Nisem ranjen, ampak strašno bolan in opešal!“

Odlikovani vojaki iz naše fare so sledeči: – 11. Krajner Franc, mož, star 39 let, Krob 7 od 15 cm L 50 Kanonenbatterie je bil 18. jul. 1916 na goriškem bojišču odlikovan s srebrno svetinjo II. vrste. – 11 b) Špan Rudolf, mož, star 33 let, Sp. Domžale 58 od 7. lovskega bataljona je bil na goriški fronti odlikovan, že drugič, z bronasto svetinjo.

Dan celodnevnega češčenja v Domžalah – 25. avgusta se je letos praznoval s posebno slovesnostjo. Saj so bile vse ure darovane za srečni konec vojske in za mir, ne pa trajni častni mir. Vojska se čim dalje bolj čuti, posebno odkar je padla Gorica. 21. avgusta je došla v Domžale 1 kolona pijonirskega oddelka [150 mož z nad 100 konji, 14 pontoni-čolni, 15 vozovi] in se naselila v Stobu. Vsaj pride tudi mnogo več ranjencev sem. Tudi novi begunci dohajajo iz Ajdovščine. Ljudstvo vse to gleda, se tudi samo spominja, daši časniki vedno poročajo, da za nas ni prav nobene nevarnosti. Čim bolj pa ljudstvo vojsko čuti, tem pridnejše moli. In takšno je bil 25. avg. res cel dan dan ves poln molitve. Vse ure so bile prav številno obiskovane. Tudi obhajancev je bilo veliko. Ob 10. je bila peta maša, pri kateri je pevski zbor pod vodstvom bogoslovca A. Kolmanja izvrstno pel krasno tihijno mašo v D„ in koncem J. k. N." Posebno slovesna je bila molitvena ura pop. od 2.-3., ko so frančiškan P. Friderik, župnik, bogoslovec A. Kolmar in bogoslovec Hubert Lulu iz Ljubljane, pri Štirje v Kantljih pred altarjem molili Majestetu.

Rumunija je napovedala Avstriji vojsko. – 27. avgusta je sedaj tudi Rumunija napovedala nam vojsko. Tozadevni brzojav se glasi: „Dunaj, 28. avgusta ob 10. uri 30 minut dopoldan. Včeraj ponoči je kraljevski rumunski poslanik došel v zunanje ministerstvo, kjer je izročil noto, po kateri se smatra Rumunija od 27. avgusta ob 9. zvečer dalje v vojnem stanju z Avstro-Ogrsko." Kakor je Rumunija brezmejno grdo nastopila v zadnji balkanski vojski proti Bulgariji, tako sedaj proti nam! Naj jo kaznuje Bog! To je 28. vojskina napoved!

Italija je napovedala Nemčiji vojsko. – „Berlin, 27. avgusta. Kraljevska italijanska vlada je s posredovanjem švicarske vlade sporočila cesarski vladi, da se smatra od 28. t. m. tudi z Nemčijo v vojnem stanju!" Vse se je čudilo, zakaj ni Nemčija tisti hip, ko je Italija nam napovedala vojsko, napovedala vojsko Italiji. Domnevalo se je, da zato ne, ker baje obstoja med Italijo in Rumunijo pogodba, vsled katere bi potem morala v tem slučaju Rumunija napovedati vojsko nam. Sedaj je vendar prišlo tudi do te vojske! 29. vojskina napoved je to!

Nemčija je napovedala Rumuniji vojsko. – 28. avgusta je nemška vlada sporočila rumunski, da se odslej tudi Nemčija smatra v vojskinem stanju z Rumunijo. To je že 30. vojskina napoved!

Turčija je napovedala Rumuniji vojsko. – 28. avgusta je turški ministerski svet v svoji seji sklenil, da cesarska vlada z Nemčijo in Bulgarijo napove vojsko Rumuniji. To je 31. vojskina napoved!

Rumunija je napovedala Bulgariji vojsko. – Wolffov urad javlja iz Berlina 1. septembra: „Tukajšnje bolgarsko poslaništvo je obveščeno iz Sofije, da je rumunski poslanik sinoči zahteval potne liste. Z rumunske strani so se torej sinoči ob 10½ uri pretrgale diplomatične zveze med Bolgarijo in Rumunijo." Bolgarija zato ni hotela prva napovedati vojske, ker bi sicer nastal „casus foederis" za Grško! 32. vojskina napoved!

Bolgarija napovedala vojsko Rumuniji. – „Sofija, 1. sept. [Kor. ur.] Danes ob 10. uri dopoldne se je izročila tukajšnjemu rumunskemu poslaniku napoved vojske." 33. vojskina napoved!

Število dosedanjih vojnih napovedi: – Dosedanje vojne napovedi so si sledile v sledečem redu:

28.	julija	1914	Avstrija Srbiji	; 1.	napoved
1.	avgusta	„	Nemčija Rusiji	; 2.	„
3.	„	„	Nemčija Franciji	; 3.	„
3.	„	„	Belgija Nemčiji	; 4.	„
4.	„	„	Anglija Nemčiji	; 5.	„
6.	„	„	Avstrija Rusiji	; [5.] 6.	„
6.	„	„	Srbija Nemčiji	; 6.	„
7.	„	„	Črnagora Avstriji	; 7.	„
9.	„	„	Črnagora Nemčiji	; 8.	„
10.	„	„	Francija Avstriji	; 9.	„
12.	„	„	Anglija Avstriji	; 10.	„
23.	„	„	Japonska Nemčiji	; 11.	„
24.	„	„	Avstrija Japonski	; 12.	„
28.	„	„	Avstrija Belgiji	; 13.	„
2.	novembra	„	Rusija Turčiji	; 14.	„
3.	„	„	Črnagora Turčiji	; 15.	„
3.	„	„	Japonska Turčiji	; 16.	„
5.	„	„	Anglija Turčiji	; 17.	„
5.	„	„	Francija Turčiji	; 18.	„
7.	„	„	Belgija Turčiji	; 19.	„
7.	„	„	Srbija Turčiji	; 20.	„
23.	maja	1915	Italija Avstriji	; [21.] 22.	„

21.	avgusta	1915	Italija Turčiji	; 22. napoved
14.	oktobra	"	Bolgarija Srbiji	; 23. "
15.	"	"	Anglija Bolgariji	; 24. "
16.	"	"	Francija Bolgariji	; 25. "
18.	"	"	Italija Bolgariji	; 26. "
22.	"	"	Rusija Bolgariji	; 27. "
9.	marcija	1916	Nemčija Portugalski	; 28. "
27.	avgusta	"	Italija Nemčiji	; 29. "
27.	"	"	Rumunija Avstriji	; 31. "
28.	"	"	Nemčija Rumuniji	; 32. "
30.	"	"	Turčija Rumuniji	; 33. "
1.	septembra	"	Bolgarija Rumuniji	; 34. "

Odlikovani vojaki iz naše fare v vojni: – 12. Čitler Franc, frajt, star let, hš. Zremšale 58 od 27. pešpolka domobr., poročnik, je za svojo izredno hrabrost pred sovražnikom prejel vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo.

Pomiloščen Zremšalec. – 5. sept. je prinesel „Slovenec" – B. neresnično! – to vest: „Povodom rojstnega dne Njega Veličanstva presvitlega cesarja je bil oproščen 5letne težke ječe v Gradcu Mihael Bodin, bivši sedlar v Zremšalah." Obsojen je bil zaradi nepoštenosti pri dobavljanju sena za vojaštvo na 8 let ječe. Izprosil si je pa prostejšo ječo, da je v 2 dneh odstal vselej po 3 dni, torej v 5 letih 8 let. Zaprt je bil še pol leta. 4½ let mu je torej spregledanih! – Res je bil pomiloščen šele 2. VIII. 1917!

Največji naš sovražnik – je brez dvoma Rumunija. Nad 30 let je bila z nami zvezana. V slučaju vojske z Rusijo bi bila morala ona z nami nastopiti proti Rusiji. Tega ni storila. Ona ni razdrla prej pogodbe in zveze z nami. 27. avg. dop. je še ministerski predsednik Bratianu zatrjeval našemu poslaniku v Bukareštu, da Rumunija ostane nevtralna, isti dan pozneje 1 minuto pred 9. uro pa je za 9. uro napovedala vojsko! Lopov!

Nakaznice za moko. – 21. avg. se je po obč. svetovalcu Fr. Kočanu razdelilo med 903 oseb 238 izkaznic za moko. To je bila 11. razdelitev.

Dar župnikov cerkvi in Društvenemu Domu: - Da se v poznejših letih ne bi moglo očitati župniku, da pri delih, katere je z izrednim trudom in obilnimi žrtvami skozi celo vrsto let izvršil in s posebnim božjim blagoslovom srečno dovršil, ni sam tudi v denarju daroval, kar je bilo njemu največ mogoče, bodi tu v njegovo obrambo zabeleženo, kar je v posameznih letih za ta dela tu v Domžalah v denarju daroval do incl. l. 1915:

I. Za ustanovitev župnije v Domžalah [glej Zlata knjiga I]
l. 1903: 8. dec. sub št. 64 - - - - 50 K
in za „Zlato knjigo" - - - - 60 K
„ 1904: 8. dec. sub št. 337 - - - - 100 K
„ 1905: 8. dec. „ „ 177 - - - - 100 K
„ 1906: 8. dec. „ „ 417 - - - - 100 K
„ 1907: 8. dec. „ „ 275 - - - - 100 K
„ 1908: 31. dec. „ „ 449 - - - - 100 K
„ 1909: 26. dec. „ „ 502 - - - - 100 K
„ 1910: 31. dec. „ „ 769 - - - - 100 K
„ 1911: 31. dec. „ „ 184 - - - - 200 K
1010 K

II. Za poplačilo cerkvenega dolga [glej Zlata knjiga II]
l. 1912: 7. nov. sub št. 1 - - - 100 K
„ 1913: 3. nov. „ „ 2 - - - 100 K
„ 1914: 10. sept. „ „ 1 - - - 100 K
„ 1915: 8. jan. „ „ 1 - - - 100 K
400 K

III. Za zastavo Marijine družbe [glej Kronika dekl. M. dr.]
l. 1905: sub št. 1 - - - - 50 K

IV. Za društveno zastavo [glej Kronika kat. izobr. in podp. dr.]
l. 1907: sub št. 4 - - - - 50 K.

V. Za „Društveni Dom v Domžalah [glej Kronika kat. izobr. in p. dr.]
l. 1911: sub št. 38 - - - - 100 K

l. 1912: na št. 35 - - - - 200 K,
" 1913: " " 1 - - - - 200 K
" 1914: " " 1 - - - - 200 K
in stipendij od 38 za + zadružnike
opravljenih sv. maš - - - 76 K
" 1915: na št. 1 - - - 200 K
976 K

Skupno: I - - - 1010 K
II - - - 400 K
III - - - 50 K
IV - - - 50 K
V - - - 976 K
2486 K

Temu pa bi bilo prišteti še vsakoletni dar „Hranilnice in posojilnice v Domžalah" za faro in cerkveni dolg, izkazan v zlati knjigi I. in II., ker je to svota, dana vsako leto župniku od posojilniškega odbora kot nagra., da se trudi pri posojilnici, a on to svoto vsako leto daruje cerkvi, zato pa sam skozi vsa leta popolnoma brezplačno izvršuje vse računsko delo pri posojilnici. Ta svota znaša od 1903-1915 skupno 1058 K. Prišteti bi bilo tudi še stipendij binirane nedeljske druge sv. maše za čas od 8. nov. 1903 do 25. sept. 1908, izkazan v zlati knjigi I., ki znaša skupno 608 K. Vse to skupaj znaša pač izredno visoko svoto 4144 kron! Tako župnik vse razda!

Novi vojaki iz naše fare so odšli:-

446. Landstätter Herman, mož, star 25 let, Zg. Domžale, 77
447. Landstätter Karol, fant, " 19 " " " 77
448. Landstätter Tomaž, fant, prostovoljec, " 15 " " " 77.

Trije brezmesni dnevi v Avstriji. - Od dne 4. sept. so vsled silnega pomanjkanja goveje živine po celi državi zapovedani vsak teden ponedeljek, sreda in petek kot brezmesni dnevi, ob petkih je strogo prepovedano uživati meso. Le ovčje meso je dovoljeno jesti ob sredah!

Tudi papirja že primanjkuje. – Z razglasom z dne 4. sept. se je zaukazalo nabiranje starega papirja, časopisov i. t. d. Oznanilo se je tudi nabiranje steklenic, kosti in cunj.

Vojskine nabirke slovenske šole v Domžalah. – Slovenski šolarji so nabrali v šolskem letu 1915/1916 oktobra 1915 volne 647 kg in kavčuka 66 kg; maja 1916 volne 407 kg in kavčuka 9 kg; 18 kg suhega robidičnega listja, 200 kg suhih kopriv. V januarju se je po vinarjih nabralo - vinarska zbirka - od 15. jan. do 15. maja 1916 K 94.65. Vojnega posojila so podpisali šolarji: III. 1150 K in IV. 500 K.

Zvonovi bodo šli kmalu. – 10. sept. je prebral župnik na prižnici sledeči razglas c. kr. okr. glavarstva: „Vsled tozadevnega ukaza c. kr. deželne vlade se daje v vednost, da se bode začelo z odvzemanjem zvonov v vojne svrhe. Odvzemanje in odvoz se bode izvršil potom organov c. kr. vojaškega poveljstva v Gradcu." Takoj je bilo ljudstvo v solzah. Župnik je oznanil, da bo odslej, dokler imamo še veliki zvon, vsak ponedeljek z vsemi zvonovi zvonilo zj. ob 7. za vse padle junake naše ljube Avstrije, opoldne za vse padle junake naše fare, zvečer pa za vse rajnike naše fare. Prvič je zvonilo 11. sept.

Etappen-Train-Gruppenkommando 2/15 odšlo iz Domžal. – 10. sept. je odšel iz Domžal ritmojster Nebeski, ki je bil v Domžalah kot „Stationskommandant" čez vse vojaštvo, ves train, tudi vse bolnišnice celega kamniškega okraja od januarija dalje. V vsakem oziru je bil žal popolnoma nekrščen! Vse nedelje dop. je vojaštvo moralo delati, češ da je sila! Z njim je odšel ves „Gruppenkommando 2/15", baje v Sofijo, kakor tudi „Etappen-Train-Gruppen-Werkstätte 2/15", „Etappen-Tragtier-Ausrüstungsstelle 2/15" pa je odšlo isti dan v Moste pri Šiški.

K. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 odšel iz Domžal. – 11. sept. dop. je došel na Marodenhaus brzojav, da ima takoj vse svoje stvari zapakati, še isti dan pop. bolniške prostore in ranjence oddati onemu sedaj nekaj dni na oddihu v Trzinu bivajočemu Reservespitalu, sam pa z vsemi svojimi mobilijami oditi na njegovo mesto v Trzin, od koder pa v najkrajšem času še naprej proti fronti. To je bilo presenečenje! Saj so bili sedaj vsi popolnoma sigurni, da do konca vojske ostanejo tu v Domžalah. Več novih prostorov za ranjence so v zadnjih dneh iskali, ker jim je bilo tako naročeno. Tako je bil pri Müllerju v Sp. Domžalah veliki prostor za sode nova klet že ves izpraznjen, prebeljen, osnažen in za 60 ranjencev pripravljen. A prišlo je drugače! V Domžalah je bil ta Marodenhaus od 1. avgusta 1915 do 12. sept. 1916, skoro 13 mesecev! Ker lastnega duhovnika ni imel, je bil skozi vseh 13 mesecev župnik sam tudi vojaški kurat Marodenhaus-a. Žal, da je zdravstvo v njem bilo posebno mešano, odkar je prišel kot polkovni zdravnik g. Dr. Jana, Hrvat iz Zemun-a, kateremu pa se mora priznati, da je za ranjence prav lepo skrbel. 12. sept. dop. se je prišel osebno županu zahvalit za vso skrb, ki jo je imel skozi ves čas za ranjence. Prav nič ni prikrival, da so se mu Domžale zelo priljubile in da ne gre rad odtod. Odšli so 12. sept.

Silna kanonada. – 15. septembra pop., zvečer, ponoči in 16. sept. se je od goriškega bojišča s tako silo slišalo grmenje kanonov po Domžalah, kakor še ves čas vojske nikdar! Kar nepretrgoma je grmelo, tako, da se je zemlja stresala in so šipe v župnišču šklepetale. Bil je sipajoči ogenj [Trommelfeuer]. Strašno je moralo biti!

Začetek šol v Domžalah. – 16. sept. se je s sv. mašo zj. ob 8. pričel v Domžalah redni šolski pouk na slovenski in na nemški šoli. Slovenska šola ima iste zasilne prostore, kot lani, 3 razrede, ali bolje 2 v eni sobi v Gasilnem domu in 1 v stari šoli. Nemška pa ima no eno sobo, vsaj. [illegible] iste [illegible] in [illegible] župnika in učiteljice. Kako [illegible] leto! Nadučitelj Cotlasek in učitelj Rom sta še vedno pri vojakih, učitelj Justina pa v ujetništvu.

Šestindvajseti mrtev vojak iz naše fare – je Valentin Juvan, fant, star 19 let, Sp. Domžale, h. št. 36 od prostovoljnih strelcev. Umrl je 10. sept. 1916 v garnizijski bolnici v Gradcu na jetiki. 17. sept. je došlo sledeče uradno obvestilo: „Es wird amtlich mitgeteilt, dass im hiesigen k. u. k. Garnisons-spitale 7 in Graz an Lungentuberkulose der Freiw. Schütze des k. Schützen Regt. N° II Juvan Valentin geboren im Jahre 1897 in Domžale Bezirk Stein Land Krain am 10. Sept. 1916 gestorben ist und am 12. Sept. 1916 auf dem Zentral-Friedhofe beerdigt wurde. Protokolliert im Sterberegister der Militärseelsorge des k. u. k. Garnisonsspitals N° 7 in Graz Tom VIII, Fol. 142. Graz am 15. Sept. 1916 Augustin Sroliarik Feldkurat." Naj mu sveti večna luč!

Tri prav dobre njive pridobljene župniku v Domžalah. – Ko je sedanji župnik prišel l. 1903 kot beneficijat na [illegible], je imel tukajšnji duhovnik v užitek samo 3 majhne njive na griču, kjer je sedaj pokopališče. L. 1904 je on vse to pot kar sam od sebe in prostovoljno dal za pokopališče, ne da bi bilo [illegible] [illegible] zato moralo odškodovati duhovnika in mu drugo pot preskrbeti. Niti omenil ni te stvari nikdar ljudem, prepričan, da se bo moglo polagoma tudi v tem oziru za tukajšnjega vsakokratnega duhovnika prav preskrbeti. In tako se je tudi zgodilo. 17. febr. 1910 je Katarina Gunde, takratna posestnica v Sp. Domžalah h. št. 13 dala župni cerkvi v Domžalah veliko in dobro njivo, vlož. št. 461 k. obč. Domžale parcela št. 512 v last župniku v užitek, proti edini obveznosti, da vsako leto opravi 2 ustanovljeni sv. maši: eno za + njenega moža Martina Cunder in eno zanjo. 19. septembra 1912 je Marija Selan, posestnica v Sp. Domžalah, h. št. 14 dala župni cerkvi v Domžalah v last zepet veliko in dobro njivo tik ob železniškem tiru vlož. št. 121 k. o. Domžale parcela št. 10. tudi proti edini obveznosti župniku v užitek, da vsako leto opravi 2 ustanovljeni sv. maši: eno za + njenega moža Franca Selan in eno zanjo. 7. septembra 1916 pa se je posrečilo župniku pridobiti cerkvi v užitek župnikov izredno veliko in dobro njivo Jenčevo pod pokopališčem. Nje lastnik Alojz Nemec, posestnik v Zg. Domžalah, h. št. jo je prodal župniku za cerkev tako, da mu je župnik isti dan plačal v denarju 600 K in da se poleg tega imata po župniku, kateremu pripada užitek njive, vsako leto opraviti dve ustanovljeni sv. maši: eno za + njegovo ženo Ivano Nemec in eno zanj. Po sodbi veščakov pa je ta njiva danes vredna 3000 K.*)

K. u. K. Mobiles Reservespital 1/1 v Domžalah. – 12. sept. je na mesto Feldmarodenhaus-a prišel v Domžale K. u. K. Mobiles Reservespital 1/1, prva mobilna rezervna bolnica prvega, krakovskega, kora. Vodja bolnice je štabni zdravnik Dr Röthling, zopet jud, nadzdravnik je Dr Reinhold, tudi jud, asistenčni zdravnik je Ltz Dr Mravliček, ki ni jud, vojaški vodja upravne komisije bolnice je poročnik Kodat, Ltz, nadporočnik. Vojni kurat je Ivan Myrdzio iz Krakova, ki pa je na dopustu. Prišel je 25. septembra in se je nastanil v Zg. Domžalah, 137. Ta Reservespital je bil zadnje 3 tedne na oddihu v Trzinu, kamor je došel iz tirolskega bojišča. Kratko časa je bil v Bolgariji, prej pa na raznih krajih prav do Asiaga. V Domžalah je zasedel vse objekte Feldmarodenhaus-a in prevzel od njega vse ranjence, ki jih je zadnj 325. Upravno pisarno

*) Par dni potem, ko je župnik kupil to njivo od Jenčeta, sta prišla k Jenčetu Frančiška Müller, posestnica v Dobu, 37, od katere možu materi je bil Jenc stric, in tukajšnji narednik Cetkosek Stefan. Vina sta seboj prinesla. Na vsak način sta hotela, da bi mož prodal to njivo Pihlarju, Dob 37, dasi sta dobro vedela, da jo ima župnik že od 1903 v najemu! Jenč pa jima pove, da sta prišla prepozno, da je njiva že župnikova. Odšla sta z dolgim nosom! Velika sreča, da je župnik to stvar še ravno zadnji hip tako srečno uravnal!

imajo ti v nemški šoli spredaj, kjer je bila poprej pisarna od Gruppenkommando. Zelo jim ugaja v Domžalah. Zdravniki so že opetovano izrekli župniku željo, da bi do konca vojske tukaj ostali. On pa si je pri tem le tem prisrčnejše zaželel konca vojske!

Novi Stationskommandant v Domžalah. – 13. septembra je na mesto ritmojstra Nebeski-ja došel v Domžale major Rudolf Schwabe. Nastanil se je v Kurzthalerjevi vili. Ima tudi svojega adjutanta. Pisarno ima na Stari pošti. Ves čas vojske kak major v Domžalah še ni bil nastanjen! Sedaj sta pa kar dva, ker ima Štabni zdravnik tudi „majorsrang“.

Silne težave z moko v Domžalah. – Septembra je bilo najhujše za moko: stara je bila porabljena, a novega vojno-žitni zavod še ni imel. 17. sept. je župnik na prižnici oznanil, da se bo v trgovini Fr. Lekšenja v Domžalah drugi dan 800 kg. koruzne moke in 800 kg koruznega zdroba prodalo med tiste ljudij, ki nimajo prav nobene moke in niso zrna prav nič pridelali. Za najskrajnejšo silo se je ta moka dobila od Živinorejske zveze na Homcu. To je bila pa drugi dan dopoldne pred Medvedovo trgovino. Kar teple so se ženske med seboj! Nekatere so čakale celo do popoldne, pa so morale prazne oditi, ker je je zmanjkalo. Tako hvaležne so bile sedaj s koruzno moko, med katero so se pa mnoge še tako jezile, da jo še vzeti niso hotele. Kričale so nad župnika, češ da že 14 dni niso nič pekle! Župnik pa jih je pošiljal v Šmarno! Vojska res ljudij uči!

Petrolej za „večno luč“. – Z laškim oljem je vsled vojske največja težava. Silno je drago in nerodno, da malo gori, ker je to, kar se pa zdaj prodaja, popolnoma zanič! Vsled tega se je z dovoljenjem Škofov splošno začel rabiti petrolej tudi za večno luč. 18. sept. je župnik iz Ulma po naročilu prejel posebno Fr. Möhns Ewiglichtlampe, ki stane s poštnino K 35·91. Po reklami pogori v njej v 24 urah le za 1 pfenig petroleja!

Kako draga je sedaj živina. – 19. sept. je kupil župnik pri Mlakarju v Mostah kravo-mlekarico, mlado, ki je že pred letom imela teleta in ima samo do 5 litrov mleka. Dal je zanjo 850 K! Pa so vaščani župniku rekli, da jo je poceni dobil, da je krava vredna nad 50 K več! 20. sept. je prodal župnik mlajšo kravo za mesarja. Tehtala je 403 kg, po K 2·40 kilo! Dobil je zanjo K 967·20! Pred 7 leti pa je kupil to kravo za 270 K! Vsled vojske je postala živina neverjetno draga! Mleko plačujejo ljudje že tukaj liter po 30 h in več, a ga še ne morejo dobiti, ker vse pobere vojaštvo. Maslo stane že tukaj 11 K kilo [pred vojsko 80 h], a se ga le težko dobi, jajca so po 20 h!

Kako so Judje med seboj prijatli. – Zakaj je Feldmarodenhaus moral iz Domžal, se je kmalu zvedelo. Izpodrinil ga je Mobiles Reservespital, ki je prišedši v Trzin hitro dobil stanovanje po tukajšnjih lepih prostorih. Začel se je razvijati konkurenčni boj med polkovnim zdravnikom Dr Janda in štabnim zdravnikom Dr Röhlingom. Oba sta bila brzojavno klicana vsled tega k armadnemu poveljstvu v Postojno. Zmagal je Dr Röhling kot štabni zdravnik in umakniti se mu je moral Dr Janda. Značilna v tem oziru je beseda Dr Röhlinga: „Ich bin zwar selbst auch ein Jude. Aber ich mag den Dr Janda nicht!" Seveda, ker se je šlo za to, kdo bo mirno v zaledju ostal, kdo pa bo moral proti fronti!

Zahvala generala Globočnika za častno diplomo. – Za generala Globočnika kot častnega občana občine Domžale je napravil po navodilih župnika izredno lepo diplomo umetniški slikar Adolf Ruara v Ljubljani za 230 K. Krasna mladenka – zmagoslavna Avstrija! Venec zmage ji daje slovenski vojak, ki stoji na premaganem laškem bersaglieru. Zgoraj grba in zastave Avstrije in Ogrske, ob straneh venca, prepletena fino s slovensko trobojnico, v sredi dedikacija, spodaj panorama Domžal. Diplomo se je nameravalo izročiti generalu ob priliki njegovega prihoda v Domžale. Na generalovo željo pa se mu je poslala 4. sept. v Ybbs ob Donavi, kjer je prav tedaj s soprogo bival na kratkem dopustu. Nato je došel sledeči dopis: „K. u. k. 10. Gebirgsbrigadekommando. Ybbs a/D 9/9 1914 Slavno županstvo v Domžalah. Krasno častno diplomo slavnega občinskega odbora v Domžalah sem prejel. Do konca svojega življenja bom to diplomo v veliki časti čuval. Prosim, sprejmite mojo najlepšo zahvalo! Pozdravite mi vse moje drage in patrijotične občane! Z velikim spoštovanjem Gustav Globočnik generalmajor."

Tragika vojske za družinsko življenje. – 22. sept. je umrla v Sp. Domžalah, h. št. 54 Ivana Kraljič, 43 let stara žena invalida Janeza Kraljiča, ki je na srbskem bojišču ozebel v obe nogi in oslepel na levo oko. Vsled žalosti jo je majnika letos zadela kap na jezik, da ni mogla več govoriti in tudi hoditi ne, dokler je po silnem trpljenju ni smrt rešila. – 18. maja je letos umrla v Studi, h. št. 14 Katarina Rine, 47 let stara, mati 5 otrok. Mož in en sin sta pri vojakih, en sin v ruskem ujetništvu, en sin pa potrjen. Vnela se ji je možganska mrena. Silno je zaželela moža še enkrat videti, ki je bil blizu Gorice kot voznik municije na bojišču. Vse prošnje so bile zastonj! Ko je umrla, se je s pogrebom čakalo čez en dan zjutraj do 5. pop., če bi morda le prišel mož k pogrebu. Ni ga bilo! Ko pa je že bila pokopana, isto noč sta prišla mož in sin na kratek dopust zaradi pogreba domov!

Bratca mu je ubila granata. – 18. sept. dop. pripeljejo k županu 11 let starega dečka – begunčka. Izgubil se je. Prejšnji večer je prišel z materjo v Domžale kot begunec. Zjutraj je prišel v cerkev, mati pa je šla v Ljubljano. Ni pa si zapomnil, kje stanuje. Cel dopoldan že revček bega po Domžalah. Župnik ga vpraša: „Ka

Kot si?" „Iz Komna." „Imaš kaj brata?" Deček glasno zajoka in reče: „Brata mi je ubila granata!" Bil je to sinček or„ganista in občinskega tajnika v Komnu Kralja, Alojzije Košir [Mihevtle] v Stobu. Iz daljave 15 km je udarila sovražna granata 13. septembra v Komen, ko nihče niti slutil ni kaj hudega in je na mestu ubila 21 ljudij, med njimi 8 letnega organistovega sinčka, 2 druga dečka, 1 žensko, več vojakov in tudi nekaj častnikov. To sta oče in mati dečkova sama župniku pripovedovala.

Papirnate goldinarje se sme trgati. – Za izredno težke razmere, v katerih sedaj živimo, je silno pomenljiv odlok, s katerim vsled velikega splošnega pomanjkanja drobiža vlada dovoljuje, da se smejo papirnati dvekronski bankovci, kateri je v začetku vojske izdala, sedaj trgati na 2 in tudi na 4 dele: polovica je vredna 1 K, četrtina pa 50 h! Mesto dosedanjih 20 vinarskih novcev iz nikla pa so sedaj že nekaj tednov v prometu 20 vinarski novci iz – železa! Ves niklasti drobiž se sedaj odvzema iz prometa, ker nikel država nujno rabi za vojskine namene.

Župnik zopet vojni kurat. – 27. septembra dop., ko je župnik šel iz nemške šole, je štabni zdravnik Dr. Böhning prišel za njim in ga je povabil v svojo pisarno. Pokazal mu je brzojav: „Der Feldkurat ist abkommandiert und die Seelsorge im k. u. k. Mobilen Reservespital durch den Ortsgeistlichen auszuüben!" Vprašal je župnika, če on te posle prevzame. „Mit grösster Freude!" „Werden Sie dafür was entschädigt?" „Nein! Und ich möchte auch nichts annehmen!" Vojni kurat Johann Myrdzio je bil v Tomačalcah samo 3 dni! Noben dan ni maševal. Bil je Rusin!

Osemindvajseti mrtev vojak iz naše fare: – je Simčič Ivan, oženjen, star 44 let, mož Trenikove Magdalene iz Zg. Tomačal. 17. sept. letos je padel na laškem bojišču. 27. sept. je dobila ženi sledeče obvestilo: „Militärseelsorge des k. k. Landst. I. R. Laibach 27 Nr. 740. Ich teile Ihnen mit, dass Ihr Angehöriger Franz Simčič, Inf. des k. k. Landst. I. R. Nr. 27 – 11. Komp. an der ital. Front bei Jamiano am 17/9 16 gefallen ist. Gott verleihe ihm die ewige Ruhe! Feldpost 331 am 24/9 16 Jos. Mardel, Feldkurat." Pri vojakih je bil od začetka do 11/3 15, ko je prišel domov ranjen na nogi. 4/3 16 je zopet vstopil. Ležal je na tifusu. 17. sept. je odšel na laško bojišče in je še isti dan padel. Prav dober mož je bil in priden delavec. Zapušča žalostno vdovo z 2 otročičema. Naj junak domovine počiva v miru!

Tajništvo sv. stolice v Rimu in Domžalka. – 27. septembra je došlo sledeče: „Št. 4111. Častitemu župnemu uradu v Domžalah. V smislu dopisa tajništva sv. stolice v Rimu z dne 6. t. m. št. 5716 se župnemu uradu naroča, naj semkaj sporoča o zdravju in drugih osebnih razmerah v Domžalah bivajoče vdove Marije Lepnić. Kn. šk. ordinarijat v Ljubljani, 23. IX. 16 J. Ilis." – Hči imenovane Marije Kopnič iz Zg. Domžal, h. št. 95, Frančiška se je namreč pred 4 leti v Trstu poročila z Italijanom Megisto Pelitti iz Italije, magacinerjem. Ob izbruhu vojske je kot žena šla z možem in 2 otrokoma v Italijo iz Trsta! Tako se je zgodil izreden, nenavaden slučaj, da je Domžalka pobegnila k sovražnikom Avstrije, v Italijo! Sedaj pa potom sv. stolice poizveduje po materi in svojih!

Šestindvajseti mrtev vojak iz naše fare: – je Pichler Jožef, fant, star 23 let, Zg. Domžale h. št. 18 od 27. domobr. pp. 4. st. Umrl je 28. sept. letos v vojaški bolnici v Kraljevih Vinogradih na Češkem za jetiko. 29. sept. je došla na očeta brzojavka: „Ferdinand Pichler, Domžale bei Stein. Infanterist Pichler Josef gestorben. Begräbnis 1. Oktober nachmittag. Bezirkskrankenhaus Kgl. Weinberge Dependance des k. k. Garnisonsspitales Nr. 11 in Prag." 15 mesecev je bil pri vojakih. Ležal je na pljučih. 5 mesecev je hiral za jetiko po raznih bolnišnicah. Zelo veliko je pretrpel. Bil je prav dober mladenič in član tukajšnje mladeniške Marijine družbe. Naj vrli junak v domovini počiva v miru!

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje:— 56. Pavlin Janez, mož, star 35 let, Stob h. št. 39 od 14 pešpolka 1. st. je bil 26. julija 1916 na gališkem bojišču od Rusov ujet. 7. sept. je dobila žena dopisnico: „Danes 1/8. naznanim Ti, da sem ujet. Zdrav sem, ranjen nisem. Gre mi še dosti dobro. Zdaj še samo marširamo še 5 dni.“

Na bojišču oboleli vojaki iz naše fare so dalje:— 28. Zamkar Andrej, mož, star 39 let, Stob, h. št. 6 od 17. pp. 11. st. je obolel 10. julija na laškem bojišču pri Asiago na tifusu. V bolnici je bil nad 2 meseca v Inomostu. — 29. Kolinar Franc, fant, star 19 let, Sp. Domžale, 25 od prostovoljnih strelcev 6. baon. 1. st. je na goriškem bojišču 20. sept. letos obolel za pljučnico. Prišel je v bolnišnico v Sternthal pri Ptuju.

Vpeljava „starega časa“.— 1. oktobra se je pričel zopet „stari čas“ tako, da se je po celi državi začela polnoč šele ob 1. ponoči, da se je tedaj ura za eno uro nazaj pomaknila, oziroma ustavila. V Domžalah se je to storilo že zvečer. Ob 7. se je ura ustavila in, ko bi bila imela biti osem, je bila sedem. Imenuje se sedaj stari čas zimski čas, novi čas pa poletni čas, kar kaže, da se misli ta razlika tudi naprej ohraniti.

Novi Stationskommandant v Domžalah.— 1. oktobra je prišel v Domžale major Ferdinand Zupet na mesto majorja Schwaba, ki je bil komaj 3 tedne tukaj, a je že moral iti, baje v fronto na sedmograško bojišče. Nastanil se je v hiši Frana Kerin. Pa tudi on je odšel že 13. okt. Za sedaj ima komando majorjev adjutant poročnik Strapil [nadporočnik Fischer]

Proslava cesarjevega godu.— 4. oktobra se je v Domžalah posebno slovesno izvršila. V krasno ozaljšani cerkvi je bila ob 10. uri peta sv. maša, ki jo je daroval župnik. Ob sklepu je izpostavil Najsvetejše in molil „Kriegsgebet für Seine Majestät" v nemškem in slovenskem jeziku. Sledila je zahvalna pesem „Te Deum", Tantum ergo, Genitori, blagoslov, na kar je domžalska godba zaigrala cesarsko himno. Slovesnosti se je udeležil stationskommandant major Jupit , štabni zdravnik Dr Röhning, nadzdravnik Reinhold in šest drugih častnikov, na katere so bile klopi sredi pregrnjene in nad 300 vojakov, ranjenih in drugih, ki so zasedli prav vse klopi po cerkvi in kjer je še prej stalo, vsa šolska mladina z zastavo, kat. izobraž. in podporno društvo z zastavo, Marijina družba z zastavo, veteransko društvo z zastavo, deputacije požarnih bramb, domžalska godba, občinski odbor z županoma, obilno drugega ljudstva. Cerkveni pevski zbor je pod vodstvom organista Jak. Kis prav dobro pel Gruberjevo Missa solemnis, Caeli omnium [A. Foerster], Ave Maria [Zangerl], Te Deum [A. Foerster], Tantum ergo [Goller]. Med navzočimi je bilo tudi mnogo goriških beguncev, katerih je sedaj zelo veliko tukaj in še vedno prihajajo. Pogled na množico ranjenih vojakov in na begunce je pretresljivo pričal, v kakšnih ganljivih, resnih časih se je obhajal ta god častitljivega starčka - vladarja! Kraj je bil ves v zastavah. Vse je bilo krasno!

Begunci iz laškega bojišča v Domžalah. - Takoj ob začetku laške vojske, junija in julija 1915 so se nastanili v Domžalah sledeče begunske rodbine, od katerih so se pozneje nekatere vrnile domov ali so morale, dasi silno nerade in težko, vsled vladnega ukaza v barake na Štajersko, nekatere pa so skozi ves čas tukaj ostale:

1. Potočnik Suzana, [illegible] žena, Gorica, hš. Domžale 135, 3 osebe
2. Armster Irma, inženirja žena, Kormin, " " " 1 "
3. Lovrenčič Anton, župan, [illegible], " " 35, 7 "
4. Ferfolja Matij, posestnik, " " " 8, 4 "

5.	Drezigar Josip,	nadučitelj,	Kobarid,	fg. Tomšali,		92,	7 oseb,
6.	Kungolt Andrej,	posestnik,	„	„	„	28,	4 „
7.	Lavrenčič Jožefa,	posestnica,	„	„	„	8,	6 „
8.	Šmugovc Katarina,	fin. pazn. udova,	Gorica,	„	„	148,	3 „
9.	Cmegar Jožefa,	stražnika žena,	Trst,	„	„	„,	3 „
10.	Kozman Terezija,	trgovka,	Gorica	„	„	137,	7 „
11.	Levičnik Marija,	želez. nadsprevodn. žena,	„	„	„	101,	6 „
12.	Kumar Filomena,	zasebnica,	„	„	„	43,	2 „
13.	Jocelin Virginija,	„	„	„	„	„,	5 „
14.	Bizjak Ana,		„	„	„	„,	5 „
15.	Ribič Franc,	nadkontrolor	„	„	„	66,	4 „
16.	Merlo Leonardo,	brivec,	„	„	„	147,	5 „
17.	Mornello Ernest		„	„	„	101,	1 „
18.	Pertot Marička,		„	„	„	104,	1 „
19.	Cramiani Elvira		„	„	„	89,	5 „
20.	Jug Andrej,	krojač,	„	„	„	146,	2 „
21.	Termožar Nikolaj		„	„	„	38,	4 „
22.	Vilpec Peter		„	„	„	128,	2 „
23.	Nanut Avguštin,	krojač,	Št. Peter	„	„	40,	4 „
24.	Nemec Terezija,	„	„	„	„	„,	4 „
25.	Drarijanovič Carmina,		Pola,	„	„	56,	4 „
26.	Geralevič Florentina		„	„	„	„,	2 „
27.	Milinich Antonija,		„	„	„	89,	4 „
28.	Lertuse Eufemija,		„	„	„	„,	1 „
29.	Nadana Kati,		„	„	„	106,	3 „
30.	Cvitkall Ivana,		Nabrežina,	„	„	128,	4 „
31.	Zaharija Justina,		„	„	„	„,	1 „
32.	Ciafarin Franc,			„	„	58,	2 „
33.	Pintar Marija,			„	„	108,	5 „
34.	Gabrovec Katarina,			„	„	„,	5 „
	Prenos						16 „
							127 „

	Prenos					127 oseb,
35.	Simon Amalija,		Prst,	ul. Komšale	104,	3 "
36.	Rotman Terezija,		"	"	" 114,	3 "
37.	Rotman Marija,		"	"	" ",	1 "
38.	Schirwitz Marija,		"	"	78,	4 "
39.	Krall Marija,	želez. čuvaja udova, Lipaljavas,	"	"	43,	5 "
40.	Gallich Gizela,	trgovka,	Pevma,	Štob,	10,	3 "
41.	Tabai Antonija	"	"	"	",	4 "
42.	Pagnacco Marija,	"	"	"	",	4 "
43.	Urban Ivana,		"	"	21,	4 "
44.	Nevarag Elizabeta,	želez. sprev. žena,	Prst,	ul. Komšale,	45,	2 "
45.	Rebula Ana,		Vrnica,	"	" 19,	6 "
46.	Kumar Alojzija,		Pevma,	Štndra	116,	2 "
47.	Kumar Marija,	krojača žena,	"	"	"	5 "
48.	Melink Franc,	zidar,	"	Kapaljavas,	12,	9 "
49.	Kumar Emilija,	nadučitelja žena,	Bilje,	"	21,	8 "
50.	Furlani Ignac,	vinotržec,	Peča,	"	5,	5 "
						195 "

Ko se je po padcu Gorice začela evakuirati goriška okolica, so se tu nastanili begunci sept. in okt. 1916:

51.	Kišent Anton,	c. kr. pomoč. adjunkt,	Gorica,	ul. Komšale,	101,	3 osebe,
52.	Marušič Lucija,	posestnica,	Solkan,	ul. Komšale,	19,	6 "
53.	Kubij Amalija,	"	Ajševica,	"	" ",	4 "
54.	Kubij Ivana,	"	"	"	" "	2 "
55.	Furlan Angela,	"	Rihemberk,	"	" "	6 "
56.	Leban Alojzija	"	"	"	" "	5 "
57.	Gorjup Marija,	"	Volčjadraga,	ul. Komšale,	16,	4 "
58.	Nardin Jožef,	"	"	"	"	3 "
59.	Hrvatin Terezija,	"	"	"	" 8,	7 "
60.	Štepančič Janko,	posestnik,	Št. Peter,	Štmda,	5,	3 "
61.	Leban Andrej,	"	"	"	" ",	4 "
						242 "

Prenos 242 oseb
62. Kafol Marija, fin. pazn. žena, Cormons, Sp. Domžale, 39, 3 oseb
63. Jamšek Gizela, posestnica, Kromberg, " " 58, 6 "
64. Kralič Marija, " " Zg. Domžale, 109, 10 "
65. Turel Andrej, posestnik, Vrtojba, Sp. " 16, 6 "
66. Kulje Rozalija, žel. [illegible] žena, Kamen, Zg. Domžale, 62, 6 "
67. Drumat Katarina, posestnica, Gorica, Sp. Domžale, 10, 5 "
68. Gec Karolina, zemljakinja, Kamen, Zg. Domžale, 4, 6 "
69. Gec Marija, " " Sp. Domžale, 46, 9 "
70. Kražan Jožef, zemljak, Šempas, Stob, 46, 12 "
71. Kražan Frančiška, posestnica, " " ", 4 "
72. Čeferli Ludvik, posestnik, Št. Florijan, " 56, 4 "
[23. I. 15 je zapustil Florjan, bil 9 mesecev v Ajdovščini, 3 v Gorici]
73. Mošuta Rozalija, posestnica, Osek, Študa, 47, 8 " [Črniče]
74. Filker Marija, Trst, Zg. Domžale, 126, 2 "
75. Krobat Justina, posestnica, Gradišče, Stob, 10, 8 " [Šervačina]
76. Leban Leopold, posestnik, Sv. Mihael [Šempas], Sp. Domžale, 8, 8 "
77. Kremelj Blaž, žagar, Solkan, Zg. Domžale, 108, 6 "
78. Karara Štefan, kmet, Št. Peter, Sp. Domžale, 28, 6 "
79. Turel Alojzija, kmetica, Vrtojba, " " " 4 "
80. Šantel Alojzija, Peče, Zg. Domžale, 101, 3 "
81. Klemenčič Jožefina, c. kr. sodn. oficijala sopr., Ajdovščina, Zg. D. 101, 5 "
82. Mrdran Ana, kmetica, Ozeljan, Zg. Domžale, 107, 4 "
83. Furlan Andrej, Gorica, Študa, 42, 3 "
84. Germek Marija, posestnica, Kobiljaglava [Komen], Sp. Domžale, 22, 8 "
85. Abram Ivan, posestnik, " " " " 22, 7 "
86. Germek Mihael, " , " " ", " , 2 "
87. Štepančič Amalija, kmetica, Komen, Zg. Domžale, 9, 4 "
88. Fistran Frančiška, žena želez. del., Hagen [Westfalen] Študa, 10, 6 "
89. Lavrič Fran, tov. delavec, Hamborn, " Zg. Domžale, 21, 3 "
90. Kuštrak Fran, kočijaž, Gorica, " " 101, 4 "
91. Kobran Marija, posestnica, Rihemberk, Študa, 5, 5 "

409 oseb

En dan župnikovega življenja v sedanjih razmerah.– Kakšno delo mora župnik v sedanjih težkih časih izvrševati tu v Domžalah, v spomin naj bo tu opisan samo en tak dan, pondeljek 9. oktobra. t.j. ob 9. je prišel k njemu okrajni šolski nadzornik v spremstvu učiteljice Finke Dole. Šlo se je zato, kje in kako dobiti kako zasilno sobo za še en razred, da bi se mogel pouk istočasno vršiti v 4 sobah. Ko je bil še on v župnišču, pridejo begunci iz Šempasa, 2 rodbini, in prosijo, da bi se jim prepustila Šimencijeva bolnica v stanovanje. Župnik gre z njimi, da si natančno vse prostore ogledajo. Ugajali so jim. Potem je šel osebno k tovarnarju Krizantu Ladstätter in Jakobu Oberwalder prosit darov za dneva darovanja ob cesarjevem godu na korist invalidom. Po 100 K sta mu dala. Popoldne je bil klican v Depaljovas k begunki soprogi nadučitelja Humar iz Bilj. Lastnica hiše, Kodermanca, Tinka, ji je odpovedala stanovanje, češ, da ji otroci – 6 jih je – hišo kvarijo in veliko škodo delajo. Župnik ji je skušal dobiti drugo stanovanje, pri Novakovi Micki. Ko to ni bilo mogoče, je šel k depaljskemu županu in ga prosil, da on posreduje pri lastnici hiše, ki je sedaj v Trstu, da bolno begunko pusti še naprej v hiši. Ko pride pr. ob 7. domov, še mora k na smrt bolni ženi organista Jak. Kis. In tako je sedaj vsak dan! Poleg vsega dosedanjega rednega dela prinaša vsak dan novega, izrednega dela z begunci, ranjenci!

Dnevi darovanja ob cesarjevem godu.– Od 4. do 8. okt. se je po celi državi pobiralo prostovoljnih darov za invalide, za vdove in sirote padlih vojakov, za jetične vojake. V ta namen so se izdali posebni znaki, katere so prodajali po hišah šolarji po 10 h, in pobirali so se prostovoljni denarni prispevki, oziroma nabirali se člani za društvo „c. kr. avstr. vojaškega vdovsko-sirotinskega zaklada".

v Domžalah so prodali znakov: slovenska šola za 194 K, nemška šola za 104 K. Denarnih darov so po hišah nabirale odbornice kat. izobr. in podp. društva, ki so zajedno tudi odbornice dekliške Marijine družbe. Nabrale so pri gospodarjih, ženah in dekletih Marijine družbe: v Zg. Domžalah Marica Šmon K 167.80, v Sp. Domžalah Marjana Cerar K 101.20, v Stobu Marija Kvas K 92.—, v Depaljivasi Marija Dimc K 33.90 in v Studi Marjeta Remc K 25.10. Župnik je dobil osebno pri tovarnarju Krizantu Ladstätter 100 K, pri tovarnarju Jakobu Oberwalder 100 K, ki sta tako postala redna uda društva, nadalje tudi Hranilnica in posojilnica v Domžalah z darom 100 K in Župna cerkev v Domžalah, kjer se je v nedeljo 8. okt. zjutraj, ob 10. in pop. ob 2. v ta namen v pušco pobiralo, z darom 100 K. Odbornice so nabrale celo visoko vsoto 420 K in sicer 100 K pri ženah Marijine družbe, s čimur je Marijina družba žena tudi postala redni ud društva in 100 K pri dekletih Marijine družbe in je tako tudi dekliška Marijina družba postala redni ud. Društvu je pristopil tudi župnik z letnim prispevkom 20 K. Dobilo se je torej v teh dnevih darovanja v Domžalah: članine [6 à 100 K, 1 à 20 K] 620 K, ostale nabrane vsote 200 K in za prodane znake 300 K, skupno torej 1120 K, katera vsota se je 11. okt. potom županstva poslala na c. kr. okrajno glavarstvo v Kamniku. Požrtvovalnost ljudstva se je tudi ob tej priliki krasno pokazala!

Müllerjeva vinska klet bolnišnica. — 12. oktobra dop. se je pripeljalo v Domžale 120 ranjencev, tako da jih je sedaj že 430 tukaj. Za nje so prvikrat zasedli pri Ant. Müllerju, vinotržcu v Sp. Domžalah, h. št. 59 veliki nadkletni prostor za sode, kjer se je priredilo 60 postelj. Večinoma so lahko ranjeni, v prvih dneh oktobra na goriški fronti. Župnik jih je pozdravil ob dohodu. Zopet so nastopane vse narodnosti Avstrije, posebno mnogo pa je med njimi Hrvatov. Posamezni objekti bolnice so sedaj tako razdeljeni: Müllerjeva klet - objekt I, Društveni dom - objekt II, Šola - objekt III, Sokolski dom - objekt IV.

Goriški begunci v Vincencijevi bolnišnici. - 12. oktobra sta se v za silo prirejenih prostorih Vincencijeve bolnišnice v Stobu, h. št. 46 naselili dve begunski rodbini iz Šempasa pri Gorici: rodbina Jožef-a Krašan, 11 oseb in rodbina Frančiške Krašan, 4 osebe. Klet pa je še vedno od vojaštva zasedena: notri je 6 konj in 2 vojaški postelji. Dan za dnem prihajajo sem nove begunske rodbine. Mnogi vozijo seboj prav veliko živeža in oprave, ker so imeli časa še prej spraviti na varno. Tako sta rodbini Krašan vse prostore popolnoma napolnili z opravo, na podstrešje pa so napeljali več voz turščice v storžih. Tudi 4 velike sode vina so pripeljali seboj.

Nakaznice za sladkor in kavo. - Kakor moka, tako se tudi sladkor in kava tudi pri nas, kakor v celi državi, dobiva le na izkaznice. Izkaznica za sladkor je bele barve, za vsako posamezno osebo posebej, za štiri tedne. Dobi se nanjo 1 1/4 kg sladkorja. Izkaznica za kavo je rujave barve, za vsako posamezno osebo posebej, a za 2 meseca. Dobi se nanjo 1/8 kg pražene kave.

Dve Domžalki v Rumuniji internirani. - Iz Domžal, kakor tudi iz okolice, je vsako leto na zimo šlo v Bukarešt precej slamnikarskih šivalk. Tako tudi lani navzlic vojskini nevarnosti. Vender so potem vse druge pravočasno prišle domov, le dve sta tam ostali: Kvas Ivana in Kvas Pavla, Mišjakovi iz Stoba. Iz okolice pa, posebno iz Ihana in Mengša, jih je do 20 tam ostalo. Vojska je izbruhnila tako naglo, da niso mogle več domov. Doslej o njihovi usodi še ni prav nič znanega.

Cerkveno darovanje na žegnansko nedeljo - 15. oktobra je znašalo: nj. od 6. K 140·23, od 10. K 91·42, skupno K 231·65. Zelo veliko!

Elektrika zopet zagorela v cerkvi. – Na Žegnansko nedeljo je po preteku 18 mesecev prvič zopet zagorela elektrika v cerkvi. Spočetka vojske je bil bencin silno drag in ga sploh dobiti ni bilo mogoče, pozneje pa je bil strojnik Andrej Žankar vpoklican k vojakom. Letos je za mlatev ravno imel dobiti dopust, a je prav takrat zbolel na tifusu. Domov je prišel šele 30. sept. Elektrika je prišla krasno do veljave, ker je ta dan bilo posebno veliko tujih ljudij v cerkvi, zlasti goriških beguncev. Ob 10. je tudi ranjencev prišlo, kakor tudi 8. okt., toliko, da so prav vse moške klopi zasedli. Čudno! Štabni zdravnik, jud Dr. Kötning je sam rekel župniku, da jih bo pošiljal k sv. maši, kar se sedaj res zgodi! Pod Dr. Jandom pa ni smel nikče! Tudi ob delavnikih prihajajo čez dan sedaj prav pridno v cerkev, marsikateri tudi k spovedi!

Dar vojaka Materi Božji. – Ko je 14. okt. dop. prišel župnik v cerkev, stopil je k njemu 22 let stari ranjenec Simon Matzukovsky iz Lvova in mu je dal 5 K z besedami: „Jaz hočem dati 5 K v dar Materi Božji!" Bil je ranjen v glavo. Blag mladenič!

Draginja – je od dne do dne večja! Župniku je naredil 13. okt. tukajšnji čevljarski mojster Janez Čerar nove čevlje za – 65 kron!! Pred vojsko so pa stali taki čevlji največ 14 K! Ni čudo, da se čedalje bolj širijo med otroci, pa tudi med odraščenimi „cokle", nizke čižme iz vojaškiga nerabniga usnja z lesenimi podplati, ki jih oskrbuje deželna vlada v Gradcu in stane par okrog 13 K! A ropot takih čevljev je neznosen! Kar otrok prišporklja v njih po cerkvi, pa bi moral skoraj ušesa skupaj tiščati! Meso paje stane sedaj že tudi v Domžalah 28 K kg!

Vojni superior 5. armade v Domžalah. – 18. oktobra dop. je prišel v Domžale vojni superior 5. armade Slovenec Klobas, si je ogledal vse bolnišnične prostore, tudi vojaške grobove na pokopališču in cerkev. Obiskal je v spremstvu štabnega zdravnika Dr Rötzinga župnika, se mu je zahvalil na skrb, ki jo ima za ranjence in ga je prosil, naj tudi nadalje izvršuje posle vojnega kurata, dokler ne bo kak vojni kurat v Domžale prišel, kar je župnik seveda rad obljubil. Nato se je odpeljal v Mengeš in Kamnik nadzirat ondotne bolnice, oziroma njihove vojne kurate.

Ministerski predsednik avstrijski grof Stürgkh ustreljen. – 21. okt. pop. ob 1/2 3, ko je bil grof Stürgkh pri obedu v hotelu Meissl & Schadn, kamor je navadno hodil obedovat, stopil je k njemu Dr Friderik Adler, 37 let star, tajnik avstrijske socijalne demokracije, urednik lista „Kampf“, sin državnega poslanca in voditelja avstrijske socijalne demokracije juda Dr Viktorja Adler in je iz bližine 1 1/2 m z browning-samokresom trikrat nanj ustrelil. Dva strela sta ga zadela naravnost v glavo, tako da je bil na mestu mrtev. V družbi grofa Stürgkha sta bila pri obedu tirolski cesarski namestnik grof Toggenburg, ki je ravno tisto jutro prišel na Dunaj in brat prejšnjega zunanjega ministra ulanski ritmojster baron Aehrenthal. Ko so morilca prijeli, je rekel: „Ich weiss, was ich getan habe, ich lasse mich ruhig verhaften!“ Je konfessionslos“ in oženjen. Ženo in otroke ima že 2 leti v Švici. Grof Stürgkh je bil rojen l. 1859 in ministerski predsednik od 3. nov. 1911, torej celih 5 let, najhujših, najtežavnejših, pa tudi najbolj odgovornostipolnih v celi avstrijski zgodovini, pač najboljši dokaz, da je bil pravi mož na svojem mestu. Bil je neoženjen, blag značaj, izredno delaven, zelo prijazen, spoštovan od vseh. Umrl je kot mučenik domovine! Blag mu spomin!

Dobava moke. – 5. oktobra se je razdelilo po obč. svetovalcu Fr. Končanu 315 izkaznic za moko med 1308 oseb. To je bila 11. razdelitev moke. Dobilo se je

Grobnica Krizanta Landstätter na pokopališču. – 20. oktobra se je slovesno preneslo v letos sezidano, oziroma izbetonirano veliko Landstätterjevo grobnico truplo + sina Krizanta, ki je umrl 13. febr. 1914 in je od tedaj počival v začasnem grobu tik pred Obwalderjevo grobnico. Zanimivo je, kako je do te grobnice, ki bo brez dvoma najdragocenejša, poseben kras na pokopališču, prišlo! Ko je imenovani Krizant umrl in ga je še isti dan dop. prišel župnik kropit, mu je oče, veletovarnar Krizant povedal, da bo sin pokopan v rodbinski rakvi v Mengšu in da je sin Hans ravno prišel iz Mengša, kjer je že z župnikom vse potrebno dogovoril. Župnik pojasni stališče: največje žaljenje bi bilo zanj, če bi se to zgodilo! Odkar je ustanovljena fara Domžale, je pretrgana tudi zveza s pokopališčem mengeškim in je dolžnost vseh faranov, da se dajo pokopavati na svojem farnem pokopališču. Tako tudi Landstätter, ki je prodal svojo tovarno v Mengšu že pred leti. Aha, on še tembolj kot mad-ravnik „plate knjige!“ Fara in pokopališče domžalsko je za vse farane, tudi za bogate! Ko pa je Krizant vztrajal pri svoji besedi, češ da so že parte-listi v tisku, mu je župnik z vso odločnostjo rekel: „Ich als Vertreter der kirchlichen Behörde im Orte gebe Ihnen dazu nicht die Bewilligung! Jetzt haben Sie sich an den Fürstbischof zu wenden! Und ich erkläre Ihnen sogleich, dass ich jetzt sofort dem Fürstbischofe telegrafieren werde, dass er Ihnen die Erlaubnis dazu nicht gebe!“ Šele po teh besedah se je Krizant udal! Od tedaj potem ni nihče kaj tacega poskušal! Fara Domžale je prišla v svojo popolno veljavo! Na ljudi je pa ta slučaj prav dobro vplival, ko so videli, da tudi bogatin vsega ne more!

Novi vojaki iz naše fare so dalje: –

449. Majdič Janez, fant, star 18 let, Zg. Domžale, h. št. 75.
450. Majdič France, fant, star 20 let, " " " "
451. Traina Anton, mož, star 31 let, " " " " 109
452. Hribar Julij, fant, star 29 let, " " " " 92

Pismo vojnega ujetnika v Taškentu. – 11. okt. so prejeli starši Valentina Kotman, Zg. Domžale, 64 od njega dopisnico z dat. 4/7 16: „Taškent. Dragi mi starši! Vam naznanim, da sem prejel denar, katerega ste mi poslali. Karte pa ne dobim nobene od Vas. Ne vem, ali mi ne pišete, ali ne pride nič! Zdrav sem sedaj in upam, da ste tudi Vi zdravi. Vročino imamo hudo; težko se prenaša. Prosim Vas, pišite mi večkrat, da bom kaj dobil. Ta karta je že 85., katero Vam danes pišem. Ne vem, koliko ste jih že dobili. Jaz sem prejel od Vas samo tri. Prosim Vas, pišite mi kaj več. Vas vse skupaj lepo pozdravim. Vaš sin Valentin Kotman, vojni ujetnik, 4. polk Taškent, Ruska Azija."

Po 25 mesecih se je oglasil. – Od Valentina Karjan iz Stoba, h. št. 53 ni došlo nobenega sporočila od 15/8 1914. Samo to se je od drugega zvedelo, da je ujet. 29. sept. letos pa je došla materi dopisnica z dat. 25/7 16: „Obitočna. Draga mati! Najprvo Vas prav lepo pozdravim Vaš sin iz daljnega kraja ruskega. In sedaj Vas vprašam, zakaj mi ne pišete. Jaz sem Vam že večkrat pisal, pa nobenega odgovora ne dobim nazaj. Zelo sem radoveden za doma, kako se kaj imate. In Vas vprašam, ali ste zdravi. Jaz sem zdrav, hvala Bogu. Prav lepo Vas še enkrat pozdravim vse skupaj Vaš sin Valentin Karjan."

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: – 96. Karjan France, mož, star 44 let, Stob, 14 od 27. domobr. pp. pijonirski oddelek je bil ravno na dan druge obletnice svojega vojnega krsta, 5. okt. tj. letos – 5. okt. 1914 je v Srbiji prvič prišel v boj – pri drobundski planoti, ko je živo ograjo naplital, od šrapnela ranjen pod levim očesom v kost. Bolnica: Zagreb. – 97. Majdič Janez, fant, star 18 let, Zg. Domžale, 78 od 17. pp. 3. st. je bil 25. sept. na tirolski fronti od kamna udarjen v koleno desne noge. Bolnica: Inomost. – 98. Oberwalder Ludvik, fant, star 20 let, Sp. Domžale, 43, od

27. domobr. pp. 7. st. je bil 12. okt. na Romunski planoti od krogle ranjen v stopalo desne noge. Bolnica: Ljubljana. – 99. Pirc Valentin, fant, star 19 let, Zg. Domžale, 81 od 17. pp je bil okt. na tirolskem bojišču pri Asiago ranjen v levo roko. Domov je pisal 21. X. 16 iz Tridenta: „Sporočam Vam, da sem ranjen v levo roko. Pa ni nevarno. Sedaj se peljem v bolnišnico." Bolnica:

Vojaški kurat došel v Domžale. – 31. oktobra je prišel v Domžale kot vojaški kurat bolnice „K. u. k. Mobiles Reservespital 1" Vojteh Marsy, Čeh. 1. nov. zj. ob 8. je prvikrat maševal tukaj. Do tega dne je tudi v tej bolnici vse posle vojaškega kurata opravljal župnik. Skoraj vsak teden je obiskal ranjence po vseh 4 bolnicah, katerih je bilo 30. okt., ko jih je obiskal, do 400, razdal jim je slovenskih, nemških, čeških knjig, razdelil jim je 50 slovenskih molitvenikov „Krščanski vojščak" à 50 h, 100 hrvaških „Vojnik Kristov" à 60 h, 100 nemških „Mein Kamerad" à , 60 čeških à 1 K, vse zastonj, veliko podobic in molkov. 2. novembra se mu je zato štabni zdravnik Dr Rožnig osebno zahvalil za trud, ki ga je imel z njegovimi ranjenci. Kurat je nastanjen v hiši tovarnarja Matija Ravnikar-ja v Zg. Domžalah, h. št. 107.

Razsvitljava grobov letos prepovedana. – Glede na silno pomanjkanje masti je vlada na Dunaju letos po celi državi prepovedala za Vse svetnike in Verne duše vsako kakršnokoli razsvitljavo grobov pod izredno strogimi kaznimi do 500 K. 29. okt. je to župnik ljudem v pridigi oznanil in jih prosil, da navzlic tej vladni prepovedi ravno letos za verne duše prav vsi priredi lepšo razsvitljavo, kakor kedarkoli, razsvitljavo se s sv. obhajili, molitvijo, dobrimi deli. Tako so tudi storili. Na Vseh svetnikov je bilo obhajanih nad 400, na Vernih duš dan 430. Za vdove in sirote padlih junakov, za katere se je 1. nov. zjutraj ob 10. in pop. med pridigo v pušco pobiralo, se je poslalo 2. nov. kn. šk. ordinarijatu 50 K. Vsem je bilo oba dni prav lepo, tako, da se je obakrat vsa pobožnost na pokopališču popolnoma v redu izvršila. Grobe so ljudje prekrasno okinčali s cveticami. Molitve so se tudi letos na pokopališču vršile pri Križu in ob grobih tu pokopanih vojakov, kjer se je posebno molilo tudi za padle junake farane, „kjerkoli jih tuja zemlja krije." Društveni pevci so pri Križu 1. nov. pop. po molitvah zapeli „Blagor mu", ob grobih vojakov pa „Nad zvezdami". Ljudij je bilo posebno veliko, domačih, beguncev, katerih je sedaj do 300 v fari, ranjenih vojakov. Tudi letos pa se je zopet ta dan, kakor lani, prav močno slišalo grmenje kanonov od goriške fronte! Na Vernih duš dan je imel župnik zopet vse 3 sv. maše zaporedoma.

Vojaško opravilo za padle junake. – 2. novembra, na Vernih duš dan je imelo letos vojaštvo po višjem ukazu žalne pobožnosti za padle junake domovine. V Domžalah je imel ob 9. vojaški kurat peto črno sv. mašo, pri kateri je domači pevski zbor pod vodstvom organista Jak. Flis pel Gruberjev Requiem. Vse klopi so bile polne vojaštva. Navzoč je bil tudi štabni zdravnik Dr Rötzning in 7 častnikov. Po sv. maši je vse vojaštvo šlo na pokopališče k grobom tu pokopanih 10 vojakov. Kurat je tu prebral kratek nagovor v nemškem in češkem jeziku v slavo padlim junakom, bral „Libera" in druge molitve za mrtve in zmolil „Očenaš" v nemškem in češkem jeziku, s čimur je bila pobožnost zaključena. Grobi vojakov so bili prav lepo s cveticami okrašeni; okrasil jih je vrtnar Jakob Urankar. Vojaštvo pa je napeljalo lepega peska k grobom in naplelo velike zelene vence za vseh 10 grobov.

General Globočnik odlikovan. – „Slovenec" z 2. nov. poroča: „Najvišje pohvalno priznanje za izvrstno službovanje pred sovražnikom je dobil generalni major Gustav Globočnik, poveljnik neke gorske brigade." Domžale se postavijo s svojim častnim občanom!

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje: – 57. Kos Jernej, mož, star 44 let, Študa 21 od 17. domobr. pp. je bil 25. julija na gališkem bojišču od Rusov ujet. Ženi je pisal z dat. 1/8 14: „Ti naznanim, da sem na Ruskem ujet. Zdrav sem, hvala Bogu! Žnidar iz Stoba je tudi tukaj." – 58. Mihelčič Alfonz, fant, star 20 let, Študa, 24 od 17. pp. telefonski oddelek je bil 13. avgusta 1914 pri Nadvorni v Galiciji od Rusov ujet. 29. okt. je došla domov od njega dopisnica z dat. 1/IX 14: „Jetzt befinde ich mich in einer grossen Stadt „Jekaterinoslaw". Bis jetzt habe ich noch keine Adresse und bin immer gesund." Ko je bil on ujet, je od celega bataljona do 1000 mož, ostalo komaj 130 mož, med njimi telefonist Müller Vinko, Sp. Domžale 57. Rusi, med njimi tudi Srbi, so naše napadli ponoči ob 11. uri, preoblečeni v naše uniforme, vsi pijani!

Naš štabni zdravnik je hud mož. – V nadkletnem prostoru Antona Müller, vinotržca v Sp. Domžalah, 57 je sedaj bolnica. Radi shrambe premoga je Müller izrekel čisto mirno štabnemu zdravniku Dr Röhningu svojo željo. In kaj mu odgovori Dr Röhning! „Wenn Sie uns Schwierigkeiten machen werden, so werde ich Sie und Ihre Sachen hinauswerfen lassen und Ihr ganzes Haus als Spital einrichten lassen!" Še ves preplašen je Müller ta dogodek pripovedoval župniku z besedami: „Der Stabsarzt je pa hud mož!"

Slučaj bolezni „syphilis" v Domžalah. – 27. oktobra je morala v bolnišnico v Ljubljano 18 let stara Katarina Urbanija, dekle iz Sp. Domžal, h. št. 44, članica dekliške Marijine družbe, ker je nadzdravnik tukajšnje vojaške bolnice pri njej konštatiral bolezen „syphilis". Baje je imela še take bolečine prejšnji dan, da je kar upila! Seveda je bila še isti dan iz družbe Marijine izključena. Bila je radi lahkomišljenosti že posvarjena prej; pa se je mati njena z vso silo vlekla zanjo, češ da je poštena! To je tretji slučaj te ostudne bolezni v fari!

„Gospodin pop!" – 4. okt., v soboto pop. je šel župnik iz spovednice. Dva vojaka stopita k njemu, ki sta že nekaj časa v cerkvi molila. Dva junaška Bošnjaka sta bila. Eden glasno spregovori, da se je po cerkvi slišalo: „Gospodin pop, moliva Vas, jeli naju možete ispovjedati i pričestiti. Sutra ćeva odlaziti opet v fronto. Dve godini nisva bila pri ispovjedi. A sva pravoslavna!" Hvaležno sta vzela knjižico „Vojnik Kristov", ki jo jima je župnik dal ob obisku v bolnici. Župnik je poduči, da to tu ne gre, pač pa naj v Ljubljani ob prihodu prosita za pravoslavnega popa. Zatrdil jima je, da bo posebno molil zanju!

„To je moja ćurica!" – Ob bivanju rusinskih beguncev v Domžalah pride ena izmed njih z majhno deklico v župnišče. Mati župnikova pohvali ono malo deklico. Hitro odgovori prijazna Rusinka: „To je moja ćurica!" Začudeno je mati pogledala župnika, kako grdo besedo je izgovorila Rusinka! Kmalu se je zadeva pojasnila, da je „ćurica" rusinski izraz za našo besedo „hćerka" [hčerica]!

Poljska postala samostojno kraljestvo. – 5. november ostane dan zgodovinskega pomena: Avstrijski in nemški cesar sta obnovila staroslavno kraljestvo Poljsko. Zjutraj ob 6. se je v Varšavi in Lublinu javno razglasila slovesna proklamacija, s katero oba cesarja naznanjata poljskemu narodu, osvobojenemu ruske krutovlade, da se na zasedenem delu Poljske ustanovi samostojna država z dedno monarhijo in konstitucijonelno ustavo. Natančne meje se določijo pozneje. Za Galicijo glede na obnovitev poljskega kraljestva avstrijski cesar isti dan zagotovi prav posebno, izjemno stališče samostojnosti v okviru monarhije. Senzacijonalen dogodek! Kaj pa, ko bi se nam bližal – mir!

Vojaška maša. – 5. nov., v nedeljo dop. ob 1/2 9. je imel vojaški kurat za tukajšnje vojaštvo v cerkvi sv. mašo. Koncem maše je prebral list in sv. evangelij v nemškem, češkem in slovenskem jeziku, izpostavil Najsvetejše, molil molitve za cesarja v nemškem in češkem jeziku in dal blagoslov. Navzočih je bilo do 80 vojakov in 6 častnikov. Ranjencev ni bilo, ker bo zanje sv. maša kak dan v tednu v posameznih bolnicah.

Sv. maša v Društvenem Domu. – 7. novembra je naš Društveni Dom zadela pač največja čast in sreča, ki je mogoča! Ob 1/4 8 zj. je vojaški kurat v dvorani na vrtu, kjer je bil postavljen vojaški oltar [kapela], prvikrat opravil sv. mašo ranjencem!

Še dve Domžalki internirani v Rumuniji. – Poleg Mišjakovih dveh deklet iz Stoba sta od zavezne vojske v Rumunijo bile iz naše fare kot slamnikarske šivalke v Bukareštu še: Zinkova Lucija, dekle, Mraškova iz Topolje-vasi in Kos Frančiška, Tomaževa, dekle iz Stude. O nobeni izmed vseh teh štirih internirank še ni prav nobenega obvestila!

Silno pomanjkanje moke in kruha. – Za izredno težke razmere, v katerih sedaj živimo, je posebno značilen razglas, ki ga je bilo 5. nov. prebrati ljudem: „Na podlagi cesarskega ukaza je deželni predsednik kranjski zaukazal, da se sme pšenična krušna, pšenična enotna in ržena moka pri izdelovanju kruha in to ne samo v obrtniškem izdelovanju kruha, ampak tudi v lastnih gospodarstvih porabljati samo v množini, ki ne presega 60% cele teže porabljene moke, ostanek, 40% cele teže naj sestoji iz nadomestnih snovi: krompirjeve moke, krompirjeve kaše, koruzne moke ali ječmenove moke. Prestopki se kaznujejo z denarjem do 2000 K, oziroma do 5000 K v obtežilnih okoliščinah, ali z zaporom do 3 mesecev, oziroma do 6 mesecev!“ Ljudje pa, ki še sedaj ne dobe pri nas nikakšne moke, so si mislili: „Vsaj koruzne ali krompirjeve moke nam dajte!“

Moko smo dobili! – 10. in 11. novembra so se po občinskem svetovalcu Fr. Končan zopet delile nakaznice na moko, ki se je isti dan potem dobila po trgovinah. Vsaka oseba je dobila: pšenične moke I. vrste 30 dek à 76 h, ječmena 1 kg à 56 h, pšenične krušne moke 1 kg à 48 h, koruzne moke 50 dek à 53 h, koruznega zdroba 30 dek à 83 h. Skrajna potreba je že bila! Razdelilo se je 330 nakaznic med 1403 osebe. To je bila 13. razdelitev!

Begunka umrla v Domžalah. – 11. novembra zvečer je v Zg. Domžalah, h. št. 43 nenadoma umrla 17 letna begunka Kristina Livak iz Lipaljevasi na Koroškem. Zvečer je še nesla kosilo svojemu bratu, pomožnemu uradniku na tukajšnji železniški postaji. Skupaj sta se pogovarjala! Nič ni tožila. In pa jo zažene kašelj, ne more se odkašljati! Brat skoči ven po ljudi. Ko hitro nazaj prileti, jo najde že umirajočo. Zadušilo jo je! Previdena sploh ni mogla biti. Bila pa je prav dobra. Posebno je zanimivo, da ji je že tukaj v Domžalah kot begunka umrla 22. sept. 1915 njena mati, tudi neprevidena, za mrtvoudom in 13. jan. letos pa njena sestra, za jetiko, previdena! Ko so ob začetku laške vojske prišle v Domžale in jim je župnik nakazoval pokopališče, pač nikdo ni slutil, da bodo vse tri kot begunke počivale na tem pokopališču! In v tako kratkem času!

Vojaška maša. – 12. novembra, v nedeljo dop. ob 1/2 9 je imel kurat zopet vojaško mašo, kakor prejšnjo nedeljo, le s tem razločkom, da je ob koncu maše imel tudi kratko pridigo v nemškem – jo je bral – in v češkem jeziku. Vojaštva pa je bilo polno cerkev skoraj! In to neranjeni, ker pa ranjence ima kurat med tednom in sicer v torek v Apuštovem Domu, v četrtek pri Müllerju, v petek v šoli in v soboto v Sokolskem Domu. Enako tudi: 19/11, 3/12, 8/12, 10/12

Katero vojaštvo je sedaj v Domžalah. – Na Kuratovem je še vedno „k. u. k. Etappen-Train-Werkstätte 4/15", kjer je vedno polno voz v popravilu. Kaj je tu: „k. u. k. Etappen-traingruppenkommando 4/15 Unterabteilung", „K. u. k. Etappen-Traingruppenkommando 12/4 Unterabteilung", „Kriegsbrückenequipage No 20" in „K. u. k. Mobiles Reservespital 1/1". Nekaj dni je bil sedaj tu tudi neki „Streifkorps", nad 50 Feldgendarmov, ki povsod ogledujejo in poizvedujejo – špionirajo! –, če bi mogli kaj napačnega pri ljudstvu zavohati! Po okolici pa je prav sedaj več vojaških bolnic [Feldspitale] z vsem sanitetnim moštvom in vozovi, tako v Svetem, Loki, na Vrhu, v Lukovici!

Begunci šolarji v Domžalah. – Domžalsko slovensko šolo obiskujejo sedaj – novembra – sledeči goriški begunčki: IV. razred: 1. Abram Stanko [Kobljaglava]; 2. Brezigar Danilo, Dobravlje; 3. Kumar Radko, Bilje; 4. Smugovec Stanko, Gorica; 5. Dolžak Gabrijela, Šempas; 6. Ungar Marija, Gorica; 7. Krašuta Angela, Osek; – III. razred: 8. Lebran Rafael, Rihemberk; 9. Gec Alojz, Tomaževica pri Komnu; 10. Gec Albert, Škrbina pri Komnu; 11. Jug August, Solkan; 12. Krulje Karol, Komen; 13. Lavrenčič Vinko, Dobravlje; 14. Kumar Darinka, Bilje; 15. Germek Marija, Kobljaglava; 16. Hrašan Sofija, Šempas; 17. Leban Klementina, Št. Peter; 18. Šavli Marija, Rihemberk; 19. Štepančič Marija, Komen; – II. razred: 20. Brumat Viktor, Gorica; 21. Čefarin Lenart, Kromberg; 22. Dolžak Jožef, Šempas; 23. Germek Rafael, Kobljaglava; 24. Komelj Janez, Solkan; 25. Lavrenčič Jožef, Dobravlje; 26. Ungar Poldka, Gorica; 27. Lavrenčič Roža, Dobravlje; 28. Nanut Rozina, Št. Peter; – I. razred: 29. Gec Karol, Tomaževica pri Komnu; 30. Krapol Ferdinand, Kremin; 31. Katolin Avrelij, Gorica; 32. Brumat Marija, Gorica; 33. Gec Julija, Komen; 34. Gergolet Rozalija, Dobravlje; 35. Kumar Cvetka, Bilje; 36. Lučin Dragica, Rihemburg; 37. Katolin Anselma, Gorica; 38. Turel Sofija, Vertojba; – pripravljavna šola: 39. Krašuta Ivan, Osek. Prav pridni in dobri otroci so!

Kitarsko društvo v bližnjem Podkraju. – Čuje se, da bo kitarskemu društvu, tj. od župnika ustanovljeni in od njega

Skozi vsa leta obstoja z nepopisnimi težavami in žrtvami vodeni zadrugi je na noge pomagala samo – vojska. Tukajšnja tovarna P. Ladstätter & Söhne je prejela novembra letos od vojaške intendance naročilo za izdelavo velikih množin fesov za turške vojake, Bošnjake iz kit, ker sukanja primanjkuje. Za to pa rabi veliko kit iz basta. In tako je prišlo kitarsko društvo ravno njemu, ki mu je s svojimi napačnimi informacijami takoj ob začetku silno veliko škodoval, sedaj v posebno korist! V malo dneh je kupil Ladstätter od zadruge do 17. nov. že 45.661 kit za K 11.116·36! S tem se je položaj kitarskega društva v Domžalah znatno zboljšal, ker so vendar enkrat vun šle stare zaloge, za katere je bilo skozi leta treba plačevati obresti! Hvala Bogu!

Prvi sneg. – 18. novembra zjutraj je bilo vse belo: prvi sneg je zapadel. Tudi mraz je prav hudo pritisnil! Ubogi begunci! Drva so še po 36 K seženj na dom pripeljana! Pa se jih še silno težko dobi!

Zabele ni! – Po oblastni odredbi sedaj tudi prešičev, kakor druge živine, ne sme kupovati nihče drugi, kakor od oblasti ustanovljeno „Deželno mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani" po svojih zaupnikih, ki je za Domžale živinski kupec „Pajčarjev Jur" v Ihanu. Ker zabele tudi [illegible] silno manjka, gredo prešiči v prvi vrsti za vojaštvo in za mesta. V Domžalah sta sedaj 2 mesarja: Karol Klein v Stobu in Jožef Janežič v Zg. Domžalah, ki sicer sedaj nimata pravice prešičev kupovati in ne klati. Skozi 6 tednov, odkar je ta odredba v veljavi, še nista nobenega prešiča zaklala. In tako je prišlo sedaj že tako daleč, da premnogo ljudij že po več tednov nima prav nobene zabele! 16. nov. je zato župnik napravil prošnjo na „Deželno mesto…", da se ozira na tovarniško delavstvo, ki mora sicer popolnoma opešati, dovoli za Domžale tedensko k prešičev v zakol, vsakemu mesarju po 3. Prošnja je bila v imenu županstva, podpisana od župana M. Jamšič-a in svetovalca Fr. Končan-a, in od župnega urada priporočena. Odposlana je bila še isti dan. Uspešno! In res je bilo na občino Domžale dovoljeno vsled te prošnje mesečno 25 prešičev v zakol, dne 24. novembra!

Odlikovani vojaki iz naše fare so sledeči: – 13. Cerar Alojz, poročnik prostovoljnih strelcev, mož, hš. Domžale, 37, je bil, kakor poroča „Slovenec“ z dne 20. XI. 16, „za hrabro vedenje pred sovražnikom“ odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo I. vrste. „Slovenec“ ga imenuje: „vodnik Alojz Cerar 1-VII prost. strel. polk.“

Močna kanonada, blisk, grom, potres. – 20. novembra je bilo vse to v Domžalah. Celo dopoldne se je izredno močno slišalo grmenje kanonov iz goriške fronte. Vreme je bilo južno, dan oblačen. Zvečer ob 6. se je začelo prav hudo bliskati in močno grmeti. V polnoči pa se je precej hudo potreslo!

Cesar Franc Jožef I umrl. – Vest kar najhujšega premina se je 21. nov. bliskovito širila po cesarstvu, po Evropi, po celem svetu: avstrijski cesar je umrl! Župnik je bil ravno v nemški šoli, ko ob 3/4 9 zj. pride v šolo poštna oficijantinja Agata Janež in mu prinese sledeči v Domžale ravno došli uradni brzojav: „Extraausgabe. Wiener Zeitung meldet, dass Seine k. u. k. Apostolische Majestät Franz Josef I heute 21. November 9 Uhr abends im Schlosse Schönbrunn sanft im Herrn entschlafen sind. Korbucan.“ V kratkem nagovoru je učencem povedal to pretresljivo vest, katero so vsi globoko iznenadeni stoje poslušali. V znak globoke žalosti se je takoj nato pouk za ta dan prekinil. Nato je šel župnik tudi po vseh razredih slovenske šole, kjer je tudi učencem v kratkih besedah naznanil pretresljivo novico. Tudi na slovenski šoli je bil takoj pouk prekinjen. Šolarji so pač mislili to prevažno obvestilo po vsej fari. V tem pa se je že oglasil veliki zvon, ki je skoraj celo uro pretresljivo resno oznanjal vsem faranom, da je v viharjih strašne svetovne vojske preminul v 68. letu preslavnega vladanja 87letni starček na prestolu avstrijskem. Ljudje so obstajali, začudeno se popraševali. Novica, kakor samoumevna sicer, prišla je vendar popolnoma nepričakovano. Saj je bilo slišati skozi zadnji teden o nekakem cesarjevem prehlajenju. A vse je bilo o izredno trdnem cesarjevem organizmu še tako prepričano, da si je vsak le mislil in želel, da bo tudi sedaj zopet okreval! Solze v očeh premnogih so privrele, kako dobro se vse zaveda, da smo ob trenutkih najhujše vojske, najsilnejših viharjev izgubili očeta, premodrega, preslavnega! Hipoma so zavele črne žalne zastave raz cerkveni stolp, župnišče, bolnišnice, tovarne, premnoga zasebna poslopja. Po odredbi kn. šk. ordinarijata je v petek, soboto in nedeljo opoldne skozi pol ure z vsemi zvonovi zvonilo. V nedeljo zjutraj je župnik v pridigi slavil ranjkega cesarja kot predobrega očeta svojih državljanov, neumornega v delu za njih blagor, občudovanja vrednega v prenašanju najhujših udarcev, močnega v katoliški veri. V ponedeljek 27. nov. pop. ob 3. je imel občinski zastop občine Domžale slovesno žalno sejo. Takoj po otvoritvi seje da župan besedo župniku, ki v vznesenih besedah proslavlja pokojnega cesarja kot junaka v delu, trpljenju, žrtvah za blagor izročenih mu državljanov. Posebno omenja njegovo izredno skrb za procvit občin. Ginjeni zakličejo odborniki, ki so govor stoje poslušali, spominu velikega pokojnega cesarja trikratni „slava". Soglasno se še izreče novemu cesarju Karolu I. in cesarici Citi izraz najglobje udanosti, prisrčne ljubezni in neomajne zvestobe in se jima zakliče trikratni „živijo", nakar župan v znak žalosti sejo zaključi. V pondeljek zv. ob 10. se je s posebnim, pretresljivim nočnim sijajem cesarjevo truplo prepeljalo iz Schönbrunna na Dunaj, kjer se je v dvorni župni cerkvi slovesno izpostavilo na mrtvaški oder. V torek in sredo od 8. zj. do 6. zv. in v četrtek od 8.-12. dop. je bilo ljudstvo pripuščeno v cerkev. Mesto pa so morali še v nedeljo zapreti. Po ukazu knezoškofijstva je bila v sredo, kakor po vseh drugih župnijah, tudi v Domžalah slovesna črna sv. maša z Libera ob 9. uri, ki jo je opravil župnik. Udeležila sta se je korporativno občinski zastop domžalski in depaljski z obema županoma, šolska mladina z zastavo, veteransko društvo z zastavo, kat. izobraž. in podporno društvo z zastavo, Marijina družba z zastavo in obilno drugega ljudstva. Tumba sredi cerkve je bila posebno visoka, zastave vse s črnimi prapori. V četrtek dop. ob 1/2 9 pa je imelo tukajšnje vojaštvo slovesno črno sv. mašo, ki jo je opravil kurat Marsy, in Libero, ki jo je pel in pri njej kuratu asistiral župnik. Navzoči je bil štacijski poveljnik ritmojster Ausch, štabni zdravnik Dr Köning, polkovni zdravnik Dr Jona, več nadporočnikov in poročnikov, skupno 12 častnikov in do 400 vojakov. Pop. od 2-3 pa je zvonilo z vsemi zvonovi kakor po vsej škofiji, po vsej državi, tako tudi v Domžalah v pretresljiv spomin vsemu ljudstvu, da se je ob tej uri vršil na Dunaju pogreb tistega, ki je izmed vseh vladarjev, kar jih pozna zgodovina, najdalje vladal in ki ga bo zgodovina brezdvomno prištevala najimenitnejšim vladarjem naše mogočne Avstrije. Majestični sijaj! Navzoči so bili bolgarski car, bavarski, saksonski kralj, skoraj vsi nemški zvezni knezi, zastopani naši zavezniki, sv. Oče po nunciju Valfrè, več neutralnih vladarjev. Nemški cesar se vsled prehlajenja pogreba ni udeležil; prišel pa ga je v torek pokropit. Udeležba ljudstva je bila ogromna!

Novi avstrijski cesar Karel I in cesarica Cita. – Kot naslednik cesarja Franca Jožefa I je takoj v noči njegove smrti že nastopil vladarstvo nadvojvoda Karel Franc Jožef in si kot avstrijski cesar nadel ime cesar Karel I. Rojen je bil 17. avg. 1887 in je od l. 1911 poročen z nadvojvodinjo Cito iz rodbine bourbonsko-parmske, rojeno 9. maja 1892. Od začetka vojske je v cesarjevem imenu obiskoval vojake po vseh bojiščih, ob ofenzivi proti Lahom na tirolskem bojišču se je kot vrhovni poveljnik posebno odlikoval. Ko pa je Rumunija posegla v vojsko, je prevzel on armadno poveljstvo proti njej na celi bojni črti od Dorny-ja do Donave. Hitro si je osvojil srca vse armade. Zakon njegov je izredno srečen. Cesarica Cita slovi kot izredno dobra žena, blaga mati, ljubeznjiva, usmiljena, pobožna. Imata 4 otročiče! Težak je čas, v katerem stopata na cesarski prestol! Božji blagoslov bodi ž njima!

Novi štacijski poveljnik v Domžalah. – 21. novembra se je nastanil v Domžalah in sicer v Sp. Domžalah h. št. 45 ritmojster Ausch, Eger, jud.

Župnik član izvršilnega odbora S. L. S. – 25. nov. je došlo župniku sledeče pismo: „Prečastiti gospod Franc Bernik, župnik Domžale. Izvršilni odbor Slovenske ljudske stranke, ki je zboroval dne 21. novembra v Ljubljani, Vas je v svoji seji kooptiral svojim članom. Blagovolite to potom tega obvestila vzeti na znanje. V Ljubljani, 24. novembra 1916 Šušteršič, načelnik S. L. S."

Vojaška zaprisega. – 26. novembra, v nedeljo ob ½9 je imel vojaški kurat v Domžalah sv. mašo, katere se je udeležilo 14 častnikov in nad 700 vojakov, tako da je bila cerkev polna samega vojaštva. Po sv. maši pa je šlo vse vojaštvo na Šarnikarjev lesni prostor. Kurat je bral najprej pridigo o prisegi v nemškem, češkem in slovenskem jeziku, nakar so vojaki prisegli zvestobo novemu cesarju Karolu I v 9 jezikih, najprej katoliki, potem judje, turki. V torek 28. nov. pop. so prisegali na posteljah ležeči ranjeni po bolnišnicah.

Begunček umrl v Domžalah. – 26. novembra je v Sp. Domžalah h. št. 45 po kratki vročinski bolezni umrla 3 leta stara begunka Milica Turk iz Dolnje Vrtojbe. Oče njen je že od avgusta 1914 v ruskem ujetništvu, mati pa kot begunka tu v Domžalah!

Priprava za božičnico ranjencem. – 24. novembra sta prišla štabni zdravnik in vojni kurat k županu in sta ga prosila, da bi tudi letos prevzel on nabiranje darov in celotni aranžma za božičnico ranjencem v vseh 4 objektih „k. u. k. Mobiles Reservespital 5" v Domžalah. Župnik je to seveda prevzel! Izvršitev tega pa bo letos zelo težka, ker tudi za denar ni skoraj nobene reči dobiti!

Drva so draga. – 20. nov. je kupil Franc Končan od Antona Osolin iz Št. Vida pri Lukovici za hranilnico in posojilnico v Domžalah 1 seženj drva za – 90 kron! Pa smo bili še veseli, da smo jih sploh dobili!

Vojaku se je konj splašil. – 28. nov. zj. ob ½8 je na dvorišču Vincencijeve bolnice, Stob h. št. 46, vojak, nek Lah, zajahal konja. Konj vrže vojaka na tla, ga močno rani v sprednjo desno nogo, dirja po mali cesti in dalje celo do Štude v najhujšem diru. Nevarnost je bila kar največja! A prav nikomur se ni nič zgodilo! Tudi vojaku ni bilo hudega! V bolnici je bilo 16 begunov. Konj je planil naravnost proti hiši, pa so pravočasno zaprli vrata!

Cesar Karol I odlikoval naš kranjski 17. pešpolk. – Novi naš cesar je izdal 24. novembra sledeče povelje armadi in mornarici: „Hočem, da moj prvorojenec, ki mi ga je darovala božja milost, pripada od zdaj dalje moji celi, junaški vojni sili in ga imenujem obenem imejiteljem mojega pešpolka št. 17, ki bo nosil od zdaj dalje ime „Cesarjevič" [Kronprinz]. Dunaj, 24. nov. 1916. Karel." To je odlikovanje, tako nepričakovano, tako izredno, tako visoko, da mora z največjo radostjo, s polno hvaležnostjo napolniti naše junaške „Kranjske Janeze" in vse Slovence!

Strašna železniška nesreča na Ogrskem. - 22. novembra zj. ob 1 uri 45 minut je na postaji Herceghalom dunajski brzovlak št. 3, ki je vozil mnogo odličnih oseb, ki so bili pri cesarjevem pogrebu na Dunaju, z vso silo zavozil v ogrski osebni vlak in ga je kar prerezal. Učinek je bil strašen. Salonski voz brzovlaka, v katerem se je vozil civilni adlatus v Srbiji, tajni svetnik pl. Thallóczy, je bil popolnoma razbit, pl. Thallóczy mrtev. V vozu, ki ga je brzovlak prerezal, so bili vsi potniki mrtvi. Šest voz na tem je bilo močno poškodovanih. 68 ljudi je bilo mrtvih, nad 70 nevarno ranjenih, do 150 lahko ranjenih! To je pač izmed največjih železniških nesreč sploh! Glavni vzrok nesreče je bil Thallóczy, na katerega prihod je moral na Dunaju pol ure čakati brzovlak. Tudi ogrski trgovski minister Harkány je bil zelo kriv, ker je bil vsled njega, da bi pravočasno prišel v Budapešto, med potjo na neki postaji vlak razdeljen v dva dela. Prvi je z ministrom Harkányjem srečno vozil, drugi del pa je zadela katastrofa.

Bukarešt osvojen. - 6. decembra je bil osvojen Bukarešt, glavno mesto Rumunije, ki šteje 350.000 prebivalcev in ki je ena prvih trdnjav. 27. avgusta je Rumunija nam napovedala vojsko. Hitro je sicer sovražnik vdrl v Sedmograško, je velik del te dežele osvojil in provzročil silno gorje. A že se je bližala kaznujoča roka božja za tega lopova. Pod poveljstvom našega sedanjega cesarja Karola I. so od avstrijske strani armade Falkenhayna, Arza in

Kövessa višja odlikovanja vredna dela junaštva, čez Dobrudžo pa je prodiral general Mackensen, 24. nov. prekoračil Donavo pri Svištovu in po sijajnih zmagah armad 6. dec. vkorakal v Bukarešt. Velikanski uspehi! Nad 150.000 Rumunov je bilo v bojih teh 3 mesecev ujetih, vsaj toliko pa jih je padlo. 7. dec. dop. ob 1/2 11, ko se je v Domžale zvedela ta prevesela novica, je slovesno pritrkavanje skozi celo uro, do 1/2 12 oznanjalo ljudem zgodovinsko važen dogodek, ki ga je župnik 8. dec. zjutraj v pridigi natančneje razložil. Slovesno zvonenje je bilo potem ukazano po celi državi in 9. dec. je v spomin na ta slavni dogodek imela šolska mladina po celi državi šole prost dan!

Župnik odlikovan!*) – 9. decembra je prišel k župniku komandant prej v Domžalah nastanjenega, sedaj začasno še vedno v Trzinu bivajočega „k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15“, polkovni zdravnik Dr. Jema in mu je izročil sledeči odlok:

„Bureau Seiner k. u. k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzog Franz Salvator, Protektor-Stellvertreter der Vereine vom Roten Kreuze in der österreichisch-ung. Monarchie.

№ 17931. Ehrenzeichen. Ich beehre mich mitzuteilen, dass Seine k. u. k. Hoheit der durchlauchtigste Herr Erzherzog Franz Salvator, Protektor-Stellvertreter der Vereine vom Roten Kreuze in der Monarchie, Euer Hochwürden im Namen

Seiner k. u. k. Apostolischen Majestät

das

Ehrenzeichen II. Klasse mit der Kriegsdekoration

huldvollst taxfrei zu verleihen geruhte.

Wien, am 14. Oktober 1916

Der Vorstand

An Hochwürden Herrn Pfarrer Franz Bernik in Domschale.“

Polkovni zdravnik je povedal župniku, da je odlikovan zato, ker je skozi 13 mesecev prostovoljno izvrševal dušno pastirstvo v Feldmarodenhaus-u in mu je k odlikovanju srčno čestital.

O. A. M. D. G. M. G!

---

*) Vsled zelo resnega stika, ki ga ima župnik skozi ves čas vojske z vojaštvom, je že večkrat izrekel besede: „Jaz bom prav gotovo ali zaprt ali pa odlikovan!“

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: – 100. Jesenik Ivan, mož, Stob, 26 od 27. domobr. pešpolka je bil 11. oktobra 1916 na goriškem bojišču pri Lokvici od granate ranjen v glavo. Bolnica: Bjelovar. – 100 b) Skrlep Jože, fant, star 23 let, Depaljavas 32 je bil 18. oktobra 1916 v Galiciji od granate ranjen pod desno čeljust pred jezikom. Jezik je tudi prizadet. Domov piše: „Ne boli me ne preveč. Samo jesti ne morem drugega, kakor čisto." Bolnica: Barackenspital Ungvar. – 101. Lavrenčič Anton, mož, Zg. Domžale 43 od 97. pešpolka je bil avgusta 1916 na gališkem bojišču v glavo ranjen. Bolnica: Szatmar Nemethy.

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: – 14. Müller Viktor, fant, star 21 let, Sp. Domžale 59 od 27. domobr. pešpolka telef. oddelek je bil novembra 1916 na goriškem bojišču pri Kostanjevici odlikovan z bronasto medaljo. – 15. Oberwalder Alfonz, fant, Zg. Domžale 6 je bil meseca junija 1916 odlikovan s „signum laudis", ker se je kot poveljnik 1/4 saperske stotnije skupno z junakom Albinom Mlakarjem udeležil sijajne osvojitve Casa Ratti na tirolskem bojišču.

Na bojišču oboleli vojaki iz naše fare: – 30. Fajon Karol, mož, star 46 let, Zg. Domžale 16 od 17. pp. 2. stavbena st. je obolel 5. avg. 1916 v Risani pri Boki Kotorski v Dalmaciji na želodčnem krču zelo hudo. Zdravi se ni nič popravil. Bolnica: Risano. – 31. Albrecht Hans, fant, star 20 let, Zg. Domžale 17 od prostovoljnih strelcev je obolel 19. julija 1916 v Bujah v Istriji na tifusu. Z tednov je bil previdan. Kurat P. Ciprijan Napast je še sporočil župniku, da na okrevanje skoraj ni več upanja. Nad 3 mesece je bil bolan. Bolnica: Buje.

Trpljenje beguncev. – 12. decembra dop. je šel župnik tolažit rodbino Jožefa Kražan iz Tempasa, stanujočo v Vimenijevi bolnici pod župniščem, katere oče Jožef Kražan, oče 12 še živečih otrok, je moral prejšnji dan z mnogimi drugimi moškimi begunci takoj odstopiti kot 54 letni mož, ker v Ljubljano in proti fronti se odpeljati, da bo opravljal ondi razna civilna dela. Poziv je prišel čisto nepričakovano. Že itak britko preskušena številna družina je bila vsa potrta! - Ko pride župnik domov, ga že čaka premožna begunka Silban iz Oseljana, stanujoča v Sp. Domžalah 8, s prošnjo, naj ji kako pomaga, da njen bolni v Lebringu na Štajerskem pri vojakih se nahajajoči mož vsaj za par dni pride v zelo važnih zadevah domov. Silno je bila uboga žena potrta. - Popoldne pa pride žena doberdobskega župana Lavrenčiča s prošnjo, da ji župnik pomaga do podpore. Šest mesecev se že vleče prošnja, a še ni nič dobila! Ona je pa brez vsega denarja, brez vseh sredstev, sama s 5 majhnimi otročički tukaj, mož pa ranjen na Češkem v neki vojaški bolnici!

Povodom nastopa vladanja cesarja Karla I - je bila v nedeljo 10. dec. v Domžalah ob 10. slovesna peta sv. maša z zahvalno pesmijo „Te Deum". Prebral se je lep pastirski list vseh avstrijskih škofov ob mrtvaškem odru + cesarja Franca Jožefa I. in manifest cesarja Karla I „Mojim narodom".

Kaj namerava štabni zdravnik zidati? - 12. dec. je štabni zdravnik povedal župniku, da bo postavil na našem vrtu pri Strojni zadrugi na mestu sedanje vojaške kuhinje novo večjo kuhinjo. V ozadju društvenega vrta pa namerava napraviti 28 metrov dolgo [illegible] notri kopalnico, kjer se bo vsak dan po 100 vojakov lahko kopalo in kar bo seveda zelo veliko stalo. On misli, da bo vojska še dolgo trajala!

Avstrija in zavezniki ponudili sovražnikom mir! - 12. dec. se je izvršil senzacijonalen dogodek: avstrijski in nemški cesar, bolgarski car in turški sultan so po sijajnih zmagah v Rumuniji in po osvojitvi Bukarešta ponudili sovražnikom mir, predlagali, da se prično mirovna pogajanja in naprosili ameriškega predsednika Wilsona in sv. Očeta za posredovanje, češ da sovražniki morajo sedaj uvideti, da jih ne morejo premagati in ne izstradati in da je zato nadaljno krvoprelitje popolnoma brezuspešno zanje! Bog blagoslovi ta velevažen korak!

Silno deževje. – V dnevih prve polovice decembra je bilo neprestano deževje. Bistrica je močno narasla. Okrog Bršina je bilo vse na vodi. Po Depaljivasi, Stobu in Studi je našla voda tudi v kleti. Krompir in drugo kuho so morali iz kleti ven spravljati. Komaj so ljudje z največjo težavo najpotrebnejše za dom ohranili. Drugo so morali rekvizicijskim potom dati vojnožitnemu zavodu oziroma za vojaštvo. Sedaj pa jim še to s silo doma prihranjeno malenkost hoče voda pokončati!

Klop, klop, klop. – V cerkvi je v Domžalah sedaj pred oltarjem čudne vrste pohod: cerkovnik ima čevlje z lesenimi podplati, enako tudi dva ministranta. To je štrokljanje! Klop, klop, klop!

Dar za pevke mesto venca. – 7. dec. je umrla v Sp. Domžalah, h. št. 4 nekdanja domžalska mati županja Apolonija Cerar, stara 77 let, prav blaga žena. Njeni sinovi in hčere so namesto venca na materino krsto darovali 70 kron za domžalske pevke. Lepo!

Cigaret in tobaka ni. – Za božične praznike se je župnik obrnil naravnost na direkcijo tobačne tovarne v Ljubljani, da bi po poštnem povzetju za popolno plačilo odstopila 10.000 cigaret in 1000 cigar. Nič ni dobil! 15. dec., na dan, ko so v Domžalah prodajali „fasale" cigarete, je župnik ob 7. zj. šel v trgovino Josipa Senica, kjer se je že prej osebno dogovoril za 10.000 cigaret. Z največjo težavo in po dolgem prigovarjanju je končno za takojšnjo drago plačilo izprosil 7000 cigaret in 200 portorik! Takoj drugo jutro je poslal v Mengeš ponje. Po vseh prodajalnah se je dobilo samo 300 cigaret, a nobene cigare! Po pripovedovanju tukajšnje učiteljice Kersnikove iz Brda, katere brat je glavni trafikant za celo moravško stran, je dobil iz Lukovice 1300 cigaret in pozneje od Janice v Domžalah še 900 cigaret in 100 cigar. V celi Ljubljani ni bilo dobiti ne ene cigarete, ne ene cigare za se prodati! Od Skoka v Domžalah je dobil 21 cigar in 500 cigaret! To silno pomanjkanje tobačnih izdelkov se prav sedaj pred Božičem čuti po celi državi, ker gre v prvi vrsti vse pa vojake na fronto, zato pa za zaledje in notranjost le malo preostane! In cena! Damen-cigarete so po 5 hl, mirijam po 6 hl, Sport po 3½ hl, drama po 2½ hl, portorike po 9 hl.

Vincencijeva družba v Domžalah za božičnico. – 17. decem. je Vincencijeva družba v Domžalah za božične praznike razdelila med 28 domačih revežev, ki so dobili po 4 K, 112 Kron. Bilo je vsaj nekaj v teh silno hudih časih.

Božičnica šolske mladine v Domžalah. – 22. dec. pop. ob 2 h. se je tukajšnji šolski mladini napravilo prav posebno veselje. Tukajšnji častni občan general Gustav Globočnik, sedaj poveljnik 33. infanterijske brigade, vojna pošta 109, je namreč poslal župniku 100 K „zur Weihnachtsbescherung dürftiger Schulkinder". Za ta denar se je vse domžalske šolarje, vsakdanje in ponavljavne, 363 slovenske in 42 nemške šole obdarovalo s prav lepimi in precej velikimi „štručkami". Kaj je sedaj najvažnejše in najimenitnejše darilo – kruh! V ta namen se je dobilo moke: 30 kg bele pšenične v mlinu na Količevem, katero je gospa Hultberger darovala v ta namen, 50 kg pšene v mlinu Ivan-a Kuralt za 30 K in v mlinu Pavla Bertoncelj 20 kg ječmenove za 10 K. Pek August Fik in njegova dobra žena sta vseh 400 štručk napekla – zastonj! Darovala sta tudi drva in 5 kg moke. Vsa šolska mladina se je zbrala v shrambi Gasilnega Doma kot največji sejni sobi. Voditeljica Finka Bole prinese majhno božično drevesce in ga razsvetli, prižge. Šolarji zapojo ganljivo božično „Sveta noč, blažena noč", nato g. župnik v kratkem nagovoru pojasni, kdo je otročičem naklonil to lepo veselje in jih je opomnil, da molijo za blagega dobrotnika. Nato pa se prične razdeljevanje „štručk". To je bilo veselje! Vse tri učiteljice Finka Bole, Gizela Čavčarjeva in Ruža Kersnikova so prav pridno delale in skrbele, da je šlo vse v redu. Štručke so stale skupno 40 kron. Ostanek 60 K pa se porabil za šolske potrebščine, zvezke in peresa ubožnejšim otrokom.

Trideseti mrtev vojak iz naše fare :– je Cajhen Jakob, fant, star 29 let, iz Domžale h. št. 21. Od kanonirskega oddelka 21. dec. je došlo staršem sledeče obvestilo: „K. u. k. 15 cm Marinegeschütz L/40. Herrn Mathias Cajhen in Domžale. Ich habe die traurige Pflicht die Mitteilung zu machen, das Jakob Cajhen am 13. Dezember 1914 um 5 Uhr nachmittag von einer Lawine erdrückt gestorben ist und am hiesigen Friedhofe begraben wurde. Zum Tode dieses braven Soldaten und lieben Kameraden bitte ich Sie mein, meiner Officiere und Batterie innigstes Beileid entgegenzunehmen. Feldpost 376 am 19. Dezember 1914 Dr Alfred Pokorny, Oberleutnant." – Pokojnik je bil dober fant, član mladeniške naše Marijine družbe. K vojakom je odstopil takoj ob začetku vojske, 27. julija 1914. Naj junak domovine počiva v miru v koroških hribih!

Delo za božičnico ranjencem. – Cela vrsta pridnih rok je bilo v Domžalah skozi več dnij prav pridno na delu, da bi se v sedanjih težkih vojskinih razmerah, ko skoraj nobene reči tudi za drag denar ni dobiti, božičnica za ranjence po možnosti lepo obnesla. Na osebno prošnjo župnikovo je daroval mlinar Ivan Kuralt 30 kg fine bele moke, Pavel Jeršovnik pa 20 kg. [illegible] je daroval Ivan Kuralt 6 kg sladkorja, Jakob Grosslercher pa 4 kg. Pridne dekleta Krizantove tovarne so pa darovale 107 jajc. Iz tega so pri tovarnarju Krizantu Landstätter gospa in gospice zastonj napekle nad 6000 par finih piškotov. V tovarni Jakoba Oberwalder so pa domače gospice in Hermina in Antonija Pitler vse cigarete po 20 skupno v fin papir zavile in te skupno s cigaro in 2 domžalskima razglednicama in majhno smrekovo vejico krasno povile. Napravile so 500 takih zavitkov. V ta namen so hčere tovarnarja Jakoba Oberwalder darovale 1000 par lepih domžalskih razglednic. Vse piškote in zavitke so potem prinesli v župnišče, kjer sta vodnica dekliške Marijine družbe Marica Šimon in družbenica Antonija Kosmač in Alojzija Kolinar skozi tri dni, v sredo, četrtek in petek vse, kar je imel vsak posamezen ranjenec dobiti – poleg v Oberwalderjevi tovarni narejenih cigaretnih zavitkov še 12 piškotov, 5 vojnopoštnih dopisnic in 1 škatljico čokolade – zavile v 500 skupnih zavitkov in vsakega tudi okrasile zopet s smrekovo vejico. Cerkveni ključar Karel Štern je preskrbel in daroval smrekce za božična drevesca: 3 velike in 4 majhne. V petek dop. sta štabni zdravnik in kurat zopet prišla k župniku, da se je napravil natančen spored. Da se izključi vsaka nerednost glede razdeljevanja zavitkov, je napravil župnik za vse, ki so imeli biti obdarovani, listke z pritisnjeno farno štampiljo. Na dan slovesnosti, v nedeljo dop. se je vršilo postavljenje in okrašenje božičnih dreves. Okrasile so gospice tovarnarja Krizanta Landstätter v „Društvenem Domu“ eno posebno veliko v dvorani in 2 majhni v sobah za bolj nevarno bolne in 1 bolj majhno v Šoli, gospice Jakoba Oberwalder pa v „Sokolskem Domu“ eno posebno veliko in v Lončarjevem mlinu 1 bolj majhno. Tretje veliko drevesce pri Müllerju so okrasile obojne gospice, Landstätterjeve in Oberwalderjeve skupno. Seveda so vse, kar se je za okrašenje rabilo, gospice same preskrbele in darovale!

V tem času so pridne dekleta, ko so prišle zvečer iz tovarne, delale cigarete, v kolikor se niso še narejene kupile. Naredile so Kosirnik Marija 1100, Kerač Marija 1100 in Kočar Frančiška 1200 cigaret. Odbornice dekliške Marijine družbe pa so tudi ob tej priliki v ta namen nabirale prostovoljnih denarnih darov po hišah. Nabrale so: Marica Zmon v Zg. Domžalah K 75·14, Kos Marija v Stobu K 63·50, Cerar Marjana v Sp. Domžalah K 37·60, Kine Marija v Depaljivasi K 26·– in Remc Marjeta v Studi K 23·30. Po odličnejših družinah pa je župnik osebno pobiral. Darovali so: Krizant Ladstätter 100 K, Jakob Oberwalder 100, baronovka Lujiza Rechbach na Krumperku 100 K, hranilnica in posojilnica v Domžalah 100 K, župnija Domžale [zbirka v cerkvi] 100 K, baronovka Marija Lichtenburg v Habachu, kjer je bil župnik tudi osebno, 40 K i. dr. Skupno se je nabralo vseh darov v denarju, K 979·84, stroški v denarju pa so znašali K 979·84. Prav na ta način se je tudi lansko leto vršilo vse delo za božičnico ranjencem v Domžalah.

Božičnica v „K. u. K. Mobiles Reservespital 1/1". – 24. decembra na sveti večer, ki je bil letos na nedeljo, pop. ob 4. so se na božična darila pred župniščem naložila na voz Antona Müllerja ml. in so se odpeljala pred „Društveni Dom", kamor so šli tudi domači cerkveni pevci in pevke in župnik. V dvorani Društvenega Doma so bili že zbrani ranjenci iz vseh sob Doma, šole in od Müllerja, vsi, ki so hoditi mogli. Hujše ranjeni so ležali v dvorani po posteljah, kakor tudi na odru. Na obeh galerijah je bilo zbrano moštvo bolnice, strežniki, vojniki i. dr. 110 oseb, skupno pa ranjencev in moštva nad 350 oseb. Sredi dvorane so bile postelje odmaknjene, postavljena je bila velika miza, in na njej veličastno, prav veliko, sijajno okrašeno božično drevo, ki se je takoj prižgalo. Navzoči so bili: Štabni zdravnik, vojni kurat, nadzdravnik Dr Reinhold, štacijski poveljnik, skoraj vsi tukajšnji častniki, občinska svetovalca Fran Kočar in Janez Habjan kot namestnika bolnega župana Jenčiča, dobraljski župan Janez Rome, krasiteljice božičnih dreves in nekaj drugih. Pevci in župnik stopijo na oder in zapojo prvo kitico pesmi „Sveta noč, blažena noč" v nemškem in slovenskem jeziku. Vojni kurat pod božičnim drevesom v nemškem in češkem nagovoru razloži vojakom pomen svetega Večera in božičnega drevesa in opominja vojake, naj se z ljubeznijo in zaupanjem oklepajo vsikdar in povsod božjega Deteta, ki naj blagoslavlja njih in njihove družine! Nato je župnik raz oder v nemškem in slovenskem nagovoru v imenu obeh občin in vsega tukajšnjega prebivalstva slavil ranjence kot junake domovine, se jim prisrčno zahvalil za uspešno brambo naše širje domovine Avstrije in naše ožje domovine Kranjske pred napadom verolomnega Laha in je voščil njim in njihovim rodbinam milostne božične praznike in srečno zmagoslavno novo leto, v katerem naj se prav kmalu veseli povrnejo k svojim družinam in se v priborjenem častnem miru odpočijejo na lovorikah zmag, trpljenja, ran! Sledilo je razdeljevanje darov. Vsak vojak je pristopil k božičnemu drevesu, oddal listek in prejel zavitek s sledečo vsebino: 12 piškotov, 20 cigaret, 1 cigaro [oziroma mesto nje še 5 cigaret], 2 razglednici, 5 vojnopoštnih dopisnic, 1 škatljico užigalic. Zraven je dobil vsak vojak pol litra dobrega rumenega vina, ki pa je sedaj silno drago! 230 litrov se ga je v ta namen kupilo od Ant. Müllerja st., liter po K 2·80, ki pa je še zatrdil župniku, da ga je dal „po znižani ceni", da tega vina sedaj ne more nikomur dati pod 3 K! Račun za vino je znašal 560 K za 200 litrov. 31 litrov pa – sod je držal 231 litrov – je Anton Müller velikodušno daroval za ranjence! Vino se ni razdeljevalo ranjencem takoj, ker bi to trajalo predolgo, ampak okrog 6. ure zv. po večerji po stražnicah pod najstrožjo kontrolo. Ob 5. uri je božičnica v „Društvenem Domu" minula in vsa odlična družba se je podala takoj v „Sokolski Dom", kjer so že bili zbrani v dvorani ranjenci iz „Rokodelskega doma" in iz Lončarjevega mlina, okrog 120. V dvorani je bilo postavljeno veliko, krasno razsvitljeno in bogato okrašeno božično drevo. Potem so cerkveni pevci in pevke zapeli pesem „Sveta noč" v nemškem in slovenskem jeziku, prebral je kurat nemški in govoril češki nagovor ranjencem in je župnik nemško in slovensko izrekel ranjencem zahvalo in voščila. Nato pa je v imenu vsega ljudstva tudi štabnemu zdravniku, drugim zdravnikom, kuratu, častniškemu zboru izrekel najtoplejša božična in novoletna voščila. Štabni zdravnik se je v prav toplih besedah zahvalil za pretkrasno božičnico obema občinama Domžale in Depalja vas, darovalcem, pevcem, „allen lieben Herren und Damen" in še posebno župniku „als der Seele der ganzen wunderschönen Veranstaltung." Razdelila so se darila, nakar je ob 6. uri zv. prelepa slovesnost bila zaključena. – Za božičnico se je dobilo še sledečih darov: Marija Senica 100 [illegible], njene tri uslužbenke 900 cigaret, Jakobina Vrider 400 cigaret, Josipina Skok 100 cigaret, Jožefa Kurzthaler 50 cigaret in Ivana Rožar 100 škatljic užigalic. Skupno se je razdelilo: 10.850 cigaret, 6000 piškotov, 2500 vojnopoštnih dopisnic, 1000 domžalskih razglednic, 500 škatljic užigalic, 300 cigar in 231 litrov vina! – V denarju so se v ta namen dobili še ti znatnejši darovi: Slovenska ljudska šola v Domžalah tedensko zbirko po voditeljici Tinki Bole 20 K, Hans Kurzthaler 20 K, Mellitzer Kleinlercher 20 K, župan Janežič 20 K, župnik Fran Jernik 20 K, tovarnar Jožef Oberwalder 10 K, depaljski župan 10 K, Josip Adamič 10 K.

Sveti večer – je bil letos prav lep, brez vsega snega, brez mraza. Pri polnočnici je bila cerkev natlačeno polna ljudij. Tudi vojaštva je bilo precej. Električna tudi letos ni gorela, ker je strojnik Andrej Frantar pri vojakih.

Božični prazniki – so bili tudi posebno lepi, brez vsega snega in mraza! Na sveti dan so otroci bosi okrog letali!

Enajst duhovnih opravil v treh dneh. – Rekord duhovnih opravil, sv. maš s pridigo ali brez nje, je bil v Domžalah v cerkvi letos v treh zaporednih dneh: 24., 25. in 26. decembra. 24. dec., na kvaterno nedeljo so bila: zj. ob 6. sv. maša s slovensko pridigo [imel župnik], ob 8. vojaška sv. maša s pridigo [kurat], ob 9. za tukajšnje Nemce sv. maša z nemško pridigo [župnik], ob 10. sv. maša s slovensko pridigo [p. Gracijan]. – 25. dec., na sveti dan: opolnoči peta sv. maša [župnik], zj. ob 6. sv. maša z blagosl. [župnik], ob 1/2 9 peta vojaška sv. maša [kurat, ki je prej ob 7. že imel eno sv. mašo v „Društvenem domu" in potem ob 10. še tretjo v „Sokolskem domu"], ob 10. peta sv. maša [župnik]. – 26. dec., na praznik sv. Štefana zj. ob 6. sv. maša s pridigo [župnik], ob 1/2 9. vojaška sv. maša s pridigo [kurat] in ob 10. sv. maša s pridigo [župnik].

Enaintrideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Majdič Franc, fant, star 26 let, iz Domžal, h. št. 78 od 17. pešpolka. Že l. 1914 je bil na gališkem bojišču ranjen v desno roko čez žile. Veliko je trpel vsled roke, katere ni mogel stegniti. Bil je superarbitriran. Silil se je, da bi delal, a ni mogel. Tudi je moral vsled hudega prehlajenja na bojišču bolehati na pljučih. Prišel je v garnizijsko bolnico v Ljubljano, kjer je 24. decembra umrl častne smrti za domovino. Naj počiva v miru!

Nakaznice za moko. – 13. in 14. dec. so se po občinskem svetovalcu Francu Kovaču zopet delile nakaznice za moko. Prišlo je na osebo: pšenične moke I. vrste kg 0·25 à 66 hel, ječmenove moke I. vrste kg 0·50 à 66 hel, pšenične krušne moke kg 0·58 à 48 hel, pšenične enotne moke kg 1·38 à 52 hel, ječmenove II. vrste à 48 hel kg 1·38, torej vse te mešanice kg 3·85 na osebo. Moka pa se je dobila potem šele 21. decembra! Nakaznic se je razdalo 363 za 1588 oseb. To je bila 14. razdelitev!

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje: - 57. Cerar Mihael, mož, star 34 let, Zg. Domžale 115 od 27. domobr. pešpolka je bil 28. julija 1916 od Rusov neranjen ujet. Ženi je pisal z dat. 5/8: „Nas je več domačih. Iz Stude je tudi eden [Markuža] in Žnajdar. Tako da nas je veliko Slovencev." -[58. Kos Jernej, mož, Studa 21, star 44 let od 27. domobr. pp je bil 28. julija 1916 od Rusov ujet] - 58. Kolar Gregor, mož, star 44 let, Stob 38 od 27. domobr. pp 1. st. je bil 2. nov. 1916 na goriškem bojišču od Lahov neranjen ujet. Domov je pisal z dat. 8/11 16: „Že dvakrat sem pisal, da sem ujet na Laškem. Gregor Zadnov."

Dvaintrideseti mrtev vojak iz naše fare: - je Franc Vojska, mož, star 42 let, Stob, h. št. 35, farni cerkovnik domžalski, od 27. domobr. pešpolka. 28. dec. dop. je došla od vojaka Janeza Jemec, Stob, 28 prijatelju Janezu Cerar iz Stoba dopisnica z dat. 10/12 v kateri sporoča med drugim: „Naznanjam Ti tudi eno zelo žalostno novico, da je Franc Vojska, mežnar goriški, težko ranjen v obe nogi. Težko bo ozdravel!" Še isti dan zv. ob 8. z vlakom je došla sledeča uradna dopisnica:

„Seelsorge des Feldspitales 4/13. Feldpostamt № 91. An Frau Maria Vojska in Stob № 35 bei Domžale, Krain.

Vor- und Zuname : Franz Vojska.
Charge : Landsturm Infanterist.
Truppenkörper : k. k. Lir № 27.
Assentjahrgang : 1895.
Heimatszuständig : Domžale, Stein, Krain.
Geburtsjahr : 1874.

ist gefallen (gestorben) am 24. Dezember 1916 und beerdigt am 26/XII 1916, Ort: St. Daniel, Bez. Sežana.
Unterschrift des Seelsorgers : Dominik Vlahančić, Feldkurat.

Dopisnica je došla sestri pokojnika, Frančiški Oberwalder v pošti, ki se ni upala pretresljive novice ženi in otročičem takoj povedati. Župnik pa je bil o tem takoj zv. obveščen.

Drugo jutro sta bila sinček Francelj in hčerka Minka pri sv. obhajilu, da bi jima Bog obvaroval ata, ker sta zvedela o hudi ranitvi obeh nog. Francelj je tudi stregel pri sv. maši. Župnik pa je milo gledal nanj, na ubogo sirotko, ki ni nič hudega slutil, ki mu niti na mar ni prišlo, da bi se atu kaj hujšega moglo zgoditi! Bil je blag mož, silno skrben oče svojih otročičev. Bil je tudi ud kat. izobraž. in podp. društva. Zato je iz „Društvenega Doma“ zaplapolala črna zastava. Cerkvenik je bil od let .... K vojakom je vstopil takoj ob začetku vojske, 27. jul. 1914 in je bil pri njih skozi ves čas. V začetku je bil dolgo na srbskem bojišču. Silno je zaželel priti domov! Sedaj pa je šel v nebeški dom! Bog bodi vrlemu junaku domovine plačnik, potrti ženi in ubogim otročičem pa tolažnik! Je bila še posebna milost božja, da je bil potem, ko sta mu bili obe nogi odtrgani, že po 1 dnevu rešen strašnih bolečin! Kaj bi bil počel revež – brez nog!

Kratko veselje Domžalca odpadnika. – 14. decembra je umrl v Dresden-u 29 let stari Jožef Regger iz Zg. Domžal, sin Tindca Melhijorja Regger in Kranjice Katarine Zupane. 4. aprila 1914 je došlo župniku glede njega sledeče uradno obvestilo: „Josef Regger, Privatexpedient, Dresden, Stephanienstr. 59, III natus in Domžale 17. IV. 87 baptizatus in Mannsburg-Mengeš, Sohn des Fabr. arbeiters Melchior Regger, Domžale №: 16 die 2. Apr. 1914 se a fide catholica defecturum esse declaravit, u. z. „wegen der Kirchensteuern.“ Reverentiae vestrae huius rei nuntius transmittitur, ut si expediat propinqui certiores fiant et apostasia perfecta, quae suo tempore indicabitur, in libro baptismali adnotetur. Parochia catholica ss. Cordis, Dresdae, die 3. Apr. 1914 Th. J. Bodenburg, parochus.“ Župnik je takoj poklical mater k sebi, ji žalostni slučaj razložil in ji povedal, da, kakor hitro bo uspešno odpadel, bo župnik dotično obvestilo župnega urada brez vsake opazke javno na prižnici prebral! Tega se je fant seveda ustrašil zaradi sramote staršev! Obvestilo o odpadu zato ni došlo! Povedala pa je mati, da je vzrok ta, ker se hoče poročiti z neko – protestantsko! In res! Letos pred 5 mesci se je z njo poročil, o čemer pa župnik ni dobil nikakega sporočila! Gotovo pred protestantovskim pastorjem ali civilno! Odpadnik pa se je svoje „sreče" malo časa veselil! Po 5 mesecih je že moral pred – Sodnika! Umrl je na vnetju slepiča!

Cerkvi darovan prt. – 23. dec. je pridna Marijina družbenica Frančiška Lotman iz Zg. Domžal, 64 darovala k jaslicam v cerkvi prav lep prt z napisom „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji", ki ga je tudi sama z vso vezenino naredila!

Zgodovinski dan za domžalsko posojilnico – je 30. decembra. Ta dan je namreč odposlala „Zadružni Zvezi" v Ljubljani zadnjo vsoto svojega dolga, ki ga je pri njej imela na tekoči račun. Sedaj pa ji torej ni bila nič več dolžna! Dolžna jej je bila od l. 1895, ko se je ustanovila, skozi vsa leta zmiraj. Takoj prvo leto je že ta dolg znašal 31.000 K. Ko pa je župnik s pomočjo posojilnice izvršil velika a prepotrebna dela: ustanovitev župnije, napravo pokopališča, kapelice, gospodarskega poslopja in ko se je sezidal v izredno velikem obsegu „Društveni Dom", tedaj pa je ta dolg pri „Zadružni Zvezi" že l. 1909 narastel na visoko vsoto K 141.597, l. 1910 pa K 149.127. Od tedaj Zveza posojilnici sploh ni dovolila nobenega višjega posojila in je posojilnica v največjih denarnih zadregah za „Društveni Dom" morala pri raznih posojilnicah denar izposojati. Stiske so bile od tedaj skozi vsa leta silno velike, nedopovedljive. L. 1914 je dolg pri „Zadružni Zvezi" vsled obresti narastel na K 158.158.

V času vojske pa, česar bi nihče prej ne bil mogel misliti in pričakovati, se je denarni položaj posojilnice čudovito zboljšal. Denar je prišel med ljudi, ker so se vsi pridelki in posebno živina lahko in drago prodajali in ljudje so vsled nevarnosti domá denar pridno v posojilnico nosili. L. 1915 se je dolg pri Zvezi znižal že na K 100.766. 30. dec. letos pa je bil ta dolg že popolnoma poplačan. Tudi posojilnice, pri katerih se je bil denar v prejšnjih hudih letih izposodil, so deloma že plačane, deloma pa bodo v naslednjih par tednih, ker je tudi ta denar že pripravljen! Hvala Bogu! Saj le On ve, koliko so v teh težkih letih pri posojilnici trpeli vsi odborniki Franc Kovačan, Janez Kajzan in + Peter Cesar in župnik kot načelnik!

Goriški begunci v Domžalah so dalje:-

92. Jug Anton, gostilničar, Solkan, Zg. Domžale, 38 – 4 osebe,
93 Bensa Jožefa, kmetica, Gorica, Študa, 4 – 5 "
94. Kras Jerica, kočijaža žena, Trst, Sp. Domžale, 49 – 3 "
95. Spravc Anton, kmet, Vitovlje-Osek, Študa, 34 – 11 "
96. Krampuš Franc, kmet, Kostanjevica na Krasu, Stob, 10 – 5 "
Iznos prej navedenih 409 "
Skupaj 440 oseb

Velikonočno spraševanje - je bilo tudi letos v adventu in sicer zopet v župnišču. Ker pa je bilo letos le malo fantov in mož doma, ampak večina pri vojakih, se je vršilo izjemoma letos spraševanje le za žene [dop. ob 9.] in dekleta [pop. ob 1.] Tvarina je bila: Kakšne posledice bo imela strašna svetovna vojska med nami v verskem, moralnem, političnem, gospodarskem oziru? Na kaj nam je sedaj posebno paziti, kaj storiti? Žene in dekleta so se spraševanja prav pridno udeleževale. Iz Krizantove tovarne pa jih tudi letos, kot lani, niso pustili k spraševanju, češ da imajo preveč dela! Zopet so prav pridno darovale za poplačilo cerkvenega dolga.

Prenovljenje stranskih altarjev in kipov v cerkvi. – Poleg na [illegible] izvršnih del je kipar Karol Kvavat iz Kamnika letos prenovil tudi večino drugih kiparskih in podobnih del v cerkvi, ki so bila vsa že zelo zanemarjena in popravila skrajno potrebna. Ta dela so bila: stranski altar sv. Ane za 265 K, stranski altar sv. Jožefa za 265 K, niša z Marijino podobo v steni pri prižnici [doslej je bila Marija oblečena, a sedaj, ko je prenovljena, je lepša brez obleke] za K 278.60, 6 postaj križevega pota za 84 K, očiščenje in bronsiranje niše in podobe Žalostne M. B. za 28 K, barvanje in lakiranje spovednice, barvanje vezi po cerkvi za K 44.50, čiščenje prižnice, zlatenje evangelistov v njej, barvanje in zlatenje vrat na prižnico, bronziranje ograje k njej za 142 K, barvanje sokeljna v kapelici M. B. na Goričici za K 72.50. Skupno so stala vsa ta dela K 1179.60!

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: – 102. Jesihar Franc, fant, star 21 let, Študa 40 od 27. domob. pp. je bil 19. septembra letos od granate zadet na goriškem bojišču in v hrbet in drugod ves pretlačen. Ranjen je pisal materi iz bolnice v Steintal: „Zavolj oči sem tukaj in hrbet me boli, ker me je granata zasula. Pa ni nič hudega; se ni treba bati!" – 103. Lobeda Alojz, fant, star 18 let, Zg. Domžale 83, od 27. domobr. pp. je bil 1. nov. letos na goriškem bojišču od kamna v levo koleno ranjen. Bolnica: Ptuj.

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: – 16. Hribernik Janez, fant, star 28 let, Depaljavas 33 od 17. pp je bil 28. oktobra letos odlikovan s srebrno svetinjo I. vrste, ker se je zelo odlikoval na goriškem bojišču in je bil pri tem 11. maja 1915 tudi tako hudo ranjen v desno nogo, da so mu jo morali nad kolenom odrezati!

Peto vojno posojilo. – Decembra se je podpisavalo V. vojno posojilo. Hranilnica in posojilnica v Domžalah je podpisala potom „Zadružne zveze" 10.000 K, občina Domžale potom „Kranjske deželne banke" 10.000 K.

Pretresljiva žalost domžalske pegunte. – V Zg. Domžalah, 107 bila mlada, še ne 30 let stara goriška begunka Ana Mrdan iz Gorice. 5 let je poročena s svojim možem, s katerim ima hčerko Viktorijo, en sinček pa je umrl. Mož je bil poslovodja v neki goriški trgovini. Prav posebno sta se razumela. Mož je moral k vojakom, žena pa kot begunka v Domžale. Pri sebi ima svojega brata, invalida Štefana Špacapan iz Kozljana, ki so mu lansko zimo v Karpatih zmrznili in odpadli vsi prsti na levi nogi. Sigurno je upala žena, da pride sedaj o Božiču mož na dopust, kakor ji je že v pismu napovedal! Kako si je želila njegovega prihoda! A mož ni prišel! Prišla pa je 29. dec. ženi dopisnica z dat. 21/12 16 Vojna pošta 386, v kateri ji prijatelj in vojni tovariš njenega moža sporoča prežalostno novico, da je njenega moža, starega šele 28 let, 13. dec. letos na tirolski fronti zasul snežni plaz in da je – mrtev! Uboga žena! Vsa obupana je prijokala k župniku! Župnik pa ji je dal podobico Žalostne Matere Božje z mečem v srcu, da jo naj v žalosti pogleda, poljubi, zaupa!

Na bojišču oboleli vojaki iz naše fare so odalje: – 32. Kravčič Ignac, mož, star 50 let, Sp. Domžale 64, od 27. domobr. pp. je avgusta letos na pljučih nevarno zbolel na bojišču pri Tolminu. Bolnica: Dunaj.

Župna cerkev za vojskine namene v letu 1916. – Župna cerkev v Domžalah je v l. 1916 po cerkvenih zbirkah nabrala in odposlala za razne vojskine namene:

17. aprila	kn. šk. ordinarijatu zbirka za Rdeči Križ - -	50 K
17.	" " " " " za pohabljene vojake - -	25.-
24.	" " " " " za goriške begunce - -	50.-
24.	" pomožn. odboru v Domžalah " " "	63.19
7. maja	c. kr. okr. glavarstvu za „Teden Rdečega Križa	100.-
15. avgusta	pomožn. odboru v Domžalah za pogoščenje ranjencev	100.-
23.	" kn. šk. ordinarijatu za pohabljence III. arm. zbora	50.-
		438.19

Prenos		K 438·19
4. oktobra	c. kr. okr. glavarstvu ob nabiralnih dnih - -	100·-
16. "	Pisarni na Reki za 100 izvodov „Vojnih Kristov" -	40·-
2. novembra	kn. šk. ordinarijatu za vojne vdove in sirote -	50·-
10. decembra	Pokroviteljstvu pomožnih uradov za božičnico vojakom -	50·-
18. "	odboru za vojskine sirote za božičnico - -	50·-
23. "	pomožn. odboru v Domžalah za božičnico ranjencem -	100·-
	Skupaj	K 828·19

Obhajanih je bilo l. 1916 v Domžalah:-

v januarju - - - - -	2400 oseb
" februarju - - - - -	2100 "
" marciju - - - - -	3300 "
" aprilu - - - - -	2700 "
" majniku - - - - -	2700 "
" juniju - - - - -	2700 "
" juliju - - - - -	2400 "
" avgustu - - - - -	2700 "
" septembru - - - - -	2100 "
" oktobru - - - - -	2400 "
" novembru - - - - -	2400 "
" decembru - - - - -	3300 "
Skupaj	31.200 oseb

[2050 oseb manj kot lansko leto]

Gibanje prebivalstva v Domžalah v l. 1916:-

V letu 1916 je bilo v fari Domžale

Rojenih - - - - - - 43 otrok

[9 manj kot lansko leto]

in sicer 27 dečkov in 16 deklic

Nezakonskih je bilo 6 !

Umrlo je 44 oseb

[10 manj kot lansko leto]

in sicer 13 otrok in 31 odraslih

Vseh skupaj počiva danes na
našem pokopališču 547 mrličev.
Oklicanih je bilo v naši cerkvi - - 6 parov
[ravno toliko kot lansko leto]
Poročenih je bilo v naši cerkvi - - 5 parov
[ravno toliko kot lansko leto]
Obhajanih je bilo v naši cerkvi - - 31.200 oseb
[2050 oseb manj kot lansko leto]
Vojakov naših faranov imamo do danes
Mrtvih - - 32
Ujetih - - 60
Ranjenih - - 103
Potrjenih - - 450.

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje: - 61. Šubelj Peter, mož, star 33 let, Zg. Domžale 125, od 27. domobr. pešpolka je bil 13. avgusta letos na gališkem bojišču od Rusov ujet. Nahaja se v Kamenec Podolski.

Žalostne zgodbe domžalskih beguncev. - Potoki solza spremljajo brezmejno gorje nesrečnih beguncev! V Zg. Domžalah 101 stanujejo hčerke c. kr. računsk. adjunkta Antona Kišent iz Gorice. 8. marca 1915 je bila njih mati, stara 52 let, doslej popolnoma zdrava, zadeta od mrtvouda in v 3 urah mrtva. Zadela jo je kap od silnih skrbi, kaj bo z njeno družino v slučaju vojske z Italijo, ki je postajala čim dalje gotovejša, o kateri je mož iz raznih uradnih odredb že naprej vedel in o tem povsod tudi z ženo govoril. Ob začetku laške vojske je moral njih 19 let stari brat odriniti k vojakom. Prišel je v rusko ujetništvo! V Gorici imajo krasno lepo hišo. 5 sob so imeli naši častniki zasedenih. Prav nobene obleke, nobenega perila niso odpeljali, ker je oče rekel, da se mora vse prej preskušiti in ni prav nič mislil, da bi mogel sovražnik v Gorico. V tem je pa Gorica padla. Niti ene stvari si niso

Niti pisemca na spomin na mamo, ki so jo tako silno ljubile, obleke, perila, nič! Če je kdo razgubil sedaj v Ajdovščini, koliko pa v Pirničah! – V Zg. Pirničah 137 bivajo že od začetka laške vojske otroci lesnega trgovca Hopman iz Gorice. Njih mati je bila skoro ves čas tukaj pri njih. Na moževo prošnjo pa se je za nekaj časa vrnila žena k njemu v Gorico. Ravno tisti čas pa je Gorica padla! In tako sta oba, oče in mati, prišla v laško ujetništvo! Otroci pa, 6 jih je, so tu v Pirničah v največjih skrbeh, kaj je z njihovimi starši. V septembru so po laškem Rdečem križu iz Rima dobili obvestilo, da sta oče in mati tedaj, ko se je sporočilo oddalo, kmalu po zasedenju Gorice, bila še v Gorici. Od tedaj pa ni nobenega sporočila več! – V Zg. Pirničah 43 biva žena dobrovskega župana Antona Lavrenčič s 6 otroci že od začetka laške vojske. Pred 6 mesci pa je moral mož k vojakom. Ranjen je bil v glavo. Sedaj je v bolnici pri Gradcu. O božičnih praznikih ga je šla žena obiskat. Komaj jo je spoznal. Za otročiče, ki jih je tako ljubil, ni nič vprašal! Zmešan je! Groza! Kaj naj sedaj počne uboga žena s 6 otročiči, katerih najstarejša je stara 13 let! Dom popolnoma porušen, veliko premoženje uničeno, ona begunka, mož zmešan! To so slučaji dušnega pastirstva, kot si pretresljivejših pač ni mogoče misliti!

Posledice vojske – se sedaj že silno čutijo na vseh straneh, povsod, v vsaki družini! Draginja je neznosna. A tudi za drag denar najpotrebnejših reči ni dobiti! Po premožnih hišah je veliko pomanjkanje! Vse zdihuje, vse toži! Kadarkoli pride k župniku, domačin, begunec, ranjenec, vsak mu razkriva le britkosti, žalosti, trpljenje! A čuda! Vse to gorje se prenaša udano, potrpežljivo, junaško! O Bog, daj nam pač kmalu konec vojske!

1917.

Štiriintrideseti mrtev vojak iz naše fare – je Mihael Us, oženjen, star 43 let, delavec, Sp. Domžale 58 od 4. lovskega bataljona. 17. jan. 1916 je vstopil k vojakom. Bil je pa že prej nekoliko zmešan, a zelo priden za delo. Samo dva meseca je bil pri vojakih v Gradcu in se mu je čisto zmešalo. Dali so ga v blaznico na Studenec in potem v hiralnico [blaznico] v Ljubljani. 4. jan. pa je dobila žena obvestilo: „Naznanim, da je Vaš mož danes, 1. jan. nagloma umrl. Pogreb bo 3. jan. Ljubljana 2/1 17 Dr Gregorič." Naj počiva v miru! Zapušča vdovo in eno hčerko!

Domžalska begunca in njuni ujeti starši – Od majnika 1916 sta v naši fari begunca brata Alojz, star 16 let, v Stobu, 37 in Eligij, star 13 let v Stobu 16 sinova Fortunata Kropošec, nadučitelja v Bojani, ki je bil z ženo in 5 otroci takoj prvi dan vojske z Italijo, 23. maja 1915 ujet in na Laško odpeljan. Oba sina pa sta bila tedaj pri Salezijancih na Rakovniku pri Ljubljani v šoli. Od tam sta prišla v Domžale. Ves čas nista o starših prav nič vedela. 5. jan. pa je došla na župnika sledeča dopisnica: „Alife 3/11 1916. Predraga Lojze in Eligij! Damo Vama vedeti, da smo zdravi in veseli! Vedno se spominjamo Vaju in komaj čakamo, da bi se videli. Kako Vama gre, odpišita! Mi smo Vama že dostikrat pisali, a nismo nič odgovora dobili in tudi ne vemo za gotovo, kje da sta, ali sta zdrava ali ne. Ako Vama je mogoče, odpišita po Rdečem Križu! Vsaj kako korespondenco da bi dobili od Vaju, bili bi veseli in tako smirom čakajmo po Vaju odg. Bog daj, da bi se kmalu sešli in da bi se videli zdravi. Vsa naša družina Vaju srčno pozdravlja brata, sestre, mama, posebno pa Vajin oče Fortunat Korošec, profugo in Alife [Caserta] Italia." ✝

Občni zbor kat. izobr. in podp. društva v Domžalah - se je vršil 6. jan., na sv. Treh kraljev pop. v župnišču. Leta 1916 je štelo društvo udov 76 moških in 181 ženskih, skupno 257 in sicer 63 mož, 13 fantov, 82 žena, 99 deklet. Društveni, strokovni odsek slamnikarskega delavstva v „Domžalah" je štel 15 moških in 86 ženskih, skupno 101 udov. Telovadni odsek Orel je tudi leta 1916 še moral prekiniti svoje delovanje, ker so skoraj vsi člani pri vojakih in ker je telovadnica „Društveni dom" še vedno od vojaštva zasedena, najprej kot „k. u. k. Filialmarodenhaus 1/15" objekt I, sedaj pa kot „k. u. k. Mobiles Reservespital 5", objekt I. Treznostni odsek je štel 40 moških in 152 ženskih udov in sicer popolnih abstinentov 6 moških in 14 ženskih. Podpore med bolne ude se je porazdelilo 616 K med 10 moških in 20 ženskih udov. V hranilnico moškega odseka se je vložilo K 471·40, vzdignilo ~, prihranilo torej K 471·40. Vlagalo je 20 oseb. V hranilnico ženskega odseka se je vložilo K 2462·73, vzdignilo K 6·50, prihranilo torej K 2456·23. Vlagalo je 50 oseb. Skupno se je torej tudi v tem najhujšem vojskinem letu prihranilo K 2927·63. Ta vsota se je 31. dec. 1916 vzdignila in s pripadajočimi obrestmi porazdelila na 69 hranilnih knjižic posameznih varčevalcev. Društvena knjižnica radi izrednih vojskinih razmer ni delovala. Tudi društvenih predstav in predavanj ni bilo. „Samopomoč" je plačevalo 167 udov. Pobirala se je po 30 h od uda v tem letu sedemkrat. Izplačalo se je vselej nad 50 K, skupno torej nad 350 K. Časopisov je imelo društvo: 7 izvodov „Slovenca", 10 „Mladosti" in 10 „Naša moč". Članice društva so se tudi v tem letu posebno odlikovale pri raznih pobiranjih za vojskine namene. Odbor se je soglasno izvolil ves dosedanji.

Novi farni cerkovnik. – Ker je dosedanji farni cerkovnik Fr. Vojska 24. dec. 1916 na bojišču padel, je župnik sporazumno z obema ključarjema s 1. jan. 1917 imenoval farnim cerkovnikom v Domžalah Matevža Flis, vulgo Majžunka iz Stoba, ki je doslej že skozi dalje časa prav pridno in vestno nadomestoval na vojski bivajočega cerkovnika.

Ujeti vojaki iz naše fare so dalje: – 62. Spaina Anton, mož, star 31 let, Zg. Domžale 109 od 17. pešpolka je bil oktobra 1914 na gališkem bojišču od Rusov ujet. Skozi dve leti ni bilo prav nobenega glasu od njega.

Štiriintrideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Florin Leo, fant, star 20 let, Zg. Domžale, h. št. 62 od 27. domobr. pp. Umrl je 6. jan. 1915 v ruskem ujetništvu. V „Slovencu" z dne 5. I. 1917 št. 4 je priobčeno o njem sledeče: „Iz uradnega seznama izgube št. 504: Inf. Florin Ferdinand Leo, 27. dom. pp. 2. st. Domžale, 1895, mrtev [umrl v ruskem ujetništvu 6. I. 1915]" Dve leti torej že počiva v grobu! Naj mu sveti večna luč!

Petintrideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Jeltra Mihael, fant, star 20 let, Sp. Domžale, h. št. 1 od 7. lovskega bataljona. Padel je julija 1916 na bojišču. V „Slovencu" z dne 21. decembra 1916 št. 292 je priobčeno pod naslovom „Izgube 7. lovskega bataljona (Iz seznama izgube št. 495)" o njem sledeče: Mrtev: Lovec Jeltra Mihael, 3. s., Domžale, 1896 [1.–31./7. 1916]" "Večkrat je pisal materi, da je v tako hudem ognju, da skoro ni mogoče, da bi ostal pri življenju! Naj junak domovine počiva v miru!

Zgodovinsk prizor za „Kitarsko društvo v Domžalah" – je bil 9. januarja zvečer. Poslovodja domžalske slamnikarske tovarne Jakob

Oberwalder & Co, k. u. k. Hoflieferanten, Alojz Ladstätter je prišel k župniku kot načelniku zadruge z naročilom, da tovarna kupi od zadruge vse kite. Župnik pa mu je odgovoril, da zadruga sploh nobenih kit več nima sedaj v zalogi, ker jih je samo tovarna P. Ladstätter & Söhne pred časom že od zadruge kupila nad 30.000! Sedaj je že vse prodano! Odšel je z obžalovanjem, da je prišel - prepozno! Nemogoče je popisati, v kakšno zadoščenje je ta prizor bil župniku! Skozi leta se je na neverjeten način trudil z zadrugo! Prav vse ji je bilo nasprotno! Ljudje so jo najprej bagatelizirali, potem pa bojkotirali! A župnik ni omagal! Saj je jasno videl, da je v njej edina prava in varna pot in pravi začetek gospodarsko dvigniti naše dobro ljudstvo na tem industrijsko tako važnem kraju! Sedaj pa se je pokazalo, kako prav je imel! Tovarne tovarke bi danes rade vse kite pokupile od zadruge, samo ko bi jih zadruga še kaj imela!

Naše „Rumunke“ so se srečno vrnile. - 9. jan. so prišle domov dekleta Kraš Ivana in Kraš Pavla, Mišjakove iz Hroba; Šinkova Cecilija iz Topoljevec in Čad Frančiška iz Stude pa že prejšnji teden. Skozi ves čas so bile v Bukarešti. Veliko strahu in groze so pretrpele, posebno, kadar so Zeppelini in drugi zrakoplovi metali bombe na mesto. Zato pa je bilo tudi veselje njihovo nepopisno, ko so naše zavezniške čete vkorakale v mesto! Oprešene svojega vjetništva so se smele vrniti sedaj domov!

Žalostna prikazen vojske: oderuštvo! - Premnogo je sedaj ljudi, ki izrabljajo pomanjkanje in stiske ljudi v vojskinih časih v svoj krivičen dobiček. Take pijavke, ki izsesavajo kri ljudstva, se dobe sedaj skoraj v vseh stanovih. Zdi se, kakor bi bil svet popolnoma pozabil na 7. božjo zapoved. Popolnoma nepotrebno blago se prodaja za neverjetne cene. Nešteto vojnih dobaviteljev, posebno seveda judov, je še krasnovenih. Namesto dobrih podplatov so vojakom za strašno zimo v Karpatih dali papirnatih podplatov! Tudi vlada s svojimi nespretnimi odredbami v tem oziru nima srečne roke! Nešteto je pritožb zoper vojnožitni zavod in razne njegove koncesijonarje. Krompir n. pr. mora kmet predati zavodu po 9 K. 100 kg; isti hip ga pa revež od kmeta ne sme kupiti po 9 K, ampak mora tisti krompir od koncesijonarja vojnožitnega zavoda - za Domžale je to Josip Kuralt - za 13 K, torej 4 K dražje! Fižol mora predati po 40 h vojnožitnemu zavodu, ki potem isti fižol prodaja po 65 h! Tako je v vseh stvareh! In pri vojaštvu! Starši pošiljajo svojim sinovom jestvin, denarja, ki pa premnogokrat ne pride v roke sinu, ampak drugim! Manjka poštenja, vesti, vere! Nekateri žrtvujejo za vojsko vse, prav vse, drugim pa je tudi vojska le pripomoček, da polnijo svoje malhe in svoje žepe! Po vojski bo o tem veliko slišati!

Otroci se igrajo z vojaškimi patroni. - 27. decembra 1916 pop. so pri Mlakovčevem kozolcu v Stobu trije šolarji: Strukelj Janez, Kvas Anton in Pavlin Tomaž iz lahkomišljenosti hoteli prižgati patrone, ki so jih našli po vojakih. Patron se razpoči, hipno se vneti in že se je vnela slama v Mlakovčevem kozolcu. Tomažev sin, ki je ogenj provzročil, leti k mežnarju, naj hitro plat zvona zvoni, kar pa tudi takoj stori, ker se je že hudo kadilo. Takoj je bila tudi stobovska požarna bramba na licu mesta in je ogenj pogasila še preden se je mogel razviti. Samo nekaj otepov je pogorelo. A strah je bil velik! - Drugi dan, 28. dec. je pri Kelvru v Zg. Domžalah 7 let stari šolar Mirko Majnik z nožem nekako vrtal po patronu. Patron se razpoči in mu na desni roki tri prste zelo poškoduje. Sreča pa je velika, da revčka ni kar ubila silna eksplozija!

Sneg zapadel. - 13. jan., v soboto ponoči je sneg prvič zapadel. Dotlej je bila letošnja zima izredno mila in gorka, kot nalašč za begunce.

Dražba za cerkvene sedeže. – 14. jan., na nedeljo pred sv. Antonom je prišel v cerkvi na javno dražbo letos samo 1 moški sedež na koru v 6. klopi. Kupil ga je Franc Cerar, Sp. Domžale, h. št. 13 za 80 K.

Pobiranje letnine od cerkvenih sedežev. – Doslej se je ista pobirala vsako leto 17. jan., na sv. Antona dan zjutraj po sv. maši. Bilo pa je to zelo nepripravno vsled hudega mraza in vsled dela po tovarnah. Ljudje so se čimdalje bolj privajali, da so nedeljo pred praznikom župniku na dom nesli letnino. Zato se je letos tako upeljalo, da se bo odslej letnina pobirala vsako leto na nedeljo pred sv. Antonom. Tudi dražba cerkvenih sedežev se bo to nedeljo vršila.

Sovražniki odklonili mirovno ponudbo. – Na najgrši način so sovražniki odklonili ponudbo našega in zaveznih vladarjev za mir. Cinično so sedaj razglasili kot svoj bojni cilj uničenje Nemčije in razdelitev habsburške monarhije, kar vse hočejo doseči v letošnjih pomladanskih ofenzivah. To bo še krvoprelitja, solza in gorja!

Strašna železniška nesreča pri Zagorju. – 15. januarja ponoči se je med Zagorjem in Trbovljami zgodila strašna nesreča na železnici, o kateri pa se iz vojaških razlogov doslej po listih še ni prav nič smelo sporočiti, tako da gotovega doslej še ni nič prišlo v javnost. Baje se je silno veliko zemlje od hriba odtrgalo in zasulo cel vojaški vlak, ki je vozil vojaštvo iz raznih zbirališč in dopustov na Štajersko in drugam. Na stotine – menda do 600-je mrtvih! Ostali pa so grozno poškodovani. Med temi je bivši domžalski mar Ludvik Pásecko, ki se je med vojsko v Kamnik preselil. Bil je baš na dopustu pri svoji ženi in otrocih. Vračal se je iz dopusta, pa je šel v smrt! Obe nogi sta mu bili strti. Drugi dan je v Ljubljani umrl! Tudi več častnikov je med žrtvami! Takoj v noči nesreče se je iz Ljubljane odpeljalo na kraj nesreče 14 vojaških zdravnikov. Vojni jetniki Rusi popravljajo železniški tir. Tu je baje tudi teh še zopet veliko podsutih, ker se je zemlja še znova udirala. Proga je za več dni zaprta vsakemu prometu. Ker je zadnje dni prav močno in dolgotrajno deževalo in je na dan nesreče bila na premnogih krajih velika povodenj, je vzrok strašne nesreče bržkone deževje. Vsled velike tajnosti pa, v katero je vsa ta nesreča zakrita, pa še nastajajo tudi vsakovrstne govorice, kakor da bi bil tisti hrib – podminiran in da se v tej smeri še vrše najstrožje preiskave! Pomisliti je, da so pri nas vsa zidarska dela, tudi pri železnicah in železniških mostovih do vojske skoraj izključno izvrševali le Italijani!

Blisk, grom, toča, nalivi. – 16. januarija dop. je silno deževalo, ob 11. dop. pa je precej časa padala prav močna – toča! Celo potem in celo noč pa se je bliskalo in prav hudo grmelo! Nepričakovano je bilo! V Trzinu je bilo vse na vodi! 21. jan. potem je pa nastopil naenkrat prav občuten mraz! Domači naši, ki poprej niso vedeli, čemu so naše peči – kurijo in kuhajo le na štedilnikih – so sedaj šele spoznali, kako važna stvar v hiši je peč! A kaj, ko ni – drv!

Veliki zvon v Domžalah pojde prav v kratkem. – 17. jan. je došlo sledeče uradno obvestilo: „Militärbauaufsicht in Laibach. Abnahme der Kirchenglocken. Laibach am 16/1 1917. Mit der Abnahme der Glocken der Pfarr-Kirche in Domžale wird demnächst begonnen werden." Ta sedaj veliki zvon še prav posebno lepo poje! Ljudje ga pa poslušajo – s solzami! Škoda!

Silno pomanjkanje sladkorja. – 18. jan. se je po daljšem času v Domžalah dobil zopet sladkor, na nakaznice seveda! Že ob 5. zj. so stali ljudje pred prodajalnami in čakali, da bi ga kaj dobili! Saj po več dni še mnoge rodbine niso imele sladkorja!

Nakaznice za moko. – 18. in 19. jan. so se po občinskem potovalcu Fr. Končan delile zopet nakaznice za moko. Dobilo se je na osebo 2 kg pšenične moke à 48 hl in 1·9 kg ječmenove à 51 hl. Vseh mokarnice se je razdalo 370 za 1633 oseb. Moka se je isti dan razdelila! Ni lepa, a vendar je – dobra! Vsak pravi: „Hvala Bogu, da jo le imamo!" To je bila 15. razdelitev!

Ves železniški promet za civilno ljudstvo ustavljen. – 27. jan. zjutraj ob 6. je čakalo veliko ljudij na kolodvoru v Domžalah, da bi se v Ljubljano peljali. Kako pa se začudijo, ko se jim pove, da čakajo zastonj, da je ravnokar prišel brzojav, da je za 3 dni ustavljen ves železniški promet za civilno ljudstvo na vseh kranjskih železnicah! Vozi se izključno le vojaštvo, artilerija in municija na goriško bojišče. Nekaj posebnega se pripravlja!

Nova vojaška kuhinja in kopalnica v Domžalah. – Sedanji štabni zdravnik Dr. Röhning je dal vojaško kuhinjo zraven Strojne zadruge, ki je bila prav lepa, primerna in velika, podreti in prav na istem mestu okrog Božiča postaviti novo, veliko daljšo in prostornejšo kuhinjo. – Na Župniščnem vrtu v ozadju pa je takoj potem, meseca januarja postavil 28 metrov dolgo kopališče za vojaštvo, za katero se je v globočini 8 metrov dobila dobra in obilna studenčna voda. – Z župnikom sta zato imela hud nastop, ker niti vprašal ni, če sme!

Barake za 400 ranjencev. – Na Hadspättlujevem travniku med šolo in železniško progo in na drugi strani ceste na travniku proti tovarni namerava postaviti štabni zdravnik barake za 400 ranjencev, tako da bo vseh ranjencev v Domžalah do 800! 23. jan. so že vse premerili in količke zabili!

Novi vojaki iz naše fare. – 23. jan. so bili pri zopetnem pobiranju letnikov 1892 do 1898 iz naše fare potrjeni sledeči in morajo vstopiti 12. februarja:

453. Jemišič Vinko, fant, star 20 let, Vas Domžale, 6
454. Kleinlercher Peter, " " 18 " " " 131,
455. Majarič Karol, " " 18 " " " 104,

456. Pichler Silvester, fant, star 18 let, Zg. Domžale, 18,
457. Steiner Valentin, " " 19 " " " 90,
458. Šmit Štefan, " " 23 " " " 72.
459. Osovnik Franc, " " 18 " Sp. Domžale, 33,
460. Hofman Cijan, " " 18 " " " 32,
461. Šink Alojz, " " 20 " " " 55,
462. Habjan Alojz, " " 18 " Stob 58,
463. Šmele Tomaž, " " 19 " " 51,
464. Čad Valentin, " " 18 " Študa 28,
465. Kurent Franc, " " 21 " Depala vas, 40,
466. Škrlep Alojz, " " 22 " " 27.

General Globočnik poslal župniku važno fotografijo. - Šolska mladina se je generalu Globočniku za darovane „Strnike" o Božiču lepo zahvalila. Nato je došla župniku od fotografa iz Ljubljane po naročilu generala Globočnika krasna fotografija z lastnoročnim generalovim pojasnilom predstavljajoča prizor „Seine Kais. und Königl. Hoheit Armee-Ober-Kommandant F. M. Erzherzog Friedrich nimmt die Meldung des Brigadiers G. M. Gustav Globočnik bei Besichtigung eines Regimentes entgegen [23/XI-1916]". Na sliki so: generalissimus nadvojvoda Friderik, general Globočnik, poveljnik Boroević, korni poveljnik nadvojvoda Jožef, armadni generalštabšef feldmaršallajtnant Le Jean, generaladjutant grof Herberstein i. dr. Dragocen spomin na sedanji veliki čas!

Šestintrideseti mrtev vojak iz naše fare: - je Kornič Anton, fant, star 20 let, Zg. Domžale, h. št. 98 od „K. u. K. Hochgebirgs-Komp. 25." 17. jan. letos ga je plaz podsul, ko je reševal ponesrečene tovariše. 29. jan. je došlo njegovi materi sledeče pismo: „K. u. K. Hochgebirgs-Komp. 25. Feldpost 376. Exh. N: 93. An Frau Marie Kornič, Domžale. Feldpost 376 am 25. Jänner 1917. Als Kommandant obiger Kompanie obliegt mir die traurige Pflicht Sie davon zu verständigen, dass Ihr braver Sohn Anton Kornič am 17. d. M.

in treuer Erfüllung seiner Pflicht für Kaiser und Vaterland den Heldentod gefunden hat. Bei der Bergung verunglückter Kameraden fand er selbst den Tod im Schnee. Die entseelte Hülle des Verstorbenen wurde auf dem Heldenfriedhofe beigesetzt. Die trauernden Kameraden haben sein Grab mit Kränzen aus Tannenreisig geschmückt. Offiziere und Mannschaften der Komp. lassen Ihnen durch mich ihr herzlichstes Beileid entbieten. Die bei dem Verstorbenen vorgefundenen Sachen gehen Ihnen gleichzeitig rekommandiert zu. Kompanie-Kommandant Hermann Jurinka Lt". Od 15. aprila 1915 je bil pri vojakih. Cel čas ni bil prav nič doma, dasi je silno želel obiskati svojo mater, katero je posebno ljubil. Dopusta ni dobil skozi cel čas nobenega! Bil je izučen kovač. Prav priden fant je bil. Naj vrli junak domovine uživa rajsko plačilo!

Močan potres v Krški vasi in v Brežicah. – 29. jan. dop. ob 9 uri 23 minut se je po premnogih krajih Kranjske čutil bolj ali manj močen potres. Tudi župnik v [illegible] ga je v svoji sobi razločno čutil. Vendar ni bilo nobene škode. Pač pa je prav ta potres provzročil silno razdejanje in škodo v Krški vasi blizu Krškega na Dolenjskem in v Brežicah. Posebno močno se je treslo v Krški vasi, ki šteje nad 500 ljudij. Med hišami se jih je več podrlo, 20 jih je težko poškodovanih, skoraj vse ostale hiše in gospodarska poslopja so poškodovana! Groza je bila strašna. Vojaštvo je postavilo tjà šotore, odeje in vojne kuhinje. V Brežicah je zelo poškodovan frančiškanski samostan, cerkveni stolp, mnogo hiš. Neko žensko so zasule podirajoče se stene; umrla je! Iz Zidanega mostu so poslali tovorne železniške vozove, v katerih se lahko kuri. Mnogo [illegible] rodbin biva v njih. In ravno sedaj je veliko snega in silno občuten mraz! Ubogi ljudje! Tudi na Ratežu je bilo hudo!

Podmorski čolni nastopijo z vso silo! – 1. februar ostane v zgodovini sedanje vojske zabeležen kot dan dalekosežnih pohodov.

Ta dan se je pričela prostrana podmorska vojska. Podmorski čolni so nastopili v vsej svoji grozni moči! 31. jan. zvečer ob 6. uri so bili na Dunaju povabljeni zastopniki dunajskega in inozemskega časopisja v zunanje ministerstvo, kjer so jim naznanili, da sta osrednji velesili z noto obvestili nevtralce, da se s 1. febr. prične prostrana podmorska vojska. „Odločeni smo, da okrajšamo vojsko z vsemi sredstvi, s katerimi razpolagamo. Vse smo premislili, kar lahko sledi. Trdno smo odločeni, da prevzamemo vso odgovornost! Saj smo čakali do danes do skrajnosti! Do skrajnosti so šle osrednje sile v mirovnih ponudbah in tudi še potem, ko so bile odklonjene!" Sedaj pa je parola: boj! Metodo, ki jo sovražniki že ves čas vojske uporabljajo, ko nas hočejo izstradati, bodo odslej tudi Avstrija in njeni zavezniki pričeli uporabljati. Veliko Britanijo, Francijo in Italijo bodo odtrgali od vsakega prometa na morju in bodo v ta namen od 1. febr. v določenem zaprtem ozemlju preprečili vsako plovbo takoj z vsemi sredstvi. Doslej se s to prostrano uporabo podmorskih čolnov, kar se je od premnogih v Nemčiji že skozi dolgo časa zahtevala, ni pričelo iz ozirov na Ameriko, ki je za ta slučaj zagrozila z napovedjo vojske! A sedaj je pa izrekel Hindenburg, da „vsled splošnega vojaškega položaja smemo prevzeti vse posledice neomejenega bojevanja s podmorskimi čolni!"

Župna cerkev v Kremžalah zamenila II. vojno posojilo v peto. — 1. febr. se je župnik poslužil zelo važne in ugodne državne ponudbe: zamenil je potom „Boden-Kredit-Anstalt" na Dunaju II. vojno posojilo v znesku 50.000 K v V. vojno posojilo [40 letno 5½% amortizacijsko državno posojilo]. Po kurznem razločku [II. 94 K 75 hl a V. 92 K] in obrestni diferenci za čas od 1. maja do 1. junija, ko so kuponi V. voj. posojila izplačljivi, se je s to zameno profitiralo po K 3·21 od 100 K, ki so se izplačali v gotovini. In res je prejel župnik 3. febr. od Boden-Kredit-Anstalt po poštni položnici

1604 K 40 hl, katere je zopet izključno le on s to srčno mislijo priložil cerkvi! [Glej „Izkaz dohodkov in stroškov župne cerkve v Domžalah 1917 št. 46!] Zraven pa so s tem priložene vsote [5½%] obresti za celih 40 let!

Silno hud mraz – je bil v prvih dneh februarija. Živčnica je bila tako nizka, kakor po poročilu iz Kolina že 100 let ne v srednji Evropi! Potem pa je bil še vsak dan hujši. Po tirolskih hribih in v Karpatih je bilo do 34 stopinj mraza po Celziju. 5. februarija je bilo kar nestrpno. Tudi v zakurjenih sobah v župnišču so se okna le malo otajala čez dan. A vojska gre tudi v tem mrazu kar naprej!

Zastopstvo kranjske dežele pri cesarju Karolu I. – 31. jan. pop. ob 3. je Njegovo Veličanstvo cesar odposlanstva prvih avstrijskih dežel sprejel na Dunaju. Izmed teh je bila z milostnim odlikovanjem vojvodina Kranjska najštevilnejše zastopana: Štela je 25 zastopnikov, med njimi tudi deželni poslanec kamniškega okraja Ihan kmet Ivan Lavrenčič. Navzoča sta bila cesar in cesarica. Na navdušeni poklonilni ogovor voditelja deputacije deželnega glavarja Dr. Šušteršiča je cesar izredno milostno in prijazno odgovoril nemško in končal v lepi pravilni slovenščini: „Bog ohrani lepo deželo Kranjsko! Sporočite svoji domačiji moj cesarski pozdrav!" Cesar in cesarica sta se s posameznimi člani deputacije izredno ljubeznjivo razgovarjala.

Begunček umrl v Domžalah. – 1. febr. je umrl v Sp. Domžalah, h. št. 58 vsled božjasti 4 leta stari begunček Jožef Jamšček, zak. sin Štefana Jamšček, posestnika v Kromberku pri Gorici, sedaj pri vojakih in Gizele Jamšček roj. Badalič, begunke. Pokopan je bil 3. febr.

Nemajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 4. febr. pop. je v tukajšnjem k. u. k. Feldspital 119 /: k. u. k. Mobiles Reservespital No 1/1 :/ Objekt 4, Sokolski dom, vsled vnetja prsne mrne umrl ranjeni vojak lovec Peter Gavrić od c. kr. poljskolovskega bataljona N° 4/8, rojen l. 1883 v Smrtiči, okraj Prnjavor v Bosni, delavec po stanu, oženjen, vpoklican k vojakom l. 1914, vere grško-orijentalske, pravoslavne. Pokopan je bil kot tretji vojak na neblagoslovljenem oddelku pokopališča 6. febr. pop. ob 1/2 3. Ob navzočnosti do 40 vojakov v polni vojaški opremi s puškami ga je pokopal pravoslavni pop, mlad vojaški kurat, ki se je pripeljal iz Ljubljane. Najprej je v mrtvašnici precej dolgo molil in pel, nato je spremil mrliča k grobu, kjer je zopet precej časa molil in pel. Gledalcev se je navzlic mrzlemu vremenu precej nabralo.

Vojni superior 5. armade Klobovs pri župniku. – 5. febr. pop. je obiskal župnika v Domžalah vojni superior 5. armade Klobovs. Sporočil mu je, da bo sedaj v Domžalah nastavljeni vojaški kurat Maresy v kratkem drugam prestavljen in je prosil župnika, če bi hotel zopet on prevzeti vse dušno pastirstvo v tukajšnjih vojaških bolnišnicah. Župnik je seveda rade volje to obljubil. Saj ima z vojaki-ranjenci tudi sedaj ta čas, ker je kurat v Domžalah, vedno precej posla. Prav mnogi prihajajo v župnišče, posebno po knjige za branje, po molitvenike, katerih je v slovenskem, nemškem, hrvaškem jeziku tudi v tem času župnik precej razdelil med nje, seveda zastonj.

Novi vojak iz naše fare je odslej: –

467. Lavrič Peter, mož, star 36 let, Zg. Domžale, h. št. 21. Vstopil je takoj ob mobilizaciji l. 1914.

Sedemintrideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Lavrič Peter, mož, star 36 let, Zg. Domžale, 21 od 27. domobr. pešpolka. Rojen je bil 17. okt. 1880 v Zaborštu, fara Dob. Kot mizar je bival dalje časa v Domžalah, kjer se je tudi poročil l. 1904 z Julijano Kobilca iz Zg. Domžal, h. št. 48 [Janeškovo]. Ko mu je pa žena l. 1905 umrla, odšel je na Nemško v Duisburg in se je tam 20. aprila 1907 drugič poročil civilno „vor dem Standesbeamten" z Zofijo Keretić, Srbkinjo iz Zemlina v Slavoniji, grško-orijentalske [pravoslavne] vere, roj. 15. decembra 1881. Ob mobilizaciji je vstopil k vojakom in je bil hudo ranjen v pljuča in hrbet dec. 1914 v Karpatih. Kot invalid je prišel lani v Domžale z ženo in 10 let starim sinom, ki je bil katoliško krščen v župni cerkvi sv. Bonifacija v Duisburgu. Veliko je trpel. Versko pa se je popolnoma zanemaril. Pripadal je nemški socijaldemokraški stranki.*) Večkrat so ga nagovarjali, da bi se dal previditi. Pa o tem ni hotel nič slišati. Šele četrt ure pred smrtjo je privolil, da pride župnik in ga previdi. Bilo je pa že prepozno. Župnik, ki je takoj prihitel, ga je dobil že mrtvega. Žena je zatrdila župniku, da sta bila tudi po katoliško poročena v župni cerkvi sv. Bonifacija v Duisburgu in da je ona zagotovila katoliško vzgojo otrok. Katoliškega poročnega lista pa, je rekla, da nista vzela ob poroki in tudi pozneje ne, ker ga nista rabila. Vendar je župnik oziraje se na to, da je vsaj zadnji trenutek dovolil, da gredo po duhovnika in torej pokazal voljo se spraviti z Bogom, dovolil zvonenje in cerkveni pogreb, a je slučaj takoj sporočil knezoškofijstvu, ki je njegovo postopanje potrdilo. Pokopan je bil 7. febr. pop. ob 4. uri z vojaškimi častmi. Križ in krsto so nosili vojaki. Spredaj je šlo 14 vojakov v polni vojaški opremi s puškami. Tudi častno spremstvo ob krsti, špalir, so tvorili vojaki. Pri hiši je izvršil blagoslov vojaški kurat Marsy, pogreb pa je potem ob spremstvu kurata vodil župnik. Bodi pokojniku, ki je veliko trpel, Bog milostljiv!

Nakaznice za moko. – 5. in 6. febr. so se po občinskem potovalcu Fr. Kovačnu delile zopet nakaznice za moko. Razdelilo se je 377 nakaznic za 1668 oseb. Moka se je takoj isti dan dobila in sicer 1 kg ječmenove à 48 h in 1 kg pšenične à 48 h na osebo. To je bila 16. razdelitev!

Amerika prekinila diplomatične zveze z Nemčijo. – 4. febr. je kor. urad priobčil sledeči brzojav: „Vlada Zedinjenih držav je izjavila, da so diplomatične zveze z Nemčijo prekinjene. Nemškemu veleposlaniku grofu Bernstorffu so bili vročeni potni listi, ameriškemu veleposlaniku mr. Gerardu se je naročilo, naj zapusti Nemčijo." S tem se je zgodilo to, kar bi se bilo moralo že davno zgoditi, ako bi bilo šlo po volji frajmavrarjev sploh in Wilsona še posebej! Uloga, ki jo je Amerika skozi cel čas svetovne vojske igrala, je tako ostudna, tako podla, da se je moralo le eno želeti: Preje ko ta grda hinavka – namreč oficijelna Amerika – krinko vrže iz obraza in se pokaže, kakršna je skozi ves čas v resnici, namreč naša sovražnica, preje bo – konec vojske!

---

*) Značilne za njegovo socijaldemokratično mišljenje so besede, ki jih je izgovoril, ko so ga nagovarjali, da naj pokliče župnika: „Čemu bo hodil? Več moke naj bi mi bil prej dal, pa bi mi ne bilo treba umreti!" In vendar mu je šel župnik ves čas prav posebno na roko!

Najostrejši mraz letošnje zime – tako je pisal „Slovenec" dne 9. febr., da je bil ta dan, torej 9. febr. v Ljubljani da je kazal toplomer tj. do 18° C. V Kremšakah je bilo ta dan mraz 20° C pod ničlo! A drugi dan, 10. febr. je pa bil mraz še veliko hujši! Mraz -23° C v Kremšakah na prostem! Vse je kar škripalo! In cel dan ni mraz prav nič odnehal! Prav tako hud mraz je bil tudi v nedeljo, 11. febr. Zjutraj ob 6. je bilo prav malo ljudij v cerkvi. 10. in 11. febr. je župniku v posodi za umivanje v župnišču voda zmrznila, kar se doslej še prav nikoli ni zgodilo. Tudi pondeljek, 12. febr. mraz še ni prav nič odnehal. In tako skozi cel februar!

Veliki zvon se je poslovil! – 10. febr., v soboto popoldne je prišel vojak k župniku. „Nič veselega! Zvon Vam bomo vzeli!" Župnik takoj vpraša: „Pa vsaj ne danes in jutri?" „Ne; ampak v pondeljek zjutraj ob 8. bomo prišli z delom!" V nedeljo pove župnik na prižnici to važno novico faranom. Spomni se fantov, ki bodo drugi dan, 12. febr. vstopili v cesarsko službo. „Ti fantje se posebno postavijo, ker z njimi bo „ajnrikal" tudi naš – veliki zvon! Radi ga damo! Saj vidimo, da se brez njega vojska ne more končati, da brez njega ne pridemo do tako željno zaželjenega častnega miru!" Cel dan je potem zvon jemal slovo! Dop. pred opravilom, pop. pred litanijami in potem po litanijah celo popoldne do večera je slovesno pritrkavalo! Na večer pa je zvonilo mrličem za vse rajnke padle junake domovine, za vse farane! V ponedeljek zjutraj ob 7. se je še posebno mogočno oglasil veliki zvon sam in je skozi četrt ure glasno klical celi fari: „Fara domžalska! Glej, da te vsaj slabše ne dobim, kadar se, četudi iz drugega kraja, zopet vrnem!" Od 8. do 9. pa je zopet pritrkavalo. Ob 9. so pričeli svoje delo vojaki. „Partieführer" je bil Leopold Večar, štajerski Slovenec iz Ljutomera, z njim še en Slovenec iz Bleda. Ta dva sta delala do ½ 11. Pogledat je prišel delo tudi njihov četovodja Fentler. Pop. ob 1. pa je bilo v zvoniku 6 vojakov. Ob 2. je bilo vse pripravljeno. Treba je bilo namreč tudi precej zidu odkopati na obeh straneh line, ker je bil zvon precej širji. Ljudstva je bilo vse polno. Tudi dva amaterja-fotografa: vojaški kurat Vojteh Marsy in Peter Kleinlechner iz Fg. Kommand. k. St. Abt. 6 1/43 so vrgli zvon iz zvonika proti Krajšentku. Padel je kakih 4 metre proč od zvonika in sicer „na glavo", ker se je v zraku preobrnil. Ker so tla kamenita, zraven pa so bila vsled silnega mraza še zmrzla, se je zvon razbil na 4 velike, 5 srednjih in 6 malih, skupno 15 kosov. Dekleta [vodnica Marijine družbe Marica Šmon in Antonija Krenčan] so spletle lep, 1½ m dolg venec, da bi ga ovile okrog zvona. Z njim so okrasile sedaj zvonove „razvaline" in sta oba fotografa tudi „zvon v razvalinah" fotografirala, kakor še prej ob padcu. Pripomniti je še, da je en velik kos ob padcu zvona odletel prav pred kostanj, še malo naprej! In ravno od tam je župnik pred padcem prav veliko otrok spodil, da so se bolj ven odmaknili. Tako ni bilo, hvala Bogu, prav nobene nesreče! Celo popoldne je zvon potem ostal na istem mestu. Ljudje so ga nepretrgoma hodili gledat. Drugo jutro, 13. febr. je prišlo 7 vojakov ponj z velikim vozom s par konj.

celo uro so se matrali, a dvoh najtežjih kosov na noben način niso mogli spraviti na voz! Ker ne morejo drugače, jih nazadnje pritrdijo na dva močna droga in to z verigami pritrdijo k vozu. Celotne kose na vozu pokrijejo z vencem. Vmes pa ganljivo-milo pritrkava v zvoniku z ostalima dvema zvonovoma! Glas! Ob 4. se voz odpelje! Pred Rudolfovo hišo pa konja obstaneta. Po dolgim času jih z največjo težavo spravijo naprej! Pri železniškem tiru pa zopet obstaneta! Nikakor ju ne morejo spraviti naprej! Štrange in drugo sta vse potrgala! Izpreči so jih morali in dva druga konja vpreči, ki sta potem peljala zvon na kolodvor! Prevzetje zvona od vojaške oblasti se je vršilo potem v petek, 16. febr. na kolodvoru v Domžalah. Zvon je tehtal 1248 kg. Plačalo se je zanj 4992 K. Ločitev od velikega zvona, ki je imel zares krasen, mogočen glas, je bila vsemu ljudstvu silno težka. Dasi se je že dolgo vedelo, da bo treba zvon dati, so ljudje vendar še vedno upali, da morda le ne pride do tega! Nebroj solza je zato poteklo v fari v dnevih te pomenljive ločitve! „Upali smo, da nas bo on s svojim mogočnim glasom spremljal k zadnjemu počitku - a sedaj ga mi spremljamo!" A tudi to žrtev je doprineslo ljudstvo z občudovanja vredno ljubeznijo za blagor domovine brez vsakega godrnanja, brez najmanjše nevolje!

Goriški begunci v Domžalah so dalje:-

97. Mačus Katarina, Gorica, Štob, 49 - - - 6 oseb,
98. Marušič Olga, " " 34 - - - 1 "
99. Jelčič Antonija, Trst, fg. Domžale, 106 - - 2 "
100. Vižin Olga, Kremberg, fg. Domžale, 58 - - 2 "
Prenos prej navedenih 440 "
Skupaj 451 oseb

Na bojišču zboleli vojaki iz naše fare so dalje:-

32. Cerar Franc, fant, Studa, 30, star 24 let od Lofs-Krainpatt. No 15

je bil 14 mesecev pri vojakih pri Sv. Luciji, pa se je prehladil in je nevarno zbolel na pljučih. Bolnica: Ljubljana. – 33. Zalaznik Alojz, mož, star 32 let, Stob 5, rez. 17. pešpolka 5. st. je zbolel 3. oktobra 1916 na tirolskem bojišču na Monte Cuco na škorbutu [za zobmi črna kri, do polovice života rdeče pike, otekle noge] Bolnica: Insbruck 1 mesec, Pöstyen 2 meseca.

Župnikov klavir in oficirski ples v Domžalah. – 31. dec. 1915, pred Novim letom pop. ob ½3, ko je bil župnik ravno v spovednici, ga pridejo poklicat, češ da hoče neki častnik ž njim govoriti. Ko župnik stopi iz cerkve, mu častnik pove, da nameravajo oficirji naši, na Silvestrov večer prirediti „eine grosse Festveranstaltung", pri kateri nujno potrebujejo tudi klavir in da prihaja on v imenu vseh k njemu s prošnjo, da posodi klavir. To bi bila reč, ko bi bil župnik odklonil! Še lepše pa bi bilo, ko bi ob zvokih župnikovega klavirja oficirji in njihove dame celo noč plesali! Župniku je bila situacija takoj jasna. Vpraša, kje bodo „slavnost" imeli. „Im Hotel Post", odgovori častnik. Župnik se začudi, češ da mu je ta prostor dobro znan, a da je čisto majhen, da se mu zato čudno zdi, da bi v ta majhen prostor spravljali njegov velik klavir, ki jim bo vse zakotil. „Wäre nicht ein Pianino viel passender?" „Aber wo sollen wir es bekommen?" „Fragen Sie nur in der deutschen Schule! Beim Andreas Hofer-Verein bekommen Sie es bestimmt!" „Hochwürden! Für diesen guten Rat sind wir Ihnen Alle ganz besonders dankbar!" In je odšel. Župnik se mu je nasmejal in si je mislil: „Ali sem jih dal!"

Strašno razdejanje vojske. – 15. febr. zv. je šel župnik na kolodvor v Domžalah gledat „zvonove", ki jih v teh dneh iz bližnje okolice sem vozijo. Osemnajst jih je še ležalo tamkaj na tleh, ki so pravkar tako lepo oznanjali čast božjo, a sedaj pripravljeni, da se prelijejo v kanone, s katerimi se bodo ljudje morili! Največji med vsemi je mengeški, ki je imel čudovito mogočen glas! Vsi drugi so celi, samo naš in grobeljski sta ubita, v kosih! Ljudje žalostno gledajo ta pretresljiv prizor in govorijo: „Grozne čase smo dočakali! Strašno je razdejanje vojske!" In pa se zasliši petje in vriskanje fantov, ki so bili ravno ta dan na naboru: 17 in 18 let stari, letnik 1899! Iz naše fare jih je bilo 23 na naboru, od teh potrjenih 15! Druga prežalostna slika, ki priča, kako je tudi človeški materijal že uničila in razdejala vojska, da morajo že taki mladiči nastopiti v obrambo domovine!

Novi vojaki iz naše fare so dalje: – 15. febr. je bilo potrjenih 15 fantov rojenih l. 1899 in so morali vstopiti 10. marca, namreč:

468. Kleinlercher Georg, star 17 let, Zg. Domžale, 131,
469. Kocijan Konrad, " " " " " 14,
470. Okoren Jakob, " " " " " 122,
471. Pavlič Miha, " " " " " 87,
472. Novak Franc " " " " " 31,
473. Rezina Ivan, " " " " " 100,
474. Vit Anton, " " " " " 132,
475. Jelka Rudolf, " " " Sp. Domžale, 1,
476. Koch Franc, " " " " " 19,
477. Kanara Rudolf, " " " " " 48,
478. Leban Alojz, " " " " " 5,
479. Kvašan Anton, " " " Štob, 46
480. Košir Alojz, " " " " 42,
481. Kraljič Anton, " " " " 9,
482. Martinčič Anton, " 18 " Študa, 5.

„K. u. K. Feldspital 119" v Domžalah. – Vojaška bolnica v Domžalah, ki se je doslej imenovala „K. u. K. Mob. Res. Spital No 1/1" je dobila sedaj drugo ime „K. u. K. Feldspital 119". Ostalo je vse pri starem, samo ime je s 1. febr. novo!

Oddaja zvona vojaški oblasti. – 17. febr., v soboto dop. ob 9. se je na Kolodvoru v Domžalah vršila oddaja, oziroma prevzetje domžalskega [1], mengiških [11] in ihanskih [8] zvonov od vojaške oblasti. Navzoči so bili: Kot zastopnik „des Militär-Kommando, Graz" ing. Lt. Oto Gerhard, župniki domžalski, mengiški, ihanski in več vojakov. Vsak zvon so zvagali, nakar se je sestavil in podpisal protokol v 4 izvodih. Domžalski zvon je tehtal 1248 kg. Ker plačuje vojaška oblast 1 kg zvonovine po 4 K, znaša „Vergütungspreis" za domžalski zvon 4992 K, na katero svoto je župnik takoj podpisal pobotnico in je denar prejel „aus der Kasse der k. u. k. Militär-Bauabteilung des Militär-Kommandos in Graz" po poštni položnici. Pri tem prevzetju zvona domžalskega pa se opazilo nekaj nepričakovanega! Zvon, ki je tehtal 24·51 centov, bi bil moral tehtati 1372 kg, tehtal pa je le 1248 kg, torej 124 kg manj. In kako! Zbranih je bilo le 9 kosov, dasi se je zvon že ob padcu razletel na 15 kosov. 6 kosov je torej izginilo na Kolodvoru, ker od cerkve so se peljali še vsi kosi. Hitro se je zvedelo, da so ljudje iz neke napačne pijetete hoteli imeti drobce zvona za spomin in so si jih res tudi prisvojili, nekateri celo precej velike kose, otroci pa tudi odraščeni. Drugi dan je župnik ljudi raz prižnico opomnil, kako napačno so to storili in da morajo tekom enega dne vse nazaj prinesti, sicer bodo imeli opraviti z vojaško oblastjo. In res so prinesli v župnišče 57 kg zvonovih kosov, katere je potem v četrtek, 22. febr. naknadno prevzela na Kolodvoru vojaška oblast in nakazala zanje še 208. Celotna prevzeta zvonova teža je znašala torej 1300 kg in se je za zvon skupno dobilo 5200 K.

Begunska dvojčka rojena v Domžalah. – 12. febr. je v Zg. Domžalah, h. št. 101 gospa Anka Ipdar, učiteljica in soproga šolskega voditelja v begunskih barakah v Steinklammu, hči c. kr. namest. adjunkta Antona Kišut iz Gorice, ki je pred mesecem prišla iz Steinklamma k svojim sestram begunkam v Domžale, povila dva prav čvrsta dečka, ki sta bila 3. marca krščena kot pristna Hrvata na imena Borislav in Želimir. Pretresljivo pa je pri tem, da mati celo kot porodnica v celih Domžalah in sploh nikjer ni mogla dobiti niti peščice bele moke! S solzami je njena sestra o tem potiho tožila župniku o nad vse žalostni usodi nesrečnih beguncev! Župnikova mati pa je takoj vsaj za prvo silo prinesla jej porodici najlepše bele moke, dasi iste tudi v župnišču niti za najpotrebnejše sedaj ni več! Po posebnem prizadevanju obč. svetovalca Fr. Kravčana in župnikovem je doslej skozi ves čas vojske vsaka porodnica dobila 5–10 kg fine bele moke na posebno nakaznico. A sedaj pa tudi to ni več mogoče, ker bele pšenične moke nikjer ni več dobiti!

Apologija duhovskega dela v vojskinem času: – Pod naslovom „Presrčen poziv gg. duhovnikom“ so v „Škofijskem Listu“ 1917 str. 23 priobčili naš knezoškof sledeče: „Pri letošnjem zborovanju avstrijskih škofov na Dunaju se je sprožila misel, da bi se izdal veljaven in natančen izkaz vsega, kar so duhovniki storili za mnogovrstne vojne namene od začetka vojske do 31. dec. 1916. Ta izkaz naj bi bil stvarna in nepobitna apologija obrekovanih avstrijskih duhovnikov. Sklenilo se je, naj vsak škof poda potrebno gradivo za svojo škofijo in poskrbelo se bo, da se gradivo sistematično obdela in ponatisne. S tega razloga naročam, naj vsak g. župnik sestavi za-se, za kaplana in za cerkev zapisnik o delu za vojne namene. Točni odgovori naj se sestavijo v nemškem jeziku in do 20. febr. pošljejo gospodu dekanu. Ti izkazi bodo najlepše duhovsko delo pred svetom, ki zoper cerkev in njene služabnike še sedaj obrekljivo govori.“ – Glede na ta poziv je župnik sestavil in 19. febr. dekanijskemu uradu poslal sledeče poročilo:

Kriegsfürsorgetätigkeit in der Pfarre Domžale 1914 – 1916:

I. Kriegsgeldsammlungen in der Pfarrkirche:

1. für das „Rote Kreuz“ - - - - - -	200 K
2. „ „ bulgarische Rote Kreuz - - - - -	30 „

3.	für die Wintersoldatenkleidung - - - - - -	50 K
4.	" verkrüppelte Soldaten - - - - - -	125 "
5.	" " " des III. Corps - - - -	50 "
6.	" die Weihnachtsfeier der Soldaten in der Front -	50 "
7.	" " " " Verwundeten in Domžale -	100 "
8.	" " Beteiligung der Verwundeten in Domžale am 18. VIII. 16 -	100 "
9.	" " Witwen und Waisen der gefallenen Soldaten -	50 "
10.	" " " " " des III. Corps - - -	50 "
11.	" " Weihnachtsbescherung der Witwen und Waisen - -	80 "
12.	" " Gebetsbücher für die Verwundeten - - - -	65 "
13.	" " Polen - - - - - - -	50 "
14.	" " Görzerflüchtlinge - - - - - -	50 "
		1050 K

II. Kriegsgeldsammlungen in den Marienkongregationen:

1.	in der „Rotes Kreuz" Woche, separat noch -	200 K
2.	" den Sammeltagen vom 4.-8. Okt., " " -	200 "
3.	für die Görzerfirmlinge im Brucker Lager - -	40 "
		440 K

III. Kriegsanleihen:

1.	Pfarrkirche gezeichnet - - -	26.700 K
2.	Pfarrpfründe " - - -	85.000 "
3.	Pfarrer - " - - - - -	300 "
		112.000 K

IV. Kriegssammlungen ausserhalb der Kirche
im „Kriegshilfsverein in Domžale":

[Obmann: Pfarrer Franz Bernik,
Sammlerinnen: Marienkongreganistinnen]

1. Geldsammlungen:

a)	für das „Rote Kreuz" - - - - -	440 K
b)	" die Wolle für Soldaten - - - - - -	214 "
c)	" " Ortsarmen - - - - - - -	180 "
d)	" " erblindeten Soldaten - - - - - -	80 "
e)	" " Weihnachtsbescherung 1914 in Laibach - - -	30 "
f)	" " ruthenischen Flüchtlinge in Domžale - - -	60 "
g)	" " Görzerflüchtlinge - - - - -	320 "
h)	" " Weihnachtsbescherung 1915 im k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 in Domžale - - -	1062 "
i)	" " Beteiligung der Verwundeten im k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 in Domžale am 18. VIII. 16 - -	612 "
j)	" " Weihnachtsbescherung 1916 im k. u. k. Mob. Reservespital 1/1 in Domžale - - -	980 "
k)	" " Zementrahmen für die am Friedhofe in Domžale begrabenen Spitalssoldaten - -	126 "
		4104 K

2. Stoffsammlungen:

a) für das „Rote Kreuz" Laibach 128 kg Verbandstoff, 40 Hemde, Unterhosen, 130 Schneehauben u. a.

b) für die Verwundeten im k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 in Domžale anfangs August 1915: 470 Hemde, 127 Unterhosen, 145 Handtücher, 85 Leintücher, 30 Paar Strümpfe, viel Verbandstoff.

3. Obstsammlungen:

a) für die Verwundeten in Laibach 719 kg Obst,

b) " " " " Domžale 736 " " .

4. Veranstaltungen für die Soldaten:

a) für die Weihnachtsfeier 1914 nach Laibach: 5000 Zigaretten, 500 Postkarten, 20 Flaschen Wein, 30 Hemde u. a.

b) für die Verwundeten in Domžale bei der Ankunft des k. u. k. Feldmarodenhauses 1/15: Wein für 100 K;

c) für die Kaisergeburtstagsfeier am 18. VIII. 1915 im k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 in Domžale:
385 Beteiligte; jeder bekam: 1/2 Liter Wein, 1 grosses Stück weisses Brot, 15 Zigaretten, 1 Zündhölzchenschachtel;

d) für die Weihnachtsfeier 1915 im k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 in Domžale:
421 Beteiligte; jeder bekam: 1 neue wollene Unterhose, 50 Zigaretten, 2 Zigarren, 7 Äpfel, 3 Bisquitten, 1 Chokolade, 5 Feldpostkarten, 1 Zündhölzchenschachtel;

e) für die Kaisergeburtstagsfeier am 18. VIII. 1916 im k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 in Domžale:
430 Beteiligte; jeder bekam: 1/2 Liter Wein, 40 Zigaretten, 1 Zigarre, 1 Zündhölzchenschachtel, 5 Feldpostkarten;

f) für die Weihnachtsfeier 1916 im k. u. k. Feldspital 119 Mob. Reservespital 1/1 in Domžale:
500 Beteiligte; jeder bekam: 1/2 Liter Wein, 20 Zigaretten, 12 Bisquitten, 1 Zigarre, 2 Ansichtskarten, 5 Feldpostkarten, 1 Zündhölzchenschachtel.

V. Sonstige priesterliche Kriegstätigkeit:

1. Seit Anfang des Krieges wird in der Pfarrkirche eifrig um den vollständigen, glänzenden Sieg unseres Vaterlandes über alle Feinde gebetet. Es fanden durch mehrere Monate Segenmessen statt. Bei jeder stillen Messe wurde durch die ganze Kriegszeit der Rosenkranz laut zu dem Zwecke gebetet. Es wurden Prozessionen nach Velesovo, Homec und mehrere im Orte selbst veranstaltet. Bei allen wichtigeren glücklichen Kriegsereignissen wurden Dankgottesdienste gefeiert. In der Predigt wurde bei jeder sich bietenden Gelegenheit des Krieges gedacht und dem Volke Mut und Vertrauen zugesprochen.

2. Bei allen Kriegsanleihen wurde öffentlich auf der Kanzel und auch im persönlichen Verkehre vom Pfarrer Alles getan, um einen möglichst guten Erfolg zu sichern.

3. Desgleichen auch für die Unterstützung der Familien der eingerückten Soldaten und für die Approvisionierung der Pfarrinsassen. Zu wiederholten malen intervenierte der Pfarrer diesbezüglich.

4. Für das seit September 1914 in der Pfarre stationierte Militär besorgte er Gottesdienst immer, wann es nur erwünscht war. Im hier etablierten k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15 besorgte er durch 13 Monate freiwillig und unentgeltlich Seelsorge, wofür ihm am 14. Oktober 1916 über Intervention des Spitalskommandanten k. u. k. Regimentsarzt Dr Jand das „Ehrenzeichen II. Klasse mit der Kriegsdekoration" taxfrei verliehen wurde.

Pfarramt Domžale, am 19. Februar 1917. Franz Bernik, Pfarrer.

Domžalski nadučitelj Cedlasek oproščen vojaščine. – 21. febr. je prišel zopet v Domžale, da prevzame šolski pouk, nadučitelj Cedlasek, ki je bil v vojni službi skozi ves čas vojske od mobilizacije, od 27. jul. 1914. V imenu krajnega šolskega sveta je napravil župnik zanj prošnjo 16. novemb. 1916, da se ga nujno potrebuje v Domžalah za pouk šolske mladine, ker morajo sedaj ob najtežjih razmerah in v silno slabih učnih prostorih tri učiteljice poučevati štiri razrede! Kar se silno težko in redko zgodi, se je v tem slučaju posrečilo: prošnja je bila uslišana! Četrta učna soba se je proti najemnini 30 K mesečno dobila v hiši trgovca Josipa Senica. 26. febr. se je že pričel zopet redni 4razredni pouk. I. razred [91 otrok] ima pouk in sicer celodnevni, dvakrat na dan, pri Senici. Poučuje ga dosedanja voditeljica Zinka Jole. Soba je prav lepa. II. razred [92 otrok] je nastanjen v Gasilnem Domu. Ima tudi celodnevni pouk. Poučuje ga Gizela Cavčar. III. razred ostane razdeljen. III a razred, nižja skupina, [57 otrok] je nastanjen v občinski pisarni in ima tudi celodnevni

pouk. Poučuje ga nadučitelj Odlasek. III. b razred [41 otrok] in IV. razred [36 otrok] pa imata glede na bližajoče se poljsko delo le popoldanski pouk. Nastanjena sta v stari šoli. Poučuje jih Ruža Krsnikova. Pripomnjeno bodi, da se je učiteljica Zinka Jole skozi ves čas kot šolska voditeljica, posebno pri vsakovrstnih šolskih vojskinih nabirkah, prav veliko in vestno trudila, zato pa tudi pri vseh teh nabirkah dosegla prav častnih uspehov!

Župnik vojni kurat 6 dni. – 18. febr. je dosedanji vojaški kurat Vojteh Mary odšel iz Domžal v Kefrovan kot kurat. V cerkvi je skozi ves čas maševal le ob nedeljah ob 1/2 9, ko je navadno prebral tudi kratko nemško pridigo, katero je potem govoril tudi češko. Večkrat pa je le list in evangelij prebral. Med tednom bi bil imel vsak teden po štirikrat maševati v bolnicah, v vsakem objektu enkrat. Ponedeljek in sreda sta mu bila maše prosta, spalna dneva. Zadnjih 14 dni pa sploh ni maševal zaradi mraza! Oficirska zgovornost! – Novi vojaški kurat Jožef Horvath je prišel v Domžale v petek 23. febr. pop. To je pristni Madjar, meščanski katehet v Budapešti. Prav prijazen gospod je. Takoj ob prihodu se je predstavil župniku. Drugi dan pa je takoj še prišel tudi maševat v cerkev! – Od nedelje do petka pa je bil kurat zopet župnik. Šestkrat je bil v teh 6 dneh klican ranjence previdevat! V nedeljo 18/2 pop. je bil klican k nevarno bolnemu Bošnjaku v „Isolierbaracke“. Ta pa začne župniku zatrjevati, da je pravoslavne vere! S tem torej ni bilo nič opravila! V torek 20. febr. dopoldne med krstom je bil poklican v Društveni dom k zelo slabemu Slovencu iz Štajerskega. Z vsem ga je previdel in potem popoldne ob 4. še obhajal. V četrtek 22. febr. zvečer ob 6. je bil zopet poklican v Društveni dom k bolnemu Lahu iz Villesce pri Gradiški. Znal je samo laško. Silno je bil vesel, ko mu je župnik rekel: „Capisco anche italiano!“ Z vsem ga je previdel in še isti večer tudi obhajal. Drugi dan je pa še umrl!

Dvanajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 23. febr. je v tukajšnjem k. u. k. Feldspital 119, objekt 2, Opuštoni Dom umrl od župnika dne 22. febr. prevideni in obhajani Lah Sando Fogar, Landsturm-Arbeiter des k. u. k. Etappen-Train-Gruppenkommando N= 7/13, rojen l. 1867 v Bilesce, okraj Gradiška, rimsko-katoliške vere, oženjen. Tri dni prej je prišel iz Mengša. Vsled silnega mraza je tam zmrznil v noge. Umrl je na tetanus-u. Silno ga je vilo in treslo pred smrtjo. Pokopal ga je 25. febr., v nedeljo pop. ob 3. vojaški kurat ob asistenci župnika in ob navzočnosti več častnikov in mnogo vojaštva. Ker je bil pogreb takoj po litanijah, bilo je tudi ljudstva vse polno pri pogrebu.

Pretresljiva tragika domžalske begunke. – V Stobu, h. št. 10 biva begunska družina Franc Trampuš, 8 oseb, iz Kostanjevice na Krasu. Doma so imeli veliko posestvo, 11 glav živine in vinograde s pridelkom   hektolitrov vina na leto. Od začetka laške vojske so imeli v hiši in vseh prostorih oficirje in mnogo vojaštva, ker je bilo mnogo časa tudi korno poveljstvo nastanjeno v Kostanjevici. Skozi 14 mesecev je družina vztrajala med pokanjem granat in bomb iz zrakoplovov. Bili so v vedni smrtni nevarnosti. Sovražnik je vedel, da je tam korno poveljstvo. In ravno v njihovi hiši so imeli „Offiziersmesse". Ravno so vsak dan ravno med obedom prišli sovražni zrakoplovi in metali bombe. In vselej so morali takoj pustiti kosilo in zbežati v svoja skrivališča v kletih. Ker je bilo doma vse od vojaštva zasedeno, je morala družina večkrat po pol ure daleč iti prenočevat. Da, celo pod vozom so se morali skrivati pred sovražnimi zrakoplovi. V tem je hišna gospodinja, Elizabeta Trampuš, stara 35 let, porodila. Mož je od začetka vojske pri vojakih. Sedaj leži bolan na Dunaju v bolnišnici. Od poroda žena ni bila več zdrava. V tem je prišlo povelje, da so morali bežati. Prišli so v Stob, to v mrzlo stanovanje. Nastopil je februarija silen mraz, ki je bolno ženo popolnoma strl. Župnik jo je previdel in obhajal. Silno je prosila v bolnišnico, „češ, tam se bom pozdravila!" Peljali so jo! Po par dnevih bivanja v bolnišnici se ji - zmeša! Ko jo pride še od moža obiskat, mu povedo v bolnišnici, da je - na Studencu! 4. marcija pa dobi družina obvestilo, da je 3. marcija Elizabeta Trampuš v deželni blaznici umrla in da bo njen pogreb 5. marcija pop. pri K. M. v Polju. Komaj 8 dni je bila v bolnici, pa je znorela od silne žalosti in umrla! Ni čuda, da je še, izredno velike postave, prava Kraška korenina, ves v solzah rekel župniku: „Strašno nas Bog obiskuje!" Zapušča 5 otročičev! Rojena je bila v vasi Selo pri Kostanjevici.

Božičnica domžalskim vdovam in sirotam. – „Odbor za vojne vdove in sirote v Ljubljani" pod predsedstvom deželnega glavarja Dr Šusteršiča je za božičnico l. 1915 na prošnjo župnika poslal vojni vdovi Mariji Pavlin v Stobu, h. št. 62 za-njo in njenih 8 otrok po 15 K, skupno 135 K. Za božičnico l. 1916 pa je na prošnjo župnika poslal 5. marcija 1917 vojnim vdovam: Mariji Pavlin, Stob 62 [7 otrok] 120 K, Mariji Štempelj, Študa 25 [3 otroci] 60 K, Ludmili Landstätter, Zg. Domžale, 44 [2 otroka] 45 K in Mariji Kleinlercher, Stob 58 [1 otrok] 30 K, skupno 255 K.

Živela abstinenca! – Nečuvena je draginja vina! Župnik je plačal na debelo pri vinotržcu Antonu Müllerju v Sp. Domžalah 13. II. 1916 navadno belo namizno vino liter po K 1·60, rdečega dolenjskega cvička celo po K 1·80, 16. XII. 16 pa belo namizno vino še po K 2·60, 15. II. 1917 pa belo namizno štajersko vino na debelo liter celo po – 3 K! Pač razumljivo, da župnik že čisto resno razmišlja, da bi postal popoln abstinent!

Trinajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 4. marcija je v tukajšnjem k. u. k. Feldspital 119, Isolierbaracke umrl vojak Adalbert Lesniak, Landsturm Infanterist der k. u. k. Sanitätsabteilung № 9, rojen 1875 v Kutoma, okraj Rzeszow v Galiciji, rimsko-kat. vere, po poklicu kurjač, oženjen. Pred enim tednom je še lepo čvrst in zdrav prišel s sanitetno kolono iz Celja. Kurat ga je hotel imeti za svojega slugo. Hipno pa mu odpovedo pljuča. Navzlic vsemu prizadevanju zdravnikraum je bil v par urah že mrtev. Bil je previden. 6. marcija pop. ga je pokopal kurat ob asistenci župnika in ob navzočnosti štabnega zdravnika, več častnikov in vojaštva z vojaškimi častmi. Naj počiva v miru!

Družba sv. Mohorja – šteje pa l. 1917 v Domžalah 171 udov, 30 več kot lansko leto. Med temi so 3 begunci.

Vojakom na fronti primanjkuje živil. – Grozne reči je 2. marca pripovedoval župniku c. kr. ravnat. adjunkt Anton Kišent iz Gorice, ki je prišel kot boter h krstu novorojenčkov - dvojčkov svoje hčere pred par dnevi iz Ajdovščine. Zadnje dni je bilo celo pri vojakih na fronti pomanjkanje živil vsled silnih transportnih težav radi obilnega snega in premalo primega strašno. Vojaki da so celo zakopane ostanke konj, čreva in drugo odkopavali in - jedli! Ruski ujetniki da iščejo po smeteh vsakovrstnih kosti in mozeg iz njih izsesavajo! Vojaki pa pišejo domov, da je sedaj njihova hrana repa in korenje, drugi dan pa korenje in repa! Veliko konj vsled pomanjkanja mrve in slame da kar po potu pogine!

Velik nered pri oddajanju sladkorja v Domžalah. – Skozi 18 mesecev že dobivajo ljudje sladkor povsod, tako tudi pri nas sladkor na nakaznice. Župan daje nakaznice, sladkor se pa dobi pri trgovcih. Ves čas je pa v tem oziru velik nered. Trgovci svojim boljšim odjemalcem dajejo sladkor na vse nakaznice in tudi svojim odjemalcem iz tujih občin, ubožnejši domačini pa in posebno begunci dobijo le prav malo ali sploh nič. Mnogi so često po več tednov brez sladkorja. Župnik je radi tega že večkrat vmes posegel. Mnogim beguncem je naročil, da so nakaznice njemu prinesli in je on poslal po sladkor zanje. Tudi sam je šel z begunci v trgovino in je, ko je bila trgovina polna ljudij, ki so čakali na sladkor, zahteval od trgovca Jakoba Kis, da spričo njega takoj izroči sladkor beguncem na nakaznice! Višek nereda pa je bil 6. marcija pri oddaji za mesec marcij. Do polnoči so ga v trgovini Franc-a Košar oddajali. Mnogi so ga zelo veliko dobili. Drugo jutro je bila trgovina zopet kar oblegana. Veliko jih je čakalo cel dopoldne, a so morali naposled oditi praznih rok. S solzami so potem župniku potožili, kako se z njimi ravna. Isti večer in potem drugo jutro je šel župnik v trgovine Franc-a Košar, Josipa Senica, Jakoba Kis in Marije Trojan in je z vso ostrostjo ožigosal njihovo pristransko in nepravično postopanje pri oddaji sladkorja. Tudi je ekspresno poročal c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kamniku isti dan, 8. marcija, o opravičenih pritožbah v občini Domžale glede oddaje sladkorja in prosil, da glavarstvo „blagovoli ukazati trgovcem v Domžalah, da morajo sladkor prodajati v danih razmerah le ljudem občine Domžale.“ Tudi je naročil ljudem, domačim in beguncem, da vsak slučaj pristranosti in nereda takoj njemu sporoče. Posebno naj se vsak, ki bi bil brez sladkorja in bi na nakaznico ne dobil nič sladkorja, dočim bi ga drugi dobili, takoj pri njemu zglasi! Odločni nastop župnikov je vzbudil splošno pozornost in se je zelo odobraval. – Isti dan je župnik osebno sporočil tudi obema tukajšnjima mesarjema Karolu Kerin in Jožefu Janežič o velikih pritožbah ljudij, posebno revnejših, glede oddaje masti, loja i. dr. Tudi njima je zapretil, da bo vsak nered naznanil takoj višji oblasti. Saj se je od kontingenta prašičev in živine, določenega za Domžale, po v Trstu omoženi tukajšnji domačinki Tereziji Majdič pošiljalo meso, klobase i. dr. celo v Trst! Seveda za veliko večji dobiček, kakor bi se tukaj prodalo! Nečuveno!

Osemintridesti mrtev vojak iz naše fare: – je Matija Jeran, mož, star 47 let, Zg. Domžale 120 od 27. domobr. pešpolka. Umrl je 8. marcija 1917 v vojaški bolnici [k. u. k. Lagerspital] v Feldbach na Štajerskem za pljučnico. Pred 4 mesci šele je vstopil k vojakom. Nekaj časa je bil v Admontu, potem v Lebringu in skozi 3 mesce kot bolniški strežnik v Feldbach. Zadnjič je pisal ženi, da pride gotovo na dopust domov. Ker nekaj dni ni bilo nobenega pisma od njega, so se njegovi 3 otroci še živo veselili, da bodo vsak hip zopet očeta videli. 8. marcija pop. pa dobi žena brzojav: „Infanterist Mathias Jeran heute gestorben. Begräbnis am 10. März vormittags. K. u. k. Militärseelsorge.“ Uboga žena se takoj pelje v Kamnik, da bi dobila dovoljenje, da bi šla k pogrebu. A dovoljenja ne dobi! Drugi dan pa dobi sledečo dopisnico od moža: „Feldbach, k. k. Lagerspital, Gruppe 5, Abt. 5, Baracke 103. Dne 6. marcija. Draga moja žena in otroci! Na prvega sem zbolel. Zdaj pričakujem, kaj bo, ali bom boljši, ali bom slabši. Mislim, da imam pljučnico. Denar sem prejel. Ako bi se primerilo, da umrjem, boš ga že nazaj dobila. To Vas prosim, da ne žalujte preveč! Zdaj pa Vas še prav lepo pozdravim in Vam še podam svojo desno roko. Z Bogom! Matija Jeran.“ Bil je tudi član Kat. izobr. in podp. društva. Naj vrli junak domovine počiva v miru!

Štirinajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 8. marcija je umrl Jakob Bertić, „Landsturmpflichtiger Fuhrmann, k. u. k. Staffel 864“, rojen v občini Kaise, okraj Kutina na Hrvaškem l. 1866, rimsko-katoliške vere. Pred 5 dnevi je prišel s „Štafel 864“, 40 mož in 117 konj od Ajdovščine, kjer so vojakom na fronto živila vozili, v ta kraj na oddih, da se zopet okrepčajo po strašnem trpljenju čez zime. Njihov komandant poročnik je pripovedoval župniku, da mu je 31 mož pomrznilo, 17 konj samo zadnje dni poginilo! Tudi za pokojnika ni bilo nič oddiha. Dan za dnem, tako je pripovedoval župniku njegov četovodja, se je oglašal k „Marodevisit“, a poročnik ga je vselej kvalificiral za „dienstfähig“. Tako tudi 8. marcija! Prišel je v Desenje, kjer je bil nastanjen, ulegel se in kmalu nato – umrl, neprevíden! Bolezen: Herzerschöpfung, izmučenje do konca! Tudi ozebljen je bil čez v levo nogo. Isti dan so ga vojaki prepeljali v mrtvašnico v Domžale. 10. marcija, v soboto pop. ob 3. ga je pokopal kurat ob asistenci župnika, ob navzočnosti 3 oficirjev in do 80 vojakov z vojaškimi častmi. Naj počiva v miru!

Vojaška kopalnica – je bila 4. marcija dovršena in otvorjena. Skoro 2 mesca so jo delali. Je pa res prava umetna kopalnica. Postavljena je v ozadju društvenega našega vrta. 18 m je dolga. Ima centralno kurjavo, reservoar za gorko vodo, reservoar za mrzlo vodo, desinfektor za razkuženje obleke, skupno douche-kopelj, terapevtično kopelj, električno razsvetljavo, betonski tlak. Da bi se še uresničilo, kar je župnik rekel štabnemu zdravniku, ko mu je on kazal načrt te kopalnice: „Sie werden baden, wir werden baden!"

Napeljava elektrike v „K. u. K. Feldspital 119". – Petrolija povsod silno primanjkuje. Po cele tedne se ga nič ne dobi. V premnogih hišah ga nimajo. Sveče so pa strašno drage. Ena milli najslabše vrste stane 80 h! Štabni zdravnik si je v tej težavi pomagal z elektriko. Napeljal jo je v Društvenem domu, kjer je porabil kar našo „Kraftleitung", v šoli, kuhinji in kopalnici. V shrambi strojne zadruge je postavil močan bencin motor. 6. marcija je prvikrat zasvetila. Izvrstno sveti.

Vojaški kurat in pobiranje v pušco. – 11. marcija, v nedeljo dop. ob ½9. pri vojaški maši se je zgodilo nekaj čisto nepričakovanega. Župnik pri vojaških mašah ni pustil pobirati v pušco, dasi je kurat [illegible] želel, da bi se pobiralo. Župnik mu je odgovoril: „Mi rajše vojakom damo, kakor pa bi od vojakov pobirali!" 11. marcija pa se je po ukazu kn. šk. ordinarijata pobiralo za „vojaške domove na fronti". Zato je cerkovnik pobiral tudi pri vojaški maši, tem bolj, ker se je iste udeležilo tudi precej drugih ljudij, posebno Tirolcev. Ko kurat začne po prebranem evangeliju pridigati, gre cerkovnik pobirat. A sedaj se zgodi nekaj povsem nepričakovanega! Po par stavkih kurat preneha pridigati, gre na sredo altarja in nadaljuje sv. mašo! Po sv. maši, ko se mu je pa že poznalo, da čuti, da se je celo prenaglil, župniku reče, da v Budapešti ni take navade. Župnik ga pa, seveda prijazno, povdari, da sedaj on pač ni v Budapešti, ampak v – Domžalah!

Novi vojaki iz naše fare so sledeči: – Pri ponovnem prebiranju letnikov 1898 – 1872 dne 14. marcija so bili potrjeni sledeči, ki so vstopili 14. majnika:

483. Košak Jožef, mož, star 34 let, Zg. Domžale, 9
484. Kovač Janez, fant, " " " " 49
485. Trdina France " " 33 " " " 47
486. Petek Jernej, " " 38 " " " 31
487. Hrovat Karol, mož " 41 " Sp. Domžale, 67
488. Mlakar Janez, " " 33 " Stob, 29
489. Lebeda Janez, " " 47 " Rodica, 33
490. Lozar Janez, " " 35 " " 37
[491. Janežič Jožef, " " 30 " Zg. Domžale 56] ni bil potrjen!

Nakaznice za moko. – 13. in 14. marcija so se po obč. svetovalcu Fr. Kovačan-u zopet razdelile nakaznice za moko, ki se je takoj tedaj tudi dobila. Dobilo se je na osebo 1/2 kg pšene a 48 h in 1/2 kg ječmenove à 54 h. Razdelilo se je vseh nakaznic 379 med 1677 oseb. To je bila 17. razdelitev.

Župnik previdel ranjence. – Na prošnjo Kurata, ki slovensko in hrvaško le malo razume, je previdel župnik v k. u. k. Feldmarodenhaus 119, objekt I „Društveni Dom", Kitarska mala soba, 3 bolne vojake: za pljučnico nevarno bolnega fanta iz Mengša, jetičnega 47 let starega oženjenega Štajerca Slovenca in istočasno s tem tudi nevarno bolnega Hrvata, 24 let starega fanta. Zadnja dva je takoj potem pozneje istega dne tudi obhajal.

Velikonočna spoved vojakov v Domžalah – 13. marcija, v sredo pop. ob 4. sta Kurat in župnik spovedovala vojake domžalske v cerkvi. Prišlo jih je k spovedi 81, od teh jih je župnik spovedal 43 v slovenskem, hrvaškem, poljskem, rusinskem, češkem, slovaškem, nemškem in laškem jeziku. Drugo jutro ob 1/48 je imel Kurat sv. mašo in med sv. mašo sv. Obhajilo. Tik pred sv. Obhajilom je imel kurat nagovor v madjarskem, župnik pa v slovenskem in nemškem jeziku. Tudi prejšnji dan, pred spovedjo, sta imela kurat in župnik na vojake nagovore o važnosti velikonočne spovedi, o veliki milosti sprave, da jo ob tako nevarnih časih, ko so vsak hip lahko poklicani na bojišče, morejo opraviti in z obujenjem popolnega kesa.

Petnajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 18. marcija je umrl v k. u. k. Feldspital 119, objekt 2, Društveni dom „Landsturm-Infanterist" Jožef Kolarič od 47. pešpolka, oženjen, 42 let star, rojen 1874 „zu Tribein, Bez. Marburg", oni štajerski Slovenec, ki ga je župnik skupno z nekim 24 let starim Hrvatom previdel in obhajal. Na bojišču si je nakopal jetiko, ki ga je spravila. Solze so ga polile, ko je pripovedoval župniku, da ima doma družino, enega sina pa tudi na bojišču. Pokopal ga je 20. marcija pop. ob 3. kurat Chorvath ob asistenci župnika, navzočnosti 4 oficirjev in vojaštva z vojaškimi častmi. Naj počiva v miru!

Šestnajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 20. marcija je umrl v tukajšnjem k. u. k. Feldspital 119, objekt 2, Društveni dom, 25 let stari neoženjeni Dalmatinec Ive Krugača, „Landsturm-Infanterist des I. R. 22", rojen 1891 v Šibeniku v Dalmaciji, rimsko-kat. vere, „von Beruf Landmann". Vzrok smrti: jetika! Bil je previden. 22. marcija pop. ob 3. ga je pokopal kurat ob asistenci župnika, 4 oficirjev, vojaštva z vojaškimi častmi. Naj počiva v miru!

Prvi pomladni dan: začetek nove zime. – 21. marcija je po nekaterih dneh prej lepega pomladnega vremena zopet ves dan snežilo, kot v najhujši zimi. Ravno tako tudi 22. marcija, ko je tudi burja prav pošteno brila!

Peto vojno posojilo in župna cerkev v Domžalah. – Z denarjem, ki se je prejel od vojaške oblasti za zvon, je subskribirala župna cerkev v Domžalah potom Kranjske deželne banke v Ljubljani V. vojnega posojila nominale 5000 K, za kar je plačala 4870 K. Podpisala je 5½% l. 1922 povračljive državno-zakladne liste.

Velikonočna spoved vojakov v Domžalah II. – 22. marcija, v četrtek pop. sta zopet župnik in kurat spovedovala vojake v cerkvi. Kurat je spovedal 10 Ogrov, župnik pa nad 20 Nemcev in Hrvatov. Drugo jutro so bili ob ½ 8. med kuratovo sv. mašo obhajani. Pred sv. obhajilom je imel kurat nagovor v madjarskem, župnik pa v nemškem in hrvaškem jeziku.

Korajžen Madjarček. – V Kamniku in okolici je zbirališče rezerv za soško fronto, kjer se prav sedaj ima pričeti živahnejše delovanje. Zato vsak dan vozijo vlaki vojake iz Kamnika naprej proti fronti, pa zopet novih rezerv proti Kamniku. 21. marcija zv. ob ¾ 6. je vozil vlak s 30 vagoni ogrske honved-vojake iz Nagy-Kanizsa v Kamnik. Precej dolgo je ostal na kolodvoru v Domžalah. Takoj ob prihodu izstopi iz njega fantek, star 12 let. Nihče ga ni razumel, ker je govoril samo madjarsko. Poklicali so kurata. In njemu je fantek pripovedoval, da ima očeta na bojišču pri Gorici. Ker pa že več tednov od očeta ni bilo nobenega pisma in so doma mati in rodbina zelo v skrbeh, zato je šel on – očeta obiskat! Neovirano se je vozil do sem; nihče mu ni delal težav. Mislil je, da je že pri Gorici in je spraševal, kje so oče! Seveda ga je kurat pri sebi obdržal en dan, dokler ni ukrenil zanj, kar je bilo seveda edino pametno. Izprosil je nekemu tu bivajočemu Madjaru za teden dni dopusta. In ta je 23. marcija korajžnega fantka peljal ne k očetu, ampak k materi nazaj na Ogrsko.

Revolucija na Ruskem. – V Petrogradu je bilo že dolgo radi prehrane ljudstva veliko pritožb. Ljudje so dolžili vlado. Tudi duma je nastopila proti vladi. Zato jo je vlada razpustila. Duma pa je sklenila, da zboruje dalje. Hujskal jo je angleški veleposlanik Buchanan, ker se je bal, da ne bi car in vlada sklenila z nami separatnega miru. 9. marca je počilo. Množica je naskakovala trgovine. Začela se je prava revolucija. Veliko ljudij je bilo ubitih. Odbor 12 članov dume se je polastil vse oblasti. Vse ruske ministre so zaprli. Carja so prisilili, da se je za-se in za svojega sina odpovedal prestolu. Angleži se sedaj vesele, da so z uprizoritvijo revolucije dosegli svoje namene! Le res?!

Kitajec mora biti tudi zraven! – 14. marcija je kitajska republikanska vlada očitno stopila na stran entente, pretrgala diplomatske zveze z Nemčijo in v Šangaju zaplenila 30 nemških parnikov.

Mirovna devetdnevnica v Domžalah. – Moška Marijina družba v Haagu na Holandskem je izdala oklic na vse Marijine družbe celega sveta – 47.000 jih je – da priredijo na praznik Marijinega Oznanenja mirovne pobožnosti. V Domžalah se je v ta namen opravljala slovesna devetdnevnica v čast Kraljici miru od 18. – 25. marcija. Skozi cel teden je bila vsak dan sv. maša, zvečer [illegible], litanije presv. Srca Jez., molitev sv. Očeta za mir. 17. marcija pop. in 18. dop. sta spovedovala P. Kijonis in Lupnik. Po pobožnosti so potem ljudje skozi cel teden pristopali k sv. obhajilu. V nedeljo 18. marcija je bilo slovesno skupno sv. obhajilo vseh 3 Marijinih družb in moške kat. izobr. in podp. društva z društveno zastavo. Prav tako tudi 25. marcija z družbeno zastavo. K sv. obhajilu je v teh dneh pristopilo: 18. marcija – 530 oseb, 19. – 378, 20. – 194, 21. – 115, 22. – 92, 23. – 116, 24. – 104 in 25. marcija navzlic temu, da vsled obilnega, prejšnji dan padlega snega skoraj ni bilo mogoče k cerkvi priti – 232 oseb. 24. marcija so se članice Marijinih družb prostovoljno postile. 25. marcija pop. ob ½3. je bila kot sklep devetdnevnice ganljivo lepa, prisrčna mirovna pobožnost, zajedno kot slovesen shod vseh 3 Marijinih dnušt z družbeno razstavo: 1. Križev pot, 2. Izpostavitev Najsvetejšega, pri kateri so po „O salutaris hostia" pevci zapeli Hladnikovo „Marija skoz življenje"; 3. Pridiga, po kateri so takoj pevci zapeli „O Marija, naša ljuba mati"; 4. Rožni venec; 5. Lavretanske litanije; 6. Tantum ergo, Genitori, blagoslov, po katerem so zapeli pevci Foersterjevo „Presvetemu Srcu slava!" Pridiga je bila o prošnji na Kraljico miru, da nam Ona s svojo mogočno priprošnjo pri svojem božjem Sinu nakloni 1. konec strašne stiske in revščine; 2. zaželjeni mir, 3. edinost med krščanskimi narodi na podlagi pravice in ljubezni. Imel jo je župnik kot tretjo pridigo istega dne. Med pridigo se je v pušco pobiralo za vojne sirote, za Patronat sv. Vincencija, za kar se je nabralo 208 K navzlic temu, da je bilo ta dan že zjutraj in ob 10. običajno cerkveno darovanje. Vsa ta devetdnevnica se je krasno izvršila! Bila je to res pobožna, zaupna molitev! Kraljica miru, izprosi ga nam!

Silen sneg. – 24. marcija je cel dan tako močno snežilo, kakor skozi celo letošnjo zimo še nikoli. 25. marcija je bila zato pot k cerkvi silno slaba in težavna.

Cerkveno darovanje na praznik Marijinega Oznanjenja – 25. marca je znašalo: zj. ob 6. K 139·26, ob 10. K 90·90, skupaj K 230·16. Izredno veliko pri tako slabem vremenu!

Silna kanonada – se je iz goriškega bojišča slišala 26. marca zv. po Domžalah. V župnišču so kar šipe šklepetale po oknih!

Domžalski zdravnik odlikovan. – „Slovenec" z dne 30. marcija je prinesel sledeče: „Odlikovanja. Zlat zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje je dobil asist. zdravnik garnizijske bolnišnice št. 9 Dr. Matija Kočevar." Čestitamo! To je 17. odlikovani vojak iz naše fare.

Begunček umrl v Domžalah. – 30. marcija je v Sp. Domžalah h. št. 58 umrla 1 leto stara Gabrijela Jamšek, zak. hči Štefana Jamšek, posestnika v Krombergu pri Gorici, sedaj pri vojakih in Gizele Jamšek roj. Jardalič, begunke. Pokopana je bila 31. marcija.

Velikonočna spoved vojakov v Domžalah III. – 2. aprila, v pon„deljek pop. so kamniški kurat Čeh Petrašek, domžalski kurat in župnik spovedovali vojake. Čehe je spovedal kamniški kurat, Ogre domači kurat, Slovence, Hrvate, Poljake, Rusine in Nemce, skupno nad 40 pa župnik. Nad vse pretresljivo je bilo spovedovati Rusine. Vedno se je po„navljala ista prežalostna zgodba: „Ženo, otroke mi je zarobil Moskal. Ne dobim nobenega pisma od njih. Ne vem, če so še živi!" Bili so to možje od Stanislavov-a, Zborow-a, Nadworne. Nesrečni mož je bil takoj v solzah! Obhajani so bili 3. aprila zjutraj med sv. mašo kuratovo. Bilo jih je 119. Pred sv. obhajilom je imel župnik nagovor v nemškem in hrvaškem jeziku.

Župnik še zopet vojaški kurat. – 2. aprila je došel župniku sledeči dopis: „K. u. k. Feldspital 119. Res. Gesch. № 44. An Sr. Hochwürden den Herrn Pfarrer in Domschale. Domschale, am 2. April 1917.
Da der Feldkurat Josef Horváth abtransferiert wurde, wollen Euer Hochwürden den Seelsorgedienst bei obiger Anstalt übernehmen.
Im Sinne der diesbezüglichen Verordnung des Armeekommandos obliegt Euer Hochwürden auch die Matrikenführung. Die diesbe„züglichen Matrikenbücher wollen vom Feldkuraten Horváth übernommen werden. Koenig, Stabsarzt." Dosedanji kurat, vzoren duhovnik, zlata duša je bil prestavljen v Kamnik. On je bil v težkem položaju radi jezika, ker je dobro govoril le madjarsko, nemško za silo, a slovanskih jezikov se je šele učil. V Kamniku pa je sedaj veliko Ogrov, a nobenega ogrskega kurata. Posebno ljubezen je imel do šolske mladine. Večkrat je prišel k župnikovi uri krščanskega nauka tako v slovenski in nemški šoli. Iz Domžal je odšel 4. aprila.

Begunček umrl v Domžalah. – 2. aprila je umrl v Zg. Domžalah h. št. 43 Vladimir Lavrenčič, zak. sin Antona Lavrenčič, župana v Doberdobu in Karoline Ferfolja, begunke. 1 leto je bil star. Umrl je za božjastjo. Pokopan je bil 4. aprila.

Konj ga je udaril. – 31. marcija pop. je Franc Korjan

Roditov Francelj, iz Stroba, h. št. 27, konjski kupec, prodajal konja. Na preskušnjo sta se s kupcem vozila nekoliko okrog. Pred mesarjem Jožefom Janšič v Zg. Kromžalah pa je konj Franca kopitom udaril po desni roki tako, da mu je nad komolcem kost strl. Vojaški zdravnik Dr. Kavčič mu je za prvo silo roko obvezal, a ukazal, da so ga takoj odpeljali v Ljubljano v bolnico. Skozi ves čas vojske je znal tako ravnati, da je bil ves čas doma! In doma jo je sedaj huje skupil, kakor bi jo bil morda pri vojakih!

Molitve Velikega tedna – so bile letos prav posebno obilno obiskovane. Na Veliki Četrtek je bilo med slovesno sv. mašo obhajanih 377 oseb. Na Veliki Petek in Veliko Soboto se je vse ure glasno molilo pred Najsvetejšim, izpostavljenim v božjem grobu, popoldne v istem redu, kakor lansko leto. Vse ure so bile darovane za srečen konec vojske in so bile prav dobro obiskovane. Pri pridigi na Veliki Petek zv. ob ¼ 8 je bila cerkev polna. Tudi beguncev in vojakov je bilo mnogo. Pri „Gloria" na Veliko Soboto se je prav pokazalo, kaj sila naredi! Pritrkavalo se je z 2 zvonovoma „v treh": pri malem se je nabijalo spodaj s kembljem in po vrhu na srednji zvona s primernim lesenim prečnim nabijalom. Dobro je bilo! In to je odslej naše pritrkavanje!

Procesija Vstajenja – na Veliko Soboto zv. ob 6. uri se je izredno veličastno izvršila. Cel dan je prej deževalo. Proti 4. uri pa se je začelo vreme delati. Zvečer pa je bilo vedro. K procesiji je župnik osebno povabil štacijskega poveljnika ritmojstra Ansch-a, ki je prav prijazno vse ukrenil, da je dobila procesija poseben vojaški sijaj. Pred Najsvetejšim, katero je nosil župnik ob asistenci vojaškega kurata Chorvatha – prišel je prav radi procesije nalašč iz Kamnika – in 2 frančiškanov, je šel prvi roj vojaštva, 14 mož, ob obeh straneh Najsvetejšega častni vojaški špalir 12 mož s puškami, za Najsvetejšim častniški kor: štacijski poveljnik ritmojster Ausch, štabni zdravnik Dr Režnig, nadzdravnik Dr Kadlček, več nadporočnikov in poročnikov, skupno do 12 častnikov, in za njimi takoj drugi vsi vojaštva, 24 mož. Pred prvim vojem vojaštva je šla domžalska godba pod vodstvom kapelnika Janeza Cerarja, ki je v danih razmerah izborno igrala. Ljudi mnogo premnogo je bilo v procesiji. Vse hiše po Stobu so bile krasno razsvetljene. Ker je bilo še precej temno, je razsvetljava prišla do popolne veljave. Red je bil vzoren. Častništvo je pred in po procesiji v cerkvi zasedlo prostor v 5 prednje pregrnjenih klopeh.

Vojaška maša na Veliko Nedeljo – 8. aprila, na Veliko Nedeljo zj. ob ½ 9 je imel župnik za tukajšnje vojaštvo peto sv. mašo, katere se je udeležil ritmojster, štabni zdravnik, več častnikov in vse službe prosto moštvo. Pred sv. mašo je prebral list in sv. evangelij v nemškem in slovenskem jeziku in nato izrekel zahvalo v nemškem in slovenskem jeziku štacijskemu poveljstvu, častništvu, moštvu za častno udeležbo pri procesiji. Pri sv. maši je domači pevski zbor izvrstno pel pod vodstvom organista Jak. Flis Gruberjevo „Missa solemnis", „Haec dies" zl. Anton Foerster, „Angelus Domini" zložil M. Stehle. Ob sklepu je izpostavil Najsvetejše in molil „Kriegsgebet für Seine Majestät" v nemškem in slovenskem jeziku, dal blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu, nakar so pevci v slovenskem jeziku zapeli cesarsko himno.

Amerika napovedala vojsko Nemčiji. – 7. aprila, na Veliko soboto, je došla na Dunaj tale važna brzojavka: „Washington, 6. april. Predsednik Wilson je vojno resolucijo in proklamacijo vojnega stanja z Nemčijo podpisal." Najgrši hinavec, prostozidar Wilson je torej vrgel krinko iz obraza in se pokazal v svoji pravi podobi, kot našega strupenega, zakletega sovražnika. Ker pa je bilo tudi od naše vlade naročino našemu veleposlaniku v Washingtonu grofu Tarnowskemu, naj prekine diplomatske odnošaje z Združenimi državami in zahteva potne liste, ko je kongres pritrdil Wilsonovemu predlogu o obstoju vojnega stanja med Ameriko in Nemčijo, je bila s tem prekinjena tudi med Združenimi državami in Avstrijo diplomatska zveza. Sedaj bodo torej tudi naši Amerikanci - nad 300 jih je samo iz naše fare - okusili prijetnosti vojske. Župnik je povedal to novico na Velikonočni Pondeljek dop. ob 3/4 10. Takoj nato je v pridigi ob 10. pojasnil ljudem, kako je prišlo do te najnovejše vojske, z Ameriko, kako je prostozidarstvo vzrok tudi te vojske in je opomnil ljudi, da naj se prav zato tem pobožneje udeleži popoldanje potresne procesije, da nas Bog ob tem vsesplošnem svetovnem potresu reši! Amerika je že naš - enajsti sovražnik!

Potresna zaobljubljena procesija - na Velikonočni Pondeljek, 9. aprila pop. ob 1/2 3. se je prav lepo izvršila ob ogromni udeležbi ljudstva. Tudi več ranjencev se ji je pridružilo. Vreme je bilo dop. zelo deževno. A popoldne se je popolnoma spremenilo. Drugi dan, 10. aprila, pa je zopet močno deževalo.

Nov leseni tabernakelj za altar sv. Ane - se je oskrbel letos za Veliki Teden. Bil je zelo potreben, ker je bil dosedanji premajhen. Niti ciborija ni bilo mogoče notri spraviti, nikar še monštrance! Novi pa je dosti velik za oboje. Prav lep je. Naredil ga je tukajšnji kipar Karol Hrovat. Stane 295 kron.

Nadvojvoda Evgen se peljal skozi Domžale - 2. aprila zv. ob 1/2 6 so bile v Domžalah naenkrat vse bolnišnice zastražene. Na vsakih 100 korakov je bil vojak, oziroma orožnik. Kmalu se pripeljejo 3 beli avtomobili. V srednjem je bil nadvojvoda Evgen, ki se je peljal iz Gradca na soško fronto. V četrtek, 5. aprila, dop. ob 1/2 9. je bilo zopet enako zastraženo. Peljal se je zopet nazaj proti Gradcu.

„Miška!" - Kako sedanji konglomerat raznih jezikov upliva tudi na otroke, kaže sledeči dogodek: najmanjši otroci so bili nekaj nemirni v šoli. Župnik vzklikne: „Kaj imate?" „Mira!" se mogočno glasno odreže majhen paglavček!

Župnik med ranjenci. – 6. in 7. aprila, na Veliki Petek pop. in Veliko Soboto dop. je obiskal župnik prav vse ranjence pri Müllerju, Društvenem Domu, šoli in Sokolskem Domu, se je z vsakim nekaj časa razgovarjal in mu vošil srečne velikonočne praznike. Nekateri so mu kazali slike svoje žene, otročičev in s solzami pripovedovali, koliko časa jih že niso videli, kako srčno hrepene po domu..! Bili so vseh jezikov države in menda tudi vseh ver v državi. Na Veliko Soboto zjutraj je v Društvenem Domu spovedal in obhajal Poljaka in nekega Predarlca, katerega je tudi maziljil kot prvega z novim sv. oljem. Nevarno je bolan na pljučnici. 11. aprila pop. je zopet v isti sobi Društvenega Doma 4 ranjence spovedal [Moravca, Hrvata, Poljaka, Bukovinca], izmed teh dal 2 v sv. olje in 2 potem 12. aprila zj. obhajal. Moravec je 13. aprila umrl. Isti dan je obhajal v isti sobi na pljučnico nevarno bolnega Slovenca, doma iz Mengša. 18. aprila je obiskal zopet vse ranjence po vseh 4 bolnicah in jim je razdeljeval nemške, češke, poljske, slovenske, hrvaške, rusinske, madjarske, rumunske in laške molitvenike, poslane od „Zentralstelle für Soldatenlektüre, Wien IX, Kanisiusgasse 16."

Sedemnajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 13. aprila je umrl v tukajšnjem k. u. k. Feldspital 119, Objekt 2 – Društveni Dom, kitarska soba – na pljučnici 47 let stari, oženjeni Moravec – Lch. Franc Ernest [Arnošt], „k. u. k. Train Div. No 2, zugeteilt k. u. k. Staffel 1240," rojen 1870 v Kwasitz, okraj Kremsier na Moravskem. Obhajal ga je še prej kurat Chorvath, župnik pa ga še v sv. olje dal. Pokopal ga je 15. aprila, v nedeljo pop. ob 3. župnik ob asistenci bogoslovca Ant. Kolinar, ob navzočnosti 3 oficirjev in vojaštva z vojaškimi častmi. Naj počiva v miru!

Domžalski begunec umrl pri vojakih. – 4. aprila letos je v umobolnici Feldhof pri Gradcu umrl vojak Anton Lavrenčič, župan v Doberdobu, ki je kot begunec bival dalje časa v Domžalah in od tukaj vstopil k vojakom in katerega družina, žena in 4 otročiči, biva še sedaj tukaj, v trg. Domžalah, h. št. 43. Kot vojak je služil pri c. kr. črnovojniškem pešpolku št. 153, 1. stotnija, v Karpatih. Kmalu pa je zbolel v glavi. Zmešalo se mu je. Ko ga je žena v Gradcu obiskala, jo je komaj spoznal. Upanja na ozdravljenje ni bilo. Star je bil šele nekaj nad 40 let. V Domžalah je stanoval najprej nekaj časa v trg. Domžalah, h. št. 8. Potem pa je vzel v najem Kuntovo gostilno v trg. Domžalah, h. št. 35. Vsled vojske je zelo veliko trpel. Naj junak domovine počiva v miru!

Vojaštvo pri nedeljski sv. maši ob 10. uri. – 14. aprila, v soboto, je župnik osebno pri tukajšnjem štacijskem poveljniku ritmojstru Ausch-u sporočil, da sedaj, ko ni kurata tukaj, ima vojaštvo vsako nedeljo pri farnem opravilu ob 10. uri na razpolago vse klopi v cerkvi na moški strani, kadar pa bi bilo več vojaštva zopet tukaj, je pa rad pripravljen za vojaštvo oskrbeti zopet posebno vojaško sv. mašo. Ritmojster je odgovoril župniku, da ga to povabilo zelo veseli in da bo dal takoj v „Befehl", da se mora jutri vse službe prosto katoliško vojaštvo udeležiti službe božje. Tako se je tudi zgodilo. 15. aprila ob 10. je bila cerkev popolnoma polna. Vojaštvo je zasedlo vse klopi na listovi strani in stojišče do srede cerkve ob vseh klopeh. Zato je župnik list in evangelij prebral tudi v nemškem jeziku. Pridigal je o veliki slovesnosti, ki se je prav ob tisti uri vršila v cerkvi sv. Štefana na Dunaju: o slovesni zaobljubi cesarja Karola I za-se, za vso cesarsko hišo, za vse cesarstvo, da se postavi na Dunaju „Kraljici miru" v čast veličastna mirovna cerkev v dosego hitrega in častnega miru. Koncem sv. maše je pred izpostavljenim Najsvetejšim molil vojno molitev za cesarja v slovenskem in nemškem jeziku, nakar je sledil blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu in nato cesarska himna v slovenskem jeziku.

Nakaznice za moko – so se 3. in 4. aprila po občinskem svetovalcu g. Končan razdeljevale. Razdalo se je 371 nakaznic med 1437 oseb, katerih vsaka je dobila ječmenove moke kg 0·60 à 50 hl, pšenične kg 0·85 à 50 hl in koruzne kg 1·50 à 53 hl. Tudi za praznike se ni moglo dobiti nič pšenične moke! To je bila 18. razdelitev.

Deželni šolski nadzornik pri župnikovi katehetični uri. – 18. aprila v sredo dop., ko pride župnik v nemško šolo, se mu predstavi nemški deželni šolski nadzornik Jelar, mu pove, da je naključje naneslo, da je prišel v šolo ravno sedaj, ko je krščanski nauk in je prosil, da bi smel prisostvovati temu pouku, da nekoliko spozna otroke, ker ni bil še 4 leta v Domžalah. Skozi celo uro je župnik otroke spraševal pregledno, iz celotne tvarine. Otroci so prav dobro odgovarjali. Ob sklepu ure pa mu reče nadzornik: „Ich beglückwünsche Sie, Hochwürden!" Nato se obrne nadzornik proti šolski mladini in izpregovori te-le pomenljive besede: „Ich beglückwünsche Euch, Kinder, daß Ihr so einen ausgezeichneten Katecheten habt! Noch selten war mir in meinem Leben das Glück beschieden einer Religionsstunde beizuwohnen, bei welcher der Unterricht in so fesselnder, klarer, liebevoller, packender Weise erteilt worden wäre, wie das heute geschehen ist!" Za župnika je bila pa to v celem njegovem 43 letnem katehetičnem delovanju prva inšpekcija po kakem svetnem nadzorniku!

Nadvojvoda Evgen šel zopet skozi Domžale. – 16. aprila je bilo po Domžalah zopet zastraženo. Ob ½6. zv. se je zopet peljal z avtomobilom nadvojvoda Evgen iz Gradca na fronto.

Začetek „poletnega časa". – 16. aprila, v pondeljek zj. ob 2. se je po celi državi ura pomaknila za eno uro naprej in se je pričel „poletni čas". V Domžalah se je to izvršilo že v nedeljo zv. ob 7. uri. Bila je sedem in takoj nato osem. Glede službe pa se je tako uredilo pri nas: ob delavnikih bo zjutraj ob 7. in ob nedeljah zjutraj tudi ob 7., potem pa ob 10. Prej je za ljudi, ki imajo z živino opraviti, zjutraj prezgodaj!

Udnina bratovščine sv. R. Telesa. – Za l. 1917 se je v naši župniji nabralo 250 K udnine. Plačalo jo je 363 udov. Od te vsote se je poslalo 14. aprila bratovščini sv. R. Telesa v Ljubljano na naslov nje predsednika prelata Janeza Flis 130 kron, 120 kron pa se je dalo skladu za povračilo cerkvenega dolga v Domžalah.

Na fronti premalo kuratov! – Neverjetno je, kar je pripovedoval 16. aprila župniku kanonir France Strajner, Štob, 7: „Nad 12 mesecev sem nepretrgoma na fronti: pri Novivasi 1 mesec, pri Jablici blizu Tržiča [Monfalcone] 3 mesece, pri Novivasi zopet 14 dni, na Vojščici 8 dni, pri Devinu nad 7 mesecev. Ves ta čas ni noben vojaški kurat nikdar k nam prišel; sploh nobenega kurata ves ta čas videl nisem! Nikjer nam ni nikdar maševal! Tudi rekel nam ni nikdar nikjer, da bo kje maša! Celo leto nisem bil na fronti nikdar pri maši! Tudi za Veliko noč nas ni nikjer nagovoril, da pojdimo kam k spovedi! Pri infanteriji je menda v tem oziru bolje poskrbljeno, pri artileriji pa prav slabo!" Žalostno! On je korporal pri c. in k. 15 cm L. 50. kanonenbateriji. Je prav dober, krščanski mož, ki svoje verske dolžnosti rad in natančno spolnuje. In prav to dela njegovo pripovedovanje posebno značilno in pomenljivo!

Devetintrideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Janez Riedl, star 42 let, oženjen, Zg. Domžale, h. št. 145, sodni uradnik v Kostanjevici. Pri vojakih je zbolel na pljučih. Prišel je v bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiji, kjer je za hitro jetiko 11. aprila letos umrl. Naj počiva v miru!

Vojni superior V. armade v Dremžalah. – 24. aprila pop. ob 1/2 5. je obiskal župnika vojni superijor Klobovs, je pregledal matrike in je pohvalil župnika, da je vse v redu ter se mu je zahvalil za trud, ki ga ima z ranjenci. Takoj potem je prišel k župniku še štabni zdravnik Dr Röžnig, ki je tudi prav posebno pohvalno superiorju omenjal skrb župnikovo za ranjence.

Vojakove solze radi ženine nezvestobe. – 25. aprila, ko je župnik šel iz nemške šole, vidi ob kraju ceste dva tukaj bivajoča vojaka, Nemca, oba iz Dunaja. Starejši je bil ves v solzah, mlajši pa ga je prijateljsko tolažil. Župnik vpraša, kaj imata. In kaj mu odgovori jokajoči vojak! „13 mesecev že nisem bil doma, ker na noben način nisem mogel dobiti dopusta! Danes pa sem dobil iz Dunaja pismo od popolnoma zanesljive strani, da je pred tednom dni moja žena – porodila hčerko! Pet otrok imam z njo, vedno sva se lepo razumela, prav dobro je nama šlo! Sedaj pa sem strt, ubit!" In nesrečni mož je glasno zajokal!

Tudi naš strelovod bo šel v vojskine namene. – 25. aprila je došel od „K. u. K. Militärbauaufsicht in Laibach" župnemu uradu sledeči poziv: „Über Auftrag des K. M. wird höfl. ersucht, umgehend bekanntgeben zu wollen, ob und wieviel Türme der dortigen Pfarr- und Filialkirchen bzw. Kapellen mit Kupferblech gedeckt sind. Desgleichen wird um Bekanntgabe gebeten, ob die Kabel an den Blitzableitern aus Kupfer oder Eisen sind." – Zvonikova streha, ker je plehnata, pri nas ostane. Pač pa bo tudi pri nas „tauglich" žica za strelovod, ki je bakrena!

Godovni dan cesarice Cite. – 27. aprila, na praznik sv. Cite, na petek, se je po celi državi prav slovesno obhajal god naše cesarice Cite, ki se je v tako kratkem času že silno priljubila, da vse s pristno ljubeznijo zre nanjo, kot na svojo preblago mater. Dvajset let se že ni te vrste slovesnost obhajala v monarhiji. Zadnjikrat je slavila država god cesarice Elizabete l. 1897. Leto pozneje, l. 1898 pa je bila ona ob svojem godu že mrtva, že veliko prej zabodena! Umevno torej, da se je po tolikih letih obhajala letos ta slovesnost s posebnim navdušenjem in ljubeznijo, dasi vsled trajajoče strašne svetovne vojske le v omejenem obsegu cerkvenih slovesnosti. V Domžalah je bila v lepo ozaljšani cerkvi ob 10. dop. slovesna peta sv. maša, katero je opravil župnik. Udeležilo se je je vse tukaj in v okolici nastanjeno vojaštvo in ranjenci. Zasedli so vse klopi in prav vso cerkev so napolnili. Za častništvo je bilo 5 klopi rudeče pregrnjenih. Navzoči so bili: Štacijski poveljnik ritmojster Ansch, štabni zdravnik Dr Roenig, nadzdravnika Dr Havliček in Dr Reinhold, prav vsi tukaj nastanjeni nadporočniki in poročniki, skupno do 20 častnikov. Spredaj pred oltarjem je zavzela prostor šolska mladina z zastavo in pod vodstvom nadučitelja in učiteljic. Tudi zastava Marijine družbe in kat. izobraž. in podp. društva sta zavzeli svoje častno mesto. Navzoča sta bila tudi oba župana z odborniki, orožništvo, mnogo drugega ljudstva. Koncem maše je župnik izpostavil Najsvetejše in molil v nemškem in slovenskem jeziku vojskino molitev za cesarja in nato prvič nalašč za to slovesnost od vojaškega škofa Bjelika izdano in za vojaške maše odslej zaukazano molitev za cesarico Cito. Sledila je zahvalna pesem „Te Deum", Tantum ergo, Genitori, blagoslov z Najsvetejšim in ob sklepu cesarska himna.*) Raz zvonik, župnišče in iz vseh javnih in mnogih zasebnih hiš so vihrale zastave. Vreme je bilo prav lepo. Slava cesarici Citi! Kar je bila v petek cerkev od vojaštva napolnjena, je bila za farane ta slovesnost potem v nedeljo. Zjutraj je bila pridiga v sv. Citi kot patroni naše cesarice, ob 10. pa v cesarici Citi kot vzoru zvestosti, dobrodelnosti in ponižnosti. Koncem maše je bila, ker je bilo zopet skoraj polovica cerkve vojaštva, vojaška molitev za cesarja in za cesarico, blagoslov z Najsvetejšim in cesarska himna, pri kateri se je topot prvič zopet pela novoprirejena kitica „In s cesarjem zaročnica". List in evangelij je radi vojaštva prebral zopet tudi v nemškem jeziku.

---

*) Značilno je, kar so ob tej priložnosti napravile domžalske cerkvene pevke: Zgovorile so se, da ne bodo pele! In res niso prišle! Župnik pristopi. Organist zaigra. Introitus, Kyrie izostane. Župnik čaka, da bi začeli peti Kyrie. A ni bilo nič. Zapoje Gloria, vse tiho. Šele za „Credo" se je organistu posrečilo dobiti 2 pevki! Strašno mučen je bil položaj za župnika pred altarjem, ki tega prav nič ni slutil, ker je še posebej osebno prosil organista in pevke, da naj se za ta dan še posebno potrudijo! Šele pozneje je zvedel, da je bila to od pevk namenoma uprizorjena demonstracija, ker je bila že tedaj tako velika, seveda tajna agitacija proti Avstriji. Ena takratna pevka je bila prej več let v Ameriki!

Obe peti mu je zlomilo! - 30. marcija je bil Peter Zupranc, fant, star 17 let, Zg. Domžale, h. št. 127 kot mlinarski delavec v mlinu na Javorniku [Gorenjsko] od transmisije prijet. K sreči so bile noge kvišku obrnjene in glava navzdol. Sicer bi mu bilo glavo zmečkalo, ko bi bil z njo butnil v tram, a je z nogami. Padel je 4 m globoko, a zopet v svojo največjo srečo pravno v - otrobe! Čez 1½ uro so ga dobili gospodar in ruski ujetniki, ki so pri njem delali. Prej ni prišel nikdo pogledat v mlin. Desno peto mu je strlo v prami enkrat, levo pa nad členkom dvakrat! Prepeljali so ga takoj v bolnišnico v Ljubljano, kjer so mu obe peti naravnali in v gips dali. Tudi so ga zdravniki fotografirali, ker so rekli, da takega slučaja še niso imeli!

Na bojišču zboleli vojaki iz naše fare so razni: - 35. Valentin Kavjan, mož, star 36 let, Zg. Domžale, 11 od je zbolel 21. sept. 1916 na tirolski fronti za revmatizmom v Plentiky. Prišel je v bolnico v Inomost. Kmalu pa je postal tudi bolan na umu, zmešan. Dali so ga zato v Steinhof [bolnica za umobolne] pri Dunaju. Ko je prišla žena po njega, so ji dovolili, da ga je domov v Domžale prepeljala. Ubožec je bil prej popolnoma miren, hoče sedaj vedno moliti! -

36. Jenko Janez, fant, star 20 let, Sp. Domžale h. št. 36 od 17. pp. je zbolel jan. letos na goriškem bojišču pri Sv. Danijel,

kjer so bili v strelskih jarkih polnih vode in blata, za tifusom. Nad 3 mesce je bil bolan. Bolnica: Celje, Ljubljana.

Župnik med ranjenci. – 21. aprila, v soboto pop. je župnik obhajal in z vsem previdel v Sokolskem domu jetičnega 18 letnega Koroškega Slovenca. 26. aprila je ravnotam razdeljeval ranjencem knjige za branje. 30. aprila dop. je obiskal vse vojake po vseh 4 bolnicah, ker jih je isti dan pop. nad 100 odšlo iz Domžal. 1. majnika zv. ob 1/2 8 je v Društvenem domu, mala kitarska soba, obhajal in z vsem previdel za tifusom bolnega Dunajčana Nemca in ozeblega Rusina iz Bukovine, 20 letnega fanta, ki ga še ni drugega kot kost in koža. Isti dan je dop. prejel od Glavnega zdravnika v vojaški bolniški pisarni v nemški šoli še „Exhibitenprotokoll des k. u. k. Feldspitals 119 – Militärseelsorge“ in uradno štampiljo „K. u. k. röm. kath. Militärseelsorge des Feldspitals 119“, tako da ima sedaj župnik faktično in tudi formalno dušno pastirstvo tukaj nastanjenih ranjencev in tukajšnjega vojaštva sploh v oskrbi. Tukaj je:

Militärseelsorge des k. u. k. Feldspitales 119.

Župnik je torej res vojaški kurat, seveda prostovoljen in brezplačno!

Po dveh letih prva dopisnica iz ujetništva. – Valentin Mlakar, oženjen, Škob, h. št. 29 je bil v božičnih praznikih 1914 od Rusov ujet v Galiciji. Ves čas od njega iz ujetništva sploh ni došla nobena vest. 3. aprila letos pa je došla ženi dopisnica z datumom 29. XII. 16, ki se glasi: „Draga mi žena! Naznanim ti, da sem še živ. In te vprašam, zakaj mi ne daš nobenega odgovora. Jaz sem ti že mnogokrat pisal. Ali ti mi pa ne daš nobenega odgovora! Prosim te, piši mi kaj, kako se še kaj imate doma. Jaz sem tako zadovoljen, kakor se imate. Prav lepo pozdravim tebe in vse pri Vas in vse pri nas in vse druge. Valentin Mlakar, Orenburška gubernija Petrovski vlasti sela Ledova“.

Procesija sv. Marka.– 25. aprila se je zj. ob 6. vršila po navadni poti na Sp. in Zg. Domžale ob prav lepem vremenu Markova procesija. V cerkvi je bila potem pridiga in sv. maša. Moških ni bilo mnogo, ker jih sploh doma ni. Žensk pa je bilo posebno veliko.

Pobiranje v pušco pri poljskih mašah.– Doslej je za poljske maše in za procesijo v Vilsovo pobiral mežnar po hišah. Letos je pa župnik to spremenil tako, da se v ta namen pobira pri poljskih mašah v pušco. Ta sprememba se je pokazala kot zelo primerna. Vsaj ljudem je tako bolj všeč.

Vojaška asistenca pri prodajanju cigaret v Domžalah.– Silno je pomanjkanje tobaka, cigar, cigaret. Kadar prodajalci te stvari dobe, je vselej nepopisen naval. Vojaštvo bi rado imelo kaj za kaditi, pa tudi starši bi radi svojim sinovom vsaj kaj malega poslali na bojišče, ker si ravno tega najbolj požele. Ob zadnji dobavi je bil v trgovini Josipa Senica v Zg. Domžalah naval ljudstva tolik, da so morali 3 vojaki z nasajenimi bajoneti red delati in ljudstvo zadrževati, a so še komaj kaj opravili!

Semenskega krompirja – je potom vojnožitnega zavoda dobila 19. aprila občina Domžale 85.98 kg, občina Depaljavas pa 1902 kg. Stane kg . Menda je gališki krompir.

Župnikovo delo na nedeljo.– Katero delo ima župnik v Domžalah ob nedeljah izvrševati, v to naj bo tu navedeno delo ene nedelje, t. j. majnika: Zjutraj ob ½6 [starega časa ½5] – ¾7 spovedovanje, ¾7 – 7 obhajanje, 7 – 8 pridiga in sv. maša, 8 – 9 spovedovanje, 10 – 11 druga pridiga in sv. maša, 11 – 12 seja odbora dekliške Marijine družbe, 2 – 3 molitvena ura in šmarnice, 3 – 4 shod dekliške Marijine družbe, ½5 – 6 posojilnica, ob 6. obhajilo v Študo, ob ½8 obhajilo bolnega vojaka v Krištofovem domu, ob 8. zv. spovedovanje bolnice v Sp. Domžalah. Vmes pa skoro cel dan ob prostih urah sprejemanje ljudij v župnišču: domačih, beguncev, vojakov!

Zadružna centrala v Ljubljani. – V Slovenski ljudski stranki že skozi cel čas vojske ni edinosti. Dr Krek strastno ruje proti načelniku stranke Dr Šušteršiču. 30. dec. 1916 pa je kot predsednik Zadružne zveze na njenem občnem zboru s svojimi pristaši zanesel spor tudi na zadružno polje. S pomočjo štajerskih zadrug je pri volitvah iz načelstva odstranil vse pristaše Dr Šušteršič-a. Posledice so bile neizogibne. Ustanovila se je „Zadružna centrala", za samo kranjske zadruge. 30. aprila je imela svoj prvi občni zbor, na katerem je bilo že 138 kranjskih zadrug njenih članic, med njimi samih posojilnic 130 in sicer najboljših v deželi. Predsednikom te nove „Zadružne centrale" je bil izvoljen kamniški dekan kanonik Ivan Lavrenčič, med odborniki pa dosedanji velezaslužni ravnatelj Ivan Traven. Komendske zadruge: posojilnica, Kitarsko društvo in strojna zadruga so se prav med prvimi takoj pridružile „Zadružni centrali". Skozi ves čas je župnik odločno obsojal ruvanje Dr Kreka in mu je javno na velikem sestanku v Deželnem dvoru v Ljubljani izrekel nezaupnico!

Nakaznice za moko – so se po obč. svetovalcu Francu Končanu delile 1. in 2. majnika. Razdelilo se je 401 nakaznic za 1672 oseb. Vsaka oseba je dobila: pšenične bele moke za kuho kg 0·36 à 72 hl, pšenične krušne moke kg 1·60 à 52 hl, koruzne moke kg 1·60 à 52 hl in koruznega zdroba kg 0·36 à 84 hl. [19. razdelitev]

Večina vojaštva odšla iz Komende. – 4. in 5. majnika je odšlo iz Komende vojaštvo „k. u. k. Etappen Train Gruppen-Werkstätte 4/15", ki je na Karalkovem skozi več mesecev imelo svojo veliko delavnico in ves train, kar ga je bilo tu nastanjenega. Odšli so na Vir, Količevo in Dob. Tudi štacijsko poveljstvo se je 5. majnika preselilo iz Komende v Dob. Isti dan dop. se je štacijski poveljnik ritmojster Rusch v spremstvu svojega adjutanta osebno prišel poslovit k župniku in se mu zahvalil za naklonjenost in postrežnost napram vojaštvu. Rekel je, da pusti v Domžalah le še „Brückenequipage“. Na vprašanje župnikovo, kaj sedaj pride v Domžale, rekel je, da prav nič ne ve. Pa saj se bo kmalu videlo! Vse kaže, da se nekaj pripravlja! Dasi je pa prav veliko vojaštva odšlo, jih je bilo drugi dan, 6. majnika, v nedeljo ob 10. uri zopet prav mnogo v cerkvi.

Proslava rojstnega dne cesarice Cite v Domžalah. – 9. maja dop. ob 9. je imel župnik v ta namen peto sv. mašo, katere se je udeležilo zopet toliko vojaštva, večinoma ranjencev, da so napolnili vse klopi na obeh straneh. Od častništva so prišli: Glavni zdravnik Dr. Koenig, nadzdravnika Dr. Havliček in Dr. Reinhold in 4 nadporočniki in poročniki. Navzoča je bila tudi vsa šolska mladina obeh šol pod vodstvom nadučitelja Cellasch in učitelji, občinska odbora in obilno ljudstva. Koncem maše je izpostavil Najsvetejše in molil vojno molitev za cesarja in molitev za cesarico v nemškem in slovenskem jeziku, nakar je sledila zahvalna pesem „Te Deum“ in blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu. Cesarska himna, pri kateri se sedaj vselej poje tudi kitica za cesarico, je zaključila to lepo slovesnost. Na koru je domači pevski zbor ob tej priliki prav lepo izvajal „Missa in honorem B. M. Virginis“ sl. Ant. Foerster, „Haec dies“ sl. Ant. Foerster, „Ave Maria“ sl. Jurgarell, „Te Deum“ sl. Ant. Foerster, „Tantum ergo“ sl. Goller, št. 11. Cerkev, župnišče, javna in mnoga zasebna poslopja so bila v zastavah.

Begunček umrl v Domžalah. – 7. maja je umrla v Sp. Domžalah h. št. 46 Justina Bec, 3½ let stara, zak. hči Antona Bec, posestnika v Tomaževici pri Komnu na Primorskem, sedaj pri vojakih in Marije Švara, sedaj begunke. Umrla je za božjastjo. Pokopana je bila 8. maja.

Begunka umrla v Domžalah. – 8. maja pop. ob 5., po pogrebu otroka Justine Gec, je njena mati rekla župniku: „Strašno nas begunce Bog obiskuje! Sedaj so nam pa še mati zboleli. Prosim, da bi jih prevideli." Takoj zvečer župnik dobro ženo spove, obhaja in z vsem previdi. Drugi dan, 9. maja dop. pa je že umrla. Samo 5 dni je bila bolna. Imela je pljučnico. 72 let je stara. Ime ji je Marjana Gec roj. Kukanja, vdova po + Jožefu Gec, posestniku v Tomačevici, h. št. 2 pri Komnu na Primorskem. Sin njen, oče + otroka Justine Gec, je že 2 leti pri vojakih. Žena pa mora sama prenašati s svojo družino vse gorje begunstva, sedaj pa še 2 smrti v 2 dneh! Zares britko! Dobra pokojnica je bila pokopana 10. maja pop. ob 5.

Lov na „srbskega špijona" v Domžalah. – Prvi meseci sedanje strašne svetovne vojske so bili polni vsakovrstnih vznemirljivih dogodkov. Enkrat – bilo je v avgustu 1914 – so bile straži 3 dni podnevu in ponoči vse rampe po državni cesti, in tako tudi v Domžalah, zaprte in od orožnikov zastražene, ker je prišla menda oblast na sled, da se v nekem avtomobilu več milijonov denarja v zlatu pelje po tej cesti za sovražnike, baje iz Francoskega na Rusko skozi Rumunijo! Posebno zanimiv pa je bil ta-le dogodek: Neko popoldne v avgustu 1914 prihiti ves razburjen k župniku vinotržec Anton Müller starejši. Komaj more v zasoplosti spregovoriti besede: „En Serb je nekje v Domžalah, srbski špijon! Sedaj je letel na Sp. Domžale!" Vse ljudi je res hitelo za Serbom! Tako tudi Šinkov Francelj, Franc Klavjan iz Zg. Domžal in župnikov nečak, Franc Dolinar. Po vasi, po cesti, po njivah so iskali, a Serba ni bilo nikjer! Kmalu pa se je stvar pojasnila. K Mračunku je nekdo iz Dola prinesel obleko delat! In tega tujega človeka je razgreta ljudska domišljija hitro napravila za nevarnega „srbskega špijona"!

„Non sono maritata, sono libera!" – Ob začetku laške vojske je prišlo v Domžale izredno veliko beguncev iz obmejnih krajev, med njimi tudi Ana Rebula iz Kernice, ki se je z očetom, sestro in 3 otroci nastanila v Sp. Domžalah, h. št. 19. Govorili so samo laško. Ko jih župnik obišče, vidi 3 majhne otročiče in vpraša, čigavi so. Imenovana Ana Rebula mu odgovori, da njeni. Nato jo župnik vpraša: „Dove è il marito?" Ona mu pa odgovori: „Non sono maritata; sono libera!" Župnik pa jo zavrne: „Col tre figli, libera!" Pač laška morala!

Eksplozija municijskih barak na Ljubljanskem polju. – 11. maja, v petek zvečer se je zgodilo nekaj groznega: okrog 5. ure se je vnel ogenj v eni izmed 18 municijskih barak, ki so sedaj postavljene zaradi laške vojske na Ljubljanskem polju v obližju nekdanje stare smodnišnice. Hitro je začelo pokati, kar se je slišalo, kakor bi imeli vojaki strelne vaje. Vžigale so se ročne granate. Župnik je šel zv. ob 7. uri od obiska ranjencev v Sokolskem Domu. Za cerkvijo mu češki vojak*) pove, da gori municija pri Ljubljani. Hitro gresta k pokopališki ograji, kjer je bilo že vse polno vojaštva in drugega ljudstva. Videl se je velik dim, ki se je dvigal visoko in slišalo se je neprenehoma pokanje. Ob 1/2 8. zv. je župnik z materjo in nečakom vojakom Fr. Kolinar bil ravno pri večerji. Kar se vse okno posveti, takoj nato pa strašno poči, kakor bi bilo treščilo v župnišče. V trenutku zbeže vsi v klet. A ko poči drugič, še hujše! Mislil tudi, da je morala čisto v obližju nekje v Stobu granata eksplodirati. V tem pa že zvon zapoje! Župnik prepričan, da zvoni plat zvona, skoči ven pogledat, kje gori. Komaj pa prileti k cerkvi, se na kraju, kjer se je že poprej dvigal visok dim, strašno posveti. Dim se spremeni v visok ognjen steber. Nekdo šteje. Ko 21 našteje, takrat pa tretjič strašno poči, neprimerno hujše, kot poprej. Okna se potresejo, zvonik se zamaje, šipe v cerkvenih oknih zašvenketajo in padejo na kor. Nepozabljiv prizor! Nekateri, ki so šli v zvonik gledat, med njimi nadpoštar Kutz, organist Flis, več vojakov, prileti kot smrt bledi in vsi prestrašeni iz zvonika. Sedaj se je pojasnilo, zakaj je poprej zazvonilo. Neki vojak, ki je hotel hitro doli priti, a je nekdo drugi pred njim šel, se je za vrv prijel in se nekoliko po njej spustil; pri tem pa je zazvonilo. Od vseh strani je ljudstvo skupaj drlo. Vse je bilo preplašeno. Med tem pa je pokalo venomer dalje. V nočni temini je bil strašni prizor, ki se je nudil očem, bajno čaroben. Župnik ga je opazoval do 11. ure pri oknu pod streho župnišča. Ognjeni steber je bil krvavo rdeč, pa zopet višnjev, belkasto rumen. Vžigale so se vsakovrstne svetilne granate. Celo noč je pokalo brez prestanka, brez vsakega prenehljaja naprej! Župnik je pri zaprtem oknu skozi celo noč, naj si je še tako v postelji zakrival ušesa, vsak pok slišal, kakor bi bilo čisto blizu! V soboto je pokalo naprej. Kmalu se je pročulo, ko so začeli v Domžale prihajati ljudje iz Tomačevega, Šmartna, Ježice in drugih prizadetih krajev in pripovedovali, da jih je vojaštvo primoralo, da gredo vsaj 2 uri daleč proč, ker se je bati za soboto pop. še večje eksplozije. Baje je na kraju, kjer strašen ogenj divja, v zemlji v betoniranih shrambah nad 40 vagonov ekrasita in zaloga bomb s strupenimi plini. Tudi v Ljubljani so iz nadstropij vsi ljudje za to nevarnost morali v pritličje, oziroma ven iz hiš. Sploh je bila panika v teh dneh v Ljubljani nepopisna. Velike 3 eksplozije so se izvršile, ko so bili v stolnici n. pr. ljudje ravno pri šmarnicah. Trumoma so ljudje hiteli ven iz mesta in so prenočili zunaj na prostem. V nedeljo zjutraj je bilo v Domžalah pri službi božji precej ljudij iz evakuiranih krajev. Čez dan pa so šli nazaj, ker tiste napovedane največje eksplozije ni bilo in ker je tudi sicer pokanje prenehalo. V ponedeljek 14. maja, dop. ob 1/2 11. pa je bila zopet ena, precej močna eksplozija, tako, da se je tudi v Domžalah zopet hudo občutila. Tudi velik dimnat steber se je zopet pokazal. Seveda se je ljudstvo zopet zelo prestrašilo. Imelo je zato prav vzroka dovolj! Saj je bil učinek največje, tretje eksplozije 11. majnika celo v Domžalah, v toliki daljavi tako močan, da je popokalo šipe v župniji 230 šip v oknih, katera je deloma kar na tla vrglo, cela okna namreč! Šipe so popokale: v župni cerkvi 6, v župnišču 3, v Društvenem Domu 1 [v vratih], v novi tovarni - 31, v mlinu Pavla Bertoncelj, Sp. Domžale, 55 - 17, pri Krizantu Ladstätter, Zg. Domžale, 42 - 12, pri Jakobu Oberwalder 14, pri Ant. Skof 7, v restavraciji na kolodvoru 6, pri Antonu Müller v Stobu, 37 - 9, pri Fr. Končan 6, Alojzu Urbanija 5, Jožefu Rotman, Zg. Domžale, 64 - 6, Jožefu Kuralt 4, Jožefu Oberwalder 13, Janezu Kuralt 7, Francu Janežič, Zg. Domžale 71 - 5, Francu Cerar, Stob 58 - 8, Gašperju Juvan, Stob 23 - 4, Štefanu Spišen, Depaljavas 9 - 5 in pri mnogih drugih. Kako je ta strašna eksplozija nastala, se bo prav težko zvedelo. Časopisi ne smejo o njej niti besedice omeniti. Delo pa da misliti, da se je isti čas, ko se je ta grozni ogenj pričel, 11. maja, v petek pop. pričela na goriškem bojišču - 10. laška ofenziva!

---

*) Čeških vojakov je bilo ravno ob tem času zelo veliko v Domžalah med ranjenci. Zanimivo je bilo obnašanje teh Čehov ob tej priliki. Mnogo tega ljudstva so na griču pri cerkvi samega veselja ob tej grozni katastrofi kar skakali, se glasno krohotali, si roke podajali in si čestitali! Ljudstvo naše se je zgražalo in se s strahom od njih obračalo. Župnik jih je moral posvariti. Že takrat so mislili, da se je pričelo to, kar se je oktobra 1918 potem res zgodilo!

Procesije Križevega tedna - v dneh 14., 15. in 16. majnika so se ob prav lepem vremenu in ob obilni udeležbi ljudstva v navadnem redu vršile. Začetek je bil vsako jutro ob 1/2 6.

Novi štacijski poveljnik v Domžalah - je nadporočnik vitez Gojski, Poljak. 16. majnika se je osebno predstavil župniku in se je dogovoril ž njim radi udeležbe vojaštva pri službi božji ob nedeljah in praznikih. Župnik mu je rekel, da so pri deseti maši vsi sedeži na moški strani vojaštvu na razpolago, dokler ni toliko vojaštva tukaj, da bi bila potrebna posebna vojaška služba božja. Drugi dan, na praznik Vnebohoda, je res vojaštvo zasedlo zopet vse moške sedeže. Navzoč je bil tudi nadporočnik Gojski. In tako tudi 20/5, 27/5, 28/5, 3/6, 10/6.

Sreča v nesreči! - 13. majnika, v nedeljo pop. so se peljale Terezija Cerar, posestnica v Sp. Domžalah, h. št. 4 s 13 letnim sinom Petrom in hčerkama Ivanko [let] in Francko [let], sinčkom

Franceljnom [7 let] in teti tj. sestri Helena in Katarina Cerar v Rafolču obiskat brata svojega Janeza Cerar, ki je na vojski zgubil   nogo in se je sedaj vrnil domov z umetno nogo. Ob 6. zv. so se že domov vračale. Pri Prevojah se jim je pa konj splašil. Voz se je prevrnil in vsi so popadali na tla. Katarina Cerar se je hudo pobila na glavi. Vsa je bila naenkrat v krvi. Ko so „trikelj" zopet spravnali, so se odpeljali dalje. Dočim je prej kočiral Peter, je naprej vozila mati Terezija. Ko pridejo še v Domžale, se je pri Kurzthalerjevi tovarni konj drugič splašil. Bil je strašen prizor. V trenutku so zopet bili vsi na tleh. Katarina je sedaj dobila hudo rano na levem komolcu. Mali Francelj pa se je tako hudo potolkel na glavi, da so ljudje, ki jih je bilo seveda takoj vse polno na mestu, mislili, da je mrtev. Za prvo silo ga je obvezal vojaški zdravnik Dr Mravlich, ki je ukazal, da so ga takoj drugi dan peljali v Ljubljano v bolnišnico. Peter se je po obrazu precej potolkel, Helena in Terezija na nogah. Ivanki in Francki pa se ni nič zgodilo. Strah pa je bil za vse grozen! Saj bi bili lahko vsi mrtvi! Pač čudežna rešitev!

Osemnajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. - 18. majnika je umrl v tukajšnjem „k. u. k. Feldspitale 1109" Objekt 2 - Društveni dom, mala kitarska soba - 19 let stari Rusin Nikolaj Lutaniuk, grško-katoliške vere, doma iz kraja Panka, okraj Storožynec v Bukovini, od c. kr. domobr. pešpolka št. 22. Umrl je pa „Chronischen Darmkatarrh". Na goriški fronti je ozebel na nogah in po celem životu. Potlej je bil dalje časa v bolnici. Ni ga bilo drugega kot kost in koža. Tudi je bil nazadnje že ves v ranah. Silno je trpel. A trpel je z občudovanja potrpežljivostjo. Zraven pa še od svoje matere, katero je silno ljubil, cel čas ni prejel nobenega sporočila, ker je v Bukovini Moskal. Župnik ga je dvakrat obhajal in z vsem previdel. Tudi ga je večkrat obiskal in je bil navzoč tudi pri njegovi smrti. Kal mu je še enkrat odvezo in je molil molitve „za umirajoče”. Pokopal ga je župnik 20. maja, v nedeljo pop. ob 3. ob navzočnosti 3 častnikov, do 200 vojakov in prav veliko ljudstva z vojaškimi častmi. Navzoči rusinski vojaki so ob krsti peli svojo žalno enoglasno pesem. Prav blag mladenič je bil. Naj počiva v miru!

Župnik moral zopet na nabor. – 21. majnika so morali k zopetnemu prebiranju letniki 1871 - 1867 in vsi oni v letih 1893 - 1867 rojeni, ki so bili doslej izvzeti od prebiranja vsled kakega izvida o napakah, ki napravljajo nesposobnim za vsako službo. Iz Domžal jih je šlo 24, med njimi tudi župnik, ker je rojen l. 1870. Pri tem pa se mu je primerilo nekaj prav izrednega. Spričevalo, da je župnik v Domžalah, je imel shranjeno še od prebiranja iz l. 1915. Zato je isto prinesel seboj, ker ni bilo nikjer zapisano, da mora za to prebiranje imeti novo tako spričevalo. Ko pa gre ob 11. uri dop. v sobo pred komisijo – v predsobi in v sobi sami je bilo polno mož in fantov v Adamovem kostumu! –, mu oficir, ki je listine sprejemal, da spričevalo nazaj, češ da je iz l. 1915 in zato neveljavno „Man kann nicht wissen, ob Sie jetzt noch Pfarrer von Domžale sind”. Tako ga je zavrnil vpričo cele komisije, dasi je bil navzoč okrajni glavar in v bližini zunaj župan domžalski in toliko Domžalcev, ki bi bili vsi potrdili, da je res še župnik v Domžalah, in dasi nikjer ni bilo zapisano, da mora biti sedaj novo spričevalo in dasi je bil to čisto izreden slučaj brez vsakih podobnih slučajev v preteklosti, ker je sedaj sploh duhovščina šele drugič šla k prebiranju. Zahteval je, da si mora župnik preskrbeti takoj novo spričevalo in drugi dan – zopet priti „zur Nachmusterung”! Ko je župnik rekel, da drugi dan, v torek, nikakor ne more priti in je prosil, da bi mogel takoj popoldne opraviti, odgovoril je oberstlajtnant, ki je bil tudi navzoč: „Also kommen Sie nachmittag!" Župnik pa se je takoj odpeljal v Ljubljano, ker se je k sreči z vozom pripeljal v Kamnik. Ob 1. je prišel v Škofijo, kjer mu je tajnik Kostal takoj napravil potrebno novo spričevalo. Takoj se je odpeljal iz Ljubljane zopet v najhujšem dežju v Kamnik, kamor je ob ¼4 prišel. Oddal je spričevalo na pristojnem mestu in se je takoj zopet odpeljal iz Kamnika. Ob ¾5 pop. je prišel domov, kjer so mu potem hitro pripravili še - kosilo! Od zajutrka namreč ni prav ničesar še zavžil. Pač zanimivo prebiranje za - duhovnika!

Špitalni zdravnik Dr Koenig šel iz Domžal. - 21. majnika zv. se je prišel dosedanji „Spitalskommandant" Dr Koenig k župniku poslovit, češ da gre na fronto, v Tirolje, kjer prevzame vodstvo bolnice. V Domžalah je bil od 17. sept. 1916, osem mesecev. Bil je zelo strog. Za ranjence je lepo skrbel. Z župnikom sta se splošno dobro razumela. Brez težav pa ni bilo, ker je namreč na društvenem vrtu delal novo kuhinjo, novo kopalnico, sploh hotel delati vse po svoje, brez vsakega vprašanja, kakor bi bil izključno le on gospodar. Z oficirji pa, ki so bili prej pod ritmojstrom Ausch-om tukaj, do 20 jih je bilo, menda ni bilo nastopnosti. Bili so silni kvartopirci, ki so po cele noči v gostilni na Pošti prekrokali in preplesali! Vse se je opravičeno zgražalo nad njimi! Baje je Dr Koenig izposloval pri armadnem poveljstvu, da so bili vsi ti oficirji z ritmojstrom vred čisto nepričakovano in nanaglama, tekom 24 ur, prestavljeni iz Domžal v Dob. Seveda pa potem tudi ti niso mirovali, ampak so intrigirali proti Dr Koenigu, dokler sedaj tudi ta ni prestavljen!

Novi vojaki iz naše fare so dalje: - naslednji, ki so bili pri ponovnem prebiranju 21. majnika potrjeni:

491. Šilk August, mož, star 40 let, Zg. Domžale, 78.
492. Narde Franc, " " 50 ", Sp. Domžale, 47
493. Kušar Franc, " " 47 " Stob, 40.

Še ostali zvonovi bodo šli na kanone! – 23. majnika je prinesel „Slovenec" tole prevažno, za vse dobro ljudstvo nad vse žalostilno novico: „Dunaj, 23. maja. [K. u.] „Wiener Zeitung" objavlja odredbo ministrstva deželne brambe, izdane sporazumno z udeleženimi ministri in z vojnim ministrom z dne 25. majnika 1917, ki zasega v vojne namene vse zvonove iz bakra ali iz bakrenih primesi [bron, med i. t. d.], ki merijo na zunaj 25 cm ali več. Zasegli jih bodo po predpisih navedene odredbe. V kolikor gre za zvonove, ki so lastnina cerkva [kapel], so lastniki dolžni, da zvonove naznanijo vsaj do 6. junija pristojnim krajnim vojaškim oblastem in se prično pogajati o prosti prodaji. Po tem roku so vojaške oblasti upravičene, da bodo zasegle zvonove." – Kratko bridko! Sedaj, ko vse ljudstvo tako željno pričakuje miru, pa pride taka novica!

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: – 17. Pitler Rajmund, fant, star let, iz Tomšale od 17. pp je dobil srebrno hrabrostno svetinjo II. vrste, ker je 14. julija 1916 pri Primolano s 3 tovariši kot kritje pri umikanju važno postojanko nasproti veliki laški premoči cele 2 uri držal. – 19. Tejak Ferdinand, fant, star let, iz Tomšale, 27 od prostovoljnih strelcev Passinscheingruppe je majnika 1917 prejel železni križec na traku hrabrostne svetinje.

Preslikanje in presnaženje Križevega pota. – 11. majnika je tukajšnji kipar dovršil preslikanje in presnaženje še ostalih 8 postaj Križevega pota. Šest jih je namreč preslikal že lani, à 14 K, skupaj torej 84 K. Poprava teh postaj pa je bila veliko dražja, ker so bile še mnogo bolj pokvarjene in ker je sedaj vse veliko dražje. Stala je: za 2 postaji à 30 K – 60 K, za 4 postaje à 24 K – 96 K, za 2 postaji à 20 K – 40 K. Poprava vseh 14 postaj je stala torej skupaj 280 K. Prav lepe so sedaj. Tudi je napravil 2 podstavka za svečnike à 36 K, skupaj za 72 K. 14. majnika je pa moral ta kipar, naš vrli Karol Hrovat, k – vojakom!

Novi komandant vojaške bolnice v Domžalah.- 28. maja je prišel v Domžale kot komandant „K. u. K. Feldspital 119" štabni zdravnik Dr Artur Stör, Rumunjčan, zelo prijazen mož, protestant, ki je dolgo skozi več mesecev bil na goriški fronti kot vodja vojaške bolnice v Ranzianu in naposled v Rihemberku.

Mirovna procesija v Domžalah.- 28. maja, na Binkoštni Ponedeljek pop. ob 1/2 3. je bila v Domžalah prva letošnja mirovna procesija. Najprej je bilo branje šmarnic in potem pridiga o uzroku in namenu te mirovne procesije. Župnik je v njej pojasnil glede na 23. maja preteklo drugo obletnico laške vojne napovedi, koliko hvaležnost smo dolžni Bogu, da navzlic vsem svojim naporom sovražnik nikamor ne more. Ker na prav sedaj z neznano silo divja 10. laška ofenziva pa je posebno potrebno, da naši junaški armadi na bojišču priskočimo tudi mi vsi na pomoč kot moleča armada z rožnim vencem v roki in prav zato prosimo Kraljico miru, da nam izprosi tako zelo zaželjenega častnega miru. Zato danes, po prazniku Pomočnice Kristjanov, s posebnim zaupanjem pojdimo v procesiji k Pomočnici Kristjanov v kapelici na Goričici! Nato je sledila procesija. Za križem je šlo izredno veliko število moških, potem župnik in za njim nepregledna vrsta žensk na Sp. Domžale, Zg. Domžale mimo Kebra, nazaj mimo Koroščkovega znamenja, Kaplanije k kapelici na griču. Nato je prenesel župnik Najsvetejše iz cerkve v kapelico. Sledile so pete lavret. litanije, molitev sv. Očeta za mir in blagoslov z Najsvetejšim po pinskem obredu. Vreme je bilo kot nalašč, nekoliko za dež pripravljeno, a brez dežja in ne prevroče.

Štiridesti mrtev vojak iz naše fare:- je Kavjan Martin, fant, star 20 let, Stob, h. št. 58 od 17. pešpolka. Že takoj prvo leto, 21. nov. 1914 je bil na gališkem bojišču ranjen v desno nogo, v golo noge, kjer je imel kost prestreljeno. Potem je bil za eno leto superarbitriran. 1. maja 1916 pa je moral zopet vstopiti. Prišel je na tirolsko bojišče, kjer je novembra 1916 ozebel in se hudo prehladil. Dobil je jetiko. Nad 8 mesecev je bil po raznih bolnicah, med temi 4 mesece v Jubiläumsspital Lainz na Dunaju. 29. maja pa je došla njegovi pokojni materi brzojavka: „Inf. Habjan Martin ist 29. Mai gestorben. Wien Jubiläumsspital Lainz." Naj spi junak domovine, počiva v miru!

Šmarnice – so bile letos navzlic „poletnemu času" prav dobro obiskovane, ker so bile ob 1/2 7. zjutraj. Za tovarniške delavke sicer ura ni bila pripravna. Zato pa so se drugi ljudje tembolj pridno udeleževali. Brale so se „Šmarnice ali Romanje v nebeško kraljestvo", spisal Ludovik Škufca, 1886.

Župnik med ranjenci. – kot „Kurat Feldspital-a 119" je župnik 5. majnika, v soboto dop. obiskal vse ranjence -58- v objektu I [Müller] in jim je razdeljeval knjige iz knjižnice. 6. majnika, v nedeljo zv. ob 1/2 8 je v objektu II [Društveni Dom] obhajal in z vsem previdel nevarno bolnega Slovenca-vojaka iz Hengša. 7. majnika, v ponedeljek, je v Društvenem Domu obiskal vse ranjence in jim je razdeljeval knjige iz knjižnice. 11. majnika, v petek, je v Sokolskem Domu obiskal vse ranjence in jim razdeljeval knjige iz knjižnice. 18. majnika pop. je bil navzoč pri umiranju vojaka Rusina Lutaninka v Društvenem Domu. 20. majnika, v nedeljo pop. je pokopal + vojaka Lutaninka. 21. majnika je obiskal vse vojake pri Müllerju, v Društvenem Domu in v Šoli. 29. majnika je obiskal vse ranjence v Sokolskem Domu in jim je razdeljeval knjige iz knjižnice. Med temi ranjenci jih je prav veliko junakov iz prestrašne 10. ofenzive laške, ranjenih pri Jamljah, na Sveti Gori, Kuku! Vse postelje so sedaj zasedene.

Domžalka v spremstvu bajonetov. – Kaj se pravi v vojskinem času potovati v etapno ozemlje, je morala z vso silo občutiti Frančiška Kopenje, dekle iz Zg. Domžal, 90, ki se je majnika vračala domov iz Budapešte, kjer je bila čez zimo kot slamnikarska šivalka in katere mati je bila doma od mrtvouda zadeta in je neizrečno poželela, da bi se hči vrnila. Navzlic vsem prizadevanjem pa več mesecev ni dobila dovoljenja. Ko je končno vendar dobila dovoljenje, je vsa srečna hitela domov k bolni materi. Ko pa se pripelje do Celja, mora iz vlaka izstopiti. Povedo jij, da je ves civilni promet radi 10. laške ofenzive ustavljen in da z vlakom ne more naprej, morda več dni ne! In kaj naredi ona! Brez potrebnega dovoljenja peda se iz Celja v Domžale-peš! Ko pa pride do Vranskega, kjer se začne etapno ozemlje, in se ne more izkazati s pravicami, zagroze jij, da jo bo orožnik, vojak tiral v Kamnik! „Prav! A ne eden sam, ampak jaz zahtevam dva!" Tako je pogumno odgovorila! In res sta jo dva vojaka z nasajenima bajonetoma spremljala peš čez Motnik do Zg. Tuhinja, od tam pa en „Feldgendarm" do Kamnika k sodišču. In bi bila pa še kmalu dobila 24 ur zapora, ko bi se ne bila mogla izkazati, da ima nevarno bolno mater doma!

Nakaznice za moko. – 1. junija so se po občinskem svetovalcu Fr. Kaučan-u zopet razdeljevale nakaznice za moko, ki se je istočasno dobila. Razdelilo se je 392 nakaznic za 1720 oseb. Vsaka oseba je dobila: pšenične moke za kuho kg 0·35 à 64 h, pšenične moke za kruh kg 0·60 à 48 h, koruznega zdroba kg 0·35 à 76 h, koruzne moke kg 1·60 à 52 h. To je bila 20. razdelitev.

Prvo sv. Obhajilo nemških Šolarjev. – 3. junija ob 1/2 9. dop., na kvaterno nedeljo, je med nemško službo božjo pristopilo k I. sv. Obhajilu 8 otrok: 2 dečka in 6 deklic, med njimi hčerka tukaj v „k. u. k. Feldspital 119" nastanjenega c. kr. nadzornika, Frančiška Kavliček, Tuhinja, ki je to šolo radi tega obiskovala, da se jezika nauči.

Župnik imel tri sv. maše na kvaterno nedeljo. – 3. junija, na kvaterno nedeljo, se je zgodilo zopet nekaj čisto izvanrednega. Župnik je osebno pred 14 dnevi naprosil kamniškega gvardijana P. Vincenca Kunstelj za ekskurz za ta dan. Radi sigurnosti je tudi [illegible] pismo odposlal še v petek v Kamnik in sicer navadno, ki ne gre v cenzuro. V nedeljo pa pater – ni prišel! Župnik je imel zj. ob 7. pridigo in sv. mašo in ob ½ 9 nemško pridigo in sv. mašo s slovesnostjo I. sv. obhajila. Ker patra ni bilo ob 6. zj. z vlakom, je bil prepričan, da je vlak zamudil in da bo prišel peš. Ob 10. je bila cerkev zopet natlačeno polna vojaštva in drugega ljudstva. Ker patra ni, gre župnik na prižnico in ima zopet – tretjo – pridigo in potem še – tretjo sv. mašo! Radi varnosti namreč tudi pri drugi maši, kakor tudi pri prvi, ni zaužil ablucije! To se je sedaj župniku primerilo že drugič! Gvardijan se je potem opravičil, da pisma ni prejel pravočasno, na osebno župnikovo prošnjo pa da je popolnoma – pozabil!

Procesija v Velesovo. – 4. junija se je vršila vsakoletna zaobljubljena procesija v Velesovo, ki je bila letos izredno številna, ker je bila prav sedaj še huda suša, ki je pretila zamoriti vse poljske pridelke. Domžalski procesiji se je v Mengšu pridružila tudi izredno velika procesija iz Mengša, s svojim križem, a brez lastnega duhovnika. Od Kostelj sta obe ti procesiji pod skupnim vodstvom domžalskega župnika šli v Velesovo. V pridigi je župnik z veseljem povdarjal, da je to prvič, kar so po ustanovitvi fare Domžale zopet združeni Mengšani in Domžalci in sicer pred Marijo! Spominjal se je velikih nesreč po premnogih krajih vsled toče, suše, spominjal strašne 10. laške ofenzive in opominjal k goreči, zaupni molitvi. Sledila je sv. maša z blagoslovom in lavretanske pete litanije.

Procesija na praznik sv. R. Telesa. – 7. junija, na praznik sv. Rešnjega Telesa, se je ob najlepšem vremenu krasno vršila procesija z Najsvetejšim, pri kateri pa se letos vsled silnega pomanjkanja in draginje sveč ni svetilo. Župnik pa je prosil ljudij, naj vsejedno, če se tudi ne bo svetilo, tudi letos po možnosti darujejo za sveče. In darovalo je 145 oseb 441 kron! Na predvečer praznika ob 6. sporočita 2 vojaka župniku, da je štabni zdravnik določil, da se bo samo 30 najbolj zdravih ranjencev udeležilo procesije, drugi vojaki pa da tudi k sv. maši ne bodo smeli. Takoj hiti župnik v vojaško pisarno in prosi, da se k sv. maši na vsak način spustijo vsi ranjenci, ki to želijo in morejo. Drugo jutro, ob ¾ 8 zj. so res prihajali ranjenci v tolikem številu, da so polovico cerkve napolnili. In tudi častništvo je prišlo še k sv. maši, ne pa šele k procesiji, kakor so prej mislili. Navzoči so bili štabni zdravnik Dr. Stör, nadzdravnika Dr. Hlaviček in Dr. Reinhold, nadporočnik Gerenič in 2 poročnika. Tiho sv. mašo je imel ob asistenci 2 frančiškanov župnik, ki je tudi procesijo vodil. Pri procesiji je prav dobro igrala domžalska godba pod vodstvom Janeza Cerar, navzlic temu, da so vse najboljše moči pri vojakih. Takoj za njo je nastopal oddelek vojaštva. Udeležba je bila prav velika, obnašanje spodbudno, red vzoren.

Novomašnik prišel v Domžale. – 8. junija zjutraj so v Ljubljani knezoškof Dr. Anton Bonaventura Jeglič slovesno podelili prezbiterat 44 novomašnikom, med njimi tudi nečaku domžalskega župnika, sinu njegove sestre, Antonu Kolinarju iz Trate. Ob 1. pop. se je potem pripeljal v Domžale med slovesnim pritrkavanjem zvonov. Hitro se je nabralo mnogo ljudij v cerkvi, katerim je novomašnik podelil novomašniški blagoslov. Še isti večer pa se je odpeljal na Trato, povabit najbližje sorodnike na novo sv. mašo. V sredo, 13. jun. se je potem zo. vrnil v Domžale, kjer je v petek in soboto šolarjem po vseh razredih, slovenskim in nemškim podelil novomašniški blagoslov in podobice.

Prvo sv. obhajilo slovenskih šolarjev. – 10. junija, na II. nedeljo po Binkošt. je med zjutranjim sv. opravilom ob 7. slovesno pristopilo k I. sv. obhajilu 24 dečkov in 17 deklic, skupno 41 otrok, med njimi 6 beguncev, namreč Lavrenčič Jožef in Lavrenčič Roža iz Doberdoba, Brumat Viktor in Brumat Marija iz Gorice, Germek Rafael iz Tomaževice in Gec Julka iz Komna.

Slovesen sprejem v Marijin vrtec. – 10. junija pop. po litanijah je bil slovesen shod Marijinega vrtca, na katerem je župnik v vrtec sprejel 24 dečkov in 19 deklic.

Praznik presv. Srca Jez. – Glede na odlok knezoškofa, da bi šolska mladina za praznik Srca Jez. posebno številno letos pristopila k sv. obhajilu s prošnjo za mir, je bila v Domžalah vsa šolska mladina v dneh pred praznikom spovedana in obhajana. Na praznik je bilo vseh obhajancev nad 300. Sv. mašo coram Exposito je opravil novomašnik tržaške škofije Hubert Leiler, ki je 11. junija imel novo sv. mašo v Ljubljani v Marijanišču in mu je bil slavnostni govornik tržaški škof Dr Karlin. Po sv. maši pa je bil [illegible] ganljiv prizor: K oltarju je pristopil še domači novomašnik Ant. Kadinar in oba novomašnika sta obilno zbranemu ljudstvu podelila sv. novomašniški blagoslov, kar pa je bilo – prvič v domžalski cerkvi! – K sem spadajoča Riharjeva pesem: „Novi mašnik bod' pozdravljen!" Ves dan so pridna dekleta še naglasno molile v cerkvi za mir.

Prva Nova sv. maša v Domžalah – 17. junija, na III. pobinkoštno nedeljo, je bila v Domžalah slovesnost, kakršne ta rod ne pomni in o kakršni se ne more dognati, da bi bila sploh kedaj še v tej cerkvi, [illegible] slovesnost Nove sv. maše, katero je opravil novomašnik Anton Kadinar, nečak župnikov. Pridne dekleta Marijine družba pod vodstvom vodnice Marice Šimon so pa to slavnost cerkev, župnišče in prostor pred njim prav bogato z venci okrasile. Postavljeni so bili 4 slavoloki: pod kapelico pri vznožju grička, zraven Vincencijeve bolnišnice, pred cerkvenim vhodom in pred župniščem. Na predvečer, v soboto zv. ob 9. je napravila vrla domžalska godba novomašniku podoknico in mu je zaigrala 6 komadov. Ves griček pred župniščem je bil poln ljudstva. Vreme je bilo krasno. Prav tako tudi v nedeljo cel dan. Zj. ob 7. je imel pridigo in sv. mašo sošolec novomašnikov Vinko Por. Ob ½ 9. je imel župnik vojaško službo božjo. Ob ¾ 10. pa se je razvrstil slavnostni sprevod pred župniščem. Sestra novomašnikova, 17 let stara Alojzija Kodimar je v vznesenih besedah govorila Dr. Opekovo pesem „Na veke svečenik" in mu podala okrašani novomašniški križ. Najprej sta šli zastava Marijine družbe in društva, oba mala banderca, belo oblečene družice, svatje, duhovščina, novomašnik. Sprevod se je pomikal mimo kapelice, kaplanije, Vincencijeve bolnišnice v cerkev, kjer je bilo za svate [14 družic in 47 drugih svatov, zgolj samih najbližjih sorodnikov] pripravljenih 41 stolov od obhajilne mize dalje. Najprej je bil poodpeti pesmi „Novi mašnik, bodi pozdravljen" „Veni sancte spiritus". Sledil je slavnostni govor, ki ga je imel župnik kot stric novomašnikov na njegovo posebno željo. Govoril je o čudovitem povišanju katoliškega mašnika vsled njegove pretesne zveze z božjim Srcem Jezusovim. Nato je imel novomašnik ob asistenci dijakona profesorja Koritnika, subdijakona klerika frančiškana Sigismunda Ažin, arhidijakona župnika Grajc-a iz Spate, ceremonar semeniškega duhovnika Kranta, bogoslovca Presetnika in ceremonijarja novomašnika Leiler, thuriferarja V. Por, kn. šk. duh. svetnika župnika Bajta iz Stranjune in župnika ihanskega A. Zelesny prvo najsvetejšo daritev. Župnik pa je na koru orglal in petje vodil. Peta se je „Missa solemnis" zl. A. Foerster, in med drugimi za offertorij kot vloga veličasten Tiblingerjev „Jubilate". Ganljivo je bilo, ko so med sv. mašo vse družice in zbor prav vsi svatje pristopili k sv. obhajilu. Ob koncu je bil „Te Deum", „Genitori", blagoslov, nakar je nov. mašnik dal raz prižnico novomašniški blagoslov. Sledilo je darovanje, katero je novomašnik celo, tako od svatov kakor od drugih ljudij daroval cerkvi. Znašalo je K 359·35! V slavnostnem sprevodu se je novomašnik ob 1/2 1. vrnil v župnišče po isti poti, kot v cerkev. V župnišču je bil v veliki, krasno z venci okrašeni sobani prirejen slavnosten obed. Udeležilo se ga je: 11 duhovnikov, 41 svatov-sorodnikov in 9 cerkvenih pevcev, skupno 61 oseb. Vrstili so se navdušeni nagovori. Že ob povratku iz cerkve pred župniščem je v prelepih besedah slavila novomašnika družica Anica Škofarjeva v delu za blagor slovenskega naroda in z mično pesmico mala 10 letna Jelica Kolinar. Pri obedu pa je takoj po nagovoru pridigarja družica Pepi Kaz-ova krasno govorila Sarantkov pesem „Gospodov dan". Prav lepo je govoril in se zahvalil novomašnik. Govorili so še: svétnik Saje, profesor Koritnik i. dr. Vmes pa je pevski zbor navdušeno prepeval. Ob 4. pop. so šli svatje zopet v slavnostnem sprevodu v cerkev, kjer je imel novomašnik z vso asistenco pete litanije presv. Srca Jezusovega. Tudi je ob sklepu dal zopet raz prižnico novomašniški blagoslov. Ljudij je bilo zopet natlačeno polna cerkev, kakor dopoldne. Po litanijah se je vsa svatovska družba dala fotografirat. Z večernim vlakom ob 3/4 10 so odšli ljubljanski in drugi svatje, ob 1/4 11 tratarski svatje z vozom in kmalu potem še pevci. Ob 11. uri ponoči je bilo župnišče zopet v miru. Vreme je bilo ves dan krasno, razpoloženje med svati kar najboljše, postrežba izvrstna. Bil je res dan, ki ga je Gospod naredil! Le kronikal ni bil med svate nikjer vabljen, ker vsled pomanjkanja prostora to ni bilo mogoče. V Krščanskem Kraju so pa še vedno pranjenci! Župnik je to ljudem javno mnogo prej pojasnil na shodu Marijine družbe žena. Pa ni bilo radi tega prav nobene zamere. Saj so ljudje sami spoznali, da res ni mogoče. Pokazali pa so farani tudi v tem slučaju prav posebno ljubezen napram novomašniku in župniku. Darovali so moke, piščancev, kur, purana, jajc. V vseh rečeh, kar je bilo le treba, so šli na roko. Dekliška Marijina družba je darovala novomašniku krasno obhajilno burzo s prav lepima pozlačenima posodicama, novomašniški križ z vencem in steklom, kar je stalo do 200 K.

Silna suša – procesije za dež. – 5. junija je prišla v Domžale k Materi Božji na Goričici procesija iz Dola pod vodstvom kaplana Praust-a, prosit za nujno potreben dež, ker grozi suša vse pridelke uničevati. A dežja ni bilo! Suša je postajala čimdalje neznosnejša. Še 25. junija, v ponedeljek, je župnik ob 1/2 7. zj. maševal za dež v kapelici M. B. na Goričici. Med njegovo mašo je prišla sem na Goričico iz Ihana prav velika procesija pod vodstvom župnika A. Zelezny-ja v ta namen. Tudi svoj pevski zbor so imeli seboj. Župnik Zelezny je imel v cerkvi sv. mašo coram Exposito. Med njegovo mašo pa je pripeljal še zopet kaplan Praust iz Dola prav veliko procesijo. Veliko se je molilo ta dan. Je bila pač res sila! Par dnij potem je prišel dež. A premalo!

Posebna vojaška maša v Domžalah. – Vsled bivanja novomašnika Ant. Dolinarja v Domžalah, ki ima ob nedeljah pridigo in sv. mašo ob 10., ima župnik sedaj poleg zjutranjega opravila ob nedeljah tudi ob 1/2 9. dop. za tukajšnje vojaštvo posebno vojaško mašo s kratko pridigo v nemškem in slovenskem jeziku. Ob koncu maše izpostavi Najsvetejše in opravi molitev za cesarja in cesarico, da blagoslov, nakar organist zaigra cesarsko himno.

Tako vojaško opravilo je imel 17/6, 24/6, 1/7 [navzoča tudi 2 nadporočnika in 1 nadzdravnik], 15/7 [so Mažari soglasno peli], 22/7, 29/7, 5/8, 12/8, 19/8, 26/8.

Cenejše meso za revne sloje v Domžalah. – 9. junija je podal župnik v imenu „strokovnega odseka slamnikarskega delavstva v Domžalah" od župnega urada in županstva priporočeno prošnjo na c. kr. deželno predsedstvo v Ljubljani, „da bi se tudi za delavstvo v Domžalah, ki vsled sedanje draginje in pomanjkanja najpotrebnejših živil in najnižnega tovarniškega zaslužka silno trpi, milostno naklonila oddava mesa po znižani ceni." 23. junija je došel odgovor c. kr. okr. glavarstva v Kamniku, da je c. kr. deželna vlada v Ljubljani z odlokom dne 12. junija 1917 št. 17571 za preskrbo revnih slojev v Domžalah s cenejšim mesom odkazala 2 glavi goveje živine na mesec do preklica. V to svrho se je županstvu za mesec junij nakazalo 1000 kron. Izvolil se je zato posebni aprovizacijski odbor 6 članov [župan Jemšič, svetovalec Fr. Končan in župnik Fr. Bernik in kot zastopniki delavstva Fr. Mlakar, Ivan Kapelj in Anton Jesihar], ki je v seji 1. julija vse potrebno ukrenil in dogovoril. Naprosil je svetovalca Fr. Končana, da on prevzame težko breme oddaje nakaznic za meso, določil, da se meso oddaja po zelo znižani ceni 2 K kilo, 3 K pa doplača vlada za kilo. Tudi se je presodilo, katerim družinam se bo oddajalo to meso in da dobijo družine z 1-3 člani 1/4 kg, s 4-6 člani 1/2 kg, 7, 8 člani 3/4 kg, z večimi člani po 1 kg. Drugi dan zjutraj je župnik to stvar pojasnil v cerkvi, čez dan pa so se potem pričele deliti nakaznice za meso po svetovalcu Končanu. Razdelilo se je 301 nakaznic za oseb. 4. julija se je pričelo dobivati na te nakaznice meso pri mesarju Karolu Florin. Vsekako je to za naš kraj prav velika dobrota!

Draginja je neznosna. – Za salonsko obleko, katero si je župnik po 8 letih letos moral napraviti, je plačal – 498 Kron! Vino za Novo mašo, belo štajersko, je plačal na debelo tukajšnjemu vinotržcu A. Müllerju liter po – K 3·80! Račun za 2 soda [153 in 171 litrov] je znašel – K 1131·20! In tako je pri vsem!

Treščilo je v moža in ženo! – 6. julija, v petek pop. ob 2. je začelo nenavadno hudo treskati. Martin Snoj, kajžarnik iz Čepeljevasi, h. št. 34, star 56 let in njegova žena sta ravno žela pšenico na njuni njivi v Stobu blizu Tinčka na polju. Takoj se odpravita domov. Skupno zgresta pod enim dežnikom. Ko pa pridata že blizu Robolevega kozolca, se zopet silno zasveti in trešči v – oba! Hipno ležita na tleh! K sreči so ta prizor videli Tinčkovi in drugi, ki takoj prihite na pomoč. Mož je imel precejšnjo rano na desni rami, žena pa je bila nad desno nogo od strele popolnoma črna! Hitro so ju spravili na voz in peljali domov. Takoj je prihitel župnik, ki ju je dobil še pri zavesti, ju spovedal in v sv. olje dal in potem prišel še obhajat. Roke in noge sta imela mrzle kot led, posebno mož! Nepremično sta ga dva moška drgnila. V tem je prihitel še vojaški tukajšnji nadzdravnik Dr Havliček. Silno čudno je, da sta sploh pri življenju ostala in nista bila na mestu mrtva! Zdravnik je rekel drugi dan župniku: „Sedaj imam upanje, da bosta ostala in da tudi ne bo hudih posledic! A včeraj sem ju dobil zelo slaba!"

Vojaška maša brez vojaštva. – 8. julija, v nedeljo dop. ob 1/2 9., ko se je imela pričeti vojaška maša, je bilo v cerkvi precej drugih ljudij, a niti enega vojaka! Župnik seveda mašuje, ker bi bili sicer ljudje, ki so bili navzoči, brez sv. maše. Takoj po maši pa gre v pisarno k „Spitals-Kommando" in potem v pisarno k „Stationskommando" pritožit se, zakaj se moštvu, ki bi rado prišlo k sv. maši, ista ni prejšnji dan v „Befehl" razglasila, kakor je to bila dolžnost! Župnik je opozoril, da je od superijorata samega imenovan in naprošen za nadomestnega kurata, kateremu torej pripada dolžnost skrbeti, da se moštvo udeležuje sv. maše ob nedeljah. Zato pa se moštvu mora zanjo dati tudi priložnost in isto tudi pravilno razglasiti! Obljubilo se mu je, da bo odslej red v tem oziru! Z novim štabnim zdravnikom Dr Stör-om ima župnik glede službe božje precej sitnosti. Pri Stationskommando je pa tudi pred kratkim na mesto dobrega in pravega Poljaka viteza Wojskega prišel kot komandant nadporočnik Amazijan Freundlich, ki tudi na službo božjo ni mislil!

Detomor ?. – 5. julija je krstil župnik isti dan rojeno Marijo Čad, nezakonsko hčer Frančiške Čad iz Strude h. št. 28, ki je bila kot [illegible] šivalka dalje časa v [illegible] in je tam živela v grešnem znanju z zidarjem Francem Lotelin iz Štajerskega. Videl je, da je otrok na nosu in drugod ves krvav in da je veliko prezgodaj rojen, v sedmem mescu. Babica Ivana Majcič mu pove, da je tudi noga vsa višnjeva. Slučaj je bil zelo sumljiv. Videti je bilo, da je nesrečnica hotela sad svojega greha s silo odpraviti. Zato je župnik ukazal babici, da mora zadevo takoj sporočiti orožnikom. 7. julija je otrok res umrl. 10. julija, v torek pop. je prišla komisija iz Kamnika: Dr Pinter in en vojaški zdravnik in 3 drugi gospodje. Našli so po vsem telesu podpluto kri, posebno v glavi! Mati nesrečnice pripoveduje, da je prišla ona iz stranišča in v predpasniku držala krvavega novorojenega otroka, češ, da ji je na tla padel in se pri tem težko poškodoval!

Nakaznice za moko. – 9. in 10. julija so se po občinskem potovalcu Fr. Končanu zopet razdeljevale nakaznice za moko, za katero je bila že posebno velika sila. V premnogih hišah že dolgo niso imeli kruha! Razdelilo se je 400 nakaznic za 1764 oseb. Dobilo se je na osebo: kg 0·75 bele moke à 66 h, kg 1·50 krušne moke à 48 h in 0·15 kg zdroba à 88 h. Moka se je dobila 10. julija in sicer vsa iz Konkovčevega mlina. Prvič se je sedaj dobila moka od vojno-žitnega zavoda naravnost brez posredovanja županijske zveze na Kremenu, kar je za naš kraj veliko bolje. Sedaj se bo moka dobivala za naš kraj iz domačih mlinov, ne pa od drugod. To je bila 21. razdelitev!

Vojak na straži pred Konkovčevim mlinom. – julija je pred Konkovčevim mlinom v Zg. Tomšalah začel korakati gori in doli vojak kot – straža! Ljudje so seveda vse mogoče ugibali, češ, da zato, da sedaj nihče pod roko ne bo mogel nikake moke dobiti! Kmalu pa se je razvedelo, da v varstvo mlina pred naklepi sovražnikov, ki so, posebno po ujetnikih, baje že mnogo mlinov zažigali!

Mirovna molitvena nedelja. – Po iniciativi dunajskega nadškofa kardinala Piffla se je v nedeljo 1. julija prav veliko molilo za zaželjeni skorajšni častni mir. Tako tudi v Tomšalah. Zjutraj je župnik govoril v pridigi o tem, kako si cel svet želi miru, za katerega se posebno trudijo sv. Oče Benedikt XV. in naš cesar Karel I. Ker pa vsak dober dar prihaja od zgoraj, zato molimo veliko za mir! Zato so bile vse molitvene ure skozi cel dan darovane v ta namen, posebno pa slovesna molitvena ura od 2.–3. pop., pri kateri je bila cerkev popolnoma polna.

Župnik med ranjenci. – 5. junija je obiskal ranjence v Šoli, kjer so sedaj prav vse postelje zasedene. To so junaki 10. soške ofenzive. – 6. junija je interveniral pri „Stationskommando" za udeležbo ranjencev pri sv. maši na praznik sv. R. Telesa. – 10. junija je bila pri njem deputacija ranjencev [3 člani] in ga prosila posredovanja pri štabnem zdravniku, da bi ne bili zmiraj notri zaprti, ampak bi smeli ven se sprehajati, kakor so to smeli pod Kr. Renigom. – 13. junija je obiskal vse ranjence pri Müllerju. – 16. junija je obiskal vse ranjence v Društvenem in Sokolskem domu [od 3. – 7. zv.] – 27. junija je razdeljeval knjige iz knjižnice pri Müllerju, v Društvenem domu in šoli [10. – 12. dop.] – 9. julija je razdeljeval knjige iz knjižnice pri Müllerju, v Društvenem domu, šoli in Sokolskem domu [od 1/25. – 1/28 zv.]

Vdova po padlem junaku umrla v Domžalah. – 11. junija je v Stobu, h. št. 35 umrla 46 let stara Marija Vojska, vdova po + domžalskem cerkovniku Francu Vojska, ki je 24. dec. 1916 padel v bitki pri Štanjelu. Silna žalost po možu je nesrečno ženo popolnoma potrla. Kar tri bolezni so se je lotile: srčna napaka, vodenica, jetika. Veliko je trpela. Nad vse pa jo je vedno mučila skrb: „Kaj bo z mojimi 4 majhnimi otročiči?" Najstarejša izmed njih je stara 14 let! Pri hiši je ostala sedaj samo stara mati možova, stara 86 let in 4 nedorasli otročiči! Ni čuda, da pri pogrebu ni bilo suho nijedno oko! Tragika vojske!

Goriški begunci v Domžalah so dalje:–

101.	Kovačič Franc,	hg. Domžale	108,	5 oseb,	Sveto pri Komnu
102.	Kamelj Andrijana,	" "	91,	5 "	Kromberg,
103.	Petelin Viktorija,	" "	35,	4 "	Gorjansko,
104.	Kobalj Alojzija,	" "	146,	2 "	
105.	Bayer Ivan,	" "	4,	6 "	Komen.
	Prenos prej navedenih			451 "	
		Skupaj		473 oseb.	

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje:– 20. Jesenik Ivan, mož, Stob, 16 od k. k. Gebirgsschützenregiment 2, je bil dvakrat že odlikovan: s srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda 13. avgusta 1916 v Galiciji in s srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda, ki „je od dne 12. oktobra 1916, ko sem bil – tako je sam pisal župniku – vjet z 10 možmi dne 11. okt. 12. oktobra smo pa ušli in s seboj smo pripeljali 400 Italijanov!" – 21. Binder Ernst, fant, star 20 let, Zg. Domžale 17 od štajerskih strelcev je bil odlikovan 5. julija 1917 z bronasto medaljo, katero je zaslužil na Monte Dvalba, ko je uspešno vodil nevarno poizvedovalno patruljo.

General Globočnik odlikovan s plemstvom. – „Reichspost" z dne 11. julija 1917 piše: „Wie die heutige kaiserliche „Wiener Zeitung" meldet, hat weiland Kaiser Franz Josef dem Generalmajor Gustav Globočnik, vormaligen Kommandanten einer Infanteriebrigade, nunmehr beim Militärgeneralgouvernement in Belgrad, den Adelsstand verliehen. Kaiser Karl hat ihm die Führung des Ehrenwortes „Edler" und des Prädikates „von Vojka" bewilligt. Wie wir erfahren, dankt Generalmajor Edler von Globočnik das Prädikat „von Vojka" einem siegreichen Gefechte, das er als Brigadier am 12. September 1914 bei Vojka gegen die in Syrmien eingebrochenen Serben geliefert hat. In dem Gefechte hat sich Generalmajor Edler von Globočnik ganz besonders durch Mut, Schneid und Umsicht hervorgetan. Bemerkt sei, das Generalmajor Edler von Globočnik während des Krieges von 41 Gemeinden zum Ehrenbürger ernannt worden ist, so von Wocheiner-Feistritz, Domžale, Mitterdorf und seiner Geburtsstadt Reichenburg in Steiermark. Durch die Ernennung eines verdienten Generals zum Ehrenbürger haben diese Gemeinden nicht nur die Ehrung ihres neuen Ehrenbürgers bezweckt, sondern auch ihren patriotischen Gefühlen Ausdruck verleihen wollen." – Domžale se postavijo s svojim častnim občanom!

Vojaška mirovna pobožnost – je bila v Domžalah v nedeljo, 15. julija dop. ob ½9. V pridigi je župnik govoril o miru, v nemškem in slovenskem jeziku. Pojasnil je delo našega cesarja Karla I za mir in kako tudi vojaki po bolnišnicah morejo veliko storiti za mir: z molitvijo in potrpežljivim prenašanjem svojega vojaškega trpljenja. Molimo zato posebno sedaj pri sv. maši za mir! Nato je opravil „die Friedensmesse".

Ceneno meso. – 14. julija, v soboto, so revnejši ljudje občine Domžale in Depaljavas drugič dobili cenejše meso prav tako na nakaznice in na način, kot 4. julija in sicer zopet pri domžalskem mesarju Jožetu Janežiču. Razdelilo se ga je 138½ kg za kar se je doplačalo iz državnega denarja, iz vladne podpore K 404·50. Prvič pa, 4. julija, se je razdelilo 136¼ kg za kar se je doplačalo iz vladne podpore 397 K. Na račun vladne podpore se je dobilo 30. junija kot prvo vsoto 1000 K.

Župnik pri duhovnih vajah. – V dneh od 16. do 20. julija se je župnik udeležil duhovnih vaj pri očetih jezuitih v Ljubljani. Vodil jih je superior Kunstelj.

Goriški begunci v Domžalah so dalje: –

106. Gradnik Marija, Gregor, hš. Domžale 106, 6 oseb,
107. Krovic Andrej, " Žagarje, " " ", 2 "
108. Pavčič Frančiška, " " " ", 2 "
109. Humar Amalija, " " " " ", 1 "

Prenos prej navedenih 473 "

Skupaj 484 oseb

Tako vojaštvo strada! – 23. julija je prišel k tukajšnjemu županu Janežiču neki nadporočnik in zahteval, da mora takoj pokazati njivo s krompirjem, katerega bodo vojaki takoj, dasi še ni popolnoma zrel, sami skopali, da bodo imeli kaj jesti. Ker seveda župan tega ni storil, mu je zagrozil, da ga bo dal takoj aretirati. Župan pa ga je odpravil s tem, da je zahteval od njega tozadevnega ukaza od „Armeekommando.“ Kaže pa ta dogodek, v kakem položaju je sedaj vojaštvo!

Močno poka! – Pri Jalogu že skoraj 3 tedne razstreljujejo granate. Iste so bile v neki ogrski tovarni kemično napačno narejene, tako da so kar same se užigale. Bile so zato nerabne, nevarne. Tako hude so te eksplozije, da v domžalskem župnišču vse šipe zašklepetajo. Na sv. Ane dan,

26. julija, je strašno počilo ravno med povzdigovanjem ob 1/4 11 dop., ko je bilo izredno veliko ljudij pri sv. maši radi semnja v Domžalah. Ker je isti dan še prej parkrat prav hudo počilo, je ljudstvo ostalo mirno. Ker je ta dan pred 3 leti bila ravno mobilizacija razglašena, je bilo prav to strašno pokanje za ljudstvo tem pretresljivejši opomin, v kakšnih razmerah stopamo že v četrto leto grozne svetovne vojske!

Naša sijajna ofenziva v Galiciji. – 26. julija pop. so po dolgem času v Domžalah raz cerkveni zvonik, župnišče, Društveni dom, šolo, tovarne zopet zaplapolale zastave v proslavo sijajnih naših zmag v Galiciji v teh dnevih. Tarnopol, Stanislavov, Nadworna so zopet v naši posesti. In to po dolgem času! Saj so v Tarnopolu gospodarili Rusi od 23. augusta 1914! V malo dneh so naše junaške čete osvojile nad 3000 kvadratnih kilometrov naše od Rusov zasedene gališke zemlje!

V Domžalah rojeni begunček. – 24. julija je bila tu krščena Anica Slamič, ki je bila 2. julija rojena v Zg. Domžalah, h. št. 131 kot zak. hči tu bivajočih beguncev Alojza Slamič, mesarja v Tolminu in njegove žene Ane

Sklep vsakdanje šole v Domžalah. – 14. julija, v soboto dop. ob 8. je imel župnik za šolsko mladino sv. mašo z zahvalno pesmijo „Te Deum", nakar je bil na obeh šolah, slovenski in nemški, sklep pouka. Pač nobeno leto mu Te Deum še ni prišel tako od srca, kot letos. Saj je bilo zanj in za vse učiteljstvo to leto res težko. V nemški šoli n. pr. je župnik skozi cel mesec najhujšega mraza poučeval otroke v popolnoma nezakurjeni sobi, ker prav nič premoga ni bilo! In na slovenski šoli vsak razred skoraj v drugi hiši!

Cerkveni govori v Domžalah od l. 1903 dalje: -

Ker se cerkveni govori doslej v kroniki še niso zabeleževali, naj se naknadno iz knjige „Zapisnik tvarine cerkvenih govorov v Domžalah" po številu tu navedejo za čas od 15. septembra 1903 dalje, kolikor časa namreč sedanji župnik tu deluje. Za čas pred njim žal takšnega zapisnika ni.

1903:

1903:

Pridige: 27 [Od teh jih je imel beneficijat 26,
drugi 1]

1904:

1904:

Pridige : 127 [Od teh so jih imeli drugi 7
beneficijat 120
" nemške: 1 [" " " " " –]
Dekliška M. družba: 5 [" " " " " 3
Mladeniška " " 2 [" " " " " 2]
Krščanski nauki : 25 [" " " " " 25]
160 Od teh jih je imel beneficijat 150
drugi 10

1905:

Pridige 131 [Od teh so jih imeli drugi 12
" " jih je imel beneficijat 119
" nemške 4 [" " " " " " 4]
Dekliška M. družba 8 [" " " " " " 7]
Mladeniška " " 4 [" " " " " " 4]
Tretji red 2 [" " " " " " 2]
Krščanski nauki 20 [" " " " " " 20]
169 [" " " " " " 156
drugi 13

1906:

Pridige 129 [Od teh so jih imeli drugi 11
" " jih je imel beneficijat 118]
" nemške 4 [" " " " " " 4]

Dekliška M. družba 8 [od teh jih je imel beneficijat 7]
Mladeniška " " 6 [" " " " " " 5]
Tretji red 4 [" " " " " " 3]
Krščanski nauki 20 [" " " " " " 20]
171 [" " " " " beneficijat 157
drugi 14

1907:

Pridige 120 [od teh jih so imeli drugi 12
" " " je imel beneficijat 108]
" nemške 4 [" " " " " " 4]
Dekliška M. družba 7 [" " " " " " 6]
Mladeniška " " 6 [" " " " " " 6]
Tretji red 4 [" " " " " " 4]
Krščanski nauki 16 [" " " " " " 16]
157 [" " " " " beneficijat 144
drugi 13

1908:

Pridige 126 [od teh jih so imeli drugi 20
" " " je imel administrator 106]
" nemške 4 [" " " " " " 4]
Dekliška M. družba 9 [" " " " " " 6]
Mladeniška " " 7 [" " " " " " 6]
Tretji red 5 [" " " " " " 4]
Krščanski nauk 12 [" " " " " " 12]
163 " " " " " administrator 138
drugi 25

1909:

Pridige 129 [od teh so jih imeli drugi 13
" " jih je imel administrator 116]
" nemške 4 [" " " " " " 3]
Dekliška M. družba 8 [" " " " " " 6]
Mladeniška " " 6 [" " " " " " 5]

Ženska M. družba 1 [Od teh jih je imel administrator ~]
Tretji red 4 [" " " " " " 3]
Krščanski nauki 13 [" " " " " " 13]
165 [" " " " " administrator 146
drugi 19

1910:

Pridige 130 [Od teh so jih imeli drugi 14
" " jih je imel župnik 116]
" nemške 4 [" " " " " " 4]
Dekliška M. družba 9 [" " " " " " 8]
Mladeniška " " 6 [" " " " " " 5]
Ženska " " 4 [" " " " " " 4]
Tretji red 4 [" " " " " " 4]
Krščanski nauki 16 [" " " " " " 16]
173 [" " " " " župnik 157
drugi 16

1911:

Pridige 128 [Od teh so jih imeli drugi 14
" " jih je imel župnik 114]
" nemške 4 [" " " " " " 4]
Dekliška M. družba 9 [" " " " " " 7]
Mladeniška " " 7 [" " " " " " 6]
Ženska " " 5 [" " " " " " 5]
Tretji red 4 [" " " " " " 4]
Krščanski nauki 15 [" " " " " " 15]
172 [" " " " " župnik 155
drugi 17

1912:

Pridige 126 [Od teh so jih imeli drugi 18
" " jih je imel župnik 108]
" nemške 4 [" " " " " " 4]
Dekliška M. družba 8 [" " " " " " 7]

Mladeniška M. družba	7	[Od teh jih je imel župnik 5]
Ženska " "	5	[" " " " " " 5]
Tretji red	4	[" " " " " " 4]
Krščanski nauki	13	[" " " " " " 13]
	167	[" " " " " župnik 146
		drugi 21

1913:

Pridige	126	[Od teh so jih imeli drugi 18 " " jih je imel župnik 108]
" nemške	5	[" " " " " " 5]
Dekliška M. družba	9	[" " " " " " 7]
Mladeniška " "	6	[" " " " " " 5]
Ženska " "	5	[" " " " " " 5]
Marijin vrtec	4	[" " " " " " 4]
Tretji red	4	[" " " " " " 3]
Krščanski nauki	17	[" " " " " " 17]
	176	[" " " " " župnik 154
		drugi 22

1914:

Pridige	134	[Od teh so jih imeli drugi 15 " " jih je imel župnik 119]
" vojakom	2	[" " " " " " 2]
" nemške	4	[" " " " " " 4
Dekliška M. družba	10	[" " " " " " 5]
Mladeniška " "	7	[" " " " " " 5]
Ženska " "	6	[" " " " " " 6]
Marijin vrtec	7	[" " " " " " 7]
Tretji red	4	[" " " " " " 4]
Krščanski nauki	7	[" " " " " " 7]
	181	[" " " " " župnik 162
		drugi 19

1915:

Pridige	129	[od teh so jih imeli drugi 10 " " jih je imel župnik 119]
" vojakom	5	[" " " " " " 5]
" nemške	4	[" " " " " " 4]
Katoliška M. družba	10	[" " " " " " 9]
Mladeniška " "	6	[" " " " " " 6]
Ženska " "	8	[" " " " " " 7]
Marijin vrtec	7	[" " " " " " 7]
Tretji red	4	[" " " " " " 4]
Krščanski nauki	11	[" " " " " " 11]
	184	[" " " " " župnik 172 drugi 12

1916:

Pridige	132	[od teh so jih imeli drugi 11 " " jih je imel župnik 121]
" nemške	4	[" " " " " " 4]
Katoliška M. družba	8	[" " " " " " 8]
Mladeniška " "	6	[" " " " " " 6]
Ženska " "	6	[" " " " " " 6]
Marijin vrtec	5	[" " " " " " 5]
Tretji red	4	[" " " " " " 4]
Krščanski nauki	20	[" " " " " " 20]
	185	[" " " " " župnik 174 drugi 11.

Župnik je imel torej, odkar službuje v Domžalah cerkvenih govorov – 2037!

Goriški begunci v Domžalah so dalje:–

110. Komčan Ana, Stob, h. št. 4, Mali Lošinj, 3 osebe,
111. Skomič Alojz, tg. Domžale " " 131, Tolmin, 4 "

Prenos prej navedenih	484 "
Skupaj	491 oseb.

Ceneno meso. – 28. julija, v soboto, se je tretjič dobilo meso po znižani ceni za revnejše sloje, zopet pri mesarju Karolu Kerin. Razdelilo se ga je na 156 nakaznic 139½ kg. Za kg so plačali prejemniki zopet 2 K. Od vladne podpore se je doplačalo K 418·50. Na račun vladne podpore v ta namen se je kot druga rata dobilo 27. julija 1000 K.

Nogo si je zlomila – 17. julija 2½ letna Kristina Cerar, Sp. Domžale, 4. S 5 letno sestrico Francko sta se igrali. Pri tem pa je revica tako nesrečno padla, da si je levo nogo zlomila nad kolenom. Prepeljati so jo morali v Ljubljano v bolnico. Malo prej je pa pri isti hiši pri mlatvi mlatilnica 15 letnemu begunci Leopoldu Germek iz Lupelč precej mesa odtrgala na peti desne noge. Gospodinja si je lani oskrbela svojo lastno mlatilnico.

Generalmajor Gustav Globočnik odlikovan. – „Slovenec" z dne 1. avgusta sporoča: „Viteški križ Leopoldovega reda z vojno dekoracijo in z meči je dobil generalmajor Gustav Globočnik."

Prevoz vojaštva. – 24. julija, za nedeljo je bilo k domžalski vojaški maši napovedanih veliko Mažarov, ki bi bili tudi peli mažarsko. V soboto zv. ob ½ 10. pa dobi župnik v Domžalah obvestilo, da ti vojaki ne bodo prišli, ker morajo takoj zjutraj odriniti proti bojišču. Od tedaj dan za dnem vozijo vojaštvo skozi Domžale proti bojišču iz Kamnika, kjer je „Sammelstelle" po celem Gorenjskem. V torek, 31. julija, so pripeljali v Domžale zopet 100 ranjencev. Vsi so iz goriškega bojišča. Samo 3 ali 4 dni so bili v Ljubljani. V sredo, 2. avgusta, se je zopet slišala v Domžalah posebno močna kanonada iz goriškega bojišča.

Po 3 letih svetovne vojske! – Sovražnikove zemlje imamo mi z zavezniki sedaj zasedene 548.700 kvadratnih kilometrov, torej več, kot meri vsa Nemčija s svojimi 540.800 kilom

V tem zasedenem ozemlji je 47 trdnjav. Sovražniki pa imajo naše zemlje v Evropi zasedene le 16.000 kvadratnih kilometrov. Izgube na ljudeh znašajo pri sovražnikih: Rusija milijonov 9·5, Francija 4·4, Anglija 1·6, Italija 1·6, Belgija 0·24, Serbija 0·5, Rumunija 0·3 vojakov, torej več kot imajo Belgija, Holandska in Švica skupno prebivalcev. Ujetnikov se nahaja v rokah osrednjih držav 3 milijone, med temi 30.000 oficirjev. Zaplenili smo 12.000 kanonov, 5000 strojnih pušk, nad 2000 zrakoplovov. Potopili smo nad 10 milijonov bruttoregistertonov. Vojni stroški znašajo doslej pri sovražnikih nad 458 milijard mark, pri nas 107 milijard! Grozne številke!

Domžalke se gredo k glavarju pritožit! – 31. julija zj. ob ½ 4 je bilo na kolodvoru v Domžalah vse živo. Polno je bilo žensk. Kmalu se je zvedelo, zakaj se zgreble so v Kamnik na glavarstvo, da tam povedo, kaj vse jim v sedanjih časih pomanjkanja in draginje ni prav! Glavar baron Lazarini jih je prav prijazno sprejel in po 3 zaslišal. Povedale so mu, da so podpore za preživljanje premajhne, da s sedanjo množino moke, 3 kg mesečno na osebo, nikakor ne morejo shajati, da petrolija ne dobe, da bogati predrago plačujejo živila in jih mnogo potem ven, v Trst in drugam pošiljajo, domači revnejši pa nimajo nič jesti. Posebno so se pritožile nad mesarjem Janežičem iz Domžal, da veliko mesa in masti proda v Trst, domačim pa ga ne da! Pritožbe so bile popolnoma opravičene! Glavar je obljubil, da se bo vanje oziral.

Černovice zopet avstrijske. – 3. avgusta zv. je prinesel „Slovenec“ prevažno novico: „Dunaj 3. [K. u.] Iz vojnega tiskovnega stana se javlja: Danes zjutraj so naše avstrijsko-ogrske čete v Črnovice." Sijajen uspeh naše ofenzive! Glavno mesto Bukovine, ki šteje 90.000 prebivalcev, smo tako sedaj že tretjič iztrgali Rusom, ki so bili njega gospodarji od 17. junija 1916. V Domžalah so takoj zaplapolale zastave iz cerkvenega zvonika, župnišča, Društvenega doma in tovarn.

Zvonovi bodo kmalu vsi šli na vojsko. – 3. avgusta je prinesel „Slovenec" novico, ki pretresljivo kaže, kako daleč smo že: „Danes vzamo zadnje zvonove iz stolpa mestne župnije sv. Jakoba v Ljubljani. Veličastni stolp bo prazen. Zares žalostne posledice strašne vojske."

Porcijunkulska pobožnost – se je v Domžalah vršila v soboto in nedeljo, 4. in 5. avgusta. Ljudstvo se je je prav pridno udeležilo. V nedeljo je bilo 483 obhajancev. Spovedovati je prav pridno pomagal župnikov novomašnik Anton Kolinar.

Uboga žena popravlja grehe svojega moža. – 6. avg. dop. ob 9. pride k župniku v Domžalah učiteljica Matilda Vabič iz Hrteljeva pri Mirni Peči v spremstvu svojega brata adjunkta v Mariboru Jager. Rekla, da bi rada videla 10 let staro deklico Vladimiro Germ, ki se kot rejenka nahaja že 10 let pri Filipu Gaber v Sp. Domžalah h. št. 35 in je baje nezakonska hči njenega moža nadučitelja Josipa Vabič. Ona deklice ne pozna, ker je šele 6 let poročena. Nezakonska mati deklice je bila poštarica v Šent Janžu, kjer je mož poprej služboval. Moralno je bila ničvredna. Ker je 7000 gld. poneverila na pošti, zato je zgubila službo. Odšla je v Trst, kjer se je popolnoma vdala grešnemu življenju. Od tedaj o njej ni več sluha. Je pa baje še nekdo drugi na sumu, da je on pravi oče deklice, ker se je sam izrazil: „Jaz sem njen oče, učitelj Vabič pa mora zanjo plačevati."

na vprašanje župnikov, kdo da je ta, je odgovorila: „Takratni Šentjanški-kaplan Zgaga!" [Popolnoma vrano spijen duhovnik, alkoholik, ki je bil pozneje suspendiran od škofa in je kot tak že pred leti umrl na Viču!] Ravno zato bi se ona sama rada osebno prepričala, če je deklica kaj podobna njenemu možu. Mož pa za ta njen korak nič ne ve. Že od mobilizacije je pri vojakih, sedaj kot nadzornik na vojaška dela v Črnigori. Župnik jih prijazno sam spremlja na deklicin dom. Učiteljica takoj, ko deklico zagleda, spozna na očih in obrazu izredno podobnost z njenim možem. Nobenega dvoma ni, da je njegova. Ljubeznjivo se ona in brat pogovarjata z njo in njenimi dobrimi reditelji, ki sta pa deklico prav lepo skrbela za borih mesečno 15 K pri sedanji nesramni draginji. Glede nadaljnje deklicine usode jim seveda nič ne omeni. Deklico prijazno obdaruje in se poslovi. Nazaj grede pa je bila dobra žena vsa v solzah, ker otrok njenega moža toliko let raste daši pri dobrih, vendar popolnoma tujih mu ljudeh in v čisto siromašnih razmerah. Zagotovila je župniku, da bo deklico vzela k sebi, kakor hitro bo mogla z možem osebno o tem se dogovoriti. Da pa je imela žena prav, da se je sama prepričala, čigav je ta otrok, potrjuje tudi način, kako je deklica v Domžale prišla. Nesrečna njena mati Germ, takratna Šentjanška poštarica, je bila prijateljica z Jožefino Skok, posestnico v Sp. Domžalah, h. št. 30, takratno poštarico v Domžalah, ki jo je kakih 4 mesece pred porodom vzela tu sem v Domžale kot pomožno ekspeditorico v svoj urad. Tu v Domžalah je porodila in po posredovanju poštarice Skok je otroka, 8 dni starega sprejel v rejo Filip Gaber, ki takrat, s svojo prvo ženo, ni imel nobenega otroka. Da celo sem v Domžale je kaplan Zgaga hodil obiskat poštarico Germ v takem njenem stanju in se je javno ž njo sprehajal!! Čedno življenje je moralo biti to v Šentjanžu!!

Draga drva. – 3. avgusta je kupil župnik 6 sežnjev drv od Alojza Smerkol iz Št. Ožbalta h. št. 5 po – 100 kron seženj na mestu! Vožnja na dom in žaganje ga je pa stalo še 100 K! Skupno torej samo za drva 700 kron!!!

Enainštirideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Smole Lovrenc, mož, star 53 let, Stob, h. št. 51, ki je umrl 5. avgusta letos v Ljubljani v vojaški bolnici za rano v želodcu po operaciji, ki je bila 2. avg. Pri vojakih je bil 1½ leto, pri delavskem oddelku na goriški fronti. Kopal je ponoči strelske jarke, prekopaval mrliče. Marca letos je zbolel na želodcu. Prišel je v bolnico na Dunaj in pozneje v Ljubljano. Njemu je bila vojska v veliko srečo, v popolno spreobrnenje. 25 let je bil poročen z dobro, blago ženo, ki pa je bila vsa ta leta prava mučenica, v vedni smrtni nevarnosti pred njim. Bil je strasten žganjar. Vse je zapil. Neštetokrat je ženo pretepel. Nekolikrat celó tako hudo, da jo je župnik moral priti previdit. Ta je seveda moža naznanil orožnikom, ki pa mu niso nič naredili! Pri vojakih pa ni pil, ker ni imel. K temu je prišla še dolga in huda bolezen. Polagoma je prišel k spoznanju. Dal se je prevideti in na smrt lepo pripravljati. Pokopan je bil 8. avg. zj. ob 8. na vojaškem oddelku pri sv. Križu v Ljubljani. Zapušča vdovo in 2 sina, katerih eden je na tirolski fronti, a drugi v ruskem ujetništvu. Naj počiva v miru!

Strašna suša – grozi pokončati vso krmo, vse poljske pridelke, kolikor še niso spravljeni. Pri vsaki sv. maši se molijo molitve za dež, a dežja ni, pa ga ni!

Zanimivo obvestilo o našem ruskem ujetniku. – 9. avg. je došlo ženi Valentina Mlakar, ki se nahaja v ruskem ujetništvu, sledeče obvestilo: „Schwedisches Rotes Kreuz Abteilung Hilfskomitee für Kriegsgefangene. Quittung. Von der Delegation des Hilfskomitees für Kriegsgefangene des schwedischen Roten Kreuzes eine Liebesgabe dankend erhalten. Geschrieben am

10/2 1917. Ruf und Familienname: Mlakar Valentin – Ort der Gefangenhaltung: Orenburg – Geboren am 7/2 1885 in Domžale – Truppenteil I. R. 17 – Kompanie 6 – Dienstgrad Inft. – Gefangengenommen am 19/12 1914 in Karpaten – Name und Adresse der Angehörigen: Mlakar Marie Domžale, Bez. Stein in Krain."

Župnik med ranjenci. – 24. julija je župnik obiskoval ranjence in jim razdeljeval knjige v Sokolskem Domu [dop. od 11. – 12.] in v šoli in Društvenem Domu [pop. od 1/2 6 – 1/2 8.] – Ker je 31. jul. zopet prišlo v Domžale 100 novih ranjencev, je župnik takoj drugi dan, 1. avg. obiskal dopoldne od 11. – 1/4 1. ranjence v Sokolskem Domu in jim razdeljeval knjige iz knjižnice, zvečer od 6. – 3/4 8 v šoli, 2. avg. zvečer od 6. – 7. pa v Društvenem Domu. V šoli je naletel na mladega zgovornega muslima od Sarajeva, ki mu je zatrjeval: „Ja ću umrieti!" „A zašto?" ga vpraša župnik. „Samo nima trave! A u fronti ima dosti trave!" S tem je povedal, kako zelo so ti reveži stradali celo na fronti! V Društvenem Domu pa je naletel na prvega Rusa, ruskega ujetnika, 20 let starega fanta od Mohileva, ki je nekje tu v okolici delal, zbolel in prišel sem v bolnico. Prav dober in prijazen dečko je. Tudi nekaj judov je med njimi. Eden je posebno živahno zatrjeval, da on ni nobenega Laha ustrelil, češ da so se mu smilili!

Goriški begunci v Domžalah so sledeči: –

112. Simčič Elizabeta, Šmartno pri Gorici, Kapljavas, 21 – 6 oseb,
113. Juda Frančiška, Tomaževica pri Komnu, " , 44 – 7 "
114. Jelinger Uršula, Solkan, Sp. Domžale, 33 – 9 "
Prenos prej navedenih – 491 "
Skupaj 513 oseb.

Župnik previdel ranjence. – 14. avgusta – na dan pred Velikim Šmarnom – dop. ob 1/2 10 je župnik spovedal, obhajal in z njim previdel 3 ranjence: v Društvenem domu, velika čitalniška soba, na pljučih bolnega Čeha in v izolirbaraki, pisarna na društvenem vrtu, na tifusom hudo bolnega mladega, kot tudi starega Poljaka in ravnotam, a v drugi sobi, na griži bolnega Nemca. V izolirbaraki je moral obleči, preden je stopil v sobo na tifusom bolnega, zdravnikov beli plašč, haljo, in si, preden je šel iz sobe, roke zelo izmiti. In preden je šel v drugo sobo k na griži bolnemu, je moral ta plašč sleči in drugega obleči in si potem tudi v sobi zopet roke izmiti.

Cerkveno darovanje na Veliki Šmaren – 15. avg. je znašalo: tj. ob 7. K 204·68, ob 10. K 127·63, skupno K 332·31. Veliko!

Mirovna pobožnost v Domžalah. – 16. avg., na praznik sv. Roka zjutraj ob 6. je bila v Domžalah procesija za dosego zaželjenega miru, za odvrnitev nesreč, posebno grozne suše, ki preti vse uničiti, procesija na Spodnje in Zg. Domžale k kapelici M. B. na Goričici, katero je vodil župnik ob asistenci novomašnika A. Kolinar-ja. Še preden je procesija prišla nazaj k kapelici, je prišla za potreben dež prosit k Mariji na Goričici prav velika procesija iz Loke, a brez svojega duhovna. Ker je tudi domžalska procesija bila izredno številna, je bil ves griček poln ljudstva. Bili sta v namene procesije 2 sv. maši: župnik jo je imel v kapelici, kamor je še poprej prinesel izpraznjeno monštranco in je pri sv. maši tudi zanjo konsekriral sv. hostijo, novomašnik A. Kolinar pa istočasno v cerkvi. Po sv. maši je imel župnik zunaj pred kapelico na prostem pridigo. Spominjal se je štirikratne proslave današnjega dne, 16. avg., ko je vsako leto sv. maša v kapelici: L. 1914 so prav ob teh dneh prvič šli naši kranjski Janezi, 17. pešpolk, v Galicijo na bojišče. Mnogi, tudi iz naše fare, še od takrat zdihujejo po svojih domačih – v ruskem ujetništvu!

L. 1915 smo prav ob teh dnevih imeli v Domžalah med ranjenci pravo azijsko kolero! Velika nevarnost je bila takrat, da bi se bila ta grozna bolezen razširila! L. 1916 so ravno na včerajšnji dan, na Veliki Šmaren sv. prišli iz Vrtojbe begunci v Domžale, ki niso vedeli, da je sploh praznik, ker so bili tako polni strahu in groze! In letos, l. 1917, ta dan! „Ali ste slišali, kako grozno se je sinoči tu pri nas spet čulo gromenje kanonov od Gorice! Predvčerajšnjim pa so, prvič, obiskali laški zrakoplovi našo Gorenjsko, Jesenice in druge kraje in so baje provzročili veliko škode! Zraven pa še suša! A mi upamo, da Marija svojih ne bo zapustila! Marija, Kraljica miru, pomagaj!" Dasi je bilo zjutraj oblačno, vendar ni bilo misliti, da bi kmalu deževalo. Zato je le prav malokdo imel dežnik seboj. A že med pridigo je začelo deževati. Med litanijami se je pa dež kar vlil! Vendar je mnogo ljudij navzlic dežju vztrajalo do konca. Po pridigi so bile pete lavretanske litanije, molitve za dež, papeževa molitev za mir in blagoslov z Najsvetejšim. Ker je bilo ravno na predan cesarjevega rojstnega dne, je to zunanjo lepo slovesnost zaključila cesarska himna.

Nakaznice za moko. – 13. in 14. avgusta se je po občinskem svetovalcu Fr. Končan delilo spet nakaznice za moko. Kazalo pa je, da se moka ne bo dobila pred Velikim Šmarnom, našim patrocinijem, ker prav ob teh dnevih niso mlini tekli, ampak so struge čistili. Ljudje pa so bili mnogi že itak dolgo brez kruha; sedaj pa naj bi še za žegnanje celo kruha ne imeli! Moka se je imela dobiti od Pintarca. Ta je pšenico pač imel, a ne koruze. 16. avg. je zato župnik posredoval tako, da se je koruzna moka dobila iz Jančarjevega mlina. Tako so potem ljudje dobili moko takoj 13. in 14. avg. nakaznic se je razdelilo 360 za 1504 oseb. Moke se je dobilo na vsako osebo kg 4·60 in sicer: pšenične moke za kuho kg 0·50 à 66 h, pšenične moke za kruh kg 2·00 à 48 h, pšeničnega zdroba kg 0·10 à 88 h, koruzne moke kg 1·00 à 54 h in koruznega zdroba kg 1·00 à 76 h. Pretresljivo je bilo videti, kako je begunka Jelinger, mati 9 otrok, nesla vrečo moke, za njo njena deklica manjšo vrečo, a vsi drugi otročiči za njima kot v procesiji! „Kako je?" jih vpraša župnik, ki jih je ravno srečal. „Sedaj smo še zopet dobri, ko imamo moko! A do sedaj je bilo hudo, ko ni bilo ne kruha, ne za kuhati nič!" Vojska nas šele uči, kaj pomenijo besede: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!" Prej tega nismo vedeli, a sedaj to – čutimo! To je bila II. razdelitev!

Ceneno meso.– 11. avgusta, v soboto, se je četrtič dobilo na nakaznice meso po isti znižani ceni, kot doslej in sicer pri mesarju Janežiču. Razdelilo se ga je 145 kg. Od vladne podpore se je zanje doplačalo 435 K.

Laški zrakoplovi bodo na Domžale bombe metali.–

16. avg. so bili Domžalčani tako razburjeni in prestrašeni, kot še nikdar! Župan Janežič je hodil po hišah in pripovedoval, da je zjutraj, ko je še ležal, že prišel stražnik od Stacijonskomande v Domžalah, mu povedal, da je prišel brzojav, da 16. ali 17. avg. pridejo baje tudi nad Domžale laški zrakoplovi, da naj zato hitro on osebno gre po hišah okrog in naj ljudem naroči, da v slučaju kake nevarnosti hitro zbeže v kleti. Tudi so se morale takoj vse brizgalne pripraviti. Za vsako se je določilo 10 vojakov. Določilo se je, da bo ob slučaju nevarnosti začel vojak trobiti. Župan sam je ves preplašen rekel: „Nisem mislil, da bom s takim naročilom moral okrog hoditi!" Isti dan zvečer je pa „Slovenec" prinesel obširno poročilo o grozni nesreči in škodi, ki so jo par dni poprej, 14. avg., provzročili

laški aeroplani – 11 jih je bilo – na Gorenjskem, posebno nad Koroško Selo, kjer je pogorela skoraj cela vas, 44 hiš! Ni čuda, da je ljudstvo s strahom pričakovalo, kaj bo! Zato jim je 17. avg. zjutraj ob ½7. pred mašo vso stvar natančno pojasnil župnik ter jih prosil in opominjal, da naj čisto mirni ostanejo! In to tudi, če bi res kaj imelo priti. „Če na nešteto drugih krajih sedaj to prenesejo, bomo vendar menda tudi mi! Slabejši in strahopetnejši vendar ne smo, kot so drugi! Do smrti bomo gotovo živeli! Če pa danes umrjemo, pa jutri ne bo potreba!"

Proslava cesarjevega rojstnega dne. – 17. avgusta je prvič slavil kot vladar svoj rojstni dan naš ljubljeni cesar Karel I. Glede na resnost časa je sam izrekel željo, da naj se ta slovesnost ne obhaja s šumnimi prireditvami, ampak z molitvijo in z deli ljubezni. V Domžalah je bila ob 10. peta sv. maša, katero je opravil župnik. Vse klopi so bile napolnjene z vojaštvom. In še stalo jih je mnogo. Od častništva so bili navzoči štabni zdravnik Dr Stör z gospo, nadzdravnik Dr Kadlčik z gospo, nadzdravnik Dr Reinhold, štacijonski komandant nadporočnik Freundlich, nadporočnik Mirnič, nadporočnik Kursthaler, poročnik inženir Foerster z gospo poročnik Pitler, asistenčni zdravnik, nadporočnik in 2 poročnika, skupno 11 častnikov, za katere so bile 4 klopi rdeče pregrnjene. Po sv. maši je župnik izpostavil Najsvetejše in opravil v nemškem jeziku in slovenskem molitev za cesarja in cesarico, nakar je sledila zahvalna pesem „Te Deum", blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu in ob sklepu cesarska himna. Petje na koru je bilo krasno, tako, da je vzbudilo splošno pozornost in pohvalo. Vodil je je novomašnik Anton Dolinar, ki je tudi orglal. Peta se je Filkejeva „Missa in D", [illegible]

„Assumpta est", Müllerjev „O Jezus, ego samo Te" s sopran-solo [izvrstno pela Mici Schnihar], Lorstnerjev „Te Deum" in Göllerjev „Tantum ergo". Ob 1. pop. je bil „na Pošti" slavnostni oficirski banket, h kateremu je bil izmed civilnih povabljen edino župnik. Odkazano mu je bilo prvo mesto. Na njegovi desni je bila gospa štabnega zdravnika, na levi gospa Dr. Hawliček, vis a vis pa štabni zdravnik. Cesarski toast je navdušeno govoril Dr. Stör. Za ta dan letos ni bilo mogoče ranjencem oskrbeti kaj posebnega, kakor druga leta, ker se skoraj nobena reč tudi za denar ne dobi, kakor n. pr. cigare, cigarete. Da pa se vendar dobra volja naša pokaže ranjencem, je domači odbor v Kranšalah po prizadevanju župnika oskrbel vsakemu ranjencu pol litra prav dobrega vina in po 10 cigaret. Slučajno pa je bilo ta dan samo 130 ranjencev tukaj, ker so prostori pripravljeni za nove ranjence za 11. ofenzivo, ki se ima vsak hip pričeti in 70 vojakov bolniškega „Sanitätsstand". Dalo se je pa tudi 70 vojakom tukajšnje „Brückenequipage" po pol litra, skupno torej 135 litrov. Kupilo se je od tukajšnjega vinotržca Ant. Müllerja st., liter po K 3·90!! Račun je za vino znašal K 526·50. V ta namen je župnik sam osebno nabiral darov po hišah. Darovali so: Hranilnica in posojilnica v Kranšalah 100 K; Lerchstätter Krisant 100 K; Oberwalder Jakob 100 K, Kursthaler Hans 40 K; Kuralt Ivan, Omen Valentin, Jestrancij Pavel, župnik Jernik Franc po 20 K; Kuralt Jožef, Senica Jožef, Oberwalder Jožef, Grosslercher Jakob, župan Janšič Matej, Janus Franc, tovarna Millitzer Kleinlercher po 10 K; Florin Karol, Mihelčič Franc, Jeras Elija, Janšič Jožef, Orolin Miha po 5 K in nekaj oseb pod 5 K, skupno 534 K. Cigarete so se sedaj mogle dati le na ta način, da jih štabni zdravnik pri pristojni vojaški „Fassungsstelle" naročil in smo jih mi plačali. Stale so . Cesarske sv. maše ob 10. se je v Kranšalah udeležilo tudi veteransko društvo z zastavo- bilo je 15 mož - in zastopstvo obeh požarnih bramb, oba občinska odbora in obilno občinstva. Za zvonika, župnišča in vseh javnih, pa tudi mnogih zasebnih hiš so plapolale zastave. V dokaz lepe zastopnosti med župnikom in častništvom bodi omenjeno, da sta prišla ob ½1. pop. v župnišče ponj, dasi ga je štabni zdravnik osebno prej povabil k banketu, nadzdravnik Dr. Havliček in nadporočnik Mirenič in sta rekla: „Wir sind gekommen, um Hochwürden persönlich zu unserem Bankete abzuholen!"

Župnikovo delo med ranjenci ni brez nevarnosti. – Ker je 14. avg. došlo v Domžale zopet 164 ranjencev, jih je takoj v prihodnjih dneh župnik zopet vse obiskal in sicer 20. avg. v pondeljek dop. od ¾11 – ½1. v Sokolskem Domu, v torek, 21. avg. dop. od 11. – ¼1. v Šoli, pop. od 6. – ½8. v Društvenem Domu in v sredo, 22. avg. dop. od 11–12. pri Müllerju. Da je pa to obiskovanje združeno s precejšnjo nevarnostjo za župnika, pokazalo se je posebno ob tej priliki. Ko v Sokolskem Domu stopi v dvorano, so slučajno stali tam 3 Nemci. Takoj opozore župnika, da leži tam v kotu vojak, ki ima – sifilis in sicer silno hudo že!! Naj bo zato previden in naj mu ne seže v roko! Župnik je stopil k njemu. Bil je Poljak, oženjen, 38 let star, ki se je prejšnji dan šele pripeljal v Domžale. Bil je že ves rumenkast. Tožil je o strašnih bolečinah. V tem je pa že z obližja zaklical nek Čeh župniku: „Velevaženy pane, sifilis!" Je namreč celò sapa takega bolnika nalezljiva! Ko bi bil pa župnik prišel po galerijskih stopnicah v dvorano, prišel bi bil ravno k temu nesrečnežu! Dal bi mu bil roko in se ž njim razgovarjal ...! Seveda je zdravnik takoj odredil, da so tako nevarnega bolnika še isti dan proč odpeljali! Ko je župnik drugi dan v Društvenem Domu obiskoval ranjence, našel je izredno mnogo bolnih na črevesnem katarju in griži! Eden mu je tožil, da ima najmanj vsak-četrt ure „Stuhlgang"! Vse je dišalo po lizolu!

Vincencijeva in Elizabetna konferenca v Domžalah. – 7. avg. je poročal župnik vodstvu Vincencijeve družbe v Ljubljani: „Podpisani uljudno naznanja, da ima v župniji Domžale že nekaj let sem ustanovljeno Vincencijevo konferenco, ki je v kraju že veliko dobrega storila. Tudi je že lani kupila hišo prav blizu cerkve za 4670 K, ki ima polagoma postati nekaka hiralnica za nepreskrbljene bolnike te fare. Glavni družbi pa o tej konferenci ni poročal, ker ni bila v soglasju s pravili družbe: odbornice so bile ženske in tudi udje skoraj same ženske. Sedaj pa je stvar prav uravnal, tako da je sedaj v župniji Domžale Vincencijeva konferenca z moškimi člani in Elizabetina konferenca z ženskimi člani, kar s tem prosi, da se blagovoli vzeti na znanje." 14. avgusta je od predsednika Vincencijeve družbe kanonika Dr. Josip-a Gruden došel odgovor: „Na cenjeni dopis z dne 7. avgusta sporočamo, da smo vzeli ustanovitev Vincencijeve in Elizabetne konference v Domžalah na znanje."

K. u. k. Militärbauaufsicht v Domžalah. – Skozi več mesecev je v Domžalah poleg vsakovrstnih drugih vojaških reči tudi „k. u. k. Militärbauaufsicht", ki ima svojo pisarno v Kovi tovarni spodaj. Načeljuje jej poročnik inženir Jaroslav Forster. Vojaštvo je namreč prevzelo žago Ant. Skoka v Domžalah. In tu se nepretrgoma žaga in pripravlja lesni materijal za goriško fronto.

Vojaška poroka [VI] v Domžalah. – 17. avgusta je poročil župnik tukajšnjo domačinko Marijo Loboda iz Štude, h. št. 15 z Avguštinom Kušteršič, trgovcem v Mengšu, sedaj v aktivni vojaški službi kot „Vormeister" pri c. kr. trdnjavsko-artiljerijskem polku 4 v Pulj-u.

Piščali v orgljah zaplenjene. – 23. augusta je prinesel „Slovenec“ to novico: „Izšla je naredba o zaplembi piščali v orgljah. Iz orgelj, ki imajo po več nego 8 registrov, bo treba dati vse orgeljske piščali iz cina in njegovih zlitin. Izjema se bo dovolila le za orglje, ki so posebne zgodovinske ali umetniške vrednosti!“ Hvala Bogu, da v Domžalah še nismo napravili novih orgelj!

Domžalska zvonova bota šla kmalu! – 24. augusta je došla župnemu uradu v Domžalah od „Militärbauaufsicht in Laibach“ dopisnica sledeče vsebine: „Laibach, am 21. August 1917. Mit der Abnahme der Glocken der dortigen Pfarrkirche wird demnächst begonnen werden. Ing Ltn Haller.“

Celodnevno češčenje Najsvetejšega v Domžalah – 25. avg., v soboto se je vršilo prav slovesno. Na predan pop., v petek, sta župnik in novomašnik Ant. Dolinar spovedovala v ta namen. Zato je bilo do 300 obhajancev. Vse molitvene ure so bile darovane za skorajšen častni mir. Prav dobro so bile vse obiskovane.

Ceneno meso. – 25. avg., v soboto se je zopet dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni kot doslej in sicer zopet pri M. Flerinu. Razdelilo se ga je 140½ kg. Od državne podpore se je zanje doplačalo K 421·50.

Filialspital v Domžalah dobil še 5. objekt. – 25. avg. so pripeljali v Domžale zopet do 160 ranjencev. Zajedno se pa redno sproti odpošiljajo ranjenci proč tako, kakor hitro je le količkaj mogoče, da se dobi prostor za nove ranjence, katerih število vsled grozne 11. soške ofenzive, ki se ravno sedaj bije, neprenehoma silno narašča. Zato se je tudi pri Meraklu sedaj priredil prostor za bolnišnico – objekt V – za 40 ranjencev. Vseh ranjencev je sedaj v Domžalah do 400!

Strašna kanonada se sliši v Domžalah – 16. avg. se je skoro cel dan slišalo v Domžalah grozno pokanje kanonov od naše fronte. Najhujše pa je bilo isti dan potem ponoči. Tako se pa skoro cel čas vojske še nikdar ni slišalo! Župnišče se je kar stresalo in šipe so šklepetale, kakor bi bil potres! In to brez prenehanja!

Lahi zavzeli – Sveto Goro! – 24. avg. zv. je zaplapolala na vrhu Svete Gore – italijanska trikolora! Ta pretresljiva novica se je razvedela v Ljubljani v nedeljo, 26. avg. zv. po uradnem poročilu, v Domžalah pa tekom prihodnjega dne. Domovina naša pa, cela slovenska zemlja je zaplakala v brezmejni bolesti! K nebu pa je vzkipela le ena presrčnejša molitev: Kraljica Svete Gore, Ti tolažnica žalostnih, trpečih in preganjanih, pomagaj nam, reši nas! Sedaj se prav posebno živo čuti, kolika sreča je bila, da je ranjki junaški P. Ambrož vraj čudodelno podobo svetogorske Matere božje bil rešil in pripeljal v Ljubljano, kjer v frančiškanski cerkvi na altarju sv. Kvadrata sedaj ta svetogorska Pregnanka zbira okrog sebe nešteto pregnancev, begunce in jih tolaži v njihovi nemi žalosti!

Prvi domžalski kapelan – brez dekreta sicer, je bil novomašnik Anton Kolinar, nečak župnikov. Od dneva svoje nove maše, od 17. junija do 29. avgusta je imel vsako nedeljo deseto opravilo, pridigo in sv. mašo in pop. litanije z blagoslovom. Pri jutranjem opravilu je pa orgljal. Ob sobotah zvečer je imel litanije. Tudi v spovednici je imel, posebno za Porcijunkulo, Veliki Šmaren in 25. avgust prav veliko dela. Tako je župnik, ki je faro ustanovil, pokopališče napravil, po posebni božji dobroti tej fari tudi prvega kapelana izredil. 29. avgusta pa je nastopil svojo službo kot kapelan v Staremtrgu pri Kočevju. Bog blagoslavljaj na Marijino priprošnjo njega in vse njegovo delovanje!

Streljanje s topovi na soški fronti – je v teh dneh tako strašno, da se po poročilu „Slovenca" z dne 29. avg. sliši celo tja na Gorenje Bavarsko, kar se doslej še v nobeni bitki ni zgodilo!

V kakšnih nevarnostih so naši vojaki na fronti. – 29. avg. je pisal Franc Adlimar, od prostov. strelskega bataljona I/VI., nečak župnikov, iz goriške fronte: „Čeravno smo bili pretekle dni v najhujšem ognju, sem vendar srečno prestal. Toda samo jaz! Moja baraka pa, kjer smo imeli godbo in jaz sem notri spal, je pa z vsemi instrumenti in z vsemi mojimi drugimi stvarmi, nahrbtnikom, puško i. t. d. zgorela do tal, tako, da sem komaj par sekund prej odnesel pete venkaj! Ni mi postalo malo vroče, ko mi za hrbtom strašno zagrmi in je kar naenkrat vse v ognju in ko se zavem, tako po meni bi jo bil kmalu skupil. Seveda je škoda strašna."

Sedanja moda: rukzak in kanglica. – Zanimivo je gledati sedaj, kako imenitni gospodje iz Ljubljane in drugod, doktorji, profesorji i. dr. prihajajo v Kromšale z - rukzakom na hrbtu! Po mlinih hodijo, da bi kupili kaj moke, ali po okolici, da bi kupili kaj živil! Ljubljanske gospice pa prihajajo v Kepaljovas in druge vasi s - kangljico! Od hiše do hiše letajo, da bi kupile mleko!

Kupčije kakor v starih časih. – Župnik je hotel kupiti avgusta en voz stelje potom velikega moža iz Pauš od graščaka v Velikem Lotoku. A kaj je odgovoril graščak? „Za denar je ne prodam! Mesto njega naj mi da gospod toliko pšenice, ali otepov ali fižola, kolikor je en voz stelje vreden!" Sreče iz te kupčije ni bilo nič! A tako je sedaj splošno! Blago za blago! „Tauschhandel", kakor pri divjakih! Za živila se dobi vse, a za denar malo! Sedaj se vidi, kaj so živila vredna, ko jih povsod manjka!

Župnik med ranjenci. – 29. avg. dop. od 1/2 11 – 1/2 1 je župnik obiskal ranjence pri Meraku in v Sokolskem Domu, pop. od 5. – 8 pri Müllerju in v Društvenem Domu, in 30. avgusta pop. od 6. – 8. v šoli. Dobil je večino novo došlih ranjencev junakov 11. soške bitke, ki so bili v dneh od 17. – 21. avg. ranjeni pri Selu, Kostanjevici, Germadi, Sv. Gori, Vrhu, Sv. Luciji, Svetem hribu, Tolminu. So zopet vseh narodov: Čehi, Hrvati, Dalmatinci, Bošnjaki, Slovenci, Nemci, Moravaki, Poljaki, Rusini, Ogri, Rumuni in 2 Laha. Strašne reči pripovedujejo o grozoti te laške ofenzive. Po 3, 4 dni nekateri niso dobili vsled laškega bobnečega ognja nič hrane. Strašno je bilo pomanjkanje vode v najhujši vročini! Najhujše pa, kar so doživeli, to so bili strupeni plini od plinastih granat, s katerimi v tej ofenzivi Lahi grozno delujejo. Saj so 17. avg., dopoldne metali iz zrakoplovov listke: „Kdor izmed Vas bo preživel 18. avgust, on bo doživel konec vojske!" Sami so tedaj mislili, da mora vsled plinov biti vse mrtvo. Naši so sicer večinoma imeli „gasmaske". A te vzdrže le po 20 minut, pline so pa spuščali naprej, naprej! V bolnici v Dutovljah jih je izmed njih v eni noči vsled plinovskega zastrupljenja umrlo nad 40! Konjev je silno poginilo vsled plinov! Vse to pa leži kar tam vsevprek, kar provzroča grozen smrad! Posebno mnogo izmed teh ranjencev je bilo zasutih, ko so jim kaverne bile vsled granat razrušene! Župnika vsi le sprašujejo: „Kedaj bo konec tega klanja?"

Vojaška služba božja zopet ob 10. – 2. sept. je bila vojaška služba božja, ki je bila doslej od 17. junija dalje ob ½ 9., zopet skupno s farnim opravilom ob 10. Vojaštvo – sedaj so samo od Feldspital 119 tukaj – je zasedlo prav vse klopi na episteljski strani in še mnogo stojišča. Župnik je prebral list in evangelij v slovenskem jeziku. Ker so bili navzoči ranjenci skoraj vsi udeleženci prestrašne 11. soške ofenzive, jih je začetkom pridige župnik javno iz prižnice v slovenskem in nemškem jeziku pozdravil kot junake, je slavil njihovo junaštvo in se jim je v imenu faranov in številnih navzočih goriških beguncev zahvalil za junaško brambo naše prelepe slovenske Goriške. Koncem sv. maše je izpostavil Najsvetejše, molil v slovenskem in nemškem jeziku molitev za cesarja in cesarico in odal blagoslov z Najsvetejšim, nakar so pevci zapeli cesarsko himno.

Pristojbina od grobov na pokopališču. – 2. sept. zjutraj ob 7. v nedeljo je župnik v pridigi razglasil in natančno razložil, da tudi za pokopališče v Domžalah velja isti red, ki ga imajo za pokopališča po mestih in po premnogih drugih krajih, da namreč vsak grobni prostor čez deset let pride zopet v last cerkve. Lahko pa ga dotičnik, ki mu je na prostoru ležeče, pridobi za nadaljnih 10 let v svojo last, če plača določeno pristojbino, ki znaša od otroških grobov 10 K, od odraščenih pa 20 K. Izvzeta za to pristojbino so seveda rodbinska grobišča. S tem je zopet precejšen trajen dohodek pridobljen cerkvi. 17. febr. 1918 je pa javno na prižnici za rodb. prostore zvišal pristojbino, ki je bila doslej za 3 gr. – 200 K, na 300 kron, torej za 100 K!

Odlikovani Vrankelj. – Bilo je ob prvi vojaški prisegi v Domžalah, takrat, ko je bil tu še kader 97. pešpolka. Cerkev je bila polna vojaštva. Ko župnik govori z nadporočnikom Häflingom, ki je bil stationskomandant, mu ta pove, da je med vojaki še eden, ki bo danes odlikovan. Župniku pride takoj na misel, da bi se dalo prav učinkovito tega vojaka, ki si je še tako kmalu zaslužil odlikovanje, javno na prižnici imenovati v pridigi. Zato vpraša nadporočnika po njegovem imenu. Nadporočnik pa odgovori: „Feldwebel Parkelj!" Župnika je posilil smeh ob misli, kako bi se neki slišalo po cerkvi, ko bi on na prižnici govoril o odlikovanem Parkeljnu! Tega častitljivega odlikovanja zato ni nič omenil!

Župnik previdel ranjence. – 3. septembra pop. ob 3. je previdel župnik v Društvenem domu, mala kitarska soba, za grižo nevarno bolnega Nemca iz Linca in v izolirbaraki na društvenem vrtu za tifusom nevarno bolnega Čeha. Oba je takoj zato tudi obhajal. V izolirbaraki je bilo ta dan za tifusom bolnih 5 vojakov: 2 Slovenca [eden iz Št. Jakoba in eden iz Lukovice], 1 Poljak, ki ga je župnik že prej previdel, 1 Čeh in 1 pravi Rus iz Besarabije, ki je delal na Krtini. Popolnoma so ločeni od drugih. Imajo svojega strežnika. Nihče ne sme k njim. – 5. septembra dop. ob 11. je previdel v šoli nekega prav dobrega Dalmatinca, ki je bil še skoraj dober, a mu je malo poprej prišlo strašno slabo. Silno je začel iz sebe bruhati in se po celem životu tresti. Takoj je prihitel nadzdravnik Dr. Rinholda. Slučajno pa je prav tisti hip prišel v to sobo ranjence obiskat župnik. Takoj je hitel domov po sv. olje in ga je previdel. Obhajati pa ga ni mogel vsled nevarnosti, da zopet začne bruhati. Prav ta Dalmatinec je malo dni prej prosil župnika za „jednu krunicu" [molek]. Ganljivo je bilo, ko mu je župnik po previdenju dal molek, kako prisrčno je, tresoč se po celem telesu še, poljubljal s solzami križ na „krunici" in kako hvaležen je bil župniku zanjo.

Za pogorelce na Koroški Beli. – 4. sept. je poslal župnik župnemu uradu na Koroški Beli 100 K kot cerkveno zbirko za vsled laškega zračnega napada nesrečne pogorelce.

Domžalec prišel iz ruskega ujetništva.– Landstätter Dominik, frant, star 31 let, log. Domžale, 131 od sapeurskega bataljona 3, je bil 25. sept. 1915 pri Brody od Rusov neranjen ujet. Prišel je v Kijev, potem pa v razne kraje volinjske gubernije, Besarabije, Bukovine. 25. jul. 1917 ob prodiranju naših čet, je bil v Rarancz pri Černovicah. Iz neke šole sta ušla Rusom on in en četovodja. 8 dni sta bila skrita v gozdu. 4. avg. sta prišla k našim četam. Prišel je nazaj k svojemu kadru v Ptuj, od koder je 3. sept. prišel v Domžale k staršem na 14 dnevni dopust. Veliko je trpel v ujetništvu. Od njegovega delavskega oddelka, pri katerem je bilo nad 3000 ujetnikov, jih je naposled ostalo živih le nekaj nad 400 mož. Vsi drugi so pomrli radi lakote in raznih bolezni. Obleko so imeli vso strgano. Skozi 7 mesecev so morali biti bosi, notri do novembra. Že julija 1916, ko je bil pri Kišinevu v Besarabiji, je skušal uiti s 5 tovariši. Prišli so že do reke Prut. Tam pa so bili zasačeni in prepeljani v neko trdnjavo pri Odesi, kjer so bili dva meseca zaprti. To je prvi Domžalec, ki je prišel iz ruskega ujetništva domov. In sicer zdrav! V ujetništvu ni skozi cel čas naletel na nobenega Domžalca!

Župnik med ranjenci.– 4. sept., v torek zv. od 6.–½8. je obiskal župnik ranjence pri Merahu. 50 jih je bilo. Eden je bil posebno slab. Grozno ga je mrzlica tresla ravno, ko je bil župnik pri njem. – 5. sept., v sredo dop. od 11.–12. je obiskal ranjence v šoli, zv. od ½6.–7. pa v Društvenem domu. Tu je na odru dvorane naletel na 3 štajerske Slovence od 87. pp., ki so bili prej na Sveti Gori, potem pa so branili goro sv. Gabrijela. Bilo jih je 12 stotnij, nad 2000. Ostalo jih je pa komaj 130 mož! Vsi drugi so bili mrtvi! Imeli so ukaz, braniti goro do zadnjega moža! In so jo res obranili navzlic najstrašnejšim sovražnim napadom, navzlic groznim žrtvam! Junaki! - 4. sept., v četrtek zv. od 6. -½8. je obiskal ranjence v katoliškem Domu, kjer je sedaj precej Dalmatincev. - 7. sept. v petek dop. od ½11. - ½12. je obiskal ranjence pri Müllerju. Po vseh objektih so sedaj vse postelje zasedene.

Domžalca je povozil avtomobil. - 7. sept. zj. je šel 14 let stari Andrej Kokalj iz Depaljevasi, 12, s svojo materjo v Ljubljano. V vozičku sta peljala na prodaj 9 rac. Bilo je kmalu po 12. uri opoldne. Ravno pred artilerijsko vojašnico sta bila. Fant z vozičkom pohiti malo naprej, da bi, ker je bil že utrujen, od zadaj sedel na nek voz. Poskuša, a se mu ne posreči. V tem se ozre nazaj za materjo, ki je bila kakih 10 korakov za njim. Ta hip mu pa ravno naspreti s silno naglico, a čisto tiho in brez vsakega signala pridrvi vojaški avtomobil! Vodil ga je kot šofer nek poročnik z 2 vojakoma. Poskušali so ga. Z vso silo zadene fanta v glavo. Potem ga pa še nekoliko za seboj vleče. Nesrečna mati, ki je vse to videla, je bila takoj pri njem. Le parkrat je še vzdihnil in je bil mrtev. Saj mu je kar velik del lobanje odbilo in možgane raztreslo. Prepeljali so ga v mrtvašnico k sv. Krištofu. Mati je bila tako prestrašena, da so jo morali domov pripeljati. Fant je bil kot šolar zelo poreden. Bog mu bodi milostljiv!

Vojaška maša ob ½9. - 8. in 9. sept. je imel za tukajšnje vojaštvo ob ½9. sv. mašo in med sv. mašo kratko nemško in češko pridigo vojaški kurat moravski Nemec Kelzant, ki je prišel z neko vojaško bolnišnico iz Tirolskega za nekaj dni v Groblje. Tako tudi 16. sept.

Ceneno meso. - 7. septembra se je Cestič dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni kot doslej in sicer pri mesarju Janežiču. Razdelilo se ga je 145¼ kg. Od okrajne podpore se je zanje doplačalo K 435·75.

Štabni zdravnik Dr Stör prestavljen. – 7. sept. zj. je tukajšnji štabni zdravnik Dr Stör dobil brzojavko, da ima takoj prevzeti vodstvo neke višje vojaške bolnice pri Dutovljah. 8. sept. dop. se je prišel poslovit k župniku in se mu zahvalit za trud, ki ga je imel ves čas z ranjenci. Rekel je, da je bil izredno rad v Domžalah in da zelo težko zapušča ta kraj. Bil je prav prijazen in dober gospod! Na njegovo mesto je prišel 10. sept. v Domžale polkovni zdravnik Dr Sperling, Čeh, ki je bil sedaj v Modovčih, poprej pa na gališkem bojišču, pri Krasniku, i. dr.

Mirovna procesija v Domžalah. – 8. sept., na Mali Šmaren, pop. ob ½3. je bila v Domžalah zopet procesija za skorajšen časten mir. Šla je na Spodnje in Zgornje Domžale k kapelici M. B. na Goričici, kjer so ljudje napolnili ves griček. Župnik je prinesel Najsvetejše v kapelico. Sledila je pridiga zunaj pred kapelico na prostem. V njej je spomnil župnik na dva prizora, ki se prav sedaj vršita. Na severu, kjer se je Hindenburgu posrečilo zavzeti veliko mesto Rigo, je nad 800.000 nevihtih beguncev Rusov, ki beže proti Petrogradu! Pri Gorici pa je danes že 11. dan grozne 11. soške ofenzive, v kateri naši junaki izvršujejo uprav čuda svojega junaštva! V tem pa v Rimu papež Benedikt XV., čigar triletnico pontifikata ravno v teh dneh – 3. sept. – praznujemo, posebno krepko in vztrajno nastopa za mir! Pridružimo se mu tudi mi! In prav v ta namen bodi današnja procesija kot naša prisrčna molitev k nebu, da Kraljica miru isprosi božjega blagoslova in uspeha mirovnemu prizadevanju Benedikta XV. in nas Ona obranje pred četrto zimsko vojsko! Sledile so pete lavretanske litanije, papeževa molitev za mir in blagoslov z Najsvetejšim. Vreme je bilo krasno! Udeležba ljudstva je bila izredna: navzoča je bila skoraj cela fara. Posebno veliko je bilo tudi beguncev. Bili so ves čas v solzah. V srce segajoč prizor, ki se ne da popisati, je bil, ko se je procesija pomikala mimo posameznih objektov bolnišnice. Vsa okna so bila napolnjena z ranjenci. Pa tudi pred temi hišami in njihovih vratih jih je bilo polno. A obnašanje vseh je bilo dostojno, spoštljivo!

V dveh dneh šest pridig! – 8. sept., na Mali Šmaren, ki je bil letos na soboto, je imel župnik 3 pridige: zjutraj ob 7., ob 10. in popoldne pri procesiji zunaj pred kapelico. Drugi dan, 9. sept., na nedeljo Marijinega Imena pa je imel zopet 3 pridige: zjutraj ob 7., ob 10. in pop. po litanijah pri shodu dekliške Marijine družbe, ki se vrši vsakokrat javno v cerkvi. Torej 6 pridig v 2 dneh!

Prvi zrakoplov videli dobro v Domžalah. – 10. sept. zv. ob ½4. se je nam Domžalcem nudil izredno zanimiv prizor: gledali smo prvi zrakoplov! Bil je naš! Drop. je šel v Kamnik. Zmanjkalo pa mu je bencina in se je zato v Jaršah spustil na tla. Ko se je zvečer vračal v Ljubljano, je nekaj časa letel čisto nizko, tako da smo ga prav dobro videli! Kmalu pa se je vzdignil tako visoko, da ga je bilo opaziti le še kot majhno vrano. Motorjev ropot je bil zelo močan!

„Jaz zaupam Bogu, Materi Božji in Domovini!" – Ko se je 27. avg. zvedelo v Domžalah, da so dobili Lahi Sveto Goro, so bili ljudje silno preplašeni. Vse se je balo, da bo treba tudi nam bežati. Tembolj, ko so kmalu potem začeli prihajati tudi sem novi begunci iz Čepovana, Podmelca in drugih tamošnjih krajev. Nastanili so jih proti Trojanam, ker je pri nas že vse prenapolnjeno.

V tem splošnem strahu je župnik v cerkvi spred altarja nek delavnik javno potolažil ljudij z besedami: „Prav nič se nikar ne bojte! Nikamor ne bo treba bežati! Jaz trdno zaupam Bogu, Materi Božji in našemu velikemu branitelju Jeronimu!"

Krompir po 80 h kilo! – 7. sept. je prišel vojak iz fronte v Stob kupovat krompir za vojake. Kupil ga je pri Kušarju. Kot kupec ono je sam od sebe ponudil in tudi plačal za 100 kg – 80 kron!!

Nova preteza pri zakristijskem zvončku. – Trgovka Marija Senica v Zg. Domžalah je darovala cerkvi za zakristijski zvonček prav lepo novo pretezo, slikano na svili, kakor že prej altarni prt.

Novi begunci skozi Domžale. – 13. sept. zjutraj je pripeljal vlak do 500 novih beguncev iz Goriškega, od Kanala in 10 drugih tamošnjih vasi, ki so morale vsled operacij v 11. soški ofenzivi biti evakuirane, v Domžale. Odpeljati so se imeli v Moravče, Blagovico, Trojane. V Domžalah bi že bili morali biti vozovi na kolodvoru pripravljeni zanje, ko bi bil kdo sploh kaj poskrbel zato! A glavarstvo v Kamniku, ki je gotovo moralo biti obveščeno, tozadevnih županstev o tem niti obvestilo ni! In tako so ti ubogi reveži šli nekateri kar peš naprej, drugi pa, večina, so čakali vozov; čakali celo čez noč in prenočili kar na postaji v vagonih! In tudi za hrano jim ni bilo nič preskrbljeno! Kar zunaj tam pri kolodvoru so si zakurili posamezne ognje, da so si kaj skuhali in se pogreli, ker je bila zelo mrzla noč! Zadnji so odhajali z vozom iz Domžal šele drugi dan opoldne! Nekaj malega na voz, kar so si sploh mogli rešiti, za vozom pa cela kopica otrok in odraščenih peš! Nepopisljivi prizori! In ti revčki so v večni smrtni nevarnosti toliko časa vztrajali med sovražnimi granatami na svojih domovih!

Nakaznice za moko. – 11. in 12. sept. je obč. svetovalec Fr. Kremžar zopet razdeljeval nakaznice za moko, ki se je izključno dobila iz mlina Iv. Kuralta. Nakaznic se je razdelilo 340 med 1375 oseb. Vsaka oseba je dobila 3 kg pšenične moke I. vrste à 66 h, 0·75 kg pšenične moke II. vrste à 48 h in kg 0·10 pšeničnega zdroba à 88 h. To je bila 23. razdelitev.

Vizitacija III. reda v Domžalah – je bila 16. sept. Opravil jo je P. Dionizij Dušej iz Kamnika.

Začetek obeh šol v Domžalah – je bil 15. sept. s sv. mašo ob 8. Med tem se je pa skozi cel dan posebno močno slišalo tu pri nas grmenje kanonov od soške fronte, pretresljiv opomin, v kakšnih razmerah začenjamo tudi to šolsko leto. Šolski prostori so isti, kot lansko leto: stara šola [IV. in III b) razred], Gasilni dom občinska soba [III a) razred], shramba gasilnega orodja [I. razred], pri Šenici [II. razred]. Učiteljske moči so: nadučitelj Odlasek, učiteljica Jerka Šole, Gizela Tavčar in Vera Kusnikova. Šolskih otrok je: v I. razredu 120, med temi 28 beguncev, v II. – 73, med temi 11 beguncev, v III a) razredu 75, med temi 10 beguncev, v III b) – 57, med temi 7 beguncev, v IV. – 49, med temi 6 beguncev in v ponavljavni šoli 35, med temi 2 beguncev, skupno torej 409 šolskih otrok, od teh 64 beguncev! To bo zopet trpljenje s podučevanjem toliko otrok v tako slabih prostorih!

Župnik previdel ranjenca. – 14. sept. je previdel župnik v „Isolierbaraki“ na društvenem vrtu in potem tudi obhajal s tifusom prav nevarno bolnega Nemca iz Nižje Avstrije. Bil je pa zelo slab. Ustnice je imel že vse ožgane. Z njim je bilo ta dan v tej „isolierbaraki“ 5 za tifusom bolnih.

Tifus med civilnim ljudstvom v fari. – Za tifusom so ob tem času oboleli tudi sledeči civilni ljudje: Ardžanič Jožef, Zg. Domž. 45, in njegova hči Alojzija, katero so prepeljali v bolnico v Ljubljano, Marija Grojan iz Stoba, 36, Uršula [Mihelčič] Müller, previdena, in njena hči Frančka iz Sp. Domžal 59, begunka 21 let stara, dekle Hema Mec in njen brat Avguštin iz Zg. Domžal, 65, oba previdena.

Prisilna rekvizicija sena v Kamniškem okraju. – 19. sept. so prišle v Domžale 3 stotnije vojakov à 270 mož z nekim majorjem, ki se je nastanil v Zg. Domžalah 146, da z vojaško silo odvzamejo ljudem seno v isti meri, kot so ga lani dali ne glede na to, da ga letos vsled strašne suše skoraj nič niso sami dobili. Vojaška oblast pa se za vse to prav nič ne briga, ampak hoče na vsak način seno imeti. Odšli so „na delo" proti Blagovici in Moravčam. Ljudje so do skrajnosti razburjeni in potrti. Okrajni odbor se je brezuspešno obrnil naravnost na usarja, ker s takim nasilnim postopanjem se tira Kranjsko v popolno katastrofo! Hudi časi so sedaj!

Srednji zvon so nam vzeli! – 21. sept., v petek pop. ob 1/4 2, ko je bil župnik ravno v šoli, začne naenkrat pritrkavati. Ker je tiste dni še na večih krajih v okolici tako nepričakovano pritrkavalo, je vedela takoj cela fara, kaj to pomenja. Zvonove jemljo za vojsko, kolikor jih še niso prvič pobrali. Pri vsaki cerkvi puste sedaj le še en zvonec, najmanjši, redno torej samo mrtvaški zvonček, kjer ga imajo in oblast ve zanj. V Domžalah pa župnik mrtvaškega zvončka še prvikrat sploh nič naznanil ni. Ker torej vojaška oblast zanj ni vedla, je odločila, da mali zvon ostane. Do 2.h so fantje pridno pritrkavali. Ob 2.h je dalje časa zvonilo samo s srednjim zvonom, ki se je tako poslovil od svojih faranov, katerim je pridno zvonil od l. 1870. Potem so vojaki – bilo je 5 Slovencev, vsi iz Kranjskega – vse potrebno pripraviti. Ob 3/4 4. pop. pa so zvon vpričo župnika in obilnega ljudstva kar vrgli iz zvonika. Priletel je na tla popolnoma cel in nepoškodovan. Nesreče ni bilo prav nobene. Potem so zvon naložili na voz in ga ob 6. zv. odpeljali na kolodvor v Domžale. Med tem, ko so zvon peljali od cerkve, je pa mali zvon svojemu bojnemu tovarišu v slovo sam zadnjič žalostno pel v zvoniku pesem slovesa, kakršne pač nikdo še menda ni čul, kar svet stoji! Kedaj pač bi bilo v zgodovini ljudstvo še drugič moralo v vojskine namene dati celo svoje cerkvene zvonove! Drugi dan, 22. sept., v soboto dop. je bilo na kolodvoru v Domžalah tehtanje in prevzemanje zvonov po vojaški oblasti. Navzoči so bili: poročnik ing. Rudolf Staller, dekan Bizjan iz Moravč, župnik Zelezny iz Ihana in domžalski župnik. Zvonov je bilo 10. Domžalski je tehtal 709 kg. Dobilo se je zanj [à 4 K kg] 2836 K. Denar je došel

Ceneno meso. – 22. sept. se je zadnjič dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni, kot doslej, pri mesarju K. Florinu v Stobu. Razdelilo se ga je 145 kg. Od vladne podpore se je zanje doplačalo 435 K.

Župnik previdel ranjenca. – 23. sept. zjutraj ob ½6, v nedeljo, ko je bil župnik v spovednici, prihiti [illegible] vojak, Čeh, da je neki ranjenec posebno slab v Društvenem domu, mala kitarska soba. Župnik takoj gre in previdi bolnika, Čeha od Prage. Obhajati ga pa ni mogel, ker je neprenehoma bljuval. Isti dan popoldne ga je ta bolnik še enkrat poklical. Zopet ga je spovedal. Takoj potem pa so ga prenesli v „Isolierbaracke", ker je slučaj bil zelo sumljiv! Neprenehoma se mu je silno hudo kolcalo in je ves čas še bljuval! Zelo je trpel! Pop. ob 4. so prišli iz Ljubljane 4 zaprti sanitetni automobili pred „Isolierbaracke". Prepeljali so v Ljubljano 4 nevarnejše tifusove bolnike, da „imajo prostor za nove"! Tam je mir!

Novi vojaki iz naše fare: – Pri ponovnem pobiranju letnikov 1897, 1898, 1899 je bil 17. sept. potrjen:

494. Flis Rudolf, fant, Stob, hš. št. 56, star 18 let.

Goriški begunci v Domžalah so sledeči: –

115. Štolfa Pavla, dninarja žena, Sežana, hš. Domžale 101, 3 osebe,
116. Klinkon Marija, [bila 2 leti v Podmelcu] Tolmin, „ „ 10, 2 „
117. Špacal Jakob, Kostanjevica na Krasu, „ „ 79, 2 „
118. Mavrič Niža, Opčine, „ „ 62, 3 „
119. Flodec Marija, Kosovelje pri Komnu [prišla iz Steinklaža] Študa 5, 5 „

Prenos prej navedenih 513 „

Skupaj 528 oseb

Koliko je vseh beguncev sedaj v naši fari? – 17. sept. so se zglašali vsi tisti v naši fari, ki nimajo nič krompirja. Med njimi se je zglasilo beguncev 347. Koliko je torej sedaj vseh beguncev v naši fari, ker so se za krompir gotovo vsi zglasili.

Kako oblasti štejejo sedaj ljudstvo radi živil. – Radi preskrbe ljudstva z moko je vlada spomladi število nepreskrbljenih v občini Domžale tako preračunala:

Vseh ljudij v občini Domžale je po ljudskem štetju – 2022
Beguncev „ „ „ je [bilo takrat] – 284
K vojakom „ „ „ je šlo 15% – 304
Vseh ljudij „ „ „ je torej – 2004
Od teh jih je bilo takrat še z moko preskrbljenih – 347
Moke je bilo torej preskrbeti takrat za – 1657 oseb

Pri fari Domžale pa pride seveda še tudi občina Depaljavas v pošter, kjer je tudi ves čas precej beguncev.

Začetek „zimskega časa" – 17. sept. zj. ob 3. se je po celi državi zopet pričel redni solnčni čas, tako, da so se vse ure za eno uro ustavile. V Domžalah se je to izvršilo že 16. sept., v nedeljo zv. ob 7.

Izredne vojskine priprave. – Od 19. sept. dalje se v Domžalah vsak hip kaj posebnega, izrednega vidi. Nemški vojaki, menda Bavarci, infanterija in train, gredo kar trumoma večkrat skozi Domžale proti Kamniku. 19. sept. zj. jih je šlo nad 3000 peš. Mnogo pa že prej ponoči. Isti dan zv. ob 10. so prišli zopet novi do Sp. Domžal, kjer so po vseh predih in tudi zunaj po vrtih prenočili, drugo jutro pa odšli naprej proti Kamniku. In tako vsak dan! V soboto, 22. sept. pop. so dolgo časa šli skozi Domžale proti Kranju vozovi s pontoni, „Brückenzugwagen". V nedeljo zv. je po dolgem času v Domžalah ob 9. zvečer zadonel vojaški signal „k počitku", znamenje, da je poleg ranjencev tudi mnogo drugih vojakov v kraju. V ponedeljek, 24. sept. je dobil prof. Župan brzojavni ukaz, da naj nemudoma dobi v Domžalah stanovanja za 70 nemških častnikov! Baje pride v okolico veliko nemškega vojaštva. V Kamniku in okolici jih je že vse polno. Prav tako tudi po celi Gorenjski, posebno okrog Kranja. Vsi vlaki so za civilni promet popolnoma ustavljeni. 24. sept. zj. so ljudje zj. še šli v Ljubljano, zvečer pa še nihče ni mogel z vlakom domov! Vse čuti, da se nekaj posebnega pripravlja! Vmes pa vojaštvo neprenehoma seno s silo rekvirira – voz za vozom gre kar naprej na tehtnico k Müllerju in potem na „staro pošto", kjer se neprenehoma veže s strojem za naprej. Major Landecki, Poljak, ima na „stari pošti" svojo pisarno. Poleg sena pa prav v teh dneh na Količevo prav pridno vozijo še zadnje zvonove iz te okolice! Kaj zvonili pa nismo v teh dneh, od 21. sept. edini mali zvonček pri dveh velikih pogrebih [Jakob Močnik, mož, Študa 3, umrl 21. sept. – Frančiška Janežič, žena, Sp. Domžale 71, umrla 25. sept.] kot pretresljiva ilustracija sedanjega vojskinega razdejanja poje tako milo, tako otožno!

Župnik med ranjenci. – 24. sept. zv. od ½5.–7. je obiskal župnik vse ranjence na Količevem, 25. sept. zv. od 6.–¾8 v Sokolskem Domu in Društvenem Domu, 26. sept. dop. od 11.-12. pri Müllerju, isti dan zv. od 3/4 6. - 1/2 8. pa v Šoli. So zopet vseh narodnosti, tudi nekaj Slovencev je med njimi. Večinoma so to junaški branilci gore sv. Gabrijela. Najtežje ranjeni in bolni so v Društvenem Domu, kjer je zgoraj v balkonski sobi 8 prej opisanih rekonvalescentov po tifusu. Ganljivo je, kako prijazno vojaki župnika pri takih obiskih sprejemajo in kako prisrčno se mu zahvaljujejo za tolažilne besede.

Prvi Nemci iz „rajha" v domžalski bolnici.- 27. sept. dop. so v Društveni Dom v Domžalah z nemškimi avtomobili nemški sanitetni vojaki pripeljali 3 nemške vojake iz „rajha" in jih prenesli v kitarsko sobo, ravno, ko je župnik prišel v pranjilnico. Nadzdravnik Dr. Havliček, ki je bil navzoč, je rekel župniku: „Die ersten reichsdeutschen Soldaten in unserem Spital!" Ti nekje pri Homcu so obolili: eden na „Gelenkrheumatismus", dva pa na griži. V veži pa je ob tem prizoru gledal nek mlad-Rus iz Besarabije, ki je tudi v bolnici!

Vojaštvo pri nemški službi božji.- 23. sept., na Kvaterno nedeljo, je bila služba božja za vojaštvo tukaj skupno s nemško službo božjo ob 1/2 9. Imel jo je župnik. Udeležila sta se je tudi polkovni zdravnik Sperling in sedaj tu bivajoči major Sandecki.

Novi komandant vojaške bolnice v Domžalah.- Polkovni zdravnik Dr. Sperling je bil komandant tukajšnje bolnice komaj en teden, pa je bil že prestavljen k sedaj v Jaršah kot „marschbereit" čakajočemu Feldspital 705, ker je še mlad in čvrst. Napram župniku je bil izredno prijazen. Takoj drugi dan po prihodu se mu je prišel predstaviti. A je že omenil, da bržkone ne bo dolgo tukaj, češ da je tukaj zanj zgotovo „prelepo"! In res se je tako zgodilo. On bo moral zopet na fronto! V

Domžale pa je prišel sedanji komandant „Feldspital"-a 705 iz Jaš, štabni zdravnik Dr Vincel Michal, Čeh; 29. sept. je prevzel vodstvo tukajšnjega „Feldspital 119".

Šestnajsti ranjeni vojak umrl v Domžalah. - 25. sept. je v „Feldspital 119" v Domžalah v „Isolierbaracke" na društvenem vrtu umrl ranjeni vojak Josef Prešek, „Ersatz-Res. Verpflegssoldat II. Klasse" od „k. u. k. Reserve-Verpflegsmagazin Prag", Čeh od „Chyňava, okraj Kladno na Češkem", oženjen, rojen l. 1886. Bolezen: griža. Župnik ga je previdel v nedeljo, 23. sept. zj. ob 1/2 6. Obhajati pa ga ni bilo mogoče, ker se mu je neprenehoma silno kolcalo in je venomer bljuval iz sebe. Kar vil se je v silnih bolečinah po postelji. Ležal je v Društvenem domu, mala kitarska soba. Vsled silnega bljuvanja ga ni bilo mogoče obhajati. Isti dan opoldne je v silnih bolečinah še enkrat poklical župnika, ki ga je zopet spovedal. Ker je bil slučaj izredno sumljiv, so ga pop. takoj prenesli v „Isolierbaracke", na tifusom bolne 4 vojake pa so takoj z avtomobili odpeljali v Ljubljano. Čisto sam je bil notri ta bolnik. Ko je v sredo 26. sept. zv. župnik vprašal nadzdravnika Dr Reinholda, kakšno bolezen ima, je odgovoril: „Besonders starke Ruhr." In v petek, 28. sept. zj. je bolnik umrl! Pogreb je bil v soboto, 29. sept. pop. ob 3. z vso vojaško častjo. Cel vod [cug] vojakov s puškami in v polni vojaški opremi je korakal pred krsto, za krsto pa njegov stotnik in nadporočnik in cela stotnija, ki je nalašč z Vira prišla k pogrebu in vse polno ranjencev. Pokopal je župnik. Ko je on dovršil svoje molitve, je pa pristopil k odprtemu grobu njegov stotnik Edvard Krajn, Čeh, in se je v kratkem češkem govoru s solzami v očeh ganljivo lepo poslovil od pokojnika. Povedal je, kako so bili skozi vsa 3 leta prijateljsko skupaj kot ena družina, kako jih je pokojnik z gosli kratkočasil. Na božičih se mu ni zgodilo nič. A komaj so prišli sem v ta miren kraj, sedaj ko je konec vojne še na obzorju, tu pa je naš ljubi tovariš moral umreti!" Po pogrebu je stotnik sam pri župniku za ponedeljek, 1. okt. naročil slovesno črno mašo za pokojnika. Povedal mu je, da so Čehi pretekli teden prišli iz Galicije. Par dni so bili v Trzinu, odkoder so prišli na Vir. Pokojnik je prišel z njimi še čisto zdrav na Vir. V soboto, 29. sept. je Čeh prišel v bolnico! In v nedeljo zj. ga je dobil župnik že tako slabega! Takoj tisti dan še se mu je vzbudila misel: Pa ne, da bi bila – kolera! Sedaj, ko so velike vojne operacije tukaj v pripravi, ko je tu povsod polno vojaštva, se tudi taka stvar morda kar zamolči, da ni neprijetnosti! Zanimivo pa je, da od bolnice ni bilo pri pogrebu niti enega častnika navzočega, kar se doslej še prav nikdar ni zgodilo!

404 ranjenci v Domžalah. – 29. sept. je bilo v domžalski vojaški bolnici 404 ranjencev. Doslej se število 400 še ni prekoračilo. 3. okt. jih je bilo že 417.

Vojaška služba božja ob 1/2 9. – 30. sept. je imelo tukajšnje vojaštvo službo božjo ob 1/2 9. Opravil jo je vojaški kurat Ladislav Kessö, Madjar, ki je začasno bival pri vojaški bolnici 705 v Jaršah. Pridigoval je nemško in madjarsko.

Nemški aeroplani v Domžalah. – 30. sept., v nedeljo, je bil v Domžalah izredno zanimiv dan za otroke pa tudi za odrasle. Na velikem travniku pri Depaljivasi so si nemški zrakoplovci napravili svoj hangar. Postavili so celo vrsto praznih lop za aeroplane. 30. sept. so pa začeli „frčati". Neprenehoma je brnelo po zraku. Pred deseto mašo sta že 2 zrakoplova priletela nad domžalsko cerkev. Krasno sta se videla. To je bilo gledanje in strmenje med ljudmi! Čudne reči se gode sedaj med nami! Odslej frčijo ti tiči vsak dan!

Veselica ranjencev v Društvenem Domu. - 30. sept. pop. ob 3. so ranjenci v Domžalah priredili po posebnem prizadevanju nadzdravnika Dr Reinholda v dvorani Društvenega Doma zanimivo veselico. Je namreč prav sedaj med ranjenci tukaj več prav izvrstnih pevskih in godbenih moči, tako, da imajo prav dober orkester med seboj. Tudi je med njimi izvrsten žongler, ekvilibrist, pravi umetnik svoje stroke, doma iz Berlina. Vse postelje so znosili na dvorišče. Na oder so postavili društvene kulise, v dvorano pa 130 stolov, katere jim je društvo dalo na razpolago. Dvorano in galerije so napolnili ranjenci iz vseh 5 objektov. Navzoči so bili tudi: major Landecki, štabni zdravnik Dr Michal, kurat Gössö, skoraj vse tukajšnje častništvo, župnik in tudi nekaj dam. Spored je bil zanimiv, povsè dostojen in prav dobro izvršen. Obsegal je 7 točk: orkester, samospevi, dvospevi in gimnastično-žonglerska proizvajanja. Trajalo je do 5. Zanimiva sprememba je bila to v sicer tako enolično življenje ranjencev. Tudi gmotni uspeh je bil gledè na odlično navzoče občinstvo gotovo ugoden, kar bo zopet le ranjencem v korist.

Rekviem za umrlega vojaka. - 1. okt., v ponedeljek zj. ob 8. je bila v Domžalah peta črna sv. maša za + vojaka Jožefa Prošek, ki je bil 29. sept. tukaj pokopan. Stotnik sam je takoj po pogrebu naprosil župnika zanjo. Udeležila se je je cela stotnija „Divisionsbäckerei 19", nad 200 mož, ki so prišli nalašč iz Vira, kjer so nastanjeni, s stotnikom Ekhom Edvardom Kaju in nadporočnikom. Stotnik in nadporočnik sta hvaležno zatrjevala župniku, kak nepozaben vtis je napravilo nanju domžalsko pokopališče, ko sta danes s svojim vojaštvom videla, kako častno počivajo na njem pokojni junaki domovine. Nadporočnik je bil navdušen Slovak.

Župnik nastradal pri presnetju zvonov iz farne. - 29. sept., v soboto dop. ob 1/2 10., ko je župnik ravno iz nemške šole domov prišel, je stopil k njemu v sobo poročnik inženir Rudolf Keller od „k. u. k. Militärbauabteilung" v Ljubljani, ki zvonove po celi Kranjski prevzema za vojaštvo, proč, da nobeden od župnikov, ki so bili za ta dan določeni za prevzemanje zvonov po vojaški oblasti na kolodvoru v Domžalah, ni prišel in prosi župnika, da jih on nadomesti in podpiše protokole in pobotnice. Seveda je župnik to storil. Nad 1½ uro je poročnik pri njem delal protokole, katere je župnik potem podpisal in sicer za sledeče župnije: Moravče 2, Št. Gothard 2, Št. Ožbalt 1, Blagovica 1, Češnjice 1 in Krašnja 1 protokol. Vmes je pa še prišel korporal iz vojaške pisarne k njemu in mu je prinesel „Kopfzettel" in „Legitimationsblatt" in obvestilno dopisnico za starše umrlega vojaka Josipa Hošek s prošnjo, da to takoj izgotovi in napravi zanj „Registerauszug" [mrtvaški list]. Pop. pa njegov pogreb. In vse to na soboto!

Prisilna rekvizicija krompirja. – V župniji Domžale je nad 400 ljudij, beguncev in drugih, posebno tovarniškega delavstva, ki nimajo prav nič krompirja. Od posestnikov se pa letos silno težko tudi za drag denar kaj dobi, ker imajo še skušnje od lani, da bodo morali veliko oddati. Da se ljudstvu preskrbi krompir, je tukajšnji aprovizacijski odbor na predlog župnika podal od njega sestavljeno prošnjo na c. kr. okrajno glavarstvo v Kamnik, da bi posestniki občine Domžale in Depaljavas zaseženi krompir mesto vojnožitnemu zavodu smeli prodati aprovizacijskemu odboru, ki bi ga potem po isti kupni ceni prepustil nepreskrbljenim v župniji. 16. sept. je župnik potem to zadevo v pridigi pojasnil faranom. To so bili revnejši veseli v pričakovanju, da bodo vsaj nekaj krompirja zgotovo, kmalu in po primerni ceni dobili. Župnik sam pa je prevzel najtežje delo. Osebno je šel k vsem posestnikom v fari in jih vprašal, koliko bi mogli predati krompirja seveda po maksimalni ceni. Kakih 12.000 kg ga je imel tako še zasiguranega. Za prvo silo bi še bilo! Kako pa se začudi, ko 29. sept. prijoka k njemu Tine Marija iz Depaljevasi, Jekcova, in pove, da so se ta dan razdelili po Depaljivasi od glavarstva listi, na katerih je naznanjeno, koliko mora vsak takoj ta dan dop. pripeljati krompirja na kolodvor v Trzin, da ga na vojnožitni zavod prevzame koncesijonar Josip Senica iz Zg. Domžal. Kot gostači, ki nimajo prav nič svojega sveta, morajo vendar Jekcovi dati 150 kg krompirja, dasi vsega skupaj nimajo 300 kg! Mesto pa, da bi bil krompir dobil aprovizacijski odbor v Domžalah, kar je glavarstvo še osebno obljubilo, so krompir odpeljali v Ljubljano! In tako je bil krompir rekviriran tudi v občini Domžale! Seveda pa mora sedaj glavarstvo poskrbeti, da dobi naših 400 ljudij krompir! A ljudje bodo morali sedaj krompir plačati mnogo dražje, ker ga bodo dobili potom vojnožitnega zavoda!

Aeroplanske naprave v Depaljivasi. – 2. okt. pop. je šel župnik v Depaljovas, da se osebno prepriča o napravah Nemcev iz „rajha“, ki imajo tam od 24. sept. dalje svojo zrakoplovno štacijo. Saj o tej stvari govori sedaj cela fara. Aeroplani pa od 30. sept. kar naprej švigajo po zraku. 1. okt. so tudi ponoči enega spustili, ki je posebno močno ropotal. 2. okt. dop. jih je pa 6 priplavalo nad Domžale. Pod Pavovčevim klajšom imajo delavnico, kjer aeroplane popravljajo. Ravno so imeli enega v popravilu. Župnik jih prijazno pozdravi in se jim predstavi. Eden je bil iz Hanovra, drugi iz Brandenburga, tretji „aus dem Rheinlande“, od vseh strani. Inžener Meiser, njih voditelj, mlad in izredno prijazen gospod, mu je vsakovrstne reči pripovedoval. Pred vojsko je bil v južni nemški Afriki. Sedaj so prišli sem iz [illegible]. Tu pripravljajo aeroplane za fronto. So zgolj nemški aparati. Iz Ljubljane jih pripeljejo z železnico, od tam v Depaljevas pa z avtomobili, katerih je bilo tedaj na Mediškovem vrtu do 30! Aparat, ki je bil ravno v popravi, je stal 36.000 mark. Pod Lovrenčevim plajšom so ravno prirejali velikanski gonilni motor. Na Lavrenčevem dvorišču in pri Medišku so imeli spravljene stvari, ki jih za aeroplane sedaj rabijo. Šel je tudi ogledat si prostor, kjer imajo „Flugplatz“, onstran Depaljevasi na trzinskih travnikih in depaljskih od kolodvora. Slučajno na njem niso delali, ker so jih poprej cel dopoldan spuščali. Seveda na ta prostor nihče ne sme radi nevarnosti „Špijonaže“. A inženir Kaiser mu je rekel, da kadar bo prvič Župnik prišel dopoldan, ko bo tam življenje, da ga bo on tja spremil sam in mu pokazal aeroplane, ko so za polet še popolnoma pripravljeni. Prišel je prav v obližje. Videl je 11 šotorov, kot nekaki majhni cirkusi, kjer so bili aeroplani spravljeni. Dva sta bila zunaj, le punt nista še imela. Vojakov je sedaj pri teh napravah do 100, več inženirjev, monterjev, profesijonistov, šoferjev! Župan mu jih je pohvalil, da so mirni in da ljudem ne delajo nikakih sitnosti! – 3. okt. pop., takoj drugi dan je šel Župnik zopet v Depaljovas in sicer takoj proti letališču, ker je malo poprej prifrčal aeroplan zopet nad domžalsko cerkev in se je krasno videl. Blizu letališča sreča nekega nemškega vojaka inženirja. „Wird heute noch geflogen werden?“ ga vpraša. Ta mu odgovori, da ne. Nato ga vpraša Župnik, če bi smel kak aeroplan od blizu videti. „Jawohl! Gehen Sie nur direkt auf den Flugplatz und fragen Sie nach dem Wachtmeister Fest! Der wird Ihnen zeigen!“ Takoj nato še naleti na tega Wachtmeistra, ki ni bil nihče drug, kot zrakoplovec, ki ga je ono uro Župnik poprej ispred cerkve občudoval, kako kraljevsko se je vozil po zraku. In ravno ta zrakoplov, ki je bil še popolnoma tak, kot je letel poprej po zraku, mu je prijazno razkazal v vseh njegovih delih, dasi je sicer to razkazovanje sedaj strogo prepovedano. Saj tudi na ta prostor brez posebnega

-dravljenja nihče ne sme! A župniku je „natralo"!

Župnik previdel ranjenca. – 5. oktobra dop. ob 11. je župnik v „Isolierbaracke" na društvenem vrtu previdel in potem takoj še obhajal 19 let starega Nemca, Gornjeavstrijca, prav nevarno bolnega za tifusom. Bil je zelo slab. Župnika se je zelo razveselil in je sv. zakramente prav lepo prejel. V isti sobi – proti cesti – sta bila ta dan še 2 za tifusom bolna vojaka: 1 Čeh in 1 nemški Nižjeavstrijec, v drugi – proti cerkvi – pa 3 za črevesnim katarjem nevarno bolni: 1 češki Nemec, 1 Ukrajinec in 1 Nemec iz „rajha" [aus Baden]. Ker je bil slučaj zelo nevaren – duh pri bolniku, ki je bil previden, je bil že kar neznosen – je moral župnik seveda obleči pred vstopom k njemu zdravnikovo belo haljo in se pred odhodom prav dobro z lizolom umiti.

Slučaji tifusa med civilnim ljudstvom v fari. – Za tifusom so v Domžalah v septembru nevarno zboleli še od civilnega ljudstva: 8. Okorn Marija, dekle, Zg. Domžale, 122 in 9. Kašpar Ana, žena, Zg. Domžale, 108.

Ranjenec hoče nezvesto ženo razdediniti. – 4. okt. pop. je prišel k župniku neki Nemec iz St. Lorenzen na Štajerskem s posebno prošnjo. Kot ranjenec se nahaja v tukajšnji vojaški bolnici. Doma ima nad 70 johov zemlje. S prvo ženo ima 3 otroke, z drugo pa 2. S to se je poročil šele par let pred vojsko. Stara je šele 24 let. Zvedel pa je grozne reči o njej. Postala mu je nezvesta in se peča z drugimi. Ne kaže mu drugega, kakor da jo razdedini! Pred odhodom v vojsko je napravil testament pred notarjem, v katerem je polovico premoženja volil ženi, polovico otrokom. Ta testament hoče sedaj radi ženine nezvestobe spremeniti. Zato prosi župnika, da mu on napravi nov testament, ker sam ne zna pisati. Revež se je britko jokal ob tem pripovedovanju. Župnik se seveda v to ne spusti, ampak mu nasvetuje, da se poda na dopust in potem k notarju in tam zadevo uravna! Nesrečne ženske!

Ceneno meso. – 2. okt. se je osmič dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni, kot doslej, pri mesarju Jožetu Jamšič v Sp. Domžalah. Razdelilo se ga je 141 1/4 kg. Od državne podpore se je zanje doplačalo K 423·75.

Vojaška služba božja ob 1/2 9. – 7. okt. je imelo tukajšnje vojaštvo službo božjo zopet ob 1/2 9. Opravil jo je vojaški kurat Ladislav Kossö, Madjar, od Feldspital 705 v Jaršah. Pridigal je nemško in madjarsko.

Župnik zastopal pri prevzetju zvonov zopet le farán. – 8. okt. v pondeljek dop., je prišel zopet poročnik inženir Rudolf Haller k župniku s prošnjo, da pri njem sestavi oddajne protokole od zvonov in jih župnik podpiše, ker od tistih župnikov k oddaji osebno nikše ni prišel ta dan na kolodvor v Domžalah, za sledeče župnije: Moravče 2, Sv. Helena 2, Čemšenik 2, Dol 1, Češnjice 1, Peče 1.

Nered pri oddaji petroleja v Domžalah. – Tudi petrolej se dobiva sedaj na nakaznice. In sicer pri trgovcu Josipu Senica v Sp. Domžalah. Ko pa se je 25. sept. imel petrolej dobiti, ga več kot polovico Domžal ni dobilo nič, navzlic temu, da so nakaznice imeli. Ljudje so bili vsled tega zelo razburjeni. Več še itak ni mogoče dobiti! Ko še petroleja ne bodo dobili, s čim naj si svetijo! Da pride neredu na sled, šel je župnik 5. okt. k trgovcu Senici, kjer je vse nakaznice, na katere se je petrolej oddal, pregledal. Izvedel je, da je dobil Senica samo 2 soda petroleja, skupno nekaj nad 300 litrov, a za 5 občin!! Dobile so ga na prinešene nakaznice: občina Domžale 158 1/2 l, Depaljavas 26 l, Dragomelj 48, Ihan 44 1/2 l in Rašica 26 litrov. Nato je šel k županu Jamšiču, kjer je pregledal zapisnik tistih, ki so dobili nakaznice za petrolej: 379 strank za skupno 392 litrov petroleja. Zmanjkalo je torej samo za tiste iz občine Domžale, ki so dobili nakaznice, 247 litrov petroleja! Nad 100 strank pa sploh nakaznic ni dobilo, ker jih potem župan ni več dajal, ko ni bilo petroleja! Vsega nereda je torej kriva oblast, ki je 5 občin skupaj spravila, pa za posamezne občine nič določila kontingenta, ampak za vseh 5 občin poslala samo 1 soda brez ozira na razdeljene nakaznice! Župnik je to stvar v nedeljo, 7. oktobra, ljudem pojasnil iz prižnice in obljubil, da se bo vse storilo, da se pa nered odpravi. 8. oktobra pa se je tozadevno v posebni vlogi obrnil na c. kr. okr. glavarstvo v Kamniku.

Petrolej ukraden iz večne luči! – 8. okt. je povedal mežnar domžalski župniku novico, ki je prav pretresljiva slika razmer, v katerih sedaj živimo: Iz večne luči v župni cerkvi v Domžalah je bil sedaj prav v kratkem času že drugič petrolej – ukraden!!

Vojak in prazni venec. – 8. okt. je prišel neki ranjenec iz tukajšnje bolnišnice, nemški Štajerec, k župniku in ga je prosil za molek. Rekel mu je: „Ohne Rosenkranz gehe ich nicht mehr an die Front!“

Kommando des k. u. k. Gendarmerie-Kordon-Abschnittes N° I – se nahaja od 25. sept. na „Stari pošti“ v Domžalah. Vsled nameravane naše ofenzive proti Lahom so namreč Kranjsko popolnoma zaprli pred zunanjim svetom, ker se tukaj armade zbirajo in so jo obdali z vojaškim kordonom, ki ga tvorijo „Feldgendarmi“. Poveljstvo enega takega kordona, ki ima čuvati „črni graben“ in okolico in mu pripada do 100 orožnikov, se nahaja na Stari pošti v Domžalah.

Zbiranje čet za ofenzivo dovršeno! – Od 19. sept. so bile Domžale pozorišče velikanskega vojaškega premikanja. Nemški vojaki prihajajoči iz Rumunije, Karpatov, da celo od Rige, so se do Zaloga vozili z vlaki. Tam pa so izstopili in so šli peš, z vozmi in avtomobili skozi Dragomelj, sk. Domžale na Mengeš in dalje proti Kranju, kar jih ni tu bližje ostalo. Baje je prišlo samih nemških vojakov nam na pomoč za to ofenzivo proti Lahom 14 divizij, do 500.000 mož! Zraven pa še ves njihov train in vse drugo zraven pripadajoče! Ta dnevi in ponoči je šlo skoraj kar neprenehoma skozi Sp. Domžale: infanterija, train, avtomobili, konji, živina! Infanterija je imela večkrat tudi godbo seboj. Sedaj šele smo dobili malo pojma, kakšne priprave zahteva moderna vojska! Seveda je bilo tudi na državni cesti ves čas prav tako življenje. 8. okt. je bilo to nastopanje čet za ofenzivo [Aufmarsch] dovršeno. 9. okt. je pa cel dan šel skozi Domžale naš train, kar ga je še bilo kje po okolici, proti Ljubljani in dalje proti fronti, vmes pa vojaštvo, avtomobili, 10. okt. pa vsa „Kriegsbrückenequipage“, dolge vrste voz s težkimi železnimi „čolni“, pontoni, v katere so bili vpreženi po 3 pare konj. Nad nami v zraku pa so prav pridno letali naši zrakoplovi.

Župnik med ranjenci. – 3. okt. dop. od 11.-12 je obiskal župnik ranjence na Gerolkovem. Med njimi sta bila 2 Bavarca. Prišla sta iz Rumunije. Isti dan pop. od 5-6 je obiskal ranjence v obeh kitarskih sobah Društvenega doma, kjer so najbolj težko bolni [črevesni katar, griža, pljučnica], 4. okt. pop. od 5-½7 pa po vseh drugih prostorih Društvenega doma. Med njimi je bilo še 13 Nemcev iz „rajha“, večina Bavarcev, pa tudi nekaj Prusov. Tu imajo še 2 svoja strežnika, vojaka iz „rajha“. Vsi so bili prav prijazni. – 5. okt. dop. od 11.-12. je ob previdenju obiskal ranjence v „Spolierbaraki“. Tudi med njimi je bil še en Nemec iz Nürnberga. – 8. okt. pop. od ¼6.-7. je obiskal ranjence v Katoliškem Domu. Tu je dobil 11 Slovencev, med njimi organista od sv. Križa nad Jesenicami, kateremu je malo tednov po njegovem vstopu k vojakom vsled žalosti umrla mlada žena ob prezgodnjem porodu in mu zapustila 2 majhna otročiča! Tudi tu so bili 3 Bavarci. Ti so prišli iz Bukovine. – 9. okt. dop. od 11.–12. je obiskal ranjence pri Müllerju, kjer je bilo posebno veliko Čehov in Poljakov. Tudi tu je bil en Bavarec. Isti dan zv. od ½6.–¼8. je obiskal ranjence v Šoli. Tu je bilo precej Dalmatincev, pa tudi več Slovakov in 3 ogrski Slovenci iz Medjimurja, dobri ljudje, ki so mu kar sami od sebe obljubili, da bodo v soboto zj. prišli k spovedi v cerkev. Tu je naletel tudi na nad 50 let starega Srba iz Bosne, ki prav nič ni vedel, koliko je star. „Pri nas pop ništa ne znade!" Tudi tu je bil en Bavarec. Skupno je bilo ta dan ranjencev v vseh 5 objektih tukajšnje bolnice 415.

Dvajseti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 12. okt. je v „Feldspital 119" v Domžalah v „Isolierbaracke" na društvenem vrtu za tifusom umrl infanterist Dormaner Alojz od c. i. kr. infant. polka № 14, rojen l. 1899 v Ansfelden pri Linzu na Zgornje-Avstrijskem, k vojakom potrjen 1917. Previdel ga je in obhajal župnik 5. okt. Tedaj je bil že zelo slab. Ko mu je župnik rekel: „Nicht wahr, wir wollen beichten?", ga je on s posebnim veseljem sprejel in takoj rekel: „Das wünsche ich sehr! Das wird wohl am besten sein für mich!" Je pač že čutil, da bo umrl. Pogreb je bil 13. okt. pop. ob 3. Pokopal ga je župnik. Navzočih je bilo do 50 ranjencev, ki pa so prišli kar sami od sebe. Ni pa bilo vojakov s puškami, kakor sicer pri vsakem vojaškem pogrebu. Tudi častnika ni bilo nobenega, ker je umrl za tifusom!

Nemški vojaki v župnišču domžalskem. – 12. oktobra dop. je prišlo v Domžale veliko nemških vojakov. Samo v Stobu in v hišah do Kovača Mramorja se je nastanilo do 1000 mož, en bataljon, večinoma Prusov. Prišli so iz Bukovine in Rumunije. Pri nas so bili v Trzinu. Nad 30 častnikov je med njimi. Tudi župnik je dobil 3 častnike in 3 burše. Za častnike sta se pripravili v veliki sobi 2 postelji in 1 v mali sobi zraven. Buršem pa se je dala na razpolago cerkvena shramba v podstrešju. Doma so bili oficirji: eden iz Schleswig-Holsteina, eden iz Würtenberga, in eden iz Mittel-Schlesien, nižji pa: eden od Trijera, dva pa, iz nemška Šlezija Slesije. Eden od teh dveh-katoličani- je imel doma 6 otrok! Prav prijazni so! Za Slovence ti oficirji,-protestanti- sploh vedeli niso! Župniku so naravnost izrekli, da so bili trdno prepričani prej, da je Kranjsko „ein urdeutsches Gebiet!" Bili so: Lt. d. R. Tietze, Offic. Stellvert. Grönedahl, Feldw. Lt. Jeschke. Odšli so 21. okt. proti Tolminu.

Napram beguncem Domžalci spolniti svojo dolžnost! - 13. okt. je priobčil „Slovenec" v št. 235 sledečo notico: „Begunci Domžalčanom! Kot nočni vihar z gromom in točo,- tako je pridivjalo naše gorje. Zaplakalo je tisoč in tisoč src, zaplakalo je žitno polje in domači krov. To je bila ura slovesa, prva postaja našega križevega pota. Z obupom v srcu smo stopali na to pot. Nekaterim nam je bila sreča mila, kajti naša pot je končala že v Domžalah. Prebivalstvo nas je sprejelo s sočutjem in ljubeznijo. Preč. g. župnik Fr. Bernik tolaži našo srčno bol, nam pomaga v težkih urah s svojim svetom, on skrbi za vzgojo in pouk naše dece. Koliko hvaležnosti mu zato dolguje ona. Za naše gmotne in druge potrebe pa se neumorno trudita g. župan Janežič in g. podžupan Končan. Vsi begunci se bomo vedno hvaležno spominjali teh gospodov. Še divja divji boj po solnčni Primorski, v naših srcih pa ni solnca, le žarek upanja, da nas naši dosedanji dobrotniki tudi v bodoče ne pozabijo, nas dela srečne. To zaupanje do naših dobrotnikov nam ustvarja v srcih ljubezen in hvaležnost. Često je že iskrila v naših očeh solza hvaležnosti - kristal naše ljubezni in hvaležnosti Domžalčanom."

Domžale popolnoma v bojni črti. - 11. okt. je obiskal župnika adjunkt Čišut, katerega rodbina biva tu v Domžalah, a on pri namestništvu v Ajdovščini. Par dni prej je prišel sem. Na župnikovo vprašanje, če je mogel dobiti dovoljenje, da je sem prišel, je odgovoril: „Veliko težje, kot poprej, ker pri

Ajdovščini sedaj ni več kordonske črte, ampak gre sedaj kordon šele ob kranjsko-štajerski meji. Sedaj so tudi Domžale znotraj kordona, torej v bojni črti, „Operationsgebiet"! V kordonu samem se čisto lahko gre iz kraja v kraj, izven kordona pa silno težko!" 14. okt. je pa eden izmed v župnišču nastanjenih nemških častnikov kazal župniku tiskano razglednico z besedilom v 9 avstrijskih jezikih: „Zdrav sem in godi se mi dobro", na katero se ne sme nič drugega zapisati kot naslov, uradno dopisnico, kakršne izključno se smejo pošiljati iz fronte od časa bitke, „aus der Feuerlinie" in je rekel: „Tudi iz Domžal smemo samo take dopisnice domov poslati! Kaj si bodo pri nas doma mislili, ker pri nas v Nemčiji ni take stroge cenzure!" Sedaj smo torej popolnoma - notri!

Živahen popoldan.- 15. okt. pop. je bilo v Domžalah posebno živahno. Nemški vojaki so imeli na večih krajih vaje v posameznih oddelkih. Tudi s strojnimi puškami so poskušali. V zraku so ropotali zrakoplovi kar eden za drugim. Krasno so se videli. Pred pošto je izvrstno koncertirala godba nemških vojakov. Po cesti in na vseh straneh je kar mrgolelo vojaštva, nemškega in našega. Proti večeru so pa nemški vojaki začeli prepevati!

Vojaštvo pri službi božji ob 10.- 14. okt., v nedeljo, se je vojaštvo udeležilo desete službe božje. Navzoč je bil tudi major Sandecki in nekaj nemških vojakov.

150 : 1350.- 15. okt. je prinesel „Slovenec" sledečo notico: „M. N. N. poročajo, da je v tej svetovni vojski na naši strani 150 milijonov ljudij, na strani naših sovražnikov pa - 1350 milijonov!"

Nakaznice za moko.- 17. okt. je občinski svetovalec Franc Končan razdeljeval nakaznice za moko. Razdelil je 380 nakaznic za 1536 oseb. Isti dan se je tudi moka dobila in sicer na osebo: pšenične moke I. vrste à kg 1·50 a K 1·18, pšenične moke II. vrste à kg 1·50 à 66 h, pšenične moke na kruh 2 kg à 48 hl, skupno torej 6 kg na osebo. Tudi je dobila vsaka oseba 14 dg ješprena à 90 hl kg. To je bila 24. razdelitev. Silno težko je šlo torej za moko. Vojnožitni zavod je že po časopisih objavil, da se sedaj vsled velikih transportnih težav radi ofensive ne bo dobila moka. Tudi županstvom je že poslal taka obvestila. Tudi za Domžale je obč. svetovalec Fr. Končan, ko je bil 13. okt. osebno pri vojnožitnem zavodu v Ljubljani, zvedel, da je izključeno, da bi se sedaj moka dobila. 15. okt. pa je sin imenovanega, Metod Končan šel zopet v Ljubljano in nesel dopis župnikov, v katerem ta sporoča, da je v mlinu Rolija Jeno in Franc Mihelčič v Študi dovelj moke, da ljudstvo to ve in da je vsled tega skrajno razburjeno, ker se mu ne nakaže moka. Pomagalo je! Takoj je dobil Metod Končan dispozicijo za moko. Kako bi bilo sicer ljudstvo žalostno, ko bi celo za žegnansko nedeljo - 21. okt. - še kruha ne imelo! [94.r.]

Slučaji tifusa med civilnim ljudstvom v fari: - Za tifusom so oktobra nevarno zboleli od civilnega ljudstva v Domžalah:
10. Šimen Marica, dekle, Sp. Domžale, 57 [Krištani Dom]; -
11. Cerar Janez, mož, pevec-tenorist, Stob, 34; - 12. Lavrijan Janez, fant, Zg. Domž. 14.

Kakor nekdaj! - 18. okt. so nemški vojaki imeli vajo na Piflerjevem travniku pod cerkvijo prav kakor nekdaj vojaki 97. pešpolka! A to je bilo že l. 1914! Po treh dolgih letih vojske nas torej na tukajšnje razmere od začetka vojske spominjajo - nemški vojaki!

In vendar vse drugače! - 18. okt. pop. se je neprenehoma zopet slišalo reglanje strojnih pušk! Nekateri so se vadili z njimi, drugi so pa kar pod plajši [kozolci] s posebnimi stroji zlagali patrone na posebne pasove, po 250 na en pas. „Strašna mora biti laška fronta - so rekli nemški vojaki župniku -, ker je skoraj vsak vojak dobil sedaj strojno puško!" Od ½5 - ½6 pop. je pa nemška godba igrala v Stobu pred Gasilnim domom.

V Domžalah rojeni begunček. – 14. okt. je bil v Študi, h. št. 45 rojen begunček Franc Hrbec, zak. sin Franceta Hrbec, zidarskega mojstra v Kresovilji, občina Pliskovica, pri Komnu in Marije Germek, ki je šele pred par mesci ušla iz ujetniškega taborišča v Steinklamm-u. Na prošnjo njene sestre, ki kot begunka biva v Sp. Domžalah, h. št. 22, je župnik napravil prošnjo na vodstvo taborišča v Steinklammu, da bi smela priti semkaj, ker se je čutila tam neizrečeno nesrečno. Silno se je bala, da bo morala tam poroditi. V tem jo je prišel obiskat njen brat, vojak. Žena pa se s svojimi 4 otročiči pridruži bratu, uide iz taborišča, pomeša med vojaštvo in brez vsakega dovoljenja srečno pride do Celja. Tam so jo par dni zaprli. Ko so pa videli, kako je ž njo, so jo spustili naprej. In tako je prišla sem in se nastanila v Študi, h. št. 45. To je 8. v Domžalah rojeni begunček.

Kako daleč se še sliši močna eksplozija! – 17. junija zjutraj ob 1/2 3., na dan nove maše v Domžalah, so se svatje, kar jih je že prejšnji večer prišlo v Domžale, prestrašeni zbudili iz spanja. Začudeni so se vsi spraševali, kaj je prav za prav bilo, ali potres, ali kaj. Zemlja se je stresla, zabobnelo je, šipe v župnišču so zašklepetale! In kaj je bilo? Na „Steinhof“ pri Dunaju je več municijskih shrambenih prostorov vsled grozne eksplozije šlo tisti trenutek v zrak! 22 ljudij je bilo mrtvih, 360 ranjenih! Cela vrsta krajev blizu in daleč je bilo prav hudo poškodovanih! In ta eksplozija se je tako močno slišala, kot je bilo pozneje dokazano, celo v – Domžale! Neverjetno!

Ceneno meso. – 20. okt. se je devetič dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni, kot doslej, pri mesarju K. Lerinu v Stobu. Razdelilo se ga je 113 kg. Od vladne podpore se je zanj doplačalo 339 K.

Vojaštvo pri službi božji ob 10. – 21. okt., na žegnansko nedeljo, se je zelo veliko vojakov udeležilo desete službe božje, med njimi tudi major Donadelli. Zato je župnik list in evangelij prebral tudi v nemškem jeziku in tudi pridigal slovensko in nemško. Tako je bilo tudi 28. okt.

Cerkveno darovanje na Jugmansko nedeljo – 21. oktobra je znašalo: zj. ob 6. K 176·98, ob 10. K 130·26, skupno K 307·24.

„Sestra pokaži, če imaš zlata zobá!“ – 22. okt. zj. ob 3., v ponedeljek zjutraj, je silno razburjen letal nek vojak po Stobu od hiše do hiše in klical ženske, češ „Kje je gospodična Mici na št. 30.“ Naposled pa pride k Šimatu [Trojan], kjer je št. 30, in prične vpiti, da mu mora „gospodična Mici“ takoj nazaj dati 300 K, ki mu jih je ponoči ukradla, ko sta skupaj spala pri Kebru! Žena in dekla mu zatajujeta, da od njih nobena ni bila pri Kebru. A kaj zahteva vojak? „Sestra odpri in zobe pokaži, da bom videl, če imaš dva zlata zoba!“ Sedaj sta bili pa takoj na jasnem. Pokažeta mu k Jurjevemu Janezu, Sp. Domžale, h. št. 30, k Rakovi Johani, katere hči Marija, žena Valentina Mlakar, nahajajočega se že 3 leta v ruskem ujetništvu, se je od časa vojske po„polnoma zgubila in postala javna vlačuga! Ta ima pa res 2 zlata zoba! Ker nesrečnice še ni bilo doma, je vojak ostal pred hišo in čakal, da ne gre prej proč, dokler je ne dobi, ker mora popoldne še na fronto in je ob ta denar pa fronto dobil!

Zgubljena mati! – Z zgoraj navedeno „gospodično Mici“ se skupno vlači po gostilnah, pleše in išče vojaške družbe tudi Frančiška Vidmar, Kovačica iz Sp. Domžal h. št. 46, omožena, 43 let stara[!], mati 6 otročičev[!] katere mož je že tretje leto v ruskem ujetništvu! Skozi ves čas so vojaki že pri njeni hiši, kjer so kovačijo nase prevzeli. Ona se je še dobro držala navzlic obilnim nevarnostim! Nič takega ni bilo slišati o njej! Sedaj pa se je nesrečnica popolnoma zgubila. Brezsramno popiva pozno v noč v družbi vojakov, zapravlja možev premoženje in dela javno pohujšanje in sramoto celemu kraju, otročiči pa lačni, strgani in zanemarjeni doma jokajo! Pretresljiv pogled, kako nečistost človeka oslepi in zakrkne!

Župnik varuh slovenske narodnosti v Kremšalah. - V začetku šolskega leta 1917/1918 se je prvič primerilo v Kremšalah, da so slovenski starši silili svoje otroke v tukajšnjo nemško šolo. Pač zato, ker je prav v tem času bilo tukaj mnogo nemških vojakov, s katerimi se sami niso mogli nič pogovoriti. Vsekako je bil to zelo nevaren trenutek! Če bi enkrat slovenski otroci začeli tukaj pohajati nemško šolo, potem bi se ta navada čimdalje bolj ukoreninila, z njo pa se tudi vedno bolj širilo nemčurstvo! Tu pa je župnik z vso odločnostjo vmes posegel! K njemu je prišla Krajner Frančiška, Stob 7, in mu povedala, da mož, ki je pri vojakih, vedno piše, da naj da hčerko, 11 letno Francko, letos v nemško šolo. Župnik ji nadrobno pojasni in jo prosi, da tega na noben način ne sme storiti. Ubogala je. K njemu pride vdova doberdobskega župana, begunka Karolina Lavrenčič, češ da njen 12 letni sin Vencel želi letos v nemško šolo tukaj vstopiti. Župnik pa ji prav krepko pojasni, da mu najmanj begunci smejo v tej prevažni stvari delati zmešnjave v fari. Pomagalo je! Štirji pa niso nič prišli vprašat, ampak so se kar vpisali in začeli hoditi v nemško šolo in sicer v II. razred Kircher Jožefa Kmandrihova iz Zg. Kremšal in Juvan Antonija, Jurjeva iz Stoba, v I. razred, med najmanjše pa Flis Franc in Flis Vinko, Krajšnega Jaka iz Stoba. 18. okt. je Kircher Jožefo in Juvan Antonijo župnik prav ostro prijel, ko sta prišli v slovensko ponavljavno šolo in jima vpričo celega razreda pojasnil, kako nespametno delata. Tudi pri teh dveh je pomagalo. Od tega dne ju ni bilo več v nemško šolo. Najtežje je šlo pri obeh Flis-ih. To pa zato, ker si je oče utepel v glavo, da se bota na ta način hitro nemško naučila. Kasi je bil 18. okt. nadučitelj Odlasek pri njemu in se je župnik v ponavljavni šoli javno norčeval iz obeh, češ da hodita kot dva petruta, dva hlapca – stara sta bila nad 12 let! – med najmanjše otroke, prvence, vendar nista odnehala, ampak sta hodila še naprej v nemško šolo! 24. okt. dop. pa gre župnik sam k očetu, ki je tudi organist, ter mu kar naravnost prepove sinova še nadalje pošiljati v nemško šolo! Šele sedaj je svojeglavni oče odnehal! Isti dan pop. ju že ni bilo več v nemško šolo!

Šolarji begunci v Domžalah. – V novem šolskem letu 1917/1918 obiskujejo ljudsko šolo v Domžalah sledeči tukajšnji begunci: IV. razred 1. Kralje Karol, Komen; 2. Mavrič Vladislav, Opčine; 3. Lavrenčič Vencel, Doberdob; 4. Abram Stanko, Kobjaglava; 5. Košuta Angela, Osek; 6. Germek Marija, Kobjaglava; 7. Ipavec Ivana, Osek; 8. Leban Klementina, Št. Peter; – III. a razred: 9. Lavrenčič Jože, Doberdob; 10. Jelinger Franc, Solkan; 11. Komelj Janez, Solkan; 12. Gradnik Franc, Grgar; 13. Čefarin Lenart, Kromberk; 14. Drovžak Jože, Šempas; 15. Kraišan Franc, Šempas; 16. Hlebec Albin, Kosovilja; 17. Brumat Viktor, Gorica; 18. Germek Rafael, Kobjaglava; 19. Pipan Štefanija, Komen; 20. Hrovatin Emma, Bukovica; 21. Drovžak Gabrijela; 22. Ungar Polda, Gorica; 23. Nanut Rozina, Št. Peter; – III. b razred: 24. Jug Avguštin, Solkan; 25. Gec Alojz, Tomaževica; 26. Gec Albert, Krajnavas pri Komnu; 27. Kraišan Sofija, Šempas; 28. Štepančič Marija, Komen; – II. razred: 29. Kofol Ferdinand, Kormin; 30. Racolin Avrelij, Gorica; 31. Bensa Jožef, Gorica; 32. Gec Karol, Tomaževica; 33. Simčič Frančiška, Šmartin v Brdih; 34. Gec Julka, Krajnavas; 35. Štolfa Zofka, Sežana; 36. Brumat Marija, Gorica; 37. Racolin Anzelma, Gorica; 38. Komelj Ivana, Gorica; 39. Hlebec Emma, Kosovilja; – I. razred: 40. Čefarin Albert, Kromberk; 41. Kralje Pavel, Komen; 42. Štepančič Viktor, Komen; 43. Leban Evgen, Cerljan; 44. Hlebec Karol, Kosovilja; 45. Košuta Friderik, Osek; 46. Gradnik Alojz, Grgar; 47. Bensa Marij, Gorica; 48. Trampuš Franc, Kostanjevica na Krasu; 49. Maušt Ivan, Kromberk; 50. Gergolet Rozalija, Doberdob;

51. Štrampuš Irma, Kostanjevica; 52. Leban Angela, Ozeljan; 53. Jamšček Vida, Kromberk; 54. Jelinger Ivana, Solkan; 55. Špavec Valerij, Osek; 56. Kofol Ida, Kamnje; 57. Komelj Antonija, Kromberk; 58. Krašan Angela, Šempas; 59. Mačerst Miloslava, Kromberk; 60. Gec Lucija, Tomaževica; 61. Mavrič Ludmila, Opčine; 62. Abram Gizela, Kobjeglava; 63. Germek Rozalija, Kobjeglava; – ponavljavna šola: 64. Krašovec Eligij, Fojana; 65. Košuta Ivan, Osek.

Naša ofenziva proti Italiji se prične! – 24. oktobra je došlo sledeče uradno poročilo: „Na celi jugozahodni bojni črti se je boj izdatno pomnožil. Pri Bovcu, pri Tolminu in v severnem delu Banjške planote je vdrla po mogočni pripravi s topovi avstrijska in nemška pehota v italijanske črte. Prve čete so vrgle sovražnika na 30 kilometrov široki bojni črti iz njegove prve postojanke. Do 6000 ujetnikov je do zdaj ujetih!" Težko pričakovana, tako silno zaželjena vest je torej došla: Skupna ofenziva avstrijskih in nemških čet se je 24. okt. zjutraj pričela! Z njo pa se je pričela tudi sodba božja nad verolomno, zločinsko Italijo za brezmejno gorje, ki ga je ona prouzročila! Solnčni Goriški je prišel dan rešitve! Marija svetogorska, ti vodi naše čete!

Strašna kanonada na soški fronti. – 25. okt. je „Reichspost" prinesla notico: „Der Geschützdonner vom Isonzo in Wien hörbar. Abends wird uns von meteorologischer Seite telephoniert, daß im Laufe des heutigen Tages mehrfach der Kanonendonner von der südlichen Front gehört wurde." V Kronšalah se je slišalo silno močno! Kar neprenehoma je grmelo in se je zemlja stresala!

Velikanski uspehi naše ofenzive proti Italiji. – Razvidno je, kar so naše in nemške čete že v prvih dneh ofenzive proti Italiji dosegle. Na 50 km široki bojni črti od Rombona do Banjške planote so vrgle sovražnika nazaj. Nad 2000 m visoke gorske vrhove Rombon, Canin, Matajur so v najhujšem snežnem viharju in v bojih na nož iztrgale sovražnikom. Število ujetnikov je v uradnih naših poročilih napisano naraščalo: 6000, 10.000, 20.000, 30.000, 40.000, 60.000! To zadnje število je naznanilo že v soboto, 27. okt. sv. uradno sporočilo. V nedeljo, 28. okt. je zato župnik zjutraj in ob 10. pridigal o teh velikanskih uspehih, ki so najboljše poroštvo bližnjega miru in povabil vse k hvaležni, zaupni molitvi. Begunci so se solzili. Ljudstvo, ki se je udeležilo desete maše in kateremu je župnik tudi v nemškem jeziku pojasnil pomen dogodkov na soški fronti, je ginjeno priznavalo: Maščujoča roka božja je zadela verolomno Italijo! Zastave so takoj zavihrale raz cerkveni zvonik, župnišče in druga poslopja. Vsesplošno veselje je zavladalo! Vse se je hvaležno oddahnilo!

Sveta Gora zopet naša! – To radostno novico je mogel župnik še v nedeljo, 28. okt., pop. ljudem povedati pri shodu Marijine družbe žená. Sedaj pa smo vsi še prav posebno začutili, kako veliko dejanje je izvršil + P. Ambrož, ko je čudodelno podobo svetogorske M. B. rešil pred sovražnikom in prepeljal v Ljubljano.

Gorica zopet osvojena! – 28. okt., v nedeljo zjutraj so naše čete vkorakale v zopet osvojeno našo solnčno Gorico! V ponedeljek dop. se je ta prevesela novica raznesla po uradnem poročilu v Domžalah, ki je tudi naznanilo, da je že 80.000 Lahov ujetih, 600 kanonov zaplenjenih! V znak srčnega veselja je od 11.–12. pritrkavalo. Bistre glave so jo namreč pretuhtale, da tudi na en sam zvon primerno dobro pritrkavajo!

Begunček umrl v Domžalah. – 24. okt. je umrla v Študi h. št. 34, pri Lisičku, 5 let stara Antonija Leban, zak. hči Leopolda Leban, posestnika v Sv. Mihaelu pri Gorici in Katarine Pelicon, begunke, vsled prehlajenja. Oče je pri vojakih. Na posebno materino željo je šel župnik po malega mrliča prav v Študo na dom.

Aeroplanska nesreča v Depalji vasi. – 27. okt. popoldne je na zrakoplovnem letališču v Depalji vasi, kjer dan za dnem preskušajo aeroplane, hotel nek aeroplan se ravno dvigniti v zrak. Komaj pa je bil tako visoko, kot kak plajš, se prestavi pokonci in trenutkoma pade na tla. V njem sta bila 2 moža: Wachtmeister Fest, tisti, ki je 3. okt. župniku aeroplan razkazal in še eden, monter. Festa so takoj prenesli v bolnico v Domžale, ker si je izčlenil nogo v kolenu. Tovariš pa se je le malo opraskal. 29. okt. je župnik Wachtmeistra Festa obiskal v bolnici, Društveni Dom, mala kitarska soba. Nogo, desno, je imel v gipsu. Po levi strani telesa pa je bil zelo opečen. A je bil prav dobre volje. Rekel je, da pojde v enem tednu še na fronto!

Župnik med ranjenci. – 15. okt. zv. od 6.–¼8. je župnik obiskal ranjence v Društvenem Domu. – 16. okt. je pop. od 3.–½7. razdeljeval ranjencem v Društvenem Domu, pri Müllerju, v šoli, Sokolskem Domu in pri Maratku nove knjige, poslane za ranjence od „Piusverein Innsbruck [Landesstelle für Soldatenlektüre] – 24. okt. dop. od 11.–12. je obiskal ranjence v Sokolskem Domu. Med njimi je dobil 45 let starega Nemca iz „rajha", protestanta, ki ima doma enajst otrok! – Isti dan zv. od 5.–¼8 je obiskal ranjence v šoli in Društvenem Domu. Med njimi je bilo precej Nemcev, Bavarcev in Prusov, ki pa so potem drugi dan večinoma odšli v svoj „Lazarett". 25. okt. dop. od 11.–12. je obiskal ranjence pri Müllerju. Vse je samo za mir spraševalo! Župnik pa je pokazal proti oknu, kjer je ravno prav lepo solnce posijalo in je rekel: „Glejte solnce osvobojenja naše solnčne Goriške! To solnce nam oznanuje mir!" Sedaj pa še ni bilo nič znanega o velikanskih uspehih naše ofenzive. – 29. okt. je obiskal ranjence na Maratkovem. Bilo je pa ta dan v tukajšnji bolnici le malo 130 ranjencev, ker so jih v zadnjih dnevih kar je bilo največ mogoče največ odposlali na „Sammelstelle" v Šiško ali v druge bolnice, da je prostor za nove!

Pritožba župnikova na okrajnega glavarja. – 31. okt. se je župnik v posebni rekomandirani in ekspresni vlogi pritožil na c. kr. okrajnega glavarja v Kamniku barona Lazarini-ja: 1. ker glavarstvo še vedno ni odgovorilo na prošnjo aprovizacijskega odbora v Domžalah z dne 14. sept. in 15. okt. v zadevi preskrbe krompirja za revne domače in begunce v župniji Domžale; 2. ker še vedno ne preskrbi trgovcem v Domžalah izkaznic za sveče in milo in torej obojega tukaj ljudem še vedno ni mogoče dobiti, dočim so v ljubljanski okolici isto že davno dobili; 3. ker izkaznice za sladkor trgovcem v Domžalah glavarstvo vedno prepozno dostavlja, mnogo pozneje kot v Kamniku, vsled česar se za mesec oktober v Domžalah ni dobilo nič sladkorja!; 4. ker se denar za krave, svinjke i. dr., ki so jih že lansko leto ljudje oddali, istim še do sedaj ni izplačal!

Zanimiv „Befehl" nemškim oficirjem. – 19. okt. so stali 3 nemški oficirji, ki so stanovali v župnišču, na griču in gledali proti Domžalam, ko župnik pride. „Wir erwarten eben den Befehl. Jeden Augenblick müssen wir ihn haben", mu reko. Župnik pa jim reče: „Gut! Ich werde Ihnen den Befehl geben! Sogleich abmarschieren, in paar Tagen die Offensive anfangen und in paar Tagen sie beendigen!" In skoraj prav tako se je res zgodilo!

Zahvalna služba božja v Domžalah za sijajne zmage. – 1. nov., na praznik Vseh svetnikov je bila vsa dopoldanska služba božja odločena v Domžalah proslavi sijajnih naših zmag nad verolomnim Italijanom. Zjutraj ob 6. je župnik v pridigi govoril o kaznujoči Desnici božji, ki se je tako očitno pokazala v tej svetovni vojski nad Srbijo, Rumunijo in sedaj nad Italijo, ki doživlja prav v teh dneh najgrozovitejši poraz cele svetovne zgodovine. V 4 dneh je izgubila vse, kar si je z žrtvijo nad poldrugi milijon najboljših vojakov in 23 milijard lir v 11 ofenzivah

pridobila! Sedaj pa se na njenih tleh ob močvirjih narastlega Tagliamento bije odločna bitka. Ob 10. pa je župnik v pridigi pozival k prisrčni zahvali: 1. ker je glavno mesto Primorske, solnčna Gorica, ta biser ob Soči, zopet osvojena; 2. ker sta slavni Marijini božji poti Sveta Gora in Sv. Višarje zopet naše; 3. ker je cela avstrijska Primorska popolnoma očiščena sovražnika; 4. ker so kraji naših beguncev vsi zopet prosti; 5. ker je tudi za nas vse popolnoma odstranjena nevarnost, ki nam je vedno grozila od Laha! Sledila je peta maša in ob sklepu zahvalna pesem „Te Deum".
Ob ½9. pa je imelo vojaštvo svojo službo božjo. Udeležil se je je štabni zdravnik Dr. Michal, nadzdravnik Dr. Kavlick in Dr. Reinhold, poročnik Kotař in še par oficirjev in moštva, kolikor ga je sedaj tukaj. Opravil jo je vojaški kurat Chorváth iz Kamnika, ki je v pridigi, nemški in madjarski, slavil sijajne zmage. Pri sv. maši je krasno prepeval tukajšnji nemški ženski zbor gospice Mimi Oberwalder s spremljanjem vojaškega orkestra tukajšnjih ranjencev nemške pesmi. Nastopila sta tudi dva tukajšnja ranjenca - operna pevca!

Vojaško opravilo za padle junake na Vernih duš dan - 2. nov. je bilo v Kronšalah dop. ob ½9. Udeležil se ga je štabni zdravnik Dr. Michal, nadzdravnik Dr. Kavlick, par drugih oficirjev in moštva. Opravilo je imel župnik. Pri requiemu je prav dobro pel domači pevski zbor Gruberjev Requiem. Po maši se je vse vojaštvo in precej drugega ljudstva zbralo na pokopališču pri grobeh tu pokopanih vojakov, katere je vrtnar trgovanja Jakoba Oberwalder, oziroma gospica Mimi Oberwalder krasno okinčala s svečicami. Ko je zapel župnik „Libera" in opravil za ta dan predpisano „molitev za padle in umrle vojake". Nato pa je imel primeren govor v nemškem in slovenskem jeziku. Povdarjal je, kako britka žalost prešinja naša srca ob spominu na nešteto množico naših najboljših mož in fantov, ki počivajo na premnogih bojiščih. A tudi čutila ljubezni in hvaležnosti. Saj so padli in umrli za domovino, ki jo mi vsi tako goreče ljubimo! S svojimi žrtvami, s svojo smrtjo so pripomogli do naših sedanjih zmag! Zato nam bodo njih grobi vsikdar v časti! Duše pa naj v naročji božjem praznujejo nebeško zmagoslavje! Vojaških grobov je bilo tu nad 20.

Spomin Vernih duš – 1. in 2. nov. se je v Domžalah prav spodbudno obhajal. Vreme je bilo prav lepo, tako da se je oba dneva moglo opravilo tudi na pokopališču vršiti. Obhajanih je bilo na Vseh svetnikov do 400, na Vernih duš pa nad 250. Odpustkov za duše v vicah so se prav pridno udeleževali. Oficij sta pela župnik in organist sama. Zvonil je ves čas prav milo le mali zvon. Razsvetljave na grobih seveda ni bilo. Zato pa so bili grobi tem bogatejše s cvetlicami okrašeni. V teh dveh dneh je imel župnik tri pete maše [1. nov. ob 10. in 2. nov. zjutraj in ob ½ 9.], 2 tihi maši in 4 pridige [1. nov. zj. ob 6., ob 10. in pop. ob 2. in 2. nov. vojakom na pokopališču. Razen pa še vse spovedovanje, oficij in molitev vseh 3 delov rožnega venca 1. nov. zv. ob 5.

Ruski ujetniki v Depaljivasi. – 31. okt. je prišlo v Depaljovas 130 ruskih ujetnikov cesto popravljat, ker je toliko blata, da z avtomobili skoraj voziti ne morejo. Vozijo pa še vedno z njimi kar naprej po vasi in na zrakoplovno letališče. Depaljavas je še poprej slovela po svojem blatu. Niti ene poštene ceste ni imela!

Župnik previdel ranjenca. – 3. nov., v soboto pop. je župnik previdel in takoj potem tudi obhajal v Sokolskem domu z vnetjem ledvic nevarno bolnega češkega Nemca. Od same otekline je bil po celem telesu in obrazu še ves zabuhel, napihnjen. V tej sobi je bilo 5 precej nevarno bolnih. Župnik pri vojaških obhajilih vedno hodi sedaj sam brez cerkovnika, ker je to kolikor toliko združeno z nevarnostjo kakega nalezenja. Ta bolnik je imel vsled te bolezni pogostne, hude „vročične napade“.

Domžale ne več v ožjem vojnem ozemlju! – Posledice naših velikanskih zmag zoper Lahe se že čutijo v Domžalah. Orožniki, ki so varovali kordonsko črto ob kranjsko-štajerski meji, so že šli naprej proti Gorici. „Kommando des k. u. k. Gendarmerie-Korpsabschnittes No I" že ni več v Domžalah!

Živahen dan za aeroplane. – 3. nov. je bil popolnoma jasen, krasen solnčni dan. Pa so ga aeroplani v Depaljivasi tudi dobro izrabili! Cel dan so ofrčali in popotali po zraku. Kar po več jih je bilo hkratu nad Domžalami. Izvrstno so manevrirali!

Ceneno meso. – 3. nov. se je desetič dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni, kot doslej, pri mesarju Jožetu Janežiču v Domžalah. Razdelilo se ga je 111 kg. Od državne podpore se je zanje doplačalo 333 K.

Cesarjev god v Domžalah. – 4. nov., na praznik sv. Karola Bor., ki je bil letos ravno na zahvaljeno nedeljo, je obhajal naš cesar Karol prvi svoj cesarski god. Proslava se je pod vtisom velikanskih zmag nad Lahi vršila tem prisrčneje, tem veselejše. Že na predvečer so v Domžalah iz zvonika, župnišča, Društvenega doma, šole, tovaren in mnogih zasebnih poslopij zaplapolale zastave. Na godovni dan je bila ob 10. slovesna peta sv. maša za cesarja, ki jo je opravil župnik. Vse klopi na moški strani in stojišča nad polovico cerkve so napolnili vojaki. Poleg ranjencev se je namreč udeležilo sv. maše tudi vse moštvo „K. u. k. Staffel No 1097", ki je bilo za par dni nastanjeno v Stobu za odmor na poti na laško bojišče. Od častništva so prišli: Štabni zdravnik Dr Michal, nadzdravnika Dr Havlíček in Dr Reinhold, nadporočnik Hausner, poročniki Kotai, Forster in več drugih. Štiri klopi, ki so bile nalašč pregrnjene, so popolnoma napolnili. Navzoča je bila tudi šolska mladina obeh šol z učiteljstvom in zastavo, oba občinska odbora in ljudstva natlačeno polna cerkev. Posebno veliko je bilo tudi beguncev. V pridigi je župnik cesarja v slovenskem in nemškem jeziku slavil kot moža božje previdnosti, ki neumorno seje ljubezen med vse narode države, med bogate in reve, posebno tudi med armado s tem, da jo junaško vodi do zmag, da neutrudno obiskuje vojake in da neumorno dela za mir. Zato pa tudi žanje ljubezen. Srca vseh bijejo v gorki ljubezni zanj! To ljubezen pokažimo posebno s prisrčno molitvijo, da Bog po njem ovenči našo junaško Avstrijo. Pri sv. maši je na koru pel domači cerkveni zbor pod vodstvom organista Jak. Kis Kaimovo latinsko mašo in sicer instrumentalno s sodelovanjem orkestra tukajšnjih vojakov ranjencev. Za graduale je kot vlogo pel vojak operni pevec baritonist Medvedov „Benedic anima mea", za ofertorij pa je domači zbor zapel krasno vlogo Müllerjev „O Deus, ego amo Te" s sopran-solo, ki ga je ganljivo lepo pela Mici Setnikar. Ob sklepu je župnik izpostavil Najsvetejše in opravil molitev za cesarja in cesarico, nakar je sledil „Te Deum", blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu in nazadnje slovenska cesarska himna, zopet s spremljanjem instrumentov. Lepo je bilo. Tudi vreme je bilo prav ugodno!

Po ena mili-sveča na družino na mesec! – 5. nov. je vsled župnikovega dopisa na glavarja vendar prišlo do tega, da so se pri županu dobile nakaznice za sveče. A koliko sveč se je dobilo? Po ena mili-sveča se je dobila na vsako družino za cel mesec! Kasnej pa še ene ni bilo mogoče dobiti! Petroleja tudi ni še! Tudi župnik ga že več dni nima nič! Ne za župnišče in ne za cerkev! Prav dolgočasno je v cerkvi zjutraj, posebno ob nedeljah, ker razven večne luči in par sveč ne gori nobena svetilka! Tudi za žveplenke je bila še silno trda! V nobeni trgovini jih ni bilo mogoče dobiti. Tudi te so se 5. nov. zopet dobile!

Aeroplani odidejo iz Depaljevasi. – 5. nov. so se začeli nemški zrakoplovci odpravljati iz Depaljevasi. Menda odidejo proti Vidmu [Udine] na Laško! So se le pred 3. nov. s svojimi krasnimi poleti postavljali pred nas, kakor smo takoj ugenili! Pa tudi 5. nov. pop. je kar nepretrgoma brnčalo po zraku. Kar eden za drugim so letali po zraku! Gotovo je bilo samo to popoldne nad 50 poletov! Tudi 6. nov. so še letali, a manj. Ta dan se je pripetila druga nesreča pri teh zrakoplovnih poletih. En aeroplan je letel prav visoko, ko se mu ena perutnica zlomi. Bil je ravno nad Ihanom. Takoj se je moral spustiti na tla na Hankov travnik. Dva moža sta bila notri: monter in Werkmeister. Eden je ostal nepoškodovan, drugega pa so takoj z vozom pripeljali v bolnico v Domžale. Celo noč so potem z avtomobili hodili iz Depaljevasi v Ihan. Več laških ujetnikov so takoj prepeljali, da so delali. Šele drugi dan so potem odpeljali z avtomobilom aeroplan nazaj v Depaljevas.

Župnik med ranjenci. – 7. nov. zv. od 5.–7. je obiskal župnik ranjence v Sokolskem Domu. Bile so vse postelje zasedene in sicer s samimi novimi ranjenci 12. soške ofenzive, ki so došli v Domžale 3. nov. Večinoma so bili ranjeni 24. in 25. okt. na Banjški planoti, sv. Gabrijelu, sv. Gori, Tolminu. Precej je bilo pravoslavnih Bošnjakov in Hercegovcev, pa tudi Čehov, Poljakov, Ukrajincev, Nemcev, par Dalmatincev in 1 Slovenec. Tudi par gališkiih judov je med njimi. – 8. nov. dop. od 11.–12. je obiskal ranjence pri Müllerju, zv. od 5.–½8. pa v šoli in Društvenem Domu. Na Koratkovem sedaj ni bilo nič ranjencev. Skupno jih je bilo ta dan 235, ker je 3. nov. došlo 98 novih ranjencev. Nemcev iz „rajha" je bilo le še 10.

Župnik previdel ranjenca. – 9. nov. zv. ob ½6. je previdel župnik v Društvenem Domu, velika viteška soba, in takoj potem tudi obhajal na jetiko prav nevarno bolnega oženjenega Čeha. Ker se mu je zelo slab zdel, ga je še večkrat prej nagovarjal, da bi se spovedal. A ni hotel o tem nič slišati. 8. nov. zv., ko je župnik pri obiskovanju ranjencev k njemu prišel, je bil posebno slab. Župnik ga zopet nagovori za spoved. Rekel je: „Jutri!" Ko je drugi dan župnik pes zv. zopet prišel, sprva zopet ni hotel nič slišati o spovedi. Pa se je kmalu udal. Potem je pa prav lepo vse opravil. In ko ga je župnik še obiskal, je ob slovesu s solznimi očmi tako hvaležno pogledal župnika!

Celò za „večno luč" nič petrolja! – 10. nov. zjutraj pred sv. mašo v Domžalah ni gorela „večna luč". Cerkovnik pove župniku, da je prejšnji dan pogorel zadnji petrolej za cerkev in da sedaj večne luči ne more več prižigati! Premnogo rodbin je že več tednov brez petrolja! In to pri sedanjih dolgih večerih! Tudi župnik ga nima nič! V trgovinah se ga sploh nikjer ne dobi več! Hitro je poslal okrog po zasebnih hišah iskat ponj vsaj za „večno luč"!

Glavarstvo Domžalam noče dati krompirja! – 9. nov. je na pritožbo župnikovo, ker se aprovizacijskemu odboru v Domžalah za 900 popolnoma nepreskrbljenih ljudij, domačih in beguncev, noče dati krompir na razpolago, došel od glavarstva v Kamniku sledeči odgovor: „Dem hochwürdigen Pfarramte in Domžale mit der Mitteilung, daß der Militärverwaltung 100 Waggons Erdäpfel abgeliefert werden müssen und daß daher dem da. Ansuchen wenigstens bei dieser Aufbringung leider nicht Rechnung getragen werden kann." Še isti dan je župnik ekspresno naprosil kanonika Dr. Lampeta kot namestnika deželnega glavarja Dr. Šušteršiča za takojšnjo osebno intervencijo pri deželnem predsedniku, da se naša prošnja usliši.

Župnikovo delo na nedeljo. – 11. novembra, na nedeljo, je imel župnik zj. ob 6. pridigo in sv. mašo, ob 10. pridigo in sv. mašo pop. ob 2. krščanski nauk in shod Marijine družbe, torej 4 pridige, potem delo v posojilnici, nato previdenje na smrt bolne

Marije Črnivec v Zg. Domžalah [pri Janežku] Ko pa je domov prišel, sta ga že čakala ženin rezervni poročnik Dr Matts Ziccato in nevesta Dorothea Landstätter iz Zg. Domžal, 42. Krizantova, da je sestavil protokol, napravil prošnje za spregled vseh 3 oklicev in ju poročil, ker imata biti že 14. nov. poročena, kar je trajalo do 1/4 9.

Enaindvajseti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 12. nov. zjutraj je v „k. u. k. Feldspital 119, objekt 2, Društveni Dom, velika čitarska soba, za „Nebennierentuberkulose" umrl Franc Sandil, od „k. u. k. Infant. Regmt No 102 zug. Staffel 1546, infanterist, oženjen, oče 3 otrok, Čeh, rojen v Wesprčan, okraj Mühlhausen na Češkem, rojen 1878, k vojakom vpoklican 4. VII. 1917. 9. nov. zvečer ga je župnik previdel in tudi obhajal. Pokopan je bil 13. novembra pop. ob 3. Pokopal ga je župnik z vojaškimi častmi. Navzoč je bil nadzdravnik Dr Kavliček in do 100 vojakov. Med tem je pa ravno nad pokopališčem krožil nemški aeroplan. Na Jalogu pa, kjer razstreljujejo nerabne granate, je prav takrat parkrat izredno močno počilo. Naj junak domovine počiva v miru!

Naš cesar Karel bi bil kmalu utonil! – 18. novembra bi se bila kmalu zgodila strašna nesreča! Naš ljubljeni cesar Karel se je z bolgarskim kraljem mudil v Gorici in Palmanovi. Vožnje sta se udeležila tudi bolgarska princa Boris in Ciril in brat naše cesarice Feliks Parmski. Iz Palmanove je car Ferdinand po načrtu nadaljeval svoje potovanje na fronto, cesar Karel je pa v prostoru pri Strassoldu in Červinjanu nadzoroval mimo korakajoče čete. Na povratni vožnji v cesarjev stan so hoteli blizu Rude voziti preko struge hudournika, ki teče vzporedno s Sočo in ki je bil pred malo dnevi še suh. Pri tem je zašel cesarjev telesni avto nad malim jezom v globoko vodo, vsled česar je odpovedal motor. Nato so poizkusili izvleči cesarjev voz iz vode s pomočjo tovornega avtomobila. Sedaj tudi ta voz je vsled kratkega stika obtičal. Telesni lovec Reisenbichler in stražmojster telesne garde Tomek sta šla nato v vodo, da prenesta cesarja na suho. Pri tem se je dogodila nesreča, ki je v drugih avtomobilih navzoče spremstvo napolnila z grozo: pod telesnim lovcem so se kameni jezu podrli. V naslednjem trenutku je telesnega lovca zgrabil vrtinec in ga potegnil v visoko narastlo vodo. Ko je cesar videl svojega slugo v nevarnosti, ga ni hotel izpustiti, kakor tudi gardni stražmojster Tomek ni izpustil cesarja. Tako je voda vse tri potegnila preko jezu in jih nesla proti reki. Princ Feliks Parmski, cesarjev svak, čigar avto je ravnokar dospel na breg, se je kot prvi vrgel v kožuhu in vsi opremi v vodo, da reši cesarja. Vsled te junaške odločitve in neprimerljivo požrtvovalnega obnašanja spremstva se je po težkih naporih končno posrečilo, spraviti cesarja na varno. Cesar Karel, princ Feliks Parmski, telesni lovec Reisenbichler in gardni stražmojster Tomek so trdno držali drug drugega. Častnik, ki je ta dan vodil avto, je tudi skočil v vodo. Vse je končno voda zanesla do vrbe ob bregu struge, katere so se oprijeli. Medtem sta hitela dva častnika ob reki nizdol, da rešita cesarja in njegove tovariše v nesreči. Prvi drog pa je bil prekratek. Končno so našli v bližnjem močvirju težak tram, ki so ga z neizmernim naporom spravili v reko. Obrežje je silno oviralo reševalno delo. V deroče valove reke je brez pomisleka skočilo še več šoferjev, da pomagajo napraviti zvezo do mesta, kjer so bili ponesrečenci. Cesar, ki se je držal za vrbo ter se je z njo vred večkrat pogreznil v vodo, ni niti za hip izgubil prisotnosti duha. Na klice svojih rešiteljev je odgovarjal mirno in gotovo. Ko je bila po dolgih minutah napravljena zveza med bregom in zibajočo se vrbo, je cesar najprej mislil na svoje tovariše v nesreči. Treba je bilo najodločnejšega poziva, da je cesar kot prvi ob tramu splaval na breg. Ta je počakal toliko časa, da so bili rešeni tudi vsi ostali. Medtem se je že zmračilo. Ves premočen se je peljal cesar v svoj stan. Rekel je: „To je pravo vojska, ki marsikaj zahteva." Že to noč je sprejemal običajna naznanila. Cesarico, ki je kakor vedno pričakovala cesarja, so z vso previdnostjo obvestili o dogodku. V Domžalah je o tem dogodku župnik obvestil ljudi 13. nov. zjutraj pri sv. maši s pozivom, da se prisrčno zahvalimo Bogu zato, da je obvaroval celo Avstrijo najhujše nesreče. Tudi so v znak živega veselja nad to čudežno rešitvijo takoj zaplapolale zastave raz župnišče, cerkveni zvonik, mnoga druga poslopja.

Silna kanonada v Dolomitih se čuje v Domžalah. – 12. in 13. nov. se je neprenehoma slišalo v Domžalah izredno močno gromenje kanonov. Zemlja se je kar stresala, kar naprej je bobnelo in gromelo, šipe v župnišču so šklepetale. Začudeno smo ugibali, od katere strani bi se pač moglo tako daleč slišati. „Slovenec" z dne 14. nov. pa je prinesel tole notico: „Gromenje topov v Dolomitih. Monakovo, 9. novembra. Na Bavarskem so čuli gromenje topov z Dolomitov." Kaj mora šele tam biti, ker se tako daleč še tako močno sliši!

Radi zastrupljenja umrla. – Črnivec Marija, stara 34 let, stanujoča v Zg. Domžalah, h. št. 48 [pri Jemsku], omožena, je na Vseh svetnikov doma tako nesrečno stopila na žičnik, da se ji je železna ost prav globoko v nogo zasadila in jo ji je sestra morala ven potegniti. Vrh tega ni imela zamar, a jo je čedalje bolj bolelo. 9. nov. pa je bilo že zelo hudo; morala se je vleči. 11. nov. zv. jo je župnik previdel. Obhajati je ni mogel, ker je bila že vsa trda. Prav nič ni mogla ust odpreti. Nikjer pa niso mogli voza dobiti, da bi jo bili takoj v Ljubljano v bolnico peljali. Peljali so jo šele drugo jutro. A je bilo prepozno. 13. nov. zj. ob 4. je že umrla. Zapušča moža, ki je pri vojakih in 4 nedorasle, popolnoma nepreskrbljene otročiče. Prav dobra žena je bila in članica Ženske Marijine družbe.

Župnik previdel ranjenca. – 14. nov. zv. ob ½5. je previdel župnik v „Isolierbarake" na društvenem vrtu za tifusom nevarno bolnega 21 let starega češkega Nemca. Sam je bil v sobi za tifozne, proti Društvenemu domu. Izredno hud duh je šel od njega, tako da ni bilo prav lahko prestajati. Župnika se je prav razveselil in je izredno lepo vse opravil. Tudi ga je takoj prosil za rožnivenec in molitvenik, ker je oboje pri ofenzivi zgubil. Takoj nato ga je prišel župnik tudi obhajat. Ta dan sta bila v „Isolierbarake" le še dva bolnika, namreč v drugi sobi dva za grižo bolna, en Bavarec in en Čeh, katera je tudi župnik ob tej priliki obiskal. Strežnik v tej baraki je že skozi več mesecev 58 let stari Rusin od Lvova, premožen posestnik, oče 5 otrok. Kadar zagleda župnika, vselej ga vpraša, če bode kmalu mir. In ko mu župnik to zatrdi, ves potolažen in vesel dvigne roke k nebu in vzklikne: „Daj Pan Bih mir!"

Domžalka poročena v Knezoškofovi kapeli v Ljubljani. – 11. nov. sta prišla k župniku nevesta Dorotija Ladstätter, 25 let stara hči Krisanta Ladstätter, pg. Domžale 42 in nje ženin Dr Maksimilijan Ciccato, c. kr. rezervni poročnik, začasno pri k. u. k. Zensurstelle Wien im k. u. k. Kriegsministerium. Prosila sta, da bi bila poročena v Knezoškofovi kapeli v Ljubljani in sicer, da bi ju poročil tudi župnik domžalski. Povedala sta, da je bila v tej zadevi že sestra neveste Ana Ladstätter osebno v avdijenci pri Knezoškofu, ki so prav milostno oboje dovolili, da bo poroka v njihovi kapeli in da ju pride poročat župnik. 15. nov. dop. ob 11. se je ta poroka res prav po želji poročencev izvršila. Kot priči sta bila: Hans Ladstätter, brat neveste in Benedikt Weider. Navzoča je bila še mati neveste, sestri Ana in Vilka, stric Silvester Ladstätter iz Florence in bratranec poročnik Kurt Ladstätter. Od ženina ni bilo nikogar. Ženin je namreč nezakonski sin Karola barona Pittner in Itale Ciccato, rojen 1892 v Splitu, pristojen v Požun na Ogrsko, vzrejen v Trstu, menda zelo bogat. A je prav simpatičen. Na župnika je naredil ugoden vtis. Župnik je imel nagovor. Rekel je, da bota sedaj sklenila 1. einen Liebesbund, 2. Lebensbund, 3. Glaubensbund [Sakrament], ki naj bodi vanju in vso njuno rodbino 4. ein Glücksbund. Zatem se je vršila poroka. Kapela je bila električno razsvitljena. Pred altarjem je bil žametno pregrnjen klečalnik in dva fotelja za novoporočenca. Župnik je imel ogrnjen krasen pluvijal. Po poroki so presvetli Knezoškof v avdijenci sprejeli novoporočenca, druge svate in župnika, ki se je v njihovem imenu Presvetlemu najudanje zahvalil. Brat neveste Hans pa je ob tem v zahvalo izročil v koverti Presvetlemu dar za škofove zavode.

Zrakoplovna eksplozija na kolodvoru v Trzinu. – 17. nov. zv. ob 3/4 6 je kar naenkrat silno počilo. Prav kmalu nato je začelo v Domžalah plat zvona udarjati. Župnik, ki je bil ravno pri večerji, takoj hiti k cerkvi. Cerkovnik mu reče: „V Depaljivasi je nekaj eksplodiralo pri zrakoplovih!" Res se je videl visok ognjen plamen. V tem je po Stobu še trobilo. Župnik takoj vzame sv. olje seboj in hiti na kraj nesreče. Komaj pride iz Stoba ven, se ponovič posebno močno pokati. Bila je nova eksplozija. Hitro vidi, da nesreča ni v Depaljivasi, ampak pri Depaljivasi sreča 2 nemška zrakoplovna vojaka. Povesta mu, da je v baraki tik pri kolodvoru v Trzinu eksplodiralo 3600 litrov bencina. Preblizu da ne sme iti, ker bo gotovo še en sod bencina se vnel. Človeške žrtve ni nobene. Župnik gre naprej prav na kolodvor k ognju. Stopi k gruči nemških zrakoplovnih častnikov in vojakov. Predstavi se jim in jih vpraša, če je morda kdo ranjen in potrebuje njegove pomoči. Odgovore mu, da nihče. V tem pa pristopi postajenačelnik in pove župniku, v kakšni strašni nevarnosti je bil on, družina, kraj. Ravno zraven shrambe za bencin, ki je eksplodiral, je bil cel vagon poln težkih nemških zrakoplovnih bomb. 80 po 50 kg težkih bomb je bilo v vagonu! Ko bi bile še te eksplodirale! K sreči so takoj po eksploziji ta vagon bomb odmakniti dalje proč na železniški tir. Zato polšesti osebni vlak, ki gre v Ljubljano, ni mogel naprej, ampak je čakal na tiru od Depaljevasi proti Trzinu. Hitro pa so zvedeli pasažirji, da bi bil kmalu eksplodiral cel vagon bomb in so bili seveda silno prestrašeni! Vendar ni bilo nobene nove eksplozije. Pogorelo je tudi nekaj novih aeroplanov in tudi precej patron je šlo v zrak. Ob 7. je še prenehalo goreti. In tedaj se je tudi vlak odpeljal proti Ljubljani. Trzinski postajenačelnik Fichel je rekel župniku: „Nimam navade kleti. A vendar sem že velikokrat rekel: Da bi ti hudiči [aeroplani] že vendar enkrat šli odtod!" 19. nov. so res odšli v Udine!

Ceneno meso. – 17. nov. se je [illegible] dobilo meso na nakaznice po isti znižani ceni, kot doslej, pri mesarju K. Kerinu v Stobu. Razdelilo se ga je 113 3/4 kg. Od državne podpore se mu je doplačalo K 341·25.

Zahvalna sv. maša povodom cesarjeve rešitve. – 18. novembra, v nedeljo dop. ob 10. je bila v Domžalah v zahvalo za rešitev cesarja Karola iz smrtne nevarnosti pri Soči 10. nov. za vojaštvo in drugo ljudstvo zahvalna služba božja, katero je opravil župnik. Udeležili so se je 3 častniki, vojaštvo in obilno ljudstva, tako da je bila cerkev polna. V pridigi je župnik v slovenskem in nemškem jeziku govoril o veliki nevarnosti, v kateri se je cesar ob tej priliki nahajal in koliko hvaležnost smo za to čudežno rešitev Bogu dolžni, ker se cesarju ni kaj hujšega primerilo, ker cesarice ob tej nesreči ni bilo zraven in ker je tudi ob tej priliki cesar dal tako lep zgled ljubezni do svojih služabnikov. Sledila je peta sv. maša. Ob koncu se je izpostavilo Najsvetejše, pred katerim se je v slovenskem in nemškem jeziku opravila posebna nalašč za to priliko izdana zahvalna molitev. Nato se je zapela zahvalna pesem „Te Deum" in se je podelil blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu. Cesarska himna je slovesnost zaključila.

Nakaznice za mleko. – 19. in 20. nov. so se po občinskem sotovalen Franc Kocijan delile zopet nakaznice za moko. Razdelil je nakaznic za oseb. Dobilo se je moke na osebo 1 kg pšenične II. vrste à 44 h in 3 kg krušne moke à 48 h, torej po 4 kg. Moka se je dobila zato tako hitro, ker je bil Franc Kocijan osebno pri vojnožitnem zavodu in je pojasnil, koliko je potreba zanjo v Domžalah. Dobila se je

To je bila 25. razdelitev.-

Begunček rojen v Domžalah.- 17. nov. je bila v Spodnjih Domžalah, h. št. 64 rojena in 18. nov. krščena Gizela Mayer, zak. hči Jožefa Mayer, želez. sprevodnika in Uršule Klemenčič, begunke iz Gorice.

Goriški begunci v Domžalah so dalje:-

120. Mayer Uršula, žena želez. sprevodnika, Gorica, Sp. Domžale 64, 2 osebi
121. Gomilšček Marija, posestnica, Solkan, Sp. Domžale 15, 5 oseb
[Njej je moža doma ubila laška granata, ko je pri posodi zapal in hčer, ki je bila v Brdih, jej je v ujetništvo odpeljal Italijan!]

Prenos prej navedenih 528 oseb

Skupaj 535 oseb.

Dvainštiridesti mrtev vojak iz naše fare:- je Petklet Lovrenc, fant, star 49 let iz Nevelj, ki je v Sp. Domžalah, h. št. 31 [Nova tovarna] za hlapca služil. 18. nov. je došlo sledeče uradno obvestilo od c. kr. okrajn. sodišča v Kamniku: „Vojaška oblast je naznanila smrt nastopnega vojaka: 1. ime: Lovrenc Petklet, 2. šarža: črnovojnik, 3. krdelo: c. i kr. 17. pešpolk, 4. umrl dne 29. aprila 1917 v Wöllersdorf - Sp. Avstrijsko, 5. rojstno leto: 1867, 6. pristojen v občino: Nevlje, 7. zadnje bivališče: Domžale št. 31." Naj počiva v miru!

Župnik previdel ranjenca.- 20. nov. pop. ob 3. je z vsem previdel in takoj potem tudi obhajal župnik v Društvenem domu, balkanska soba, na griži prav nevarno bolnega 58 let starega Nemca iz Magocs na Ogrskem, oženjenega, očeta 4 otrok. Kar vesel je bil duhovnika in je vse lepo opravil. Ko je pa prišel župnik z Najsvetejšim, ga še ni dobil v postelji, ampak med dvema balkonskima vratoma „beim Stuhlgange". Dolgo je moral čakati. Čisto oslabljenega sta ga dva vojaka nazaj na posteljo pripeljala. Griža je res strašna bolezen. Zelo pobožno je sprejel Jezusa. Rekel je: „So, jetzt kann ich leicht sterben!"

Dvaindvajseti ranjeni vojak umrl v Domžalah. – 22. nov. zjutraj v „k. u. k. Feldspital 119", objekt II, Društveni dom, balkonska soba na „chronischer Darmkatarrh" umrl Janez Glöckler od „k. u. k. Trainersatzkomp. 4, zug. Tragtierstaffel 455, iz Mágócs, okraj Hegyhát na Ogrskem, rojen 1867, po poklicu kmet, oženjen, oče 4 otrok. 20. nov. ga je župnik previdel in obhajal. Še na predvečer smrti pa ga je zopet obiskal in mu še enkrat podelil sv. odvezo. Pokopan je bil 23. nov. pop. ob 3. z vojaškimi častmi. Pokopal ga je župnik ob navzočnosti poročnika Kotrač-a in do 150 vojakov. Naj blagi mož počiva v miru!

Slovenska ljudska stranka se razdružila. – 23. nov. pop. ob 2. je imel izvršilni odbor S. L. S. velevažno sejo v deželnem dvorcu v Ljubljani. Nad 60 članov se je je udeležilo, med njimi tudi župnik Fr. Jerník iz Domžal. Predsedoval ji je načelnik Dr Šušteršič. Natančno je poročal o položaju v stranki. Kljub vsem prizadevanjem ni prišlo do nikakega sporazuma z opozicijo v stranki, katero je začel iz osebnega sovraštva do načelnika Šušteršiča pokojni Dr Krek*) in za seboj potegnil posebno mlajšo inteligenco, ljubljanskih profesorjev i. dr. pa tudi precej mlajših duhovnikov. Zaslombo jim daje kanonik prelat Andrej Kalan. Že od l. 1913 se vleče ta razpor. Višek je dosegel o volitvah v delegacije, ko so kranjski državni poslanci duhovnik Hladnik, Gostinčar, Jarc, vitez Pogačnik, Dr Pogačnik in Demšar proti sklepu ogromne večine strankinega vodstva za kranjskega delegata izvolili Štajerca Dr Korošca. Izvršilni odbor je prišel do spoznanja, da je vsaka poravnava nemogoča in je z vsemi glasovi proti edinemu glasu poslanca duhovnika Škulj-a sklenil, da se Slovenska ljudska stranka - razdruži!

---

*) Župnik Franc Jerník je že na prvem velikem shodu, ki ga je radi tega razpora sklical Dr Šušteršič in se je ob navzočnosti nad 400 odličnih zaupnikov vršil v deželnem dvorcu v Ljubljani, javno izrekel Dr Kreku kot poslancu kamniškega okraja radi rušenja strankine discipline svojo popolno nezaupnico!

Slovenska kmečka stranka. - 22. novembra, takoj po sklepu seje izvršilnega odbora S. L. S., ko se je ista razdružila, se je od navzočih bivših članov tega odbora ustanovila nova politična stranka „Slovenska kmečka stranka". Vršil se je takoj nje ustanovni zbor, kateremu je predsedoval župan Belec iz Št. Vida, referat pa je imel Dr Šusteršič. Načelnikom nove stranke se je soglasno izvolil župan Belec, v odbor pa razni odlični kmečki župani. Bog ji daj svoj blagoslov!

Vojaški superijor pohvalil župnika. - 22. nov. je prišel vojaški superijor Klebovs nadzorovat vojaško bolnico v Domžale. Prišel je tudi k župniku, ki je bil pa ravno ta dan v Ljubljani. 24. nov. je štabni zdravnik Dr Michal povedal župniku, da je superijor bil izredno zadovoljen z župnikovim duhovskim delovanjem med ranjenci, katero je karakteriziral z besedami: „Noben pravi kurat ne more lepše skrbeti za svoje ranjence, kakor to župnik prostovoljno dela!"

Razdeljevanje od vlade poslane obleke za begunce. - 23. nov. se je v Domžalah razdeljevala obleka za tukajšnje begunce, ki jo je poslala vlada zanje z natančnim izkazom, kaj ima vsak posameznik dobiti. Vlada je vse to sama s pomočjo uradnikov določila. Na njen ukaz je pri tej razdelitvi moral biti navzoč namestnik občine. Župan je zato naprosil župnika. Razdeljevanje je bilo silno mučno in težavno. Vršilo se je na dvorišču Vincencijeve bolnice od ondi stanujočega begunca Krašana in njegovih hčera Pepce in Rozike pod župnikovim nadzorstvom. Trajalo je od 1/2 2 - 1/2 5. pop. Razdelilo se je med 113 oseb 31 moških oblek, 55 srajc, 52 spodnjih hlač, 54 ženskih oblek, 37 zagrinalk, 7 kap, 10 predpasnikov, 36 parov nogavic, 8 sukenj, 3 hlače, 15 odej, 22 slamnic, 5 sp. obleke in 12 sp. kril.

Prva obletnica nastopa vladanja cesarja Karla I. - se je v Domžalah slovesno proslavila v nedeljo 25. novembra ob 10.

dop. je bila v ta namen slovesna zahvalna služba božja, ki jo je opravil župnik. Udeležilo se je je prav številno vojaštvo tukajšnje bolnice, štabni zdravnik Dr Michal, poročnik ing. Forster, poročnik Kotar in še par drugih oficirjev, šolska mladina z zastavo in ljudstva polna cerkev. V pridigi je župnik slavil prvo leto vladanja cesarja Karola I. kot leto čudovitih zmag [proti Rumunom, Rusom, Italiji], nepopisnih žrtev in posebne ljubezni, ki je spojila v najtesnejšo zvezo narode države s svojim vladarjem. Govoril je slovensko in nemško. Sledila je peta sv. maša, pri kateri je domači pevski zbor pel Kaimovo Missa in G in kot vlogo pri offertoriju zopet Müllerjev „O Deus, ego amo te" s sopran-solo, ki ga je pela Mici Setnikar. Ob sklepu je izpostavil Najsvetejše, izmolil v slovenskem in nemškem jeziku zapovedano vojaško molitev za cesarja in cesarico. Nato je bila zahvalna pesem „Te Deum", blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu, cesarska himna.

Slovesna obletnica po + cesarju Franc Jožefu I. – 21. nov., v pondeljek dop. ob 1/2 9. se je v Dravljah opravila slovesna peta črna sv. maša z Libera kot prva obletnica za + cesarja Franca Jožefa I. Opravil jo je župnik. V ta namen je bil sredi cerkve postavljen visok katafalk. Navzoči je bilo vojaštvo z nadzdravnikom Dr Reinhold, poročnikom Kotar in še enim oficirjem in šolska mladina s črno prepreženo zastavo in učiteljstvom in obilno drugega ljudstva. Pevski zbor je pel Gruberjev „Requiem".

Čevlje z lesenimi podplati v Dravljah. – 14. nov. je prejel župnik 203 pare čevljev z lesenimi podplati od tovarnarja Karola Pollak v Ljubljani, katere je isti že 14. sept. naročil in potem neprenehoma teden za tednom pismeno in osebno po cerkvenem ključarju Karolu Florin zanje moledoval. Od celotnega naročila jih ima pa prejeti še 117 parov. Naročnikov je bilo za šolsko mladino 142 parov in za odraščene 154 parov. Stali so št. 25, 26 - 10 K, 27-29: K 14; 30-34: 15 K; 35-37: 17 K; 38-40: 18 K; 41-43: 19 K; 44-46: 20 K. Po tukajšnjih trgovinah pa take čevlje z lesenimi podplati, če se sploh dobe, še sedaj stanejo nad 30 K. Samo pri teh 200 dobljenih parih je torej župnik po malem prihranil svojim faranom nad 2000 K! Od teh poslanih čevljev je 10 parov bilo ostalo. 25. nov. je župnik ljudem oznanil, da je teh 10 parov za oddati. Nad 50 ljudij se je takoj oglasilo zanje. Ni čuda! Saj čevljev s pravimi podplati skoraj še ni mogoče skoraj kupiti, ker so tako dragi. Že nad 100 K stanejo. Lani so take lesene čevlje še precej nosili, predlansko leto pa se noben Domžalec zanje še zmenil ni! So to pravi čižmi iz primeroma dobrega usnja in vsled lesenih podplatov silo gorki!

Prvi sneg. – 12. nov. zj. smo se zbudili v zimi. Vse je bilo belo. Drevje se je kar šibilo pod težo snega. Žica za ulično elektriko je ležala na tleh, ker sta bila dva droga padla. Ljudje pa drv nimajo! Po 200 K in čez stane seženj in jih še dobiti ni! Letošnja zima bo huda! Vojska se strašno čuti! Ubogo ljudstvo!

Župnik med ranjenci. – 19. nov. zv. od 5.-7. je župnik obiskal ranjence v Sokolskem Domu, kjer so bili vsi prostori zasedeni, ker je 15. nov. došlo zopet 180 ranjencev, ki so bili ranjeni še na Laškem, okrog Vidma in pri Tilmentu. Eden je rekel izmed teh: „Vsega smo imeli dosti, riža, vina. Pa ravno, ko se je nam začelo dobro goditi, sem bil pa ranjen." Ta dan so bili tu še zadnji Nemci iz rajha, iz Pommern, Brandenburga in Bavarskega, ki so drugi dan, 20. nov. odšli v svoj nemški „Lazaret" v Škofjo Loko. – 21. nov. zv. od 6.-½8. je obiskal ranjence v Društvenem Domu. Tu sta od 11. nov. nastavljeni dve bolniški strežnici, a samo za bolj nevarno bolne v kirurški sobi in ena za pomoč zdravniku pri obvezovanju ranjencev v Sokolskem Domu. Vse 3 so 20letne dekleta, Slovenke iz Kranjskega. Tu je bil vojak iz Niže Avstrije

Avstrije, ki je v tej vojski zgubil že očeta in 3 brate, ki so mu vsi padli! Neki Dalmatinec pa je žalosten pripovedoval župniku, da mu je na vojni na oba očesa popolnoma oslepel brat, ki je oženjen in ima šest otrok! Še je bilo tudi precej Bošnjakov moslimov in tudi nekaj galiških judov. - 13. nov. zv. od ½7.-¼9. je obiskal ranjence v šoli, kjer so bili tudi vsi prostori zasedeni. Neki Tunajčan je bil od Lahov pri Gorici ujet, 3 tedne v njihovem ujetništvu in od naših pri Tolminu oproščen s 100 drugimi ujetniki. V eni sobi so bili skoraj sami Madjari in Rumuni. Nad 300 je bilo ta dan vseh ranjencev v Domžalah, zopet seveda vseh narodnosti. - 16. nov. je obiskal ranjence pri Müllerju od 11.-12. dop. Še je bil tudi en avstrijski Lah od Tridenta.

Triinštiridesti mrtev vojak iz naše fare: - je Kraljič Anton, fant, star 18 let iz Stoba, h. št. 9. - 16. nov. je dobila mati njegova sledečo vojnopoštno dopisnico: „Vor- und Zuname: + Kraljič Anton; Charge: Ldst. Inft.; Truppenkörper: Inft. Regmt. 17; Grundbuchblatt: 29.838; Assentjahrgang: 1917; Heimatzuständig: Domžale, Stein; Geburtsjahr: 1899; ist gefallen am 14. Novemb. 1917 und beerdigt am: 15. XI. 1917; Ort: Ghertele [Mil. Fr.]. Unterschrift des Seelsorgers: Václavek, Feldkurat." Pal je na tirolskem bojišču! Naj mladi junak domovine, edini sin potrte, vdove, napol slepe matere, počiva v miru! Kurat Václavek je bil od k. u. k. Tir. Lovc. Pol. No 4.

Štiriinštiridesti mrtev vojak iz naše fare: - je Kröll Emil, c. in k. poročnik, fant, 21 let star, Zgornje Domžale, h. št. 44. 16. nov. 1917 je padel na tirolskem bojišču. 26. nov. je došlo njegovi materi, tudi vdovi, sledeče ganljivo pismo: „Feldpost 369 20/11 1917. Hochgeehrte gnädige Frau! Ich nehme mir die Ehre Ihnen mitzuteilen, daß Ihr lieber Sohn, der Herr Leutnant Emil Kröll, sich in den Gefechten am 12. und vom 16. zum 17/11 glänzend geschlagen hat und ich Anlaß habe ihn zu einer Allerh. Auszeichnung einzugeben. Leider kann ich nicht verhehlen und muß Ihrem Mutterherzen den Schmerz antun, daß Ihr Sohn am 16. durch einen

Brustschuß verwundet wurde. Er hatte sich gerade erhoben, um sich mit dem Spaten eine Deckung zu richten, als ihm das feindliche Geschoß in die Schulter drang. Sein Kamerad, Leutnant Gstach, fing ihn in seine Arme und an seiner Brust hauchte der ganze Held seine unsterbliche Seele zum Himmel aus. Er hat nicht viel gelitten, – es war gleich vorbei. Zu meinem größten Schmerze muß ich noch hinzufügen, daß wir die eroberte Stellung schließlich gegen feindliche Übermacht nicht halten konnten und zurückgingen. In der stockdunklen Nacht war es uns auch nicht möglich auf dem halsbrecherischen Wege alle Verwundete zurückzuschaffen und mußten wir auch die irdische Hülle unseres Kameraden Kröll zurücklassen. Morgen wiederholen wir den Angriff. Ich hoffe, daß wir mit Gottes Hilfe die Stellung wieder nehmen und Ihren Sohn finden. Sowie ich Nachricht habe, werde ich sie Ihnen senden. Gnädigste Frau! Auch ich bin der einzige Sohn einer Mutter, verheiratet und kann Ihren Schmerz verstehen. Gott helfe Ihnen! Mit Ihnen trauert das ganze V. Baon um seinen lieben Kameraden. Wir verloren an dem Tage 11 Officiere. In herzlichster Teilnahme Ihr Hugo Hustig, Major." – Bil je pri k. u. k. 1. Rgt der Tiroler Kaiserjäger. Rojen je bil 31. VII. 1896 v Zg. Tomšalah, 100. Z odliko je dovršil vseh sedem razredov realke v Ljubljani in maturo. Pri vojakih je bil 1½ leti. Kar blag mladenič je bil. Oče mu je bil Tirolec, mati pa Slovenka, tukajšnja domačinka, Andrejeva iz Sp. Tomšal. Naj vrli junak domovine, zopet edini sin svoje udove matere počiva v miru!

Župnik previdel ranjenca. – 27. nov. pop. ob 4. je župnik previdel in takoj nato še obhajal v Društvenem domu, velika kitarska soba: na pljučih nevarno bolnega 40letnega samskega Nemca iz Nižje Avstrije. Malo poprej ga je prišel strežnik prosit, da naj ga pride previdit. Ko je pa prišel župnik v sobo, se je zelo ustrašil, ko je zagledal na tleh nosilnico, v kakršni prinašajo mrliče na pokopališče v mrtvašnico. Mislil je, da je bolnik,

ki ga je imel prevideti, že umrl. Tu so se ravno pripravljali, da bi nekega Bošnjaka, pri katerem se je pojavil tifus, iz te sobe prenesli v „Isolierbarake", kar se je takoj tudi izvršilo. Bolnik je bil duhovnika prav vesel in je zelo lepo vse opravil.

Župnik med ranjenci. – 29. nov. je zvedel župnik, da je dobil k. u. k. Feldspital 119 v Domžalah telegrafično povelje, da se takoj pripravi, da odide iz Domžal. Kam, ni bilo povedano. Gotovo bolj proti fronti, ker je to prava vojaška-poljska bolnica, za bojno polje. Vsled tako povoljne krasne naše ofenzive pa Domžale niso več v bojni črti, ampak so že zaledje. Zato je župnik še isti dan obiskal zvečer od ¼6. – ¾8. zopet vse ranjence v Sokolskem domu, Soli, Društvenem domu in pri Müllerju, pobral knjige, kar jih je bilo prostih in uredil po vseh objektih knjižnico.

Vse na nakaznice. – Kakor povsod drugod, se tudi v Domžalah sedaj že skozi dolgo časa vsled pičlosti vsega dobi skoraj vsaka stvar le na nakaznice. Tako se dobivajo nakaznice za sladkor, petrolej, cikorijo, sveče, kavo pri županu, za moko pri Končanu. Celò obleka se more v prodajalni dobiti le proti izkaznici, oziroma potrdilu, da dotičnik obleko res nujno potrebuje!

Posledice vojske – so strašne in se vsak dan težje in britkeje čutijo! V Domžalah dan za dnem prihajajo ljudje k župniku, jokajo, zdihujejo in tarnajo, češ, da nimajo že cele tedne nič kruha, nič krompirja, da sploh nič kuhati nimajo. Samo nezabeljeno repo nekateri jedo že cele tedne! Zabele mnogi že cele mesece niso imeli in nimajo! Župnik prosi in piše naprejinnaprej na okrajno glavarstvo, vojnožitni zavod, deželno vlado, deželni odbor, naj se vendar usmilijo trpečega ljudstva in mu preskrbe kaj živil! A pomoči ni in je ni! Zraven je pa še izredno zgodaj nastopila zima in silno občuten mraz! Premnogi pa so brez drv, brez obleke, brez obutve! Kar pa se sploh dobi, je uprav grozno drago! To je dušno pastirstvo, to!!

Deželni odbor nam prodal 250 kg špeha. – 30. nov. je prejel župnik od deželnega odbora v Ljubljani kot odgovor na svojo prošnjo z dne 27. XI. 17, da bi nam deželni odbor preskrbel proti plačilu kaj ješprenja, pšena, posebno pa, če je mogoče, zabele, katere premnogi tukajšnji farani že cele mesece prav nič nimajo, dopis, s katerim se sporoča: „da je deželni odbor za prvo silo nakazal 250 kg prekajenega špeha po maksimalni ceni, ki je bil še razpoložljiv v deželni zalogi. Po ta špeh naj prečastiti župni urad pošlje zanesljivo osebo v deželno bolnico, kjer naj se zglasi pri nadupravitelju G. Nebenführerju, se izkaže z uradnim poverilom župnega urada in blago zajedno plača. Špeh naj prečastiti župni urad porazdeli po svoji previdnosti v svoji župniji. Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani, dne 28. nov. 1917. Deželni glavar: Šusteršič." Takoj drugi dan, 1. dec. je šel cerkovnik Matevž Flis po ta špeh v Ljubljano. Iskal ga je v deželni bolnici, dobil pa v prisilni delavnici, kjer ga je na voz naložil en ruski ujetnik. Stal je 2350 K, po K 9·40 kg, drugim stane sicer nad 20 K kg in ga še sploh dobiti ni mogoče. Denarno je bilo torej ljudem s tem špehom prihranjenega do 3000 K pri sedanji neznani draginji! Zares veliko dobroto nam je s tem skazal deželni odbor. 2. dec., v nedeljo, je župnik to stvar ljudem raz prižnico pojasnil in oznanil, da naj se isti dan pop. pri njem zglase vsi tisti v fari, domači in begunci, ki nimajo nič zabele. To je bila reč pop. v župnišču! Zglasilo se je 864 [534 domačinov in 330 beguncev] oseb, oziroma 235 rodbin! Zvečer ob 6. je imel aprovizacijski odbor sejo. Sklenilo se je, da dobi špeha rodbina s 1 osebo ½ kg in plača zanj 5 K, z 2: ½ kg, s 3: ¾ kg, s 4: 1 kg, s 5: 1½ kg, s 6: 1¾ kg, s 7: 2 kg, z 8: 2¼ kg, z 9: 2½ kg, z 10: 3 kg, z 11: 3¼ kg. V ponedeljek, 3. dec. zj. od 8.–¾11 se je vršila razdelitev pri mesarju Karolu Florinu v Stobu. Mesar Karol in njegova

Ulaga žena sta špeh rezala in vagala, obč. svetovalec Franc Kaučan je denar prevzemal, župnik pa je z imenikom v roki klical prejemnike in povedal, koliko ima dobiti, koliko plačati. [illegible] so vsi trije to nelahko delo izvršili popolnoma zastonj! Vse se je vršilo v kar najlepšem redu in brez vsakega prepira. Razdelilo se je 245 kg. 1 kg se je zavagalo, kar je silno malo pri tolikih rodbinah. 3 revežem se je po ½ kg dalo zastonj. Denarja se je dobilo 2465 K. Za špeh se je plačalo v Ljubljani 2350 K, Heleni Okoren za konja 8 K, Matevžu Kis za vožnjo i. dr. 10 K, skupno torej je bilo izdatkov 2368 K. Preostanek 97 K se je oddal Vincencijevi družbi v Domžalah.

Goriški begunci v Domžalah so dalje:

122. Kuljat Karolina, posestnica, Grgar, Zg. Domžale 97 – 4 osebe,
123. Sedevčič Terezija, " " " " " – 3 "
124. Pavlin Jožef, posestnik, " " " " – 4 "
125. Tomsič Antonija, Gorica, " " 131 – 4 "

Prenos prej navedenih 535 "

Skupaj 550 oseb.

Vseh beguncev je v Domžalah – 3. dec. bilo še 330 oseb, oziroma 75 rodbin!

Gorje begunke. – 3. dec. je prišla k župniku tukajšnja begunka, Mavrič Neža, stanujoča v Zg. Domžalah, 131. Seboj je imela majhno hčerko in prosila je župnika, če ima za to deklico še kake čevlje z lesenimi podplati, ker da so njeni čižmiki čisto strgani. Drv in premoga nič nimajo. Vsi da so od mraza že premrli. Sin, star 10 let, je ob begu iz doma zbolel. Ima kostno jetiko. Zdravnik ji svetuje, naj mu daje mleka, jajčnih, močnih jedil. Mleka in jajc pa skoraj dobiti ne more. Z možem sta doma od Kanala. Moževo mater so Lahi, ko so vdrli v Kanal, ustrelili. Možev oče pa je na potu v Italijo, ko je bil od Lahov odpeljan umrl. Prav tako tudi njen oče. Obleke nima skoraj prav nič, zimske še posebno ne! To je Bog pomagaj!

Razdelitev krompirja v Domžalah. – Po silnih težavah in prošnjah se je vendar posrečilo župniku, da je vojnoskrbni zavod v Ljubljani za domžalske neproducente dal vsaj nekaj krompirja 1700 kg za prvo silo na razpolago. In to malenkost je bilo razdeliti med nad 850 oseb župnije Domžale, ki so se zanj oglasili!! Samo po 2 kg je prišlo na osebo! 6. dec., na sv. Miklavža dan, pop. od 2.-½6. ur. se je vršila ta razdelitev v kleti komisijonarja vojnoskrbnega zavoda trgovca Josipa Senica v Zg. Domžalah. Nad 200 ljudij je bilo navzočih. Premnogi izmed njih so dobili samo po 2 kg, le za eno osebo. A so potrpežljivo vztrajali v mrzli kleti in veliki gnječi prav do zadnjega, le da so dobili krompir, ki ga mnogi še dolgo dolgo niso imeli! In sorazmerno še tako poceni! Plačali so ga po 28 h kilo. Vagal je krompir trgovec Senica, odbirale in na vago so ga dajale njegova dobra gospa in gospodični Pavla   in Mici Pančur uslužbenki v njegovi prodajalni, denar je sprejemal obč. svetovalec Fr. Končan, imenik pa je imel in klical, kdo ima dobiti in koliko, župnik. Vsa razdelitev se je izvršila v popolnem redu. Vsi navedeni so izvršili to delo popolnoma brezplačno, iz ljubezni do ljudstva. Bila pa je ta razdelitev pretresljiva ilustracija razmer, v katerih sedaj živimo! Vsem, ki smo bili navzoči, ostane gotovo v neizbrisnem spominu!

Nakaznice za moko. – 4. in 5. dec. so se pri obč. svetovalcu Francu Končanu delile nakaznice za moko, ker se na nakaznice, ki so bile 19. in 20. nov. razdeljene, ni dobilo nič moke, navzlic temu, da jo je nam vojnoskrbni zavod popolnoma sigurno obljubil. Razdelilo se je 414 nakaznic za 1595 oseb. Moka se je istočasno dobila. A koliko? 30 dek pšeničnega zdroba po 90 h, 60 dek pšenične moke za kuho à 66 h, in 1 kg 40 dek pšenične moke za kruh à 48 h, torej 2 kg 30 dek na osebo. To je bila 25. razdelitev.

Petinštirideseti mrtev vojak iz naše fare – je Mlčar Franc, iz Sp. Domžal, h. št. 28, oženjen, star 41 let. 8. dec. med kosilom je prijokala vsa potrta žena njegova k župniku z uradno dopisnico, ki jo je pravkar prejela: „Spitalsseelsorge des k. u. k. Feldspitals No 704. Feldpostamt No 386. An Gemeindeamt Domžale. Vor- und Zuname: Landschütze Franz Ulčar. Truppenkörper: Landschützen-regt 1. Heimatszuständig: Domžale, Bez. Kamnik Krain. Geburtsjahr 1876 ist gestorben am 30. XI. 1917 und beerdigt am 1. XII. 1917. Ort: Ghertele, Italien. Mil. Fr. II Gr. No 17. Unterschrift des Seelsorgers: J. Richer Feldkurat." – Bil je prav dober mož, član kat. izobr. in podp. društva, edini sin let stare še živeče matere. Naj vrli junak domovine počiva v miru!

Desetdnevno premirje z Rusijo. – 5. dec. se je med zastopniki Rusije, ki je vsled popolne onemoglosti vkljub vsem intrigam entente zaprosila za premirje, in med našo in nemško državo sklenilo 10 dnevno premirje, ki se je pričelo 7. dec. opoldne in traja do 17. dec. opoldne. Ker je tudi Rumunija prosila za premirje, počiva v teh dnevih orožje na celi 1400 km dolgi vzhodni fronti od Rige do Črnega morja. Glede nato je župnik 8. dec. – na praznik Brezmadežne, patrone Avstrije, pozival farane, da posebno v teh dnevih prosimo Kraljico miru, da nam Ona izprosi tako silno zaželjenega, tako težko pričakovanega miru!

K. u. k. Feldspital 1160 odšel iz Domžal. – 28. nov. je tukajšnja vojaška bolnica dobila brzojavno povelje, da postane takoj „marschbereit". Takoj so začeli naprej odpošiljati ranjence in izpraznovati posamezne lokale. 29. nov. je bil že objekt I brez ranjencev, par dni pozneje Kokolški dom, 5. dec. Krušpani dom in 7. dec. šola. Ta dan zv. ob ½6. se je z vlakom odpeljalo zadnjih 160 ranjencev iz Domžal. 8. dec. že ni bilo – po dolgih dolgih mesecih prvič! – tukaj nič vojaštva pri službi božji. 8. dec. dop. je župnik oddal na Spitalskommando matrike „Sterberegister", Exhibitenprotokoll, knjižnični zapisnik, ključ od knjižnice in štampilje. S tem je prenehal biti kurat bolnice, kar je bil v tej vojaški bolnici od 27. sept. do 1. nov. 1916 in potem od 2. aprila dalje do sedaj, torej celih 9 mesecev, seveda ves čas popolnoma prostovoljno in brezplačno. Obiskoval je ranjence, jim dajal knjige iz knjižnice, jih previdoval in pokopaval, dajal izpiske iz matrike [Sterberegisterauszug, mrtvaški list] kedar je kdo umrl in kedar se je za katerega prejšnjih v tej bolnici umrlih vojakov, ko je bila še drugod, zaprosila, narejal je in potem Spitalskommando na Superiorat pošiljal vsak mesec duplikat mrličev [Sterberegisterduplikat], opravljal je nedeljsko službo božjo za ranjence. Kedar je bilo mogoče, jo je imel za ranjence posebej ob ½9. Kedar pa to ni bilo mogoče, jo je imel skupno s farnim opravilom ob 10. tako, da je list in evangelij prebral tudi v nemškem jeziku in tudi pridigal v obojnem jeziku. – 11. dec. pop. od 2.–4. se je vršila oddaja bolniških lokalov od uprave bolnišnice. Navzoči so bili: za bolnišnico poročnik Kotersch in poročnik Dr. juris Lindner, za Šolo župan Matej Janežič in nadučitelj Odlasek, za Društveni Dom župnik Franc Jernik. Pregledali so se vsi prostori. Splošno se je našlo vse v dobroohranjenem stanju. V pisarni se je napravil oddajni zapisnik, ki so ga vsi navzoči podpisali. Za „Sokolski Dom" pa, ker ta dan njegovega oskrbnika Franca Cerar ni bilo doma, se je vršila oddaja drugi dan 12. dec. dop. ob 10. Vinotržec Anton Müller je pa oddajo kar sam že prej napravil. Že v nedeljo, 9. dec. je šel k štabnemu zdravniku, mu je povedal, da ima na postaji več sodov vina in ga je vprašal, če jih sme spraviti v svoj prostor za sode, kjer je bila doslej bolnišnica. Zdravnik mu je takoj dovolil. „Pa je več šip pobitih in tudi sicer marsikaj poškodovanega," je rekel Müller. Štabni zdravnik mu odvrne: „To pa potrpite! Saj veste, da vojska ni brez žrtev." „Rad, rad! Samo da imam zopet svoj prostor nazaj!" S tem je bila oddaja izvršena. Drugi dan pa je Müller že ves srečen sode spravljal moter. kopalnico, električno napeljavo, kuhinje in sploh vse barake pa je uprava bolnice po ukazu intendance provizorično oddala občini v oskrbo. – 13. dec. so odšle gospe nadzdravnika Havliček, ki je bila s svojo hčerko Marinško skozi 14 mesecev v Domžalah, poročnika Kottersch in poročnika Dr Lindner iz Domžal. – Odkar je bil „Feldspital 119" tu v Domžalah, je bilo v njegovi oskrbi tu v Domžalah 3282 pacijentov - ranjencev!

Šolsko poslopje v Domžalah zopet pri šoli. – 18. dec. se je v slovenski šoli v Domžalah zopet pričel šolski pouk v njenih pravih šolskih prostorih, ki so bili pouku zaprti od 26. julija 1914 dalje! V torek, 11. dec. je uprava „k. u. k. Feldspital 119" to poslopje vodstvu šole vrnila, v par dneh je bilo vse izribano in presnaženo. Šolarji sami so prav pridno klopi nazaj nosili. Naenkrat je bilo vse uravnano. V nedeljo, 16. dec. je župnik na shodu Marijinega vrtca govoril o tem, skozi koliko časa je bila šola od vojaštva zasedena, koliko ranjencev je trpelo v teh prostorih, kako nepričakovano hitro je sedaj prišlo do tega, da se mora šolska mladina iz svojih sedanjih slabih in pretesnih prostorov vrniti zopet nazaj v svoj pravi dom, koliko hvaležnost smo zato vsi dolžni Bogu. Tudi nadučitelj Cvlasek, ki je moral, odkar je prišel od vojakov, stanovati pri Jesenku v Sp. Domžalah se je zopet vrnil v svoje pravo stanovanje!

Deputacija duhovščine pri knezoškofu. – 22. nov. se je Slovenska Ljudska Stranka na Kranjskem vsled popolnoma neznosnih razmer razrušila in ustanovila Slovensko Kmečko Stranko. Sedaj se je pa zgodilo nekaj povsem nepričakovanega. Naš knezoškof Dr Jeglič sam je v „Slovencu" z dne 28. nov. nastopil proti novi Kmečki Stranki in proti Dr Šusteršiču in zahteval tudi od duhovščine, da ostane pri „izčiščeni S. L. S. pod vodstvom prelata Kalana". V „Slovencu" in vseh drugih listih katoliške listarne se je začela nečuvena osebna gonja in blatenje dr. Šušteršiča v vsesplošno pohujšanje ljudstva. Pri tem pa so se vedno sklicevali na škofa, češ: „Škofa ubogajte!" 3. dec. se je vršil v Novem mestu sestanek duhovnikov iz več dekanij. Sestavili so promemorijo na knezoškofa, v kateri so izrekli svojo globoko žalost radi sedanjih razmer v naši politični javnosti, radi škofovega nastopa proti novoustanovljeni Slovenski kmečki stranki in predlagali način, kako naj se stvar z ustanovitvijo Slovenske katoliške stranke popravi. Sklenili so, da naj to spomenico po posameznih dekanijah duhovščina podpiše 17. dec. pa naj se v Ljubljani pri frančiškanih vrši zopet sestanek duhovščine, nakar naj se spomenica izroči škofu. 17. dec. dop. ob 10. se je res vršil sestanek. Predsednikom je bil izvoljen župnik Fr. Jernik iz Domžal. Poročal je stolni vikar Sterbec iz Ljubljane. Izvolila se je deputacija, ki naj gre k škofu. To so bili: župniki Peter Hauptman [Dobrova], Tomaž Režnik [Vobrnič], Josip Legar [Žiri], Janez Riharšič [Sv. Helena], Martin Poljak [Sostro], Franc Jernik [Domžale] kot voditelj deputacije in kaplan Franc Kandrič [Cerknica]. Ob 1/2 11. dop. je deputacija odšla k škofu in bila takoj sprejeta v avdijenci. Župnik Jernik je v nagovoru Prevzvišenemu najprej pojasnil vzrok prihoda te deputacije, poudarjal, da ta deputacija prihaja v imenu treh četrtin vse kranjske duhovščine in podal promemorijo. Škof so nanjo odgovorili, da bodo stavljene predloge natančno premislili. Nato pa se je vršil nad eno uro prost razgovor deputacije s knezoškofom, katerega so se udeležili vsi člani deputacije. Vsa gravamina so bila na vrsti: spor v S. L. S., dr. Šušteršič, dr. Krek, jugoslovanska deklaracija*), Slovenska kmečka stranka, pisava Slovenca, politično stališče škofovo+). Ob 3/4 1. je minula ta velezanimiva avdijenca [Odgovor knezoškofov glej sub 19/1 [illegible] str.]

Goriški begunci v Domžalah so dalje: -

116. Tomaš Franc, veleposestnik, Medana, št. Domžale 57 - - 1 oseba

Prenos prej navedenih 552 "

Skupaj 553 oseb.

---

*) Glede Jugoslavije je rekel župnik domžalski knezoškofu ob tej priliki naravnost: „Iz Jugoslavije, kakor jo ti ljudje nameravajo, ne bo drugega kot velikanski fijasko! Račun za ta fijasko bo pa plačal škof Jeglič in njegova duhovščina!"

+) Glede tega je rekel župnik domžalski: „Silno nevarno je, na tak način ob takih časih prevzeti vodstvo vse politike, kot ste to Prevzvišeni sedaj storili. Bog daj, da bo nekaj časti za Vas, če se to posreči! velikanska pa bo odgovornost, če se Vam te stvari ponesrečijo!"

Župnik interveniral za moko in krompir. – 17. dec. je šel župnik v Ljubljano k vojnožitnemu zavodu prosit, da naj vendar nakaže moko za občino Domžale, ker so božični prazniki že tukaj, ljudje pa nimajo nič moke. Z največjo silo je izprosil po eno [!!] kilo moke na osebo. Rekli so mu, da je sedaj največja zadrega za moko in da imajo od centralne vlade prepoved, jo več nakazati. Dobil je takoj tudi dispozicijo za to moko za mlin Ivana Kuralt v Domžalah. – Istočasno se je župnik pri vojnožitnem zavodu tudi z vso ogorčenostjo pritožil, da se še vedno ni rešila prošnja aprovizacijskega odbora v Domžalah in župnega urada v Domžalah, da se zaseženi krompir v občini Domžale in Depaljavas takoj nakaže aprovizacijskemu odboru v Domžalah, da ga ta porazdeli med 900 oseb obeh teh občin, ki nimajo prav nič krompirja in ki so ga doslej prejeli šele po dve kili na osebo! Rekel je, da, če se mu ta prošnja takoj ne reši, se bo on kot načelnik domžalskega aprovizacijskega odbora obrnil na državni zbor in pred parlamentom spravil v javnost, kako slabo se skrbi za Domžale. Pomagalo je. Takoj je dobil dispozicijo na komisijonarja Josipa Kuralt v Domžalah, da rekvirira takoj ves krompir v občini Domžale in Depaljavas, kar ga je še sploh dobiti in ga da aprovizaciji v Domžalah.

Amerika napovedala Avstriji vojsko. – 5. dec. je napovedal predsednik Združenih držav Severne Amerike, hinavski framason Wilson Avstriji vojsko. Vojskino stanje je nastopilo 7. dec. popoldne. To je storila Amerika zato, da bi mogla dejanjsko tudi na bojišči pomagati od nas tako strašno natepeni Italiji. Vojskinega položaja pa tudi ona ne bo spremenila!

Nakaznice za moko. – 19. dec. so se po občinskem svetovalcu Fr. Končanu razdeljevale nakaznice za moko. Razdelilo se jih je 384 za 1635 oseb. Na osebo se je dobilo: pšenične moke za kuho kg 0·30 à 66 h, pšenične moke za kruh kg 0·75 à 48 h in ješprenja kg 0·50 à 90 h. Takoj drugi dan se je tudi moka dobila. Ljudje so bili žalostni, ker so tako malo moke dobili. Vendar so rekli: „Boljše vsaj nekaj, kot nič“. To je bila 16. razdelitev.

Celo čevlji na nakaznice! – 19. dec. je prinesel „Slovenec“ to-le notico: „Dobili smo tudi karto za čevlje! Trgovsko ministerstvo je izdalo naredbo, da se smejo izdajati čevlji samo proti tozadevni izkaznici. Torej za živili in obleko – tudi čevlji!“ Pač značilno, v kakšnih razmerah mi sedaj živimo! Obleka se pa tudi na nakaznice ne dobi drugačna skoraj kot iz – papirja! Vojska, vojska, kam si nas pripeljala!

Mirovna pogajanja z Rusijo se pričela! – 19. dec. je odpotoval avstrijski zunanji minister grof Czernin osebno v Brest-Litovsk, da zastopa našo državo pri mirovnih pogajanjih z Rusijo! Velevažna novica!

Domžalski Žirdci v deputaciji pri okr. glavarju. – dec. je 15 domžalskih žirdcev, moških in ženskih, kot deputacija pod vodstvom poslovodje Benedikta Vidra šlo v Kamnik k okrajnemu glavarju baronu Lazariniju pritožit se, ker dobijo tako malo moke. Nekateri izmed njih so šli potem tudi v Ljubljano k deželni vladi. Tam so jim povedali, da jih še čaka v Domžalah moka, po 3½ kg na osebo. A ni bilo na tem nič resnice. Ko je prišel 17. dec. župnik k vojnožitnemu zavodu v Ljubljano in vprašal, kedaj da pride v Domžale teh 3½ kg moke na osebo, o tem niti vedeli niso nič! Tako sedaj oblasti deputacije farbajo!

Cenzura na Kranjskem odpravljena! – 15. dec. je Kranjska prenehala biti vojaško ozemlje. Zato pa je bila s tem odpravljena tudi pisemska cenzura, vsled katere so doslej vsa pisma in dopisnice morale pasirati vojaško cenzuro. Na drugi strani poštnih nakaznic v tem času ni bila dovoljena niti najmanjša opazka!

Druga razdelitev krompirja. – 21. dec. pop. od 2.–5. se je v trgovini Josipa Kuralt-a v Sp. Domžalah razdelil krompir, kar so ga ljudje iz občine Domžale na župnikovo prošnjo prostovoljno pripeljali glede na intervencijo županikov pri vojnožitnem zavodu 17. dec. k Jožefu Kuraltu kot komisijonarju. Žal pa se je občina Depaljavas sedaj popolnoma odtegnila. Niti en posestnik ni pripeljal krompirja, češ da so ga že dosti dali za svojo lastno aprovizacijo! Zato pa pri tej razdelitvi sreda Depalji - nad 50 oseb, ki so na krompir prosili - niso prišli v poštev, ampak so se morali odkloniti. Razdelilo se je 1535 kg med 845 oseb. Zopet je bil Franc Končan blagajničar, Jožef Kuralt in njegovi pri tehtnici in krompirju in župnik je klical, kdo in koliko ima dobiti. Vsaka oseba je dobila po tri kile. Ljudje so bili hvaležni, da so vsaj nekaj krompirja dobili za praznike.

Begunci začeli odhajati iz Domžal domov! - 11. dec., v soboto zv. ob ½ 6. so odšli z vlakom iz Domžal v Šempas pri Gorici begunci, ki so od 11. okt. 1916, torej nad 14 mesecev stanovali v hiši Vincencijeve družbe pod župniščem, Stob, h. št. 46, namreč družina Jožef-a Krašan, 11 oseb in Frančiške Krašan, 4 osebe. Dva vagona jim je dala železniška uprava za prevoz vsega, kar so seboj pripeljali. Bili so to prav dobri ljudje. Župnik jim je šel ves čas na roke, kolikor jim je le mogel. Zelo težko so šli od tukaj. Vsi so jokali. In vendar so bile te solze tudi znak večne hvaležnosti napram Bogu, da je minul čas njihovega begunstva, da gredo zopet na svoj dom! Jožef Krašan je imel starejšega sina Alojza še od 1914 v ruskem ujetništvu, drugega sina Antona na fronti v Rumuniji, in tudi on sam, oče, je kot domžalski begunec bil skozi mesecev v vojaški službi, kot delavec v Ljubljani. Brat njegov, mož Frančiške Krašan je pa padel na tirolskem bojišču l. 1915. Koliko gorja v eni sami rodbini! - 17. dec. pa je odšla iz Štude Rozalija Krošuta iz Oseka pri Šempasu, 8 oseb, domov. Njen mož je bil že od 1914 v ruskem ujetništvu! - 19. dec. je odšel domov, v Vitovlje pri Šempasu, Anton Špavec z rodbino 10 oseb, ki so stanovali v Zg. Domžalah, h. št. 8. Sami trdni in premožni kmetje. V teh krajih jim poslopja niso porušena! A škode imajo veliko na pohištvih, poljih, vinogradih!

Prva razdelitev špeha od kontingenta za Domžale. - „Mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani" je določilo kot letošnji kontingent za Domžale, občino, 25 prešičev, ki jih ima razdeliti aprovizacijski odbor v Domžalah med tiste, ki nimajo nobenega prešiča, špeh in meso. 21. dec. je od tega kontingenta zaklal mesar Jože Janežič v zg. Domžalah kot prve 3 prešiče. 23. dec. zv. ob 6. je imel aprovizacijski odbor v Domžalah sejo, na kateri se je določilo, da dobi rodbina z 1 in 2 osebama 1/4 kg špeha in 1/2 kg mesa, s 3 in 4 os. 1/2 kg špeha in 1 kg mesa, s 5 in 6 os. 3/4 kg špeha in 1 1/2 kg mesa, s 7 in 8 os. 1 kg špeha in 2 kg mesa, z 9 in 10 osebami 5/4 kg špeha in 2 1/2 kg mesa. 24. dec., pop. pred svetim večerom od 2.-1/2 5. se je vršila razdelitev pri Jožefu Janežiču. Vagal in delil, špeh à 10 K, meso à 9 K kg je mesar Jože, župnik je pa klical posamesnike in določal, po koliko imajo dobiti. Razdelilo se je 70 1/2 kg špeha med 124 rodbin, oziroma 491 oseb. Meso je bil mesar večinoma že sam prej prodal, ker še ni vedel, da spada tudi meso v kontingent. Razdelilo se ga je le 18 kg. Vsa razdelitev se je vršila v najlepšem redu in v vsesplošno zadovoljnost. To je bilo letošnje župnikovo delo pred svetim večerom!

Božičnica za domžalske šolarje. - 24. dec. dop. ob 9. je imela slovenska šola v Domžalah priprosto a prav ljubko božičnico. Pod vodstvom učiteljice Zinke Jole se je vsa šolska mladina zbrala v telovadnici. Župnik je imel kratek primeren nagovor, nakar so otroci zapeli „Sveta noč, blažena noč". Nato pa je dobil vsak otrok prav dobro štručko. Takoj nato je šel župnik v nemško šolo, kjer se je vršila enaka slovesnost in je tudi vsak otrok dobil štručko. Vseh štručk se je razdelilo v slovenski šoli 387, v nemški 38, skupaj 425. Moko je župnik osebno naprosil pri domžalskih mlinarjih, ki so jo vsi prav radi darovali in sicer: Ivan Kuralt 20 kg, Valentin Zaman 20 kg, Pavel Jertoncelj 10 kg, Franc Mihelčič 10 kg in Elija Jens 10 kg, skupaj 70 kg. Spekla pa je štručke, tudi popolnoma brezplačno, pekovka Marjeta Pill. To je bilo veselje za otroke! Štručke, pa ob tem času!

Božičnica vojaštvu v Domžalah. – 21. dec. sta prišla k župniku poročnik Hrdrač in en četovodja od Feldspital 119, katerega moštvo – skupno 84 mož – je še vedno v Domžalah, seveda „marschbereit“, in sta ga vprašala, če se tudi letos namerava za vojaštvo prirediti kakšnakoli božičnica. Župnik je odgovoril, da se na božičnico po vzgledu lanske letos ne misli, ker je bolnica še od 28. nov. „marschbereit“ in zato nihče ni mogel vedeti, da bo bolnica do Božiča sploh še tukaj. Nikakor torej ni kazalo pri tej negotovosti pričenjati s pripravami za božičnico, ker bi bilo v slučaju, da bi bila bolnica še pred Božičem odšla, vse to delo zastonj. In to v sedanjih razmerah, ko cigaret, tobaka in sploh nobene reči skoro dobiti ni mogoče! Da pa tudi letos pokažemo svojo ljubezen do vojakov, bo za božičnico dobil od nas vsak vojak pol litra prav dobrega vina. Prav vesela sta bila te novice. Na sveti večer je res dobilo vseh 84 mož od Feldspital 119 od pomožnega odbora v Domžalah vsak po pol litra vina, skupaj 41 litrov. Vino se je dobilo pri vinotržcu Ant. Müller, Sp. Domžale, po K 4·60 liter. Račun je znašal

Sveti večer – je bil letos pravi zimski sveti večer, ves v snegu in mrazu, tako da je kar škripalo. Odkar je sneg 26. nov. prvič padel, je obležal in je še veliko novega padlo. Mraz je bil skoro cel advent tako hud, kakor že dolgo ne. Pri polnočnici je po daljšem času zopet električna gorela v domžalski cerkvi, vendar slabo. Je kmalu ugasnila. Prav tako tudi na sveti dan zjutraj ob 10. in pop. pa prav dobro. Skrbel jo je strojnik Strojne zadruge Andrej Zankar z vojaškim motorjem. Ker je organist Jakob Kos hudo zbolel za pljučnico, je na sveti večer, sveti dan in sv. Štefan prav dobro orgljala učiteljica Zinka Jele. Pri jaslicah v cerkvi letos ob straneh ni bilo razsvetljenih smrek, ki so se kot božična drevesca druga leta prav lepo podala. A letos ni bilo mogoče dobiti sveč. Ljudstva je bila polna cerkev. Tudi beguncev in vojakov je bilo mnogo.

Vojaštvo na sveti dan pri sv. maši. - 25. dec., na sveti dan, se je moštvo vojaške bolnice v Domžalah polnoštevilno udeležilo pete sv. maše ob 10. Od častnikov so bili nadzdravnik Dr Kadlček, poročnik poročnik Dr Lindner in poročnik Kotar. Štabni zdravnik Dr Michal se je pa po navzočih poročnikih opravičil župniku, češ da je v službeni zadevi moral pravkar se odpeljati. Župnik je namreč poprej osebno povabil častništvo po štabnem zdravniku. Glede na navzočnost vojaštva je list in evangelij prebral v slovenskem in nemškem jeziku. Pevski zbor je prav dobro pel, elektrika je krasno svetila. Sv. dan je imel župnik sam vse opravilo in sicer o polnoči peto mašo, sj. ob 6. tiho sv. mašo z blagosl. in ob 10. zopet peto sv. mašo.

Begunček rojen v Domžalah. - 23. dec. je bil v Zg. Domžalah h. št. 38 rojen Stanislaj Jug, zak. sin Antona Jug, gostilničarja v Solkanu in Marije Peveraj, ki oba kot begunca živita v Zg. Domžalah, 38.

Begunček umrl v Domžalah. - 24. dec. je umrl v Zg. Domžalah, h. št. 38 begunček Stanislaj Jug, ki je bil prejšnji dan, 23. dec. ondi rojen kot zak. sin Antona Jug in Marije Peveraj, oba iz Solkana.

Kje je bil domžalski „Feldspital 119" poprej. - Iz mrtvaške matice [Sterberegister] tukaj skozi 15 mesecev etablirane vojaške bolnice „k. u. k. Feldspital 119" je posnel župnik sledeče zanimive podatke. Bolnica je bila poprej: I. v Krasniku na Rusko-Poljskem od 27. avg. 1914. Tu je imela 23 mrličev. Vse je pokopal „Ortsseelsorger" in sicer 13 na pokopališču v Krasniku, 10 pa „im Massengrabe am Waldrande zu Krasnik". Pri nekaterih se niti ni vedelo, kdo so. Mesto imena in priimka je stal ? - II. v Bochnia v Galiciji od 24. sept. 1914. Tu je imela 21 mrličev. Vse je pokopal „Ortsseelsorger" od 25/9 - 9/10 na pokopališču. - III. v Sandomierz, gubernija Kielce na Rusko-Poljskem od 26. - 30. okt. Imela je 4 mrliče. Pokopal jih je „Ortsseelsorger" na ondotnem pokopališču. - IV. v Bendzin, gubernija Kielce na Rusko-Poljskem. Imela je 3 mrliče od 21. – 26. nov. 1914. Pokopal jih je „Ortsseelsorger" na ondotnem pokopališču. – V. v Olkusz, gubernija Kielce na Rusko-Poljskem. Imela je od 28. – 30. dec. 1914 4 mrliče, katere je pokopal „Ortsseelsorger" „beim alten Friedhofe zu Olkusz in 10 mrličev, katere je pokopal vojaški kurat bolnice Johann Myrdzio od 19. jan. do 8. maja 1915 na ondotnem pokopališču. – VI. v Miechow-Bahnhof, gubernija Kielce. Mrličev so bili 4. Pokopal jih je kurat Myrdzio na pokopališču, pri Chodow bei Miechow-Bahnhof. – VII. v Belž, okraj Sokal v Galiciji. Mrličev je bilo 66, od teh 9 za kolero. Pokopal jih je kurat Myrdzio od 17. jul. do 9. sept. 1915 na pokopališču. – VIII. v Kosin, gubernija Volhinija na Ruskem. Mrliča je imela 1. Pokopal ga je 14. okt. 1915 kurat Myrdzio na pokopališču. – IX. v Hruševji pri Postojni. Mrlič: 1. Pokopan je bil 22. febr. 1916 „auf dem Militärfriedhofe zu Hrazarja bei Adelsberg." – X. v Soglio, Asticotal in Italien, okraj Rovereto. Mrliči: 3. Pokopal jih je kurat Myrdzio od 18. do 29. jan. 1916 na ondotnem vojaškem pokopališču. – XI. v Domžalah od 11/9 16. Mrliči: 1. Pokopal kurat Adalbert Marzy[illegible] potem 5, pokopal kurat József Chorváth od 25. febr. do 21. marca 1917, potem 6, pokopal župnik Franc Bernik od 15. aprila dalje. Skupno je imela ta bolnica doslej 152 mrličev. Po veri jih je bilo: 104 rimsko-katoliške, 20 nepoznano, 10 evangeljske, 6 grško-kat. 4 grško-orijentalske, 4 judovske, 3 reformiert, 1 mohamedanske.

Domžalec smrtno ponesrečil v mlinu. – 26. dec., na sv. Štefana dan, dop. ob 10. je mlinu na Količevem, ki sta ga šele pred dobrim mesecem od dosedanjega lastnika Nemca Hechtbergerja za 100.000 K kupila trgovec Josip Senica iz Sp. Domžal in trgovka Jerica Šinkovec iz Kamnika smrtno ponesrečil mlinarski pomočnik Janez Mahnič iz Sp. Domžal, h. št. 123, oženjen, oče 4 otrok, star 55 let. Zašel je tako nesrečno v valo, da mu je obe nogi odtrgalo. Vse naokrog je bilo od krvi oškropljeno.

Bil je takoj mrtev. Prepeljali so ga v mrtvašnico v Mob, odtam pa v mrtvašnico v Domžale. Pokopan je bil 29. dec. Ker je bil tudi član kat. izobr. in podp. društva, ga je tudi društvena zastava spremila k zadnjemu počitku. V nedeljo poprej, 23. dec. je bil na advent pri spovedi in sv. obhajilu.

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: – 22. Kaučan Anton, abiturijent, praporščak, star 22 let, Sp. Domžale, 41 od gorskega strelskega polka št. 2, oddelek strojnih pušk je bil novembra 1917 odlikovan s srebrno svetinjo I. razreda, ker se je posebno odlikoval v bojih ob reki Piavi na Laškem.

Na bojišču zboleli vojaki iz naše fare: – 37. Ažman Janez, abiturijent, enoletni prostovoljec, korporal, star 20 let, Sp. Domžale, 16 od črnovojn. pešpolka št. 27 je zbolel 1. sept. 1917 na rumunskem bojišču na tifusu. Bolnica: Focsani, Kyralihyyda.

Časopisi v župniji Domžale. – L. 1917 je bilo naročenih in je prihajalo pod skupnim naslovom na „župni urad": – „Domoljuba" – 119 izvodov; „Bogoljuba" – 64; „Zamorski otrok" – 68; „Cvetje" – 12; „Mladost" – 10 izvodov. „Slovenca" je imelo kat. izobr. in podp. društvo naročenih 7 izvodov. „Glasnik najsvetejših Src" je hodil v   izvodih na naslov Marice Šmon. Od vsakega teh listov je pa tudi na posamezne naročnike posebej prihajalo več izvodov.

Velikonočno spraševanje – se je tudi letos vršilo v adventu. In sicer zopet le za dekleta in žene, ker so možje in fantje večinoma na vojski. Obravnavala se je tvarina „Kakšne nevarnosti nas čakajo, ko bodo po končani sedanji strašni vojski možje in fantje domov prišli? Kakšni bodo prišli domov v verskem, nravnem oziru? Nevarnosti za vero, nravnost pri vojakih! Kaj je naša dolžnost ob teh prevažnih časih, da se te velike nevarnosti zabranijo, ali vsaj zmanjša?" Pri ženah se je tudi o strašno razširjenih spolnih boleznih pri vojaštvu spregovorilo in jih opozorilo na silne posledice te grozne bolezni.

Obhajenih je bilo leta 1917 v Domžalah:-

v januariju - - - - -	1800	oseb
" februariju - - - - -	1500	"
" marciju - - - - -	3300	"
" aprilu - - - - -	2100	"
" majniku - - - - -	2700	"
" juniju - - - - -	3000	"
" juliju - - - - -	1800	"
" avgustu - - - - -	3000	"
" septembru - - - - -	1800	"
" oktobru - - - - -	2400	"
" novembru - - - - -	1800	"
" decembru - - - - -	3000	"
Skupaj	28.200	oseb

[3000 oseb manj kot lansko leto]

Gibanje prebivalstva v l. 1917 v Domžalah:-

V letu 1917 je bilo v fari Domžale

Rojenih - - - 31 otrok

[12 manj kot lansko leto]

in sicer 14 dečkov in 17 deklic

Nezakonski je bil eden.

Umrlo je - - - 57 oseb

[13 več kot lansko leto]

in sicer 28 otrok in 29 odraščenih.

Vseh skupaj počiva 31. dec. 1917 na našem pokopališču 604 mrličev.

Oklicanih je bilo v naši cerkvi 3 pari.

[3 manj kot lansko leto]

Poročeni so bili v naši cerkvi 3 pari

[2 para manj kot lansko leto]

Vojakov naših faranov je bilo doslej

Mrtvih - 45 ; ujetih - 62.

1918.

Vojaštvo na Novega leta dan pri sv. maši: – 1. jan. dop. ob 10. je bilo moštvo bolnice „Feldspital 119", ki še vedno ni odšlo iz Tramšal, polnoštevilno pri službi božji. Zato jih je župnik iz prižnice kratko nagovoril in jim v slovenskem in nemškem jeziku voščil srečno novo leto, da bi se v tem novem letu mogli prav kmalu v zmagoslavnem miru povrniti k svojim rodbinam domov.

Silno občuten mraz. – 4., 5. in 6. jan. je bilo prav posebno mrzlo. 4. jan je bilo 20° C, 5. jan. 24°, 6. jan. celo 26 stopinj mraza v Tramšalah! Kar sapo je jemalo! Drv pa tudi po 200 K sežnj ni dobiti! Mnogi nimajo ne drv ne premoga! Posebno begunci so veliki reveži! 7. jan. je pa celo odjenjal mraz.

Vojaki prenočili v Tramšalah. – 5. jan. je bil pop. kar naenkrat ves trg poln vojakov in konj. V Vincencijevi bolnici so bili vojaki, v hlevu 14 konj. Tudi v Prosvetnem domu jih je bilo nekaj. Že smo gledali, kaj bo, če jih bomo zopet morali imeti. Pa so hitro povedali, da gredo od Krna proti Celju in da ostanejo samo eno noč tukaj. Res so 6. jan. že odšli dalje. In to v najhujšem mrazu!

Begunci se vračajo domov. – 5. jan. zv. so odšli z vlakom iz Tramšal begunci iz Kobjeglave, ki so stanovali v kovačnici Antona Pavli na Tijanki, rodbine Germek Marija [8 oseb], Abram

Ivan [7 oseb], Gernek Mihael [2 osebi] in Hlebec Marija [6 oseb], ki je stanovala v Študi, h. št. 25. Skupno je bilo 24 oseb, ker je še eden od vojakov prišel. Najeli so si svoj vagon. Strašno so prezebali ti ubogi reveži v svoji „kasarni" na Fijantki. 4. jan. se tudi ponoči niso mogli nič pogreti! Kar zebli ljudje so bili!

Občni zbor kat. izobraž. in podporn. društva v Domžalah. – 6. jan., na praznik sv. treh Kraljev, pop. po litanijah je imelo tukajšnje kat. izobr. in podp. društvo svoj petnajsti redni občni zbor v župnišču. L. 1917 je štelo društvo udov 70 moških in 178 ženskih, skupno 248 in sicer: 59 mož, 11 fantov, 82 žena, 96 deklet. Društveni „Strokovni odsek slamnikarskega delavstva v Domžalah" je štel 16 moških in 88 ženskih, skupno 104 ude. Telovadni odsek „Orel" je tudi to leto še moral prekiniti svoje delovanje, ker so bili skoraj vsi člani pri vojakih in ker je bil Društveni Dom tudi to leto po vojaštvu - ranjencih zaseden. Treznostni odsek je štel 40 moških in 152 ženskih, skupno 192 udov, med temi popolnih abstinentov 6 moških in 14 ženskih. Podpore med bolne ude se je porazdelilo 556 K. Dobilo je to podporo 11 moških in 20 ženskih, skupno 31 udov. V kebelico moškega odseka se je vložilo K 922·17, vzdignilo ~, prihranilo torej K 922·17. Vlagalo je 26 oseb. V kebelico ženskega odseka se je vložilo K 3475·86, vzdignilo K 180·–, prihranilo torej K 3295·86. Vlagalo je 50 oseb. Skupno se je torej tudi v tem hudem vojskinem letu prihranilo K 4218·03! Ta vsota se je 31. dec. 1917 vzdignila in s pripadajočimi obresti porazdelila po predsedniku društva na 76 hranilnih knjižic posameznih varčevalcev. Društvena knjižnica radi izrednih vojskinih razmer tudi letos ni delovala. Tudi društvenih predstav in predavanj ni bilo. „Samopomoč" je plačevalo 161 udov. Pobiralo se je po 30 h od uda štirikrat in se je nabralo K 192·40. Časopisov je imelo društvo: 7 izvodov „Slovenca", 10 „Mladosti", 10 „Naša moč". Dohodkov je imelo K 1722·21, izdatkov K 1198·47, prebitka K 523·74. Odbor se je izvolil dosedanji.

Razdeljevanje prešičevega mesa. – 14. jan. pop. od ½2. – ½5. se je pri mesarju Karolu Kerinu v Stobu razdeljevalo prešičevo meso med tiste družine, ki doma niso nič klali. Karol Kerin je dobil namreč v Moravčah 6 prešičev nakazanih od „mesta za oddajo klavne živine v Ljubljani", katerih najtežji pa je tehtal le 50 kg. Zato se je moglo topot oddajati le meso skupno s špehom. Porabila pa se je sedaj v to tudi od c. kr. okr. glavarstva v Kamniku občini, oziroma apro„visaciji v Domžalah za preskrbo živil revnejšim slojem podeljena državna podpora 5000 K, tako, da je vsak posameznik za 1 kg mesa, ki se je prodajalo po 8 K, plačal le polovico, 4 K, drugo polovico, 4 K, pa se je doplačalo iz te podpore. Meso sta oddajala Karol Kerin in njegova žena, zapisoval je radi doplačila obč. svetovalec Franc Kovčan, klical pa je posameznike in določal, koliko imajo dobiti, župnik. Razdelilo se je 161½ kg mesa med 148 družin oziroma 522 oseb. Dobiti pa bi bilo imelo še 60 družin z 236 osebami, za katere pa ni bilo več mesa. Dobile so družine z 1 osebo ½ kg, z 2 – ¾ kg, s 3 – 1 kg, s 4 – 1¼, s 5 – 1½ kg, s 6 – 1¾ kg, s 7 – 2 kg, z 8 – 2¼ kg, z 9 – 2½ kg, z 10 – 2¾ kg. V denarju se je doplačalo od državne podpore polovico, namreč za 161½ kg K 646 in za 11 kg glavine à 4 K polovico, 22 K, skupno 668 K.

Najdražji moški sedež. – 13. jan., v nedeljo pred praznikom sv. Antona, je bila v Domžalah po pobrani letnini od cerkvenih sedežev javna dražba za en sedež, ki je bil letos prost. Bil je to moški sedež v 10. klopi v ladiji. Prodal se je za neverjetno visoko vsoto – 600 kron! Izdražila ga je Marija Šimon iz Zg. Domžal, h. št. 88 za svojega moža Valentina Šimon. Tako drag doslej tudi noben ženski sedež ni bil še, nikar šele moški!

Razdeljevanje fižola, krompirja in pšena v Domžalah. – Silno hud čas je sedaj! Ljudje, ki nimajo nič svoje zemlje – in takih je tudi v Domžalah silo veliko – so največji reveži. Po premnogih hišah že dolgo nimajo nič kruha, nobene moke na kruho, sploh nič skoraj za kuhati. Franc Gostič iz Zg. Domžal je 13. jan. pripovedoval župniku, da so za sveti dan imeli pri hiši edini kruh – štručko, ki jo je domač otrok 24. dec. dobil v šoli. Učenka Ana Kregischer mu je v nemški šoli pripovedovala, da nad en mesec mama ni spekla nič kruha, da mora pičico moke, ki se dobi, porabiti za kuho. Sredi januarja je bilo ljudstvo silno potrto. Neprenehoma so hodili ljudje k župniku zdihovat, jokat, prosit. Ker je pri trgovcu Senica že skoraj 2 meseca 1000 kg krompirja nabranega za vojnožitni zavod, je župnik za ta krompir brzojavno prosil vojno-žitni zavod, deželno vlado, deželnega predsednika grofa Attems-a. Vse zastonj! Kaj naredi? Ne zmeneč se za vse vladne določbe glede zasega fižola in prosa, za stroge njene kazni zoper prekršitev maksimalnih cen gre v četrtek pop. od 1.-5. zv. dne 17. jan. župnik po Sp. Domžalah, Študi in Kapljivasi in v petek, 18. jan. od 1/2 8.-9. zj. po Stobu od posestnika do posestnika in kupuje od njih fižol po 4 K kg, pšeno po 3 K kg in krompir po 80 h kg. Dobil je fižola 651 kg, krompirja 973 kg in pšena 165 kg. Naprosil je vse, da so vse to takoj 18. jan. dop. pripeljali v Društveni Dom, kjer je Marica Šmon vse prevzela, stehtala, zapisala in plačala. Isti dan, 18. jan. pop. ob 2. se je vršila že razdelitev, ki je trajala do 1/2 6. zv. Raz„deljevalo se je v posojilniški sobi. Denar sta prevzemala obč. svetovalec Franc Končan in njegov vrli junaški sin praporščak Anton Končan, junak gore sv. Gabrijela, ki je bil ravno te dni na dopustu, tehtale in oddajale so Marica Šmon, Antonija Končan, Alojzija Dolinar in Valentina Kosirnik, ljudi pa je klical in red delal župnik. Strašen naval je bil. Ob 1. pop. je bilo že vse polno ljudij. Razdelilo se je med 226 rodbin, oziroma 940 oseb! Krompirja je prišlo na osebo po 1 kg, fižola po 1 kg, pšena po 1/4 litra na osebo! In za to malenkost tak grozen naval! In to tudi odličnih oseb! Moj Bog, kaj je provzročila vojska! Krompir so dobili vsi, fižola in pšena pa je zmanjkalo za 62 rodbin. Plačala je vsaka oseba le polovico: za fižol 2 K kg, za krompir 40 h kg in za pšeno

¼ litra 40 h. Polovica pa se je doplačala iz podeljene nam vladne podpore v znesku 5000 K, kot že prej za moko. Doplačalo se je od te podpore K 1954·75! Ravno toliko pa so plačali tudi ljudje. Vrednost te dan razdeljenih živil je znašala torej K 3909·50!

Razdeljevanje krompirja. – 14. jan. je brzojavil župnik, ker že prej njegova brzojavka na vojnožitni zavod in na deželno vlado ni imela nič uspeha, deželnemu predsedniku grofu Attemsu: „Aprovizacija v Domžalah prav ponižno prosi, da se ji za tovarniško delavstvo v Domžalah, ki strašno strada, ker nima prav nobenih živil, blagovoli nakazati 2000 kg krompirja, ki že nad cel mesec leži tukaj v Domžalah pri komisijonarju Senica. Od jeseni je dobilo delavstvo šele po 5 kg krompirja. Aprovizacija Domžale. Prošnja se kar najtopleje priporoči v takojšnjo milostno rešitev. Župni urad Domžale." Glede na to je dobil Senica od vojnožitnega zavoda sledeče pismo: „Sporočamo Vam, da morate na izrecno naročilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko oddati tamošnjemu aprovizačnemu odseku za preskrbo s krompirjem tovarniškega delavstva 1200 kg krompirja." – 24. jan. pop. od ½2. – 4. se je ta krompir razdeljeval pri Senici. Krompir sta tehtali in oddajali domači uslužbenki, blagajničar je bil obč. svetovalec Franc Končan, ljudi pa je klical župnik. Krompir se je razdeljeval po eno kg na osebo. In po to malenkost so prišli zopet prav vsi, ki krompirja nimajo! Plačali so ga kg po 30 h. Dobilo ga je 228 rodbin oziroma 973 oseb! S tem je vsega skupaj na posamezno osebo prišlo doslej šele po sedem kg! Ostanek 227 kg se bo razdelil ob novi razdelitvi.

Dopolnilno razdeljevanje fižola in pšena. – 18. jan. je pri razdelitvi zmanjkalo fižola in pšena še za 360 ljudij. V nedeljo, 20. jan., je prosil župnik javno raz prižnico posestnike, da naj drugi dan pripeljejo še, kolikor morejo. Res so pripeljali še 61½ kg fižola in 34 litrov pšena. Ker je župnik videl, da v fari ni mogoče več skupaj spraviti, se je takoj pismeno obrnil na svojega prijatelja župnika v Vodicah Petra Janca, če bi on mogel preskrbeti 300 kg fižola à 4 K in 70 litrov pšena à 3 K. Dobil je hitro odgovor, da se bo naredilo. Župnik naj pride v petek proti večeru v Vodice, da bo ponoči vozil nazaj, ker da po dnevi radi orožnikov še ni varno. Je namreč obojno zaseženo in zato vsaka medsebojna kupčija pod strogimi kaznimi prepovedana. V petek, 25. jan. pop. ob 1. odide župnik sam peš proti Mengšu, kmalu za njim pa mežnar Kajžnik z vozičkom in 5 vrečami. Pri grobeljskih kostanjih, ko je bilo še vse varno, je prisedel župnik na voz in se peljal do Mengša. Tam je zopet izstopil in šel peš skozi Mengeš mimo Staretove grajščine pod hribom. Šele na cesti od [illegible] gozda je zopet sedel na voz in se potem peljal do Vodic. Dobil je res pri župniku 300 kg fižola in 70 litrov pšena, za kar je plačal 1410 K. Ob 5. se je z vozikom odpeljal na vozu, polnem prepovedanega blaga, v skrbi, ali se bo posrečilo to kontrabantarsko podjetje, ali pa ga bodo zasačili orožniki, kar bi provzročilo velike sitnosti. Nevarno podjetje se je popolnoma posrečilo. Ob 7,8. zv. sta se brez najmanjše nepriliike pripeljala v Domžale na dvorišče Društvenega Doma, kjer sta skupno z Manico Šmon tiste vreče takoj znosila v hranilniško sobo. Drugo jutro, 26. jan. je župnik v cerkvi pred sv. mašo ljudem povedal, da naj tisti, ki niso 18. jan. dobili fižola in pšena, pridejo „danes ob 9. dop. v Društveni Dom ponj!" In res vsi so prišli. Razdeljevalo se je od 9.-11. dop., 26. jan., v soboto. Vagali sta Manica Šmon in Alojzija Kolinar, denar je sprejemal Franc Kenčan, ljudi je klical župnik. Dobilo je 360 oseb, ki so plačale v denarju K 870·50, ker se je zopet oddajalo po znižani, polovični ceni fižol à 2 Kkg in pšeno à K 1·60 liter. Polovica pa, namreč K 870·50 se je zopet doplačalo iz vladne podpore.

Druga dobava čevljev z lesenimi podplati. – 21. jan. je pripeljal cerkveni ključar Karol Flerin iz tovarne Karola Pollak zopet 32 parov čevljev z lesenimi podplati, katere je bil še 14. IX. 17 župnik naročil. Takoj drugi dan so bili že vsi razdani. Ljudje pa so kar naprej hodili še tiste dni župnika spraševat, če je še kaj čevljev! Stali so 50 K.

Junak gore sv. Gabrijela pri Gorici. – Kovčan Anton, abiturijent, praporščak gorskega strelskega polka št. 2, Sp. Domžale, 41 je bil na gori sv. Gabrijela v 11. ofenzivi laški, ki je bila najhujše napadana, ker so ondi hoteli Lahi za vsako ceno predreti, skozi enajst dni, od 4.–16. sept. Vse dni je bilo strašno. Enkrat 3 dni ni dobil nič jesti in nič piti. Vodil je 2 strojni puški, enkrat celo 4. Ta dan je z njimi sam odbil 6 napadov. Razbilo mu je eno strojno puško. Sam je letel 150 korakov, v ognju, daleč po drugo, ki so jo naši pustili. V „granatentrichterju" je vztrajal ob najhujših napadih ne zakopan od 1. ure ponoči do 9. ure zv., torej nad 20 ur. Spočetka je imel 19 mož, nazadnje še samo šest, pri vsaki strojnici 3. Bil je na vrhu Gabrijela na koti 646. Na njegovi desni ni bilo nobene zveze z dolino, kakih 500 korakov vse prazno. Zato je moral varovati s strojno puško tudi zvezo z dolino, da ne bi Lahi prišli za hrbet in jih ujeli. Enkrat je prišel ordonanc ponj, da gre v kaverno k nadporočniku, kakih 400 korakov od vrha. Korakala sta zelo hitro. Kar prileti laška granata in ordonancu, ki je šel kake 3 korake pred njim, da mu je pot kazal, obe nogi odtrga. Njemu se ni nič zgodilo!

Organist oslepel na desno oko. – 5. jan. pop. je šel domžalski organist, trgovec Ris Jakob na lov na divje gosi. Seboj je vzel laško puško, ki jo je ravno tiste dni iz bojišča prinesel poročnik Franc Ritler. Ko pomeri in sproži, ga puška udari po desnem očesu. Ni mislil, da je kaj posebnega. Ker je bil že čisto blizu doma, na travniku pod pokopališčem, se je takoj vrnil domov. Hitro je poklical vojaškega zdravnika. Ta pa mu je slabo povedal. Desno oko je skoraj gotovo izgubljeno, pa tudi levo je v nevarnosti! Ukazal mu je iti takoj v bolnišnico. Ko pa se je čez 14 dni vrnil iz bolnišnice, revež na desno oko ni več videl! Vojske se je ves čas srečno ubranil. Sedaj pa jo je kar na lepem doma tako hudo skupil!

Silna zadrega za petrolej. – Tudi skozi cel mesec januarij, ko je bila potreba za luč največja, v Domžalah ni dobiti nič petroleja. Pri vsem drugem pomanjkanju ljudje v premnogih hišah nimajo nič luči. In to ob času, ko je vse v noči. Tudi župnik večkrat ni imel nič petroleja. Pri slabih večernih svečah si je kvaril oči, ako se mu ni posrečilo po hišah, kjer so petrolej za živila dobili, vsaj nekoliko petroleja dobiti. Celo „večna luč" je nekaterikrat ugasnila, ker je zmanjkalo petroleja. Ob nedeljah zjutraj so v cerkvi gorele 4 sveče, 2 spredaj in 2 zadaj! Šele 1. februarija je prišel petrolej v Domžale!

Kako so hodili naši begunci iz Vincencijeve bolnice domov.–

Župniku je došla sledeča dopisnica: „Tempas 1/1 1918. Častiti gospod! Pozdravljeni! Oprostite, ker Vam nismo tako dolgo nič sporočili. Nismo mogli, ker smo bili brez oken in vrat. Kako smo si mogli za silo popraviti. Domov smo srečno prišli dan pred sv. Rojstvom, to je v pondeljek. Prvi večer smo prenočili v Ljubljani, drugi v Prvačini. Potem smo se peljali v Batuje do zadnje postaje in zvečer domov. Ob 6. uri smo bili – na sveti večer – vsi doma in blago. Vsi smo zdravi, hvala Bogu. Čeravno je bila pot zelo težka in mučna. Sedaj je lepo vreme. Zelo je mraz, ali snega ni nič. Zelo nam je dolgčas po Vaši cerkvi. Še enkrat pozdravljeni. Z Bogom. Antonija Krašan, Tempas št. 13. P. Renče, „Primorsko."

Grozna draginja.– Prešič, živa vaga, se plačuje koncem januarija že po 12 K kg, tako da stane prešič z 80 kg – 960 Kron!!! Speh se plačuje 25 K kg! Drva seženj nad 300 K! Vino liter 5 Kron na debelo*)! Pa še nobene peči ni dobiti! Čista mast se plačuje v Ljubljani že po – 48 do 52 K kg, speh pa do – 40 K kg! Čevlji moški 120 K, ženski tudi nad 100 K! Obleke pa sploh dobiti ni!

Pehanje za nakaznice in blago.– 1. febr. je župan Janežič delil nakaznice za petrolej. Silen naval je bil. Cele ure so čakali ljudje, predno so dobili nakaznico. Ko so po dolgem čakanju dobili nakaznice, so hiteli po petrolej v prodajalne. Zopet so prišli v najhujši drenj in čakali cele ure. Marsikomu je pa še zmanjkalo petroleja. Prazni so morali mnogi domov. V tem je bil pa ob istem času strašen naval za meso pri mesarju Karolu Florin. Dajalo se je meso za begunce in meso po znižani ceni drugim ljudem na nakaznice. Mesar in njegova žena sta bila zvečer že popolnoma iz sebe. Mnogi pa navzlic dolgotrajnemu čakanju niso dobili mesa. Drugega pa skoraj jesti nimajo, ker nimajo ne moke ne drugih živil! Nad 100 otrok je župniku v šoli reklo, da nimajo nič kruha!

---

*) 29. maja 1918 je moral plačati župnik vino pri Ant. Müllerju v Sp. Domžalah, 59 na debelo že po K 6·50 liter! – 12. avg. 1918 pa že po 9 K [devet Kron] na debelo navadnem! – 3. nov. 1918 pa navadnem na debelo še po enajst K! 1919 po 11 K in 10 K.– 31. jan. 1920 po 14 K, 15. marca 1920 po 16 K, 1. maja 1920 po 18 K!

Župnik prosil deželnega predsednika za moko. – Ker vojnožitni zavod na noben način ni hotel nakazati moke za Domžale, je župnik 27. jan. brzojavno prosil zanjo c. kr. deželno vlado, 30. jan. pa brzojavno vojnožitni zavod. Ker ni bilo ne moke in tudi ne odgovora, odposlal je 1. febr. sledečo brzojavko: „Deželni predsednik grof Attems, Ljubljana. V največji sili se drznemo zopet obrniti na Vaše Blagorodje osebno. V Domžalah smo za november, december in januar vsega skupaj prejeli samo po 3 kg moke na osebo, torej po eno kilo za cel mesec!! Beda pa tudi obupanost med tovarniškim delavstvom je nepopisna. Nujno prosimo kar najvdanje: Pomagajte nam, da se nam vender še nakaže moka! Aprovizacija Domžale. Potreba je kar največja. Prav lepo se prosi takojšnje rešitve te prošnje. Župni urad Domžale." Došel je brzojavni odgovor, da se je nakazalo po 1 kg.

Nakaznice za moko. – 5. in 6. febr. je obč. svetovalec Franc Končan delil nakaznice za moko. Nakaznic je razdelil 387 za 1609 oseb. Dobilo se je na osebo: pšenične moke za kuho kg 0·20, pšenične moke za kruh kg 1·20, koruzne moke kg 0·60, skupaj torej na osebo po 2 kg. Pšenična moka za kuho je stala kg à 66 h, pšenična moka za kruh à 48 h in koruzna moka à 53 h. In za to malenkost je bilo treba toliko brzojavk! To je bila 27. razdelitev.

Vojaki pokradli kokoši v Domžalah. – 3. febr. ponoči je bilo pri Ivanu Kuralt [Lonhovcu] v Sp. Domžalah, 31, pokradenih 19 kokoši in 1 petelin, izredno velika škoda, ker so kure sedaj še po 40 kron! Tatove so hitro dobili! Bili so nekateri vojaki od še vedno tukaj se nahajajočega „Feldspital 119", med temi celo en četovodja in en prostak. Revčki silno stradajo. 14 dni še niso dobili nič kruha! Hrana je pičla in slaba! Pri Lončarju imajo več konj in vozov od svojega traina. V znak hvaležnosti so mu pa kure pokradli!

Vojaki ukradli pol prešiča. - 5. jan. proti večeru je prijahalo 15 vojakov k Müllerju v Strob. Bili so od ene baterije, poročnik in sami starši naredniki, četovodje i. dr., ki so iz laške fronte prišli na oddih v Zalog. Poslovili so se od svojega poročnika in so si zato privoščili prav poseben špas. V prav kratkem času so pri Müllerju zapili 200 K. Ko so imeli plačati, so denar skupaj zložili. En narednik pa denar prime, ga vsega raztrga in na tla vrže. Nato pa seže po svojo denarnico in da gospodarju Müllerju dva nova stotaka! Od tam so šli po drugih domžalskih gostilnah, k Skoku, v restavracijo pri postaji, k Kuharju. Povsod so veliko pili. Potem pa so zašli na Vir. Menda so mislili iti proti Zalogu, a so pot zgrešili. Pri Županu opazijo luč. Razjahajo in stopijo notri. Pri Županu pa so ravno klali. Hitro zahtevajo klobas. Nato pa vzamejo veliko mesa, nad pol prešiča. Nikogar ne puste ven! Prestrašeni Župan si ne more nič pomagati. Bal se je za življenje. Kmalu odjahajo naprej. V ponedeljek, 7. jan., je prišel poročnik, Nemec, seveda avstrijski, k Županu. Imel je več odlikovanj, tudi zlato svetinjo. Tudi drugi vojaki so imeli vsi po več odlikovanj. Prosil je Župana, da se poravnata, češ da so vso to tatvino izvršili v popolni pijanosti! Da mu 1000 kron rad za občino, če vse tajno ostane, če ne pa da se takoj ustreli! Pobotala sta za 300 K! Zanimiv vojašk „štikelc“!

Novi vojaki iz naše fare: - Ob naboru letnika 1900, ki se je vršil 17. jan. v Kamniku, so bili potrjeni:

495. Gomilšček Bernard, Zg. Domžale, 15, begunec,
496. Hešak Franc, " " 94,
497. Landstätter Jakob, " " 44,

498. Majnik Peter, Zg. Domžale, 33,
499. Martinčič Alojz, " " , 57,
500. Vode Jožef, " "
501. Weit Mihael, " " 130,
502. Župane Peter, " " 127,
503. Ručman Alojz, " " 48,
504. Obenwalder Peter, " " 30,
505. Narobe Vinko, Sp. Domžale, 47,
506. Flerin Karel, Stob, 28,
507. Flis Karel, " 38,
508. Juvan Franc, " 59,
509. Korošec Alojz, " 37, begunec,
510. Coca Anton, " 48,
511. Peterka Anton, Študa, 6,
512. Trček Vinko, " 41.

Vstopili so 6. februarija. Neizrečeno težko so šli od doma!

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje. – 23. Ručman Franc, mož, star 43 let, Zg. Domžale, 48 od 153. črnovojn. bataljona je dobil 9. nov. 1917 na gališkem bojišču bronasto svetinjo. Zaslužil si jo je blizu Kimpolunga na patrulji.

Ponovno odlikovanje Domžalca. – 8. febr. je prinesel „Slovenec" sledečo notico: „Ponovno odlikovanje je prejel praporščak gorsk. strelsk. polka št. 2 Anton Končan iz Domžal št. 41, bivši gojenec zavoda sv. Stanislava, srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda. Prvo odlikovanje je prejel za izredno hrabrost na hribu sv. Gabrijela, drugo pa za hrabrost ob reki Piave. Zdaj dičita njegove hrabre prsi dve srebrni svetinji 1. razreda in Karlov križec."

Mir z Ukrajino sklenjen. – 9. febr. je c. kr. brzojavni korespondenčni urad poročal iz Bresta Litovska: „Mirovno pogodbo z Ukrajino so danes ob 2. uri zjutraj podpisali." Še isti dan, v soboto pop. ob 5., se je ta prevesela novica razlila v Domžale. Takoj so zavihrale zastave raz cerkvi zvonik, župnišče, Društveni dom, šolo, tovarne, mnoga zasebna poslopja. Takoj nato je še začelo pritrkavati [z enim zvonom]. Pritrkavalo je do litanij, do 1/4 7. Pri litanijah je župnik ljudem povedal to izredno važno novico in za drugi dan ob 10. oznanil slovesno zahvalno službo božjo. 10. febr., v nedeljo zjutraj je v pridigi govoril o tem, kako silno so se sovražniki trudili, da bi preprečili mir z Ukrajino, kako je do tega miru prišlo in kako važen je. Ob 10. je bila slovesna zahvalna služba božja. Cerkev je bila polna ljudstva. Zastava Marijine družbe in kat. izobr. in podp. društva sta zavzeli svoji častni mesti. Navzoč je bilo tudi vojaštvo „K. u. K. Feldspital 1109." V pridigi je župnik govoril o velikem pomenu tega miru [1. Vsaj eden sovražnikov se je podal, da je kot prvi sklenil mir. S tem je led nespravljivosti in sovraštva prebit. Sledili bodo drugi! 2. Veliko naših ujetnikov bo sedaj prostih. 3. Upanje je, da dobimo tudi živila iz Ukrajine.] in pozval navzoče k srčni hvaležnosti do Boga, ki nam kar čudežno pomaga. „Kar časa ta cerkev in sploh Domžale stoje, gotovo tukaj še nikdar ni visela bela zastava. Danes pa jo vidite, kako poleg cesarske in slovenske zastave v zvoniku plapola prvikrat tudi bela zastava, oznanovalka miru z Ukrajino, ki pa bodi – tako goreče molimo danes! – prav kmalu oznanovalka vsesplošnega miru!" Nato je imel župnik peto sv. mašo z blagoslovom in ob sklepu zahvalno pesem „Te Deum." Pevski zbor je pel Kaim-ovo „Missa St. Caeciliae", Zangerlovo „Ave Maria", Kollerjev „Tantum ergo", Foersterjev „Te Deum." Ker je organist vsled nesreče na očeh bil v bolnišnici, je orglala učiteljica Zinka Gole.

Mir s celo Rusijo! – 11. febr., v ponedeljek zv. ob 1/4 8. je prihitel nadučitelj Josip Cebasek k župniku z izredno novico: „Ravno sedaj je prišel telegram na železniško postajo tu v Domžalah, da je bil danes dop. ob 1/2 11. sklenjen mir s celo Rusijo!" Župnik je takoj sporočil cerkovniku to veselo novico z željo, da se takoj zvoni celo uro pritrkava. Ob ½8. zv. je še začelo pritrkavati. Iz zvonika so spuščali bengalični ogenj. Bliskoma se je širila po celi fari vest: S celo Rusijo je sklenjen mir! Prijatelj, ki boš kedaj bral te vrstice! Ti si pač ne boš mogel misliti, kako neizrečeno ganljivo je bilo to pritrkavanje, kako globoko je seglo vsem, ki so je slišali, koliko solz je poteklo v tem blaženem trenutku, kako hvaležno so pogledale v tem blaženem trenutku matere, žene kvišku k nebu in zaupno vzdihnile: „Tisočera Ti hvala, o dobri Bog, da je vender prišel ta trenutek! Sedaj pa upam, da bo mož, sin, ki je še od leta 1914 v ruskem ujetništvu, prišel kmalu domov! Otročiči, veselite se! Zopet bote videli ata!“ To je bilo ravno na dan, ko se je pred 60 leti – 11. febr. 1858 – Brezmadežna v Lurdu prikazala Bernardki prvič! Zanimiva brzojavka c. kr. korespondenčnega urada iz Bresta Litovskega z dne 10. t. m. se glasi: „Za obravnavanje političnih vprašanj sestavljena nemško-avstrijsko-ruska komisija je imela včeraj in danes seje. V današnji seji je predsednik ruske delegacije po naročilu svoje vlade sporočil, da Rusija, odpovedujoč se formalni mirovni pogodbi, proglaša, da je vojno stanje končano in da odreja popolno takojšnjo demobilizacijo ruskih bojnih sil. Za nadaljne razgovore, ki so vsled tega položaja potrebni med državami Štirizveze in Rusijo o ureditvi medsebojnih diplomatičnih, konzularnih, pravnih in gospodarskih odnošajev je gospod Trockij priporočil pot neposrednega občevanja med udeleženimi vladami in v Petrogradu se nahajajoče komisije držav Štirizveze.“ K tej brzojavki je pripomnil „Slovenec“ z dne 11. t. m.: „Prvič se je zgodilo, da odredi vlada demobilizacijo svojih čet, miru pa ne sklene. To je znak popolne ruske onemoglosti!“ – Podpisal pa se je ta mir šele 3. marca.

Nepravilna razdelitev špeha v [illegible]. – C. kr. okr. glavarstvo v Kamniku je vsem županstvom ukazalo, da se ima vsem posestnikom, ki so prešiče doma zaklali, odvzeti gotova množina špeha, masti, in odposlati v Kamnik. Glede na to je župnik 3. febr. odposlal to-le brzojavko: „Poslanec Kamnik Lavrenčič Kamnik. Prav lepo Vas prosimo takojšnjega posredovanja, da se špeh nabran v občini Domžale in Depaljavas ves da na razpolago aprovizaciji v Domžalah. Za nad 1000 ljudij, ki nimajo prav nič zabele, smo vsega skupaj dobili šele 3 prašiče. Ljudstvo je silno razburjeno. Aprovizacija Domžale. Prošnja se kar najtopleje priporoči. Župni urad Domžale." Na to je glavarstvo dovolilo z dopisem dne 5. febr., da se sme razdeliti polovico v občini Domžale nabrane masti med tukajšne nepreskrbljene rodbine. Župnik pa je takoj zopet brzojavil: „Okrajno glavarstvo Kamnik. Ker imamo nad 1000 nepreskrbljenih z zabelo, nam s polovico v občini Domžale nabranega špeha ni prav nič pomagano! Kako naj tako malenkost razdelimo med toliko ljudij? Še enkrat prosimo, da se nam nakaže ves v občini Domžale in Depaljavas nabrani špeh. Aprovizacija Domžale." Sedaj je glavarstvo vendar dovolilo, da se sme ves v občini Domžale nabrani špeh razdeliti med tukajšnje nepreskrbljence. V občini Depaljavas nabrani špeh pa se ima deloma razdeliti med nepreskrbljence občine Depaljavas, ostanek pa poslati nabiralnici v Kamnik. 14. febr., v četrtek pop. od 1. do ½5. zv. je župnik sam šel k vsem posestnikom v Študi, Sp. Domžalah, Zg. Domžalah in Stobu in jih prosil za špeh, zaseko. Dobil jo je 51¼ kg. Naprosil jih je, da so jo takoj drugi dan dop. vsi prinesli k mesarju Karolu Sterinu v Stob. Plačala se je kg po 14 K. Isti dan, 15. febr. pop. ob 2. pa se je že takoj razdelila ravnotam. In sicer med tiste nepreskrbljence občine Domžale, ki pri razdelitvi 24. dec. niso nič dobili in ravno v tisti množini, kot 24. dec. Blagajnik je bil mesar Karol Sterin, vagala je njegova žena, župnik pa je posameznike klical in določal, koliko dobe. 51¼ kg se je razdelilo med 103 rodbine, oziroma 351 oseb. Delil se je kg po 10 K, 4 K pa se je doplačalo od vladne podpore, od katere se je skupno doplačalo 205 Kron. Po Depaljivasi pa je župan nabral 42 kg. Med 52 ondotnih nepreskrbljenih oseb, katerih vsaka je dobila po ½ kg, se je isti dan razdelilo 16 kg, ostanek pa je mislil poslati župan v Kamnik. A se je premislil in je vseh 42 kg razdelil doma, tako da so dobili po ¾ kg na osebo!

Begunci zopet v Vincencijevi bolnici. – 8. febr. so se v Vincencijevi bolnici, Štev. 46, zopet naselili begunci, rodbina Terezije Hrovatin, 7 oseb, iz Volčjedrage pri Gorici, ki so že od septembra 1916 stanovali v Zg. Domžalah, h. št. 8.

Begunci se vračajo domov. – 16. febr. sta vso svojo opravo – bilo je je za poln vagon – odpeljali iz Domžal v Rihemberk Furlan Angela [6 oseb] in Ličen Alojzija [5 oseb], ki sta od septembra 1916 stanovali pri Antonu Müllerju, na Stefkovem, Sp. Domžale, 19, in sta skoro ves čas za poln velik voz opreme [3 kastne, 3 modroce, več miz, stolov, i. dr.] imeli v župnišču shranjene, ker drugje nista dobili prostora. Župnik jima je rad postregel. Ko pa so 16. febr. to opravo po 17 mesecih odpeljali iz župnišča, smo hvaležni gledali za vozom ob misli, kako nevaren je bil tudi za nas položaj takrat, ko se je ta oprava v župnišče pripeljala in kako srečno se je sedaj vse obrnilo!

Zgodovina pošte v Domžalah. – Pošta je bila v Domžalah ustanovljena leta 1882. Prvi poštar je bil Vincenc Janůš, prav vesten, moder in občepriljubljen mož, rojen v Žužemberku, sin čistega Nemca, a sam navdušen Slovenec. V bitki pri Solferinu leta 1859 je zgubil levo roko. Od tedaj je bil brez nje, tudi brez umetne. Bil je mitničar [Mauteinnehmer] v Kranjski Gori, kjer se je oženil z Mico Šiler iz Podmarta. Leta 1868 je bil kot mitničar prestavljen v Dobsko faro, namreč na Vir, kjer je bil v tej službi do l. 1879. Tega leta pa je bila na Viru ustanovljena pošta, ker je bilo takrat tam precej vojaštva nastanjenega. Dobil jo je on. L. 1882 pa je bila iz Vira prestavljena pošta v Domžale. Dobil jo je zopet on. Preselil se je z rodbino v Domžale. V sedanji nemški šoli, Zg. Domžale, 76 je bila pošta do l.
ko si je on sezidal svojo lastno hišo, Zg. Domžale h. št. 92.

Tedaj sta bili še samo Francova in Joštova hiša zadi. Sicer je bilo še vse prazno. Od tedaj je bila pošta v tej hiši. Umrl je l. 1895. Po njegovi smrti je dobila pošto njegova hči iz prvega zakona, Josipina, ki se je pozneje poročila z Antonom Stok. Ker je oče zapustil hišo sinu Francu Jamuš, sta Anton in Josipina Stok l. 1906 kupila tedanjo Wenzel-novo hišo, Sp. Domžale h. št. 31, kamor se je isto leto prestavila pošta, kjer je še sedaj. L.   je bila pošta povzdignjena in nje vodstvo podeljeno c. kr. nadpoštarju Karlu Kuth, dotlej nadpoštarju v Zagorju ob Savi.

Vojaški kurat prišel v Domžale. – 22. febr. je prišel v Domžale kot kurat še vedno tu se nahajajočega „Feldspital 119" moravski Čeh Anton Wotonpal. Nastanil se je pri Jakobu Oberwalderju. Izvrsten muzik je. Za slugo ima 21 letnega Čeha Wejda, ki je dovršil praški konservatorij. Kurat je zato prišel k tej bolnici, ker odide ista 4. marcija na laško fronto. V nedeljo, 24. febr. je imel ob 8. nemško pridigo in sv. mašo. Tako tudi 3. marca.

Shod S. L. S. v Domžalah. – 24. febr., na kvaterno nedeljo, dop. ob 11. je imela „prenovljena" S. L. S. na dvorišču gostilne Ant. Stok-a, na „Pošti", v Domžalah shod. Ljudstva se je nabralo obilo, posebno tudi iz okolice. Posebno liberalci so smatrali shod popolnoma za svoj*) in so se ga udeležili polnoštevilno. Govorili so: Dr Gregorič, Dr Lovro Pogačnik in urednik „Bogoljuba" Janez Kalan. Navzoča sta bila tudi duhovnika: pisatelj in urednik „Slovenč Izidor Cankar iz Ljubljane in župnik homski Anton Merkun. Domžalski župnik se shoda seveda ni udeležil. Vsi govorniki so silno strupeno udrihali po Dr Šušteršiču, tako da so se slišali uprav fanatični izbruhi kot medklici: „V stranišče ga vrzite!", „Sem ga pripeljite, da ga bom zaklal!" Izrekli so se za jugoslovansko deklaracijo, izrekli zaupnico jugoslovanskemu klubu, izrekli za prenovljeno S. L. S., obsodili „nepotrebno" Slovensko kmečko stranko in pozvali poslanca Kamenika Lavrenčiča, da on, predsednik „farovške centrale" vpliva na to, da se vse zadnje čimprej pomnožijo v – zadružni zvezi! Tako se širi razburjenje in podžiganje vedno naprej! Ljudstvo se kar fanatizira zoper Dr. Šusteršiča!*)

---

*) Po Domžalah se je pred shodom javno grozilo, da bodo na dan shoda pobili šipe v oknih po tovarnah, v „Društvenem Domu" in v župnišču! Po noči pred shodom so v „Društvenem Domu" po vseh oknih nalepili vabila na shod, na posojilniško okno spredaj pa so nalepili velik lepak z napisom „Glavna zaloga „Resnice"", s pravim namenom hujskanja proti hiši! K sreči se je lepak takoj zjutraj opazil in odstranil, predno je šlo ljudstvo na shod.

Razdelitev špeha v Domžalah. – 27. febr. se je v Stobu pop. od 2.–½5. pri mesarju Karolu Stein razdelilo zopet 100 kg masti, zaseke, ki jo je glavarstvo v Kamniku vsled energičnih brzojavk županovih z dne 3. in 5. febr. aprovizaciji v Domžalah nakazalo iz Lukovice. Aprovizacija je mast plačala po 14 K kg, ljudem pa jo je oddala po 10 K kg, po 4 K od kg pa je zopet doplačala od vladne podpore. Tehtala in zavijala sta mast mesar Karol in njegova žena, denar je prevzemal Franc Kovčan, ljudi pa je klical župnik in sicer po vaseh: Zg. Domžale, Sp. Domžale, Studa, Stob in vsako vas po hišnih številkah. Dobile so rodbine z 1 in 2 osebama po ¼ kg, s 3 in več osebami po ½ kg. Tako se je teh 100 kg razdelilo med 234 rodbin, oziroma med 822 oseb! Posamezniki so plačali 985 K, od vladne podpore se je do„plačalo 438 Kron.

Poslovilna peta sv. maša za „Feldspital 119" v Domžalah. – 28. febr., v četrtek dop. ob 9. je na izrečno željo štabnega zdravnika Dr. Michal-a bila za vse vojaštvo „Feldspital-a 119", ki odide 2. in 3. marcija iz Domžal na laško fronto proti Piave v Italijo, poslovilna služba božja v župni cerkvi v Domžalah. Udeležili so se je štabni zdravnik Dr. Michal, nadzdravnik Dr. Kowliček, pomočnik ing. Jaroslav Foerster in vse moštvo. Najprej je imel kurat Anton Votopal kratek nagovor v nemškem jeziku, v katerem je opominjal vojaštvo k zaupanju v Boga, da jih bo On obvaroval v vseh nevarnostih, v katere se imajo sedaj podati. Za njim je župnik v nemškem in slovenskem jeziku izrekel zahvalo zdravnikom bolnice, ker so skozi ves čas vsikdar bili tudi civilnemu prebivalstvu za zdravljenje na razpolago, izrekel veselje, da je skozi ves čas vladala lepa zastopnost in želel božjega blagoslova častnikom in moštvu bolnice pri njihovem težkem delu, predvsem pa, da se nas Bog usmili in nam prav kmalu nakloni splošni mir, da se po tako dolgotrajni požrtvovalni službi v blagor domovine prav kmalu vsi zdravi povrnejo k svojim ženam, otročičem domov. Sledila je peta sv. maša, katero je opravil kurat. Župnik pa je orglal in vodil petje. Domači cerkveni zbor je izvrstno pel: A. Foersterjevo „Missa solemnis", Müllerjev „O Deus, ego amo te" s sopran solo [pela Mici Setnikar] in Kiblingerjev „Jubilate". S cesarsko himno se je slovesnost zaključila. Navzoče so bile tudi 3 nemške strežnice „sestre Rdečega Križa" iz „Prage", ki so bile pred par tedni prideljene tej bolnici, vse tri - protestantovke! Še so v „uniformi". Kot strežnice so še 3 slovenske Štajerke pri bolnici. 2. marcija, v soboto zv. ob ½ 7. je odšel iz Domžal prvi oddelek bolnice s polovico moštva in 20 vagoni. 3. marcija, v nedeljo pop. ob ½ 5. se je prišel komandant bolnice štabni zdravnik Dr Michal v spremstvu nadzdravnika Dr Pavlíček-a osebno zahvalit župniku*) za „vso skrb in naklonjenost, ki jo je skozi ves čas - po njegovih Dr Michala besedah - v tako obilni meri skazoval bolnici". Prav prijateljsko so se poslovili. Isti dan, 3. marcija, zv. ob ½ 7. pa se je odpeljal iz Domžal še drugi oddelek bolnice, 22 vagonov, z oficirji, kuratom, strežnicami in še ostalim moštvom. Odpeljali so se proti Jesenicam, Trbižu, Pontafel, Gemona, Udine v Sacile, mesto z 10.000 prebivalci, 40 km dalje od Udine na Laškem. Oddaljeno je le kakih 20 km od bojne fronte. Častnik, ki je prišel od tam, je pripovedoval župniku, da nad to mesto redno vsak dan prihajajo laški zrakoplovi. Bolnica je bila v Domžalah od 28. nov. 1917 do 3. marcija 1918, torej nad 3 cele mesece „marschbereit". Ves ta čas niso imeli nič ranjencev in nobenega posebnega dela. Ni čuda, da so se težko ločili iz Domžal. Tembolj, ker so šli tako blizu k fronti. Za Domžale je bila v danih razmerah ta bolnica prava dobrota. Sicer bi bili imeli drugega vojaštva vse polno, ki bi bilo bolj nasilno in bi bilo prostore veliko bolj pokvarilo. Moštvo je tudi v tem času, kar so bili „marschbereit", redno vsako nedeljo ob 10. prišlo k sv. maši. Sv. olje za previdevanje bolnikov je župnik dal kuratu. Ob ta dan, ko so se ti vojaki odpravljali, se je v Domžalah slišala silna kanonada iz tirolske fronte. Ko je bil štabni zdravnik za slovo pri župniku, so kar čaše zaklepetale po župnišču! Čutilo se je tem bolj, da se zopet posebne reči pripravljajo! – 7. marcija so odšli in se potem etablirali v Casarsa.

---

*) Ta shod so na vsak način hoteli imeti v Društvenem Domu, kjer pa je še vojaštvo imelo v dvorani polno svojih stvari. To so domžalski prireditelji shoda čisto dobro vedeli! Vendar je prišel Franc Cerar, tovarnar iz Stoba, k župniku prosit, da da dvorano za ta shod na razpolago. Župnik pa je s par besedami ž njim opravil. Namen je bil prejasen. Na župnika so hoteli zvaliti vso krivdo, da edino on ne pusti shoda v Društvenem Domu in ga tako pred ljudstvom še bolj osovražiti. Ta namen so res tudi dosegli! Na dan shoda župnik v celih Domžalah nikjer ni mogel dobiti voznika, da bi bil patra, ki je imel ta dan v Domžalah deseto mašo, peljal domov v Kamnik!! Vse je bilo naščuvano zoper župnika!

---

*) Nadzdravnik Dr Reinhold pa se je prišel že 25. febr. osebno k župniku poslovit. Ob slovesu je, dasi jud, dal župniku nad vse častno priznanje: „Es wird wohl selten einen Pfarrer geben, der seine Stelle so vollkommen ausfüllen würde, wie Sie".

Novi vojaki iz naše fare so odšli: – Pri ponovnem prebiranju letnikov 1897, 98, 99 sta bila 17. sept. 1917 potrjena še slednja dva, ki sta potem 15. okt. vstopila:

513. Špan Karol, fant, star 18 let, Depaljavas, 9;
514. Markun Jožef, " " " ", " , 37.

Begunec umrl v Domžalah: – 3. marcija je umrl v Zg. Domžalah, h. št. 106 Andrej Černovic, 69 let star, oženjen, zemljak v Zagorju, h. št. 186, občina in kuracija Grgar pri Gorici. Pljučnica ga je spravila. 28. febr. sv. ga je župnik previdel. Veliko tragike je v tej smrti. Skozi 1 meseca je z rodbino vztrajal doma še, ko so že vsak dan po zavetju Sabotina priletale granate v vas. Celò v njegovo hišo je udarila granata, ko je bil on s hčerjo notri. Šele tedaj je, dasi nerad, vendar na ukaz vojaštva zapustil z rodbino in z drugimi vaščani vas. Dva meseca so bili kot begunci v Lokvah. Odtam so odšli v Prevalje na Koroško k neki znani rodbini, kjer so ostali 6 mesecev. Potem so prišli v Domžale, kjer so še 9 mesecev. Ravno sedaj imajo oditi domov, kjer imajo veliko kmetijo. Vsak dan pričakujejo dovoljenja. Silno se je dobri mož veselil trenutka, ko se bo vrnil zopet na svoj dom. Nepričakovano pred odhodom pa je zbolel in – umrl! Sin njegov biva kot vojak v Lublinu; ena hči je tukaj, njen mož pa kot vojak tudi na Rusko-Poljskem. Druga hči biva kot begunka na Dolenjskem, mož njen pa kot vojak na rumunskem bojišču. Tretja hči pa biva kot begunka z rodbino na Štajerskem, mož pa kot vojak pri Gorici. Četrta hči biva s 5 otroci tudi tukaj v Domžalah, a je zelo bolna na živcih. Mož njen je pa kot vojak tudi bolan v bolnici. Doma so imeli vsega dovolj. Sedaj pa je v majhni sobi devet oseb ležalo! Zraven je pa bilo notri še vse njihovo „premoženje". In k vsemu temu sedaj še mrlič! Iz Domžal so odšli domov 21. marcija. Na dan odhoda zjutraj je župnik bolno njih teto previdel!

Nakaznice za moko. – 5. in 6. marcija je obč. svetovalec Franc Končan razdeljeval nakaznice za moko. Razdelil jih je 375 za 1607 oseb. Na osebo je prišlo: pšeničnega zdroba po kg 0·05 à 88 h, koruznega zdroba po kg 0·60 à 76 h in koruzne moke po kg 1·35 à 53 h, torej vsega skupaj po 2 kg na osebo. To je bila 28. razdelitev.

Sedaj je pa še mesa zmanjkalo! – 20. febr. je došel od c. kr. okr. glavarstva v Kamniku sledeči razglas: „V očigled silnemu pomanjkanju živine in zelo velikim potrebam vojaštva po živini je deželna komisija za vreditev prometa za živino na Kranjskem z veljavnostjo s 15. februarjem t. l. ukrenila, da se klanje živine v večini občin popolnoma odpravi, v krajih Kamnik, Domžale, Lukovica in Mengeš pa znatno omeji. Občini Domžale bodo torej dobavljali zakupniki deželnega mesta ne več gotovo število živine in telet na mesec, nego toliko, da bo dobila omenjena občina na mesec 1500 kg mesa. Meso smejo dobivati le tiste osebe, ki nimajo nobenih lastnih pridelkov ter so izključno navezane samo na živila, ki jih dobijo pri aprovizaciji! Vsaj za t. zv. pomožno akcijo se ne bo oddajala več posebej živina!" Torej za Domžale in za vse sosednje občine mesečno – 1500 kg mesa! Silno so sedaj Domžale prizadete! Drugih živil že itak ni! Sedaj pa premnogi še mesa ne bodo nič dobili! Na veliko soboto jih je pri mesarju Slevincu že zj. od ½4. čakalo 45!!

Utonil je. – 5. marcija zjutraj ob ½1. je na Stehovi žagi v Sp. Domžalah v Mlinščici utonil 41 let stari neoženjeni Alojz Janež „Peštni Lojze". 4. marcija je imel pop. ob 4. občinski odbor pri županu Matiju Janežiču sejo radi jugoslovanske deklaracije z dne 30. maja 1917, da se je izjavil zanjo. Po seji, katere se župnik ni udeležil, ker smatra vso to strastno dekl. gonjo za ponesrečeno, ker na vsak način nameravajo ž njo doseči čisto nekaj drugega, kot ljudem pripovedujejo, namreč Veliko Srbijo in to s pomočjo – entente, je šla večina odbornikov z županom Janežič-em v gostilno k odborniku Matiju Lenar v Sp. Domžale, h. št. 6, k Rahn. Tudi Alojz Janež, ki je ves vnet za jugoslovansko deklaracijo in za Jugoslavijo, je šel z njimi. Iz navdušenja se je seveda mnogo pilo. V polnoči je šel Lojze domov, dočim je druga družba še do 2. ponoči ostala v gostilni. Hotel je iti spat na žago, kakor je to večkrat storil, ker je bil od tu bivajoče „k. u. k. Militärbauaufsicht" po nje voditelju poročniku ing. Forsterju za mesečno plačo 360 K nastavljen kot nadzornik delavcev na tej žagi. Ko pa je šel čez brv, je padel v vodo. Sosedje so slišali njegovo klicanje na pomoč. A nikdo ni mislil, kakšna nesreča se je tisti hip zgodila. Šele 6. marcija ob 11. dop. so po dolgem iskanju dobili truplo v vodi pri Edijevem mlinu v Študi. Prepeljali so ga v mrtvašnico v Domžale. 7. marcija pop. ob 5. je bil pokopan. Pokojnik je bil kruljev in skrajnega liberalnega mišljenja. V cerkev ni hodil. Bil je prejšnja leta uslužben kot uradnik banke Slavije v Ljubljani. Vsled neke poneverbe denarja je pa zgubil to službo. Ker je bil dobrega. Kot nekak zakotni pisač je ljudem delal vsakovrstne prošnje. Bog mu bodi milostljiv!

Razdelitev masti v Domžalah. – 7. marcija, v četrtek pop. od 1/2 - 5. se je pri mesarju Karolu Kerinu v Stobu zopet razdelilo 200 kg masti, zaseke, katero nam je c. kr. okr. glavarstvo v Kamniku nakazalo po trgovcu Klemenčiču v Kamniku. Stala je kg po 14 K. Ljudje so jo plačali zopet kg po 10 K, ostalo pa se je doplačalo zopet iz državne podpore v znesku 855.50 K. Razdeljevala jo je mesarica in njen sin Ludvik, denar je sprejemal Franc Kočar, ljudi pa je klical župnik. Dobile so jo rodbine z 1 in 2 osebama po 1/2 kg, z 3, 4 in 5 osebami po 1 kg, z 6, 7, 8 in več osebami po 5/4 kg. Razdelilo se je teh 200 kg med 238 rodbin z 864 osebami. Izredno velika dobrota je bila to za ljudi. Niti enega reveža ni bilo v fari, ki bi ne bil dobil!

K. u. K. Artilleriezeugsdepot v Domžalah. – 4. marcija se je nastanilo v Domžalah 15 vojakov z 28 konji. 4 so tudi v hlevu Vencnijeve lednice. Les vozijo iz Moravč na domžalski kolodvor, od koder gre po železnici naprej za vojaške namene. Konji pomagajo ljudem pri delu.

Preliminarni mir z Rumunijo. – 7. marcija je prinesel „Slovenec" sledeče poročilo: „Dunaj, 6. marcija. C. kr. korespondenčni urad poroča 5. t. m. iz Bukarešta: Nemčija, Avstrija, Bolgarija in Turčija z ene strani in Rumunija z druge strani so danes podpisale sledečo preliminarno mirovno pogodbo ..." Sledi pogodba s pristavkom, da podpisanci te pogodbe soglašajo popolnoma v tem, da se ima v 14 dneh skleniti končnoveljaven mir na temelju že sklenjenih dogovorov. Zopet izredno velik uspeh in važen korak k splošnemu miru! V Domžalah se je pa novica zvedela 8. marcija, v petek dop. Takoj so zaplapolale zastave iz cerkvenega zvonika – iz tega poleg cesarske in slovenske sedaj še tretjič bela zastava! –, župnišča, šole, Društvenega doma, tovarn, železniške postaje, nekaterih drugih hiš. Pravi mir pa se je sklenil in mirovna pogodba podpisala 7. maja.

Strašna kanonada na laškem bojišču. – 10. marcija se je skozi cel dan kar nepretrgoma v Domžalah tako močno slišalo grmenje kanonov iz laškega bojišča, gotovo od Asiago, da so kar naprej sklepetale šipe v župnišču. Prav tako pa še skozi cel teden! Grozno mora biti!

Šestinštirideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Svetlin Pavel, fant, star 24 let, Študa, h. št. 31 od 7. lovskega bataljona 1. stotnija, četovodja, ki je bil po izjavi Janeza Pavlin iz Stoba, 39 dne 9. nov. 1915 na laškem bojišču pri Gorici ustreljen v trebuh. Obležal je nezavesten. Naši vojaki so ga pobrali in odnesli. Pavlin je rekel, da ga potem ni več videl. Od staršev mu poslani denar je prišel nazaj z opazko: „Vermißt!" Na vse strani se je še pozadevalo o njem, a brez vsakega uspeha. Prav nobenega glasu ni bilo več o njem. Naj vrli junak domovine počiva v miru!

Sedeminštirideseti mrtev vojak iz naše fare: – je Rotman

Mihael, Zg. Domžale 114, star 33 let, oženjen, oče otrok, od 17. pešpolka 4. stotnija. Zadnjo dopisnico je poslal ženi z datumom 16. III. 15. Od tedaj ni o njem prav nobenega sledu več. Bil je v Karpatih. Potrta žena je poizvedovala na vse strani. A vse zastonj! Odgovor je bil vedno isti: Njegovega imena ni ne v izkazih živih, ne mrtvih, ne ujetih! Je pač tudi on našel svoj grob na velikem mrtvaškem polju v Karpatih. Služboval je kot železniški delavec v Trstu. Junaku domovine večni mir!

Oseminštiridesti mrtev vojak iz naše fare: – je Vahtar Jur, Depaljavas h. št. 25, fant, star 24 let, od 27. domobr. pp. 1. maš.-stotn. Od Božiča l. 1914 ni prav nobenega sledu o njem. Zadnjič ga je videl njegov prijatelj v Karpatih. Bil je popolnoma izstradan, ravno komaj še pri življenju. Milo ga je prosil kaj jesti. Od tedaj ni nobenega glasu več o njem. Oče in mati sta veliko poizvedovala o njem. Saj je bil to njuni edini sin, njuno upanje, opora, njuno vse! A vse poizvedovanje je bilo popolnoma brezuspešno. Je gotovo revež vsled lakoti opešal in obležal med sto- in stotisoči drugih v Karpatih. Bil je član telovadnega odseka „Orel v Domžalah“, izvrsten telovadec, blaga duša! Naj se junak domovine veseli v nebesih!

Na bojišču oboleli vojaki iz naše fare: – 38. Rinc Jožef, mož, star 37 let, Depaljavas, 14 od trdnjavsko-artilerijskega polka št. 4, Panzerung, je obolel začetkom novembra 1917 na italijanskem bojišču za hudo grižo. Prišel je v Beljak. Razvila se je v „Chronische Dissenterie. – 39. Končan Metod, fant, star 19 let, Sp. Domžale, 41 od gorsko-strelskega polka št. 2, tehnični oddelek, je obolel 15. avg. 1917 na soški fronti pri Špacapanih v vipavski dolini na zlatenici. Bolnica: Varaždin, Schönberg.

Ranjeni vojaki iz naše fare so dalje: – 104. Tomašič Janez, fant, star 42 let, Sp. Domžale, 3, od 27. domobr. pp. je bil ranjen na goriškem bojišču septembra 1915 od šrapnela v hrbet, glavo in desno nogo. Bolnica: Divača, Ljubljana. – 105. Klopčič Janez, fant, star 20 let, Studa 4, od   je bil julija 1917 na bojišču ustreljen v desno nogo. Morali so mu jo v bolnici odrezati. Prej pa je bil ranjen l. 1915 na doberdobski planoti od šrapnelovega drobca v levo nogo nad kolenom. – 106. Cerar Jakob, fant, star 19 let, Zg. Domžale 111, od 17. pp. je bil 11. mar. 1917 na tirolskem bojišču ranjen od granatnih drobcev v komolec leve roke. Bolnica: Dunaj.

Cesarica Cita srečno povila princa. – 10. marcija dop. ob 3/4 11. je cesarica Cita v Badenu pri Dunaju srečno povila princa. Ob 1. pop. je 101 strel naznanil Dunajčanom rojstvo cesarskega princa. To je po nad 50 letih, po rojstvu Rudolfovem, zopet dogodek te vrste v naši državi. V Domžalah so radi tega 11. marcija ves cerkveni zvonili in župnišče plapolale cesarske in slovenske zastave.

Tudi v Domžalah vzeli piščali iz orgelj. – 12. marcija pop. ob 4. je prišel k župniku v Domžalah Ivan Naraks, orglarski mojster iz Petrovč na Štajerskem, se predstavil kot imenovani odjemalec cinastih orgeljskih piščal za vojno ministerstvo in vprašal župnika, če so tudi pri domžalskih orgljah prospektne piščali iz cina. Ta sta na kor, kamor je takoj tudi cerkovnik prišel. Vse prospektne piščali, 23 po številu, od Principal 4' C – b so bile „tauglich“. Takoj jih je odvzel in skupaj zložil, luknje pa s papirjem zamašil pri orgljah. Nato so šli vsi trije k organistu Jakobu Kisu v trgovino, kjer je bilo vaganje. 24 kg so tehtale. V župnišču se je nato v 3 istopisih sestavil protokol [Ausbau-Beleg], ki ga je župnik podpisal in farno štampiljo nanj pritisnil. Ob 6. zv. je bila stvar končana. Mojster Naraks je po istem delu odšel naprej v Kob. Župnik pa je drugi dan, 13. marcija, piščali poslal na naslov „Lagerplatz des k. u. k. Kriegsministeriums in Wien, Matzleinsdorf“. Ausbau-Beleg in železniško potrdilo pa isti dan na „Lagerplatz des k. u. k.

Kriegsministeriums Wien, Margaretengürtel 3. Kamor za te pisali, po 15 K od teg, je došel v znesku

Poizvedovanje po naših pogrešanih vojakih. – 13. marcija je došel župniku od „centralnega poizvedovalnega mesta Ljubljana" [Rdeči Križ] odgovor na vseh 27 poizvedovalnih kart po pogrešanih vojakih, katere je on še avgusta, septembra in oktobra 1917 istemu odposlal. Z natančno opisanimi podatki je vprašal za sledeče: 1. Dimc Janez, Depaljavas 12; 2. Valter Jur, Depaljavas, 15; 3. Cotman Mihael, Zg. Domžale 114; 4. Vehovnik Mihael, Depaljavas, 19; 5. Bajt Janez, Depaljavas 19; 6. Dimc Avguštin, Depaljavas, 21; 7. Svetlin Pavel, Študa, 31; 8. Sklep Franc, Depaljavas, 27; 9. Cerar Peter, Študa, 6; 10. Bolta Mihael, Sp. Domžale, 1; 11. Kuth Karol, Sp. Domžale, 19; in za begunske: 12. Koljak Jožef, Št. Maver; 13. Germek Alojz, Šepulje pri Kobjiglavi; 14. Abram Ivan, Kobjaglava; 15. Belinger Ivan, Solkan; 16. Vižin Anton, Gorica; 17. Petelin Ivan, Gorjansko; 18. Kovačič Vincenc, Komen; 19. Kovačič Franc, Komen; 20. Mesar Ivan, Komen; 21. Orehek Ivan, Vrh; 22. Golob Justin, Mirna; 23. Lusbi Ivan, Ihan; 24. Susnik Martin, Dob; 25. Grčar Jakob, Št. Pavel [Mavenče] in za dva civilna interniranca begunska: 26. Kosmač Mihael, lesni trgovec v Gorici; 27. Kodrič Alojz, Gorica. – Uspeh tega poizvedovanja pa je bil zelo žalosten. Samo za Ivana Orehek [Vrh] je prišlo obvestilo, da se nahaja v Skobelew-u, gubernija Fergana in za begunca Vincenca Kovačič, da se nahaja v Konstantinograd, Kreis Militär Chef, gubernija Poltawa. – Za vseh drugih 25 pa je prišlo obvestilo: „Sedanje bivanje neznano!" Za vse te torej ni več upanja, da bi bili še pri življenju! Zato se jih v naslednjem prišteje številu mrtvih!

Devetinštiridesiti mrtev vojak iz naše fare: – je Kuth Karol, fant, star 21 let, Sp. Domžale 19, od 27. domobr. pešpolka 3. maš.-stotn. Zadnjič je pisal domov svojemu očetu, tukajšnjemu nadpoštarju 1. nov. 1914, Vojna pošta 48. Od tedaj ni bilo prav nobenega glasu več. Na vse strani se je poizvedovalo, a brez uspeha. Bil je na gališkem bojišču v Beskidih. Naj junak domovine počiva v miru!

Petdeseti mrtev vojak iz naše fare:- je Vrhovnik Mihael, oženjen, star 25 let, Kapljavas, 19 od c. kr. domobr. pešpolka št. 4, 3. stotn. Zadnjič je pisal iz bojišča 18. avg. 1914, Vojna pošta 48, Galicija. Bil je od Rusov ujet. Pisal je še 18. febr. 1915 iz ruskega ujetništva, a brez naznanila kraja. Od tedaj ni bilo od njega nobenega glasu več. Bil je šele eno leto poročen. Silno težko je zapustil ženo in hčerko. Je pač slutil, da ga ne bo več nazaj. Junaku domovine večni mir!

Enainpetdeseti mrtev vojak iz naše fare*):- je Bošt Janez, fant, star 31 let, Kapljavas, 19 od c. kr. domobr. pešpolka št. 19, 1. stotn. Bil je na goriškem bojišču. Zadnjič je pisal domov maja 1916, Vojna pošta 213. Od tedaj o njem ni bilo več glasu. Jasno je, da ne more biti več med živimi. Junaku domovine večni mir!

Dvainpetdeseti mrtev vojak iz naše fare:- je Kime Avguštin, fant, star 23 let, Kapljavas 21 od poljsko-lovskega bataljona št. 7, 1. stotn. Bil je ujet v Karpatih, Vojna pošta 73. Zadnjič je pisal 31. okt. 1915 iz ujetništva „Kriegsgefangenenlager in Totzkoe, Gouvern. Samara, Bat. No 1. Od tedaj pa ni bilo nobenega glasu več od njega. Junak domovine naj počiva v miru!

Triinpetdeseti mrtev vojak iz naše fare):**- je Lesar Peter, fant, star 25 let, Studa h. št. 6 od 27. domobr. pešpolka. Bil je 22. aprila 1915 od Rusov ujet v Karpatih. Zadnjič je pisal 2. aprila 1916 iz ujetništva „Troiski Artiljerijski Lagar pri Taškentu". Od tedaj ni več glasu o njem. Junaku domovine večni mir!

Štiriinpetdeseti mrtev vojak iz naše fare:- je Kime Janez, fant, star 46 let, Kapljavas h. št. 11 od c. kr. delavskega oddelka vodovodnega vodstva [K. u. K. Arbeiter-Abteilung der Wasser-Leitung in Cattaro]. Od 30. dec. 1916 materi ni došlo nobeno pismo več od njega, dasi je poprej redno vsakih 14 dni pisal. Vse poizvedovanje o njem je bilo popolnoma brez uspeha. Junaku domovine večni mir!

Udnina družbe sv. Mohorja.- 7. marcija se je poslala udnina za 161 rednih udov Družbe sv. Mohorja à 3 K v skupnem znesku 483 Kron.

---

*) Bošt Janez iz Kapljevasi, 19 se je maja 1918 zdrav vrnil iz ruskega ujetništva domov. Vendar eden!

**) Lesar Peter iz Stude, ki se je julija 1920 zdrav vrnil iz ruskega ujetništva domov!

Častništvo „Feldspital 119" se z veseljem spominja Domžal. — 16. marcija je prejel župnik dopisnico od vojaškega kurata Antona Vetenpal-a: „Carissime! Jetzt sind wir endlich etabliert. Es war aber eine echte Odyssee mit vielen Strapazen und Unannehmlichkeiten. Unser Leben jetzt ist ein Einsiedlerleben. Schlechte Wohnungen, Einsamkeit, Fliegerangriffe, lauter angenehme Dinge! Mit Freude denke ich an die kurze Domschaler Zeit. Nochmals wärmsten Dank für so viel Liebe und Entgegenkommen!" — 18. marcija je prejel od nadzdravnika Dr Havliček dopisnico: „Euer Hochwürden! Heute vor einer Woche sind wir an unseren neuen Standort gekommen. Die Reise hat lange gedauert und wir haben ordentlich bei Tag und Nacht gefroren. Wir sind alle gesund und gedenken schweren Herzens des schönen, unvergeßlichen Domžale!" — 20. marcija pa je prejel od „Offiziersmesse des Feldspitals 119. Feldpost 531" dopisnico: „17. III. 18. Anläßlich des Besuches des H. Dr Reinhold gedenken wir der schönen Domschaler Zeit und auch Ihrer. Sind schon etabliert und haben 160 Patienten. Herzliche Grüsse. Mnogo srčnih pozdravov! Dr Michal, Dr Reinhold, Anton Vetenpal Kurat, Srčni pozdravi! Dr Havliček, Dr Lindner, Dr Böhm, Md. Jul. Rößler, Rd. Kotař"

Župnik radi oddaje špeha ovaden pri glavarstvu. — 18. marcija zv. ob 6. je prišel k župniku v Domžalah aprovizacijski nadzornik Rajko od c. kr. okr. glavarstva v Kamniku in ga je vprašal, če je res on od tistih 150 kg prekajenega špeha, ki jih je prejel od deželnega odbora, dal kavarnarju Krizantu Landstätter — 40 kg, češ da je cela vrsta takih pritožb iz Domžal došla na glavarstvo v Kamnik, in da take pritožbe prihajajo še vedno. Župnik mu je odgovoril: „Pod svojo častno duhovsko besedo Vam izjavim, da nisem niti Landstätterju, niti kakemu drugemu kavarnarju niti trohico špeha oddal!" V dokaz tem besedam mu je župnik izročil natančen zapisnik vseh tistih, med katere je bilo tistih

258 Kg špeha nerazdeljenih, da ga je vzel seboj na glavarstvo. Drugi dan, 19. marcija, pa je župnik na shodu Marijine družbe žena to grdo obrekovanje, ki se je z neko neverjetno vstrajnostjo in zlobnostjo skozi mesece razširjalo ne le po fari, ampak daleč naokrog, krepko in ogorčeno zavrnil javno v cerkvi spred altarja! Dobrota je sirota!

Ujetniki iz Rusije na poti domov! – 5. marcija je prejela Katarina Kobilca iz Zg. Domžal od svojega ujetega sina pismo iz Przemysl-a z datumom 6. II. 18: „Ljuba mati! Naznanim Vam, da sem srečno prišel iz Rusije. Mislim, da v enem tednu pridem na dopust. Samo ne vem, kateri dan. Srčno bodite pozdravljeni vsi skupaj! Kmalu na svidenje! Valentin Kobilca." – Podobna obvestila so do 19. marcija domov poslali še naslednji naši ujetniki: Pavlin Janez, Štob; Kos Jernej, Študa; Zubelj Peter, Zg. Domžale; Marjan Janez, Sp. Domžale [z datumom 11/3 18 iz „K. u. k. Heimkehrlager in Kroslow, Feldpost 372"] Ile Janez, Študa; Pichler Andreas, Zg. Domžale iz Chelm-a. Ko utripajo sedaj srca prizadetih žena in mater v mislih: „Ali bo tudi naš prišel nazaj? Kakšen bo prišel?"

Zopet nered pri oddaji sladkorja v Domžalah. – V dnevih pred 17. marcijem so ljudje kar zaporedoma hodili k župniku in se mu pritoževali, da niso dobili sladkorja na nakaznice. Zato je župnik v nedeljo, 17. marcija, zjutraj javno iz prižnice prav ostro nastopil zoper ta nered in posvaril trgovce, da poskrbijo za redno oddajanje sladkorja, sicer bo zopet on ta nered takoj naznanil glavarstvu v Kamnik. Pomagalo je. Zopet so ga vsi dobili!

Po čem je plačala letos občina drva za šolo! – Za slovensko šolo v Domžalah se je porabilo letošnjo zimo 7 sežnjev drva. Ker jih je imel župan naprej naročene, plačati jih je moral sproti seženj po 200 K. Torej za sama drva – 1400 kron!

Po čem so sedaj mali pujski! – Čisto majhni, 6 tednov stari pujski se prodajajo sedaj tudi v Domžalah že po – 300 K eden!

Nakaznice za moko. – 21. in 22. marcija je občinski svetovalec Franc Kenčan zopet razdeljeval nakaznice za moko, ki se je istočasno dobila in sicer na osebo: pšenične moke za kuho kg 0·10 [!] à 66 h, pšenične moke za kruh kg 0·15 à 58 h, koruznega zdroba à kg 0·75 à 76 h, koruzne moke à kg 1·00 à 53 h, skupno torej 3 kg na osebo. To je bila moka za velikonočno potico l. 1918!! Ljudje pa so veseli, ker so se bali, da še tako ne bo!! Razdelilo se je 380 nakaznic za 1408 oseb. To je bila 29. razdelitev.

Nori sin kriv smrti svojega lastnega očeta. – 21. marcija sv. je v Zg. Domžalah, h. št. 74 nenaglama umrl 74 let stari Tirolec Anton Kleinlercher. Njegov sin Peter Kleinlercher, fant, star let, je bil že več let zmešan. Bil je že večkrat v norišnici. Ob gotovih časih je bil skoraj čisto pameten. Nihče bi ne bil verjel, da mu je kaj. Vsekako je bil tudi zelo sprijen. Posebno majhnim nedoraslim deklicam je bil zelo nevaren. Pred 4 leti je 2 svoji bližnji sosednici: Anico Janež, staro 7 let in Justino Rebolj, staro 7 let, posilil. Tudi sedaj je bil v blaznici na Studencu, od koder je pa pred 3 tedni pobegnil. Župan je dobil uradni ukaz, da ga morajo takoj poslati nazaj v blaznico. 21. marcija pop. ob ½5. je res prišel župan ponj. Peter pa je bil res divji. Kar z nožem je mahal okrog sebe. Več močnih mož je bilo okrog njega, da bi ga zvezali; a ga niso mogli. Dati so ga morali v prisilni jopič. Šele potem so ga mogli spraviti na voz in odpeljati. Tudi oče je pomagal. Hipno pa je v silnem razburjenju obnemogel in padel nezavesten na tla. Ali ga je zadela kap, ali pa mu je sin provzročil kaj hudega. Splošno so ljudje takoj rekli, da ga je sin z vso silo za vrat prijel, torej – zadavil! Župnik, ki je takoj prihitel, ga je dobil še umirajočega. Dal ga je v sv. olje. Še isti večer je umrl. Zapušča vdovo, rojeno Domžalko, 2 sina, ki sta pri vojakih, 2 hčeri v Ameriki, 1 v Essen na Nemškem in eno doma. Bil je dober človek. 43 let je delal v Ladstätterjevi tovarni.

Prvi ruski ujetnik Domžalec prišel domov! – 23. marcija, v soboto zj. ob ½5. je prišel iz ruskega ujetništva domov Janez Matjan, fant, žp. Domžale, 15. Peljal se je skozi Ljubljano v Polo. V Ljubljani je pa kar brez vsega dovoljenja peš pohitel domov. Saj ni videl doma in staršev od -27. julija 1914! Bil je v Ukrajini. 25. marcija zj. pa je že zopet odšel naprej v Polo. Veselje staršev in domačih je bilo ob takem svidenju nepopisno. To je šel glas po celi fari: „Mesarkov Johan je doma!"

Cerkveno darovanje 25. marcija – na praznik Marijinega Oznanenja je znašalo: zj. ob 6. K 223·70, ob 10. K 132·74, skupno K 356·44!

Novi sneg. – 26. marcija zjutraj je po mnogih prav lepih in gorkih pomladnih dneh začelo prav močno snežiti. Naenkrat je bilo vse belo.

Župnikovo delo 24. in 25. marcija. – 24. marcija, na Cvetno nedeljo so imeli zj. udje kat. izobr. in prosv. društva in vseh 3 Marijinih družb slovesno skupno sv. obhajilo. Do 600 je bilo obhajancev. V ta namen sta P. Oton iz Kamnika in župnik v soboto pop. spovedovala od 2. - 10. zv. in v nedeljo zj. V nedeljo pop. je imel župnik po križevem potu in litanijah dva pogreba, pri obeh kondukt od doma in malo uradovanje v posojilnici do 7. zv. Drugo jutro, na Marijino Oznanenje je bil čez 4. ure sam v spovednici. Zj. ob 6. je imel pridigo, ofer in sv. mašo z blagosl.; ob 10. pridigo, ofer in peto sv. mašo z 2 blagosl., pop. ob ½3. križev pot in pete litanije z 2 blagosl. in še shod dekliške Marijine družbe, za kar je imel isti dan po peti sv. maši dop. od ½12. - 12. tudi odborovo sejo dekliške Marijine družbe. Patra ta dan ni imel. Zanimivo je, koliko je stal [illegible] za Cvetno nedeljo! Patru pa dnevno delo 20 K, vozniku Petru Matjanu iz Stoba za vožnjo patra iz Kamnika 15 K, istemu za vožnjo patra nazaj v Kamnik 15 K, za 2½ litra vina à 6 K 15 K in za večerjo in kosilo 8 K, skupno 73 kron!!

Begunci odhajajo domov. – Meseca marcija so prav pridno odhajali begunci iz Domžal nazaj v svoje solnčne goriške kraje. Redno dobijo po en vagon na razpolago, da vanj spravijo svoje mobilije. Isti dan, ko vagon dobijo, zv. ob ½ 7. še tudi odidejo. Skoraj vsi pridejo pred odhodom k župniku po slovo. Z solznimi očmi se mu zahvaljujejo za skrb, ki jo je imel skozi ves čas zanje. Imeli so veliko trpeti. Mnogi ljudje jih niso mogli videti, češ da draginjo delajo! So res kupili vse, kar so dobili in za vsako ceno! A so morali, če so hoteli živeti! Srca ljudij so vsled vojske čisto zelo trda postala! Za Gregorja se je vrnilo domov vseh 6 rodbin, ki so bile tukaj, dasi imajo doma prav vse popolnoma porušeno in razdejano! Stanovali bodo v zasilnih lesenih barakah! In vendar komaj čakajo, da pridejo zopet domov! Prav posebno skrb za begunce je imel skozi ves čas obč. svetovalec Franc Konečem, ki jim je šel vedno zelo na roko pri prošnjah za vojaško in begunsko podporo, pri nakaznicah za moko, ceno meso! Ne tako pa župan Matej Janežič! Pri nakaznicah za petrolej in sladkor je begunce zelo odrival in zapostavljal!

Četrti Veliki Teden v svetovni vojski – so ljudje v Domžalah prav lepo preživeli. Župnik jim je na praznik Marijinega Oznanenja pop. na prižnici*) pomenljive obrede Velikega Tedna natančno razložil in jih je prosil, naj se posebno letos teh ganljivih obredov prav pridno udeležujejo in naj veliko molijo, vse te molitve pa darujejo za skorajšnji zaželjeni splošni mir. Pomagalo je. Na Veliki Četrtek zj. pri sv. maši je bila cerkev polna. Obhajancev je bilo med slovesno sv. mašo 355 ljudij. Pa tudi na Veliki Petek in Veliko Soboto zjutraj jih je bilo izredno veliko navzočih. Tudi k duhovnim molitvam zv. ob 6. jih je prišlo vse dni veliko. Na Veliki Petek zv. pri pridigi je bila cerkev čisto polna. Veliki Petek in Veliko Soboto se je skozi vse ure od zjutraj do večera zopet glasno molilo Najsvetejše, po posameznih vaseh. Vse ure so bile dobro obiskovane. Ko je na Veliko Soboto pop. župnik blagoslavljal velikonočno jagnje, je ljudi tolažil s tem, da jih je spominjal strašnih bojev, ki so se ravno v teh dneh vršili na

---

*) Ta dan je imel župnik shod dekliške Marijine družbe oznanjen. Dekleta pa so bile vsled „jugoslovanske deklaracijske agitacije" tako silno zoper župnika, da so mnoge rekle, da se bodo ostentativno iz shoda odstranile! To je župnik zvedel. Zato je imel ta govor kar javno iz prižnice, kot navadno krščanske nauke. In predno so se tiste dekleta zavedle, da je to družbin shod, je že ta shod minul! Njih načrt se jim je popolnoma izjalovil! Nasprotniki pa, ki so se že tega dekliškega nastopa zoper župnika veselili, so bili zopet razočarani!

Francoskem, dočim je pri nas vender mir in da na premnogih krajih naše države ljudje še kar lakote umirajo, dočim se pri nas to še vender ne godi, dasi je tudi pri nas pomanjkanje živil silno in izrekel trdno zaupanje, da se nas bo Bog vender usmilil in nam bo naklonil splošni mir. Premnogi so imeli samo koruzen kruh!

Procesija Vstajenja – na Veliko Soboto, ki je bila letos jako zgodaj, 30. marcija, se je ob prav lepem vremenu in mnogobrojni udeležbi ljudstva krasno izvršila. Dasi je bila za sveče kar največja tišava, je bil vender ves trg razsvetljen. Domžalska godba je izvrstno nastopila.

Potresna procesija – na Velikonočni Ponedeljek, 1. aprila, se je vršila ob zelo obilni udeležbi. Dočim je bilo vreme na Veliko Soboto prav lepo, je bilo na Veliko Nedeljo in Ponedeljek pusto in deževno. Tudi med procesijo je nekoliko rosilo. Vender se je procesija mogla izvršiti. Obe procesiji, Vstajenja in potresno, je vodil župnik. Prvo ob asistenci P. Konstantija in klerika fr. Ruperta iz Kamnika, drugo sam. Vojaštva tudi pri procesiji Vstajenja letos ni bilo, ker jih ob tem času ni bilo skoraj nič v Domžalah.

Župnik radi kupovanja živil za ljudstvo v nevarnosti. – Zelo zanimivo za poznejše čase, – kot karakteristična ilustracija razmer, v katerih sedaj, v dobi neomejenega gospodarstva raznih jednostkih central živino-, je to-le dogodek: Župnik je letos v januarju v največjem pomanjkanju delavstva sam osebno hodil po celi fari in tudi k župniku P. Janeu v Vodice in nakupil fižola, pšena in krompirja. Plačeval je seveda po taki ceni, za kakšno so mu ljudje sploh hoteli kaj prodati, torej nad maksimalno ceno! Po maksimalni ceni bi sploh nič ne bil dobil! A s tem se je v dveh rečeh pregrešil: 1. kupoval je živila, ki bi jih ne bil smel, ker so bila vsa ta živila zasežena od vlade za vojnožitni zavod in 2. jih je kupoval po višji kot maksimalni ceni! Zato je 25. V. 18 došel od glavarstva aprovizacijskemu odboru v Domžalah dopis, z naročilom, da natanko zabeleži, koliko raznovrstnih živil se je nabavilo. In sicer po posameznih vrstah, kakor pšeno, fižol i. t. d. Opozarja pa se, da po predpisih nabava živil, katera oskrbuje vlada, posameznim aprovizacijskim odborom ni dovoljena!" Nato je župnik naznanil, da se je od vladne podpore plačalo I. za fižol K 1307·–, krompir K 408·40, pšeno K 247·–, skupno K 1957·90, II. pa za fižol K 725·50 in za pšeno K 145·–, skupno K 870·50. In pa je prišel 18. marcija zv. ob 6. uradnik c. kr. okr. glavarstva v Kamniku aprovizacijski nadzornik Rajko k župniku in je hotel od njega imeti čisto natančen izkaz, po čim se je ljudem plačal kg fižola, pšena in krompirja. Župnik pa mu je odgovoril: „Zato hočete imeti tudi to natančno naznanilo od nas, da nas bote potem radi prekoračenja maksimalnih cen naznanili sodniji! Vprašajte kogarkoli v fari! Saj vsi vedo! A jaz Vam tega ne povem in ne zapišem!" Rajko pa je tedaj še natanko vedel, po čim smo mi kg od ljudij kupili in po čim kg prodali. Čisto prave cene je navedel takoj nato takrat župniku! A s temi cenami, ki jih je od ljudij zvedel, mu zadeve ni kazalo ovaditi sodišču! Vse drugače pa bi bilo, ko bi bil dobil od župnika lastnoročno naznanilo, oziroma potrdilo prekoračenja maksimalnih cen! A župnik mu ni šel na limanice!

Kako se je godilo v ruskem ujetništvu.– Janez Kosjan, fant, Sp. Domžale, 15, ki je prvi prišel iz ruskega ujetništva domov, je pripovedoval župniku sledeče: Ujet je bil od Rusov 7. sept. 1915 pri Tarnopolu. Z njim bilo je ujetih 120 mož. On je hotel zbežati. Z enim tovarišem sta pribežala v neko klet. Dva ruska konjenika sta jih pa dobila. Eden je hotel oba kar odglaviti. Drugemu pa sta se vender smilila. Ob ujetji je bil on od krogle ustreljen v bok. Krogla je obtičala v „cunder-ju" od šrapnela, ki ga je imel v žepu. Sicer bi bila prodrla v trebuh in bi bil mrtev!

Cel mesec so maširali. Bilo je ujetnikov z njim kot ena „robova družina" 1500, od katerih je pa bilo letos le še okrog 300 zdravih. Drugi so večinoma pomrli, ali prišli v bolnice. V Kijevu je bil 5 dni. Od tam je prišel v vas Lesnike, kjer so ostali 6 mesecev. Delali so okope in ceste popravljali. Hrana je bila zanič, obleke strgane, uši pa vse polno. Potem je prišel v Besarabijo v Andrušče. Delal je tri mesece cesto. Nato je prišel v Porodno, gubernija Kamenec, kjer je ostal zopet 3 mesece. Delal je pri graščaku na kmetiji, s stroji je oral in mlatil. Prišel je v Luck, tam ostal 8 mesecev in delal železnico. Potem je prišel v Antonovko, volinjska gubernija, kjer je 6 mesecev delal na „Štreki", potem pa v Olevsk iste gubernije, kjer je 4 mesece delal kode za „Švarmlinijo". Naposled je prišel kot strežnik v bolnico v Korosten, kjer je bil 4 mesece. 5. febr. 1918 pa je z 2 tovarišema ušel. Prav nič ni vedel, da je mirovno pogajanje. Med potjo je videl, kako so ruski vojaki poklali 16 nemških vojakov, ki so tudi hoteli zbežati. Prišel je do Brody, potem v Židov [2 dni], Levov in Zolkiev, kjer je bil 18 dni v karanteni, nazaj v Levov in v Kozlov, kjer je ostal 14 dni in se razušil. Od tam je prišel do domačega poveljstva v Gradcu [2 dni], nato takoj proti Ljubljani. Dvakrat prej je že skušal ubežati: maja in avg. 1917. Prvič prišel že skozi rusko Švarmlinijo. Zadnji „posten" pa ga je ustavil in zahteval 100 rubljev od njega, da ga pusti naprej. Ker jih ni imel, moral je nazaj v ujetništvo. Drugič so ga pa takoj zasačili. Sicer je bil še dosti zdrav. Le „kurjo slepoto" je imel trikrat. L. 1916 je bil slep 2 meseca, 1917 pa enkrat 5 tednov, potem pa 14 dni. Skozi ves čas ujetništva ni videl nobenega katoliškega duhovna, še pravoslavnih popov malo. Pisem iz Avstrije ni dobil nobenih, prav tako tudi nobenih knjig in časopisov!

Zvišanje duhovnikove kongrue. – Kar se je že dolgo želelo, se je letos marcija nad vse pričakovanje hitro izvršilo: povikšanje duhovske kongrue! Poslanska zbornica jo je z veliko večino sklenila, takoj nato tudi gosposka zbornica in neposredno pred veliko noč je postavo o zboljšanju kongrue potrdil cesar. Župnikova kongrua se je povišala za 800 K letno. Mesto dosedanjih petletnic po 100 K so se upeljale: pet triletnic à 200 K in pet štiriletnic à 200 K. Župnik v Domžalah je dobival doslej 4 petletnice à 100 K, skupno 400 K. Po novi postavi bo dobil sedaj 5 triletnic à 200 K in 2 štiriletnice à 200 K, ker ima še nad 23 službenih let, skupno torej 1400 K, torej 1000 K več kot doslej in še 800 K povišanja kongrue! Služba mu je torej zboljšana za 1800 K letno! Po vrhu vse mu bo plačevala vlada*), ker je ob ustanovitvi fare v Domžalah vkljub vsemu ustavljanju in upiranju vlade s svojim rekursom na c. kr. naučno ministerstvo na Dunaju isto prisilil k doplačilu kongruinega primankljeja in župnikovih petletnic. Sicer bi morali sedaj zopet farani sami zložiti kapital za to povišanje, za kar bi bilo potreba – 45.000 kron glavnice!! Poleg vsega na strani I 249 omenjenega prihranka ljudem je župnik s svojim tako srečno uspelim rekursom ob ustanovitvi fare prihranil tudi teh 45.000 kron faranom!!

Ruski ujetniki Domžalci prihajajo domov. – 2. Pichler Andrej, oženjen, Zg. Domžale 29, se je vrnil iz ruskega ujetništva v Domžale na Veliko soboto zj. ob 4. – 3. Kobilca Valentin, fant, Zg. Domžale , se je vrnil iz ruskega ujetništva isti dan 30. marcija, na Veliko soboto pop. v Domžale.

Begunček rojen v Domžalah. – 26. marcija je bila v Depaljivasi, h. št. 12 rojena Frančiška Melink, nezak. hči Frančiške Melink, šivilje, stare 24 let, begunke iz Pevme pri Gorici. Nezakonski oče otroku je Ivan Korsetič, zidar iz Kožbane v Brdih, sedaj pri vojakih.

Udnina bratovščine sv. Rešnjega Telesa. – Za l. 1918 se je v naši župniji nabralo 308 K udnine brat. sv. R. T. Vplačalo pa je 386 udov. Od te vsote se je poslalo 1. aprila bratovščini sv. R. Telesa v Ljubljano na naslov nje predsednika prelata Janeza Flisa 158 K, 150 K se je pa dalo skladu za povračilo celotnega dolga v Domžalah.

---

*) Prvikrat mu je vlada plačala to povišano kongruo 1. nov. 1918. Dočim je poprej prejemal mesečno od vlade po K 30·68, prejel je ta dan za en mesec K 230·69, torej sedemkratni prejšnji znesek!

Slovenska Katoliška Zveza. – 8. aprila se je na povabilo deželnega glavarja Dr Šušteršiča zbralo v njegovem uradu v deželnem dvoru v Ljubljani nad 200 njegovih zvestih somišljenikov, ki so navzlic vsej nečuveni gonji proti njemu vendar ostali neomajni. Samo duhovnikov je bilo do 100. Iz Domžal so bili navzoči: župana Matej Janežič in Janez Lime, občinska svetovalca Franc Končan in Karol Flerin in župnik*). Predsedoval je Dr Šušteršič. Soglasno in z velikim navdušenjem se je ustanovila Slovenska Katoliška Zveza. Predsednikom je bil izvoljen kanonik monsignor Dr Evgen Lampe, podpredsednikom kanonik Šiška in poslanec Dr Dermastija, v odbor pa več duhovnikov in odličnih mož iz cele dežele, med njimi iz Domžal oba Franc Končan in župnik Franc Jernik. Sklenila se je programatična izjava o položaju, „Katoliška majska deklaracija“, ki so jo vsi navzoči podpisali in je s podpisi izšla natisnjena v „Resnici“. Silno je učinkovala.

Ruski ujetniki Domžalci prihajajo domov. – 10. aprila je kot 4. ujetnik prišel domov Jernej Kos, Markuža iz Stude, 46 let star, oče 6 otrok. K vojakom je vstopil 15. dec. 1915 v Judenburg, kjer je bil 4 mesece, prišel v Salzburg v reservo, bil 3 mesece, nato pa odšel na rusko-poljsko bojišče, kjer je bil 1 mesec. Pri Kovelu je bil 25. julija 1916 ujet. Ves njegov bataljon – 17. pp. 2o. bataljon – je bil takrat ujet. Prišel je v Rovno [14 dni], nato pa v Luck, kjer je ostal ves čas, skoro 19 mesecev. Bil je pod rusko vojaško komando. 6 mesecev je bil pri mali „Feldbahn“, potem 9 mesecev pri pekarni in kuhinji [je vodo vozil], potem je pa z vojaškim vozom municijo vozil iz fronte v Luck. Z njim je bilo od 17. pp. še 52, Čehov in Slovakov pa nad 100. Proč je ušel 24. jan. 1918. Prišel 12 km daleč s 5 tovariši Slovenci. A so jih zasačili in jim ves denar vzeli. Morali so nazaj. Drugič pa je ušel 20. febr. letos z 19 Slovenci in 2 Čehoma. So že vedeli, da je mir. Prišli v Vladimir Volinjski [11 dni.], v Krakov [10 dni], nazaj v Vladimir [8 dni]. Nato je odšel v Lebring [8 dni], Judenburg [8 dni], od tam pa domov. Zdrav je bil ves čas. Od doma cel čas ni dobil nobenega sporočila. Godilo se mu je še dosti dobro. – 5. Kos Jernej, fant.

---

*) Liberalce je po Domžalah silno peklo, da so se tudi pri nas dobili neustrašeni možje, ki so se navzlic vsemu terorizmu tega shoda udeležili. Eden najbolj strupenih, Jesenik Jože iz Stoba 26, je, predno so se odpeljali, porogljivo govoril pa Stobu – peljali so se z vozom – „Hitro razobesiti zastave! Po „Resnico“ spredo!“

Mišjakov iz Stoba, je prišel domov   aprila.

Nakaznice za moko. – 15. in 16. aprila je obč. svetovalec Fr. Končan razdeljeval nakaznice za moko, ki se je istočasno dobila. Razdelil je 380 nakaznic za 1610 oseb. Na osebo se je dobilo: ovsenega riža kg 0·50 à 1 K, pšenične moke za kruh kg 1·00 à 50 h, koruzne moke kg 1·80 à 53 h in koruznega zdroba kg 0·75 à 76 h, skupno kg 4·05 na osebo. To je bila 30. razdelitev. V premnogih hišah še od Velike noči niso imeli prav nič kruha! Nihče sedaj več ne vpraša, kakšna je moka, ampak da je le sploh moka! [30. razd.]

Vsled vojske strašno preskušena rodbina. – 18. aprila je bila v Domžalah pokopana 36 let stara Frančiška Cerar, žena mehanika Alojza Cerar iz Zg. Domžal, h. št. 37, ki je kot podčastnik prostovoljnih strelcev že od maja 1915 v vojski. Umrla je 16. aprila v deželni bolnici v Ljubljani vsled srčne oslabelosti. Bila je noseča. Morala je biti operirana. Zdravniki so poklicali moža, ki je prišel iz laške fronte domov, da se bo pozdravila. V tem je pa ona umrla. Poleg moža je zapustila osem nedoraslih otrok, katerih najstarejša, Pavla, je stara 14 let! Prepeljali so jo v Domžale. Pri pogrebu je bila navzoča skoraj prav vsa fara. Vse je bilo v solzah. – Brat tega Alojza Cerar, Peter Cerar iz Sp. Domžal, je že l. 1915 padel na bojišču in zapustil šest nedoraslih otrok. – Drugi brat, Janez Cerar je prišel na bojišču ob nogo. Odrezali so mu jo. – Sestri njegovi, Mariji Bode iz Rodice je en sin Ivan, oženjen pri Navžarju v Ihanu, oče najmlajših otročičev, umrl vsled bolezni, dobljene na bojišču, drugi sin, sedmošolec Anton, pa je kot praporščak padel na rumunski fronti. – Bratranec umrle Frančiške Cerar, poštni uradnik Avgust Trojanšek iz Stoba h. št. 31, pa je kot nadporočnik padel na bojišču! Gorje vojske je nepopisno!

„Orden Rdečega Križa" se podeljuje Domžalam. – 20. aprila je došla županstvu v Domžalah častna diploma s sledečo vsebino: „Orden Rdečega Križa, Kranjsko. Od 30. aprila 1916 do 7. maja 1916. V spomin na dobrodelno sodelovanje v „Tednu Rdečega križa" se izreka najtoplejša zahvala slavnemu krajevnemu odboru v Domžalah. V Ljubljani, dne 1. junija 1916. Za osrednje vodstvo avstrijske družbe Rdečega križa: Predsednik Thun. Za deželno in gospojno društvo Rdečega križa za Kranjsko: Predsednik Del Cot. Predsednica Carla baronin Schwarz. Za glavni odbor Teden Rdečega križa Kranjsko: Predsednik Mathian." Župan je to diplomo prinesel župniku, češ, da se je on najbolj potrudil za tako lep uspeh Tedna Rdečega križa v Domžalah". Vsekako je to časten dokaz, da so Domžale spolnile svojo dolžnost.

Razdeljevanje masti [čiste] v Domžalah. - 24. aprila pop. od 1/2 2. - 1/2 8 zv. se je pri mesarju Karolu Florin v Stobu razdelilo 442 kg čiste masti. Aprovizacijski odbor v Domžalah je kupil to mast pri zadrugi v Šmarci, od katere je šel Berc pred tednom ponjo na Hrvaško v Karlovec. Prav lepa in dobra je bila. A tudi grozno draga! Aprovizacijski odbor jo je plačal na mestu v Šmarci kg po — K 54·60!! Ljudem pa jo je oddal s pomočjo vladne podpore 442·5 kg po 30 K kg, torej vsak kg za K 24·60 ceneje!! Razdelila se je ta mast med 442 rodbin, oziroma 909 oseb župnije Domžale, torej občin Domžale in Depaljavas. 17 prav revnih oseb pa jo je dobilo po en kg popolnoma zastonj. In sicer jo jim je plačala po 1/2 kg à 15 K Vincencijeva družba v Domžalah, ki je dala skupno 255 kron. 1/2 kg pa jim je bilo plačano iz vladne podpore v znesku 255 K še posebej. Skupno se je za to čisto mast doplačalo iz vladne podpore — 11.200 K +782·50 K = K 11.982·50!, to je enajsttisočindvesto kron!! Prav velika dobrota za ljudi! Po mast sta šla v Šmarco mesar Karol Florin in obč. svetovalec Franc Končan, mast je tehtala in razdeljevala mesarjeva žena Marija Florin, denar je prevzemal Franc Končan ml., sin obč. svetovalca, ki je bil ravno na dopustu, ljudi pa je klical in določal, koliko imajo dobiti, župnik. Dobile so rodbine z 1 in 2 osebama po 1 kg, s 3, 4, 5 osebami po 2 kg, s 6 in več osebami po 3 kg. To mast je glavarstvo dovolilo glede na to, ker je aprovizacijski odbor v Domžalah po župniku že 20. febr. na brzojavko glavarstva: „Brzojavite takoj, če in koliko čiste masti po približno 42 K kg želite", odtelegrafiral nazaj: „Aprovizacija v Domžalah naroči s tem 1000 kg čiste masti po približno 42 K kg." To naročilo pa se žal ni moglo izvršiti. Zanimivo je, da se je razdelitev te masti vršila ravno tisti dan, ko so bili v Ljubljani izredno hudi izgredi nastradanega ljudstva radi lakote in pomanjkanja vsakršnih živil.

Ruski ujetniki Domžalci prihajajo domov. - 22. aprila je kot 6. došel domov iz ruskega ujetništva Zle Janez, fant, star 32 let, Studa 22 od 27. domobr. pp. K vojakom je vstopil 27. jul. 1914. Prišel je v Gorico, 14. avg. odšel v Galicijo. 25. avg. je zbolel; na nogi je imel polno mehurjev od marša. Tudi je padel na nek vodnjak. 30. okt. je bil v bitki pri Novem Mjastu. Ob umikanju je vsled bolezni nog moral ostati v Premyslu 5. nov. Tri tedne je bil v bolnici. Potem pa je ostal pri trdnjavski obrambi Premysla. 18. marca 1915 se je udeležil izpada iz trdnjave, ki je trajal do 21. marca. 21. marca je zbolel na koleri. 22. marca zj. ob 8. je prišel v rusko ujetništvo na Werk 1/1, ko se je trdnjava morala podati. Z njim je prišlo v ujetništvo 70.000 vojakov in 47.000 civilistov, skupno 117.000 ljudij. Do 2. aprila so marširali do Brody. Od tam se je vozil po železnici skozi Kijev 18 dni v Turkestan v Azijo. Prišel je v Perovsky, en dan nazaj od Turkestana. Skupno jih je bilo 2000. V ogradih so stavili barake. 4 mesece je bil tam. Vročina je bila nesnosna. Bos ni mogel biti nikjer, je kar peklo po tleh. Ljudje, Turki, Čerkesi so bili dobri. Hrana je bila tudi dobra: zj. čaj, opoldne bela kaša, 1 funt mesa, zv. rižova juha. 13. jul. je zbolel na tifusu. Do 2. avg. so ga vsako uro po dnevi in po noči ribali z jesihom. Nek duhovn iz Premysla ga je dal v sv. olje. 10. avg. 1915 se je odpeljal v v Samarsko gubernijo, v Jezelag. Prišli h kmetom na delo. Orali in mlatili so. Tri tedne je bil neprenehoma na polju, ne eno noč ne pod streho. Noči bile hladne. Vstajali so zj. ob 2. Do 9. orali. Dobili za zajtrk čaj, vodo in kruh. Pop. ob 3. pa za kosilo kašo in krompir, neolupljen, zabeljeno s staro koštrunovo silno smrdečo mastjo. Zv. ob 10. zopet mrzla voda in kruh. Ljudje tu niso bili dobri do njih. 5. okt. prišel v Tocki Lager, kjer je bilo 16.000 Avstrijcev. Tu je bilo silno slabo. Po 20 jih je vsak dan umrlo za tifusom. Nesnažno, hrana slaba!

Od 15. okt. dalje se je 13 dni vozil po železnici do mesta Walk v Livlandiji. Bilo je tam 4000 naših v lagerju. Veliko bolnih na tifusu. Dva meseca je bil bolniški strežnik pri njih. 16. jan. 1916 šel na delo. Kritja „deckunge" so delali. Hudo so jih mučili. Kdor ni hotel delati, je moral po cel dan držati v „brotsaku" po 40 funtov peska, zraven njega stražnik. Večkrat je bil tepen za pljuča, da ga je 14 dni bolelo. Ljudje so jim bili dobri, ker je narod tam izobražen. Dve leti je bil tam, od Walka do Pernava. Delal mostove, ceste. Avg. in sept. 1916 je bil bolan na očeh. Pozneje se je s kropom oparil hudo na levo roko. Ušel je iz ujetništva z 200 drugimi, po 16 skupaj, 23. febr. 1918. Prvi dan so peš prehodili 30 km do Rujen. Drugi dan so prišli do nemških vojakov kolesarjev. 140 km so peš prehodili do Ligan, skozi Rigo do Mitau, kjer so bili dobro postreženi. 7. marca je prišel v Kowel [6 dni], v Chelm 3 tedne v kontumacu, nato pa v Lebring. 35 mesecev je bil v ujetništvu. Razun v Pernavskem, ko je bil previden, cel čas ni videl katoliškega duhovna. Daril iz Avstrije cel čas ni dobil nič, denarne pošiljatve od doma, dasi so mu večkrat poslali, nobene. Čehov, posebno pa Srbov ne pohvali. Z vso silo so priganjali Hrvate, da bi tudi oni vstopili v rusko armado, kot so sami. Oči so jim iztikali, prste proč rezali, v temnico v vodi jih zapirali, v Črno morje metali, ako tega niso hoteli storiti! Sam je bral 1917 pismo svojega tovariša četovodja Tomanoviča iz Karlovca, ki so ga tudi prisilili Srbi vstopiti v njihovo rusko armado, a jim je ušel!

God cesarice Cite – 27. aprila se je v Domžalah praznoval prav slovesno. Ob 8. uri je bila peta sv. maša z zahvalno pesmijo „Te Deum“ in cesarsko himno ob sklepu. Od vojaštva je sedaj tu še samo nadporočnik ingenir Jaroslav Foerster kot komandant „K. u. K. Holzbeschaffungsgruppe der Isa [Isonzoarmee] Detachement Domschale“ na Skokovi žagi, ki se je s 6 vojaki udeležil sv. maše. Udeležila se je tudi vsa šolska mladina, občinski zastop, orožništvo, obilno ljudstva. Raz zvonik in župnišče sta plapolali cesarski in slovenski zastavi. Pevski zbor je pel Gruberjevo mašo, Foersterjev graduale in Jungarellov „Ave Maria“.

Popolna sanacija Kitarskega društva v Domžalah – 13. sept. 1917 je izročil župnik kot predsednik Kitarskega društva v Domžalah ravnatelju zadružne centrale v Ljubljani osebno sledečo pismeno prošnjo: „Glavna zadružna centrala Ljubljana. Podpisano Kitarsko društvo v Domžalah si usoja z veliko prošnjo obrniti se na glavno zadružno centralo. Zadruga je takoj ob svojem začetku prišla v velik primanjkljaj – nad 20.000 Kron! In to popolnoma brez lastne krivde! Nekaterim je bil nastop te domače zadruge takoj spočetka nad vse neljub, ker so gledali v njej konkurenta. Zadrugo so hoteli uničiti tako, da so ji dajali popolnoma nepravih informacij in so jo bojkotirali. Ker pa je imela zadruga takoj ob začetku v par mesecih že do 1000 pletic, katerim je vse delo morala takoj plačati, a kalkulacije pravilne vsled povsem napačnih informacij ni bilo mogoče, je že pri tem nastal velik primanjkljaj. Tudi ni zadruga prvih par let prejela prav nobene podpore, ne državne, ne deželne! Vso škodo pri nerabnih kitah, ko so se pletice šele učile, vso škodo na pokvarjenem blagu je morala trpeti zadruga! Tako je koncem drugega upravnega leta znašal primanjkljaj že nad 20.000 K! K temu je pa prišel še deloma bojkot vseh naših izdelkov od strani tovarnarjev! Nad 50.000 kit je skozi vsa leta ležalo v naši zalogi, za katere je bilo treba vsa leta plačevati obresti od investiranega kapitala! Razen pa še obresti od prostnega primanjkljaja! Danes pa zadruga nima prav nič sit v zalogi! Prav vse je prodala! Tudi si je priborila popoln ugled pri prvih svetovnih tvrdkah: tovarnah in veletrgovcih sit! Obstanek ji je zasiguran! Prav zato pa v mirni zavesti, da si je zadruga preko vseh uprav ogromnih težav priborila obstanek in ugled, prav lepo prosimo, da se blagovoli sanirati njen prostni primanjkljaj, ki znaša sedaj 25.000 kron! Pripomni se le še, da ta zadeva ni prav nič tajnega, ampak je bila že opetovano razložena in z vsemi tozadevnimi računi in dokazili pojasnjena vsem kompetentnim oblastim: Zadružni zvezi in nje predsedniku osebno, obrtno-pospeševalnemu zavodu v Ljubljani in njega ravnatelju osebno, deželnemu odboru v Ljubljani, c. kr. obrtno-pospeševalnemu uradu na Dunaju, c. kr. ministerstvu. Podpore, ki jih je zadruga dobila, so bile pač važen prispevek k tekočim izdatkom zadruge, pred vsem za plačilo vsakoletnih obresti od prostnega primanjkljaja in velikega v neprodanih sitah skozi leta investiranega kapitala, dolga samega pa niso mogle pokriti! Sedaj pa, ko je prav vsa zaloga razprodana, smatra zadruga zdaj primeren trenutek, da nastopi z udano prošnjo za popolno sanacijo! Domžale, dne 11. sept. 1917 Za: Sitarsko društvo v Domžalah, reg. zadruga z om. z. Fr. Jernik." – 25. aprila je uradnik Zadružne centrale Pelc osebno rekel v Ljubljani tajniku naše posojilnice Fr. Končanu: „Le povejte župniku g. Jerniku, da je sanacija sitarske zadruge že izvedena! Odbor centrale je zanjo dovolil vseh 25.000 kron!" – 11. junija pa je došel od Zadružne centrale sledeči dopis: „Titl. Sitarsko društvo v Domžalah. Uljudno Vam sporočamo, da je načelstvo v svoji seji sklenilo, da se Vam da K 25.000·– v svrho sanacije, to pa pod pogojem, da da zadruga izjavo, v kateri se obveže, da ne bo 10 let od Zadružne centrale odstopila. Za slučaj, da bi pa prej odstopila, mora povrniti znesek, kateri bi odpadel na leta, kolikor bi prej odstopila. Blagovolite tedaj oskrbeti to izjavo in nam jo pravilno podpisano dopošljite, nakar bomo zadevo takoj uredili in Vam ta znesek v tekočem računu odpisali." – Še isti dan je bila ta izjava jim poslana. 25. junija pa je Zadružna centrala teh 25.000 K posojilnici v Domžalah v tekočem računu nakazala! S tem je ta zadeva rešena in Sitarsko društvo na trdnih nogah! Hvala Bogu!

Občni zbor hranilnice in posojilnice v Domžalah. – 25. aprila je imela tukajšnja posojilnica svoj občni zbor za XX. upravno leto 1917. Prejemkov je imela K 537.887·83, izdatkov K 519.323·25, prometa K 1,057.211·11. Hranilnih vlog je bilo vloženo K 162.548·06, vzdignjeno K 103.292·58, danih posojil K 7883·25, vrnjenih K 56069·40. Pri Zadružni centrali naloženega denarja K 61.617 – V tem letu je torej posojilnica poplačala ves dolg, ki ga je imela pri Zvezi, kakor tudi pri posojilnicah in prišla še do tolike svote svojega razpoložljivega denarja. V vseh 20 letih svojega obstanka doslej še nikdar ni imela niti vinarja naloženega denarja! Čistega dobička je imela K 3332·25, ki se je ves pripisal rezervnemu zakladu, ki znaša sedaj že K 22.924·25. Ob 20letnici stoji torej posojilnica sedaj na svojih lastnih trdnih tleh!

Ponesrečeni štrajk v tovarni Krizanta Ladstätter. – 11. aprila, v četrtek so slamnikarske šivalke v Krizantovi tovarni zahtevale večji zaslužek. 10% jim je tovarnar hotel zboljšati, s čimur pa niso bile zadovoljne. Pustile so delo, odšle iz tovarne in začele „štrajkati". Posledice vednega „jugoslovanskega" hujskanja pa so se ob tej priliki posebno hudo pokazale. Ker je župnik skozi ves čas odločno vztrajal na strani Dr Šusteršiča, a so tudi domžalske delavke ravno proti temu gospodu bile nahujskane, so bile tudi na župnika hude. Izrekle so torej, da župnik sedaj pri tem štrajku ne sme nič posredovati, da jim je bilo njegovo posredovanje pri zadnjem štrajku 1916 celo v škodo, ker da bi bile same več dosegle!! Da, celo vsakovrstne pristno socijaldemokraške besede so se slišale ob tej priliki, kakor „duhovna ni treba nič plisu", „duhoven je le za zadnjo uro dober!"*) Tudi so si kar same izbrale ob tej priliki svoje lastne zaupnice in se niso brigale za zaupnice strokovnega odseka. Pri takem položaju župnik seveda ni mogel nič posredovati, tem manj, ker so zahtevale kar po 50, celo 100% zboljšanja in je bilo jasno, da je povoljen uspeh sedaj, ob koncu sezone, popolnoma izključen! Poslovodja tovarne, Benedikt Nieder, je bil dvakrat, 19. in 23. aprila pri županu. Rad bi bil videl, da bi bil župan dekleta kako nagovoril, da naj zopet gredo na delo. Župan pa mu je pojasnil, zakaj sedaj na noben način ne poseže nič vmes. Dekleta pa so ves čas govorile, da bo neki poslanec prišel v Domžale in se bo zanje potegnil. Pa ni bilo nič! Ker je stvar le tako visela, je župan 5. maja na shodu dekliške Marijine družbe*) govoril o „Štrajkih v Domžalah". Pojasnil je, kako silno nevarni so štrajki, kako pa sta se ravno vsled njegovega, županovega posredovanja, katero je bilo izključno le v korist delavstvu in za župana samega zelo nevarno, štrajka l. 1907 in 1916 za delavstvo povsem ugodno izvršila in kakšne napake so dekleta sedaj pri tem štrajku napravile. Največja je bila ta, da potem ko so 11. aprila, v četrtek začele štrajkati, so 13. aprila, v soboto pop. vse zopet šle nazaj v tovarno po svoj tedenski zaslužek. Tovarnar pa jim je tedaj s tedenskim zaslužkom izplačal tudi vso dividendo in ves med letom notri pridržani denar, kakor je to storil vsako leto ob sklepu sezone. Ker so ta denar sprejele in s tem bile od tovarnarja z lastno vednostjo popolnoma izplačane, je v tistem hipu tovarnar faktično zaključil sezono! V resnici torej sedaj v Domžalah ni nobenega štrajka! Glede na to županovo interpretacijo je drugi dan, 6. maja, tovarnar Ladstätter zopet poklical nekaj šivalk v tovarno na delo, ki so seveda z velikim veseljem šle nazaj v tovarno, ker so tega komaj čakale. Tako je zopet župan „rešil situacijo!" Dekleta pa so spoznale, da kujskanje res ni prida!

---

*) Namen štrajka je jasno razodela liberalna „Domovina" z dne 20.IV, ki je pisala: „Naša jugoslovanska socijalna demokracija bi že davno morala poseči tu vmes in organizirati delavstvo v Domžalah! A ona se ne briga nič za Domžale, kot župnik Šusteršičijanec Fr. Bernik, ki prekipeva sladkih besedi za svoje farane, v materijelnem oziru pa ne stori ničesar!" Zaenkrat se je ta načrt še ponesrečil!

Prvi maj v Domžalah. – Za 1. maj so se posebno Tirolci v Domžalah zelo bali demonstracij. Že itak je vsled „jugoslovanskega" gibanja vsa slovenska javnost izredno ogorčena zoper Nemce. K temu pa je razburjenje v Domžalah prav v teh dneh še povečal štrajk v Ladstätterjevi tovarni. 30. aprila pop. sta prišla k županu orožn. stražmojster Kaklasa in orožn. stražmojster Radić in mu povedala, da je glavarstvo v Kamniku zelo v skrbeh, kaj

---

*) Navzlic vsemu napram nemčevanimu terorizmu se župan ni dal prav nič omajati. Javno je na shodu dekliške Marijine družbe začel z vsem poudarkom: „Jaz sem in ostanem odločen pristaš Slovenske Kmečke Stranke, naročnik in razširjevalec „Resnice", navdušen zagovornik Dr. Šusteršiča in njegovih idej."

„bo jutri v Domžalah". Župnik jima odgovori, da mu o katerih nameravanih demonstracijah za 1. maj tukaj ni prav nič znanega in da je prepričan, da ne bo nikakega nereda v Domžalah, vendar pa da bo radi varnosti zjutraj pri šmarnicah ljudi opomnil, da naj bodo popolnoma mirni. Tako je tudi storil. Po sv. maši pa ga je že čakal v župnišču komisar Kette iz Kamnika, ki je prišel v glavarjevem imenu sem nadzirat demonstrante. Tudi nekaj orožnikov več je bilo ta dan tukaj! A vse brez potrebe. Bil je najlepši red, najmanjšega nemira ni bilo!

Mesne nakaznice v Domžalah. – 4. maja so se po obč. svetovalcu Fr. Končanu razdelile mesne nakaznice za meso pri treh domžalskih mesarjih in sicer za sledeče občine: Domžale, Depaljavas, Dob, Dol, Dolsko, Ihan, Podrečje, Moravče, Trzin. Za vse te občine se je razdelilo 700 nakaznic za mesečni kontingent mesa 1440 kg, torej tedensko 335 kg. Mesa dobijo za cel teden: rodbine z 1, 2 osebami kg 0·25, 3, 4 osebami kg 0·50, 5, 6 osebami kg 0·75, 7, 8 osebami kg 1·00, 9–12 osebami kg 1·25, čez 12 oseb za vsako osebo po 10 dg več. Meso se dobi vsako soboto. Res ga je malo, a vsaj to je gotovo. Mnogi sedaj po cel mesec niso dobili nič mesa. Ob 4. zj. so hodili ob sobotah čakat pred mesnice! Ob 7. je začel mesar dajati meso. Hipno je bilo vse razdeljeno. Navzlic vsemu večurnemu čakanju so morali mnogi prazni oditi. Nadzornik Rojko iz Kamnika je zadnje sobote sam prihajal sem in nadziral to razdeljevanje mesa. Tudi on se je hitro prepričal, da brez mesnih nakaznic ni mogoče reda!

Konjsko meso jedo v Domžalah. – Kušmanc Anton, Sp. Domžale, h. št. 8, že skozi dalje časa prodaja konjsko meso v Domžalah! Kjer dobi katerega konja, če tudi napol crknjenega, ga zakolje. Meso prodaja po 2 K kg. Nič mu ne ostane! Poštna Meta, ki gospodinji pri Francu Janeš-u v Zg. Domžalah, 92, je pripovedovala župniku, da večkrat in prav radi jedo pri njih konjsko meso! O tempora!

Razdeljevanje krompirja. – 7. maja zj. se je župnik vračal od od obhajila, ko sreča Jožeta Kerin iz Zg. Domžal. Nesel je v predpasniku malo krompirja. Župnik ga vpraša, če bi mogel za aprovizacijo mu preskrbeti kaj krompirja za katerokoli ceno. Par ur pozneje že pripelje ta Jože k župniku Jožeta Ves iz Rodice, ki mu pove, da on takoj lahko preskrbi 1600 kg krompirja po – 2 K 10 h kg!!! Takoj sta se pobotala za to svoto! Pop. ob 2. je bil krompir že v Društvenem Domu, 1685 kg. 193 kg ga je bilo še od prej, 97 kg ga je kupil župnik od Rozalije Cerar v Sp. Domžalah, 8, in 112 kg ga je še potem pripeljal Jože Ves. Skupno ga je bilo 2087 kg. 8. maja, v sredo dop. pred Vnebohodom se je ta krompir razdelil v Društvenem Domu, v dvorani, ki se je ta dan prvič rabila, odkar so šli ranjenci iz nje. Krompir se je oddajal ljudem po znižani ceni 1 K kg! Ostalo pa se je doplačalo iz vladne podpore. Razdeljevale in tehtale so krompir Marica Šimon, Antonija Končan, Frančiška Zatnikar in Valentina Mlakar, blagajnik je bil France Končan, ljudi pa je klical, točno po vaseh in hišnih številkah, župnik. Dobili so ga po 2 kg na osebo, kjer pa je bila le ena oseba v rodbini, pa 3 kg. Dobilo ga je 247 rodbin, oziroma 1002 oseb! Za krompir se je plačalo K 3993·70, prejelo K 2043·–, doplačalo torej iz vladne podpore K 1950·70.

Rojstni dan cesarice Cite 9. maja, na Vnebohod, dop. ob 10. je bila v Domžalah peta sv. maša z zahvalno pesmijo „Te Deum", katere se je udeležil od vojaštva edini tu sedaj še bivajoči častnik nadporočnik Jaroslav Foerster s 6 vojaki, starešinstvo, občinski zastopniki, šolska mladina z zastavo in učiteljstvom, polna cerkev ljudstva. V pridigi je župnik slavil cesarico Cito kot prelep zgled trdne vere in življenja po veri. Cerkveni pevski zbor je prav dobro pel Berger-jevo „Missa solemnis", graduale „Ascendit" sl. A. Foerster in pri offertoriju kot vloga „Ave Maria", zložil za mešan zbor župnik France Bernik. Raz zvonik, župnišče, Društveni Dom, šolo so vihrale cesarske in slovenske zastave.

C. kr. deželni prehranjevalni nadzornik v Domžalah. – 13. maja dop. od 9.–12. ure se je v posojilniški sobi Društvenega Doma vršila zanimiva seja glede preživljanskih razmer v občini Domžale. Sklical in vodil jo je c. kr. deželni prehranjevalni nadzornik za Kranjsko, oberstlajtnant Wimmer. Udeležili so se je: župan Janežič, nadučitelj Kalasch, župnik Jernik, Franc Končan, 5 Tirolcev [Alois Ladstätter, Thomas Ladstätter, Jakob Steiner, Anton Kleinlercher in Winder Peter] ki so se temu nadzorniku radi prehranjevalnih razmer v Domžalah po Alois-u Ladstätter pritožili in radi česar je do te seje prišlo. Župnik je čisto naravnost in brez vseh ozirov vpričo vseh nadzorniku pojasnil, kako po mačehovsko postopa vojnožitni zavod v Ljubljani z Domžalami skozi ves čas, posebno glede moke in krompirja! Dobi se od vojnožitnega zavoda skoraj nič! Če se pa hoče za ubogo ljudstvo kaj na lastno roko preskrbeti, je človek takoj s paragrafi navskriž. Tako stoji župnik, ki je to že večkrat storil, z eno nogo skoraj vedno „v kajhi". Podpolkovnik Wimmer je obljubil, da bo nam šel na roko, kar bo mogel. Župnik ga je tudi prosil, da se nam čim preje izplača državna podpora za živila, ker smo za mast in krompir že sedaj na račun te podpore že za 7000 K zadolžili! Nadzornik Rojko iz Kamnika, ki je bil tudi navzoč, je obljubil, da se nam bo ta vsota čim preje izplačala. Zanimivo je bilo, da je podpolkovnik kot vladni organ pri seji rekel, da naj stroge vladne odredbe glede prehrane interpretiramo ne „strogo", ampak tako, da si res kaj živil preskrbimo!"

Kanonična dekanijska visitacija v Domžalah. – 14. maja je opravil v Domžalah kamniški dekan kanonik Ivan Lavrenčič kanonično visitacijo. Ob 7. zj. je imel sv. mašo, katere se je udeležila šolska mladina z zastavo in učiteljstvom in Marijine družbe. Ob sklepu je bil blagoslov po rimskem obredu. Po sv. maši je imel pridigo za Marijine družbe. V prisrčnih besedah je priporočal družbenicam, da posnemajo Marijo v ljubezni, čistosti, ponižnosti. Sledile so molitve za rajne v cerkvi in na pokopališču. Od 3/4 9 – 1/2 12 je bilo izpraševanje šolskih otrok iz krščanskega nauka najprej v slovenski, potem v nemški šoli. Izvrstno so odgovarjali. Dekan je bil zelo zadovoljen v obeh šolah. Ganljivo je bilo, ko je v vsakem razredu župnik pozval otroke, da naj tisti, ki nimajo nič kruha doma, vstanejo. Vstali so s prav majhno izjemo skoraj – vsi! Po kosilu pop. ob 3/4 2 se je dekan odpeljal v Trzin. Visitacija se je prav srečno izvršila.

Domžalski častni občan postal feldmaršallajtnant. – 14. maja poroča „Reichspost" pod naslovom „Die Maibeförderung im Heere", da je cesar imenoval Gustava Globočnik pl. Vojka, ki je bil doslej generalmajor, za feldmaršallajtnanta! Kaj velika čast za Slovence in tudi za Domžale!

Razdeljevanje krompirja. – 18. maja, na binkoštno soboto, se je v Društvenem domu dop. od 9.–½ 11. zopet razdeljeval krompir. Letošnji binkoštni prazniki bi bili namreč kmalu prav žalostni. Mesto moke, ki jo je vsa fara tako silno težko čakala, je došlo 15. maja od oberstlajtnanta Wiener sledeče pismo: „K. k. Amt für Volksernährung Ernährungsinspektor in Laibach, am 13. Mai 1918. Wirtschaftsrat in Domschale. Ich habe sogleich nach meiner Rückkehr bei der Kriegsgetreideverkehrsanstalt bezüglich der ausständigen Mehlquote interveniert und die Auskunft erhalten, daß dieselbe gegenwärtig über kein Mehl verfüge. Jedoch wurde mir zugesagt, daß die restliche Mehlquote Mai sofort angeschoben werde, falls Mehl einlangt und daß dies noch in diesem Monate zu gewärtigen sei. Wiener Obstl." Ljudje bi bili torej kmalu o praznikih brez – vsake jedi! V naglici sta torej obč. svetovalec Franc Končan in župnik zopet preskrbela 2650 kg krompirja. 1634 kg ga je dobil zopet Jožef Nes iz Rodice po K 1·20 kg [820 kg] in po 1 K 10 h ostalo, 1016 kg pa sta ga po Frančiški Vidmar iz Sp. Domžal, 46 dobila – kg po 1 K – od nekega posestnika iz Krašnje. Pripeljal ga je ravno na binkoštno soboto zjutraj. Da bi imeli ljudje vsaj nekaj jesti o praznikih, se je ta krompir takoj 18. maja razdelil, po 1 kg na osebo, samski pa po 3 kg. Plačali so ljudje zopet kg po eno K, primanjkljaj pa se je doplačal iz vladne podpore. Razdeljevale so Marica Šmon, Antonija Končan, Frančiška Zabnikar in Valentina Mlakar, blagajnik je bil Franc Končan, ljudi pa je klical župnik. Krompirja se je razdelilo 2098 kg med 244 rodbin oziroma 1032 oseb. Ostanek se je prihranil za novo razdelitev. Za krompir se je plačalo K 4428·10, prejelo se je K 2060·–, iz vladne podpore se je torej doplačalo K 2368·10. Krompir se od nas v Ljubljano prodaja sedaj še po 3,4 K kg.

Koliko beguncev je sedaj še v Domžalah. – 18. maja je bilo vseh beguncev v občini Domžale še 40 rodbin s 151 člani in v občini Depaljavas 1 rodbini s 14 člani, skupaj 41 rodbin s 165 člani. Še jih je precej, dasi jih je že veliko odšlo domov.

Župnik od cesarja odlikovan. – 23. maja je došel župniku sledeči dopis: „Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, dne 22. maja 1918. Št. 1896. Prečastitemu gospodu Francu Bernik, duh. svetniku in župniku v Domžalah. V prilogi se Vam pošilja od c. in kr. voj. poveljstva v Gradcu semkaj poslani zlati zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje hkrati z dotičnim dekretom. Obenem je priložen stanovski izkaz, ki ga blagovolite izpolniti in semkaj poslati. Generalni vikar: Klis“ m. p.

Dekret se glasi: Z. 1151 – 1918.

Seine Majestät
Der Kaiser von Oesterreich
König von Böhmen u. s. w.
und Apostolische König von Ungarn
haben mit Allerhöchster Entschließung
vom 23. März 1918
dem röm. kath. Pfarrer
Franz Bernik
in Domschale,
in Anerkennung vorzüglicher und aufopferungsvoller Leistungen im Kriege,
das Goldene Verdienstkreuz mit der Krone
am Bande der Tapferkeitsmedaille
Allergnädigst zu verleihen geruht.
Was hiermit beurkundet wird.
Wien, am 1. April 1918.
Von Seiner k. u. k. Apostolischen Majestät
Obersthofmeisteramt.

To cesarsko odlikovanje je naklonilo župniku poveljstvo tu v Domžalah nastanjenega „k. u. k. Feldspital 119“, pri katerem je on skozi nad 9 mesecev prostovoljno in popolnoma brezplačno v splošno zadovoljnost izvrševal vse opravilo vojaškega kurata. Že 17. avg. 1917 mu je štabni zdravnik Dr Stöhr osebno povedal, da bo prejel zlati zaslužni križec s krono, ko mu je pri cesarskem banketu izrekel vpričo vseh častnikov zahvalo za njegovo delovanje. Ker je bil župnik že prej pri „k. u. k. Feldmarodenhaus 1/15“ tudi 13 mesecev prostovoljno in brezplačno kurat, je torej samo med ranjenci nad 22 mesecev sam oskrboval vse dušno pastirstvo in s tem – ker ima vojaški kurat najmanj 500 K mesečne plače – prihranil državi nad 11000 K! Spočetka, od 25. okt. 1914 do 13. maja 1915, torej nad 6½ mesecev pa je oskrboval dušno pastirstvo pri v Domžalah nastanjenem vojaštvu 97. pešpolka, kakor tudi pozneje skozi ves čas vojske, posebno za časa bivanja generala Globočnika in oberstlajtnanta Schandy-ja v Domžalah, skozi 3 mesece! Skupno je imel tudi z drugim vojaštvom, ne samo z ranjenci, prav mnogo posla. Mislil pa ni pri vsem tem obilnem delu, katero je izvrševal prav rad in z velikim veseljem, mislil, da bo to delo našlo tako odlično priznanje. Naj bo tudi to odlikovanje le v večjo čast božjo!

Nakaznice za moko. – 23. maja, ko že skoraj prav nikjer niso imeli kruha v Domžalah, in to že skozi več tednov, so se po obč. svetovalcu Fr. Končanu razdelile nakaznice za moko, ki se je isti dan dobila in sicer na osebo samo kg 1·50 koruzne moke à 58 h in koruznega zdroba kg 0·50 à 76 h, torej po 2 kg [!] na osebo. Razdelilo se je 379 nakaznic za 1637 oseb. [31. razdelitev].

Dar za „Vojaške domove“. – 23. maja je poslal župni urad odboru za „Vojaške domove“ Ljubljana, Deželni dvorec kot „zahvalni dar dežele Kranjske za rešitev cesarja“ zbirko 360 K in kot dar Hranilnice in posojilnice v Domžalah še posebej 100 K. Župna cerkev je z zbirko v cerkvi k tej vsoti prispevala s 50 K.

Poizvedovanje Domžalke po svoji materi potom Vatikana! - 12. maja je prejel župnik od Knezoškofa Dr Jeglič-a sledeče pismo: „Iz Vatikana sem dobil list, naj sporočim, kako se počuti Marija Kanič iz Domžal in kako se ji godi? Za to potom poprašuje za njo njena hči Frančiška Gilletti. Izvolite čim prej odgovoriti." To je bilo drugo njeno poizvedovanje potom sv. Stolice. Zanimivo!

Prvo sv. Obhajilo nemških šolarjev. - 12. maja, na kvaterno nedeljo, je med nemško službo božjo ob 1/2 9. pristopilo 6 nemških otrok k I. sv. Obhajilu.

Deželni odbor daroval 425 K za obuvo šolski mladini. - 20. maja je došel župniku kot odgovor na njegovo prošnjo z dne 4. IX. 17 sledeči dopis: „Častiti župni urad se obvešča, da mu bo poslala, tukajšnja deželna blagajna v povračilo stroškov za 25 parov čevljev z lesenimi podplati za ondotne šoloobvezne otroke podporo v znesku 425 kron. Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani, dne 11. maja 1918 Deželni glavar: Šušteršič."

Nepričakovano, ganljivo snidenje - se je vršilo 25. maja zv. v domžalskem župnišču. Župnikove služkinje brat, Alojz Gredar, zemljak in posestnik mlina v Moravčah, je 15. maja 1915 vstopil k vojakom, sept. 1915 je prišel v rusko ujetništvo. Skozi cel čas ni od njega došlo prav nobeno pismo, nikako obvestilo. Pač pa je nek njegov znanec iz Peč pisal in pozneje tudi osebno povedal sestram, da je on sam videl, da je bil v trebuh ustreljen in da je čisto gotovo, da je mrtev. Tudi uradno je bilo potrjeno, da je mrtev. V Moravčah so že opravili črne maše zanj. Tudi domžalski župnik je že maševal zanj kot za mrtvega. Nebroj solza so že dobre sestre potočile zanj. Saj je bil to njih edini brat. 25. maja zv. ob 8. pa je čisto nepričakovano stopil čisto zdrav v domžalsko župnišče pred svojo sestro brez vsakega poprejšnjega kakršnegakoli obvestila. Ubežal je domov iz ruskega ujetništva iz Ukrajine. To je bilo svidenje! Tudi on ni dobil cel čas od doma nobenega sporočila!

Procesija sv. Rešnjega Telesa. - 30. majnika, na praznik sv. R. Telesa, se je procesija prav srečno izvršila, dasi je bilo vreme zelo dvomljivo. Burja je prav močno vlekla in nebo je bilo zelo oblačno. Vendar se je vzdržalo. Procesijo je vodil župnik ob asistenci P. Evstahija in enega klerika. Od vojaštva se je je udeležil edini še tu bivajoči častnik nadporočnik ing. Jaroslav Forster. Domžalska godba je pod vodstvom Janeza Cerar prav dobro igrala. Red je bil vzoren. Sveč tudi letos niso imeli. Darovali pa so zanje - 556 kron!

Šmarnice - so se letos vršile ob prav številni udeležbi vsak dan - radi „poletnega" časa, ki se je 15. aprila pričel - ob 1/2 7. Brale so se Dr. Jeršetove šmarnice o lavretanskih litanijah, ki so ljudem prav dopadle.

Domžalski ujetniki se vračajo iz Rusije. - Dalje so se vrnili še: 7. Bojc Janez, fant, Depaljavas, 19. - 8. Jerčina Karol, učitelj v Domžalah. - 9. Pevec Janez, fant, Stob, 55. - 10. Pavlin Janez, mož, Stob 39, prišel 13. maja iz Besarabije. - 11. Vidmar Franc, oženjen, Sp. Domžale, 46. - 12. Prelovšek Miha, oženjen, Depaljavas, 15.

Kako se je godilo v ruskem ujetništvu. - Prelovšek Miha, oženjen, Depaljavas, 15 od črnovojn. artilerije 4/3 je k vojakom ustopil 27. VII. 14, bil 12 dni v Ljubljani, nato pa je takoj prišel v Přemysl. Strašno se jim je godilo zadnje dni pred predajo. Konjsko meso, miši, podgane, vse so pojedli. Bili so že kot sence, brez moči. 22. III. 15 zj. ob p. 5-6 so spustili utrdbe v zrak, ker je bilo grozno. Nato so še vse puške raztolkli in v ogenj pometali. Kot ujetniki so po 9 dneh marša prišli v Sokal. Tu so sedli na vlak in se 22 dni in noči vozili v Turkestan. On je prišel 22. IV. 15 v Merv, kjer je ostal do 6. VII. 15. Bilo jih je skupaj 9400 v lagerju. Delali niso nič. Saj je bila vročina 60-65°. Nad 1000 jih je umrlo v 2 mesecih. Hrana je bila silno slaba: kaša in gorka voda. Kruh silno črn, na polovico surov, neužiten. Tu je enkrat videl kat. duhovnika, Poljaka, ki pa ni smel nič maševati ali jih spovedovati. 18. VII. 15 je prišel v Harkov in takoj naprej na kadievski rudnik pri Jozovki, kjer je ostal 32 mesecev, do 5. III. 18. Bilo jih je skupaj 1400. Kopali so premog. Silno so jih tu Srbi in Čehi nagovarjali, silili, da bi vstopili v njihovo rusko armado. Noben Slovenec tega ni hotel storiti. Rekli so: „Mi smo cesarju Francu Jožefu I. prisegli zvestobo, ne pa kralju Petru." Junaško so se držali. Zato pa so jih Srbi in Čehi strašno sovražili. Hrana je bila do polovice 1917 še še, potem pa tako slaba, da še za svinje zanič. Korenje, krpotec, pesno perje. Delo je bilo težko. Grdo so ravnali z njimi. Slovencev je bilo 80. Ves čas nobenega kat. duhovnika, nobene maše. Skoraj 4 leta ni bil on pri spovedi. 5. III. 18 je ušel s 7 Slovenci. Z vlakom so prišli v 1 dnevu v Jekaterinoslav. Ob 10. zv. bi se bili imeli odpeljati z vlakom proti naši meji, ob 9. zv. pa so jih vjeli boljševiki „Krasna armja", večinoma Čehi in Srbi. Vtakli so jih v arest. Vse so jim pobrali. Drugi dan so jih peljali v „Lager", kjer so ostali do 9. aprila. Strašno so ravnali z njimi. Ko so slišali, da Nemec prihaja, so Srbi in Čehi vsi hoteli v Sibirijo. Ko pa so dobili vlak, transport, je bilo treba 1000 mož. Šli so po vjetnike in s silo zahtevali, da gredo z njimi, češ da „gredo domov". Niso jim povedali, da hočejo v Sibirijo. Marsikoga so tako ogoljufali! Nemci so jih 9. IV. oprostili. Ušel je v Brody, 2 dni, Židov, 3 dni, Jutkaucovce, 21 dni, Lebring 3 dni, Ljubljano, 6 dni, domov na 28 dnevni dopust. Knjig, listov, daril, obiskov iz naše države skozi ves čas vjetništva – nič!

Domžalskega župnika bi radi proč spravili*) – 3. junija je prišel župnikov nečak Franc Kolinar, kapelnik vojaške godbe prostovoljnih strelcev od Tilmenta na Laškem, v Ljubljano na Rakovnik k Salezijancem radi raznih muzikalij za godbo. Salezijanski duhovnik Valjavec mu je ob tej priliki povedal, da je pri kn. škofijskem ordinarijatu v Ljubljani vložena prošnja iz Gorij za premeščenje ondotnega župnika poslanca Pibra in iz Domžal za premeščenje domžalskega župnika Fr. Jernika. Edina krivda obeh je namreč, ker sta odločna, neomajljiva pristaša Dr. Šušteršiča, kar pa pri sedanjem kurzu v očeh višjih ni dopadljivo. In res je v Domžalah Josip Jesernik iz Stoba h. št. 16, najbolj strupen in zagrizen liberalec, človek brez značaja, silno grdega jezika, po gostilnah par mesecev sem že neštetokrat se zaklinjal: „Jezuitu bomo že pokazali! V 14 dneh bo šel iz Domžal! Je že gotovo!" Ta glas, da bo župnik v 14 dneh iz Domžal prestavljen, je šel po vseh tovarnah, po celi fari! No pa je 14 dni že davno minulo, župnik je pa še vedno na svojem mestu! Vidi se pa iz tega, kakošne sadove je vedno hujskanje obrodilo! Nasprotniki se sedaj vse upajo!

---

*) Strastna agitacija zoper domžalskega župnika je bila naročena iz Ljubljane! Posebno to so mu gotove osebe silno zamerile, da je vodil 17. dec. 1917 k škofu deputacijo duhovnikov! Taka gonja zoper duhovnike od katoliške strani dobri stvari ne more biti v korist! Škandalum!

Razdeljevanje masti. - 5. junija pop. od ½2. - ½5. je aprovizacijski odbor v Domžalah pri mesarju med ljudi razdelil 120 kg masti, ki mu je bila nakazana iz Lukovice, po 14 K kilo. Mesar jo je sam plačal, ker je vladna podpora zaenkrat popolnoma izčrpana. Saj je itak moral doplačati vsled preslabe vage in nevaganja 112 K! Vagala sta mesar Karol Klein in njegova žena, blagajnik je bil Franc Končan, ljudi pa je klical, po vaseh, župnik. Dobile so rodbine z eno in 2 osebama ¼ kg, s 3 in več osebami po ½ kg. Skupno se je razdelilo teh 120 kg med 258 rodbin, oziroma 1007 oseb!

Tragika domžalskega ujetnika. - Kot 13. ujetnik se je iz Ruskega vrnil 20. maja Martin Kribernik, mož, star 33 let, Depaljavas 43. K vojakom je vstopil 27. jul. 1914. 14. avg. je odšel kot vojak 27. pp. v Galicijo, bil v bitkah pri Krasnem, Premislany, Grodek, kjer je bil 9. sept. ranjen v nogo od šrapnela. 25 dni je bil v bolnici v Kološvar, nakar je prišel za 14 dni domov na dopust. Moral je nazaj v Galicijo in 15. dec. 1914 je bil v Karpatih od Rusov ujet. Prišel je v Sibirijo v Kajnsk v tomski guberniji. Po zimi je bilo 47° mraza! 4 mesece je bil v lagerju s 400 ujetniki. Po 22 kopejk so dobili na dan in so se morali sami preživljati. Potem je 4 mesece delal pri kmetu. Potem je prišel v Semipalatinsk v lager. 7000 jih je bilo. Nad 100 jih je umrlo za legarjem. Nato je prišel v Kobeljaki v poltavski guberniji, kjer je ostal 22 mesecev. Delali so novo železnico. 30. aprila 1918 so prišli Nemci tja in jih oprostili. Domov prišedši je pa dobil svojo mlado, 27 let staro ženo, s katero je bil šele l. 1913 poročen, - na smrt bolno!

6. junija, torej 17 dni po njegovem prihodu je že umrla za jetiko! Lani pa mu je umrla mati. In bratu, ranjenemu na vojski, so morali odrezati nogo!

Vojnih beguncev, ki od države prejemajo podporo – je bilo 1. aprila 1918 v Avstriji 470.133 in sicer na Nižje-Avstrijskem brez Dunaja 27.084, na Gornje-Avstrijskem 17.920, Salcburškem 8946, Štajerskem 24.332, Koroškem 3397, Kranjskem 24.282, Primorskem 31.634, Tirolskem in Predarlskem 27.444, Češkem 65.723, Moravskem 35.413, Šleziji 5714, Galiciji 126.513, Bukovini 18.157, Dalmaciji 215, na Dunaju 41.610. – Od teh je 424.211 beguncev stanovalo po občinah kot družine, 45.922 pa v barakah in sicer v barakah v Gmünd 6711, Mitterndorf 8669, Pottendorf 2960, Bruck a. L. 4347, Steinklamm 2150, Oberhollabrunn 1347, Mistelbach 900, Braunau 5262, Grödig 4480, Wagna na Štajerskem 6069, Chotzen na Češkem 754, Nikolsburg 672, Gaya 785, Pohrlitz 19 in Mährisch-Trüban 797. – Po narodnosti je bilo 10.196 Nemcev, 44.014 Poljakov, 96.417 Ukrajincev, 8827 Rumuncev, 111.135 Lahov, 56.686 Slovencev, 4377 Hrvatov in 136.180 Judov, od katerih jih je v barakah bilo le 1185. [Reichspost, 6.VI.18 št. 255] Zraven pa še vojaki, ujetniki! Kedaj je svet videl tako grozno ljudsko preseljevanje doslej?!

Karakteristična ilustracija sedanjih razmer v naši škofiji. – 6. junija je prinesel „Slovenec" ti značilni notici zaporedoma: „Občina Mošnje pri Radovljici je imenovala v slavnostni seji knezoškofa Dr. A. B. Jegliča za svojega častnega člana." – „Črtan. Občina Mošnje je Msgr. Dr. E. Lampeta črtala iz števila svojih častnih občanov." To so prizori za liberalce in socijaldemokrate, to! – 4. junija pa je prinesel „Slovenec" uradni dopis knezoškofa Dr. Jegliča s sledečim velezanimivim sklepom: „Na tem temelju izjavljam, da se nova stranka, ki si je nadela ime „Slovenska katoliška zveza", ne more in ne sme imenovati „katoliška", ker se ne samo ne strinja s cerkvenopolitičnimi navodili škofovimi, ampak jim naravnost nasprotuje."

Mirovna tridnevnica k presv. Srcu Jezusovemu. – 7., 8. in 9. junija, na praznik presv. Srca Jez., v soboto in nedeljo se je v Domžalah prav slovesno obhajala tridnevnica v čast presv. Srcu Jez. za skorajšen splošen mir. Na praznik Srca Jez. je pristopilo sv. k sv. Obhajilu 479 oseb, potem pa se je skozi cel dan molilo v ta namen v cerkvi molitvene ure glasno do 8. ure zv. V soboto je bilo 142 obhajanih, v nedeljo pa 321, skupno 942 oseb. Posebno veliko je bilo zidarjev, katere je župnik zato v petek pop. spovedoval. V nedeljo pa je bilo za celo našo državo zapovedano celodnevno češčenje Najsvetejšega v navedeni namen. Zj. ob 7. je bil blagoslov po rimskem obredu, nakar se je izpostavilo Najsvetejše, ki je ostalo izpostavljeno do 6. ure zv. Sledile so litanije Srca Jez., pridiga, sv. maša, ob 10. pridiga in peta sv. maša, in ob 5. pop. slovesna skupna sklepna ura s petimi litanijami in blagoslovom po rimskem obredu. Vse ure so bile posebno številno obiskane. Pri vseh se je tudi molila papeževa molitev za mir. Vse obilno spovedovanje teh dni, kakor tudi vsa dušna opravila je izvršil župnik sam. Zanimivo je, da sta ta dan, 9. jun., pop. ob 1/2 2. prišla nad Domžale 2 laška aeroplana. Zelo visoko sta letala. Nad Ljubljano sta metala laške listke*). Bomb nista metala. Kakšen strah bi bil tak dogodek pred meseci vzbudil! Sedaj pa se skoraj nihče brigal ni zanje! Vsled dolgotrajne vojske je svet za vojsko že kar nekako top! Vse zanimanje je sedaj obrnjeno na - želodec! Kako se boš preživel? To je sedaj najvažnejše, a tudi najtežje vprašanje! Kolikokrat mora slišati župnik žalostno besedo premnogih mater: „Nimamo kruha, moke, krompirja, mleka, nobene reči! Ja danes nimam prav nič skuhati!"

Župnija Domžale za „Škofove zavode". - Župni urad v Domžalah je doslej poslal za Škofove zavode: za l. 1908 - 280 K, za l. 1909 - 120 K [in župnik zase 20 K]; - za l. 1910 - 320 K [200 K od birmi + 120 K in župnik zase 30 K]; - za l. 1911 - 250 K [in župnik zase 50 K]; - za l. 1912 - 250 K [in župnik zase 50 K]; - za l. 1913 - 250 K [in župnik zase 50 K]; - za l. 1914 - 250 K [in župnik zase 50 K]; - za l. 1915 - 250 K [in župnik zase 50 K]; - za l. 1916 - 250 K [200 K od birmi + 50 K in župnik zase 50 K]; - za l. 1917 - 250 K [in župnik zase 50 K]. Skupno je torej darovala doslej župnija Domžale za zavode 2470 kron. [in župnik zase 400 K].

---

*) Bili so to slovenski listki jugoslovanskega veleizdajalca Dr. Ante Trumbić-a, v katerih se Slovenci hujskajo k uporu zoper Avstrijo in cesarja, češ „da jugoslovanska stvar dobro stoji in da bo Jugoslavija kmalu ustanovljena".

Ceneno meso za občino Domžale.– 1. dec. 1917 se je dobilo dvanajstič meso na nakaznice po isti znižani ceni kot poprej, pri mesarju Janežiču v Domžalah. Razdelilo se ga je 113¾ kg. Od vladne podpore se je zanje doplačalo à 3 K: K 341·25. – 15. dec. 1917 se je dobilo trinajstič, pri mesarju Skerinu v Stobu. Razdelilo se ga je 111½ kg. Od vladne podpore se je doplačalo K 334·50. – 29. dec. 1917 se je dobilo štirinajstič, pri Janežiču. Razdelilo se ga je 112¾ kg. Od vladne podpore se je doplačalo K 338·25. – 12. jan. 1918 se je dobilo petnajstič, pri Skerinu. Razdelilo se ga je 112¾ kg. Od vladne podpore se je doplačalo K 338·25. – 26. jan. 1918 se je dobilo meso šestnajstič, pri Janežiču. Razdelilo se ga je 106½ kg. Od vladne podpore se je doplačalo K 319·50. S tem dnem je pa ta razdelitev cenenega mesa, kakor drugod, tudi v Domžalah prenehala. Skupno se je pri vseh teh šestnajstih razdelitvah v Domžalah doplačalo od vladne podpore K 6056·–

Vladne podpore aprovizacijskemu odboru v Domžalah.– 3. jul. 1917 je dalo c. kr. okr. glavarstvo v Kamniku od vladne podpore za preživljanje revnejših slojev za občino Domžale – 1000 K; 27. jul. – 1000 K; 21. avg. – 1000 K; 21. sept. – 1000 K; 19. okt. – 1000 K; 21. nov. – 1000 K; 18. dec. – 1000 K; 24. dec. – 5000 K; 31. jan. 1918 – 1000 K; 15. febr. – 5000 K; 10. junija – 8000 K, skupaj torej 26.000 K. – Julija pa še 2698 K [primanjkljaj].

Župnik v Domžalah osamljen.– Kako težko stališče ima sedaj župnik v Domžalah, odkar je vsa politika v naši škofiji tako strašno „zafurana", najbolje pojasni to, da so prav vsi sosedni župniki: v Ihanu, Dobu, Rovih, Radomljah, Homcu, Mengšu, Trzinu, Črnučah, St. Jakobu, Dolu nasprotniki Dr. Šušteršiča*) in pristaši S. L. S. Župnik je torej pravi „passer solitarius". Celo kamniški dekan je zapustil Dr. Šušteršiča.

Razdeljevanje krompirja.– 15. junija, v soboto dop. od ½10 – 12 se je v Društvenem Domu razdelilo zopet 1213 kg krompirja. 810 kg se ga je kupilo po K 1·85 kg, ostanek pa je bil od prejšnje razdelitve. Dobile so samske družine po 2 kg, druge pa po 1 kg na osebo. Zopet so razdeljevale in vagale Manica Zman, Antonija Končan, Frančiška Zabnikar in Valentina Mlakar, Magazinik je bil France Končan, ljudi pa je klical, po vaseh, župnik. Dobilo ga je 249 rodbin, oziroma 1126 oseb. Plačali so ga po eno K kg, ostalo pa se je v znesku K 1167.50 doplačalo iz vladne podpore, oziroma, ker tega denarja ni več na razpolago in je glavarstvo izjavilo, da se te podpore pa sedaj ne bo več dobilo, je ta primanjkljaj kar posojilnica založila na račun prihodnje vladne podpore.

---

*) Politično nasprotje med duhovščino ljubljanske škofije [mladini, pristaši Dr. Kreka pod vodstvom prelata Andreja Kalana – starini, pristaši Dr. Šušteršiča] je čimdalje ostrejše, za ljudstvo kar moč pohujšljivo! Duhovniki ene in druge struje kar ne občujejo več med seboj. Kaplani – mladini zmerjajo na vse mogoče načine svoje župnike – starine! Na občnem zboru kat. tiskovnega društva v Ljubljani je bilo [illegible] grdo! Ob navzočnosti škofa Dr. Jegliča so mladi kaplani upili [illegible] Dr. Lampetom: „Tam Judež govori iz njega! Ven ga vrzimo!" Župnik domžalski pa jih je zavrnil: „Le malo še potrpite, pa bodo nas in vas ven metali liberalci in socijalisti!"

Nakaznice za moko. – 19. jun. je obč. svetovalec France Končan razdeljeval nakaznice za moko. Razdelil je 375 nakaznic za 1633 oseb. Na osebo se je dobilo 1 kg pšenične moke za kruh, ukrajinske, à 56 hl in 1 kg koruzne moke à 52 hl, torej po 2 kg. Pa res malo! A vendar so bili tudi te malenkosti ljudje veseli! Saj je bil ravno ta čas za preživljanje najhujši. Ni bilo kruha, moke, nobene stvari! Sedaj ljudstvo res strada in trpi. To je bila 32. razdelitev.

Toča v Domžalah. – 23. junija, nedelja, je bil za Domžale izredno kritičen dan. Cel dan je močno deževalo, ob gotovih urah kar lilo. Pop. po litanijah ob 1/2 4. je pa naenkrat začela padati toča, prvikrat med dežjem, takoj nato pa tudi sama. Vse je bilo prestrašeno, kaj bo. Vendar je hitro prenehala in tudi ni bila predebela, tako, da ni napravila skoraj nič škode. Le njive ob Železnici proti Rodici so bile nekoliko bolj prizadete, posebno pšenica, a je upanje, da se še popravi. V Velikih Lašičah, Košani i. dr. je pa vse pobila!

Za slovenske vojne slepce in invalide. – 24. junija je poslal župni urad v Domžalah odboru za slovenske vojne invalide v Ljubljani v cerkveno pušco nabranih 50 Kron.

Prevoz mrtvega vojaka iz Domžal na Ogrsko. – 25. junija se je na pokopališču v Domžalah izkopalo truplo vojaka Janeza Glöckler, – ki je 11. nov. 1917 umrl v tu nastanjenem „k. u. k. Feldspital 119", – s posebnim dovoljenjem vojaškega poveljstva v Budapešti, pod vodstvom uslužbenca pogrebnega zavoda Johann J. Schön, Budapešta VIII, pod osebnim nadzorstvom okrajnega zdravnika Dr Regel iz Ljubljane in ob navzočnosti osebnega prijatelja pokojnikovega iz Magocs kot „Identitätszeuge". Bilo je še prav dobro ohranjeno. Zavilo se je v lepo belo rjuho, položilo v dvojno kovinsko rakev, se prav dobro zacinilo, dalo v leseno rakev in ob ½1. pop. odpeljalo z vlakom v Magocs na Ogrsko, Komitat Megyhad, kjer je bil pokojnik doma in kjer ima še vdovo in 4 otroke. Žalostna vdova je kmalu po njegovi smrti še sama prišla na grob njegov tu sem v Domžale. Uslužbenec pogrebnega zavoda je rekel župniku, da bo ta transport stal nad 3000 K!

Štiriinpetdeseti mrtev vojak iz naše fare: - je Oberwalder Jakob, oženjen, star 41 let, Zg. Domžale, 24, posestnik, od artiljerijskega polka št. 128. Skozi 4 mesece je bil l. 1914 v vojski na bojišču. V Karpatih se je tako hudo prehladil, da se ga je lotila jetika, na kateri je potem 3½ leta bolehal. Zdravil se je po raznih zdraviliščih in sanatorijih. Januarija 1918 se je podal celo v Švico, v svetovnoznano zdravilišče za pljučne bolezni v Aroso v upanju, da se bo tam pozdravil. Spremljala ga je njegova blaga sestra Mimi. A zdravja ni bilo. 5. junija ga je ondi smrt rešila dolgega in hudega trpljenja. Teden dni poprej ga je ondotni župnik spovedal, obhajal in za smrt prav lepo pripravil. Na njegovo prošnjo ga je še večkrat potem obiskal. Zadnje njegove besede so bile: „Überführen, überführen!" Ta želja se mu je spolnila. Z ogromnimi stroški - 10.000 K - se je izvršil njegov transport med vojsko iz tuje države v Domžale. 13. jun. je odšlo truplo iz Arose, 27. jun. je došlo v Ljubljano, kjer je do 30. jun. ostalo v celici sv. Krištofa. 30. junija, v nedeljo, pop. ob 1. se je po mestnem pogrebnem zavodu prepeljalo v Domžale v domačo hišo, od koder se je isti dan ob 4. pop. vršil slovesni pogreb na pokopališču v Domžalah. Pokopal ga je župnik ob asistenci 2 frančiškanov. V prekrasnem gala-vozu so peljali krsto, vso v vencih, dva para konj. Udeležba ljudstva je bila posebno velika. Pokojnik je bil blagega srca, sin veletovarnarja-šefa tvrdke „Jakob Oberwalder & Co., k. k. Hoflieferanten". Naj vrli junak domovine počiva v miru!

Domžalski ujetniki se vračajo iz Rusije domov. – Junija so se vrnili iz ruskega ujetništva v Domžale še: 14. Lavrič Franc, Sp. Domžale, 42; – 15. Jurko Franc, Sp. Domžale, 26; – 16. Kaljan Valentin, Stob, 53; – 17. Osit Franc, Zg. Domžale, 101; – 18. Pis Janez, fant, Sp. Domžale, 29; [je bil 42 mesecev v ujetništvu] – 19. Drugar Jožef, Depaljavas, 18, mož

Zaobljubljena procesija v Velesovo. – 1. julija se je vršila običajna vsakoletna zaobljubljena procesija iz Domžal v Velesovo, katere se je udeležilo do 150 ljudij, primeroma velik, ker letos ni bilo premnogim mogoče dobiti voznika za nazaj. 5 ur pa peš tija in zopet nazaj pet ur je pa le prehuda. In vendar jih je precej tudi nazaj šlo peš. V pridigi je župnik pojasnil, kako obtežni in polni prošenj posebno letos prihajamo zastopniki fare domžalske k Materi v Velesovo, da bi Ona odvrnila od nas točo, ki je tekom enega tedna že dvakrat, 23. in 29. junija, začela padati pri nas, a vendar hitro prenehala, da bi od nas odvrnila pomanjkanje in lakoto, pred vsem pa, da bi nam isprosila gotovo še letos vsesplošni mir. Sledila je sv. maša coram exposito in pete lavret. litanije z blagosl. Vreme je bilo ugodno, a precej mrzlo, ker so planine precej globoko doli v snegu. Procesija je bila že za en teden poprej, za 24. junij oznanjena. Ker pa je v nedeljo, 23. jun., cel dan kar naprej, posebno pa pop. silno deževalo, jo je moral župnik že zv. ob 8. v nedeljo odpovedati, tako da je v vsako vas poslal sela, ki je šel od hiše do hiše pravit, da procesija drugi dan ne pojde.

Občinski odbor v Domžalah proti veleizdajalcem. – 2. julija pop. ob 5. se je zbral občinski odbor v Domžalah k seji, da bi na ukaz deželnega odbora v Ljubljani zavzel stališče napram veleizdajalsko početje avstrijskega uskoka Dr Ante Trumbića* in njegovih sodrugov, ki v inozemstvu neprenehoma rujejo zoper Avstrijo in katerih letaki so se že večkrat iz laških zrakoplovov metali nad Ljubljano in drugod, s katerimi se slovensko ljudstvo pozivlje, da bo Jugoslavija kmalu ustanovljena, da naj le upa, da jugoslovanska stvar prav dobro stoji. Kakor pa je že pri deželnem odboru liberalec Hr. Triller bil proti temu predlogu in ga ni hotel podpisati, češ da je naperjen proti jugoslovanski majniški deklaraciji, tako se je po celi deželi začela gonja proti njemu. „Slovenec" je javno pozval občine, da deželnega odbora ne ubogajo!! Ni čuda, da je bila potem tudi v Komendi ta seja burna, kot še nikdar nobena. Seje so se udeležili: župan Matej Jamšič, Franc Koničan, Janez Kotjan, Karol Kern, Anton Müller, Franc Pernik, ki so bili na strani deželnega odbora in Ivan Kuralt, Pavel Pertoncelj, Gašper Juvan in Matej Cerar, ki so bili proti deželnemu odboru. Predlog je utemeljil župnik Franc Pernik. Takoj se je oglasil Ivan Kuralt*) in je zelo strupeno ugovarjal. Ves čas je napadal župnika, Hr. Šusteršiča in deželni odbor. Drugi so mu krepko pomagali, posebno Pavel Pertoncelj, ki je kmalu potem vstal in z besedami: „Jaz tega še ne podpišem!" šel iz sobe. Takoj so mu sledili tudi drugi trije opozicijonalci. Cerar pride čez nekaj časa v sobo. Opozori se ga na posledice, ki lahko iz vsega tega nastanejo. Potem pa se opozicija vrne nazaj v sobo, kot pravi Pertoncelj z besedami: „Proč sem šel ven in proč sem nazaj prišel!" Kuralt pa pravi župniku, naj le predlaga, da bodo vsi podpisali. In tako se je na župnikov predlog sklenila sledeča izjava: „Občinski odbor v Komendi soglasno in z ogorčenjem obsoja in zavrača veleizdajsko počitje Hr. Trumbiča in njegovih sodrugov zoper našo državo." Čez nekaj let pač nihče ne bo mogel verjeti, kako je kaj takega sploh mogoče bilo! Za tako izjavo pa tako strastno nasprotovanje!

---

*) „Edinost" [Cikago] je 1. XII. '20 o Trumbiću, ki ga je poprej vedno silno navdušeno poveličevala, zapisala: „Proglašeni izdajalec slovenske zemlje Dr Trumbić je odstopil od ministrstva. Le zakaj ni tri mes. prej odstopil, preden je podpisal ono nesrečno rapallsko pogodbo z Italijo, s katero je predal polovico slovenske zemlje Italijanom. Odstopil je. Sebi pa nese sramoto izdajalca slovenskega naroda in kletev celega naroda gre za njim. Večna mu sramota!" Leta 1918 smo bili pa tisti, ki smo to naprej napadali, sovražniki slovenskega ljudstva!"

„Novice" začele izhajati. – 3. julija je začel v Ljubljani izhajati nov dnevnik „Novice", glasilo pristašev Hr. Šusteršiča. Še isti dan je komendski župnik „Slovenca" odpovedal in nazaj poslal.

---

*) Prvi teden po ustanovitvi Jugoslavije sta prišla Ivan Kuralt in župnik v daljši političen pogovor. Župnik reče: „Sedaj lahko čisto odkrito govorite! Ali Vi res niste nič vedeli, kdo je Trumbič in kaj on hoče, kot ste trdili pri tisti burni protestni seji?" „Dobro smo to vedeli vse! Samo to nas je giftalo, da ste nas Vi tako natanko pogruntali!" Res značilen odgovor!

Prvo sv. Obhajilo slovenskih Šolarjev. - 7. julija je bila v Domžalah slovesnost I. sv. Obhajila. Pristopilo je 27 dečkov in 17 deklic, skupno 44. Vreme je bilo prav lepo. Med obhajanci so bile 4 begunke: Gergolet Rozalija iz Doberdoba, Nanut Rozina iz Št. Petra, Šimčič Franca iz Kojskega in Pacolin Anselma iz Gorice. Ker vsled pomanjkanja moke letos „štrukl" ni bilo mogoče dati, dobil je vsak po 4 piškote. A tudi tega bi ne bilo mogoče dati, ko bi ne bila Marija Senica, katere sin je bil med prvoobhajanci, darovala 4 kg fine bele moke in sladkorja.

Sprejem v Marijin vrtec. - 7. julija, pop. ob 4. se je vršil slovesni shod Marijinega vrtca s sprejemom novih udov. Sprejetih je bilo v vrtec 27 dečkov in 18 deklic, a brez - svetinjic! Nikjer ni bilo mogoče dobiti svetinjic ne v Ljubljani, ne drugje. Vse so vsled dolgotrajne vojske bile že razprodane in razdeljene med vojake! Župnik je v nagovoru omenjal, ob kako pretresljivih okoliščinah se ta sprejem vrši: 1. Niti svetinjic ni več mogoče vsled vojske dobiti. 2. V pušco se je ta dan pobiralo za lakoto trpeče otročiče iz Istre, Goriške, Dalmacije, ki so jih prepeljali na Hrvaško, da ne bi vsi za lakoto pomrli!

Laški ujetniki v Domžalah. - 25. junija je prišlo v Domžale 15 laških ujetnikov, ki delajo na Stahovi žagi in so dodeljeni vodstvu nadporočnika ing. Ferstuja. Stanujejo pri Geratu.

Nov vijolični pluvijal. - 6. julija je poslala bratovščina sv. Rešnjega Telesa v Ljubljani kot letošnji društveni dar za Domžale lep vijolični pluvijal, katerega je bila cerkev prav potrebna, ker ga še sploh ni imela. Generalvikar Klis je poprej sporočil župniku: „Vse drugo imamo, podloge pa ne moremo nikjer dobiti. Če jo nam preskrbite, pa dobite pluvijal." In zopet je bila trgovka gospa Marija Senica tako dobra, da je podlogo darovala. Vodnica Marijine družbe Manica Šmon je to podlogo nesla v Ljubljano in tako je cerkev prišla do vijoličnega pluvijala! In to ob takem času! Čast družbi!

Razdelitev fižola. – 10. julija je razdelil aprovizacijski odbor v Kamnčahah 174 kg po nadzorniku Rajko-tu v Mengšu rekviriranega fižola. Razdelil se je v Društvenem domu dop. od 10.–12. Vagala je Kamnica Šimon, blagajnik je bil Franc Kovač, ljudi je klical župnik. Rodbine z 1–4 osob so dobile po 1/2 kg[!], s 5 in več osebami po 1 kg! In po to malenkost je prišlo vse skupaj, kakor bi se kdove koliko dobilo. Pretresljiv dokaz, v kako strašnem pomanjkanju sedaj ljudje živé! Ker je bil fižol zaplenjen, plačali so ga le po K 1·40 kilo, dasi se sicer sedaj kilo fižola prodaja po 10 K in dražje! Teh borih 174 kg se je razdelilo med 234 rodbin z 956 osebami!

Draginja – je uprav grozna, nečuvena! Špula cvirna stane 40 K, škatlja vžigalic 19 h, navadna metla 14 K, par podplatov 55 K, navadna ženska ruta za na glavo 50 K, priprost ženski predpasnik 120 K, sežanj drv 260 K, liter vina v gostilni 10 K, na debelo že nad 7 K, čevlji nad 200 K! Vendar pa se tudi za take cene le težko kaj kupi, ampak le za – živila! Ena krava, najmanjša, stane sedaj že nad 2000 K, ena svinja do 1500 K!

Kočvarjeva hči prosi kruha. – 12. julija je prišla hči tukajšnjega zdravnika Dr. Kočvarja k Peršetovi Marjani, Sp. Kam. Žale, 23 in jo lepo prosila – malo kruha, ona, 22 let stara bogata gospodična njo, ubogo priprosto hišarico! Milo ji je tožila, da nimajo doma že več dni niti moke, nič kruha! Ko je Marjana 14. jul. to župniku pripovedovala, je rekla: „Kje bi bila taka gospodična prej kedaj moj kruh pogledala!" In taki prizori so sedaj tudi pri nas nekaj vsakdanjega. Vse prosi, revno kot bogato, priprosto kot gosposko! Vsak je hvaležen, če dobi kak grižljaj za usta!

Sklep obeh tukajšnjih šol – je bil 13. julija s sv. mašo ob 8. Letos je ob sklepu leta bilo šolarjev:

	Pon. šola;	IV. razr.;	III a;	III b;	II;	I razred;	Nemška šola
Dečkov	11 ;	14 ;	34 ;	18 ;	40 ;	57 ;	13
Deklic	17 ;	16 ;	28 ;	28 ;	30 ;	45 ;	21
	28 ;	30 ;	62 ;	46 ;	70 ;	102 ;	34.

Poučevali so: nadučitelj Cadlasch in učiteljice Zinka Jole, Gisela Kovačar in Vera Kersnik in na nemški šoli: Alba Ram in Elsa Deutschmann. Župnik je imel na slovenski šoli 9 in na nemški 3, skupno 12 ur. Skupno je bilo na slovenski šoli 338, na nemški 34 otrok.

Domžalski ujetniki se vračajo iz Rusije domov: – Dalje so se vrnili domov še: 20. Glašič Janez, Zg. Domžale, 85; 21. Matičič Franc, Zg. Domžale, 86; 22. Žargi Janez, Studa, 42.

Najtežavnejši vojskini mesec za preživljanje – skozi vsa 4 leta je bil julij letošnjega leta. Zaloge so pošle vse, novega pa še ni bilo. Tudi v Domžalah je bilo veliko rodbin, ki so strašno stradale. Dan za dnem so neprenehoma prihajali k župniku in venomer ponavljali isto pesem: „Lačni smo! Prav nič nimamo jesti!" To je dušno pastirstvo, to! Vladna aprovizacija je popolnoma odpovedala. Vse se ozira po njivah in [illegible]: Ali bo še kmalu kaj? Sedaj šele prav razumemo prošnjo v očenašu: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!"

Jugoslovanska samoodločba – prinaša tudi v Domžalah čudne sadove. Navzlic resnosti časa razgrajajo ponoči veseli 17letni fantiči po cestah in kalijo nočni mir. Pa tudi odraščeni so tako nespametni. Župnik je že večkrat javno iz prižnice svaril. Posebno pa se domžalsko jugoslovanstvo sedaj zbira v „Sokolskem Domu", čigar oskrbnik je sedaj Logar, Franc Cerar iz Stoba, 58, glavni vodja vsega „mladinskega gibanja v Domžalah. Več iger so že uprizorili ondi, dekleta Marijine družbe skupno z domžalskimi naprednimi gospicami! Takoj pri prvi že so po igri pridno plesale! 14. julija so uprizorili „Divjega lovca". Nastopili so kot „podružnica Ciril-Metodove družbe v Domžalah". [Ciril-Metodova družba je seveda liberalna organizacija!] Govor je imel jarški nadučitelj Petrovec. Udeležba je bila izredno številna. Nastopilo je zopet več domžalskih Marijinih družbenic. Po igri je bil zopet ples v „Sokolskem Domu"! Vse, ki so plesale, je župnik takoj drugo jutro javno v cerkvi izključil iz Marijine družbe. Tako v brezmejni zaslepljenosti pod videzom jugoslovanskega navdušenja naši ljudje pomagajo liberalcem na noge! Pa je zaenkrat vsaka beseda zastonj! Sklicujejo se na škofa in trdijo, da prav delajo! To je pa res samoodločba!

Petinpetdeseti mrtev vojak iz naše fare: – je Martinčič Marko, fant, star 27 let, fg. Tomišelj, h. št. 57. Umrl je 6. julija letos v vojaški bolnici v Piese na Tirolskem radi zastrupljenja s strupenimi plini. 17. julija je došla njegovemu očetu sledeča dopisnica: „Feldspital II, Feldpost 551, 7/7 18. Ew. Wohlgeboren mache ich die traurige Mitteilung vom Heldentode Ihres lieben Sohnes Marko, der infolge Gasvergiftung gestern früh nach kurzem schweren Leiden verstorben und heute eben auf dem Soldaten-Friedhofe zu Piese-Tesino, Bz. Borgo, Süd-Tirol begraben worden ist [Gr. No 28]. Der Verstorbene hat mit voller Ergebung gelitten und ist bei klarem Bewußtsein mit den hl. Sakramenten versehen worden. Herr gib ihm die ewige Ruhe und tröste seine Hinterbliebenen! Im Gebete eingedenk in Christo ergebener Pater Ildefons Lichtenstein Feldkurat des Feldspitals II vom österr. Roten Kreuze." K vojakom je vstopil že l. 1913. Dva meseca je bil pri vojakih. Bil pa je superarbitriran in je ostal 1 leto doma. 1915 pa je zopet vstopil in je ostal potem skozi ves čas pri vojakih. Cel čas ni bil nič ranjen. Služil je pri 7. lovskem bataljonu. Naj vrli junak domovine počiva v miru!

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: – 24. Pichler Kristijan, fant, 20 let star, fg. Tomišelj, 17, praporščak od c. kr. Kaiserjägerregiment No III je bil 23. maja 1918 odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo I. vrste na Fugna Tartra radi zopetje osvojitve neke poljske straže, ki so jo že Lahi zavzeli, a jim je bila zopet odvzeta.

Nakaznice za moko. – 18. julija je vč. svetovalec Franc Končan razdelil nakaznice za moko, katerih je razdelil

343 za 1484 oseb. Dobilo pa se je na osebo le po 80 dek ukrajinske moke!! Več navzlic vsem prošnjam ni bilo mogoče doseči! To je bila 33. razdelitev.

Župnik domžalski in častno občanstvo borovniško.– 17. julija je prinesel „Slovenec" poročilo o seji občinskega odbora v Borovnici z dne 14. julija, v katerem je tudi tole: „Obenem obžaluje občinski odbor, da so častni občani tukajšnje občine, kakor g. Fr. Bernik, župnik v Domžalah, g. Val. Oblak, župnik v Kropi in Jos. Juvanec, dekan v Cerknici proti splošnemu ljudskemu mišljenju ter sklene, da se jih pri prihodnji seji črta kot častne občane, ako se ne pridružijo splošni ljudski volji." – Glede na ta infamni sklep obč. odbora, ki je pač „unicum" in jasno kaže, kako politična strast „jugoslovanska" ljudi zaslepi, je župnik takoj, ko je 20. jul. za ta sklep zvedel, poslal županstvu v Borovnici in listu „Novice" sledečo brzojavko: „Županstvu v Borovnici: Ker nisem naročnik „Slovenca", sem šele danes zvedel za Vaš sklep v seji dne 14. julija. Glede na ta sklep odklanjam častno občanstvo občine Borovnica. Župnik Bernik." – Ob časih vsesplošnega pomanjkanja imajo resni možje čas za take – neumnosti!

Bivši ruski car Nikolaj II. ustreljen.– 16. julija je bil glasom poročil iz Moskve v Jekaterinoslavu ustreljen bivši car Nikolaj II. Povod za to je bilo dejstvo, da so se približevale češko-slovaške čete, katerim uralska vlada ni hotela prepustiti bivšega carja živega. [illegible] so izdali sledeče poročilo: „Vsled volje revolucijskega naroda je krvavi car najsvečaneje v Jekaterinoslavu preminul!" „Pravda" poroča, da je bil isti dan tudi carjevič umorjen. Car je bil rojen 18. maja 1868. Veliko tragike je v tej njegovi smrti, kakor tudi v pretresljivi usodi njegovi in njegove rodbine!

Razdeljevanje čiste masti.– 10. julija je poslal župnik deželnemu odboru v roke namestnika deželnega glavarja Dr Lampetu sledečo prošnjo: „Aprovizacijski odbor v Domžalah se drzne v prav veliki sili zaprositi Vaše pomoči. Za ta mesec nam je odpovedana vsaka dobava moke. Ljudstvo, tovarniško delavstvo, pa nima ničesar. Strašno strada. Prav lepo prosimo, da bi nam v tej veliki potrebi pomagali in nam morda iz Vaših deželnih zalog poslali nekoliko masti. Prav lepo prosimo čimprej odgovora.“ Nato je prejel župnik 17. jul. od deželnega svétnika Dr Josipa Kermastira sledeči odgovor: „Vaše Velečastitje! Aprovizacijskemu odboru v Domžalah in sicer v Vaše roke je deželni odbor nakazal za tamošnje delavstvo 300 kg masti à 20 K. O tem bodete posebej obveščeni od Deželnega mesta za vnovčenje živine.“ To obvestilo je došlo 21. julija. 23. julija je šel tukajšnji mesar Karol Sterin po mast v Ljubljano v skladišču pri Zelenem hribu ob dolenjskem kolodvoru. 24. julija se je mast, ki je bila sama najfinejša mast in sicer čista mast, ki stane sedaj najmanj po 65 kron kg in je še dobiti ni, razdelila ljudem po 24 K kg! Samo s to mastjo se je tukaj po dobroti deželnega odbora prihranilo 12.000 kron!! Zraven je pa še 23 revežev, ki ne dobivajo nikake podpore, dobilo po 1/2 kg masti zastonj! Mast se je razdeljevala 24. jul., v sredo dop. od 9. ure do 3/4 3. pop. brez presledka, pri mesarju Karlu Sterinu v Stobu! On in njegova žena sta vagala, kar pa je bilo zelo zamudno, ker je bilo treba vselej posodo posebej vagati, Franc Končan je bil blagajničar in župnik je ljudi klical po posameznih vaseh [Zg. Domžale, Sp. Domžale, Studa, Depaljavas, Stob]. Dobile so rodbine z 1, 2 osebami po 1/2 kg, s 3, 4, 5, 6, 7 osebami po 1 kg, z 8, 9, 10 osebami po 1 1/2 kg. Dobilo je tih 300 kg masti 328 rodbin oziroma 1309 oseb! Zopet ga ni bilo reveža v fari, ki bi ne bil dobil vsaj po 1/2 kg masti. Čast deželnemu odboru za toliko dobroto!

Beguncev v naši fari – je bilo 24. julija še 34 rodbin s 142 člani.

Šestinpetdeseti mrtev vojak iz naše fare: - je Abe Valentin iz Stoba, h. št. 15, star 34 let, oženjen, gospodar, oče 5 majhnih otročičev, od c. i kr. poljsko-artilerijsk. polka št. 6. baterija 6. umrl je 22. junija 1918 v bolnišnici suverennega maltiškega viteškega reda, potem ko je bil v noči od 15. na 16. junij, prvo noč naše ofenzive zoper Lahe na tirolskem bojišču od granate težko ranjen v obe nogi in v desno ramo. Smrtnoranjen je še sam s težavo napisal ženi dopisnico, da se nahaja v bolnišnici in naj na baterijo ne piše več. „Če me Bog ohrani, se enkrat vidimo, pa kedaj, ne vem. Sem ranjen v nogi 14/6 zvečer." To dopisnico je pa žena prejela šele čez 3 tedne. Takoj je vprašala na baterijo, kaj je ž njim. Dobila je odgovor: „Es wird Ihnen mitgeteilt, daß Ihr Gatte Valentin Abe in der Nacht vom 15/6 auf 16/6 durch ein Sprengstück an den beiden Füßen und am rechten Oberarm schwer verletzt einem Feldspital No unbekannt übergeben wurde. Nähere Angaben kann die Batterie nicht mitteilen, da die Verwundeten durch Sanitätskolonnen abgeschoben wurden. K. u. K. Feld Art. Regt. No 6, Batterie 6." Šele 30. julija pa je potrta žena prejela sledečo dopisnico: „Muß Ihnen leider mitteilen, daß Valentin Abe, FAR 6/6 am 22. VI (Juni) 1918 im Spital am Chir. Gruppe I des Malteser-Ritterordens infolge Gangrän nach vielfachen Handgranaten-Verletzungen gestorben ist. Er war versehen mit den hl. Sterbesakramenten u. dem päpstl. Sterbeablaß u. starb ruhig und gottergeben. Am 24. VI. habe ich ihn auf dem Heldenfriedhof oberhalb Haganampi (Lavarone) Bz. Borgo Süd-Tirol beerdigt und Gottesdienst gehalten. Gott gebe dem Helden ewigen Lohn und allen, die um ihn trauern, reichen Trost. G. W. Gunz, K. u. K. Feldkurat des Malteser Spital I Feldpost 386." - Takoj od začetka vojske, 27. jul. 1914 je že vstopil k vojakom. Bil je v Pulj k artileriji, kjer je ostal 17 mesecev. Bolel je na malariji. Ob novem letu 1917 je prišel na Južno-Tirolsko, kjer je ostal do smrti. Vozil je municijo na bojišče. Zadnjič je bil doma pred pol leta. Silno težko je šel nazaj. Bil je prav dober gospodar. Naj vrli junak domovine počiva v miru!

Sedeminpetdeseti mrtev vojak iz naše fare:- je Černar Franc, fant, star 24 let, Študa h. št. 30, ki je za jetiko umrl 10. junija 1918 v Ljubljani v deželni bolnici. V majniku l. 1915 je vstopil k vojakom in prišel k trainu, kjer je ostal skozi mesecev. Začelo mu je teči iz nog. Prišel je domov. Lotila se ga je jetika, ki ga je po dolgem hiranju tudi spravila. Bil je previden in na smrt lepo pripravljen. Naj mu sveti večna luč!

Oseminpetdeseti mrtev vojak iz naše fare:- je Jesihar Franc, fant, star 22 let, Študa, h. št. 40, ki je 18. junija 1918, pri zadnji naši ofenzivi ob Piave padel, od sovražne krogle zadet v trebuh. Njegov prijatelj in tovariš Jožef Zalokar je pisal bratu Antonu Jesihar: „Dragi prijatelj! Oprosti mi, ker jaz bi Ti iz srca rad popolnoma razodel, kako je s Franceljnom. On je bil težko ranjen skozi trebuh in so ga od mene zanesli v eno postajo in potem jaz nisem mogel tijà, da bi zvedel, kaj je ž njim. Na vprašanje je dobila žalostna mati od poveljstva ta odgovor: „K. k. Gebirgsschützenregiment N:2, 5. Komp. An Frau Ursula Jesihar Domžale. Auf Ihre Anfrage wird Ihnen mitgeteilt, daß Ihr Sohn Franz Jesihar seit den letzten Kämpfen an der Piave vom 17.-22/VI 1918 vermißt wird. Weiters beehre ich mich Ihnen mitzuteilen, daß dem Genannten Sohne für sein besonders tapferes Verhalten anläßlich der erwähnten Kämpfe die silberne Tapferkeitsmedaille I. Klasse verliehen wurde." Župniku pa je pisal vojak Ivan Jesernik: „Jesiharjev iz Štude je padel pri našem ognju." Od 12. junija 1915 je bil pri vojakih. Skozi 5 mesecev je na Krnu nosil menažo in potem ranjence iz fronte. Zbolel je. Aprila 1916 je bil poslan k 27. pp. Bil je 2 meseca v Galiciji pri ofenzivi, nato je prišel na goriško bojišče. V 11. ofenzivi je bil ranjen v obraz. 30. maja 1918 je odšel k reki Piave. Bil je član tukajšnje mladeniške Marijine družbe, vzoren mladenič. Neizrečeno je ljubil svojo dobro mater. Naj se zato zali junak domovine veseli, ki je bil tudi član tukajšnjega kat. izobr. društva pri svoji nebeški materi!

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: – 25. Jesihar Franc, fant, star 22 let, Studa 40, je bil odlikovan s srebrno svetinjo I. razreda radi posebne hrabrosti ob naši ofenzivi proti Lahom ob reki Piave, kjer je tudi padel 15. jun. 1918.

Četrta obletnica svetovne vojske. – V dnevih od 26.-28. jul. so se v četrtič obnavljali nad vse pretresljivi spomini. 26. jul. 1914, praznik sv. Ane, nedelja! Deževalo je. Ob ½ 9. dop. zve župnik, da je mobilizacijski ukaz plakatiran. Hitro ga gre prebrat v Stob k Rodetu. Tam že dobi mežnarja Fr. Vojska s fajfo v ustih. „Ali bote tudi Vi morali iti?" „Mislim, da ne." Drugi dan je že moral oditi! Padel je! Ob 10. pride župnik na prižnico. V hipu je vsa cerkev v solzah. Kako bi bile šele tekle solze, ko bi bili le nekoliko takrat slutili, kaj nas je čakalo. Pop. po litanijah je bil shod Marijine družbe žena in sprejem novih članic. Kratek je bil, pretresljiv. Saj se je zunaj po cestah že slišalo petje fantov: „Oh sedaj gremo!" Matere, žene pa so molile, kot prisrčneje nikdar. Pop. po shodu pride župnik v posojilnico. „Peter, kedaj bo treba iti?" Tako vpraša odbornika Petra Cerar. Ta pa solznih oči pokaže pozivnico in reče: „Jutri! Jo že imam!" Kedaj ga že ni več med živimi! V posojilnici je hitro zaključeno. Ko gredo odborniki ven, pokliče župnika načelnik Odlasek ter mu izroči ključe od šole. Tudi on je moral takoj vstopiti. Ko pride župnik domov, mu povedo, da ga v cerkvi čakajo za spoved. In prihajali so drug za drugim, med njimi tudi Peter Cerar. Njegova sestra pa je na večer k cerkvi pripeljala vseh šest njegovih otročičev. Drugo jutro ob 6. so bile vse Domžale na kolodvoru. Prvo slovo! Potem pa je bilo v cerkvi obhajilo med samimi solzami! Sv. maša, ki bi bila radi semnja imela biti ob 10., je bila ob 9. Po maši pa je šlo zopet vse na kolodvor. Godba je še igrala. Drugo slovo! In tako naprej! Tedne, leta! Potem pa je začelo prihajati v Domžale vojaštvo, ranjenci, rusinski begunci, goriški begunci! Šla sta zvonova, prišlo je pomanjkanje, ostala pa je - vojska!

Rekord spovedovanja. – 4. avg., v nedeljo, ko se je obhajala porcijunkulska pobožnost, je bilo v Domžalah 465 obhajanih. Vse je spovedal župnik sam. Patra ta dan ni bilo. Ljudstvo pa se je porcijunkulske pobožnosti na župnikovo povabilo posebno letos v korist padlim junakom domovine izredno številno udeležilo.

Laški zrakoplovi nad Dunajem. – 9. avg. dopoldne od 9. do 10. ure je priletela skupina 8 laških letalcev nad - Dunaj!! V silni višini so krožili nad južnimi predmestji. Metali so laške listke veleizdajalske vsebine. Prebivalstvo je ostalo mirno. Vračali so se v smeri proti Dunajskemu Novemu mestu. Bomb niso metali. Nad Steinfeldom je eno laško letalo padlo na tla in popolnoma zgorelo. Ob 11. dop. so ti letalci leteli nad - Domžalami! Čisto razločno so se videli. Bilo jih je 7. Leteli so proti Ljubljani. Kmalu potem se je od Ljubljane slišalo pokanje obrambnih kanonov. Hitro so zginili brez provzročitve kake škode.

Kadila ni! – 9. avg. je prinesel „Škofijski List" to notico: „Ker se kadilo v prodajalnah več ne dobiva, si je treba pomagati, kakor je mogoče. Nekateri župniki uporabljajo z dobrim uspehom navadno smrečjo smolo, med katero namešajo sivke in drugih dišav." V Domžalah ga par tednov še nismo nič imeli. Sedaj ga je ihanski župnik nam nekoliko dal. Potem bo pa tudi pri nas - smola!

Potres. – 12. avg. zv. ob 1/4 10. se je tudi v Domžalah čutil precej močan potresni sunek, ki pa ni provzročil nič škode.

Cerkveno darovanje – 15. avg., na veliki Šmaren, je znašalo: zj. ob 7. K 330·55, ob 10. K 218·86, skupno K 549·41. To je bilo doslej največje darovanje!

Mirovna pobožnost v Domžalah – 16. avg., na dan sv. Roka, se je vršila tudi letos v Domžalah v dosego skorajšnjega splošnega miru prav lepa slovesnost. Zjutraj ob 6.

je bila procesija na Sp. in Zg. Tomšale k procesiji M. B. na Gorišici. Tu je bila najprej sv. maša. Potem je pa šel župnik v cerkev po Najsvetejše in je je prenesel v kapelico. Na prostem pred kapelico je imel pridigo. Pojasnil je, kako je ta slovesnost ganljiva spominska slovesnost [na pretekla stoletja, ko se je verno ljudstvo v nevarnostih zbiralo pri Mariji na Gorišici, na posvetitev vsega ljudstva tega kraja Mariji ob blagoslovljenju te kapelice, na dogodke vojskinih let], zahvalna slovesnost [da nas je Bog v teh strašnih letih po Mariji čudežno obvaroval nalezljivih bolezni, begunstva, razdejanja], prošnja slovesnost, pred vsem pa mirovna slovesnost! Kraljica miru, usliši naše prošnje in nakloni nam miru! Varuj nas, cesarja, Avstrijo! Sledile so pete lavretanske litanije, papeževa molitev za mir in blagoslov z Najsvetejšim. Udeležba je bila prav velika, vreme krasno.

Proslava cesarjevega rojstnega dne. - 17. avg. zj. ob 8., v soboto, je bila v Tomšelah peta sv. maša z zahvalno pesmijo „Te Deum" v proslavo dovršenega 31. leta cesarja Karola. Udeležil se je je nadporočnik ing. Jaroslav Bouzer s 10 vojaki, deputacija veteranskega društva z zastavo, orožništvo, zastopniki občinskega odbora, drugo ljudstvo. Pevski zbor je prav dobro pel Gruberjevo mašo, Foersterjev graduale, kot vlogo pri offertoriju Ave Maria, sopran-solo sl.
in Foersterjev „Te Deum" in ob sklepu cesarsko himno. Kraj je bil v zastavah.

Župnikovo opravilo od 15. do 18. avg. - 15. avg., na V. Šmaren, v četrtek, je imel župnik poleg spovedovanja zj. ob 7. pridigo, ofer, sv. mašo, ob 10. pridigo, ofer in peto sv. mašo in pop. pete litanije. - 16. avg. je imel zj. ob 6. procesijo, sv. mašo, pridigo zunaj na prostem in pete litanije z blagosl. - 17. avg., v soboto, je imel zj. ob 8. peto sv. mašo. - 18. avg., v nedeljo, je imel zj. ob 7. pridigo in sv. mašo, ob 10. pridigo in sv. mašo, ob 11. dop. shod mladeniške Marijine družbe s sprejemom novih članov in ob 3. krščanski nauk!

Devetinpetdeseti mrtev vojak iz naše fare: – je Cerar Franc, Študa, 4, oženjen, star 49 let. Pri vojakih je bil od l. 1915. Na bojišču si je nakopal jetiko. Večkrat je bil v bolnicah. Še pred tednom dni je bil za en večer doma pri svoji materi v Študi. Bil je pa zelo slab. 23. avg. pa je dobila mati sledečo brzojavko: „Znaim am 22/8. Frau Marie Cerar, Domžale b. Laibach. Schütze Cerar Franz gestorben. Begräbnis vierundzwanzigsten August drei Uhr nachmittag Friedhof Klosterbruck bei Znaim. Reservespital zwei Klosterbruck." – Naj junak domovine počiva v miru! Služil je pri

Drugi domžalski junak iz gore sv. Gabrijela – je Grčar Janez, fant, star 21 let, Študa, 7 od 47. pp. Tri mesece je bil na gori sv. Gabrijela. Večkrat je bil v naskoku. 22. okt. 1916 je nesel med najhujšim sovražnim obstreljevanjem v trebuh smrtno ranjenega kadeta skozi žično ograjo 1/4 ure daleč v kaverno, kjer je kmalu potem umrl. 18. dec. 1916 je bil pri 9. ofenzivi na tej gori od sovražnih plinov z vso svojo stotnijo omamljen. Od cele stotnije – 190 mož – jih je 185 obležalo vsled zastrupljenja mrtvih na mestu; le pet jih je ostalo z njim živih. Pobrali so ga nezavestnega. 60 ur ni prišel k zavesti. Skozi 2 meseca je bil v vedni smrtni nevarnosti. Čez 60 dni je bil na Dunaju operiran, ker je bil od plinov ves ožgan v notranjem. Takrat je tehtal le 45 kg. 6 mesecev ni mogel nobene besede na glas spregovoriti. 10. sept. 1917 je bil superarbitriran! Silno je pretrpel!

Domžalski zvon počen! – 14. avg. pop., ko so za farno patrono pritrkavali na en zvon, kot so to v tem času še večkrat delali in se je še dosti dobro podalo, je zvon naenkrat dobil razpoklino. Gotovo je kdo s kako železno stvarjo tolkel po njem! Od tedaj ima čedalje slabši glas. 23. avg. ga še ni bilo več za poslušati. Prav kot bi kdo na kako železno šino udarjal! Tudi to je moralo priti, da bo mera britkih poskušenj za župnika in faro tem večja! In to v tem času! Župnik je hotel zvon takoj dati preliti in je brzojavno vprašal Samassa, če bi to šlo. Dobil pa je 24. avg. sledeči brzojavni odgovor: „Prelitje zvona ne morem svetovati, ker bi bil novi zvon takoj rekviriran. Samassa."

Domžalski ujetniki se vračajo iz Rusije domov. - Prišla sta domov dalje: 23. Močnik Miha, fant, Študa, h. št. 2; - 24. Kerin Franc, mož, Zg. Domžale, h. št. 67; - 25. Lužin Matej, mož, Depaljavas

Praznik celodnevnega češčenja sv. R. Telesa - 25. avg. se je letos pri nas posebno lepo proslavil, ker je bil ravno na nedeljo. Vse molitvene ure so bile prav dobro obiskovane. Naravnane so bile vse v dosego skorajšnjega splošnega miru. Sklepne ure od 5.-6. zv. se je udeležil tudi župnik Strasinski [privatno], ena usmiljenka in 17 sirot iz sirotišnice v Stobljah. Obhajanih je bilo 215 oseb. Vse opravilo je imel župnik sam radi izredno težkih sedanjih aprovizacijskih in prometnih razmer.

Vojaška poroka. - 5. maja je bil v Domžalah poročen vojak Karel Mellitzer iz Štude, h. št. 5 z nevesto Frančiško Erad iz Štude, h. št. 28.

Vojaška poroka. - 11. avgusta je bil v Domžalah poročen vojak Alojz Stupica iz Podrečja, h. št. 13, od c. kr. prostov. strelsk. barna VI, z Rozalijo Kraljič iz Stoba, h. št. 9.

Vojaška poroka. - 16. avgusta je bil v Domžalah poročen vojak Albin Klammer iz Unter-Tilliach na Tirolskem, podkovec telefonist od c. i kr. IV. Tiroler-Jäger-Regmt., z Valentino Hönig iz Stoba, h. št. 61. Značilno je, da je ta ženin še 4 brate izgubil v tej vojski! Trije so mu padli na bojišču in eden je umrl v bolnišnici.

Za kakšno plačo se je letos sprejelo v Kn. šk. zavode. - Iz naše fare so bili v zavode sv. Stanislava v Št. Vidu sprejeti na novo šolsko leto trije dosedanji gojenci Franc Kovač, Stanko Strek in Josip Adamič. A za kakšno plačilo! Plačati imajo:

poleg	denarja;	krompirja;	fižola;	masti;	kaše;	ješprenja;	koruze;	pšenice;	ajde;	jajec;	suhega mesa
Kovač	600 K;	150 kg;	25 kg;	4 kg;	20 kg;	25 kg;	~ kg;	~ kg;	~ kg;	250;	20 kg;
Strek	600 K;	300 ";	50 ";	8 ";	25 ";	35 ";	40 ";	~ ";	~ ";	~;	25 ";
Adamič	300 K;	350 ";	60 ";	8 ";	35 ";	50 ";	50 ";	50 ";	30 ";	~;	~;

in Kovač še 4 kg suhega mesa, pa nima revež prav nič doma!!

Obleke in čevljev ni! – Da kdor sedaj dobi čevlje ali obleko, seveda za denar, mora iti k županu po potrdilo, da res nima čevljev ali obleke. S tem potrdilom mora iti v Kamnik k nadučitelju Frante-tu po nakaznico za čevlje ali obleko. Še tam dobi nakaznico le s težavo. Z nakaznico mora iti potem v Ljubljano k Pollaku po čevlje. Mnogi hodijo po cel teden, predno jih dobijo. Obleka je iz – papirja! Dobi se z nakaznico v Kamniku pri Zargiju! A le z največjo težavo! Sicer pa stanejo čevlji že 300 K in več!

Pšenica mernik po 300 K in še več! – Kmetje prodajajo pod roko mernik pšenice sedaj že lahko po 300, da celo 400 Kron!

Bencin za Strojno zadrugo liter po K 6'50! – Za letošnjo mlatev je župnik za Strojno zadrugo že junija dobil od poljedelskega ministerstva dovoljenje za 2 soda bencina. Ko se je pa mlatev že imela pričeti, je dobil iz Trsta od Rafinerije odgovor: „Wegen totaler Bahnsperre unmöglich zusenden!" Obrnil se je na Gospodarsko centralo v Ljubljano. Dobil je 2 soda bencina, 400 litrov. A račun! Znašal je 2600 K, po K 6'50 liter!! Iz Trsta ga je dobil šele 20. avgusta, dasi je bil odposlan že 27. julija. Vozil je torej skoraj cel mesec. Stal je 201 K. Ljubljanski je bil torej trinajstkrat dražji! Da je ta denar mogla Strojna zadruga od mlatvi vrniti, je župnik sam pregledal vse račune in je sam osebno šel k vsakemu posestniku, kjer se je mlatilo, po fari in izven fare, je pojasnil in pokazal račun, koliko stane bencin, nato je po dovršeni mlatvi napravil račun za bencin, stroje, strojnika, prejel denar in ga vložil v posojilnico. Tako je šel župnik razven po fari tudi v Št. Pavel, Žiče [dvakrat], Prevoje, Češenik [dvakrat], Vrbo, Krtino, Rod. Imel je veliko dela. A Strojna zadruga je ravno s tem prišla na trdne noge. Pokazalo pa se je ravno v tem letu, kolika dobrota je ta zadruga za kraj, posebno sedaj, ko skoraj nič moških ni doma. Navzlic temu, da so bili računi zelo visoki, ker se je poleg za bencin po K 17'50 na uro, računalo tudi za stroje po 4–6 K na uro in za strojnika po 1 K na uro, je imela nevernega toliko dela, kot še nobeno leto! Mlatila je pri 39 posestnikih.

Nakaznice za moko. – 4. sept. so se po obč. svetovalcu Fr. Končanu razdelile nakaznice za moko, ki se je istočasno tudi dobila. Vsaka oseba je dobila po 2 kg precej lepe ogrske moke, pšenične, po K 1·58. Neizrečeno težko so jo čakali ljudje. Cel avgust so vedno spraševali po njej! Razdelilo se je 290 nakaznic za 1071 oseb. To je bila 34. razdelitev.

Na vrtu Društvenega Doma zopet vojaštvo. – 5. sept. se je v baraki, kjer je bila vojaška kopalnica, na društvenem vrtu naselilo 40 laških ujetnikov in 10 naših vojakov, ki vsi so pod poveljstvom nadporočnika Forsterja zaposleni pri tesarskem delu na Žagi, oziroma po gozdih. Tudi vojaška kuhinja na društvenem vrtu je sedaj zopet prišla v uporabo.

Jekleni zvonovi naročeni za Komšale. – 1. sept. je župnik naznanil ljudem v cerkvi, da sedaj, ko je še ta edini zvon, ki ga nam je doslej pustila oblast, ubit in poje tako slabo, da ga sploh ni za poslušati, ne preostaja drugega, kakor da naročimo tudi za našo cerkev jeklene zvonove, kakor so jih že na toliko krajih. Naj pojejo še tako slabo, vsaj slišali se bodo! Prosil je, da začno takoj prinašati prostovoljnih darov za te zvonove, kar so ljudje tudi z veseljem storili. 5. sept. je že naročil pri industrijski kranjski družbi na Jesenicah tri jeklene zvonove – Glockentrio – in sicer po nasvetu te tovarne zvonove v sledečem premeru in teži:

veliki zvon ca 144[126] cm ⌀ in okrog 1230[1000] kg teže
srednji " " 128[101] " " " " 830[500] " "
mali " " 83[80] " " " " 400 " "

skupaj ca $[\overset{354}{307}]$ cm " " " 2460 [1900] kg "

Isti dan je tudi na račun že poslal za te zvonove 5000 kron.

Ljudje so za zvonove izredno radi darovali. Tekom enega meseca je prineslo župniku 245 oseb 9000 kron!

Urarska vest v vojskinem času. – 17. sept. je nesel župnik svojo srebrno uro popravit urarju Vilharju v Ljubljano. – Zlato uro svojo je dal župnik že lani za vojskine namene, tedaj, ko se je močno govorilo, da bo treba vse zlatnine oddati, do česar pa potem še vendar ni prišlo. – Za čisto malenkostno popravilo mu je računil urar 30 K, več kot je ura nova stala. Hotel je kupiti novo uro. Urar ni imel prav nobene žepne ure ne za prodaj ne zase! Na vprašanje, če bi se drugje dobila, mu je rekel: „Če jo bote sploh kje dobili, kar pa dvomim, ker iz Švice prav nič ne dobimo več, bote za najslabšo dali 100 K! A ne bo vredna, da bi jo takoj ob zid vrgli!"

Draginja. – Sedaj, septembra, stane navadna krava že 6000 K, svinja nad 2500 K, konj 10.000 K, liter mleka 1 K, eno jajce 1 K, kg bele moke 18 K, liter pšena 7 K, kg krompirja K 1·60, meter blaga, če se ga sploh dobi, 400 K, kg masti 72 K! Tako pri nas! Na Krasu pa, tako je pripovedoval župniku preseljenik „Straže" Janez Kvas, Žnidarjev iz Štude: konjsko meso kg 22 K, prašje meso K 4·60, eno jabolko 1 K!

Sirotišnica v Domžalah. – 4. avg., na porcijunkulsko nedeljo, je župnik v pridigi pojasnil, kako potrebno je, da se v Domžalah za mladino v sedanjih tako nevarnih časih kar le mogoče poskrbi. To pa storimo s tem, da ustanovimo tu v Domžalah in sicer zgolj za našo faro sirotišnico združeno z otroškim vrtcem in dnevnim zavetiščem. Prostore za vse to še imamo: celo prvo nadstropje Društvenega doma je kot nalašč za ta namen. Sirotišnica naj se ustanovi v spomin na strašno sedanjo svetovno vojsko, v večni spomin na padle in umrle junake domovine naše fare in nešteto žrtev, brezmejno trpljenje mater, otrok, vsega ljudstva v teh hudih časih kot hvaležen izraz psalmistovih besedi: „Misericordiae Domini, quia non sumus consumpti!" Vodstvo se bo izročilo č. Šolskim sestram iz Maribora. Odpri naj se, če le količkaj mogoče, še letos! Lastnik sirotišnice bodi župna cerkev v Domžalah*), načelnik in oskrbnik torej vsakokratni župnik! Pomagajo pa naj mu tozadevne krajevne organizacije, posebno Vincencijeva in Elizabetna konferenca, Marijine družbe, občini, III. red. Ljudstvo je te misli s veseljem pozdravilo. Kn. šk. ordinarijat je ustanovitev sirotišnice v Domžalah in nastanitev Šolskih sester iz Maribora v njej odobril. Tudi predstojništvo Šolskih sester je odgovorilo, da bo z veseljem prevzelo to sirotišnico. Le časa, kedaj bodo sestre mogle priti v Domžale, za sedaj še ne more določiti, ker je veliko sester zaposlenih po vojaških bolnicah. Na to je župnik odgovoril: „Mi bomo vse potrebno pripravili sedaj v septembru. Kedar Šolske sestre pridejo, se bo pa pričelo!"

Španska bolezen v Domžalah. – 19. sept. je v fg. Domžalah h. št. 105 za špansko boleznijo, nekako influenco, ki se je sedaj začela močno širiti po premnogih krajih Europe, umrla 3½ letna Mirka Licherl. Istočasno je pri tej hiši za to boleznijo ležalo 7 oseb, vsi! Tako tudi v fg. Domžalah, h. št. 87 trije, pri Matetu, h. št. 41 dva, pri mesarju Jeretu dva, pri županu Janežiču dva. In tako še po mnogih drugih hišah v Domžalah. Je to zelo huda bolezen! Bolnik dobi omotico v glavi, hudo vročino, hud kašelj, kri mu teče iz nosa, zgubi ves apetit, mu vzame vso moč! Vzrok bolezni je bržkone od strupenih plinov popolnoma okuženi zrak!

Domžalski ujetnik bil na Ruskem pri srbski armadi. – Kobilca Valentin, fant, star 28 let, iz fg. Domžal 117, ki je bil 11. maja 1915 neranjen v Karpatih ujet in je potem 16 mesecev v pekarni delal v Harkovski guberniji, je pripovedoval župniku: „Nekega dne so nas Slovence poklicali v Šipovec v Harkovski guberniji. Nič nam niso povedali, za kaj se gre. Popisali so nas in odpeljali v-

---

*) Zato tudi cerkev pomaga plačevati vsakoletne obresti za Društveni Dom, seveda ne s svojim, cerkvenim denarjem, ampak z denarjem, ki ga župnik kot prostovoljne darove od ljudij leto za letom nabira. S tem si pridobiva naravnost lastninsko pravico v Domu za – svojo sirotišnico! Vsled vojske je pa ta načrt popolnoma propal. Glede na popolnoma spremenjene razmere je župnik misel na sirotišnico v Društvenem Domu zopet opustil, ker bi v slučaju podržavljenja dobrodelnosti s tem prišlo v nevarnost – Društveni Dom, ki bi danes, ki ga

Odeso! Tu so nas pridružili – serbski armadi! Nad 1000 nas je bilo skupaj Srbov, Hrvatov in Slovencev. Samih Slovencev je bilo nas nad 100. Tudi slovenske častnike smo imeli. Eden je bil iz Bleda in eden iz Kamnika. Strašno so nas hujskali kar naprej zoper Avstrijo! Kdor je z njimi potegnil, mu je bilo dobro! Gorje pa mu, kdor ni ubogal! En mesec sem bil pri njih. Tu pa se mi je posrečilo, da sem jim ušel, ko smo na Kilikovem polju imeli vojaške vaje. Z menoj so ušli še 3 Slovenci. Prišli smo v Kijev, kjer smo rekli, da smo se zgubili. Sekali smo les v gozdu. Zopet sem ušel in sem prišel 15. febr. letos v Brody, 30. marca, na Veliko soboto pa domov v Domžale!"

Začetek „zimskega časa". – V noči od 15. na 16. sept. so se po celi državi ob 2. uri za eno uro ustavili. Tako smo se povrnili nazaj k pravemu solčnemu času. V Domžalah smo to storili 15. sept., v nedeljo zv. ob 7.

Začetek obeh šol v Domžalah – je bil 16. sept., v ponedeljek zj. s šolsko sv. mašo ob 8. Na slovenski šoli je letos proč ena paralelka in sicer za I. razred. Otrok je: v I a, razredu 47 [učiteljica Finka Bole], v I. b, razredu 45 [učiteljica Vera Kersnik], v II. razredu 66 [učiteljica Gisela Tavčar], v III. razredu 96 [učitelj Karol Jeretina], v IV. razredu 64 [učitelj Josip Oblasek]. Na nemški šoli je v I. razredu 13 otrok [učiteljica Alba Ram] in v II. razredu 23 [učiteljica Elsa Rutschmann]

Dejanje sv. Detinstva v Domžalah – je vpeljal župnik 24. sept. med šolsko mladino. Takoj mu je pristopilo 140 slovenskih in 26 nemških šolarjev. Nabralo se je za letos K 52.40 udnine, katero je poslal vodstvu [katehetu Antonu Čadež] v Ljubljano dne 10. oktobra.

Ob desetletnici ustanovitve župnije Domžale. – 25. septembra je minulo 10 let, kar je bila ustanovljena župnija Domžale. Nepopisno je, koliko je ta ustanovitev faranom v teh letih koristila, posebno v letih sedanje vojske! Vse premnoge ispiske iz matrik za podpore so tukaj ves čas dobivali

je cerkev za obresti dala, je bil radi tega potem cerkvi vrnjen!

ljudje pri župniku v kraju, dočim bi bili sicer po vse te iskaze morali hoditi v Mengeš! V teh letih se je fara že popolnoma otrdila, sevéda ne brez težav! Posebno pri porokah je bilo spočetka izredno veliko sitnosti. Skorej nobena nevesta ni hotela biti doma poročena. Vsaka je hotela k poroki iti v Ljubljano. Tu pa je župnik z vso odločnostjo vmes posegel. Javno je rekel na prižnici: „Če neveste na svojo faro celo nič ne držite, pa držim jaz kot župnik na svojo nevesto-faro toliko, da je ne pustim več žaliti od Vas! Nobeni ne bom dal več dovoljenja, da bi šla v Ljubljano k poroki!" Pomagalo je. Od tedaj je bil tudi v tem oziru popolnoma red. Pred ustanovitvijo fare so bili glavni dohodki tukajšnjega beneficijata razne bire, vse prostovoljne: senena, otepna, žitna, denarna bira. Z ustanovitvijo fare so te bire vse, razven denarne, prenehale. Tudi obligatna žitna bira mengiškemu kaplanu in cerkovniku je bila odkupljena. Neprecenljivo je, koliko svote so si s tem faranom prihranile pri sedanji nečuveni ceni žita! Za župnika domžalskega pa bi bilo sevéda v sedanjem času kar največja sreča, če bi bila bira ostala. A ker se je bira ravno po njegovi krivdi odpravila, kar je v sedanjih razmerah za naš industrijski kraj edino primerno in prav -, je hvaležen Bogu, da ob sedanjih strašnih vojskinih časih ravno on sam vsled tega trpi in ne kak njegov naslednik! To se pa pri njivah, katere je župnik pridobil, prav v teh letih pokazale v svoji izredni vrednosti.

Odlikovani vojaki iz naše fare so dalje: - 16. Trojanšek August, iz Stoba, h. št. 31, rezervni nadporočnik 17. pp., ki je padel, je bil sedaj, kot poročajo „Novice" z dne 27. sept., odlikovan z vojaškim zaslužnim križem III. razreda z vojno dekoracijo in meči.

Za špansko boleznijo je dalje umrla: - 2. Ana Trdina, vdova, iz Zg. Domžal, h. št. 109. Umrla je 30. sept. čisto nepričakovano na Rodici pri svoji hčeri. Pokopana je bila 2. okt. pop. v Domžalah. Stara je bila 71 let. K hčeri jo je mož vzel prejšnji večer.

Za špansko boleznijo je dalje umrla: - 3. Jera Rihtar iz Zg. Domžal, h. št. 28, stara 29 let, mati 4 otročičev.

2. okt. ob 4. zj. jo je župnik dal v sv. olje. Bila je že v popolni nezavesti. Ob 5. zj. isti dan je potem že umrla. Drugi dan, 3. okt. pop. ob 4. je bila pokopana. Dan pred smrtjo je še rodila!

Za špansko boleznijo je dalje umrla: – 4. Angela Šubelj, iz Sp. Domžal h. št. 145, stara 43 let, mati 6 nedoraslih otročičev. 24. sept. je obolela, 29. sept., v nedeljo zv. jo je župnik pri popolni zavesti obhajal in previdel, 2. oktobra dop. ob 1/2 12. pa je umrla. Pokopana je bila 3. okt. pop. ob 5. Mož je bil sedaj na dopustu, a je že skoro vsa 4 leta v vojaški službi.

Za špansko boleznijo je dalje umrla: – 5. Apolonija Štempelj, omožena, iz Štude h. št. 42, stara 59 let. Umrla je 3. okt. dopoludne čisto nepričakovano neprevidena. Imela je pa že več let hudo naduho. Tudi nje mož in hči sta istočasno bila bolna za špansko boleznijo. Pokopana je bila 4. okt. pop. Bila je članica Marijine družbe žena in kat. izobr. in podp. društva.

Ljudje prestrašeni. – 4. okt. je v Sp. Domžalah, h. št. 49 umrla 83 let stara Jožefa Žabelj, previdena prejšnji večer. Bila je sicer že dolgo bolna. Ljudje pa so bili zelo oplašeni, ker je bilo kar v kratkem več popolnoma nepričakovanih naglih smrti. Kar naprej je zvonilo! Bolnikov je bilo vse polno po fari za to boleznijo. Ko je 4. okt. pop. prišel župnik v šolo v I. razred, je dobil izmed 42 otrok v šoli samo – tri! Na vprašanje, kje da so drugi, je dobil odgovor: „Vsi so bolni!"

Nakaznice za moko. – 2. okt. je razdelil obč. svetovalec Franc Kremžar nakaznice za moko. Razdelil je 309 nakaznic za 1196 oseb. Na osebo se je dobilo: 1 kg bele pšenične à K 1·58, 2 1/4 kg ržene moke à K 1·06 in 2 1/4 kg ječmenove à K 1·06, skupno po 5 1/2 kg na osebo. To je bila 35. razdelitev.

Za špansko boleznijo je dalje umrla: – 6. Franca Štempelj, stara 17 let, iz Štude, h. št. 42, hči pod št. 5 umrle Apolonije. Umrla je 7. okt. po polnoči. 6. okt., v nedeljo zv. ob 6. jo je župnik previdel. Imela je hudo vročino in usta vsa opečena, kot pri najhujšem tifusu. Tudi oče je bil še bolan. Glede plačila pogrebnih stroškov je rekel: „Saj bo tudi hči umrla; bom pa skupaj plačal!“ Glede začetka bolezni je rekel: „Ko sem na žagi delal v soboto, je bilo, kot bi bil naenkrat strup vame prišel. Od tedaj smo vsi bolni!“ Pokopana je bila 8. okt. pop. Bila je tudi članica dekliške Marijine družbe.

Šola v Domžalah zaradi bolezni prekinjena. – 7. okt. je bila zaradi strašno tu v fari razsajajoče španske bolezni – skoraj v vsaki hiši jih po več leži – šola prekinjena*) do 11. nov. Ta dan je tudi župnika hotela premagati. Imel je 4 previdenja samih hudih slučajev. Kar pa je bil prost, je ves čas poležkoval: mrzlo ga je mrazilo, glava ga je bolela, kašelj ga je mučil, slabosti so ga obhajale, okus v ustih je bil po samem „Smirn“. Še hujše mu je bilo v kostih! In zopet je imel 3 previdenja. In to v deževnem mrzlem vremenu. Moral bi se uleči! A kako? Tudi v sredo ga je še prav hudo mučilo. V dobro zakurjeni sobi se ni mogel cel dan pogreti, tudi pri peči ne! In zopet je imel 9 previdenj in 3 pogrebe!! Cel teden ga je mučila!**)

Za špansko boleznijo so dalje umrli: – 7. Pajduh Robert, šolar, star 9 let, Zg. Domžale, 61. Umrl je 7. okt. Ko ga je župnik 7. okt. zj. previdel, je imel že popolnoma ožgana usta. Še isti dan je umrl. Pokopan je bil 9. okt. pop. – 8. Jányai Gabrijela, otrok, star 8 dni, Stob, 8 je umrla 8. okt. in bila pokopana 9. okt. pop. – 9. Juvan Jakob, otrok, star 14 mesecev, Stob, 23, je umrl 8. okt. in bil 9. okt. pop. pokopan. – 10. Zavrec Helena, dekle, stara 41 let, Depalja vas, 1, je umrla 9. okt. zj. nepreviđena. Par dni prej je obolela. Bila je slaboumna božjastna reva. Pokopana je bila 10. okt. pop. – 11. Kvas Marija, dekle, stara 38 let, Stob, 7, odbornica dekliške Marijine družbe in kat. izobr. in podp. društva, je obolela v soboto, 5. okt., v noči od torka na sredo je že umrla. V torek zj. je bila pri polni zavesti obhajana. Pokopana je bila 10. okt. pop.

*) Ta dan ob 10. dop. je župnik previdel nevarno bolno dekle Terezijo Pavlič iz Zg. Domžal, 87, kjer je bila cela družina za „špansko“ bolna. Ko župnik bolnico zagleda, se hudo prestraši. Vsa vsa, po celem telesu, tudi po obrazu, celo v očeh, je bila v samih rdečih pegah. Župnik je bil prepričan, da ima pegasti legar, najnevarnejšo bolezen! Takoj je šel v šolo in se dogovoril z učiteljstvom, da se je takoj prekinila šola.

12. Cerar Mihael, šolar, star 9 let, Zg. Domžale, 115, je 8. okt. še zdrav ves dan okrog letal. Drugi dan zj. pa je bil že v nezavesti, ko ga je župnik dal v sv. olje. Umrl je 9. okt. in bil 11. okt. pop. pokopan. – 13. Velkavrh Marija, žena, stara 24 let, Zg. Domžale, 141, je bila 9. okt. zv. ob 7., ko je župnik previdel Štempiharo Franco in tudi njo obiskal, še čisto zdrava. Niti misliti ni bilo mogoče, da bi še isto noč moglo priti kaj hujšega, dasi je že en teden ležala. Ponoči ob 11. pa jo je bilo treba iti previdit, češ, da komaj še diha. Bila je že popolnoma nezavestna. Vendar jo je bilo mogoče še tudi obhajati. Ob 5. zj., 10. okt. je bila že mrtva. Zapušča 1 otroka. Eno je pa s njo umrlo, ker je bila noseča. Stvar je čedalje bolj resna!

Ganljiva previdenja – ima ob sedanji strašni epidemiji župnik v Domžalah. 9. okt. zv. je pri Mihu v Sp. Domžalah, 7 obhajal gospodinjo in dva njena otroka. Drugo jutro, 10. okt. je pri Mlinarju v Stobi, 27, obhajal štiri otroke, brata in sestro! V eni hiši torej šest oseb! Isti dan je v Zg. Domžalah h. št. 19 obhajal Marijo Šimon, mater 9 otročičev, ki je bila zelo slaba. Mož pa se je od te bolezni ves oslabljen komaj pokonci držal. 11. okt. je obhajal v Stobu, 23, gospodinjo Marijo Juvan. Vsa družina, 11 oseb, je istočasno ležala! V Sp. Domžalah 51 je previdel Šolarja Valentina Zabret. V isti sobi je še ležala njegova mati! Razven njega so še ležali vsi otroci!

Skoraj pri vsaki hiši po več bolnikov! – Grozno se je pa razširila španska bolezen po celi fari Domžale. 11. okt. jih je skoraj v vsaki hiši po več ležalo, po premnogih prav vsi! Na stotine je bolnikov samo v naši fari! In strašna je ta bolezen! Ljudje silno trpijo. Najhujše so prizadeta pljuča in sapnik! Zares nekaka pljučna kuga! Bog se nas usmili! Ves cel farovž je bil bolan!

Župnik sprejel pravoslavnega Rusa v katoliško Cerkev. – 11. okt. zv. ob 1/2 6. se je v Sp. Domžalah, h. št. 4, pri Rahnetu, izvršil dogodek, ki kot prvi te vrste v fari ostane vedno zanimiv

---

**) Ko je 8. okt. v torek zj. po sv. maši župnik v cerkvi molil „gratiarum actio", mu je prišlo vsled španske bolezni silno slabo. Kar pod vse se mu je tudi v glavi vrtilo. Komaj je še ostal pri zavesti! S takoj moto je šel obhajat Bukovnikovo Micko, družbenico Marijo Kras v Stob!

za naš kraj. Pravoslavni Rus Ivan Lažarow, neoženjen, star 31 let, iz Smolenske gubernije, ki kot ruski ujetnik že dalje časa biva na Kranjskem in je sedaj nad en mesec delal pri Rahutu, je nevarno zbolel na španski bolezni. Želel je biti sprejet v sv. kat. Cerkev in biti previden. To je župniku sporočila Marjanca Lever v petek, 11. okt. zj. Takoj je on telegrafiral na knezoškofijski ordinarijat: „Umirajoč Rus v Domžalah želi postati katolik in biti previden s sv. zakramenti. Prosim takojšnjega telegrafičnega dovoljenja." Pop. ob 1/2 4. je že došel pozajemni odgovor: „Vse potrebne fakultete se Vam podele. Klis generalni vikar." Ob 5. potem je šel župnik s sv. popotnico k bolniku. Navzočih je bila polna soba ljudij, vsi z gorečimi svečami. V kratkem nagovoru je župnik pojasnil svetost in važnost trenutka, sestavil zapisnik, ki ga je Rus s prisego potrdil vpričo prič Matej Klis in Ivan Tomašič, na je naprej molil professio fidei, katero je zopet s prisego potrdil, nakar ga je odvezal ab haeresi et peccatis in ga s tem slovesno sprejel v sv. kat. Cerkev. Nato ga je takoj obhajal in previdel. Še ni umrl.

Za špansko boleznijo so odslej umrli: - 14. Rihtar Jakob, previden, mož, star 34 let, Študa, 47, oče 4 otrok, je 11. okt. pop. umrl in bil 13. okt. pop. ob 4. pokopan. - 15. Juvan Marija, žena, stara 37 let, Stob, 13, mati 3 otrok in še 5 od prve žene, je bila 11. okt. dop. previdena. Še isti dan je umrla. Samo par dni je ležala. Pokopana je bila 13. okt. pop. ob 5. Bila je tudi članica Marijine družbe žena. - 16. Pavli Frančiška, žena, stara 34 let, Sp. Domžale, 7, mati 6 otrok, noseča v 5 mesecu, je bila 9. okt. skupno z 2 otrokoma svojima previdena. 12. okt. pop. je že umrla. Ta dan je pa še tudi mož obležal, hudo bolan. Pokopana je bila 13. okt., v nedeljo pop. ob 4. Za rodbino nenadomestljiva izguba, strašen udarec! - 17. Ahčin Ana, dekle, stara 33 let, Sp. Domžale, 16, je bila 9. okt. previdena. Bolela je par dni prej. 12. okt. zv. je že umrla. Pokopana je bila 14. okt. pop. ob 4. Bila je tudi članica dekliške Marijine družbe. - 18. Osolin Jerica, šolarica, stara 9 let, iz

Kopaljevasi, 13, je bila 9. okt. previdena. Je šla že kar kri od nje. Umrla je 14. okt. zj. in bila 15. okt. pop. ob 4. pokopana. – 19. Žitkar Viljem, otrok, star 4½ let, Študa 10, je 14. okt. opoldne umrl in bil 15. okt. pop. ob 5. pokopan. – 20. Juvan Vinko, otrok, star 3 tedne, Stob 23, kateremu je že mati za to boleznijo umrla, je 14. okt. umrl in bil 15. okt. pop. ob 5. pokopan. – 21. Ravnikar Frančiška, otrok, stara 3 dni, Zg. Domžale, 107, roj. 13. okt. v 7. mesecu od svoje vsled španske bolezni na smrtni postelji se nahajajoče matere Katarine, je 14. okt. zv. umrla in bila 16. okt. pop. ob 4. skupno z materjo pokopana. – 22. Ravnikar Katarina, žena, stara 33 let, slamn. tovarnarica v Zg. Domžalah, h. št. 107, mati 2 otročičev, je bila 13. okt., v nedeljo dop. ob 9. previdena. Isti dan opoldne je porodila prezgodaj, v 7. mesecu, punčiko, živo, ki pa je, tudi v cerkvi takoj krščena, že drugi dan 14. okt. zv. umrla. 15. okt. dop. ob 9. pa je v navzočnosti župnikovi tudi mati šla za njo po plačilo. Samo en teden je bila bolna! Neizrečeno ganljiv prizor je bil, ko sta bili 16. okt. pop. ob 4. obe skupaj v istem grobu pokopani! Bila je tudi članica Marijine družbe žena in podpredsednica kat. izobr. in podp. društva.

Rekordni teden za previdenja in pogrebe. – Teden od 6. – 13. okt. je bil za župnika glede obhajil in pogrebov res pravi rekordni teden. Obhajil je imel: 6. okt., v nedeljo – 1, 7. okt. – 4; 8. okt. – 3, 9. okt. – 9; 10. okt. – 8, 11. okt. – 5; 12. okt. – 1 in 13. okt., v nedeljo – 7, skupno torej v enem tednu – 38 previdenj! Pogrebov je imel: 9. okt. – 3, 10. okt. – 2, 11. okt. – 2, 12. okt. – 2, 13. okt. – 1, 14. okt. – 1, 15. okt. – 3, 16. okt. – 3, skupno torej v enem tednu – 17! Kar po 5 mrličev je hkratu ležalo na parah!!
In ves ta teden je tudi župnika španska bolezen tako hudo mučila, da je komaj opravil!

Za špansko boleznijo so dalje umrli: – 23. Juvan Minka, otrok, stara 4 leta, Stob, 23, izredno bistra, ljubeznjiva deklica, ki jo je mati neizrečeno rada imela, je umrla 15. okt. ob 1. pop., samo 4 dni pozneje kot mati! Pokopana je bila 16. okt. pop. ob 5.

In tako so tekom 8 dni umrli samo v tej hiši 4 osebe: mati in 3 otroci. – 24. Strajnar Frančiška, žena, stara 36 let, Stob, 7, mati 5 otročičev in mesčev, katere sestra Marija Kras je 9. okt. na isto boleznijo umrla. V nedeljo pop. ob 1. je bila tudi ona previdena. Silno lepe smrti je umrla. Neprenehoma je poljubljala križec in svetinjo M. družbe. Žalost 80 letne matere, moža, ki je radi njene bolezni prišel od vojakov na dopust, otročičev je bila nepopisna. Ob pogrebu je bilo vse v solzah. Pokopana je bila 17. okt. pop. ob 4. Umrla pa je 16. okt. zj. ob 7. Bila je tudi članica M. družbe žena in kat. izobr. in podp. društva. – 25. Kleinlercher Marija, šolarica, stara 12 let, Zg. Domžale, 131, je bila 15. okt. sv. previdena. Bila je pa že čisto slaba. 17. okt. zj. ob 7. je že umrla. Pokopana je bila 18. okt. pop. – 26. Kremžar Miha, ključavničarski mojster, mož, star 61 let, Sp. Domžale, 34, je bil 13. okt., v nedeljo zv. ob 6. previden. Je bil že dalje časa bolehen. Ta bolezen ga je pa takoj spravila. 17. okt. opoldne je že umrl. Pokopan je bil 18. okt. pop.

Španska bolezen nevarnejša kot kolera! – 17. okt. je prinesla „Reichspost" sledeče: „Hofrat Professor Dr Hochenegg äußert sich im „N. W. T." über die „spanische Grippe": „Es ist erstaunlich, mit welcher Gleichgültigkeit man noch heute dieser schweren Seuche, die täglich so viele Todesopfer fordert, gegenübersteht. Ich kann nur sagen, daß ich die jetzige grassierende Seuche für die gefährlichste halte, die ich in unserem Vaterland miterlebte. Sie ist viel gefährlicher, als zum Beispiel die Cholera, vor der man sich, da man ihre Erreger und die Art ihrer Ausbreitung kennt, fast vollkommen schützen kann."

Šestdeseti mrtev vojak iz naše fare: – je Janez Kovač, fant, star 38 let, Zg. Domžale, h. št. 33, ki je 8. okt. 1918 umrl v bolnici Pardubitz v Češki na pljučnici. 22. okt. je c. kr. okr. sodišče v Kamniku sporočilo županu uradu: „Vojaška oblast je naznanila smrt nastopnega vojaka: 1. ime – Janez Kovač; 2. šarža črnovojnik; 3. krdelo cesarjevičev pešpolk št. 17; 4. umrl je dne 8. okt. 1918

v bolnici Pardubitz v Češkem na pljučnici; 5. rojstno leto 1880; 6. pristojen v občino Domžale; 7. zadnje bivališče Domžale." – [Ganljivo je, da je 4 dni poprej, 4. okt. umrla njegova teta Jožefa Zavbi v Zg. Domžalah, ki mu je tudi hišo št. 49 izročila. Teden pred njeno smrtjo je bil on še doma. Dobil je pa gotovo Špansko bolezen, ki ga je tako hitro spravila. Bil je predsednik domžalskega „Orla", prav dober mladenič. Naj vrli junak domovine počiva v miru!]
Izkazalo se je, da ta Janez Kovač ni „Pepin Janče", ampak drugi, Kebrov iz Zg. Domžal, h. št. 33, ki je kot vojak pred nekako več let bival na Dunaju, sedaj pa je spremljal transporte ruskih ujetnikov. Naj vrli junak domovine počiva v miru! Umrl je v Tridentu!

Na Španski bolezni je dalje umrla: – 27. Justina Melink, stara 12 let, Depaljavas, 12, begunka iz Rome pri Gorici, je bila 19. okt. previdena, 22. okt. je umrla in 23. okt. pop. ob 4. je bila pokopana.

Ves pevski zbor bolan na Španski bolezni. – 20. okt., na žegnansko nedeljo, ni bilo v Domžalah ne pri zjutranjem ne pri desetem opravilu, ko je bil obakrat tudi „ofer" in bi bila ob 10. morala biti peta maša, nič petja, ker so bili vsi pevci in pevke bolni na Španski bolezni. Le organist je obakrat cel čas orgljal.

Cerkveno darovanje na žegnansko nedeljo – 20. okt. je znašalo: zj. ob 6. K 327·02, ob 10. K 236·82, skupno torej K 563·84.

Draga drva. – 15. okt. je dobil župnik iz Trojan 4 sežnje drv po 240 K, ker jih je kupil že pred enim mesecem. Vozila sta mu jih Pavel Petoncelj in Jur Jarle. Vožnja je stala 260 K, z žaganjem vred. Za 4 sežnje drv je torej plačal 1220 kron!

Čehoslovaška republika. – 14. okt. so proglasili v Pragi – Čehoslovaško republiko in s tem izvedla odpad od Avstrije!*)

Cesarjev manifest avstrijskim narodom. – 16. okt. je izdal cesar Karol I manifest za prenovitev Avstrije, v katerem pravi:

---

*) 26. julija 1918 je čehoslovaški vojni minister Kaužal v Pragi v nekem govoru izjavil: „Iz analov svetovne vojne je razvidno, da so Čehi odločili svetovno vojno. Če bi se Čehi ne bili branili prelivati svojo kri za Avstrijo, bi Avstro-Ogrska nikdar ne propadla."
[Slovenec, 27. VII. 1918 št. 169]

„Avstrija naj postane po volji svojih narodov zvezna država, v kateri tvori vsako narodno pleme na ozemlju, kjer je naseljeno, svojo lastno državnost!"

Jugoslovanski klub odklonil cesarjev manifest. – 18. okt. je sklenila parlamentarna komisija kluba, da „manifest o federalizaciji Avstrije ne more provzročiti nobene izpremembe v stališču Jugoslovanskega kluba, ker vztraja ta neomajno na svojem stališču združitve vsega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v svoji suvereni državi." To je pač jasno dovolj!

Majniška deklaracija mrtva. – 21. okt. je „Slovenec" na vodilnem mestu prinesel posmrtnico na deklaracijo 30. maja 1917, v kateri čisto jasno pravi: „Zadnjo možnost rešiti jugoslovansko vprašanje v okviru avstro-ogrske monarhije je Avstrija zamudila, ki nam hotela dati našega minimuma in sedaj prihajajo drugi, ki imajo sedaj moč in oblast in ti nam ne branijo našega maksimuma! In „Narodni Svet" je sedaj v Zagrebu proglasil naš maksimum: združitev vseh Jugoslovanov brez ozira na katerekoli deželne in državne meje v eno samo državo. Minimum je pokopan, maksimum je sedanja naša zahteva!" Ti drugi, ki priznajo maksimum, so seveda – entenda, pred vsem Wilson! Zveza, ki je bila doslej prikrita, je sedaj čisto očitna! Župnik je bil o njej skozi ves čas tega besnega deklaracijskega boja med nami popolnoma prepričan! Sedaj se je pokazalo, kako prav je on to gibanje presojal! Za Jugoslavijo, kakršno hoče entenda, namreč za Veliko Srbijo, kateri bi pripadali tudi mi Slovenci, se on nikdar ni mogel ogreti! A sedaj je – prišla!!

Na španski bolezni je dalje umrl: – 20. Janez Osolin, šolar, star 14 let, Tepaljavas, 13 je bil 9. okt. skupno s sestro Jerico, ki je še tudi umrla, previden. 24. okt. je umrl in bil 25. okt. pop. ob 4. pokopan.

Jugoslavija hoče raztrgati vezo s Habsburžani! – 19. okt. je sklenil jugoslovanski odbor v Londonu, „da se je jugoslovansko ljudstvo odločilo, da raztrga vsako vez s Habsburgom!" Temne sile uspevajo!

Strašna kanonada na laški fronti. – 26. okt. so celo noč tako silno grmeli topovi na celi laški fronti, da so v župnikovi sobi kar naprej šklepetale šipe s tako močjo, kot še cel čas vojske nikdar! Lahi so prišli z novo ofenzivo!

In pa je prišla kar naenkrat, takorekoč čez noč – Jugoslavija [29. okt.]! Nekrvava revolucija je kar hitroma dosegla svoj namen! Seveda po skrbni pripravi!

Snaženje cerkvenih predmetov.

Težki vliti svečniki, se omijejo najprej dobro z limono da vso nesnago proč obje, potem omiti ali samo z mokro krpo dobro obrisati in da se osuši, potem se s puc pasta dobro odrgne in na to se z gipsom in krpo dobro osuši, ali če ni gipsa pri rokah se tudi s smerekovim žaganjem lahko trdo odrgne, ker napravi ravno tako svitlo.

Ravno tako kakor zgoraj svečniki se snažita tudi oba lestenca pred velikim altarjem.

Svečniki na tabernakeljnu, ki gorijo samo pred sv. R. Telesom so zlati, in se smejo samo z limono dobro omiti, ter s smerekovim žaganjem trdo odrgniti in osušiti, pri teh se ne sme ali vsaj ni potrebna nobena voda. Da pa se tudi, ker je nekaj delov ne gladkih ampak piljenih očisti ves prah ki pride od žaganja in se napravi po luknjicah, se mora z mehko krtačo tako ki je za obleko snažit, dobro okrtačit da se tako odpravi tudi ves prah, na vse to pa se lahko še z mehko suho krpo obriše.

Tako se snažijo tudi beli sreberni svečniki in zlata Večna luč, ter srebrna Večna luč in sploh vsa crkvena srebrna in zlata posoda. Pri tem pride prav vsaka gnila limona, torej lahko brez stroškov.

Kakor to zadnje navedeno, bi se dala tudi oba velika lestenca osnažiti, pa ker je vse z električnim žicam zavezano se posamezni deli ne morejo vzeti proč.

[illegible] Jakica, [illegible] 122

od 17. V. je bil v [illegible]

11. nov. 1917 pri [illegible]

od granate v Italiji [illegible]

[illegible]. Zdravnica: [illegible]

[illegible] 3 mesece.

V Judenburgu 11. maja 1918 [illegible] ob 6½10 [illegible]

12 marš-kompanij [illegible] ca. 400 [illegible] 17. Stabs-

abteilunga z 1100 [illegible]

[illegible]

[illegible] barake magazin v [illegible]

[illegible] 8 [illegible] 50 [illegible]

[illegible] bili [illegible] dolgo [illegible].

Vse to je 4 [illegible];

[illegible] v [illegible]. [illegible]

[illegible] pa bili [illegible]

Mesec Karol, Ig, Tomišelj 6. II. 148

[25 let]

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]. Peterka [illegible]
[illegible] Hrvate bil ujel [illegible]
v ~~[illegible]~~ - [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] je iz [illegible]
[illegible] [illegible] Ilovnik ki je
[illegible] in noge ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible] Peter je ujel
So ga ujeli in zaprli. Verjamem
vsi zaprti

Jerebin Karol, mesarji, star 29 let.
[illegible], 17. pp.
vstopil 27. jul. 1914 v Ljubljani 1 mesec
v Galicijo, bil v bitki pri [illegible] [Turkovici], ujet
31 avg. pri Turkovici [illegible]. Peš do
[illegible] 3 dni. Po železnici v Kijevo in
dalje v [illegible] v Tomski guberniji. Ostal
v [illegible] 1 mesec. Šel v lager, jih je bilo 5000,
od teh Slovencev 30. Jako slabo. [illegible]
[illegible] na tleh, [illegible], jako z gladnimi
in klopovi in [illegible]. Tu ni delal.
Potem v [illegible] pri [illegible] –
Bil 8 mesecev [od okt. 1914 do maja 1915]
Tudi v barakah nad 5000. Bilo je zmerom
dobro. ~~Pot~~ Vsako noč šli v vasi, v okolico
so pazili 3 dni po reki Ob navzgor in
še [illegible] po železnici. Bil [illegible] [illegible]
[illegible]. Treba bilo dobro delat. od [illegible]
ni bil. Bil en mesec. Potem v mesto
[illegible] v lager [Tomska gubernija]
Bil 3 tedne. Tu ni delal. [illegible] na
[illegible]. Bilo najslabše. Bilo je 1000 [illegible].
Potem v mesto Tara v Tobolski guberniji.
Bil 3 tedne v lagerju. Bilo jih 1000 [illegible].
Tu ni delal. Potem nam so dali v selo
[illegible] en da [illegible] po reki Tobol
[illegible] 30 [illegible], [illegible] 7 Slov
Bil 8 mesecev v selu [illegible] [illegible]
dobil pri 55 [illegible]
ni [illegible]. Bilo dobro. Jesti veliko
a dela tudi. Potem v mesto Tjumen.
Kjer bili pozvani, da vstopijo v srbske legije

pišo Stotelj. Potem mi pravijo, da ni bilo več
prostora. Zato poslali v Tjumen, kjer so
formirali transporte. Bil 3 tedne. Od tam
v Kijevsko gubernijo v selo [illegible].
Bil 18 mesecev. Delal vse poljske
dela. Bil pri vdovi [illegible]. Kuhala
mi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], zabasaj
gospoda bi stroga. [illegible] jim [illegible] [illegible]
[illegible]. Delali smo od 3 zj. do 9.30
Knjigi 1. nov. 1917 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 120, [illegible] [illegible] 300 glav
[illegible]. Prišel v Kislovsko v [illegible]
[illegible]. Bil 4 mesece do febr. 1918.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dela-
[illegible] 18. febr. Skupno nas 15 Slovencev.
23. febr. prišel do avstrijskih vojakov.
Prišel v [illegible] v [illegible]
v Galiciji nad Rawarusko. Bil 1 mesec.
Potem v [illegible] pri [illegible], 4 tedne
V Lebring, 2 dni, v Judenburg k Kader [illegible].
Potem domov dopust 4 tedne.
Cel čas [illegible] avstrijskih dobil ni
nobene podpore [illegible] od [illegible]
vlade ne. Obleko moral sam kupiti.
Poslali so mi domov nad 1000 K. V Sibiriji
nisi zelo mraz. Bil bolan cel čas.
V vojni bolnici. Skupaj bil 45 mesecev.
V [illegible] bil [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible]. V [illegible] [illegible] [illegible],
V tem gorska [illegible]. cerkev. Drugi [illegible].

Emil Štefa, fant, star 24 let
Jg. d. 7/2 ob 17 pp
je bil 19. junija 1918
od granate ranjen v glavo-
lasi
levo stran. Tudi oko
je bil poškodovan. Operiran
je bil na Dunaju. Dobil je
3 mesece

Bratom Čehom in Slovakom.

Ob obletnici češkoslovaške samostojnosti nam je istotako pri srcu, kakorda praznujemo lastno slavje. Praznujemo skupen praznik slovanstva, vstajenje treh močnih slovanskih držav Češkoslovaške, Poljske in Jugoslavije poleg manjših baltiških; praznujemo herojski čin Čehov in Slovakov, posebno zvezo med njimi in nami in obujamo v njihovi zgodovini našo zgodovino. Kajti kdo se ne spomni lastnih dni, ko bere slavne anale češkoslovaškega osvobojenja?

L. 1916. se v Parizu ustanovi češki narodni svet z Masarykom, Štefanikom in Benešem. »Propaganda je bila demokratična. Zato smo uspevali ravno v demokratičnih državah kot so Francija, Anglija in Amerika,« pripoveduje predsednik Masaryk. Na bojnih poljanah vstale so legije — 182.000 mož po številu. Kmalu zaslove med zavezniki in sovražniki. Dela se tudi doma. Na Dunaju sta poleg drugih obsojena na smrt dr. Kramař in dr. Rašin. Januarja 1918 izdajo poslanci Češke, Morave in Šlezije skupno deklaracijo za samoodločbo narodov. 13. aprila izvrše zastopniki strank in organizacij v reprezentančnem domu v Pragi narodno prisego: »Rastite in prospevajte, Čehi, svobodni v svobodnih domačijah in v veliki bratski družini v svoj blagor in blagor bodočega ljudstva.«

8. januarja 1918 izide Wilsonovih 14 točk. 10. zahteva osvoboditev narodov Avstrije. Sestavi se narodni odbor s predsednikom dr. Kramařem na čelu, a že 29. junija ga prizna francoski zunanji minister Pichon za prvo narodno vlado. 9. avgusta sledi priznanje Velike Britanije, nato pa Amerike, Japonske in Italije. 26. septembra se spremeni narodni odbor v začasno vlado in 16. oktobra odgovori ameriški tajnik Lansing na avstrijsko noto z zahtevo, da mora biti avstrijskim narodom garantiran avtonomen razvoj. Še isti dan se razglasi famozni Karlov manifest avstrijskim narodom, vprašanje samo pa postane mednarodna zadeva. Val gre nevzdržema naprej. Dva dni nato ga poskuša Andrassy zastaviti z obljubo, da bo Avstrija zadovoljila Čehe, Slovake in Jugoslovane, a dobi v odgovor: Prepozno je! 28. oktobra izide proglas: »Današnji dan vstopa v svet samostojna češkoslovaška država!« V Ženevo gre deputacija narodnega odbora, da se dogovori z začasno vlado. 30. oktobra se oglase Slovaki v Turčanskem sv. Martinu, 14. novembra 1918 pa se že sestane prva narodna skupščina z dr. Kramařem na čelu, ki v otvoritvenem govoru ugotovi: »Konec je pogodb iz l. 1526. in konec je pragmatične sankcije. Naj živi prvi predsednik češkoslovaške republike Masaryk!« Izpolnilo se je upanje Komenskega: »Verjem v Boga, da se bo, ko bo prešla jeza, ki smo jo na naše glave nakopali sami s svojimi grehi, vlada nad Tvojimi stvarmi, o narod češki, k Tebi povrnila!«

Bratska Češkoslovaška živi že dolga leta v svobodi in je nepobitno dokazala, da je je vredna, da ravno radi svobode tudi prospeva. Po številu prebivalstva je med evropskimi državami na dovolj pomembnem 10. mestu. A neprimeroma večji vpliv ima po svojem gospodarstvu, strokovni izobrazbi in kulturi, da se v tem oziru lahko prišteva k eni najmodernejših držav. Notranji moči domačih organizacij sledi čudovit venec organizacije v inozemstvu, naj so že to poslaništva ali konzulati ali pa kulturne ustanove in obratno: Težko je sorazmerno najti državo, ki bi za tuje narodnosti v svoji državi pripravila toliko kulturnih središč, naj si so že ruska, ukrajinska, francoska, jugoslovanska ali druga, kot je ravno Češkoslovaška. Odlično se udejstvuje v mednarodni politiki, odlično tudi v notranji konsolidaciji. Zmagala je komunistično in fašistovsko nevarnost in šovinizem nemških sodržavljanov, ki so hoteli zanikati državo in oklicati v Libercu samostojno republiko »Sudetendeutschland«! Versko-kulturno in narodnostno-etično se korakoma odstranjujejo diference in eno najvernejših zrcal notranjih razmer — državni proračun priča: Češkoslovaška gre naprej. Tako agrarno kot industrijsko, socijalno-politično kot kulturno!

Ni samo običajna vljudnost, če trdimo, da je češkoslovaški narodni in državni praznik tudi jugoslovanski. To je dejstvo, ki drži, tako za Čehe in Slovake kot za nas in Evropo.

In Slovenska ljudska stranka? Kdor je bil v Pragi, Brnu ali Olomucu ali drugod med politiki te ali druge stranke, v uredništvu agrarnega, socialističnega ali drugega lista, v praškem »obecnem domu« ali med člani bivšega dunajskega parlamenta, z eno besedo: Nikjer ni bilo treba popraševati po imenih Kreka in Korošca! Poznal ju je vsakdo, z odločilnimi boji za osvoboditev vseh Slovanov tako tesno združena heroja! Poznamo se in ostanemo si brezpogojno zvesti v vso bodočnost!

---

od Lupescu, ni resnično, ločitev je

---

dos
ran
kra
bliž
ved
vzb
ose
dvo
izk

pri-
alna
Slo-
rodi
ner-
za-
kar
zan-

ki stremi tem, da bi se slovenski in italijanski narod bližje seznanila. Prepričani smo, da bi se našemu narodu v Italiji prihranila marsikatera bridka ura, ako bi ga Italijani res poznali.

CAPABLANCA-ALJEHIN.

v **Newyork,** 27. oktobra. (Izv.) V 21. partiji, ki sta jo igrala Capablanca in Aljehin, je po 33 potezi zmagal Aljehin, ki ima sedaj 4 točke, Capablanca pa 2

---

težavnemu vprašanju, če bi se naslonila samo na kmetski stan. Trenutno zavoljo tega ne bi izgubila mnogo mandatov. Če se pomisli, kako bi v tem slučaju lahko vrgla med kmete demagoška gesla in kako po ceni je zabavljanje nad drugimi stanovi, se zdi, da bi bila taka taktika boljša, zlasti če upoštevamo, da bi bilo treba stranki vzdrževati manj tajnikov, ki bi bili lahko manj izobraženi, kar bi znatno razbremenilo strankino blagajno. Toda čsl. LS gleda v bodočnost in hoče v smislu kršč. ljubezni in kršč. pravičnosti pomagati vsem stanovom. Zato žrtvuje ogromno truda in denarja za organizacijo delavstva in bi se potegovala za delavske koristi tudi takrat, če ne bi imela iz delavskih vrst niti enega pristaša.

Vse stanove združuje v enoto kulturni program t. j. verske in prosvetne zahteve čsl. katoličanov. Verska zavest je tista notranja sila stranke, ki ji daje rast in razmah. Zaveden in praktičen katoličan je tudi zaveden pristaš LS. Čsl. LS je državna politična organizacija slovanskih katoličanov. Pristaše organizira v krajevnih organizacijah. Odbori krajevnih organizacij izvolijo okrajni odbor stranke. Okrajni odbori enega voliv. okrožja volijo oblastni odbor čsl. LS. Vodstvo stranke v eni pokrajini je poverjeno pokrajinskemu širšemu in izvršilnemu odboru. Pokrajinski odbori so štirje: v Pragi za Češko, v Brnu za Moravsko in Šlezijo, v Bratislavi za Slovaško in v Užhorodu za Podkarpatsko Rusijo. Pokrajinski izvršilni odbori izvolijo določeno število zastopnikov v državni izvršilni odbor čsl. LS v Pragi.

Krajevnih organizacij ima čsl. LS na Češkem in Moravskem 6.331, okrajnih 197, oblastni strankin odbor v vsakem volivnem okraju. Od lanskega leta se je samo na Češkem osnovalo 107 novih krajevnih organizacij. Strankinih zaupnikov je preko 11.000, ki za nje izdaja stranka poseben list »Důvěrník«. **Članov, ki redno plačajo članarino,** torej zanesljive, vedno na boj pripravljene vojske, je — 301.023. Zato pa tudi more vzdrževati samo v Češki, na Moravskem in v Šleziji **62 strankinih tajnikov.**

Dobro je razpredena tudi strokovna organizacija, posebno na Moravskem in Šleziji. v Češki pa se sedaj živahno razvija. Strokovno organiziranih kršč. socialnih delavcev, ki so politično organizirani v čsl. LS, je samo na Moravskem in v Šleziji **51,127,** ki imajo **737 skupin.** Razen tega je tukaj strokovno organiziranih 605 kat. učiteljev, 1155 drž. uradnikov, 5216 bajtarjev v 192 skupinah, 6320 obrtnikov in malih trgovcev v 68 skupinah. Kmetska zveza ima 45.713 članov v 874 skupinah. Vojnih invalidov je organiziranih 9973 v 186 skupinah, kat. dobrovoljcev pa 2531. Dnevnikov ima stranka 6, tednikov pa 14 v celi državi. V vsaki številki je vsaj en članek verske vsebine.

Sestrski stranki med brati Čehi moremo k njenim hitrim uspehom in naglemu dvigu le prisrčno čestitati.

Nasprotniki katoliškega političnega gibanja med Južnimi Slovani pa naj se tudi na delu Čsl. ljudske stranke zgledujejo kako graditeljska, domoljubna, narodna in rešilna za slovansko državo je ljudska stranka kakršni sta pri nas SLS in HPS.

Pribičević zahteva zunanji odbor.

v **Belgrad,** 27. oktobra. (Izv.) G. Pribičević je v imenu svojega kluba danes vložil v narodni skupščini nujen predlog, da se izvoli odbor za zunanjo politiko. V tem pogledu je stališče naše stranke povsem jasno. Ker pa prihaja momentano ta predlog od Pribičevića, in sicer v času, ko je on v najintimnejši zvezi z Radičem in ko italijansko in bolgarsko časopisje hvali njegove govore in njegovo delovanje v skupščini, prav gotovo takšen predlog ne more biti sprejet. V splošnem se v tukajšnjih krogih v poslednjem času z velikim začudenjem gleda na delovanje g. Pribičevića, ki daje s svojimi izjavami našim nasprotnikom največ gradiva za napade na našo državo. Kolikor smo poučeni, bo ta predlog, za katerega zahteva g. Pribičević nujnost, odbit samo s posebnim ozirom na to, ker prihaja v takšnem trenutku, kakor smo ga zgoraj označili.

75LETNICA DR. RIHARDA KRALIKA.

Katoliški Dunaj je dne 25. t. m. proslavil 75-letnico pesnika dr. Riharda Kralika. Slavnost se je vršila v vojaški kazini, a udeležili so se je vsi odlični možje krščansko - socijalnih krogov z državnim kancelarjem na čelu. Zvezni prosvetni minister Schmitz je izročil jubilariu veliki častni znak Avstrijske republike.

Corrispondenza prigionieri di guerra (in franchigia)

Korrespondenz für Kriegsgefangene (Taxfrei)

Slovenija

Mittente (Absender) Anton Dolsan
Kopral

Grado (Charge) Fonte di amore

Luogo d'internamento (Internierungsort) Sulmona
I-a Setore
I-a Reparto
Italia
Italia

P. I.

ZENSUR-ABTEILUNG WIEN

VERIFICATO

R.R. POSTE

Adresse
Frau
Johanna Dolsan
Domžale No 16
bei Laibach
in Krain

am 4/5 1918

Lŭba Mama

Naznanim vam da sem jest od
28/1 ŭjet pakvala Bogŭ sem še
prizdravji in sem imel sreča
semi šezadosti dobrogod in kova
m nadalje pišem vas lepo vse pozra
vim in Sosede tŭdi in vas prosem
čvamje mogoče mi mal sŭhe
krŭške pošlite in mal tabaka
in čeji Feliks kai Listja vkraa
nu padobrosabokate in Teto
tŭdi Lepopozravem Z B

Anton Dolsan

Št. 3/18

Prečastiti

gospod Franc Bernik, župnik

v

Domžalah.

Podpisano društvo za varstvo otrok in skrb mladine za okraj Kamnik v Kamniku si jemlje čast, Vaše blagorodje obvestiti, da ste bili na rednem občnem zboru dne 21. aprila 1918 soglasno izvoljeni odbornikom društva za prihodnjo 3 letno dõbo.

DRUŠTVO
za otroško v[illegible] in [illegible]dinsko skrb
v sodnem [illegible]

27/4 18.
P. č. načelnik.

Dr [illegible]

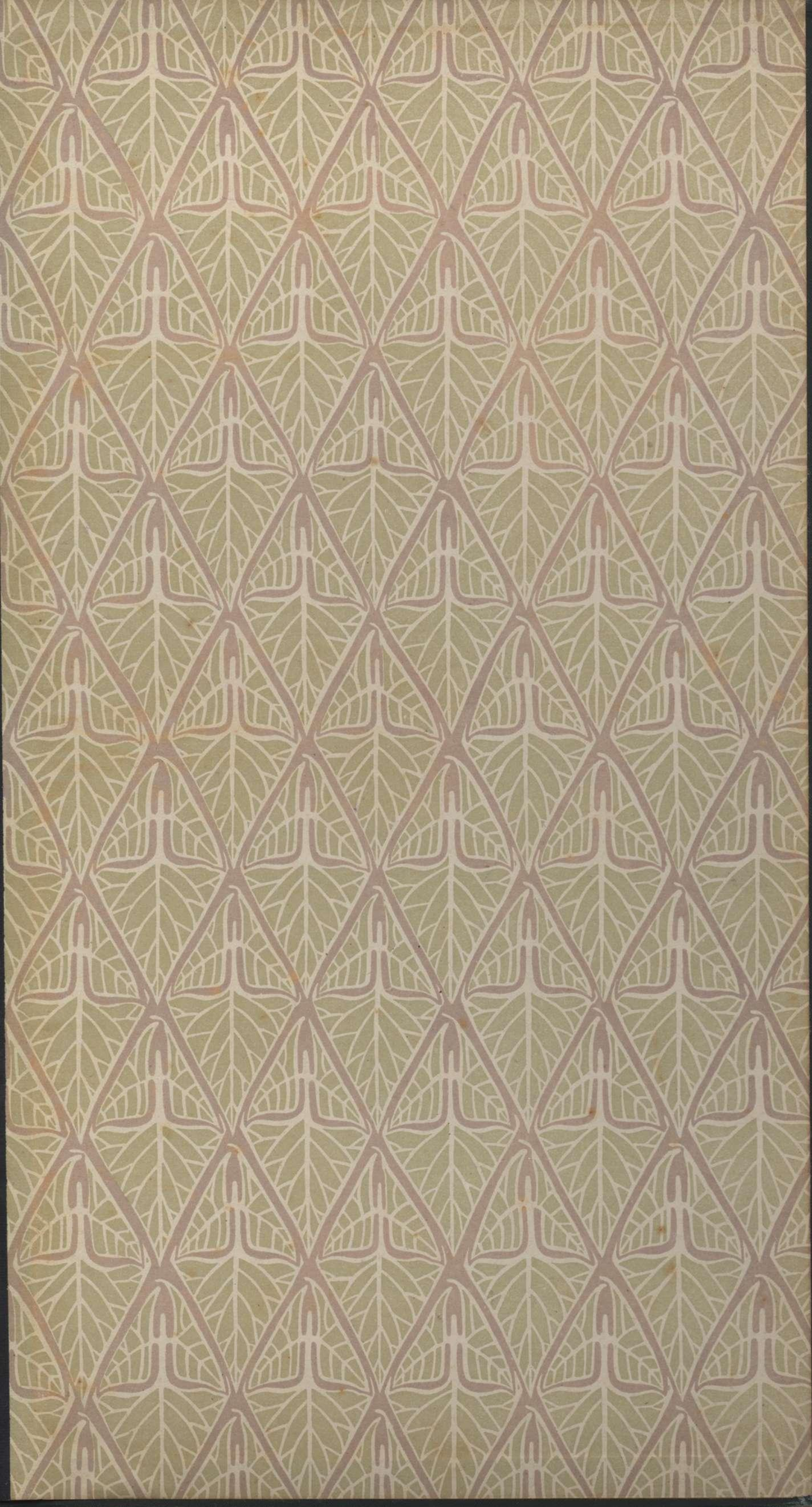

Kronika župnije

Domžale

1916–1918